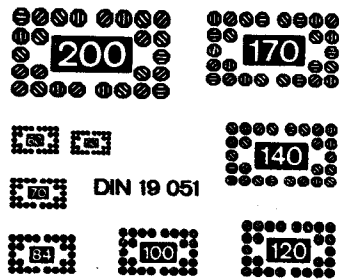

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1703

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 612 L 4°

ACTA
ERUDITORUM
ANNO
M DCCIII
publicata.

Cum S. Cæsareæ & Regiæ Polonicæ
Majestatum privilegiis.

L I P S I Æ.

Prostant apud J O H. G R O S S I I Hæredes,
T H O M. F R I T S C H I U M, & F R I D.
G R O S C H U F.

Typis C H R I S T I A N I G O E Z I.
A. M D C C I I I.

N. I.
ACTA
ERUDITORUM,
publicata Lipsiæ
Calendis Januarii, Anno MDCCIII.

CORPUS HISTORIÆ GENEALOGICÆ ITALIÆ
& HISPANIÆ, in quo Stirpium utriusque Regni primariarum
Genealogiæ Exegeti Historica perpetua illustrata, ordine Alphabe-
tico exhibentur, cum Insignium Iconibus & Indicibus ne-
cessariis. Recensente JACOBO WILHEL-
MO IM-HOF.

Norimbergæ, sumtibus Johannis Hofmanni viduæ
& Engelberti Streckii, 1702, fol.
Alphab. 4. plag. 5.

Quod Nobilissimus Im-Hof, illustre Norimbergæ suæ
decus, pollicitus est, cum ante hunc annum edere ce-
pisset vasti operis, Hispaniæ Italiæque præcipuarum
Familiarum Genealogias complexuri, sub titulo *Stem-
matis Desideriani*, Prodromum; se quippe certis temporum inter-
vallis particulas istius, separatis voluminibus, cum orbe erudito
communicaturum: hujus promissi exsequendi jam quidem fel-
citer facit initia præsentis libro, qui XX omnino in se continet fa-
milias, videlicet I. Stirpeam Regiam Arragonicam, II. Atestinam,
ex qua Duces Mutinenses. III. Aquinentem. IV. Aquavivianam.
V. Acunianam. VI. Archinteam. VII. Avalensem. VIII. Bar-
bianam. IX. Barberinam. X. Benavidensem. XI. Bonecompa-
gnanam. XII. Borromeanam. XIII. Burgesinam. XIV. Cajetanam.
XV. Cantelmensem. XVI. Capuensem. XVII. Caracciolensem.
XVIII. Carattensem. XIX. Cerdaniam, & XX. Chisianam. Quæ,
utpote stirpes, in quamplurimos ramos seu lineas gentem suam quæ-
libet diffuderunt, tabulis Genealogicis XCVI admirabili cum in-
du-

dustria comprehensos. Appellationes vero familiarum diversarum in Indice, cui gens Marchionum *Zonedari* adhuc inferenda erit ex pagina 281, repræsentantur, ibique inquirendæ sunt. Equidem restabant familiæ *Cybonis*, *Columnensis*, *Cordubensis*, & *Cuccina*; has autem secuturo volumini reservari oportuit. Grato tamen insimul animo fatetur, quorum opera maxime profecerit, Nobilissimus Auctor, laudatque ideo in Præfatione præsertim celeberrimi nominis viros, *Ant. Magliabechium*, *Andream Josephum Baronem de Gittio Neapolitanum*, *Gerardum Ernestum de Franckenau*, nuper ex Hispania, ubi Secretarii Regii Danici munere functus est, reducem, moxque luci publicæ typis Amstelodamensibus exhibiturum *Historiam Legum Hispaniæ*, seu *Bibliothecam ejus Juridicam*, & post eam *Insignia omnium Hispaniæ Nobilium Magnatumque*, peculiari opere collecta; ac denique fol. 282. *Carminum Nicolæ Caraccioli*, *Principem de S. Bono*, Neapolitanum, a quo de gente ipsius insignem commentarium, ab ipsomet erudite conscriptum, acceperit.

Addi vero his etiam jure suo debet Illustrissimus Princeps de *C. siglione*, *Thomas de Aquino*, qui Nobilissimo *In-Holio*, quod nostrum unus ex litteris ejus hausit, non Genealogicam modo arborem stirpis Aquinensis in ære affabre expressam, sed commentationem quoque historicam, qua ista illustratur, & ex qua pleraque, quæ in Exegesi historica familiæ illius existant, relata sunt, manu elegantissima scriptam, transmisit.

Nos interim servabimus pristinum morem nostrum, & eum ipsæ tabulæ Genealogicæ earundemque exegeſis, a curiosis hujus studii, quod per se sicut ad perdiscendas historias proficuum, ita & amœnissimum non esse non potest, penitus velint introspecti; quædam ex singularum fere expositione Historica decerpemus, quæ & jucunda lectu fore & digna notatu visâ sunt. Fol. 24. de Jacobo I Arragoniæ Rege hæc referuntur verbis Bernardi Gomelii: ut ipso purificationis festo die, pridie cujus in lucem editus fuerat, Christo nomen daret puer, dubitante Regina, cuiusnam ex Apostolis Domini illius nomen imponendum commendaret, duodecim candelas cereas, æqualis ponderis atque magnitudinis, ex voto offerri Apostolis curavit, unicuique propri-

MENSIS JANUARIJ A. MDCCIII. 3

proprium cujusque Apostoli nomen adscribens, ut quibus simul succensis candela, quæ diutius præluceret, designatum huic Apostoli nomen puero imponeretur; unde aliis omnibus consumptis ac extinctis, prælucente Jacobea dicta, protinus in templum reameatum est, atque Jacobi nomen puero tanquam a Deo impostum, ut scilicet Apostoli Hispaniarum Patroni nomine potiretur puer, qui Hispaniense imperium atque Christi nomen tam longe lateque erat propagaturus. F. 25 memorabile est duellum, quo Petrus III Arragoniæ Valentiaque & Siciliae Rex, cum Carolo Andino, Neapolitani Siculique regni usurpatore, ipse Kal. Junii A. 1283 ad urbem Vasconia Burdegalam voluit decertare. Fol. 28. Petro IV Arragonum Regi ideo cognomen *Cerimonio*? inditum fuisse commemoratur, quod in cerimoniis regiae dignitatis servandis diligens admodum fuerit & curiosus. Lepidum autem imprimis est, quod fol. 30 ex Laurentii Vallæ L. III de rebus a Ferdinando Arrag. Rege gestis, de Petro, Urgelli Comite & nepote Alphonsi IV Aragon. Regis, narratur, quod is habuerit scrinia aureis argenteisque, pro regionum diversitate, numismatis referta & malleo cuneata, idque non avaritiæ modo, sed iulus & contumeliæ gratia. Hospites enim, qui permulti ad eum familiariter divertebant, sciscitabatur, cujusnam generis pecunia indigerent; respondentes, ejus generis, ut in quam quisque provinciam iter haberet, adducebat ad scrinia, & quantum vellent, capere jubebat, frustra-que conantes capere deridebat, & hos sibi de amicis jocos comparabat, novo genere dissimulandæ avaritiæ jactandarumque opum. F. 50 affirmatur, solos, ex omnibus Italiae Principibus, Duces familiae Estensis, longissima ac perpetua stirpis serie, incolumem dignitatis titulum, huncque auctum, cum ex Marchionibus Duces facti sint, ad hanc usque ætatem protulisse; itemque f. 57, a Nicolao II Estense & Ferrariæ Marchione, Academiam Ferrariæ A. 1392 institutam dotatamque, primosque in ea Doctores, Bartholomæum Salicetum Bononiensem, & Gigliolum Cremonensem fuisse. Memorabile est fol. 65 de familia Aquinensi, quod illa insignibus suis hæc verba circumscripserit: *Bene scripsisti de me Thom. 1.* Quæ inde suam originem habent fol. 83, quod Thomæ de Aquino Theologia confirmata fuerit, sic referente Bzovio in Annal. ad annum 1270 Sect. 15, per istam a Crucifixi imagine editam vocem: *Bene de*

de me scripsisti Thoma : quam ergo recipies pro tanto labore mercedem ? F. 86 legere est, quod Ferdinandus Rex Neapol. A. 1463 instituerit Ordinem equestrem Herminium, ab emblemate Pontici muris, quem *Hermine*, Germanice *Hermelin* / vocant, in quem qui adscripti erant, ex aureo torque gestabant imaginem ejusmodi muris, turpi coeno undique circumdati, cum subscriptione : *malis mori, quam fedari*. F. 137 de Johanne, Ureniæ Comite, ex familia Acuniana, notandum venit, ipsum inter alia ædificia sacellum Ossunæ extruxisse, in quo ipse exuvias post obitum recondiderentur, vestibuloque ejus hæc inscribi curasse verba : *Si vivere pulcrum est, mori utile est*. Cæterum & inter Acunios, Tab. XI. enumeratos, fol. 139 Johannes Laurenciades Pombeiri Dynasta inclauit infidelitate uxoris suæ, Leonoræ Menesæ, quippe quæ, corporis sui copia Ferdinando Regi Portugalliæ facta, facile etiam se induci passa est, ut, deserto marito, cum adultero matrimonium contraheret; quam injuriam & contumeliam non ferens Johannes, in Castellam abiit, ubi ab Henrico Rege comiter exceptus, atque in ejus aula commorandi facultatem adeptus, in pileo suo *cornu aurata*, Lusitanicis insignibus distincta, plumarum loco gestavit, sicque per risum & jocum ignominiam suam contempsit. F. 160 lectu dignum est Epitaphium Johannis Jacobi Comitis Barbiani, strenui bellatoris, Italica lingua conscriptum, quod in æde Carmelitarum discalceatorum Leodii exstat in hunc modum : *L' ossa sono qui di Gio Giacomo Barbiano Conte di Belgiojoso e di Canio, Sr. di Chiocchera, ed hebbe due mogli, la prima Maria Senfelle, la seconda Anna Pottiers : resse provincie, e governò esserciti, bona è puoca potve. Mori in Liege ali XVIII Ottobre, l' anno di salute MDCXXVI*. F. 164, antequam Maphæus Barberini, post Gregorii XV mortem, ad Pontificatum Romanum eveheretur, paucisque adeo diebus ante electionem, apum, quibus in insignibus Barberini utuntur, multitudinem in Collegio Vaticano versus Tusciam convolasse, & examen supra fenestram, cellam Cardinalis Barberini contingentem, parieti adhæsisse, observatum fuit. F. 165 traditur, in sepulcro Antonii junioris Cardinalis Barberini, R. E. Bibliothecarii, annoque 1671 fatis functi, exstare hæc verba : *Hic jacet Pulvis, Cinis & Nihil*. F. 185 & seq. Plumbinen-

MENSIS JANUARIII A. MDCCIII. 5

his Principatus (*Piombino*) historia enarratur, quibusque ille hactenus dominis paruerit. F. 204, cum Leone XI Pontifice Romano mortuo, Cardinales in medium consilia conferrent, aquila ex ædibus Altaempfanis volatu in sublime elata, postquam diu aerem pererrasset, tandem ad fortalitium molis Hadrianæ, draconi insculpto, & insignia Gregorii XIII referenti, insedit, atque ita ex se & subjecto dracone insignia gentis Borghesæ repræsentavit, neque ita multo post Camillus Borghesius, Pontifex Romanus electus est, sub Pauli V. nomine, anno 1605. Fol. 218 & 219 multis disserit Nobilissimus Auctor de Benedicto Cajetano, Pontif. R. inde ab anno 1294, sub nomine Bonifacii VIII, quo de notum est dicterium, *intrasse ut Vulpem, regnasse ut Leonem, & mortuum esse ut Canem*, interque alia refert, quod is non instituerit solum proficuum maxime Romanis morem celebrandi Jubilea, sed & Cæsares eisque addictos Vatini-ano prosequutus sit odio, ejusque festivum dederit documentum, cum Borchetum Spinolam, Genuensem Archiepiscopum, Cæsaris partibus deditum, sibi primo Quadragesimæ die ad ædem sacram obviam factum, ut cinerem de Pontificis manu acciperet, carmine mutato ita affatus sit: *memento, quod Gibellinus es, & cum Gibellinis in cinerem reverteris*; inque ejus oculos, non in caput, uti mos est, cinerem conjecerit. Fol. 223 jucundum cognitu est de Camillo Cajetano Duce IV. Sermonetæ, qui, cum brevi corpore atque etiam gibber esset, sed magno animo & alto spiritu, itum corporis animique sui habitum eleganti expressit symbolo, pingens *arundinem rectam, cum foliis virentibus deorsum natura sua recurvat*, adscripto lemmate: *Folia procumbunt*. Fol. 230 & seq. diplomate regio comprobatur, familiam Cantelmensem, ex qua genus suum deducit, qui adhucdum Ecclesiæ Neapolitanæ præest Archiepiscopus, Jacobus Cantelmi, originem suam ex Scotorum Regum prosapia trahere. Singulare etiam est Epitaphium Berardini Caraccioli f. 285, quod ita se habet: *Hic jacet corpus Venerab. in Christo Patris D. & Domini nostri Berardini Caraccioli Rubei de Neapoli, Dei gratia Archiepiscopi de Neapoli & utriusque Juris Doctoris, ac Medicinæ scientis periti. Qui obiit an. Dom. MCCLXII.* Fol. 239 legimus de Marino Caracciolo,

postea Cardinale, quod is, cum Franciscus Sfortia mortuus, & Mediolanensis Ducatus sub Cæsaris potestatem redactus esset, a Carolo V. Imp. urbi & provinciæ *Primi Præsidis* seu *Producis* dignatione præfectus fuerit, pariterque f. 339, 340 de Carolo Caraffa, Episcopo Averfano, & Cardinale, sub Urbano VIII Pontifice, cujus exstat insignis commentarius de *Germania restaurata*, quod is, cum munere suo fungeretur in Episcopatu, ibidem sepultus fuerit, his tumulo inscriptis verbis: *Offia Caroli Caraffa Maximi Peccatoris*. Neque minus allegari hoc meretur Gregorii Carafe, Magni Ordinis Melitensis Magistri, & anno 1690 fatis functi, Epitaphium, quod ipse sibi posuit vivus, fol. 341.

FR. D. Gregorius Carafa e Principibus Roccellæ,

Magnus Hierosolymitani Ordinis Magister,

Cui vivere vita peracta in votis erat,

quia mortem primam qui prævenit,

secundam evitat,

hoc sibi adhuc vivens

non Mausoleum, sed tumulum posuit,

resurrecturo fatis,

Anno Domini 1688, Magisterii vero VIII.

Fol. 354 de Ludovico Duce de Mondragone & Stigliano exstat, illum falcones eo aluisse numero, ut illis pascendis quadraginta quotidie gallinæ requirerentur. F. 363 Johannes Petrus Carafa, antequam fieret Cardinalis, non humilem modo abstinentemque se gessit, sed instituit etiam peculiarem Ordinem Monachorum, qui appellati sunt *Theatini*. At enim, cum ex Marcelli II. morte in Pontificem R. esset euectus, sub Pauli IV. nomine, interrogatusque, quam ratione vivere ipse vellet, *magnifice*, respondit, & *ut summum Principem deest*. F. 364 de Carolo Carafa Cardinale ex Thuani Libro XVII refertur, quod is, cum Legatus Pontificis ad Regem Galliæ missus Lutetiam ingrederetur, signumque crucis, ex more, ederet, verborum, quæ proferri consueverunt, loco, (ut erat securo de Numine animo & summus religionis derisor) occurrente passim populo, & in genua ad ipsius conspectum procumbente, sæpius secreta murmuratione hæc verba ingeminaverit: *Quandoquidem iste populus vult decipi, decipi.atur*. Fol. 379

MENSIS JANUARII A. MDCCIII. 7

execrandum est luxuriae exemplum, de Augustino Chiesio, Romano trapezite, qui Leoni X Pontifici Maximo totiusque Purpurei Senatus cœtui, exterorumque Regum Legatis, ob filium ab illo baptismi lavacro tinctum, splendidissimum convivium instituit, in quo non satis fuit, eduliorum omnis generis missuumque exquisitissimorum apparatus modum omnem ademisse, nisi etiam lanceas, pinaces, cæteraque cum escaria vasa, tum potus instrumenta ex argento affabre facta, omnia in Tiberis præterlabentis alveum, inani luxus ostento, præcipitarentur, idque non una modo, sed pluribus quoque vicibus, quotiescunque scenicum illud ferculorum & mensarum choragium mutandum foret. Atque ista parvo constitisse æstimandum erat, nisi & alieno ex orbe petitarum immani pretio avium, quas psittacos nominamus, solæ linguæ, variis in patinis conditæ, ultimo ferculo omnem luxus ostentationem longe superassent.

Non negamus quidem, longe plura, quæ a nobis adponi mererentur, reperiri in pulcherrimo isthoc libro; sed volumus tantummodo inovere salivam lectoribus; simul apprecati Generosissimo Auctori vitam incolumitatemque, ut operis hujus adhuc residuas partes, jamque, quod accepimus, elaboratas, possit cum eruditis communicare, æternam nomini suo famam, quando gloriam omnis fere Europæ gentium illustrissimarum enixus est admirabili studio profèqui, apud posteros effecturus.

*JOHANNIS FAES, MINISTERII STADANI SENIORIS,
& ad D. Wilbadi Pastoris Primarii, Anatomie Bullæ Jubileæ universalis Anni MDCC P. 1. p. 1. Inno-
centii XII.*

Helmstadii, apud Henricum Hessium, 1702, in 4.

Alphab. 1. plag. 6.

Viginti effluxerunt anni & amplius, ex quo maxime Reverendus Auctor librum *de Jubileis Pontificum Romanorum*, ad dissertationis Academicæ formam abs se conscriptum, sub Frid. Ulrici Calixti præsidio, in illustri Julia, ubi studiorum cœnta tunc agebat, Eruditorum disquisitioni subjecit, occasionem suppeditante

Cle-

Clementis X. Pontificis Romani Jubileo, toti orbi Christiano circa istud tempus indicto. Quandoquidem vero Innocentius XII, in anno millesimo septingentesimo solennitati huic consecrando, istius haud ita pridem vestigia legit, Bullam, qua is celebritatem ejus indixit, ad ulterius examen revocandam sibi Noster sumere non dubitavit. Itaque post prooemium, in quo de ceremoniarum ortu & Jubileorum invento disserit, totumque negotium a Gentilibus originem traxisse ostendit, Bullam istam Jubileam, A. 1699 divulgatam, ad verbum exhibet, ejusque hinc & inscriptionem, & tractationem, & subscriptionem latius considerat.

In Inscriptione, ad ejus primo denominationem attendit, cumque eadem *Inditio* vocetur, de hujus vocis significatione varia in medium affert, eamque hoc in loco idem, quod promulgatio, notare perhibet. Mox anni Jubilei distinctionem recenset, & de autore hujus Bullæ, Innocentio XII, pauca disserit. *Episcopi* vero titulum cum suo nomini hic addiderit, de istius in sacris æque ac profanis usu genuino amplius commentatur, cui comes adjungitur titulus *servi servorum Dei*, quo se itidem insignire Autori Bullæ modo memoratæ placuit.

Sequitur Tractatio, quam non ineruditam esse fatetur Noster, istaque occasione de Pontificibus Romanis eruditionem aut amantibus, aut odio prosequentibus nonnihil disserit. Loca Scripturæ ab Innocentio allegata sub dispectum accuratorem vocat, & rationes, quæ annum Jubileum celebrandum suadere dicantur, examinat. Seculi imprimis proxime elapsi pericula cum nominentur, de ejus indole historicas, & cum vitæ sanctimonia saluberrimum & Christiano plane dignum nomine studium vocetur, de bonis operibus in Jubileo exercendis sacras quasdam observationes subministrat. Quemadmodum vero ad centum annos denovo elapsos provocavit Pontifex, sic de Jubileis, juxta Bonifacii VIII. ordinationem, centesimo quoque anno celebrandis agit Noster, neque tamen, quantopere a primo hoc instituto Bonifacii successores declinarint, monere intermittit. Hinc ad Jubilei indulgentias pergit, & quam infirmis ex fulcris innitantur, demonstrat. Buccinas jubileares antiquum Judæorum morem imitari quidem concedit, sed Jubileum tamen Pontificium cum Jubileo popu-

MENSIS JANUARIJ A. MDCCIII. 9

populi sancti nulla componi ratione posse, quin potius heterodoxie istud multis modis accusandum venire probat. Fines deinceps Jubilei Innocentiani pretenfos parum esse idoneos affirmat: & reapse sacram nundinationem scopum illius primarium vocari debere statuit, eamque ob rem & harum nundinarum merces, puta indulgentias, & emtorum condiciones, & horum, quo se digne prepararent, incitationem prolixè excutit. Præcipue ad preces, quas in Jubileo fundere jubeat Pontifex, oculo utroque respicit, & quid de Papæ exhortatione Com-Pastorum ad muneris sui sedulum exercitium, deque injuncta iis oratione pro Regibus sentiendum sit, declarat. Imperatorem etiam, Regesque ac Principes Catholicos cum speciatim invitarit Pontifex, singularibus hanc rem observationibus illustrat, ac Imperatorem stylo curiæ Romanæ nonnisi *electum* ideo vocari innuit, quod nondum coronationem a Papa acceperit. Tandem commendatam viarum securitatem, additasque Bullæ huic minas excommunicationis in ejusdem violatores considerat.

Circa Subscriptionem Bullæ haud addi notat formulam alias consuetam: *sub annulo Piscatoris*; appensam vero ei Bullam plumbeam dum contemplatur, de Bullis Romanorum Pontificum plumbeis & de plumbatoribus, qui istas appendunt, aliqua superaddit. De cætero Lectorem sæpius remittit ad aliam Bullæ ab Innocentio XII anno 1694 publicatæ anatomen, abs se pari cum præfenti industria susceptam, & in Præfatione *Clementis* quoque XI Papæ, in Cathedra hodie Romana conspicui, binas *Bullas* eadem methodo examinatas, una cum libris *de Clavibus veterum* & *de Dominica in albis* se, dummodo facilis Juno Lucina typographica opem tulerit, propediem editurum pollicetur.

TOBIÆ GRANZII J. U. D. REIP. GORLICENSIS
Scabini & Advocati Provinc. Lusat. Superior. Ordinarii, Defensio
Inquisitorum. Ex genuinis Jurisprudentia principis, nec non præ-
cipuorum Jctorum & Prætorum Commentationibus, Re-
sponsis & Decisionibus, &c. ut facienda & facta
methodice collecta.

B

Fran-

Francofurti & Lipsiæ sumptibus Philippi Wilhelmi Stockii,

1701, 4.

Constat Alph. 6. plag. 5.

Jamdudum quidem hoc argumentum lucubrationibus suis præoccuparunt Novellus, Guazzinus, Bouricius, Oldekopius, Schaeherus, Geislerus, aliique Viri maxime clari; eorum tamen labores vel non adeo nostris legibus temporibusque accommodatos, vel breviores esse, quam ut singulis criminibus sufficerent, multi serio doluerunt. Quapropter non dubitandum, quin Nobilissimus ac Consultissimus libri hujus Autor ingenti beneficio sibi obstrinxerit, qui foro criminali operam navant, & clientum suorum, fortunis, fama & vita periclitantium jura propugnare debent, quandoquidem in illorum gratiam totum hoc, qua patet defensionis negotium, e genuinis legum domesticarum fontibus exantlare, & præstantissimorum tum juris interpretum, tum historicorum testimoniis stabilire, eoque pacto opus cunctis fere lineis absolutum adornare sustinuit. Cum autem reorum defensio argumentis tam naturalibus quam artificialibus promoveri amet, idcirco consideratis tum personis, quæ in judicio criminali occurrunt, tum delictis, quæ inquisitionem, torturam, vel poenam efflagitant, actibus præparatoriis, videlicet, impetrationi salvi conductus, relaxationi carceris seu arresti, actorum criminalium communicationi, Advocati selectioni, & spatii ad parandam defensionem concessioni, aliquantisper immoratur. Dein operosus est in specialibus exceptionibus, pro avertenda inquisitione ordine proponendis. Pertinent autem illæ vel ad impediendum ejus ingressum, vel ad remorandum ejus progressum. Prioris commatis est incompetencia fori; qua occasione notat, metallarios in Saxonia, tum ratione officii, tum delictorum contra ejus præscriptum admisorum, non alii judicio quam Senatui præfecturæ montanæ, dem Berg-Ante subesse; quemadmodum & ratione loci seu asylo- rum, qualia adhuc ex singulari privilegio præbent Augustæ Vin- delicorum monasterium S. Udalrici, Argentorati aula Fratrum (der Brüderhoff) Norimbergæ domus Equitum Ordinis Teutoni- ei (das Teutsche Haus) & civitas imperialis Reutlinga, ita ut il- luc profugientes, tam quoad corpus, quam bona sua, ubicunque
sint

MENSIS JANUARI A. MDCCLIII. 21

sint sita, tutissimum inveniant receptaculum, eandem exceptionem cum fructu opponi posse statuit. Sequitur exceptio præventionis, & iudicii cepti, ubi quærit: quis Iudex in jurisdictione controversa, & quando cadaver in confinio occisum adest, alterum in exercitio potestatis prævenire videatur? & decidit ex sententia Knichenii de Juribus Superioritatis, quod ille, qui prius cadaver judicialiter tollat, vel particulam de corporis vel vestis ejus parte sanguinolenta, quam *fralsch Wfandl* vocant, auferat, causæ cognitionem sortiatur. Subjunguntur huic exceptiones specti Iudicis, fori privilegiati & singularis, quibus indiciorum, quæ specialem inquisitionem suadent, elisiones complures annexuntur. Delapsus inter alia ad crimen Magiæ, graviter increpat Iudices, qui sagarum confessiones de hisce vel illis personis in monte Bructerorum visis, in protocollum referri curant, easque præstigiis adeo pro veritate habent, ut innocuos ad inquisitiones, carceres, aut confrontationes rapere non vereantur. Hinc Facult. Jurid. Francofurtensem Sacerdoti, cujus nomen ad inculpationem vetulæ cujusdam sagæ, quæ tamen multa risu digna protulerat, ad acta & protocollum consignatum erat, actionem injuriarum contra Iudicem competere, respondisse; edictum quoque Megapolitanum de A. 1683. sub pœna severissima & capitali prohibere, ne imposterum in examine delinquentium veneficii postulatorum a Iudice aut Scabinis quærat: an in monte Bructerorum fuerint, ibique ederint, biberint, saltaverint, hasce vel illas personas una viderint aut cognoverint? neque etiam, si sponte tale quid fateantur, fides illis adhibeatur, multo minus ad protocollum scribatur, quoniam omnes ejusmodi denunciationes e pessimo fonte fluant, adeoque merito sint abominandæ. Ad alteram classem refert modos tum diluendi indicia communia & verisimilia, tum refutandi certa & propinqua, tum enervandi illa, quæ torturam injungere solent. Porro exceptionem nullitatis processus, insufficientis probationis, absentia correi, morbi inquisiti, partus in utero inquisitæ latentis, revocata confessionis, excessus pœnæ consecretæ, provocationis ad superiorem Iudicem, redditionis rationum, ultimæ voluntatis, salutaris ad mortem præparationis, deficientis carnificis, tandemque provocationem ad tribunal Dei fuse

explicat, illarumque latissimum usum ostendit. Defunctus ista opera, non solum generalem defensionis effectum, qui tum in absolutione ab instantia, veta tota causa vel a causae parte, tum in actione injuriarum inquisito competente consistit, declarat; verum etiam effectum specialem, imprimis illum, qui ex oppositis exceptionibus deficientis corporis delicti, illegitimae & calumniosae denunciationis, & acquisiti salvi conductus, sperandus est, exaggerat. Tandem illarum exceptionum, quae poenae mitigationem aut remissionem exposcunt, quas inter numerat exceptionem infelicitatis fati, innocentiae & miserationis aetatis, ignorantiae & deficientis animi delinquendi, iusti doloris, amoris, ebrietatis, vis ac metus, necessitatis, inculpatae tutelae, salutis publicae, poenitentiae & delicti nondum consummati, rei iudicatae, potiores successus ordine expendit. Ultimo demum loco adjuncta & affinia defensionis, ad quae praescriptionem atque abolitionem criminum, vel gratiam poenae a Principe factam, mortem item inquisiti refert, nec non contraria ejus recenset, ut adeo propositae methodi legem adimplevisse, atque utilissimam hanc materiam praecclare illustrasse dici possit.

*JACOBI J. F. F. GRONOVII EXERCITATIONES
Academicae de Nece Judae τὸ ἡγοδότης & cadaveris ignominia. Accedit legitima & perspicua earum
defensio.*

Lugduni Batavorum, apud Jordanum Luchtmanns,
anno 1702, in 4.

Constat alfab. 1, plag. 16.

Diu est, ex quo *Jacobus Gronovius*, Vir celeberrimus, has de Nece Judae τὸ ἡγοδότης & cadaveris ignominia Exercitationes luci publicae exposuit, in Actis quoque nostris anno 1683, mense Decembri, pag. 513, seq. commemoratas. Dedit ibi id imprimis operam, ut conquisitis hinc inde argumentis, & allatis variorum scriptorum testimoniis probaret, Judam laqueo sibi fregisse gulam, ideoque pro more Judaeorum in voraginem id genus cadaveribus destinatam, & eminentibus hinc inde rupibus asperam, dejectum esse.
Ap-

MENSIS JANUARIi A. MDCCIII. 13

Apposite ergo a Luca dici : *πρηνὴς γενόμενος ἐλάκησε μίσος, καὶ ἐξέχυθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτῆ*. Prius, quod nempe Judas laqueo finiverit vitam, evincere anntitur ex genio ac indole vocis *ἀπήγατο* & *ἀπαγάμνος*, quam talem esse adfirmat, ut ad unum omnes scriptores Græci de eo usurparint, qui ipse laqueo vim vitæ suæ intulerit. Enimvero cum nonnulli docti viri dictam vocem de alio quocunque mortis genere, vel solo mærore, uti Pricæanzæ opinionis sectatores, accipere mallent, ideoque istas Exercitationes vellicarent, tum æquum judicavit Gronovius, ut sententiam suam denuo vindicandam adserendamque susciperet. Edidit ergo anno superiore denuo Exercitationes istas, ac defensione, uti vocat, legitima & perspicua locupletavit. Cujus proinde præcipua capita, rerumque disceptatarum summas hic attingemus.

Primo loco compellat Reverendum & a nobis quoque aliquoties commendatum Virum, Salomonem van Till, ejusque ingenuitatem hoc nomine prædicat, quod de sententia, quam diversam sectatus aliquando fuerat, & scripto publico anno 1683 exposuerat, discedere, ac ultro tandem confiteri voluerit, sibi labore Gronoviano anno 1687 satisfactum, & omnem dubitationem ereptam esse. Idem de Antonio Bynæo tradit, quem libro anno 1683 publicato eorum, qui de verbi *ἀπήγατο* significatione aliter quam Gronovius statuerint, sententias non collegisse solum, sed opere anno 1696 renovato, rationibus a se adductis permotum rejecisse adfirmat. Cæterum risu se non abstinuisse ait, cum anno 1684 e Germania sibi scriptum esset, anonymum hominem Gallum novissime Francofurti libellum edidisse peculiarem de occultis Dei judiciis, in quo p. 90 *ἀπάγαδα* de compressione spiritus intellexerit, eandemque sententiam petitis ex Theocrito, Æschine aliisque exemplis firmavit : cumque rationes ibi allatas, lecto postea libro, aniles & illiterato homini convenientes deprehenderit, tum vel maxime eas hic attingere noluisse. Convertit inde se ad Otiorum Theologicorum auctorem, quem Guil. Saldenum, S. Theol. Doctorem fuisse novimus. Is in præfatione Otiorum obverterat præcipue locum Æliani, ubi de Polliagro dicitur, quod *καμωδύμνος ἀπήγατο*. Existimaverat autem Saldenus, hunc locum de strangulatione non posse exponi,

p. 4.

p. 19.

p. 5.

p. 15.

- imo ab ipso Gronovio asseri, eum aliquantulum nubilum esse, nec perspicue rem demonstrare. Enimvero respondet Gronovius, omnino ἀπήχαστο de strangulatione, quæ fit laqueo, iutelligentum esse, neque aliter accepisse Salmasium, Lydium in Sparfione florum, Henricum Mollerum, & alios. Cæterum se non confidenter adeo pronunciasse de loci obscuritate, sed ita censuisse :
- p. 18. etsi iste locus aliquantulum nubilus videri possit, tamen alterum Æliani locum id clarissime evincere, atque adeo non fatentis, sed
- p. 16. ponentis more se disseruisse. Miratur vero Gronovius, ista Æliani verba, κωμωδόμενος ἀπήχαστο, a Saldeno ita accipi, quasi Polliagrus in comoedia fuerit suffocatus, cum longissime tunc a comoedia forsan abfuerit, & constanti Græcorum sententia is κωμωδόμενος dicatur, qui in comoedia exagitatus & risui expositus fuit; unde apud scriptores occurrat modo διελύχων καὶ κωμωδῶν, modo ὅτι χλευασία παράγειν ὅτι τὴν σκηνὴν καὶ κωμωδεῖν. His confectis, aspere satis cum Francisco Dermasio, i. e. Joachimo Fel-
p. 26. sequ. lero Posseos quondam in hac Academia Professore, qui A. 1687 peculiari Epistola Lipsiæ edita sententiam Gronovii oppugnaverit, con-
p. 62. sequ. greditur, & contra eundem tum verbi ἀπήχαστο significatum vindicare annitur, tum vero etiam, quo sensu ista verba περιηὴς γινόμενος ἐλαίησι &c. accipienda sint, disputat. Quæ dum exsequitur, prolixum illorum textum indicem, qui vocem ἀπάγχουσαι de iis solum adhibuerunt, qui vitam laqueo finiverunt. Duo vero loca cum attulisset Rever. Bern. Homoet, Ecclesiastes Amstelodamensis, ubi idem verbum alia significatione adhibitum videatur, ea quoque hoc loco expendere voluit Gronovius. Primus locus Athenæi est, & libro XII, p. 549 ita legitur : καὶ μελάνθιος δὲ τὸν αὐτὸν τράχηλον κατατάνων ἀπήχαστο ἐν τῶν ἀπολαύσεων, κινεώτερος ὢν τῷ Ὀδυσσεύς μελανθίου. Alter est apud Aristotelem in Problem. τιμημ. τὸ λ ἐν τῷ, Ὅσα περὶ φρόνησιν καὶ νῦν καὶ σοφίαν, ac his verbi expressus est : Ὅσοις μὲν ἐν μαραινομίῃ τῷ θερμῷ αἱ ἀθυμίαι γίνονται, μᾶλλον ἀπάγχονται διὸ καὶ οἱ νέοι ἢ (καὶ) οἱ πρεσβύτεροι μᾶλλον ἀπάγχονται. Τὸ μὲν γὰρ γῆρας μαραίνει τὸ θερμὸν. τῶν δὲ τὸ πάθος φυσικὸν ὄν, καὶ αὐτὸ τὸ μαραινόμενον θερμὸν. Ὅσοις δὲ σβεινυμένοι, ἔξαιφνης οἱ πλεῖστοι διαχρῶνται ἐαυτοῖς. Pronunciat de his Gronovius, in utroque

que ἀπάγχισθαι de strangulatione injecto laqueo facta intelligendum, idque differendi materiam & scopum evincere; imò quod ad alterum locum attinet, jam ante se Theodorum Gazam τὸ ἀπάγχισθαι vertisse, laqueum sibi petere, laqueo se interimere. Caterum Joachimi Kuhnii, ἀπάγχισθαι proprie significare *pro dolore mori* negantis, suffragio sententiam suam tuetur, & serio dolet, ejus in Matthæum notas non extare, ubi de eo egerit prolixius. Denique cum celeberrimo Viro, Jacobo Perizonio, suppressio tamen ac dissimulato nomine, deceat. Is enim ad Ælianum contra Salmasium disputans dixerat, se non intercedere, quominus compluribus in locis ἀπάγχισθαι notet se suspendere, & sæpissime adhibitum fuerit a veteribus ad suspendium proprie denotandum; sed ut id solum notet necessario ubivis, id vero sibi a verisimilitudine abhorrens videri. Respondet ad ista hic Gronovius, & Archilochi apud Aristotelem locum, quo θυμὸς dicitur ἀπάγχισθαι, & qui inprimis objectus fuerat, ita explicat: θυμὸν quidem non posse ἀπάγχισθαι, esse tamen in causa, ut homo θυμύμνος se strangulet; hinc ab Archilocho poeticum ὕψος sequente ipsum θυμὸν dici ἀπάγχισθαι.

Atque ita recensione libri hujus more nostro, id est, seposito omni partium studio, defuncti sumus. Nisi forte futuri sunt, qui justam a nobis Apologiam adversus ea, quæ, dum Fellerum refutaret, in nos etiam Actorum horum collectores, imò Academiam Urbemque Lipsensem universam, Gronovius inique admodum & proterve vomuit, hoc loco expectent. Et Academia quidem ac Urbi sunt hæc infra iram, quibus Epistolam a Felleri, Poeseos quidem in hac Academia, dum viveret, Professore doctissimo nec incelebri, in hac etiam urbe, sed privato nomine, nec præscio forte quoquam, ante hos quindecim annos editam imputari, æque profecto absurdum & a viro prudenti gravique alienum est, quam si nos calumniarum a Jacobo Gronovio, Lugdunensi in Batavia Professore, in libro Lugduni Batavorum impresso, in nos temere conjectarum Inclutam Academiam Lugdunensem, Urbemque universam ream postulare vellemus. In nos vero tanto atrocior est doctissimi Viri injuria, quod eruditionem ejus (bene vero, quod non & mores) summæ dæa quavis occasione elogio celebravimus, & ad rem præsentem quod

quod attinet, Gronovii quidem de Nece Judæ Dissertationes in Actis hisce initio Decembris anno 1683 prolixè satis recensuimus; Epistola vero istius Felleriana, inquam collectam tanto tempore iram, nunc demum duodecim post obitum ejus annis effudit, nullam plane in iis mentionem vel verbo fecimus: non quod ineptam eam putarem, qualem nunc Gronovius depingit (de quo Lectorum esto judicium) sed quod in ea acerbius paulo non Gronovium solum, sed & alios in Belgio Criticos tractatos non probavimus, nostraque adeo recensione latius propagari Epistolam nollemus. Quis ergo animi impotentia & nos, & Academiam, & Civitatem Lipsiensem Gronovius insectatur? Sed absit, ut collidi nos patiamur cum Viro, qui jaciendis excipiendisque convitiis etatem videtur agere; quin potius injuriam omnem condonamus ejusdem ingenio, quod dudum ita publice innotuit, ut multis a Gronovio contemptos laceratosque fuisset, majori potius existimationi cesserit. Interim licebit, opinamur, pace Viri, ea in Actis his attingere, quæ illi a Clarissimo Perizonio sequenti libello reposita fuere.

JACOBI PERIZONII DISSERTATIO DE MORTE
Judæ & verbo ἀπαγγελία.

Lugduni in Batavis, apud J. du Vivie & Js. Severinum,
Anno 1702, in 8.

Constat plag. 6.

Isto potissimum consilio scripta hæc videtur dissertatio, tum ut loca Matthæi XXVII, 5, & Act. I, 18 concilientur, tum vero etiam, ut vindicentur ea, quæ ad Æliani Var. Hist. V, 8, ab eruditissimo Perizonio notata erant. Postquam itaque capite primo de causa hujus scripti egit, cap. II locum Act. I, 18 expendit, ibique non de Judæ cadavere, sed morte agi pronunciat. Nimirum cum de vivo Judæ accipi prorsus debeat, quod fuerit ductor eorum, qui Christum ceperunt, quod numeratus fuerit inter Apostolos, tum vel maxime aptum esse ait & consentaneum, ut reliqua quoque eo modo exponantur, imprimis ideo quod nullus cæteroquin alius habeatur transitus ab ejus vivi rebus ad eas, quæ ipsi acciderint in morte & post mortem. Neque sententiæ suæ obfistere aut adversari, quod

quod mortis genus jam a Matthæo expressum sit; istam quippe consuetudinem sacros scriptores tenere, ut ab aliis dicta denovo repetant, suoque consensu firment. Tum vero & id monet doctissimus Perizonius, eosdem non ordinate omnia & prout gesta sunt persequi, sed unamquamque rem fere prius absolvere, quam ad reliquas progrediantur, atque adeo priori loco referre ea, quæ tamen acciderunt revera demum, postquam jam cœpit res, quæ sequitur. Cujus rei rationes ideo exemplis quibusdam confectas dedit, ut plenius intelligatur, quo fundamento nonnulla Gronovianæ adsertionis momenta nitantur. Ut vero institutum omne quam rectissime expediatur, cap. III de formula *περηνής γενόμενος* disquirat, quam notare *precipitatum*, & non quidem a se, sed prorsus ab alio, eundemque significationis modum *simplicem vocem περηνής secum ferre* asseveraverat Gronovius. Existimat contra Perizonius, vocem *περηνής* simpliciter & ubique *pronom* notare istamque explicationem assensu ac suffragio munire Homerum, Athenæum, Aristotelem atque Eustathium, qui *περηνής* ab *ὑπίος* accurate distinguant. Tum quoque idem sentire Synesium, atque his verbis uti Epist. 57: *προσ-ηλθου θεῶ, καὶ περηνής καὶ γονυπετής ἐκείτης γενόμενος, θάνατον αὐτῷ ἰσχυροῦντος ἡρώμην.* Nec satis. Ipsum quoque Gronovium non constare sibi ait, eo quod in Exercit. cap. XIX ostendat, posse se contra omnes eruditos commentatores sequi *vetustiorum interpretem*, & affirmare, *voces περηνής γενόμενος recte & doctius, quam censent, ab eo versas esse suspensus, hac ratione, quia apud Latinos etiam cadere, ruere, imo precipitia de tibi dicuntur ea, qua dependent aut propendent.* Quod vero firmum magnopere ac stabile judicarat Gronovius, id etiam hic labefactare studet Perizonius, ostenditque, vocabulum *γενόμενος* non passivo semper usurpari apud Lucam, idque tum ex aliis locis, tum imprimis Act. I, 18 elucere, ubi dicatur, *πρὸς ἰάδα τῷ γενόμενῳ ὁδηγῶ τῷι συλλαβῶσι τὸν Ἰησοῦν.* Quo ipso id effectum sibi videtur Perizonius, ut sententia Gronoviana, (qua affirmatur, *περηνής γενόμενος* notare solum eum, qui ab alio, non a seipso, precipitatur) sponte corruat, & male proinde se tueatur. Cui accedere ait, Lucam, si passivo sensu adhibuerit ista verba, & de cadavere egerit, debuisse memorare, quo mortis genere perierit, a quibus dejectus fuerit, publice an privatim, qua de causa, & in quem locum.

abjiciendum fuisse, & relinquendum sub dio. Non enim damnatorum corpora in vallem quandam sub dio rejecta fuisse, sed in communia vilium cadaverum sepulchra condi consueviffe. Tradi hoc Jer. XXVI, 23, & apud Maimonidem in tract. Sanhedrin cap. XIV, §. 9, ubi testetur Maimonides, duo fuisse sepulchra damnatis, unum in quo lapidati & ambusti, alterum in quo capite truncati & strangulati conderentur, idque ad sua tempora devenisse per traditionem. Recte proinde huc trahi Josephi verba Bell. Jud. III, 14, ubi de perpetuo sui adhuc temporis more loquatur: τὸς ἀνελόντας ἑαυτὸς, παρὰ μὲν ἡμῖν, μέχρις ἡλίου δύσεως ἀτάφως, κρύπτειν ἔκειναι, καὶ τοὶ καὶ πολέμιος θάπτειν θμιστὸν ἡγόμενοι. Exempla ex adverso a Gronovio allata nihil evincere, cum extraordinaria sint, & tale quid belli solum tumultusque civilis tempore acciderit. Imo ipsum Gronovium male sibi consulere, quando Exercit. p. 195 ultro fateatur, *hujusmodi aut vallem aut morem projiciendi cadavera fuisse Hierosolymis, nullum scripsisse, vel potius non meminisse se alibi legisse.* Cap. IV analogiam vocis ἀπάγχουδα exponit, atque uti vocem ἀγχω ab ἀγχι id est πλησίον accerlit, ita & ἀγχω idem notare dicit, quod πλησιάζω, hoc est id, quod separatum est, conjungo & constringo. Inde de vocibus cognatis & ab ἀγχω formatis agit, ipsumque ἀπάγχουδα nativa sua significatione latius patere adfirmat, quam ut solum modo suspendium notet. Quod ut rite demonstratur, cap. V de usu vocis ἀπάγχουδα differit. Copiosus autem est in exponendo Aristotelis loco, ubi animus dicitur ἀπάγχουδα, & id maxime contra Gronovium urget, quod animus dicatur ἀπάγχουδα παρὰ τῶν Φίλων. Cujus rei nullam aliam causam fuisse ait, quam dolorem ex amicis & eorum facto ortum, neque adeo posse dici per poeticum ἕψος: *ita ipsa strangulatur ab aliis, h. e. adigitur ad id, ut causa sit homini ad strangulandum se.* Ulterius usum hujus verbi declarat cap. VI, ubi duo imprimis loca adducit. Alter est Aristophanis in *Pace* p. 682, qui verbum ἀπάγχουδα de mustela mures (ita enim vocabatur fabula) devorante usurpavit. Maxime vero Scholiastem rem expedire, dum hoc modo interpretetur: ἀντὶ τῆς ὑπὸ τῆς γαλῆς τοῦ δεῖμα ἀπαγχθῆναι. Alter est Tzetis ad Lycophronem vers. 61, apud quem Oenone dicatur κατὰ τὸν Δίκτυον βρόχοις (non βρόχοις, ut male nonnullæ editiones exhibeant) ἀπαγχθῆσα. Exi-

MENSIS JANUARIi A. MDCCIII. 19

stimat Perizonius, non addi debuisse βρόχοις, si vox ἀπάγειν unice laqueo suffocari notet, cujus observationis in Actis A. 1702 mensē Februarii p. 51 meminimus, quando Perizonii de Ditye dissertationem recensuimus. Inde cap. VII duo loca a Reverendo Viro Bern. Homoetio adducta, & a Nobis paulo ante commemorata expendit, atque ab exceptionibus Gronovii vindicat, tum vero & cap. VIII de variis locutionibus præcipit, in quibus τὸ ἀπάγειν rectius aliter, quam per suspendium exponi videatur. Duo inde speciminis loca adferemus, Aristophenis in *Nubibus* unum, ubi iustitia dicitur ἀπάγειν; alterum Luciani in *Gallo*, ubi ad Gallum Gallinaceum: ἐκ ἀπάγειν, ἢ ἀλεκτροῶν. Et quamvis non diffiteatur cap. IX Noster, sæpillime istud verbum suspendium significare, non tamen hoc impedire ait, quo minus aliter quoque eo usi fuerint auctores. Quo ipso tandem omnem controversiam ita componit: nisi obesse locus *Luca, Marthaum in morte Judæ de suspendio exponerem; nunc vero quum Lucas aliud genus mortis Judæ tribuat, idque disertius & plenius commemoret, prorsus putam, nullam dari commedioram conciliandi utriusque rationem, quam ut illud ἀπήγατο apud Marthaum de morte voluntaria præcipitii per marem & desperationem summa, dictum accipiamus: nisi quis malis Casaubonianam conciliandi rationem de laqueo rupto, & sic in præcepto lapsa Judæ sequi. Tandem disquirat cap. X de voce γρυῶνδς & aliis nonnullis in Clarissimo Gronovio notatis, verbi gratia, quod pro *abi & suspende se* dixerit, *abi & ἀπαγάτω*, sed quod significat, *abi & suspendas aliquem*.*

CONTINUATIO ANALYSEOS QUADRATURARUM
Rationalium edicpta in bis Actis M. Majo 1702, per G. G. L.

Quam nuper edidi Analysin Summatoriam Rationalium sive in Numeris sive in Quadraturis, mirifice intelligentibus placere video. Nam (ut de summis Numerorum nunc taceam) Analysin Transcendens Linearum, ubicunque hæc Methodus locum habet, deducitur ad suam perfectionem, quia tunc semper pro æquationibus differentialibus substitui possunt exponentiales. Scicndum enim, quod dudum notavi, expressionem lineæ per Æquationem differentialem hoc habere incommodi, quod non prodest pro æquatione locali, neque proprie ad unum punctum refertur. Unde

de fit, ut per eam interfectio curvæ cum alia linea haberi, incognitave tolli non possit : atque adeo tunc demum in talibus æquatio differentialis prodesse potest, cum constat duas lineas non tantum occurrere sibi, sed & se tangere. At æquatio curvæ transcendens, exponentialis, omnes perfecte usus analyticos recipit, ejusque ope non tantum determinari concursus, sed & incognitæ tolli possunt, simulque eadem opera apparet, quodnam problema deprimatur ex transcendenti ad commune; quotiens nempe quantitates indeterminatæ exeunt de Exponente, aut plane evanescent.

Ex. gr. si prodeat $b^{\frac{x^2+yy}{x}} = c^a$ fiet $x \cdot x + yy = a a$ (*log. b :* *log. c.*) quæ æquatio est ad Circulum; & si Logarithmorum ipsius b , & ipsius c , ratio aliunde data sit, constructus erit circulus communi more; sin minus, saltem obtentum est, quod debuit obtineri. Et vero sciendum est, quoties in solis constantibus hæret difficultas, ut Algebraice exprimi nequeant, tunc non amplius incertum esse gradum, neque adeo Problema amplius esse transcendens.

Exempli gratia sit $\sqrt[3]{x}$ quantitas non ordinaria, veluti si e sit numerus irrationalis, $\sqrt[3]{2}$; tamen nec transcendens a me dicetur, sed interscendens, nam cadit inter gradus usitato.

Sed hæc obiter dicta sunt, ut præstantia hujus Analyseos melius intelligatur. Fractio quæcunque rationalis quoad indefinitam, potest facta concipi hujus formæ; posito r esse numerum integrum rationalem

$$\frac{a}{\pi} + \frac{\beta}{\pi} x + \frac{\gamma}{\pi} x^2 + \frac{\delta}{\pi} x^3 + \&c.$$

$$x + \frac{\xi}{\pi} x^{\frac{r-1}{r}} + \frac{\mu}{\pi} x^{\frac{r-2}{r}} + \frac{\lambda}{\pi} x^{\frac{r-3}{r}} + \&c.$$

Hinc primum detrahentur integra pura, ut x^0 , x^1 , x^2 , &c. quantum fieri potest, quod fit dividendo Numeratorem per Denominatorem, quando nempe hic non est altior illo. Quo facto habebitur & quotiens integer, & residua fractio, ubi Denominator est

MENSIS JANUARII A. MDCCIII. 21

est altior Numeratore, quæ jam rursus tractanda ut mox dicitur. Nunc si ponamus Denominatorem esse formulam, quæ nullas habeat radices æquales, dico Fractionem quæ superest divelli posse in tot fractiones quot sunt radices, quarum fractionum quælibet sit hujus

formæ $\frac{A}{X+B}$, ita ut A & B sint quantitates constantes. Atque

adeo si detur figura, cujus abscissa existente X , ordinata sit æqualis dictæ fractioni; figuræ quadratura habebitur per Logarithmos veros, cum radices denominatoris sunt reales, vel per æcedentes Logarithmos imaginarios, cum quædam radices sunt imaginariæ. Logarithmi autem veri coincidunt cum quadratura Hyperbolæ, Logarithmi imaginarii primi gradus coincidunt cum quadratura Circuli. Sed quia dantur Logarithmi imaginarii infinitorum graduum altiorum, ut in Schediasmate Maji superioris specimine dato ostendimus: hinc etiam totidem dantur Quadraturarum gradus, a quadraturis Circuli & Hyperbolæ independentes, atque ita magna quæstio decisæ est, quæ hæcenus in Analyfi Transcendente negotium facessivit.

Ponamus denominatoris radices esse $x+b$, $x+c$, $x+d$, $x+e$, $x+f$, &c. totidem, quot in x sunt unitates; quas radices per compendium vocabimus l, m, n, p, q , &c. patet

$$\frac{1}{x+b} + \frac{1}{x+c} + \frac{1}{x+d} + \frac{1}{x+e} + \frac{1}{x+f} + \dots$$

idem fore quod $\frac{1}{lmnpq\dots}$. Reperi autem per Regulam Generalem satis pulchre procedentem fore

idem quod est sequens summa

$$\frac{1}{c-b, d-b, e-b, l} + \frac{1}{b-c, d-c, e-c, m} + \frac{1}{b-d, c-d, e-d, n} + \frac{1}{b-e, c-e, d-e, p}$$

idemque est in altioribus, nam lex generalis attendenti patet. Et

ita generaliter fractio denominatoris compositi divelli potest in fractiones denominatoris simplicis.

Quodsi post divisionem initio factam in Residua fractionis numeratore mansisset indefinita; veluti si Residua foret formula

$$\frac{\theta + \rho x + \sigma x x + \Phi x^3}{lmnp}$$

divellatur in tot partes, quot sunt membra in numeratore; quae erunt

$$\frac{\theta}{lmnp} + \frac{\rho x}{lmnp} + \frac{\sigma x x}{lmnp} + \frac{\Phi x^3}{lmnp}, \text{ ubi ut numeratores liberentur ab indefinito; reperimus (omissis constantibus, } \rho, \sigma, \Phi, \text{ &c.) fore}$$

res liberentur ab indefinito; reperimus (omissis constantibus, ρ , σ , Φ , &c.) fore

$$\frac{x}{lmnp} = \frac{1}{mnp} - \frac{b}{lmnp}$$

$$\frac{xx}{lmnp} = \frac{1}{np} - \frac{b+c}{mnp} + \frac{bb}{lmnp}$$

$$\frac{x^3}{lmnp} = \frac{1}{p} - \frac{b+c+d}{np} + \frac{bb+cc+bc}{mnp} - \frac{b^3}{lmnp}$$

His addamus adhuc unum exemplum, ut melius appareat Lex:

$$\frac{x^4}{lmnpq} = \frac{1}{q} - \frac{b+c+d+e}{pq} + \frac{bb+cc+dd+bc+bd+cd}{nbq} - \frac{bb+cc+bc}{mnpq} + \frac{b^4}{lmnpq}$$

Equidem diversae prodire possunt expressiones, prout mutatur ordo literarum, l, m, n, p , &c. aut constantium in ipsis quantitatum b, c, d, e , &c. Sed si ipsae jam a numeratoribus indefinitis liberatae fractiones, ut

$$\frac{1}{pq}, \frac{1}{npq}, \frac{1}{mnpq}, \text{ aliae hujusmodi}$$

per se resolvantur in fractiones, denominatorem habentes simplicem, more jam praescripto; diversae illae via tandem desineant in idem; poteruntque ita adhuc nova theorematum perpulchra condi.

Idem.

MENSIS JANUARIi A. MDCCHII. 23

Idem aliter sic consequemur : Esto fractio habens potentiam ipsius

x in numeratore, & denominatorem compositum, velut $\frac{x^4}{lmnp}$;

resolvemus primam Fractionem in fractiones denominatorum simplicium, modo jam præscripto ; & ita res hoc loco redit ad quatuor

fractioes, quales, $\frac{x^4}{l}$, $\frac{x^4}{m}$, $\frac{x^4}{n}$, $\frac{x^4}{p}$, omissis coefficientibus constantibus.

Jam quando in Numeratore est x vel ejus potentia quævis, denominator autem est simplex ; potest res reduci ad integros puros, aut fractiones numeratoris constantis simul simplicisque denominatoris, hoc modo :

$$\frac{x}{l} = 1 - \frac{b}{l}$$

$$\frac{xx}{l} = x - b \pm \frac{bb}{l}$$

$$\frac{x^3}{l} = xx - bx \pm bb - \frac{b^3}{l}$$

$$\frac{x^4}{l} = x^3 - bxx \pm bbx - b^3 \pm \frac{l^4}{l}$$

Nunc supplendi sunt casus, quos in præcedenti schediasmate non attigimus, quando nempe radices æquales cæteris admiscuntur ; ibi enim regulæ propositæ non quadrant. Neque etiam soli Logarithmi aut quasi-logarithmi occurrunt ; sed interveniunt etiam Hyperboloidum quadraturæ, quales sunt, quarum ordinatæ sunt $\frac{1}{xx}$, $\frac{1}{x^3}$, $\frac{1}{x^4}$, &c. Tales autem Hyperboloides omnes

Quadraturam ordinariam recipere constat. Sed ut hæ quadraturæ diversi generis ex se invicem evolvantur ; ponamus $b =$

$$x \pm a ;$$

$x \pm a$; & sit fractio $\frac{1}{b^4 l m n p}$, hæc per regulam præscriptam

resolvi potest in totidem tales $\frac{1}{b^4 l}$, $\frac{1}{b^4 m}$, $\frac{1}{b^4 n}$, $\frac{1}{b^4 p}$.

Dico quamvis harum rursus resolvi tali modo, ut posito $\omega = l - b$, id est $\omega = b - a$, constante, (quoniam $b = x \pm a$, & $l = x \pm b$, unde $l - b = b - a$) fiat

$$\frac{1}{b^4 l} = \frac{1}{\omega b^4} - \frac{1}{\omega \omega b^3} \pm \frac{1}{\omega^3 b b} - \frac{1}{\omega^4 b} \pm \frac{1}{\omega^4 l}$$

Eodemque modo habebitur & $\frac{1}{b^4 m}$, tantum pro l ponendo m ,

& pro $l - b = \omega$ seu $b - a$ constante, ponendo constantem $m - b$ seu $c - a$, idemque est in cæteris.

Quid si diversæ simul occurrant radices æquales? Veluti si

sit fractio $\frac{1}{b^4 l^3 m n p}$, patet eam produci ex his duabus $\frac{1}{b^4 l^3}$

& $\frac{1}{m n p}$. Dico priorem resolvi posse in fractiones constantes ex

unius tantum speciei radicibus æqualibus, quæ fractiones si singulæ

deinde multiplicentur per $\frac{1}{m n p}$, habebimus totidem novas fra-

ctiones similes huic $\frac{1}{b^4 l m n p}$, quas jam resolvere docuimus.

Supereft ergo, ut resolvamus fractionem qualis $\frac{1}{b^4 l^3}$; dico, po-

sito $b - a = \omega$, & $a - b = \psi$ fore

$$\frac{1}{b^4 l^3}$$

$$\frac{1}{b^4 \cdot 3} = \frac{1}{\omega^3 \cdot b^4} - \frac{3}{\omega^4 \cdot b^3} + \frac{6}{\omega^5 \cdot b^2} - \frac{10}{\omega^6 \cdot b}$$

$$\frac{1}{\psi^4 \cdot 3} = \frac{1}{\psi^4 \cdot 3} - \frac{4}{\psi^5 \cdot 2} + \frac{10}{\psi^6 \cdot 1}$$

Sed operæ pretium est adscribere theorema generale, quia hic Lex non aequè facile ac in prioribus, de exemplorum inspectione fabricari potest. Nempe posito z & v esse numeros constantes rationales integros, dico fore :

$$\frac{1}{b^t \cdot l^v}$$

idem quod duæ summæ sequentes simul

$$\frac{1}{\omega \cdot b^t} = \frac{v}{\omega \cdot b^t} + \frac{v \cdot v + 1}{\omega \cdot b^{t-1}} + \frac{v \cdot v + 1 \cdot v + 2}{\omega \cdot b^{t-2}} + \dots$$

$$\frac{1}{\psi \cdot l^v} = \frac{t}{\psi \cdot l^v} + \frac{t \cdot t + 1}{\psi \cdot l^{v-1}} + \frac{t \cdot t + 1 \cdot t + 2}{\psi \cdot l^{v-2}} + \dots$$

Hinc si verbi gratia v esset 1 seu $l^v = l$ retineretur solum terminus

$\frac{1}{\psi \cdot l^v}$, sequentibus in quibus l alias occurreret omisissis. Quod si

tres vel plures species radicum æqualium concurrerent; nihilominus patet ex præscripta jam Methodo, omnia ad fractiones unius tantum literæ indeterminatæ, quæ hoc loco sunt simplicissimæ, reduci

duci posse. Est enim $\frac{1}{b^5 l^4 m^3}$ patet produci ex $\frac{1}{b^5 \cdot 4}$ per

$\frac{1}{m^3}$ jam $\frac{1}{b^5 l^4}$ resolvatur in fractiones simplices more præ-

scripto. Harum quælibet ducatur $\frac{1}{m^3}$, habebuntur totidem

fractiones, quæ non nisi binas habebunt species radicum; has autem posse resolvi in simplices, jam est ostensum. Reducuntur ergo binæ species ad unam, ternæ ad binas, quaternæ ad ternas; & ita porro, quæ hic persequi non est illud necesse. Unde jam cuncta esse in potestate apparet; quanquam ea quoque canonibus seu theorematibus complecti conveniens foret.

Postremo cum Mathematicus ingeniosissimus, si quisquam, Dn. Johannes Bernoullius ostenderit, se quoque jam ab aliquo tempore tali quadam Analyfi uti, & ideo problema transmiserit Actis interendum, verbis sequentibus illud subjicietur. Ubi tamen ab eo dissentire cogor, quod omnia ad quadraturam Circuli & Hyperbolæ (præter ordinarias quadraturas) hic reduci putat: cum in Specimine suprascripto, Actis Maji inserto, demonstratum a me sit, alias sine fine aliis altiores quadraturarum rationalium transcendentium species ordine dari, a se invicem independentes; Quadraturasque Hyperbolæ & Circuli ex illis omnibus primas & simplicissimas esse.

PROBLEMA EXHIBITUM A JO. BERNOULLIO.

Data differentiali quantitate $\frac{p dx}{q}$ (ubi per p & q intelliguntur quantitates rationales ex x & constantibus utcumque compositæ) invenire ejus integrale seu summam, vel si nullam habet algebraicam, reducere ad quadraturam circuli aut hyperbolæ; alterutrum enim semper fieri potest. *Sol.*

Dividatur p per q quantum potest, donec maxima dimensio ipsius x in residuo sit minor maxima dimensione ejusdem x in divisore q . Quod si vero maxima dimensio in numeratore p jam sit minor maxima dimensione in denominatore q , tunc nulla divisio-

visione opus est. Deinde ex quotiente sumatur integrale, id quod semper fieri potest, constabit enim quotiens quantitatibus integris & rationalibus: at ex residuo (id quod caput rei est) integrale ita sumitur: Sit r residuum, & ponatur $\frac{r dx}{q} = \frac{a dx}{x+f} + \frac{b dx}{x+g} +$

$\frac{c dx}{x+b}$ &c. tot scilicet differentialibus logarithmicis quot sunt uni-

tates in maxima dimensione ipsius x in q , ubi notandum quod a, b, c & c. ut & f, g, b , &c. sint quantitates constantes assumptiæ, qua-

rum valores ut reperiantur, colligantur $\frac{a dx}{x+f} + \frac{b dx}{x+g} + \frac{c dx}{x+b}$

&c. in unam summam reducendo fractiones ad minimum communem denominatorem, & ita similis erit propositæ $\frac{r dx}{q}$; nam u-

trobique x in denominatore habebit æqualem maximæ dimensionis numerum, si vero maxima in r sit minor quam maxima in altero numeratore, oportet fingere dimensiones æque altas, quæ desunt tanquam affectas o ; quo facto instituendæ sunt æquationes inter coefficients dimensionum æque altarum tam numeratorum quam denominatorum, & sic tot prodibunt æquationes quot sunt affluentiæ litteræ constantes incognitæ, quæ per consequens innotescunt per coefficientes datas & cognitæ, quæ sunt in r & q . Voco autem coefficientem non tantum numerum sed ipsam totam quantitatem constantem, quæ aliquam dimensionem ipsius x afficit.

Aliter.

Ponatur $\frac{r dx}{q} = \frac{s dx}{s} + \frac{a dx}{x+f}$, per r intelligo quan-

titatem compositam ex dimensionibus ipsius x gradatim descendens usque ad pure constantem, quarum maxima sit unitate minor quam maxima dimensio in q , reliquæ vero affectæ sint litteris designantibus quantitates constantes: Per s similem talem quantitatem intelligo, compositam nempe ex dimensionibus ipsius x gradatim descendens & affectis constantibus, ita tamen ut maxima dimensio in s sit unitate minor quam maxima in r . Hoc enim modo

per additionem actualem $\frac{s dx}{t} + \frac{a dx}{x+f}$ fiet $\frac{s x + a t + t f}{t x + t f} dx$
 $= \frac{r dx}{q}$, ubi in utroque denominatore x ad æqualem maximam
dimensionem ascendit; reliquis igitur observatis ut prius, reperie-
tur valor litterarum assumptiarum: atque sic $\frac{r dx}{q}$ erit resoluta
in $\frac{s dx}{t} + \frac{a dx}{x+f}$, ubi scilicet in t jam minores dimensiones
ipsius x sunt quam in q . Eodem modo $\frac{s dx}{t}$ resolvi potest in
 $\frac{u dx}{w} + \frac{b dx}{x+g}$, & ita porro, donec tandem ad simplices ra-
dices perveniat: quo facto habebitur $\frac{r dx}{q}$ resoluta in has simpli-
ces $\frac{a dx}{x+f} + \frac{b dx}{x+g} + \frac{c dx}{x+b}$ &c. Restat igitur ut ostenda-
mus, quomodo harum integralia (quæ utique dependent a descri-
ptione logarithmicæ vel a quadratura hyperbolæ sive realis sive ima-
ginariæ, prout f, g, b , &c. sunt quantitates sive reales sive
imaginariæ) possint exprimi per quantitatem exponentialem seu
percurrentem; quod sic fit: Constat quod $\frac{dx}{x+f}, \frac{dx}{x+g},$
 $\frac{dx}{x+b}$ &c. sint differentiales logarithmorum ipsorum $x+f, x+g,$
 $x+b$ &c. adeoque $\int \frac{dx}{x+f}, \int \frac{dx}{x+g}, \int \frac{dx}{x+b}$
&c. erunt logarithmi ipsorum $x+f, x+g, x+b$ &c. id est
 $\int \frac{dx}{x+f} = l. x+f$ & ita porro. Hinc itaque erit $\int \frac{a dx}{x+f} +$
 $\int \frac{b dx}{x+g} + \int \frac{c dx}{x+b}$ &c. id est $\int \frac{r dx}{q} = al. x+f +$
 $bl. x+g + cl. x+b$ &c. = (ut ex natura logarithmorum
patet) $\text{Log. } \frac{a}{x+f} \cdot \frac{b}{x+g} \cdot \frac{c}{x+b}$ &c. Q. E. F. Co-

Coroll.

Hinc patet, quomodo ex æquationibus differentialibus rationalibus vel quæ ad rationales reduci possunt (per modos Diophanteos vel per alios) in quibus indeterminatæ cum suis differentialibus sint a se invicem separatæ, possint elici æquationes algebraicæ vel exponentiales; quod quidem in Methodo tangentium inversa maximum habet usum. Sumtis pro indeterminatis x & y habeatur hæc æquatio $\frac{s dx}{t} = \frac{\sigma dy}{\theta}$, (ubi & s & t sunt quantitates rationales quas ingrediuntur constantes & dimensiones ipsius x utcumque inter se compositæ; ut & σ & θ sunt tales ex constantibus & dimensionibus ipsius y compositæ) sintque X & Y , integralia illa, quæ per divisionem supra dictam ipsius s per t , & ipsius σ per θ absolute sumi possunt, habebitur itaque

$$X + \text{Log. } x + f^a \cdot x + g^b \cdot x + h^c \cdot \&c. = Y +$$

$\text{Log. } y + \xi^a \cdot y + \eta^b \cdot y + \kappa^c \cdot \&c.$ si nunc unitas, quæ cum X & Y multiplicata intelligitur, consideratur ut Logarithmus constans, cuius numerus sit n ; proveniet reductis more solito Logarithmis ad potestates, hæc æquatio exponentialis seu percurrentis

$$n \cdot \frac{x}{x + f^a} \cdot \frac{x}{x + g^b} \cdot \frac{x}{x + h^c} \cdot \&c. = n \cdot \frac{y}{y + \xi^a} \cdot \frac{y}{y + \eta^b} \cdot \frac{y}{y + \kappa^c} \cdot \&c.$$

quæ interdum degenerat in pure Algebraicam, id quod fit quando X & Y sunt nihil, & quando a, b, c , ut & α, β, γ , sunt inter se commensurabiles.

Sequuntur compendia quædam reductionis differentialium compositarum ad simplices seu Logarithmicas, & vicissim, ut & simplicium imaginariarum ad compositas reales seu ad extensionem arcuum Circuli.

Probl. I.

D 3

Trans-

Transformare quantitatem differentialem $\frac{a dz}{bb - zz}$ in differentialem Logarithmi $\frac{a dt}{abt}$, & vice versa.

Pone $z = \frac{t-b}{t+b}$, & habebis $\frac{a dz}{bb - zz} = \frac{a dt}{abt}$
 Et vice versa pone $t = \frac{z+b}{z-b}$ & habebis $\frac{a dt}{abt} = \frac{a dz}{bb - zz}$

Coroll.

Eodem modo transformatur quantitas differentialis $\frac{a dz}{bb + zz}$ in differentialem Logarithmi imaginarii $\frac{-a dt}{abt\sqrt{-1}}$ & vicissim.

Probl. 2.

Transformare quantitatem differentialem $\frac{a dz}{bb + zz}$ in differentiale sectoris vel arcus Circularis $\frac{-a dt}{2\sqrt{t-bbt}}$, & vicissim.

Pone $z = \sqrt{\frac{t-bb}{t}}$ & habebis $\frac{a dz}{bb + zz} = \frac{-a dt}{2\sqrt{t-bbt}}$
 Et vice versa pone $t = \frac{z^2 + bb}{z^2}$, & habebis $\frac{-a dt}{2\sqrt{t-bbt}} =$

$$\frac{a dz}{bb + zz}$$

Probl. 3.

Transformare Quantitatem differentialem $\frac{a dz}{bb - zz}$ in differentiale Sectoris hyperbolici $\frac{adt}{2\sqrt{t-bbt}}$; & vicissim.

Pone $Z = \sqrt{\frac{t-bb}{t}}$, & deinde $t = \frac{z^2 + bb}{z^2}$; habebis optatum.

Probl.

Probl. 4.

Transformare quantitatem differentialem logarithmicam $\frac{adt}{abt}$ in differentiale sectoris hyperbolici $\frac{adr}{a\sqrt{r^2+bb}}$.

Pone $t = \frac{b + \sqrt{\frac{1}{r} + bb}}{b - \sqrt{\frac{1}{r} + bb}}$; habebis quaesitum:

Coroll. 1.

Eodem modo transformatur differentialis logarithmica imaginaria $\frac{adt}{abt\sqrt{-1}}$ In differentiale sectoris circuli realis. Ponendo enim $t = \frac{b\sqrt{-1} + \sqrt{\frac{1}{r} - bb}}{b\sqrt{-1} - \sqrt{\frac{1}{r} - bb}}$, habebitur $\frac{adr}{a\sqrt{r^2-bb}}$.

Coroll. 2.

Cum ex probl. 2. $\int \frac{dz}{bb+zz}$ dependeat a quadratura circuli; cum vero etiam $\frac{adz}{bb+zz}$ fit $= \frac{\frac{1}{2}adz}{bb+bz\sqrt{-1}} + \frac{\frac{1}{2}adz}{bb-bz\sqrt{-1}}$,

quae duo sunt differentialem logarithmi imaginarii: patet utique logarithmos imaginarios seu Sectores hyperbolicos imaginarios sumi debere pro sectoribus circularibus realibus. Hos enim in unam summam colligendo quantitates imaginariae per mutuam compensationem se destrunt, ita ut nil nisi reale proveniat.

EDMUNDI DICKINSONI M. D. PHYSICA VETUS ET Vera. Sive Tractatus de Naturali Veritate Hexaemeri Mosiaci.

Londini, apud Henr. Ribotteau, 1702, in 4.

Constat 2 Alphab. & 4 figuris æn.

Mosaicam Creationis Historiam, diſamine Spiritus Divini manifestatam, continere veras rerum origines, adeoque simul fun-

fundamenta Philosophiæ solidissima, cum diu credidisset pietas fidesque, tandem, post simulatam veritatis inquisitionem, negare & impugnare ausa est ratio humana; eosque fecit progressus, ut inter quosdam Sapientes mundi nihil absurdius & inconcinnius judicaretur, quam Systema Cosmicum ex Mosis Genesi ordinatum. Temeritatem hanc repressuri quidam Philosophi, *Cosmopuism Mosaicum* vindicare conati sunt, sed cum existimarent, hypotheses phycas varie a variis excogitatas comprehendere veram rerum naturam, explicatione sua simplicitati sensus Mosaici eam vim intulerunt, ut fere omnia pro ænigmatibus, parabolis, aut ad captum vulgi dictis, haberentur: Atheistarum autem scrupulositas exinde ansam arripere, novos suis objectionibus inducendi colores. Utrumque conatum, tam qui effreni licentia negat, quam qui infelicibus armis defendit *veritatem hexæmeri Mosaici*, præfenti opere repellere intendit *Autor*, quem dudum adhuc Juvenem *Delphi Phœnicisfantes* orbi erudito reddidere celeberrimum; qualem scopum sibi præfixum fuisse, statim in dedicatione ad Thomam Archiepisc. Cantuar. & capite I, quo Lectori notanda continentur, ipse fatetur autor. *Philosophiam Corpuscularem* ad hoc munus dilucidandæ Philosophiæ Mosaicæ assumit. Hanc Atomistam Philosophiam Cosmogeniæ explicandæ aptissimam esse, contra imputationes, quibus illa Deum, saltem Creatorem negare videtur, demonstrat cap. 2, quippe quæ juxta Philosophos Græcos (præsertim Ionicos, qui Atomici fuerunt,) semper mundum ceu *ἔργον Θεοῦ*, *opus Dei*, prædicavit; licet Anaximander Thaletis discipulus, & post illum plures athei existerent, qui, ut omnia cæco eventu, nulla providentia Dei fieri persuaderent, abutebantur atomorum regno; Anaxagoras tamen doctrinam de Corpusculis restituit pristinae puritati, dum atomis τὸν Νῦν, mentem, Deum scilicet, adjunxisset, ut posthac nemo (nisi Epicuri de grege porci) mundum casu firmari potuisse, statueret. *Præstantissimum* dein Cosmologiæ Mosaicæ cap. 3 ex antiquitate summa, mundo coeva deducit, ab Adami nempe noticia per Methusalechem ad Noam, & hinc per Semum ad Abrahamum, inde per Jacobum ad Israelitas Ægyptiacos transmissa, & non obstante servitutis Ægyptiacæ iugo (quod imprimis Cap. 19 de Israelitis Ægyptiacis, sapientia & arti-

bus

bus præstantissimo populo uberius demonstrat) fideliter retenta, a quibus proin per Mosén scripta *Genesis* & optime intellecta, & ut verissima historia recepta fuerit. *Principia* hujus Cosmologie *corpuscularia* fuisse, cap. 4 docet, quorum appellationes varias ex Historia Philosophica eruit; ad materiam enim primam universi, Mosi cælum & terra, subinde terra, abyssus, aqua dictam, apto designandum Thales *aque*, Pherecydes Syrus *terre*, Pythagoras *monadum*, Anaximander *infiniti*, Aristoteles *ἄλης*, Empedocles & Democritus *atomorum*, alii *multorum* nomen usurparunt. Ex quo patet, Particularum doctrinam a Noa usque ad Aristotelem claruisse, qui cum vim & significatum antiquissimi, Phœnicibus, Ægyptiis, Syris & Arabibus usitati nominis, (quod Græci in suam linguam sono simili transfunderes *ἄλην* dixerunt,) ignoraret, talem materiam primus prædicavit, quæ nec quid, nec quale, nec quantum (id est, re vera nihil,) significaret, cum eo nomine nil nisi exilissimarum commotarumque particularum multitudo significaretur: vestigia enim *ἄλης* adhuc in Hebræo & Arabico extare putat, dum Hebræum *אֵרָא* arena, & Arabum hiule, sono ipsissimum Græcorum *ἄλη* exprimant. Nec solum de prima rerum materia falsam notionem, sed & de *amplius* creationis Mosæicæ nimis pusillum quid multi concepsisse videntur Auctori, dum loco universi grumulum hunc, globum nostrum terraqueum (quem prius Cometam confusum fuisse statuunt) solummodo a Deo creatum, & a Mose descriptum putant, quorum sententiam rejicit cap. 5. Hic ad mentem Auctoris melius percipiendam, notandum est, Anglicam in refutandis Atheis non superfunctorie laborare, quod vel solum illustris Boyllii testamentum loquitur. Surrexerunt igitur Viri plures, Wilhelmus Whiston, Richard Bentley, W. Nichols &c. qui ex institutione celeberrimi Newtoni, Mathesin Physicamque docti, ab Atheis motas difficultates circa historiam Mosi, hypothesebus mechanismo naturæ harmonicis solvere student. Earum hypothese summam Vir clarissimus, *Deblerus Cluverus*, scripto Germanico, cui titulus: *Geologia, seu philosophemata de genesis & structura globi terræni, Hamburgi. A. 1700* complexus est, in quo scripto videas creationem Mosi ad unicum hunc terræ globum coarctari, quem antea confusum Cometæ chaos exilientem, Deus sex dierum, qui

tot annis pares sint, spatio creaverit. Hanc opinionem ever-
 surus Autor, prolixè inquirat, quid nomine Chaos (quod cum Bo-
 charto Canaan lib. 2. cap. 2. ex Hebr. כְּחֵית tenebræ, deducit,) ab
 antiquissimis intellectum sit. Ubi plurimis testimoniis evincit, to-
 tius universi confusam materiam per Chaos intellectam fuisse, quæ
 una & confusa natura totius mundi seminium extiterit: quare cum
 veteres ægyptiani suam figuram ad magnitudinem gigantes statua-
 ræ delineaverint, pygmæi exemplaris illam fuisse, non esse creden-
 dum. Distinctè jam perlustrat ipsa sex dierum opera. En Syno-
 psin. Asserit Autor: materiam universam a Deo vera creatione pro-
 ductam, & ab ipso solo, duplici quidem motionis genere, *primo*
Preparationis, quod est transversus lenisque particularum inter se
 motus, *altero Separationis*, quod est circulare, quo tota moles a-
 byssi gyrabatur (Hebræis per גַּלְגַּל *Galgal* notatum) motam fuisse.
 Per *priorem motum* quatuor Elementa, particulis similibus ad simi-
 les, post varias obviations applicatis, esse producta; ubi corpu-
 scula prima, minutissima, rotunda, *pilula* Autori dictæ, *ignem*; se-
 cunda, rotunda sed majora & leviora, *globuli, aquam*; tertia, lon-
 gula & ad instar *exilium bracteatum* formata, *aerem*; ultima, cras-
 siora & graviora varie figurata, *terram* constituerint. Per *alte-
 rum autem vertiginosum motum*, separatas esse *pilulas* istas exilissi-
 mas a reliquis, dum a centro sui motus ilico recesserint, & crassio-
 ra corpuscula ad medium cedere coegerint, quo motu *Opus primi*
diei, lux seu ignis, seu sphaera quæpiam ignea, cælum empyreum
 dicta, antiquissimis quoque cognita philosophis, constituta fuerit,
 intermixtis tamen plurimis *globulis* simul per gyrum excusis, qui
 ad *aquarum supracælestium* constitutionem sublatis sint. Utrum-
 que hoc assertum de existentibus in cælo empyreo & igne & a-
 qua, prolixè in 15 & 17 Capit. *de aquis Chaoticis*, & *de igne ac lu-
 mine primigenio*, explicat & defendit. Eodem gyro universi duran-
 te, separatis quoque fuisse longulas illas *bracteolas*, circa sua pro-
 pria centra rotatas, quæ cælum inferius sidereum, Expansum di-
 ctum, *Opus secundi diei* conficiant, quod a terra (cujus aer non
 differat a sidereo, nisi ob admixtos vapores) usque ad cælum empy-
 reum protendatur, quos duos tantum naturales cælos agnoverint
 Hebræi; (tertium autem Pauli, quod Moses vocat cælum cælo-
 rum,

ritm, mere spirituale est;) quod Expansum, ob multa crassiora corpuscula adhuc inter bracteolas intermixta, non satis tenue, adeoque nec ab empyræo cælo plenarie illuminatum, Deus noluerit dicere bonum.

Bracteolas tamen illas dispanfivo suo conatu grande illud *Opus tertii diei* obiisse, docet Autor, nempe *congregationem aquarum in unum locum, aridaque terra foundationem*. Ubi ex inæquali pressionis effectu (cum crassioribus corpusculis intermixti essent globuli) terræ facies valde inæqualis, hic protuberans, illic plana, alibi cava extiterit, adeoque terræ cavitates, planities atque montes ab initio rerum ortum duxisse. Globulos autem illos vel emersione, vel declivi fluxione coeuntes, *rem istam fluidam atque volubilem*, aquam constituisse, quæ magnas illas, & minores in superficie terræ cavitates complendo, aquarum campos, quos maria dicimus, & lacus, flumina, rivos effecerit, unius quodammodo conflugis & loci, ob communicationem per continuos ductus, seu manifestos seu occultos, quorum ductuum subterraneorum maximus, a Polo arctico ad antarcticum transiens, per terræ viscera ramos habeat suos, & cæcos & pervios, cæcis interdum congesto luto repletis, inque terram firmam transmutatis; unde & in profunda terra repertorum, concharum, ossium, arborum, assamentorum, navium, inprimis illius integræ navis, quæ A. 1460 ad oppidum Veronæ Helvetiorum in fodina 50 orgyias alta, una cum malis fractis, & anchoris, ac 40 nautarum cadaveribus effossa fuit, rationem petendam, nec res illas pro desuper humatis accipiendas esse, monet Autor, imo & figura ænea mentem suam dilucide ante oculos ponit. Barathra illa subterranea ex terrestrium corpusculorum celeriore circumcirca constipatione, quam omnes globulos aqueos exprimere possent, orta docet, quæ S. S. *abyssos in thesauris* vocant. Ex simili causa concretionis *ignem mediterraneum* deducit, qui conserta crassarum particularum corona cinctus, contra naturalem suum genium atque motum, in illo situ Dei nutu detentus est, evolaturus alias, nisi eum cito coeuntis concrefcentisque materiæ circulus nexibus suis impediisset, ne rotatione abyssus a centro ad exteriora projicerentur ejus subtilissimæ partes; (*qua tamen, cum sine vertigine gyrationeque totius globi terraquei vix fieri, supponique possint, an motum telluris divinum, saltem in principio creationis, vel perpetuo*

durantem admittere velit Autor, hoc opere non manifestavit.) Hujus ignis centralis virtute vapores orti concitatique, germinationi pariter vegetabilium & mineralium productionibus inservierunt, ubi metalla post aliquot annos ex terris debito preparatis effecta, vegetabilia vero cito producta statuit. Semen quidem, quod revera plantæ compendium est, digito Dei primitus concinnatum fuit, plantas vero vapor & virtus terræ germinare fecit unico saltem die. Ne festinata maturitas offendat, adducit Autor & hortulanorum notas artes, fructificationes suas paucis diebus promovendi, & philosophorum *quandam aquam*, inspidam quidem, tantæ tamen efficacitæ, ut mollia vegetabilium, e. g. cochleariæ, nasturtiorum &c. semina in ea macerata, & super assericulum distincte collocata, arenaque ad latitudinem digiti vel minus alta contacta, Solisque calori exposita, extemplo germinent, ac tam celeriter incrementum, ut herbæ ipso aspectu crescentes cernantur; ubi simul differentiam inter succum nutritivum, qui paucus est, & aquam, ejus succi vehiculum, quæ copiosa requiritur, pluribus demonstrat.

Solem & sidera, *Opus quarti Diei*, Dei solius (idololatriæ præcavendæ) digitis ascribit, qui particulas igneas per Expansum dispersas, & ad sufficientem magnumque calorem excitandum nimis raras, in unum corpus igneum, Solem nempe, collegit, cujus, ob irrequietam materiæ suæ motionem, facies umbris lumineque variegata, montium convalliumque species visui per heliostropia exhibeat. Perditionem semper exæstantis dissipatque Solaris corporis præveniunt, tum aspirationes siderum, tum circulus crassæ materiæ, par ei, qui ignem terræ centram cingit, nimium effluxum cohibens; qui licet non impediat penetrationem radiorum Solis, maculis tamen aspersum, imo interdum totaliter pallidum Solem nobis apparere facit. Vires suas ut circumquaque Sol diffunderet, indefinenter per cœlos rotari jussum a Deo videtur Autori, quem circuitum Solis jam *Abrahamus* prædicaverit; eundem placuisse *Thaleti* atque *Pythagoræ*: neque *Copernici* obices currui Solis obiectos eum sistere. Imo nec alia systemata, quæ *Tycho* alique excogitarunt, inter se convenire, sed æqua probabilitate ad phænomena elucidanda applicari. Nec possibile esse, demonstrationes Astronomorum veras reddi, quandoquidem

nul.

nullius aſtri magnitudo, vel diſtantia certo poſſit aſſignari; nec ullus in cœlo tenui ac fluido perpetuus & regularis motus exiſtat, niſi regatur ab omnipotenti manu. Certum itaque eſſe Aſtronomum Moſaicum, cœli motus omnes per Deum vel Angelos ſapientiffime gubernari, adeoque cum nec ſyſtemate Copernici, nec Tychoſis, nec Ptolemæi orbibus indigere. (*Bona cum venia Auctoris liceat hic monere: Conceſſo interim, motus ſiderum a Deo Angelisque gubernari, quamvis in cœlo, quo motus fluidum eſt, eo minus appareant impedimenta perpetui regularisque motus, nondum tamen vel circuituum lineas, vel tempora exinde nota eſſe; aliud enim eſt cauſa corpus movens, aliud via per quam corpus movetur. Syſtemata Coſmica cum duratione temporis, vias lineasque corporum deſignant, Deum motus autorem non negant, cujus ſapientiam itinerum cœleſtium quoque delineationes inter ſe ſine conſuſione, quæ Deum non decere poſſeſt, congruentes loquantur; non enim Aſtronomo etiam Moſaico ſufficit noſſe cujus, ſed & indagari oportet, quomodo moveat Solem ſideraque manus, quæ nil ſine numero, menſura, pondere operatur.) Ardorem Solis temperatio Lunæ hiſce inferioribus blandum facit, cujus aqueam naturam probat manifeſta ejus cum omnibus aquis, Oceano præſertim, ſympathia. Humiditas tamen illa non ſimpliciter aquea ſtatuitur, cum aſpirationes Lunæ per ea vitra, quæ rite colligunt ejus radios, in liquorem pinguem redigi ſoleant; ſed eſt *unſuſa humiditas*, quæ Solis eſſluviis conjuncta, ac velut femina conjugata, univerſalem illum ſpiritum, Mercurium Phyſicis dictum, cui parte Sol, Luna mater exiſtit, producit. Hinc temperationi conducunt quoque aliarum ſtellarum conſtitutiones, de quarum natura non ſolum per effectus, ſed & colorem, æque facile ac de metallis, (quæ ſunt terræ ſidera) deſignare licet. Planetæ illi, quamvis corpufculis igneis non ſint deſtituti, non tamen accenſi, ut in Sole, ſed condenſati, ut in ſublunaribus pyropi gemmæque ſunt, conſtant. *Saturno* multum ſalis atque Mercurii, cum minori portione ſulphuris adhibitur; *Jovi* rariorem ſalem atque Mercurium, modicamque portionem purioris ſulphuris. Utriusque Satellites paris naturæ cum ſuo primario credit, ut abſente Saturno vel Jove, ſimiles vires in terram mittant (*quamvis hic A-**

stronomia Systematica vix intelligat, quomodo fieri possit, ut Satellites absente suo primario terrae praesentes sistere queant, uti nec circelli exigui peripheria sine suo centro praesens esse potest.)

Et sic de reliquis planetis stellisque argumentum ducitur. Ita tandem viribus suis ornatum coelum, & terra suis, coeunt ad gignendam istam mirabilem naturam, quam Mythici *Pandoram*, Hermetici *Aurum aure*, Calum terra, universi *Mercurium*, Physici Rerum omnium *Quint-Essentiam* vocant.

Ab insensibilibus ad animantia, *Opus quinti Diei*, progreditur, quorum semina aniinata cum solus creasset Deus, ita ipsa bruta terrae aquaeque producenda reliquit. Ut enim elementa nullum semen animalis generare, ita nec ignis, nec aer ea producere possunt; quamvis de ave *Parivogel* ex aere, & *pyraustis* ex igne ortis dentur relationes: imo nec Salamandra in igne vehementi diu durat, sed frigida sua visciditate obtundit ignem; prouti in natura dantur liquores, quibus etiam delicatiores homines liniti, statim vivos carbones illaesi calcare, tractare, mandere atque deglutire possunt. Creavit autem Deus brutorum animas ex terra, quas illico sic induit materia seminali, ut referrent *ovorum* speciem. Antiquissimae Sapientiae haec est opinio. Aegyptii enim suum *Cnepb* (quem conditorem mundi putabant,) ita finxerunt, ac si *Ovum* in ore aperto teneret, quo & Orphei *ὄν πρῶτόγονον Ovum primigenium* pertinet. Haec ova in intertaneis suis obeundi operis quasi typum gerunt, poris seminalibus ceu instrumentis ita dispositis, ut animalia inde, quodlibet suae speciei, ex succo nutritio effigientur; quinto quidem die per simplex semen id factum, quod deinceps junctis utrisque maris & foeminae seminibus fieri debet. Ratio autem multiplicandae brutae speciei per *sex axiomata* ab Autore explicatur, illustraturque duorum seminum commixtio experimento, quo spiritus fortissimus nitri (vel ejus loco vitrioli) atque terebinthi, cum miscentur, statim flammam emittunt. Sunt itaque brutorum animae corporeae quidem & mortales, intelligentis tamen naturae, sed immane differentis a ratione hominis. Non enim repugnat, res corporeas per Dei potentiam fieri sensitivas, dociles atque intelligentes, ut Dei laudem tam per structuram corporis, quam per vires animae decantent.

Prin-

Princeps tandem creaturarum omnium, *Homo*, *Opus sexti diei* sequitur, ideo nobilior omnibus, quod & a Deo immediate factus, & similitudinem Creatoris sui gerat. *Corpus* constructum ex terra rubra, non communi, sed de *adamab*, id est, de terra quadam rubra, quæ erat terra selecta, terra pinguis, & per fermentationem facta rutila & corusca, adeoque in quintam quandam essentiam quasi reducta, quod & *Josephus* affirmat: ἀπο τῆς αὐππᾶς γῆς Φυγα-
Θείας, e terra rubra fermentata; (hinc *Adam* rubinum quoque notat, *Exod.* 39, 10, & *Ezech.* 28, 13.) quæ venustas corporis peccato periit. *Anima* ab ipso Deo inspirata *spiraculum vicarum* dicitur, quod homo non sola hac caduca vivat, sed & æternæ vitæ capax sit, angelis hoc ipso æqualis. *Multiplicatio* hominum per semina maris fœminæque attribuitur animæ cœlitus ortæ; hæc virtus est, quæ generationem proles inchoat & perficit, unitumque semen primo movet per calorem suum æthereum, & quidem per tres primos menses alia omnia generationis agi ab anima, sine ulla matris ope, constat ex Embryonis historia Harvæana. *Nidum* autem *Ovorum* quod attinet, quem nonnulli putant se invenisse in mulierum testibus, irrita est opinio, ac plane subventanea, quæ non alia nititur ratione, quam quod earum testes sint glandulosi, & multis vesiculis constant. Hæc vesiculæ deceperunt plurimos, qui illos censebant esse *ova*, & in illis ovis in uterum transmisissis homines generari, non secus ac in gallinis, aliisque animalibus fieri solet. Tota porro generationis ratio adeo involuta res est, difficilesque explicatus habet, ut non minus de illa, quam de aliis rebus dubitari possit. Animam infundit Deus, non demum tertio quartove mense, sed statim dum miscentur coeuntium semina, quæ mutuis illico viribus accenduntur, (non absimili modo, quo brutorum semina creduntur accendi,) adeoque ad animam, (cœlestem illam scintillam) recipiendam magis idonea redduntur; nam ut statim ab initio anima, artifex sui corporis, ad opus suum obeundum præsens sit, ordinavit Creator, quæ quidem tum temporis non carnali, sua tamen essentiali viget vita. Hæc anima una est, non tres, cum rationalis & vegetantis & sentientis facultates eminenter in se contineat. Membra corporis Deus ipse & omnia simul delineat, nam anima ideales species, aut typos, aut prima membra delineare non valet; si tamen aliquod membrum ante aliud sit genitum, cor il-

lud est, quod primo movet sanguinem per insitum cordi fermentum, in quo calor æthereus maxime viget. Hæc quia traductioni animarum, quæ admodum difficilis videtur Autori, adversa sunt, verisimilem esse a se propositam speciei propagandæ rationem, demonstrare nititur. Præterea homini naturam inesse metallicam cum cura prædicat, eamque omnibus sine discrimine, maxime tamen robustis; diversa etenim metalla prolici posse e visceribus animalium, ita ut nihil addatur, nec ullæ artes, aut mechanicæ rationes adhibeantur, nisi quæ dispersam mineram colligant, aut quod dilatatum est, in angustum cogant, sic ut in crucibulo fundi possint. Ex carnibus & excrementis humanis extrahi naturas metallicas fixasque; sic etiam ex humano sanguine prolici posse argentum vivum currens, idem omnino cum vulgari. Et ne quis existimet hujusmodi metalla vel aliquo forte casu, aut vitio morbove, cor, oribus humanis ingesta fuisse, in omnibus, infantibus, pueris, adultis & senibus ea inveniuntur, quæ aliquando magis aureæ cupreæve naturæ, frequentissime tamen ad plumbum vel antimonii regulum assimilanda videntur. Imo inest homini lucida igneaque natura, cui cum Sole coelesti tanta amicitia intercedit, ut quoties ipsis liber congressus fiat, in mutuos amplexus ruant, tanta quasi libidinis effervescentia, ut ambientem prorsus aerem inflamment: id est, (ut rem clarius dicit Autor,) per artis operam, atque subtilitatem sophiæ, paratur ex humano corpore miranda Tinctura, ad instar Solis fulgida, cujus si vitrum chrySTALLINUM plenum fuerit, ac ita locaretur, ut illud Solis radii, vel trans fenestram pertingant, extemplo coeunt & commiscentur utriusque radii, tanto ardore, tamque exaggerata multitudine, (nam natura naturam amat, attrahit, & amplectitur) ut cito flammam concipiant; atque brevi tempore, ni separentur, incendium facient; prout suo magno periculo se comperisse affirmat egregius ille physicus *Edwardus* Generosus Anglus (in tractatu dicto: *Epitome Thesauri Sanitatis*. *Microcosmus* igitur est vere homo, universæ naturæ harmonicus: imo nobilior omnibus corporibus, (ne Sole, Luna, stellisve exceptis,) creatura censetur Mosis, qui ob dotes mentis originemque longe sublimius de eo sentit. Hæc benignissime contulit Deus, ab homine non sine grata submissaque præfatio-

fatione, dum tanta beneficia recolit, compellendus. Quæ sub-
 sequentibus a 12 ad 20 Capit. tractat Autor, sunt uberior tum ex-
 plicatio, tum confirmatio, tam ex Philologiæ, quam Philosophiæ ra-
 tionibus, eorum, quæ in prioribus dicta sunt: brevi ergo solum
 recensione opus habent. Agit Cap. 12 de *Creatione materiae* ve-
 re & proprie tali, contra æternitatem materiæ, quæ occasione e-
 nunciati, *nihil unquam de nihilo gigni posse*, quibusdam conficta
 est, cum antiquissimi Physici id solum de vi naturæ in productio-
 nibus suis intellexerint, eoque qualitates atque formas substantiales
 amovere studuerint. De *rerum principiis* cap. 13 agens, materi-
 am illam, quæ non erat natura continua, sed in infinitas particu-
 las dispersa, principium unum, nomine *Tobu* (id est, *rem con-*
fusam & inanem) alterum *Bobu* (id est, *vacuum*) tanquam prin-
 cipium sine quo non statuit. Hoc res fieri sinebat, illud, *Tobu*, fa-
 ctas constituebat. Sic Theodotion ea ἄδὲν, *nihil*, (id est, rem
 quæ ante motum nihil præ se ferebat) & κενόν, *vacuum*, nomi-
 nat. Græci veteres pariter duo rerum principia statuunt, ἰὸ πλῆ-
 ρες, *plenum*, quod res est, quæ spatium tenet, & τὸ κενόν, *vacuum*,
 in quo res moveri possit. Asclepiades vocat ὄγκους, *moles*, &
 πόρους, *meatus*. Democritus τὰ κενόν, *vacuum*, & τὰς ἀτόμους,
atomos; qui sunt ipsa materia in partes minutissimas a Creatore di-
 visa. Cap. 14 de *motu materiae prima* tractans, prolixus est in
 explicatione vocis מֵרַחֵץ *merachephet* Gen. 1. 2. rejicitque affi-
 ctam voci significationem fetus & incubationis, ut gallinæ solent
 ovis excludendis insidere, monstratque motitationem particularum
 a Spiritu Dei factam intelligi, prout & Phœnices primum motorem
 ventum seu spiritum, κολπίαν (id est מֵי פִּי הַיָּהִי Col-pi-jah,
vox oris Dei) nominant. De *igne & lumine primigenio sive de*
caelo primo cap. 15 agens, difficultates removet, quæ & ignem &
 aquas illius cœli tangunt, monstratque experimento hydrargyri,
 cujus plurimæ libræ ex ore retortæ horizontis solum respiciente,
 vi ignis, vaporis ad instar, expellantur, omnes vero particule in aere
 ita sustententur, ut ejus ne hilum quidem recidat (alias in pavimento
 puro relapsum conspiceretur,) pariter attenuatos globulos aque-
 os in cœlo primo sustentari posse, ad constituendas aquas supracœ-
 lestes. Pari diligentia de *expanso vel de caelo inferiore*, dein de a-

quis chaoticis & elementaribus, mox de terra chaoticâ & elementari differit Capit. 16. 17. 18. Et ne quid Mosaica hæc Philosophia detrimenti vel a Discipulis vel Doctore trahat, summa cura de Israelitis Ægyptiacis Cap. 19 agit, probrumque, quo gentem hanc, ut insulsam, stupidam, omni doctrina, sensu atque intelligentia, omnique pene humanitate vacuum, & tantum non brutam diffamant nonnulli, removet, atheorumque risum coercet, qui Deum spernunt, quod populum rudem atque stolidum præ cunctis habeat sibi pro dilecto, & tantum non brutum pro peculio. Per successiones populi sapientiam demonstrat, cui nec ipsa servitus in Ægypto obfuerit. Doctorem ipsum Mosén Cap. 20 a summa scientiâ Chemiæ & Astronomiæ commendat, quod imprimis artificiosissimæ & ex mysteriis Iosophiæ prodeuntes præparaciones loquantur, quando 1. Vitulum aureum in aqua communi solverit, ita ut potuerit bibi. Hac occasione memorat Autor, aurum absque ulla arte Chymica, solo diuturno attritu in mortario chalybeo, reduci in pulverem, imo in liquorem potabilem; dein, minimo quidem, sed tamen Chemico artificio per tartarum vini Rhenani (nec ullius alterius, quantum ipse sciat,) frangi in ramenta perexilia, adeoque levia, ut quædam multa aliquandiu in superficie aquarum natent, ut bibi possint. 2. Oleum unctiõnis sacre & suffitum aromaticum confecerit: quippe in oleo conficiendo sexaginta duæ libræ pulverum aromaticorum per bicongium olei olivarum reducendæ erant in oleum fluidum & fragrantissimum; hoc autem nisi per secretum illud Chemiæ molitionis ἐγχεῖσμα, per quod Hermetici veras essentias ac arcana sua perficere solent, nullo unquam modo parari potuit. Aromaticus autem suffitus constabat ex stacte & onycha, quæ vehementis est odoris, & castoreum redolet, & castoreo ac galbano (quod gummi est gravem atque foetidum odorem spirans) cunctis parili proportione mixtis. Certe illud odoramentum per vulgarem artem confici neutiquam potuit; qua de re si quis aromaticum coctorem ullatenus ambigat, eat & periculum faciat, num compositionem, cui dimidia pars est onyx & galbanum, (altera autem sit stacte & thus) jucunde & delectabiliter olentem reddere queat. Nemo nisi qui probe noscit veras essentias ab omnibus suis internis sordibus amovere, ita ut puræ & incorruptibiles fere,

fra-

fragrantesque naturæ fiant, id præstiterit. Hinc & sacerdotes Hebræi, absumto hoc sacro suffitu Mosaico, cum e prædicta materia simile thymiama facere non valerent, ad quatuor isthæc aromata addebant myrrham, cassiam, spicam nardi, crocum, costum, cinnamomum & suavem corticem, id est, cassiam ligneam, ut sepeliretur quasi iste gravis odor galbani, jucundiusque suffimentum fieret. Nec in Mose solum hæc Chemiæ scientia floruit, sed antiquior est, & jam Noë in arcæ fabrica usitata, quam arcam, ab omni externo aere solite clausam, efficacia liquoris cujusdam luminosi, qui & simul nutritius fuerit, (prout in appendice monet) a difficultate respirandi, fœtore &c. liberavit. Par fuisse creditur experimentum Cornelii Drebellii Belgæ, ad Londinum in Thamesi factum, ubi non pauci viri sub aquis in operata nave diu subsistebant; & quoties illis respiratio difficilior fieri cœperat, mox aperto vitro, & exhalante paulisper eo spiritu, redintegrata fuit spirandi libertas, æque ac si aer recens intrasset. De quibus aquis proxime acturum esse doctissimum inque concentratione luminis expertissimum *Weidenfeldium* in *secundo suo libro de Medicamentis*, post paucos menses edendo, nec non in aliis suis libris *de Secretis adeptorum* deinceps evulgandis, promittit (librum ejus primum de usu Spiritus Vini Lulliani 1685 editum, insertum vide *Actis Erud. ejusdem anni, mens. Febr. pag. 87.*) Nihil itaque restat, quam ut *Autor Celeberrimus* ea, quibus condire hoc opus voluit, arcana tam de metallis humanis, quam tinctura Soli harmonica, hæctenus occultata, paulisper notiora reddat, simulque *Weidenfeldium* oret, ut non solum *quatuor de secretis adeptorum* libros quam proxime luci committere publicæ, sed & de *quinto* reliquorum clave serio cogitare velit; quo fidelissima utriusque manu-ductione adjuti probi industriique Naturæ scrutatores, (si non omnino apertam transire liceat januam,) saltem propiori gradu Hermeticis mysteriis, post spem tam longas, admoveri queant.

DIONYSII HALICARNASSEI DE STRUCTURA
Orationis liber, ex recensione JACOBI UPTON Etonensis A.
M. cum notis integræ FRID. SYLBURGII Veterensis selectis-
que aliorum, & SIM. BIRCOVII Poloni exemplis Latinis.

Londini, apud S. Smith &c. 1702, in 8.

Constat plag. dimid. 43.

Libellum hoc loco aureolum plane exhibemus, cujus argumentum quidem & autorem doctissimum pridem eroditi norunt, maximique faciunt: sed cujus pretium accurata Clarissimi Editoris opera seculo nostro fere duplicavit. Cum enim ipse Dionysii liber primo inter omnes, quos ad oratorem formandum ille conscripsit, loco habeatur, & solus ex omni Græcorum antiquitate de verborum constructione incolumis nobis restet; illum Clarissimus Uptonius ita hac editione adornavit, ut addi fere nihil a quoquam ipsi posse videatur. Accuratissimam *Frid. Sylburgii* editionem, quæ typis Wecheliani A. 1586 excusa est, summa fide expressit, in multis superavit, castigatioremque & auctiorem nobis exhibuit: versionem hujus libri (qua ille in Sylburgiana plane destituitur) a Sim. Bircovio, Polono, in Academia Samosicensi centum abhinc annis Professore, infelici admodum successu susceptam, ineptam, & ab auctoris sensu sæpe alienissimam, plane immutavit novamque reddidit: integras *Frid. Sylburgii* notas e *Victorio*, *Mureto*, *Brodæo*, *Leopardo*, *Stephano*, *Cantero*, *Camerario*, *Xylandro*, *Wolfio*que excerptas, singulis libri paginis subjecit: ipsumque adeo nonnunquam in his, quod humanum est, errantem emendavit. Ipse denique e suo penu, *Casaubono*, *Vossio*, aliisque doctissimis viris, notulas elegantes addidit. In quibus ipsum interdum *Dionysium* notat, eumque p. 36. n. 15. in male structæ orationis vitium, quod in *Hegeſia* taxaverat, incidisse; p. 69. n. 7. *Herodoto* populari suo nonnihil favere; p. 142. n. 19. *Demosthenis* verba non omnino accurate dimensum esse; ipsumque sibi, *Theopompo* jam mediocre dicendi genus, jam politum tribuendo, quodammodo contradixisse, p. 202. n. 7. animadvertit. *Sylburgium* in notis modo præter necessitatem quædam mutari velle, pag. 63. n. 2. p. 91. n. 5. p. 132. n. 1. p. 125. n. 8. p. 231. n. 16: modo sensum rite non explicare, p. 107. n. 6. p. 213. n. 36. &c. observat. Aliorum etiam quorundam, ut *Lindembrogii* p. 3. n. 3. *G. Vossii* p. 9. n. 17. & p. 69. n. 5. *H. Stephani* p. 254. n. 23. &c. lapsus & errata modeste attingit. Cæterum, quod potissimum ipsi negotium fuit, Autorem jam

MENSIS JANUARIi A. MDCCIII. 45

jam adductis aliorum, Latinorum imprimis Rhetorum, ut Quintiliani pag. 83. n. 2. Ciceronis, pag. 60. n. 1. p. 106. n. 2. Petronii p. 87. n. 12. Aristotelis p. 110. n. 10. testimoniis firmat: jam alatis pluribus exemplis, ut p. 54. n. 6. p. 226. n. 10. & alibi, illustrat, aliaque notatu digna admiscet: & pagina quidem 2. n. 1. Dionysii Longini judicium Dionysio Halicarnasseo præferendum: p. 68. n. 3. Thucydidi numeroſe dicendi laudem a Dionysio tributam, Cicerone censeſſente, denegandam: & pag. 102. n. 27. locutionem, qua *μῖα* pro *πρωτῆ* ponitur, quam Ebræis propriam multi existimant, & Josephus singulari volumine probare voluit, Dionysio etiam usurpatam esse, alia alibi diligenter observat: quod & in rejectis ad calcem libri Indicibus Bircoviique exemplis Latinis, Græcis Dionysii respondentibus, egregie præstat: prorsus ut & reliquos Dion. Halicarnassæi tractatus oratorios, versione adhuc ornamentisque suis destitutos, partim modo a Viro docto ornari, sicque rem literariam adjuvari optandum sit.

HISTOIRE DE LA REPUBLIQUE DE VENISE.

i. e.

HISTORIA REIPUBLICÆ VENETÆ, PER BAPTISTAM NANI, Equitem & Procuratorem D. Marci. Pars Secunda. T. I. & II.

Amstelodami, apud Henricum Schelte, 1702, in 12.

Constant Alphab. 2. plag. 1. plurimisque fig. æn.

Jamdudum accuratissimos hosce de rebus Venetorum Commentarios, Italico sermone conscriptos, versare coepit ætas nostra, ut adeo non sit, cur novitatis gratiam libro conciliare satagamus. Ast cum postrema hæc pars præſenti habitu nunc demum in publicum prodeat, quo Abbas Tallemantius, Academiæ Richelianiæ haud ignobile nomen, ante hos XX circiter annos priorem induerat, Historiæ studiosis id indicare, nostri muneris esse duximus. Pluribus enim expeditior esse solet scientia linguæ Gallicæ, quam Hetruscæ, illisque adeo nuncium sit, oportet, longe acceptissimum, versionem tam celebri Historiæ integram tandem proſtare. Præ-

F 3

terea

terea anonymi nostri Interpretis, qui ex modestia post tabulam latere voluit, impensam operam vel ideo ad palatum fore iudicamus, quoniam Autoris sui mentem fideliter & copiose non modo exprimere studuit, & sicubi archetypi verba peregrini idiomatis ornatum haud omni ex parte admiserunt, in infima pagina vel ad marginem illa collationis instituendæ causa locavit, verum etiam observatiunculas subinde adpersit, quæ Lectoribus penitiorum locorum & dignitatum notitiam recludunt. Ipsius autem Historiæ filum ab anno superioris seculi quadragesimo quarto, usque ad annum septuagesimum primum pertendit, diuturni illius belli Cretici, a Venetis magna armorum contentione cum Turcis gesti originem, successus atque exitum imprimis complectens, ita tamen, ut, quemadmodum Principum & Rerumpublicarum in Europa comoda ad instar ingentis horologii se habent, in quo unius rotulæ motu reliquæ fere omnes circumvertuntur, sic quoque Excellentissimus Autor patriæ suæ res traditurus, præcipuos totius Europæ eventus compendiose quidem, sed tanta cum cura in conspectum agat, ac si testis ocularis ubique adstitisset. Quod eo minus mirum videri debet, modo perpendatur, eum splendidissimas Legationes ad Regem Galliarum, Imperatorem nostrum & Pontificem Maximum diversis vicibus obiisse, summos insuper in Republica sua honores sustinuisse, denique e plurimis aliis a Senatu unice fuisse delectum, ut patrias res consignaret. Satis enim superque omnia ista arguunt, illum & voluisse & potuisse non nisi vera atque exacte comperta memoriæ tradere, ut optandum omnino esset, non aliis, quam similis dignationis viris Historiographi spartam demandari.

LIBRI NOVI.

Nouvelle Bibliothèque des Auteurs Ecclesiastiques, par Mr. L. Ellies Du Pin. Tome XIII & XIV. Des Auteurs du XVIe Siècle de l'Eglise. A Paris, chez André Pralard, 1703. 4.

Legum Mischnicarum Liber, qui inscribitur Ordo Sacrorum, cum Maimonidis & Bartenora Commentariis integris. Latinitate donavit ac Notis illustravit Guilielmus Surenhusius. Pars V. Amstelædami excudunt G. & J. Borstii, 1702. fol. Nico-

MENSIS JANUARIi A. MDCCIII. 47

- Nicolai Gürleri Systema Theologiae Propheticae. Amsteladami apud Borstius, 1702. 4.*
- Samuelis Pufendorfi Introductio ad Historiam Europaeam, Latinae reddita a Jo. Frid. Cramero. Editio tertia Compendio Historia Sueciae aucta. Ultrajecti, apud Guil. van de Water, 1703. 8.*
- Laurentii Begeri de Nummis Cretensum serpentiferis Disquisitio Antiquaria, qua Cretensum ab Asia, Asiaticorumque a Serpentibus credita origo adstruitur. Coloniae Marchicae, typis Ulrici Liebperti, 1702. fol.*
- Colloquii quorundam de tribus primis Thesauri Antiquitatum Graecarum voluminibus ad eorum Authorem Relatio. 1702. fol.*
- Acta Litteraria ex Manuscriptis eruta atque collecta, cura Burcardi Gottelphi Struvii. Jena, apud E. Cl. Baillar, 1703. 8.*
- Arcana Bibliothecae Thomanae Lipsiensis sacra, recitata a M. Heinr. Pippingio, in Aede Thomanae Verbi Divini Ministro. Lipsiae apud J. L. Gleditschium, 1703. 8.*
- Antonius Sidobre de Variolis & Morbillis. Accedit Caroli Drelincurtii de eodem argumento Dissertatio. Lugd. Bat. apud Andr. Dyckhuisen, 1702. 8.*
- Traité des Aliments, par M. Louis Lemery. A Paris, chez J. B. Cuffon & P. Witte, 1702. 12.*
- Recueil des Voyages qui ont servi à l'Etablissement & aux Progrès de la Compagnie des Indes Orientales dans les Provinces Unies des Pais-bas. A Amsterdam, chez Estienne Roger, 1702. 12.*
- Memoires du Comte de Vordac, General des Armées de l'Empereur. Sur la copie imprimée à Paris, chez Gu. Cavalier, 1703. 12.*
- L'Ecole du Monde, par Mr. Le Noble. Nouvelle édition. Suivante la copie à Paris, chez Martin Jonvenel, 1702. 12.*
- Histoire Abrégée d'Espagne. Traduit de l'Anglois. A Utrecht, chez Guillaume Poolsum, 1703. 12.*
- Les Metamorphoses d'Ovide, avec des nouvelles Explications Historiques, Morales & Politiques sur toutes les Fables. Edition nouvelle, enrichie de tres-belles Figures. A Amsterdam, chez P. & J. Blaeu, Janssons à Wesberge, Boom & Goethals, 1702. fol.*

48 ACTA ERUD. MENS. JAN. A. M DCCIII.

- Dictionnaire Royal, François & Anglois. Par Mr. Boyer. A La Haye, chez Adrian Moetjens, 1702. 4.*
- De Tribus Judæorum Sectis opuscula Nic. Serarii, Joh. Drusii, Jos. Scaligeri. Jacobus Triglandus Distribens de Secta Karaorum adjecit. Delphis, apud Adr. Beman, 1703. 4.*
- Christoph. Helvici Elenchi Judaici, Antonii Probi Oratio de Monarchia regni Israël, Raph. Eylmi Captivitatis Babylonica Historia. Cum Thoma Crenii præfatione, notis & indice. Lugd. Bat. apud Abr. de Swart, 1702. 4.*
- The History of the Apostles Creed, with Critical Observations on its several Articles. Londini, apud Jonathan Robinson, 1702. 8.*
- Apologie de la Mission de S. Maur Apôtre des Benedictins en France, par Dom Thierry Ruinard. A Paris, chez Pierre de Bist, 1702. 8.*
- Histoire de l'Academie des Sciences. Année 1699. Avec les Memoires de Mathematique & de Physique pour la même année. Tirez des Registres de cette Academie. A Paris, chez J. Boudot, 1702. 4.*
- Les Origines de la Ville de Caën & des Lieux Circonvoisins. A Rouën, chez Maury, 1702.*
- Constitutiones de Primitivis R. Moysi F. Maimonis, collatis quibusdam editionibus cum versione Latina & notis philologicis exhibitæ a Johanne Rodolpho Cramero, Tigurino. Lugd. Bat. apud Henr. Teering, 1702. 4.*
- Momentum Controversiæ de Morte Corponli, ponderatum & explicatum a Jac. Rhenferd, ad tollendas suspiciones & minuendas lites. Franequera, apud Franc. Halmam, 1702. 4.*
- Christiani Schlegelii de Nummis antiquis Isenacensibus, Mulbunsiis, Norrbunsiis & Weissenseensibus Exercitatio Historica. Jena, apud Jo. Bielckium, 1703. 4.*
- Sanctorii Sanctorii de Statica Medicina Aphorismorum Sectiones septem: cum commentario Martini Lister. Editio nova. Lugd. Batavorum, apud Corn. Bontestein, 1703. 12.*

*** **

ACTA ERUDITORUM,

*publicata Lipsia
Calendis Februarii, Anno M DCCIII.*

*THEATRUM PRUDENTIÆ ELEGANTIORIS, EX
Justi Lipsii Libris Politicorum erectum a JO. FRIDERICO
REINHARDO, Regio atque Electorali Consiliario Saxo-
nico. Cum præfatione CONR. SAM. SCHURZ-
FLEISCHII.*

Vitembergæ apud J. G. Meyerum & G. Zimmermannum, 1702, 4.

Constat 10 Alph. 20 plag.

Cum permagna sit prudentiæ civilis utilitas, præsertim ejus, quæ elegantiam habet adjunctam, fieri aliter non potest, quin idoneæ rationes & præcepta ab arte, exempla autem & adjumenta agendi ab historia & rerum usu petantur. Quod institutum laudis plenum cum pari dexteritate suscepit inclyti nominis Vir, *Joannes Fridericus Reinhardus*, Regius & Electoralis Consiliarius Saxonicus, qui cum in maximis patriæ negotiis summa cum dignitate versatur, tum a se non alienum duxit, rationem inire, quemadmodum civili doctrinæ novum decus ornamentumque afferret. Quo in opere non tantum has partes agit, quæ ad interiorem disciplinæ civilis cognitionem spectant, sed etiam in tractandi munere aptissimum, & J. Lipsio similimum ordinem servat, multis vero & prope infinitis accessionibus res ab eo traditas adauget. Prius vero, quam in hanc viam ingressus est, luculenti, quod emisit, operis dedicationem Potentissimo, & primo Christiani nominis in Prussia Brandenburgicæ Regi, FRIDERICO, sacram esse voluit, cui non minus religionem

ori-

originarii civis, quam gratulationem devoti clientis, publice testatam fecit, adeo ut magnitudini regis scribendi facultate responderet pariter, atque in epistola orationis panegyricæ dignitatem comprobaret. Tanta enim gravitate scripsit, ut omnium seculorum ætas jure aspiciat, vota que nuncupata libenter legat, & posteritas exemplum pietatis imitetur. In opere, cui titulum scite prorsus & apposite fecit, perpetuus continuatusque commentarius inest, in quo perpulchræ animadversiones, quæ historiæ & prudentiæ civilis interlunt, tanquam gemmæ, claris nativæ bonitatis signis passim lucent, & suo quæque loco nitorem servant. Ceterum fundamento imperiorum religione & justitia præstructo, quædam Lipsii consecratis, quæ nonnihil ab utraque reflectunt interdum, caute legenda, & scopulorum instar vitanda admonet ac tempestive docet. Simul idoneos veræ & elegantis prudentiæ fontes aperit, & modo exemplis instruit, modo rationibus confirmat, memorabiles ubique sententias, ex veteri & nova, inprimisque ad hodiernas res utili historia subjungens. Ut adeo hic in togæ bellicæ negotiis sive adjumenta, sive ornamenta, quibus theatrum elegantioris prudentiæ tanquam ex columnis, quæ sex Politicorum Lipsii libris respondent, constitutum est, omnino reperiamus. Casus etiam, eventorumque capita, ad regulas doctrinæ civilis exigit, & pulchre expendit, atque elegantiam cum utilitate conjungit. Digressiones quoque instituit, quæ concinnitatem operis augent, & prudentiæ condimenta sunt, & eo majorem elegantiam conciliant, quoniam non modo ad facta, eorumque causas, sed etiam ad elogia, & variam multiplicemque notitiam omnis generis scriptorum referuntur. Quibus rebus illustris Auctor ad verum decus omnia subsidia comparavit, ut non tantum ad elegantiores prudentiam, sed etiam ad elegantiores quasque doctrinas, & ipsa adeo humanitatis studia, viam commonstreret. Plura deinceps ab illustris Viri locupletissimo penore, quæ ad res Germanicas seposita reconditaque habet, expectamus.

*A SHORT VIEW OF THE CHRONOLOGY
of the Old Testament &c.*

b. e.

BRE-

MENSIS FEBRUARII A. MDCCIII. 51
*BREVIS CONSPECTUS CHRONOLOGICÆ VET-
 eris Testamenti & Harmonia quatuor Evangelistarum. Aucto-
 ris GUILIELMO WHISTONO, M. A. & Mathe-
 maticum in Academia Cantabrigiensi Professo-
 re.*

Cantabrigiæ ex typographia Academica. Prostat Londini
 apud B. Tooke, 1702. 4.

Constat 3. Alph. 2. pl.

Cum sacra Chronologia plurimis adhuc defectibus scaterere visa
 fuerit Clarissimo Auctori, ille eandem ut magis expoliret
 pleniusque excoleret, præsentem librum luci publicæ exposuit.
 Dum vero eum recensere aggredimur, nemo a nobis expectet, ut
 singula, quæ erudite insperguntur, attingamus, aut, quomodo
 difficultates Chronologicæ hinc inde occurrentes evolvantur, pro-
 lixe exponamus: potius partes nostras implevisse videbimur, si
 hypotheses, quibus omnis computandi ratio superstruitur, ea
 qua fieri potest brevitate enarremus, Lectoremque adeo de Aucto-
 ris sententia certiore quodammodo reddere studeamus. Quem-
 admodum ergo Whistonus in hocce libro mathematico scribendi
 genere usus est, ita primum V. T. Chronologiam expositurus,
 sex postulata, quæ vocant, seu axiomata in medium producit, in
 quorum primo, obvium sive litteralem Scripturæ sensum, nisi ra-
 tio quædam evidens obstet, verum realemque esse adferit. In
 secundo, e duobus aut pluribus cujusdam loci sensibus, cum au-
 thentico textu æque conspirantibus, illum semper præferendum
 esse docet, qui cum reliquis Scripturæ dictis, & veterum aucto-
 rum testimonio magis convenit. In tertio, statuendum esse scri-
 bit, quemvis scriptorem communi stylo, anno & computatione
 ævi sui suæque gentis usum fuisse, nisi aliæ rationes contrarium
 suadeant. In quarto, sperandum esse ait, fore, ut difficultates in
 sacris litteris adhuc reliquæ, si nempe diligenter examinentur, ea-
 dem ratione evolvantur, qua hæcenus plurimæ ejusmodi difficulta-
 tum, licet primum insuperabiles visæ sint, fuerunt resolutæ. In quin-
 to, antiquissima mundi ætate, cum longævitas hominum eos ma-
 gis validos, sanos atque vegetos, quam hodie, argueret, tempus

Axiom.

I.

II.

III.

IV.

V.

VI. fobolis procreationi aptum, ex proportionis norma æque definitum esse dicit, ac nostro seculo, quo vitæ mortalium brevitatem majorem corporis debilitatem atque infirmitatem indicat. Ita si ab anno 14. usque ad 60 homines procreationi idonei credantur nostris temporibus, quibus ultra octogesimum ætatis annum paucissimi procedunt; tempus generationis ab eodem anno 14 usque ad sexcentessimum tum durasse dicendum esse, cum homines octingentesimum ætatis annum attingerent. In sexto adfirmat, quod, si Græcus N. T. textus, utpote authenticus, in Harmonia quatuor Evangelistarum, omnium confessione observandus sit, textus Hebraicus V. T. in Chronologia V. T. itidem tanquam dux respici debet. Neque magis æquum esse, septuaginta-viralem versionem Veteris T. Ebræo, quam vulgatam Latinam Novi Testamenti Græco textui præferre.

Hypothes. I. Hisce sex axiomatibus, absque ulla ulteriori deductione propositis, octo hypotheses sive observationes subjungit Auctor, quorum summa huc redit: Providentiam divinam in variis revelandi methodis, quibus ipsa usa sit, duplicem eumque admodum discrepantem scopum habere, nimirum tum malorum cespitationem atque lapsum, tum bonorum incrementum & ædificationem: hos, utpote mansuetos, dociles, diligentes ac tuti deditos instruendo; illos vero, tanquam superbos, obduratos, ignavos atque profanos, de iis, quibus instrui possent, celando. Propterea non mirum esse, quod iste liber, qui voluntatem Dei revelatam continet, ita sit conscriptus, ut ad pios exercendos, impios vero magis occæcandos, contradictiones varias, quamvis non reales, sed adparentes solum, comprehendat. Cum vero ipse Auctor hanc sententiam paradoxam videri noneat, eam non modo Scripturæ sacræ dictis, e. g. ex Jes. VI, 9. 10. Dan. XII, 10. Matth. XI, 25. 26. XIII, 10. 15. Luc. XII, 21. VIII, 10. Marc. IV, 10. 11. 12. Jo. VII, 17. IX, 39. XII, 37-40. aliisque locis confirmare nitiatur, sed etiam cum justitia atque bonitate Dei maxime convenire existimat, quod & hominum quorundam malitia hanc vindictam divinam mereatur, & Deus constantem nec ulla ratione corrigendam eorum impietatem prævideat, & increduli hac ratione magis excusabiles reddantur, mitioribus ideo poenis adfligendi. Porro Whistonus statuit,

III.

MENSIS FEBRUARII A. MDCCIII. 53

tuit, Historicos sacros cujusque Regis imperium ab illo tempore computare, quo primum suprema potestate potiti fuerint, quamvis eam vivis adhuc antecessoribus suis exercuerint, qua quidem in re a profanorum Auctorum consuetudine recedant. Eosdem sacros Historicos exacte inter regnum *imperfectum* atque *completum* distinguere; quorum illud tempus respiciat, antequam Reges regiam civitatem obtinerent, & ejusmodi phrasibus exprimatur, *Hic regnavit in Israel, aut Juda*; hoc vero tum intelligatur, cum urbem regiam Reges habitarent, & ita innuatur: *Hic regnavit Hierosolymis, Tirza, aut Samaria*, sive: *Hic regnavit per omnem Israel, aut per omnem Judam*. Interregna, qualia in reliquarum gentium annalibus consignata leguntur, aliquando etiam in Regum Israeliticorum atque Judaicorum historia præsumenda esse. Annos in Chronologia sacra accuratissime computari, nec annum notatum pluribus quam sex mensibus a se ipso vel prorsum vel retrorsum discedere. Neque tamen hanc exactam antiorum computationem impedire, quo minus sacris scriptoribus, perinde uti aliis quibusvis, liberum fuerit, aliquando in enarrandis levioris momenti factis, rotundo quodam numero pro magis certo uti. Ita Genes. XV, 13. numerum 400 annorum inveniri, cum tamen ex Chronologia aliis in locis accuratius tradita, annos 405 numerandos esse pateat. Vitam denique hominum non prius usque ad 70 aut 80 annos decrevisse, quam temporibus Regis Davidis; id quod exemplorum inductione Auctor probat.

Octo hypotheses seu observationes, quas jam enumeravimus, sequuntur XVII Propositiones, quas ita, uti Whistonus eas exhibuit, in medium proferre liceat. I. Optimus ac utilissimus in Chronologia sacra, ubi sacri scriptores silent, daduchus est Ptolomæi Mathematicus Canon. II. Ille annus Judaicus, secundum quem divini auctores, post diluvium, aut saltem post exitum Ægyptiacum, varia intervalla computant, erat aut vere Solaris, aut Lunaribus idoneis intercalationibus Solari ita adaptatus, ut quodammodo comparari cum hoc potuerit. III. Annus, quem Jeroboamus instituit, cum decem tribus ad idololatriam perduceret; atque adeo annalibus regni Israelitici partim uteretur, undecim saltem mensibus constitit, & ad revolutionem usque, quæ Jehu temporibus

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

Propos.

I.

II.

III.

- IV. bus evenit, duravit. IV. Contradictiones istæ adparentes, quæ in libris historicis post captivitatem Babylonicam scriptis, nempe in Chronicis, nec non-Ezræ ac Nehemiæ monumentis, occurrunt, non pro veris difficultatibus, quæ ex ipsa V. T. Chronologia ortum trahant, sed potius pro exemplarium nostrorum sphalmatis reputandæ sunt. V. Annorum series a creatione usque ad æram Christianam conjunctim considerata, in numerum maximarum difficultatum, quas Chronologia V. T. habet, referenda haud est. VI. Abrahamus natus fuit, cum pater ipsius Terah centum & triginta annos impleisset. VII. Periodus 430 annorum, quibus Israelitarum peregrinatio duravit, non ad illud tempus, quo in Ægypto substituerunt, restringenda est, sed potius omne præteritum spatium includit, ex quo Abrahamus Cananzam terram ingressus est. VIII. Ibidem 430 anni ab eo tempore initium capiunt, quo Abrahamus 75 annos natus erat, & de Haran egrediebatur. IX. Spatium quod inter egressum Ægyptiacum & templi Salomonæ foundationem intercedit, 480 annos complectitur. X. Inter initia regni Rehoboami, Regis Judæ, & cædem Ahaziæ, Regis Judæ, nec non Jehorami, Regis Israel, a Jehu peractam, anni novem & sex circiter menses interpositi fuerunt. XI. Spatium interregni Jehu, Regis Israel, & Athaliæ, Reginae Judæ, primordia, & inter captivitatem decem tribuum sub Shalmanesaris imperio, annos 163 & menses duos comprehendit. XII. Inter captivitatem decem tribuum, & XIII. conflagrationem templi, intervallum 134 annorum & duorum mensium circiter interjacet. XIII. Celebris illa Judæorum captivitas, quæ ad septuaginta annos duravit, a primordiis regni Nebuchadnezzaris, Babylonie Regis, & anno imperii quarto Jehojakimi, Regis Judæ, initium cepit. XIV. Chronologiam regnorum Israel & Juda, celebre Ezechielis vaticinium, quod capite IV, v. 5. 6. extat, maxime stabilivit. XV. Spatium, quod conflagrationem templi & initium æræ Christianæ intercedit, 587 annos & quatuor circiter menses efficit. XVI. Chronologia Sinensium, si recte intelligatur, accurate convenit cum ea, quam V. T. textus exhibet. XVII. Computatio numeri hominum jam jam in orbe viventium, & spatii, quod juxta proportionem multiplicationis & incrementi eorum, ad complendum istum numerum requiritur, itidem

MENSIS FEBRUARII A. M DCCIII. 95

dem eam V. T. Chronologiam confirmat, quam Hebræus codex nobis suppeditat.

His omnibus itaque fundamenti loco præmissis, ipsum cano- nem Chronologicum, ab orbe condito usque ad æræ Christianæ initium, sequentem in modum exhibet : Ab autumnali æquinoctio, creationi primi hominis proximo, ad illud, quod in finem diluvii incidit, annos 1656 ; hinc usque ad Abrahami de Haran egressum, annos 426 & menses sex ; hinc usque ad exitum Ægyptiacum, an- nos 430 ; hinc ad ædificationem templi Salomonis, annos 479 & mensem unum ; hinc ad hujus conflagrationem, annos 424 & tres menses ; hinc ad initium æræ Christianæ 587 & menses quatuor computat, quæ periodi si conjunctim sumantur, annos 4003 du- osque menses efficiunt.

Et hæc quidem, subjunctis ad calcem tabulis Chronologicis Regum Israeliticorum ac Judaicorum, circa V. T. Chronologi- am Whistonus monet. Jam ad quatuor Evangelistarum Har- moniam gressum promovet, illiusque brevem conspectum exhibi- turus, sequentes propositiones lectoribus ob oculos ponit. I Qua- tuor Evangelia nequaquam narrationes confusæ sunt, sed potius a- ctorum Christi annales ita conscripti, ut in illis methodus ac tem- poris ordo omnino observetur. II. Prior Evangelii Matthæi pars in nostris codicibus perperam collocata conspicitur, dum methodo ac temporis ordini, quem tamen maxime Evangelista intendit, ad- versatur. III. Singuli Evangelistæ in omni historia, quam enarrant, temporis ordinem studiose observant. IV. Matthæus, Marcus & Lucas, qui juxta antiquorum pariter ac recentiorum interpretum sententiam, stante adhuc Judaica republica Evangelia sua conscripse- runt, Judaica computandi ratione utuntur, adeoque ab ortu Solis diem, ab illius vero occasu noctem ordiuntur. V. Joannes, qui, uti omnes interpretes consentiunt, longo intervallo post Hierosoly- mæ devastationem & reipublicæ Judaicæ interitum Evangelium su- um composuit, Ephesi, in urbe a Judæa longe disita & sub Roma- na ditione sita degens, Romana aut Juliana numerandi ratione utitur, horasque perinde ac nos hodie, a noctis ac diei medio computat. VI. Similitudo, quam quædam conciones atque mira- cula Servatoris nostri, in diversis Evangeliiis memorata, inter se ha- bere

bere videntur, non satis probat, illa esse eadem, si ordo historię diversis ea temporibus adscribenda esse doceat. VII. Prior Evangelii Joannis pars, usque ad sextum caput, primordia ministerii Servatoris enarrat, quod ante coeptam publicam evangelii prædicationem in Galilæa privatim exercuit. VIII. Ministerium Christi, tum quoad prædicationem, tum quoad baptismationem, tum quoad miracula, mox post Joannis Baptistæ ministerium, prope initium anni decimi quinti Tiberii Cæsaris, adeoque diu ante baptismum ipsius coeptum est. IX. Paschata, durante Christi ministerio, quinque numero inciderunt. X. Primum eorum A. D. 29 fuit celebratum. XI. Conscriptio Judæorum mox ante Christi nativitatem instituta fuit, ipsum vero tributum non prius, quam Archelao in exilium misso, ac Cyrenio Syriæ gubernaculis admoto, fuit exactum. XII. Herodes Judæorum Rex septimo die mensis Casleu sive 25 Novembris A. P. J. 4710, adeoque tribus annis & supra mensem ante æram Christianam, diem supremum obiit. XIII. Joannes Baptista initio Septembris A. P. J. 4709 conceptus fuit. XIV. Servator noster ante Herodis mortem mense circiter natus est. XV. Genealogia, quam Matthæus consignavit, Josephi, Mariæ conjugis, familiam respicit. XVI. Genealogia, quam Lucas conscripsit, est ipsius Servatoris e Maria nati. XVII. Genealogia, quam Lucas a Maria deduxit, ab ea Josephi, quam Matthæus exhibet inde a Davidis temporibus, plane diversa est. XVIII. Servator noster per integrum duorum annorum & sex mensium spatium, nempe a secundo Paschate usque ad tabernaculorum festum mortem ejus antecedens, ab Hierosolymis abfuit. XIX. Quamvis Servator & reliqui Judæi omnes pascha usitato tempore, nempe vespertino, post decimum quartum diem mensis Nisan manducaverint; Synedrium tamen Judaicum, aut saltem maxima illius pars, illud demum proximo mane inter secundam & quartam horam celebrarunt. XX. Christus 3 Aprilis A. P. J. 4746, qui est A. D. 33, cruci adfixus fuit.

His ergo propositionibus adductis, ipsam Evangelistarum harmoniam Auctor exhibet, & fixis a Joannis conceptione, usque ad Christi in cœlum ascensionem, certis periodis, quatuor Evangelistarum historiam ita imprimi curavit, ut ea, quæ conjungenda sunt, sibi

MENSIS FEBRUARII A. MDCCIII. 57

sibi invicem accurate respondeant. Quo vero illa, quæ prolixius dicta fuerunt, lectores in compendio legere queant, istam quatuor Evangelistarum harmoniam, quæ maximam libri partem efficit, in fine ejus in epitomen redegit, atque præterea Canonem Ptolomæi Astronomicum subjecit, utpote quem Noster summa auctoritate pollere arbitratur.

THOMÆ CRENI ANIMADVERSIONUM PHI-
lologicarum & Historicarum Pars XI.

Lugduni Batavorum, apud Abrah. vander Myn, 1702, 8.

plag. 18.

A Nimadversionum Doctissimi Creni pars undecima, Henrico Eschero, amplæ spei Juveni, Henrici, Consulis hodie Tigurini, nepoti inscripta tantum abest, ut a partium antecedentium Decade, si eruditionem spectes, recedat, ut novæ potius decadis, quam cum litterato orbe impofterum communicatum iri speramus, dignissimum auspiciam nuncupari mereatur.

Et pro recepta quidem consuetudine, a variis Autorum quorundam celebrium editionibus initium fit, locusque primus hac vice assignatur Appulejo, (ita enim, non Apulejus, scribendum esse nomen hoc statuitur,) quem mox Historiæ Augustæ scriptores minores excipiunt, & his postremo Statius Poeta comes additur. Sed major est illorum scriptorum numerus, quorum libros in repetitis editionibus non raro castratos esse a Pontificiis, Autor observat, ex qua classe Emanuelem Sa, Didacum Stellam, Alphonsum a Castro, Theodorum Bezam, Jo. Cantacuzenum & Georgium Phranziam nominare placet. Non in omnibus Bibliorum interlinearium Benedicti Ariz Montani, Antverpiæ A. 1584 editorum, atque a Theologis Lovaniensibus approbatorum, exemplaribus verba hæc: *accesserunt & huic editioni libri Græce scripti, quos Ecclesia orthodoxa Hebraorum Canonem secuta inter Apocryphos recenset, cum interlineari interpretatione Latina ex Bibliis Complutensibus petita*, reperiri p. 96 innuit, istaque occasione & de Bibliis polyglottis, ejusdem Ariz Montani studio atque opera, Philippi vero II, Regis Hispaniæ, jussu atque liberalitate, A. 1572 ex officina

H

Chri-

Christoph. Plantini, Antverpiani typographi, editis prolixè differit.

Multum juvant & delectant judicia non minus ac litterariarum narrationes aliarum, quæ de Petro & Andrea Colviis p. 16. & 35. de Caspate Gevartio p. 70. s. Emerico Cruceo p. eadem, Sibrando Luberto, p. 120. Sam. Maresio, p. 124. Draudio, p. 193. Bellarmino p. 199, Hermanno Buschio p. 265 aliisque suppeditantur. Ex his notatu imprimis dignum est singulare fatum Colvii, qui post multos labores in Asinum Appulejanum impensus, calce mule ictus periisse p. 17. memoratur. Quorundam scripta in locis præcipuis examinavit Autor, & Nicetæ præ reliquis Choniata Theaurum orthodoxæ fidei, p. 33. s. Aliorum errores reteguntur, utpote Levini Torrentii, p. 236. s. ut plures ne attingamus. De Aristotele, an Judæus a Clearcho Peripatetico dicatur? p. 107. & an illius foetus genuinus sit liber de mundo? p. 111 disquiritur.

Neque tamen circa solos Autores occupatur Notter, sed erudita quoque passim interspergit alia, velut ubi de symbolis Virorum Clarissimorum, p. 128. sqq. de corvis sitibundis, p. 168. de prima horologiorum inventionem, p. 169. de difficultate versionem per omnia elegantem atque accuratam adornandi, p. 203. s. de polygamia apud nationes plurimas olim recepta, p. 230. agit. Philologica sunt, quando, quid annonæ vox in singulari & plurali notet? p. 171. quæ sit Hispaniæ etymologia? p. 197. num juvena, juvenilitas & juvenus recte dicantur, & quæ sit vocabulorum horum differentia? p. 263 disputat.

Loca Scripturæ Neh. II, 8. p. 157. Dan. VII, 24. p. 159. Job. XXXIII, 29. p. 160. 2. Cor. XII, 8. p. 162. Jes. XXXIV, 14. p. 166. 2. Reg. XX. II. p. 170. illustrat.

E manuscripto quodam Morhofii de historia litteraria & locis communibus, exemplum producit p. 76. s. excerptorum criticorum & exegeticorum e Statio. Ex epistolis vero nunc primum publicatis, ob elegantem, quam præ se ferunt, eruditionem, præ cæteris duæ illæ commendari merentur, quas ad Autorem scripsit Wunstorfensis Præsul, D. Polycarpus Lyserus, quæque p. 186. s. comparent.

MENSIS FEBRUARII A. MDCCIII. 59
*ACTA LITTERARIA EX MANUSCRIPTIS ERU-
ta, atque collecta, cum BURCARDI GOTTHELF-
FII STRUVII.*

Jenæ, apud Ernestum Claudium Baillar, 1703, 8.

pl. 14.

Cum in multis Germaniæ Academiis mos invaluerit, ut variæ vel
Observationes, vel acta & recensiones ad rem litterariam spectan-
tes edantur, non a munere suo alienum putavit Auctor Clarissi-
mus, quin in Salana Academia idem primus tentaret, diverso ta-
men ab aliis instituto. Cum enim alii in libris editis recen-
dis occuparentur, (quod ipsum quoque singulis hebdomadibus, in
conversacionibus litterariis ab eodem institutis, ibidem agitur)
ipse de manuscriptis agere constituit: ita ut quæ ex bibliothecis
nancisci poterit *avēndota*, vel inserat integra, si non adeo ma-
gnæ molis, vel eorundem saltim recensionem suscipiat, eadem se-
cundum auctorem, ætatem, ornatum, contenta vel criteria alia exa-
minando: sæpe, si impressa, jam cum editis conferendo. Præ-
mittit huic parti, quam primam esse voluit, de criteriis manuscri-
ptorum elaborationem propriam, ubi primo de auctoribus agit, qui
ad hæc cognoscenda inservire possint, in quibus commendat præ
cæteris Mabillonium. Deinde pergit ad scribendi modum, quem
varium fuisse dicit, velut in arborum foliis, corticibus, saxis, cera,
linteo, plumb, ligno, ebore; suæ autem tantum consideratio-
nis facit chartam atque membranam, & quidem hujus usum an-
tiquissimum esse dicit. Hæc excipit forma codicum, quæ frequen-
tior in modum libri: hanc scriptura, quæ fiebat vel atramento,
vel minio, quo ultimo etiam rubricas distinguebant. Pretiosioris
autem commatis codices facit, qui in membranis purpureis auro ar-
gentoque descripti, vel auro & variegatis coloribus fuere distincti,
qui dicuntur codices aurei vel argentei. Circa picturas vero co-
dicum adnotat, simpliciorum circa figurarum proportionem & co-
lorum mixtionem fuisse priscam ætatem; in puris coloribus ac-
curatiorem. Progreditur ad varia scripturarum genera, ubi pri-
mo de litteris Latinis agit, e quibus quadratas fuisse antiquissimas
probat, ita tamen, ut in familiari scribendi consuetudine rotundis
uterentur, quæ ob celeriores scriptionem quasi in globulos cur-

varentur. Ab his tamen & majusculis distinguit adhuc unciales, quæ uncia, seu pedis duodecima parte constabant: scripturam tamen minutam, uti quidam velint, apud Romanos in usu fuisse, plane non concedit. Hanc scripturam quadratam & majusculam mansisse dicit usque ad seculum V, ita ut nulla alia fuerit in usu. Ab hac scriptura antiquissima progreditur ad interpungendi modos, & quidem ubi nullæ nec vocum nec periodorum extent distinctiones, summam notam esse dicit antiquitatis: postea voces, hinc sententias tantum absolutas punctis cœpisse interdistingui, litteris tamen inter se connexis. Seculo demum quinto distinctiones, prout hodiernum usitatæ, cœperunt, sed cum privati adhuc usus essent, Carolus M. demum distinctiones restituit. Tertiam antiquitatis notam ponit in orthographia, cum loco diphthongi poneretur *e* simplex; littera *i* in codicibus antiquissimis nullo puncto præfixo adpareat, nullæ vel rariores abbreviaturæ. Tandem antiquissimos codices ab uno tantum membranæ latere scriptos ait. Progreditur ad scripturarum varietatem, prout per secula invaluerit. A seculo V quidem invaluisse dicit litteras Gothicas sive Toletanas, ab Ulphila inventas, quæ perperam cum Runicis confundantur. Illarum autem alphabetum adducit, atque per hos characteres Romanas etiam litteras fuisse depravatas, ex scriptura Pandectarum Florentinarum probat. Post medium seculi sexti invaluisse dicit scripturam Langobardicam, quæ communis usus fuerit facta, quæ vel majuscula erat, vel minor. Potiores litteræ cum nostris, quibus adhuc utimur, conveniunt, nisi quod calamo crassiore fuerint exarata, post seculum factæ nitidiores. Maxime vero nitor litterarum seculo nono & decimo cœpit, ita ut calligraphia pro nota antiquitatis sit habenda, si modo litteræ sint obtusæ, characteres detriti, majores quæ ab initio positæ, Langobardicæ. Seculi XI scripturam cum priori fere convenire ait, nisi quod litteræ parum sint crassiores atque abbreviatæ. Codices autem seculi XII facilius cognosci ex *s* finali & accentu in *i*: Seculi XIII ex crescentibus abbreviaturis: Seculi XIV ex scriptura nimis obtusa, crassiuscula, litteris pressis, manu tremula, calamo rudi, diphthongis: Seculi XV ex punctis in *i*, in cujus medio elegantia litterarum cœperit. Agit porro de codicibus Græcis, qui etiam olim litteris quadratis fuerunt scri-

MENSIS FEBRUARII A. MDCCIII. 61

scripti, vocibus uno & perpetuo ductu sine ullo interstitio exaratis, sine accentibus. Hi enim musicorum primum erant, postea etiam ad lectionem a grammaticis in codicibus adnotati. A seculo octavo invaluerunt litteræ barbaræ accentuatæ, quæ nostris Græcis admodum conveniunt, nisi quod sint longiores, accentus etiam aliter positi. Atque illud pro certo habet, quo frequentiores adpareant abbreviatæ, eo codicem esse antiquiorem. Francicæ litteræ difficillimæ erant, quæ ad tempora Caroli Calvi a quibusdam fuerunt servatæ. Alia vero erat diplomatica, cujus usus in monumentis publicis. Ultima est, quam adducit, scriptura Germanica, quam antiquissimis temporibus cum Græca convenire dicit. Ab hac tamen diversam fuisse Saxoniam, cujus characteres addit, eamque usque ad Normannorum in Anglia dynastiam permanisse. Lingua vero Theotisca primum sub Carolo M. litteris Latinis scribi cepit, ita ut in eadem similia fere criteria obveniant, ac in codicibus Latinis. Tandem etiam ex codicum compactura de eorundem ætate judicari posse auctor est: cum videantur antiquissimi codices solis filis colligati, rarius certa ligatura compacti. Seculo XIII lignæ tabulæ cœperunt membranis obduci, cum bullis ex orichalco, idque usque ad seculum XIV, quo tabulæ lignæ corio fusco obductæ. In æstimatione vero codicum, certum quid definire non audet, nisi quod codices *αυράδωτος*, membranaceos, antiquiores, aureos vel argenteos eleganter scriptos & bene conservatos, reliquis præferri dicat. Hisce præmissis, Gesta Dagoberti Francorum Regis, per monachum S. Dionysii conscripta, ex codice bibliothecæ Jenensis exhibet, quem ætatem seculi XII sapere, ex criteriis judicat. Primum quidem hoc scriptum ex latebris produxisse ait Andream Chesnæum, sed cum hujus Scriptores Historiæ Francicæ sint rariores, idem hic, postquam de auctore prius disseruisset, quem Dagoberto longe inferiorem facit, integrum inseruit. Addidit quoque observationes suas ad textum directas, in quibus varia illustrantur, quæ tum ad historiam vel geographiam, tum ad antiquitates Francicas spectant, cum vix quidpiam, quod singulare sit, vel ad vitam Dagoberti, vel ad mores Francorum faciens, fuerit relictum. Alterum, cujus recensionem suscepit, manuscriptum est Nicolai Schmidii, alias dicti Cüntzels von Rodenacker, MStom

varia alphabeta continens, qui cum rusticus fuerit, prius de rusticis quidem vel opificibus doctis edisserit, in quorum numero Joannem Dominicum Perum, Simonem Atheniensem, Benedictum Balduinum, sutorem olim, Jacobum Böhmiū, Joannem Baptistam Gellum, Wolfgangum Musculum, Martinum Chemnitium, Dn. le Fevre, & Nicolaum Borbonium, ex opificibus factos eruditos numerat. Sic etiam exemplum rustici, qui in sepulcro Francisci Petrarchæ sepeliri voluit, adducit. Pergit ad vitam Schmidii, ex vico Rodenacker, territorii Comitum Ruthenorum. Progreditur ad ipsum manuscriptum, quod adhuc in templo Gerano adservatur, ejusque dedicationem Comitibus Ruthenis factam, integram inserit. In ipso manuscripto contineri dicit alphabeta centum triginta & ultra, linguarum tum Orientalium tum Occidentalium, atque orationem Dominicam in linguis 51 præcipuis scriptam, ita ut res in rustico admiratione sit digna. Tertium manuscriptum est Thomæ Müntzeri, cum ad librum visionum Hildegardis, qui æque in bibliotheca templi Gerani adservatur, multa adnotaverit de prophetiis. Ultimo loco vitam Vicelini, Præpositi in Neumünster Holsatiæ, adducit ex MSto, & cum hoc partem primam concludit. Cum autem plura *avēdota*, maxime eruditorum virorum epistolas, se servare profiteatur, quolibet semestri tempore continuaturum se hunc laborem pollicetur. Omnes autem eruditos rogat, ut, si habeant, quæ inferi velint de manuscriptis, eadem cum ipso communicent, atque hoc institutum promoveant, se honorem illis debitum in ipso scripto, aliaque officia præstiturum promittens.

TRIUM SCRIPTORUM ILLUSTRIMUM DE TRIBUS
Judeorum Sectis Syntagma. JACOBUS TRIGLANDIUS, J. F. J. N. Diatriben de Secta Karzorū adjecit.

Delphis, apud Adrianum Beman, 1703, in 4.

Alphab. 6. plag. 12.

Novantiquum haud immerito appellaveris volumen hoc, quod scripta aliquot, dudum edita & manibus Eruditorum trita

MENSIS FEBRUARII A. MDCCIII. 65

ta complectitur, sed una tamen tractatum plane novum Viri Doctissimi suppeditat.

Ad istam classẽ referri cupiunt trium Autorum maxime illustrium, *Nicolai Serarii, Job. Drusii & Josephi Scaligeri de tribus Judæorum Sectis* opuscula, quæ isto ordine disposita comparent, ut primum locum occupet *Drusii de Hasidæis* libellus, quem excipit *Serarii Tribaresium*, mox *Scaligeri Elenchus Tribaresis* insequitur, hinc *Serarii Minerval & Drusii ad hoc responsio* exhibetur, tandemque *Serarii Rabbini & Herodes*, seu de tota Rabbinoꝝ gente, partitione, creatione, autoritate, & de Herodis Tyranni natalibus, Judaismo, uxoribus, liberis & regno, libri tres subjiciuntur.

Singula hæc antiqua sunt. Novum vero opus est, quod medium inter Scaligeri Elenchum & Serarii Minerval ponitur, quodque *Jacobus Triglandius*, Patris & *Avi τῶν ὁμωνύμων* hæres, si præcellentem spectare eruditionem velis, ex assẽ composuit, dum ad typographi rogatum, suam *de Secta Karæorum*, quam Scaliger & Drusus (quod illorum ætate parum innotuerat,) digito solum attigerunt, diatribem addidit, in qua *ἰουδαίαν* vindicat Scaligeri, qui Karæis antiquitatem excidio Reipublicæ & ipso Christi adventu priorem asseruit.

Equidem Sectæ hujus historiam admodum incertam esse, Noster queritur, idque non alia de causa factum esse conjicit, quam quod cuncti hætenus experti fuerint librorum ab ipsis conscriptorum inopiam, ob quam præcipue, si non omnis, de eorundem institutis & dogmatibus notitia, ex Rabbinoꝝ relatione, hoc est, juratissimorum hostium testimoniis, repetenda venerit. Pleniorẽ itaque narrationem exhibiturus, a nominibus exordium capit, quibus Sectæ hujus æsectæ ab antiquis, & maximam partem Rabbanitis, insigniantur, dum nimirum Hierosolymitani, Excommunicati, Sadducei, Baithozzi, Hæretici, Epicuræi, Samaritani audiant. Omnium vero vulgatissimum esse nomen *ΚΑΡΑΙ*, seu Karæorum, observat, ideo excogitatum, quod *τῶν ΚΑΡΑΙ*, textui, qui legitur, solique adeo legi scriptæ, rejectis traditionibus *καταπαράδοσις*, tenaciter adhæserint. Quod quidem nomen per convitium quasi ipsis inditum fuisse asseruit, quanquam in illa

re haud peccarint, multoque minus Julii Bartolocci censuram mereantur, qui omnes codices sacros, præter Pentateuchum, ab ipsis rejectos fuisse asseruerit. Hinc ad indagandam Karæorum pergit originem, & Scaligeri sententiam, priores eos Sadducæis facientem, longius anteponit opinioni Joh. Morini, qui ad octavi fere seculi finem, & infra Talmudis obfignationem, Karæorum natales deprimat. Noster autem contra, ipsos multo antiquiores statuens, mentem suam probat inter alia ex hoc, quod non pauca habeantur doctrinæ & rituum capita, de quibus Karæi cum Rabbinitis contenderint jam olim, longe ante obfignatum Talmud, imo ante Reipublicæ excidium; quorsum refert diversitatem in tempore neomeniæ, mañandi agni paschalis & comburendarum reliquiarum, in festo pentecostes, expiationis, tabernaculorum, atque aliis. Quinimo & vulgo Judæorum (ut et eum Christianorum quoque doctissimi sequantur,) contradicit, qui Karæos utique veros Saducæos fuisse sibi persuadeat, & ideo, quando jam admota historiæ luce, scriptisque eorum consultis, satis constat, Karæos immortalitatem animarum & mortuorum credere resurrectionem, (id quod vehementer a Sadducæorum profana hæresi abhorreat,) sibi imaginetur, recentiores Karæos, impiæ isti sententiæ repudium mittentes, tandem pudore quasi vel necessitate adactos in ea consensisse dogmata, quæ se negare amplius non possent, absque summa invidia & communi religionum odio, experti fuerint. Sententiæ enim huic non scripta solum Karæorum, sed doctiorum quoque Rabbitorum consensum, & dissimilitudinem multorum dogmatum, variasque rationes alias, multum repugnare innuit. Vestigia insuper Karæorum in Novi Testamenti libris querit, eaque se invenisse existimat imprimis Luc. XI, 45. ubi Νομικῶς, de injuria sibi suoque ordini a Christo illata conquestus, ad sectam Karæorum referendus videatur. His deductis causam indicat, cur Karæi a reliquis Doctoribus Judaicis recesserint? horum puta ἰθαλοθρησκείαν, quæ Jo. Hyrcano præter rem convitium fecerit, (quod latius enarrat,) animumque ejus ab ipsis alienatum in Karæos converterit. Ananem illum, qui ab aliquibus novæ Karæorum Sectæ autor statuatur, non primitus instituisse illam, sed restituisse, magisque firmasse collapsam asserit, deque ejus ætate, vi-

ta,

MENSIS FEBRUARII A. MDCCLIII. 65

ta, instituto plura commentatur. Caput eorum in dogmaticis primarium hoc facit, quod rejecerint omnes traditiones ἀγνάφης, cumque istud palam repugnarit Pharisæis, & Karæi insuper ab his in ritualibus passim recesserint, evidens esse ait fundamentum exortæ inter hos & illos dissensionis, quam Karæorum mores ab agendi ratione istis familiari prorsus abeuntes non parum certe adauxerint, istudque odium pepererint, quod velut internecinum prolixius describit. Inde fidei, quam amplexi Karæi fuerint, articulos recenset, & aliqua eorum instituta practica commemorat. Denique de insignibus illorum Doctõribus & libris pauca disserit.

*ARS MEMORIÆ VINDICATA, AUCTORE D. JO-
ANNE BRANCACCIO JCIO Panormitano. Accessit Arti-
ficium Poeticum ad Scripturas Divinas in promptu habendas,
memoriterque ediscendas accommodatum.*

Panormi, typis Joseph Gramignani, 1702, in 12.

Constat plag. 16.

Postquam memoriæ augendæ artem, ductu libelli a Lamberto Schenckelio olim hanc in rem vulgati, Consultissimus Autor feliciter sibi comparasset, variaque ejus prodigio simillima specimina edere cepisset, multos invenit industriæ suæ collocatæ obtrectatores, qui vel non artificiosæ sed naturali memoriæ, vel anacardiæ confectionis usui, vel cacodæmonum ministerio, omnia ista tribuenda esse, impudentissimo ore criminarentur. Ut itaque artem tantum non conclamatam & seipsum simul a lividulorum convitiis liberaret, illius vindicias scripsit, hortatuque amicorum publicæ luci exposuit, Illustris Magliabechii studio ad nos nuper delatas. Quinque autem capitibus eadem comprehenduntur, in quorum primo veram dari excolendæ memoriæ disciplinam demonstraturus, ultro concessum iri existimat, naturam humanam ab arte pluribus modis perfici posse, quippe cujus ope Demosthenes balbutiæ linguæ correxisset, Helmontius duodeviginti ab utero mutis & surdis loquelam restituisset, Raymondus Lullius intellectum idiotarum & puerorum decennium exiguo tempore omnigeno scientiarum apparatu locupletasset, adeoque ne scrupuli subesse quicquam, quin ejus auxilio & memoriæ ad stupendum per-

fectionis gradum provehi queat. Sane si autoritatibus res conficienda foret, satis superque de ejus veritate constitisse ait Platoni, Aristoteli, Ciceroni, Quintiliano, Senecæ, Plotino, Alberto Magno & Thomæ Aquinati, qui tam egregiam artem pluribus commendarint elogiis, difficulter alias hederam illi appensuri, nisi ejus utilitatem luce meridiana clariorem experti fuissent. Provocat obiter ad exempla Portii Latronis, Petri Ravennatis, Matthæi Riccii aliorumque, atque objectionibus Zoilorum, qui maleficam atque mentis destructivam, impossibilem, necromanticam, onerosam potius quam compendiarium, ac denique cum Bacone & Bocalino circulatoribus propriam clamitant, brevissimis respondet. Cap. II præstantissimæ artis inventorem Simonidem Chium Poëtam Lyricum, & excultores Metrodorum Scepsium & Carneadem, nominaque Autorum porro qui justis libris illam complexi esse noscuntur, proluxa serie indicat, atque una methodum scripta eorum obscura detegendi, siquidem non adeo obvium artificium, ne forte vilesceret, Sibyllinis operire verbis, & tenebras tenebris superinducere valde amaverint. Quatuor autem esse docet, quæ illorum lectionem perplexam reddant. (1) Vocabula transpositione & additione literarum occultata, quæ nihil significantia reputantur, e. g. B OITIS OTEPERA, quæ dant *Repetitio*, JAMOG, *Imago*. (2) Dictiones, quæ longe diversam a naturali significationem obtineant, quoties e. g. ad denotandum numerum senarium stella, ad octonarium calix pingitur, ad centenarium exprimendum Christophorus scribitur. (3) Abbreviationes minus-usu receptas, v. gr. Pr. pro Profodia, Ct. pro Citatio, Au. pro Auctoritas. (4) Litteras solutas tam Græcas quam Latinas, quæ pro integris dictionibus ponuntur, e. g. K. pro Connexum, F. pro Fenestra, ξ pro Domus. In Capite III illustres viros, qui tenacissima floruerunt memoria, recensere aggreditur, quorum maximam partem hujus artis duntaxat compendio ad immortalem famam pervenisse sentit, paucis in ambiguo remanentibus, utrum naturæ solius beneficio istud existimationis impetraverint. Collocat vero eosdem juxta ordinem temporum, in quibus claruerunt, nullo discrimine gentis aut religionis habito, Troës Rutulive fuerint. E tam immenso, qui hic prostat numero, aliqua tan-

tantum nostro ævo viciniora delibabimus exempla. Notatu autem maxime dignum est, quod de Corsico juvene e Mureti Variis Lectionibus lib. III c. 1 adducit, qui ingentem seriem vocabulorum Latinorum, Græcorum, barbarorum, significantium & nihil significantium, sine hæsitacione aut errore, ordine quo prælecta fuerant, recitavit, deinde ab ultimo incipiens retrorsum omnia eodem modo retulit, quin & triginta sex millia vocum sic memoriter se reddere posse, Mureto audacter affirmavit. Nec minus mirum, quod Josephus Justus Scaliger, hac arte adjutus, cuncta Homeri opera vigesimo & altero die, atque intra quatuor menses omnes Poetas Græcos memoriæ tradidit. Stuporem quoque excitavit Michael Mauritius Stavangrius, qui decem linguarum non modo callentissimus fuit, ut in his natus potius, quam edoctus videretur, sed etiam quinque scribis eodem tempore memoriter dictare potuit. Mittimus Joann. Bateum Equitem Hibernicum, Virginium Cæsarinum Patricium Romanum, Joannem Seldenum, David Blondellum, aliosque, qui superiore sæculo memoriæ facultate eminuerunt. Recentius specimen exhibuit ante hos 36 annos Venetiis P. Franciscus Macedus, natione Lusitanus, Ordinis Minorum de Observantia S. Francisci, qui levamine artificiosæ memoriæ fretus, quosvis, ut de quacunque materia, tam e Theologicis, quam e Philosophicis, Patribus item Gr. & Lat. Jure Canonico ac Civili, nec non Historia Ecclesiastica & Profana petita, secum disputarent, publico programme affixo, cui titulus: *Leonis S. Marci Rugitus literarii per dies octo continuos ore P. Macedi Observantis Minorita prolati*, provocare ausus, & simul de quolibet themate oblato ex tempore vel verba facere, vel versus pangere pollicitus fuit. Vivit etiamnum celeberrimæ famæ atque edecumatæ eruditionis Vir Antonius Magliabecchius, Magno Duci Hetruriæ a Bibliotheca, qui interrogatus de aliquo autore, quem locum & numerum in refertissima suppellectile libraria is obtineat, non modo statim docere, sed etiam cujusque argumenti scriptores, in quo libro & capite de illo differant, promte non minus quam accurate astantes certiorare valet. Capite IV includit paradoxa illa & immensa commoda, quæ ex hac arte promanant, quæque ad omnes facultates & disciplinas sese extendunt. Tandem in Cap. V brevem totius Artis ideam suppeditat, illamque

in suas species distinguit, Grammaticam nimirum seu literalem, Syllabicam, Poëticam, & Topicam, cujus Simonides Chius inventor celebratur. Hanc quatuor adminiculis, Locis p̄ta, Imaginibus, Ordine, ac Locorum & Imaginum Praxi constare notat, & mediante illa tot tantaque a viris summis præstita fuisse miracula. Ipsemet quidem Autor Præ-Nobilissimus Artem tam divinam latius hic non persequitur: quia vero eam nemini invidere cupit, idcirco præ manibus jam habet uberrimum tractatum, in quo omnia, quæ ab aliis obscuritatem affectantibus hausit, methodo expedita atque ad singulorum captum accommodata proponet, multa utilissima ac jucundissima, de quibus majores ne cogitaverant, adjiciet, ut ita longissimam illi vitam apprecari debeamus, quo libro hoc proficuo literatam Rempublicam beare queat.

GLORIOSUS S. ROMEDIUS, NEC NON GLORIOSA DOMUS COMITUM DE THUN, calamo panegyrico exornata a R. P. AMANDO FRIEDENFELS.

Vetero-Pragæ in Collegio S. Norberti, per G. S. Beringerum, 1699. in fol.

Constat 4. Alph. 8. plag. cum multis figuris æneis.

Illustris hodie inter Bohemiæ Proceres genere & meritis est *Comitum de Thun* Domus, nec minus inter Sanctos Ecclesiæ Pontificiæ illustris est *S. Romedius*, Comes de Thaur, Patronus Domus Thunianæ, vitæ sanctitate & miraculorum gloria celebratissimus. Utriusque gloriam præsentis hoc magnifico atque Patrum sententiis abunde repleto Panegyrico, opere ob infertas etiam hinc inde icones æneas elegantissimas sumtuoso, alternatim celebravit Clarissimus inter Patres Bohemos Orator, idemque S. Ordinis Præmonstratensis Regiæ Ecclesiæ Strahowiensis Canonicus, Philosophiæ ac SS. Theologiæ Professor, nec non Collegii S. Norberti Vice-Rector, *Amandus Friedenfels*. Laudes *S. Romedii*, in quas primo semper loco excurrit, eo redeunt. Fuisse S. Romedium Virum Nobilem, ex illustrissima & antiquissima Comitum de Thaur familia oriundum, qui per Agilulphum,
cui

cui Theodolinda Longobardorum Regina nupserat, scepro Longobardico potiti fuerint, idque ultra annorum centuriam tenuerint. Fuisse eundem militem Christi fortissimum, quod victis & elusis mali Genii fraudibus, quibus eum, inter carnis suæ illecebras, ad lascivarum quarundam mulierum complexum aliquando pellicere ausus fuerat, in speluncam sub arce sua Thaur, inter Oenipontem & Halam Suevorum, oppidum sale fœcundum, sita hiantem aufugerit, atque cæso ibi flagello acri corpore suo tenerrimo, jam in juventute sua ex hostibus spiritualibus optimum triumphum egerit. Fuisse eum patrem pauperum, & peregrinum cum Domino, quod facultatibus suis uberrime ubique pauperibus distributis, una cum Davide & Abrahamo, probatæ pietatis & nobilitatis adolescentibus, Romam abierit, atque salutato Tridenti S. Vigilio, Episcopo, Romæ Apostolorum limina & Martyrum sepulcra, inter orationum & juniorum exercitia frequentissima, nec non inter uberrimas elemosynarum largitiones, pie visitaverit. Fuisse eum Prædicatorem & Apostolum felicissimum, quod accepta Romæ Pontificis summi benedictione, Tridentum ad S. Vigiliū reversurus, plus quam mille gentiliū animas, suavissimis suis concionibus, hinc inde divertens ad Christum converterit, atque ideo neo-converforum suorum multitudine stipatus, Tridenti ab Episcopo Vigilio, inter festivos totius urbis ad tam pium spectaculum confluentis plausus, expansis brachiis amplexatus atque honorifice exceptus fuerit. Fuisse eum inimicum mundi & amicum Dei, eremitam beatissimum & architectum sapientissimum, quod visitato prius adhuc devote loco, ubi Martyres Cappadoces olim sibi familiares martyrii coronam reportaverant, toti mundo valedicturus, a Divo Vigilio in horridam Vallis Annaniz, in Tyrolensi districtu sitæ, solitudinem cum duobus sociis suis secesserit, atque in edita quadam ibi rupe, miraculoso quarundam volucrum, aut celestium potius, juxta traditiones antiquas, Geniorum auxilio capellam erexerit, ibique sede fixa die noctuque Deo omnium factorum suorum gloriam litaverit. Fuisse illum demum Thaumaturgum magnum, & Virum Dei sanctissimum, quod multorum miraculorum gloria illustris, ad beatas sedes emigraverit. Sunt inter ea, quod famosis traditionibus crudelissimo urso, qui asinum sui antea vectorem in pratis, ubi victum

quærebat & pascua, feroci morfu obtruncaverat & devoraverat, per Davidem, socium suum, domato equi instar postea ob senium ubique usus fuerit: quod ex obsessa adolescentula pessima oratione & jejunio expulerit Dæmonia, & febres gravissimosque morbos multoties curaverit: quod limpidissimum fontem ex petra, ubi Oratorium suum erexerat, precibus suis elicuerit: & quod ex vaticinio ejus S. Vigilio antea dato, Tridenti campanarum ter sponte sonantium tinnitus mortis S. Romedii horam, qua circa A. C. 400 in eremo sua e vivis migraverat, ad totius urbis miraculum & stuporem nunciaverint. His aliisque laudum S. Romedii præconiis, indivulso ubique nexu, panegyrica sua Friedenfeldius oratione alternatim jungit *Illustrissimorum Comitum de Thun* gloriam, ex quibus Romedius Constantinus, S. Rom. Imp. Comes de Thun & S. Cæsares Majestatis in regno Bohemiæ Regius hodie Locumtenens, in arce sua Choltitzeni sumptuosissimam paucis abhinc annis S. Romedio capellam extruxit. Plusquam tredecim effluerunt secula, quod illustrissima Thuniadum familia in confinibus Tyrolis innotuit, ibidemque S. Vigili ex Romana urbe socia & comes, A. C. 383 sedem fixit, postquam Romæ inter Patricios longa annorum serie floruerat. Dedit hæc a primo ortu suo ad nostra usque tempora, ut cum Panegyrista nostro loquamur, Ecclesiæ Catholicæ Atlantes, Imperiis columnas, Regionibus fulcra, Cæsaribus & Regibus Consiliarios, urbibus ac provinciis Gubernatores; atque idcirco illustrissimam & antiquissimam & Comitum de Thun, & qui iis connubiali vinculo juncti sunt, Comitum de Salm familiam longa panegyri Friedenfeldius dilaudat, quod inter Imperatores coronata, inter Heroes armata, inter Consiliarios togata, inter Episcopos infulata, & inter Cardinales purpurata esse deprehendatur. Id unicum hoc loco ex amplissima illa panegyri commemorare sufficiat, quod Illustrissima Conjux Munificentissimi capellæ S. Romedii Fundatoris, Barbara Francisca, Comitissa de Salm, eo genere nobilissimo fata sit atque prognata, e quo primus Portugalliæ Rex est oriundus. Nam ex Henrico, Comite de Salm, atque Theresia, Alphonfi VI Castellæ Regis filia, progenitus est Alphonfus I Rex Portugalliæ, qui post devictos uno prælio quinque Maurorum Reges, ab exercitu suo Rex salutabatur, cum antea Portugallia Comitatus

tus tantum omnium ore dicta fuerat. Ab hoc Rege, qui quinque Christi vulnera, tanquam victoriæ suæ tesseram, posteris suis pro gentilitio insigni reliquit, illustrissimus sanguis Comitum de Salm, & cum iis Comitum de Thun, in Reges Portugalliæ, Hispaniæ, Galliæ & Serenissimam Domum Austriacam est deductus. Ut vero & aliorum, qui neque Illustrissimam Comitum de Thun familiam satis habent cognitam, neque sola panegyrica stemmatum illustrium enarratione delectantur, desiderii & votis satisfaceret Orator noster clarissimus; non contemnendo consilio *digressiones quasdam morales* haud inelegantes, & oratoribus sacris apprimè utiles, hinc inde immiscuit. Lemmata digressionum harum hæc sunt: *Quid sit Nobilitas sine virtute? Qua sit maxima victoria? Quid sit dives avarus? Quid sit osculum? Quid sit sapientia hujus mundi? Quid sit mundus? Qua sit crux maxima & minima? An homo solitarius semper sit solus? Quid sit templum Dei? Et an rectè scribi possit ad mortuos?* Tandem *ecrypon* in varias icones divisum subjungit *sumptuosa ac magnificæ capellæ S. Romedii*, quam antea laudatus Illustrissimus & Excellentissimus Dominus, *Romedius Constantinus*, S. Rom. Imp. Comes de Thun &c. in arce sua Choltitzeni extruxit; ut & arborem consanguinitatis familiæ Comitum de Thun illustrissimæ. Cæterum Evangelicæ & Reformatæ Ecclesiæ addicti lectores, non poterunt non indignantius ferre, ubi Lutherum & Calvinum, cum Husso & Hieronymo Pragensi, famosissimis Hæresiarchis adscriptos, & *Lutherum* quidem sub corvi atrii perquam & temulentum in rapido gurgite submersi, *Calvinum* autem sub spurcissimi porci a pediculis devorati symbolis, in satyrica quadam capellæ S. Romedii imagine depictum offenderint.

BARTHOLOMÆI LEONHARDI SUENDENDOERFERI, Antecessoris Lipsiensis, *Tractatio Theoretico-Practica de Actionibus Successoriis Feudalibus.*

Lipsiæ sumptibus Johannis Christophori Tarnovii, 1703, in 4
Constat 1. alph. 15. plag.

Venerandum Academiæ nostræ Seniore in iis, quæ exquisita doctrina longaque exercitatione percallet, præsentem & ven-

venturæ Aetati tradendis, nondum esse defatigatum, sed promissa olim facta, superatis, quæ intercurrerant, impedimentis, solerter exsolvere, nova hæc, de Actionibus Successoriis Feudalibus, tractatio ostendit, in cujus præfatione in simul edocemur, Virum summum *Exceptiones Successorias* quoque moliri, laboremque jam inchoatum, propediem, nisi quid humanitus contingat (quod malum ab Academia nostra diutissime Deus avertat!) in publicum conspectum esse proditurum. Præfens Tractatio, actiones feudales successorias & generaliter, & specialiter exponit. Prior expositio, adducta tum nominis, tum rei definitione, varietatem actionis successoriæ feudalis, juxta diversos respectus, percenset. Est scilicet illa a *causa efficiente remota*, scripta vel consuetudinaria, utraque vel communis vel singularis. Porro a *causa proxima*, realis vel personalis, exclusa actione præjudiciali & mixta; has enim Noster haut agnoscit. Ulterius, si *subiectum* spectes, actio successoria feudalis vel domino vel vasallo competit: ab *objecto*, est simplex aut mixta, universalis vel singularis, possessoria vel petitoria, & utraque realis aut personalis: ratione *forma*, est ordinaria vel summaria: ratione *finis*, principalis vel præparatoria: ratione *adjuncti*, transmissibilis vel non-transmissibilis, perpetua vel temporalis; quibus omnibus accedit divisio impropria, qua in veram & apparentem discernitur. His expeditis, ad causas descendit expositio generalis. *Causam* nempe *efficientem remotam* actionis successoriæ feudalis, laudat juris, tam scripti quam non scripti, dispositionem; *proxima* vero, ex ejus doctrina, est vel *generalis*, nempe jus ad feudum & debitum feudale consequendum competens, vel *specialis*, scilicet jus ex successione quaesitum, quod iterum reale aut personale est; illud vel regulare, nempe dominium, vel irregulare, jus scilicet hereditarium & pignus feudale, amplius esse deprehenditur: casus vero successibilis, seu ad successionem feudalem habilis, debique feudalis præstandi recusatio, pro *causa sine qua non* actionis feudalis successoriæ, haberi debent. *Causam efficientem* excipit *subiecti* consideratio, quod in actionis & receptionis, ac utrumque generale & speciale esse perhibetur; in qua disquisitione, inter alia Magnificus Autor non-

neminis singularem quidem ac novam, sed illegalem ac plane vanam opinionem, qua filium exheredatum, ad exsolutionem debitorum paternorum hæreditariorum, ex fructibus feudi faciendam teneri, existimatum fuit, explodit. *Objectum* actionis successoris feudalis in genere est id, de quo inter actorem & reum controvertitur: illud vero esse materiale & formale, ac prius vel principale vel accessorium, posterius vero vel commune vel proprium, hocque vel reale vel personale, specialius suo ordine ostenditur. Inde ad *formam* transitur, quæ in naturalem & artificialem summatim dispecitur: sed prior varias formas iterum assumit; est enim essentialis vel accidentalis, illaque rursus generica aut specifica. *Finis* actionis successoris feudalis est vel finis cui, vel cujus, qui iterum vel principalis & remotus, vel minus principalis & proximus esse dicitur. Eodem docendi genere *effectus* quoque expenditur, dum in internum & externum, qui vel actorem, vel reum, vel judicem respiciat, separatur. *Qualitates* actionis successoris feudalis sunt vel propriæ vel communes, & hæc iterum vel universales vel particulares, affirmativæ vel negativæ: specialius hoc nomine necessitas, remissibilitas, transmissibilitas, transmutabilitas, præscriptibilitas & concurribilitas laudantur. His expeditis, Excellentissimus Autor *Judicem* actionis successoris feudalis sistit, ejusque jurisdictionem, fere juxta nomothesium juris Longobardici, declarat, cumque in specie nonnemo de jurisdictione illius, ad præsentem statum Germanicum accommodabilitate, quam vocat, dubium moverit, illud non dubiosum, sed ita, ut in continenti tolli queat, comparatum esse censet. Tandem in expositione generali, *contraria* etiam actionis successoris feudalis sequuntur. Sunt autem illa vel impeditiva, vel exclusiva; hæc vel absoluta vel respectiva, quæ vel ex conditione rei feudalis, vel qualitate personarum, successoris, rei aut judicis, accidunt. Expositio specialis duabus partibus, diversa iterum membra, sectiones, titulos, articulos & capita comprehendentibus, absolvitur. Primo Illustris Autor *actionem successoriam feudalem realem* in genere exhibet, inde *realem possessoriã*, generaliter explicatam, cum speciebus ejus, puta immissoriam ex *l. fin. C. de Edict. D. Hadrian. toll. ventris nomine Carboniana*, in feudum absentis, quorum

bonorum, quod legatorum, & Salviana, subjicit. Tum sequitur *actio realis petitoria specialis*, sub qua rei vindicatio, eaque directa, utilis, revocatoria, vindicatio Falcidiae, Trebellianicae, legati, expectantiae feudalis, porro Publiciana & rescissoria feudalis, denique vindicatio feudi absentis delati, ut & absentis reversi, continetur, negata actione Pauliana successoria feudali. His ad finem deductis, actio successoria feudalis hypothecaria subit, eumque actionibus successoriis feudalibus realibus nonnunquam accedere solet nominatio, litis denunciatio & interventio, ideo hæ quoque a solertissimo rerum harum Indagatore nostro spectandæ exhibentur. Hæc excipit *actio successoria feudalis realis petitoria* generaliter explicata, quæ in universalem & singularem, sub qua realis in specie & hypothecaria, non etiam concessoria, continetur. Huic tractationi *actio successoria petitoria realis universalis*, nempe hereditatis petitio cum suis speciebus, hereditatis petitione testamentaria feudali directa, fidecommissaria, legitima, inofficiosi querela feudali, querela nullitatis testamentariae, falsi testamenti, hereditatis petitione feudali illustrium, militari, conjugali, ex unione prolium, hereditatis emtæ & venditæ, adjungitur. Hoc ordine tractatio de *actione reali petitoria* impressa cernitur, sed operas typothetarum aberrasse, ac disquisitionem de *actione successoria feudali reali petitoria in genere*, primo loco ponendam esse, deinde *successoriam universalem*, ac postea *singularem* seu *specialem*, cum actionum illarum *accessoriis*, nominatione, litis denunciatione ac interventione, sequi debere, consilia Magnifici Autoris accuratio, & index universalis, operi præmissus, nec non numerus, membris & sectionibus præfixus, aliaque indicia satis ostendunt. Hæc de actione reali. Altera expositionis specialis pars, sistit *actionem successoriam feudalem personalem*. Post ejus expositionem generalem, *personalem possessionem* repræsentatur, in quem censum actio de tabulis feudalibus exhibendis, postulatio missionis in possessionem feudi, legatorum feudalium servandorum causa, conditio possessionis feudalis indebitæ, ut &, ob causam cessantem, traditæ, referuntur. Hoc labore defunctus Consultissimus Autor, *actionem personalem petitoriam* aggreditur, eique generaliter explicatæ, species, nempe persona-

sonalem *preparatoriam*, sub qua actio successoria diffamatoria, ex L si contendat, exhibitoria, prohibitoria feudalis, nec non petitio curatela feudalis absentis comprehenditur, ac *principalem*, eamque vel *nominatam*, nempe actionem familiae eriscundæ, communi dividundo feudalem, actionem legati, & fideicommissi feudalis, petitionem renovationis investituræ feudalis consequendæ, liberæ faciendæ, ut & renovationis investituræ capiendæ, denique laudemii feudalis ac fidelitatis vasalliticæ jurandæ petitionem; vel *innominatam*, quo nomine *condictio ex lege*, querelam divisionis, donationis, dotis, donationis propter nuptias, dotalitii, majoratus & primogenituræ feudalis inofficiosa, ut & actionem expletoriam feudalem complectens, ac *condictio ex moribus*, actionem feudalem redemptoriam, nec non actionem expectantiæ feudalis in se continens, intelligitur, subjicit. De cætero omnia exercitatillimus Auctor theoretice, per causas, & practice, inspersis, quoad species actionum, petendi & pronunciandi formulis, pertractat, quod generaliter admonuisse satis erit: nam per singula ire, ac nervose concisèque dicta, in compendium iterum redigere, vix licet; in præcedentium tamen illustrationem, unum atque alterum exemplum subjiciemus. *Actio successoria feudalis realis possessoria immixta Carboniana*, ex doctrina Nostri, est, quæ de immixtione in rem feudalem successoriam consequenda, successori feudali impuberi, cui de statu & successione feudi quæstio movetur, competit. Est vel simplex vel mixta: illa ad sola feudalia, hæc feudalia & allodialia bona conjunctim pertinet. Causa efficiens remota est Edicti Carboniani ad feudum extensio; propinqua, præsumtum jus succedendi; causa minus principalis est orta controversia, adversarii que detentio, & admixtionis recusatio. Subiectum inhæsiōis est successor feudalis impubes; receptionis, possessor feudi quæstionem status movens. Objectum materiale sunt possessio & interesse; formale, possessio impuberi, status quæstionem patienti, adjudicanda. Forma naturalis essentialis est facultas persequendi possessionem; artificialis consistit in apta immixtionis petitione per formulam Germanicam a Nostro declarata. Finis est immixtionis adeptio. Effectus respectu judicis, est immixtionis addictio, convenienti formula decernenda; successoris,

possessionis consecutio; possessoris & adversarii, feudi detenti traditio. Judex competens sunt Dominus feudi & Pares Curiae, aliquando etiam Judex domicilii & rei sitae, ut & delegatus & compromissarius. Contrarium a parte successoris, est cautionis omisio & pubertas; possessoris, praescriptio annalis & manifesta illegitimae nativitatis probatio; Judicis, petita immisionis rejectio, per sententiam congruam facienda. *Interventio feudalis* est interventio, quae fit in judicio feudali, inter alios, de feudo successorio, instituto, ob interesse feudale conservandum. Est vel principalis, vel accessoria, non autem necessaria & voluntaria, prout illa cum caeteris capitibus, admodum methodo causali, pluribus deducit Magnificus Autor, inter alia asserens, litigantes, apud quos intervenitur, minus accurate dici Interventos; hunc enim terminum, nec grammaticum, nec juridicum, sed plane supervacaneum, adeoque reprobandum esse. *Actio exhibitoria feudalis*, est actio successoria personalis preparatoria, de feudi successorii exhibitione: *prohibitoria*, est actio successoria feudalis personalis prohibitoria, ad alienationem feudi successibilis, redimibilis competens, quae juxta causas deinceps amplius explicantur.

FRANCISCI BAYLE CONVENATIS BONONIENSIS,
Doctoris Medici, in Universitate Studiorum Tolosana Liberalium Artium Professoris Regii, & in Academia Ludorum Florentium Socii Opuscula.

Tolosae apud Guilielmum Robert, Liberalium Artium
 Magistrum & Typographum, 1701, in 4.

Constat 3. Alphab.

Cujus Institutiones Physicas, ad usum scholarum accommodatas, superiori anno recensuimus, Clarissimi Bayle, Scientiae Physicae pariter atque Arti Medicae promovendae intenti, opuscula reliqua in unum volumen congesta nunc exhibemus. Sub triplici autem ista consideranda veniunt differentia. Quaedam enim Latino idiomate ab Authore quondam in publicum fuerunt emissa, ut I. *Dissertationes Medicae tres de Causis Fluxus Menstruorum mulierum, de Sympathia variarum corporis partium cum cerebro,*
de

MENSIS FEBRUARII A. M DCCIII. 77

de Usu lactis ad tabidos reficiendos, & de immediato corporis Alimento tractantes. II. Dissertationes Physica sex. III. Problemata Physica & Medica. IV. Tractatus de Apoplexia. Quædam Gallice scripta, ab aliis Latinitate donata sunt, ut V. Dissertatio de necessitate conjungendi experientiam cum ratione. VI. Historia Anatomica Graviditatis 25 annorum. VII. Informatio circa Mulieres quasdam, quæ a Damone possessa credebantur. VIII. Dissertatio de Causa suspensionis Vaporum in aere. Quædam nunc demum luci publicæ exposita sunt, ut IX. Dissertationes Physico-Morales quinque. Mittimus nunc priora quinque opuscula, quæ omnium jam teruntur manibus, de reliquis pauca dicturi.

In Historia Anatomica graviditatis 25 annorum, recenset Notter, pannorum tonforis uxorem gravidam, etiamsi post nonam gestationis mensem, partus doloribus fuerit correpta, foetum tamen eniti neutiquam potuisse, sed per dictum temporis spatium in alvo retinuisse, & ex febre continua tandem anno 1678, duos & sexaginta annos natam, obiisse: aperto cadavere foetum, materia quadam callosa, in quam amnium & chorion degeneraverant, obvolutum, extra uterum, in fundo ulcere foedum, epiplooo scirrhuso duosque transversos digitos crasso adnatum, juxtaque magnitudinis & debita partium mollitiæ præditum, fuisse repertum. In quorum phænomenorum ætiologiam sedulo inquirat, & postquam causas partus naturalis exposuerat, placentamque uterinam ab utero, propter absumentum humorem, utrumque conglutinantem, ad instar pomi ab arbore, decedere, foetumque non respirationis, sed alimenti defectu in lucem prodire, disseruerat; quomodo hic infans uteri, in quo conceptus omnino fuerat, fundum perforaverit, inquisiturus supponit, pavorem ob pestem in urbem grassantem excitasse in matris sanguine exagitationes p. n. a alimento foetus labem æffricantes: hinc & uterum & embryonem molestis irritationibus fuisse concussum, sed irritis, propter spirituum determinationem, ad uteri ostium relaxandum dilatandasque vias necessariam, deficientem; his tamen conatibus perseverantibus, foetum per uteri (gestationis tempore singulari mollitiæ alias donati) fundum disruptum versus pectus retrocessisse. Quod autem extra uterus vivere potuerit, causam rejicit partim in placen-

tam uterinam, quæ ex parte utero forsân adhuc affixa, alimentum fœtui suppeditaverit, partim in connexionem chorii lacerati cum epiploo, siquidem per hanc sanguis & succus nutritius ex hujus vasis depluens fœtui facile communicari potuerit. Quod vero nullam putredinem conceperit, vel tetrum odorem spiraverit fœtus, acidum p. n. in causâ fuisse credit; quod quemadmodum in epiploo scirrhum & excessivam crassitiem produxerat, ita infanti vel cum sanguine, vel vapore tenus communicatum, sal volatile, putredinis autorem inhibuerit, fixerit, & totius corporis soliditatem conservaverit.

Informationi circa quasdam mulieres, quæ a Dæmone obsessæ credebantur, occasionem dederant symptomata quædam, (ut subitus in terram lapsus, singultus, volutatio corporis in latera, & alii motus convulsivi, pulsus parvus & frequens, inepti sermones, acicularum, funicularum & vittarum per os rejections, eorum, quæ in paroxysmo occiderant, obliviones, febris &c.) quæ plures ejusdem loci incolæ, & in templo magis quam alibi corripiebant, & ad corporis usque maciem vexabant. Hinc requisitus a Magistratu Cl. Bayle, ut cum alio sibi adjuncto Medico ægros inviseret & examinaret, re explorata pronunciat, probatque, neutiquam a fascino, vel Diaboli obsessione, dicta symptomata suborta, sed a dispositione hypochondriaco-epileptica fuisse concitata. Quod vero plures loci angustiore incolæ eodem malo laborarint, imaginationi adscribit: cum enim undique concurrerint homines, gesticulationes &c. mulieris, quæ prima illis obruebatur symptomatis, curioso oculo observaturi, morbumque pro dæmoniaco habitum cogitationibus continuis fuissent profecuti, factum esse dicit, ut quæ delicatam mollemque cerebri temperiem, & ad hos affectus fovendos dispositionem nactæ fuerant mulieres, iisdem exponerentur symptomatibus. Cur in templo potissimum paroxysmus has invaserit miseræ, dum explicat, in imaginationem lasam id merito posse referri existimat, cujus tota vis reviviscit & intenditur in certis casibus, qui objecta revocant, a quibus primæ & notabiliores impressiones sunt profectæ. Quibus accedit, quod earum animos ea penitus occupaverit opinio, se fascino ligatas a Dæmone possideri; cum autem audiverint quondam, illos, qui a Cacodæmone possidentur,
in

in templis vehementius exagitari, mirum non esse dicit, si vi harum impressionum simile quid efficiant; ad quam pariter causam absens loquendi rationem refert. Res a quibusdam vomitu rejectas, antea deglutitas fuisse, firmissime sibi persuasum habet, inprimis cum, qui melancholia vexantur, vel inscii, quidquid manu tenent, in os ingerant, & non advertentes deglutiant.

In Tractatu IIX. *de suspensione vaporum in Aere* loquitur Noster, & cum materiae aetherae motus vehementissimus sit, ipsique aquam inter & aerem semper aditus pateat, aquae guttas tanquam tenuissima materiae ipsius crustula circumfusae, guttarumque illarum crustas in singulis non impares crassitudine supponit, hincque sequi dicit, globulum ex materia illa aetherea simul & ex aqua compositum minus ponderosum esse, quam globum pure aquae, quae ejusdem sit magnitudinis; rationemque hujus esse addit, quia nihil gravitatis habet materia aetherea, sit autem aequalis globorum illorum gravitas, si ex hoc tantum aquae detraxeris, quantum habent illae materiae aetherae; quam si detraxeris, duplici illa detractioe globi aquei sunt aequales & mole & gravitate; globum itaque ultimum eo gravitate magis quo & quantitate aquae reliquum superare manifestum est. Hinc obiter de corporum gravium in liquidis levioribus suspensione agit, eamque provenire putat, 1) si eadem subsit causa, quae hactenus de vaporibus est allegata; 2) si poros liquidi partibus impervios, solaque materia aetherea impletos habeant corpuscula; 3) si corpusculorum gravium quodlibet, ob peculiarem cum liquidi partibus convenientiam, iis ita adjungatur, ut non possit facile dividi.

Tandem, quod *Dissertationes Physico-Morales* attinet, harum I & II de *Consuetudine* agit. Quoniam enim juxta Aristotelem *tanquam naturae consuetudo est, imo quantam hac habeat vim, leges manifestum faciunt*, in eo occupatur Vir Clarissimus, ut primum consuetudinem omnem malam temporis diuturnitate naturam penitus evertere demonstrat. A posteriori autem hoc tabaci per fistulam hausti & in nares immisi exemplo declarat; a priori vero eam reddit rationem, quod, si frequenti alicujus objecti actione cerebrum pulsatur, similique spirituum actione repetita crebrius concutiatur, & frequenter iterata aut continua cogitatio-

ratione de eadem re eadem spirituum motio foveatur, aut renovetur, necesse sit, spirituum vias dilatari, atterique, & facili lapsu vehementiores esse eorum motus, mentem magis incitari, & attendere rebus, clarioremque & majorem earum ideam formare; cum autem id in prima infantia propter cerebri teneritudinem citius contingere observemus, maximam admovendam esse diligentiam monet, ut a teneris homines ab omni prava consuetudine sint immunes. Quoniam autem ad scelera magis proni sunt homines, legum necessitatem injungit Noster, ut scilicet audientes, quid faciendum, quidve omittendum, virtutibus vel inscii adsuecant. In Dissertatione III & IV circa *generationem hominis* versatur Author Clarissimus, in quibus, refutatis Medicorum, qui modo cor, modo ossa, modo sanguinem, pro parte in prima animalium generatione primigenia agnoscunt, sententiis, omnes corporis partes, propter mutuam earum in agendo dependentiam, simul formari probat; ex quo, ut & quod omne animal originem suam ducat ab ovo, omnes partes corporis viventis continente, porro deducit, animalium foetus brevissimo tempore post conceptionem suae speciei formam recipere, humanum humanam, leoninum leoninam. In Dissertatione ultima *Voluptatem & Dolorem* examinat. Postquam enim Philosophorum errorem, summum bonum in voluptatibus, vel in voluptatum & dolorum absentia, vel in sola doloris carentia constituentium notaverat, beatitudinem, quae in hac vita contingere potest, in morum sanctitate quaerit, a qua scilicet sola oriatur summa illa mentis tranquillitas. Doloris vero natura in quo consistat, cum Physicis disputat, negatque illum esse solutionem continui factam, quia haec sententia fini tristis sensationis, (qui est, ut mens periculi imminentis commonefacta, ad illud propulsandum stimulo quasi incitetur,) & experientiae ipsi contraria est; exinde enim sequeretur, quod parte sensibili quacunque divisa doleremus, cum tamen nervorum ac tendinum discissio, acerbissimi doloris, ab eorum punctura concitati, praesentissima evadat medela. Nec tamen solutionem fientem pro causa agnoscit; hoc enim itidem putat fini doloris adversari, & sequi, quo plures simul partes secarentur, eo cruciatus fore majores, cum tamen discissio nervorum, & celeris membrorum amputatio, non bre-

MENSIS FEBRUARII A. M DCCIII. 81

breuiorem modo, sed etiam minorem dolorem inferat; nec in inflammatione diutius durante tam longa continua solutio concipi queat. Multo minus illorum subscribit opinioni, qui continentem causam doloris motum vel impetum esse crediderunt, sed eum procreari existimat, a partium sensu præditarum tensione a deo valida, ut in proximo solutionis periculo versentur.

De cætero monendus est L. B. illas quæstiones, quæ in Dissertatione peculiari anno 1688 ab Autore nostro enodata, & Actorum nostrorum Supplemento I pag. 585 recensitæ fuerunt, singulas debito suo loco in Institutionibus Physicis & hisce Opusculis fuisse insertas.

ANTONII VAN DALE DISSERTATIONES IX,
Antiquitatibus, quin & Marmoribus cum Romanis, tum potissimum Græcis illustrandis inservientes.

Amstelodami apud Henricum & Viduam Theodori
Boom, 1702, 4.

Constant Alph. 4. pl. 16, & fig. æn. pl. 2.

Occasionem sibi Dissertationes has componendi Clarissimus Auctor ortam dicit ex eo, quod quæ Perillustris Spanhemius in egregio suo de usu & præstantia numismatum opere in re nummaria præstitit, salivam sibi movissent, ut idem tentaret circa inscriptiones & marmora, cum ex iisdem non minus, quam ex numis, multa, alias sane incognita, possint erui. Divisit autem celeberrimus Auctor opus suum in novem Dissertationes, quarum *prima* agit de origine ac ritibus sacri *Taurobolii*. Dixerat quidem Auctor de hisce sacris jam in suo de Oraculis Ethnicorum tractatu, eadem tamen nunc curatius examinat, maxime cum Salmasius, Seldenus & Sponius hanc materiam tantum obiter tractassent. Præmittit primum, qua ratione Christiani non solum, quamvis non semper optimo cum successu, multa ex Ethnicismo in Christianismum transtulerint, sed etiam quod vice versa, Gentiles in ceremonias suas haud pauca ex Christianismo receperint. Inter hæc refert sacra Taurobolia, quibus æmulabantur Gentiles veteram per Christi sanguinem expiationem. Originem horum sa-

crorum ducit a temporibus M. Antonini, & quidem antiquissimum Taurobolium esse judicat, cum Reinesio *Synt. Inscr. Cl. I. n. 40. p. 76*, quod Marco Imperatore, Pollione II & Apro II. Coss. A. U. 928, Christi vero 175 fecit Aufustia prima, apud Lactoratenses. Durasse vero hæc sacra usque ad Honorii, Arcadii ac Theodosii Junioris imperium, cum ultimum fuerit, quod Valentiniano Aug. IV & Neoterio Coss. consecratum. Addit autem, nullum ex primis Christianismi scriptoribus horum sacrorum ullam mentionem fecisse, ante Firmicum Maternum. Adduxerat quidem in suam sententiam Tertullianum Reinesius, quasi is de *Præscript. Hæret. c. XL.* ad sacra Taurobolii respexerit. Sed Noster probat, eum de solis Mithriacis esse intelligendum. Uti etiam Tertulliani locum de Baptismo cap. V de sacris Mithriacis loqui ait, & Meursium notat, qui Leontica inter festa Græcorum refert, incertum cui Deo, cum tamen Mithræ sacra fuerit initiatio. Cum autem hæc Mithræ sacra cum Tauroboliis aliqua ex parte convenient, de iisdem quædam addit, horum initiationem & locum, spelæum dictum describit, & quidem illud templum subterraneum, ubi Mithræ simulacrum perelegans Romæ visitur, explicat, atque figuras eo spectantes exhibet. Horum sacrorum convenientiam ex tauro, qui etiam in sacris Mithræ mactabatur, docet, atque ex Sacerdotibus, qui utrobique & viri & foeminae fuerunt. Porro Taurobolium dicatum esse dicit soli Deorum Matri, vel huic & Attidi, ejus amasio. Et licet quidem ex sequenti inscriptione

I. O. M
VERINVS. SEVERINVS
ALBVCIVS
CRIOBOLIVM
RESTITVIT

sequi videatur, etiam Jovi Criobolium sacrum fuisse, hanc tamen inscriptionem emendare conatur, pro I. O. M ponendo I. D. M. i. e. *Idææ Deorum Matri.* Eos vero refutat, qui etiam Dianæ atque Minervæ Taurobolium sacrum fuisse scribunt. Progreditur inde ad ritus, quibus hoc sacrum factum, quos ex Prudentii versibus in Martyre Romano palam facit, quos tamen a Baronio, Bulengero, Emilio Porto, aliisque de consecratione Pontificis Maximi

ma-

male intelligi innuit. Fuisse autem sacra hæc vel Taurobolia sola, vel Criobolia sola, vel Taurobolia ac Criobolia simul, vel Criobolia atque Ægobolia, ex inscriptionibus probat. Cum vero in inscriptionibus sæpius *vires tauri* occurrant, quid per has intelligatur, explicat, & vires quidem *exceptas* nihil aliud, quam sanguinem tauri, ab initiandis ore cæterisque corporis partibus, ut & in vestibus exceptum, innuere notat; vires vero tauri *consecratas*, de tauri cornibus explicat, quæ aris aut templorum parietibus adfigebantur; per vires denique *conditas*, cum Sponio intelligit testiculos, qui ad imitationem Sacerdotum Cybeles, immo etiam Attidis, tauro abscindebantur. Pergit ad formulam, *Taurobolium accepit*, vel *fecit*. Et quidem Taurobolium fecisse illi dicebantur, qui hoc sacrificium instituebant, publicis ut plurimum sumptibus, pro salute reipublicæ: accepisse vero, qui eodem Magnæ Deorum Matri initiabantur seu consecrabantur. Dum vero ex variis inscriptionibus commonstrat, & publica auctoritate ac impensa, & a privatis etiam pro semet ipsis aut pro aliis hæc Taurobolia fuisse facta, singularia sunt, quæ circa inscriptionem sequentem observat:

CRIOBOLIVM. ET
 AEMOBOLIVM. MONVIT
 DE SVO. PETRONIVS. MAR
 CELLVS. SACERD. VI. VIRAL
 DEC. IIII PRIMO. ET. IVSTO

Ubi primo cum Reinesio pro *Aemobolium*, legit *Ægobolium*, quod non solis bobus, sed & arietibus & capris hoc sacrum perageretur. Pro *monuit* autem, legit *movit*, i. e. fecit. Hoc sacrum autem suscipiebant unus vel plures, mares & foeminae, homines privati & summis honoribus perfuncti in republica. Inter foeminas præcipuam adducit Auctor Fabiam Aconiam Paulinam, quæ non solum his Tauroboliatis, sed etiam aliis sacris fuit initiata. Quo ipso occasione adripit de sacratis apud Eleusinam & Lernam Baccho, Cereri & Coræ aliqua dicendi. Ubi vero in inscriptione Fabia Aconia Paulina dicitur *Taurobolita*, errorem notat Josephi Scaligeri, qui in indice ad Gruterum, Taurobolitam pro Dea vendiderit, cum non nisi eam significet, quæ sacro Taurobolio accepto Matri Deum sacrata est. Pergit ad Sacerdotes, qui sacris præfue-

runt, & Matrem Idæam quoque Sacerdotem maximam habuisse probat, atque illud locum obtinuisse etiam in sacris aliis dicit, ut primi Sacerdotes maximi dicerentur. Liberum autem fuisse illis, qui sacra hæc Taurobolii fusciperent, Sacerdotem aliquem eligere quem vellent, credit. Uno vero tantum vel etiam duobus & pluribus Sacerdotibus fuisse usos, his scilicet immolantibus, aliis verba præeuntibus, aliis denique adstantibus: licet & sæpe, ubi plures initiati, per singulos Sacerdotes hoc factum. De tempore cum agit Auctor, per plures dies Taurobolium celebratum probat ex his inscriptionis verbis, INCHOATVM. XII. KAL. MAI. CONSVMMATVM. VIII. KAL. MAI. Moris autem fuisse, ut Tauroboliatus aram poneret, & quidem *se vivo*, ut in inscriptionibus sæpius. Qualem aram, in qua Taurobolium fiebat, dictam docet petram taurobolatam, ex Reinesii *cl. I. n. 42*. Illud etiam addit, in una eademque ara sive marmore, quandoque comparere non solum plures consecrationes simul, verum etiam, quæ diversos non tantum per Sacerdotes, sed etiam diversis temporibus factæ. Immo aras post primam dedicationem sæpius restitutas: quin & ipsa sacra, cum in viginti tantum annos durarent, his elapsis fuisse iterata, idque si pro se illa fusciperent; si vero pro aliis, nulla certa interstitia observata fuisse. Porro quoque ait, splendidis promissis illa mysteria inniti, quæ potissimum in eo consistebant, ut non solum lenius cum ipsis post mortem ageretur, sed & *περσοδεία* in campis Elysiis initiati uterentur, cum aliorum animæ post mortem in tenebris seu caligine jacerent. Alias quoque notas fuisse regenerationes dicit. Propius vero ad Taurobolia pro aliis suscepta accedere baptismum pro mortuis, qui inter nonnullos hæreticos locum obtinuit, de quo Chrysostomus *in cap. XV. v. 29. Epistola ad Romanos*. Addit adhuc aliqua de Sacerdotibus hæc sacra administrantibus, & quidem hos in marmoribus simpliciter Sacerdotes adpellatos, & tam virilis sexus fuisse, quam fœminas, probat. Inter has etiam Sacerdotes maximas fuisse, quæ de pectore pendentes habuerint imagines; quod ex Dionysii Halicarnassensis libro II confirmat. Dum vero Sacerdotes mares uxoratos, fœminas maritatas fuisse docet, ex eo colligit, Gallos magnæ Deorum Matris, ut vocabantur, quia exsecti fuerint, non fuisse Sacerdotes Matris

MENSIS FEBRUARII A. MDCCIII. 85

tris Deum, sed circumforaneos quosdam & scurras, qui homines deciperent, & stipem emendicarent. Et licet quidem Plinius *I. XXXV, cap. II* eos Sacerdotes vocet, nulla tamen auctoritate publica fuisse nixos, licet in sacris subinde servierint. Hos nempe Gallos cum Apulejo de triviali popularium facie homines vocat, atque multum discrepasse dicit ab iis, qui illorum Antistites & Archigalli fuerint. Habuisse etiam certa sacra apud Græcos suos Parasitos, quod de Herculis atque Apollinis Parasitis ex Athenæo probat, hosque nullos alios, nisi qui Epulones apud Romanos, fuisse judicat.

Dissertatio *secunda* agit de Pontifice Maximo, Vicario Pontificis, Rege Sacrorum, Archontibus. Et quidem primum probat, summum Sacerdotem non semper notare Pontificem Maximum, sed præcipuum inter Sacerdotes cujuslibet collegii. Immo etiam Christianos Episcopos summi Sacerdotis nomine fuisse honoratos, ex Tertulliano *de Baptismo cap. XVII* probat. Inde inquit in sententiam Baronii, qui Julianum per Taurobolium factum fuisse Pontificem Maximum dicit, cum tamen ne Tauroboliatus quidem fuerit, neque vestimenta, quæ Tauroboliati tamdiu gestare debuerint, quousque vetustate obruta essent, purpuræ Imperatoriæ convenirent. Pergit deinde ad stolam Pontificalem, quam ex Zosimi libro V a Gratiano Imp. rejectam dicit, non ipsum Pontificis Maximi titulum, quo ipsum usum fuisse, ex inscriptionibus probat, & quidem ut hoc titulo denotaret summum in Christianorum ecclesiis regimen atque imperium: quemadmodum & postea latius confirmat, Pontificatum Maximum Christianorum ejusdem naturæ ac potestatis fuisse circa Christianismum, ac Pontificatum Cæsarum Gentilium circa Gentilismum: post divisionem vero Imperii in Orientale atque Occidentale, Episcopos Romanos titulum & munia, Pontificis Maximi sibi adrogasse. Probat inde, duos quandoque fuisse Pontifices Maximos in Gentilismo uno tempore, quod de Maximo & Balbino, & duobus Philippis probat, quia scilicet una cum dignitate, Imperatoria conjunctus fuerit Pontificatus, licet nullibi legatur illos fuisse consecratos. Quemadmodum & id, Imperatores æque eos, qui Romæ ut plurimum debebant, atque alios, qui extra Urbem agebant, solennia, quæ ad Pontificem Maximum

ximum spectabant, per Vicarios administrasse, idque quia in Marco Antonino tanquam singulare quid narret Capitolinus: *nec ullum sacrificium per vicarium fecit, nisi cum eger fuit.* Habuisse enim in variis rebus Imperatores suos vicarios, qui *vice facti*, quod sæpius occurrit in inscriptionibus, munia Imperatorum gesserint. Immo etiam Pontifices majores minoresve, in provincias missos, sacra sæpe per vicarios administrasse. Porro de Rege sacrorum sive Sacrificulo primo dicit, eum Pontificis Maximi fuisse vicarium, & uxorem ejus Reginam sacrorum dictam. Hunc Regibus exactis a populo creatum, ex Livio atque Halicarnassensi probat; desuisse vero nomen Regis sacrorum sub Augusto, pro quo Vicarii Pontificis nomen ortum. Ipsum Regis sacrorum munus apud Romanos a Græcis, & quidem Atheniensibus originem traxisse, ex Demosthene addit, apud quos sacrificiis sacrorumque judicii Rex sacrorum præfuerit. Ad Archontes progressus, præmittit, antiquis temporibus summa sacerdotia summis connexa fuisse imperiis, ita ut ipsi Reges simul essent Præsides sacrorum. In Atheniensi republica post abrogatos Reges, summi sacerdotii administrationem pro parte quoque Archontibus, imprimis τῷ Ἐπινομίῳ, id est, illi qui inter novem annuos Archontes primus erat, & Dionysia sive Bacchica sacra, uti & Thargelia curabat, competiisse docet. Alterum fuisse Regem sacrorum; tertium inter Archontes Polemarchum, qui sacrificavit Dianæ & Marti.

Dissertatione *tertia*, de Pontificibus sive Ἀρχιερεῦσι Græcorum, Asiarchis, aliisque agitur. Ἀρχιερεῖας docet Auctor vel singulis urbibus, vel provinciis integris præfuisse, & horum quidem exemplo, in Ecclesia Christiana postea ortos Episcopos Metropolitanos. Observat vero, primitus solum illas urbes dictas metropoles, unde aliæ originem suam traxerant, ut Athenas, Romam, Byzantium, suarum coloniarum: post vero primarias regionum urbes ita fuisse adpellatas, quarum in una provincia quandoque plures simul fuerint, inter quas præcipua dicta πρώτη; id quod etiam obtinuerit in Metropolitanis Christianorum, quos inter Primates emiauerint. A Græcorum Pontificibus ad Romanorum Pontifices Flaminesque progressus, plures sæpe in una provincia fuisse docet, qui sub uno præside seu primo Pontifice collegium constitue-

MENSIS FEBRUARII A. MDCCIII. 87

stituerint : Pontificem vero Maximum non nisi Romæ fuisse, fal-
 lique Gutherium & alios, qui inter Sabinos quoque Pontificem
 Maximum statuunt. In Inscriptione vero

CASPONIA. P. F.

MAXIMA

SACERDOS CERERIS &c.

Casponiam Maximam dici, non Sacerdotem, sed inter sorores, i. e.
 primigeniam, variisque exemplis firmat, sorores secundum or-
 dinem fuisse dictas, maximam, secundam, tertiam : quæ autem in-
 ter mulieres Sacerdotes primum locum obtinebant, dictas *primis*
 fuisse. Inter Pontifices vero primos, alios temporarios, qui primum,
 secundum, tertium facti sint Pontifices, alios perpetuos fuisse, per
 inscriptiones ex Sponii Miscellaneis aliaque argumenta probat.
 Inde de Asiarchis agit, qui præsidēs cæterorum Asiæ Sacerdotum fue-
 rint, atque ludis certaminibusque publicis, quatenus illa sacra essent,
 Diisque aut Imperatoribus dicata, præfuerint. An autem plures
 simul fuerint Asiarchæ, disquirat, cum Act. XIX v. 31 mentio fiat
 Ἀσιάρχων ; quod tamen ita factum scribit, quod illo tempore ad-
 essent, qui olim Asiarchatus munus gesserant. Ex Aristide ta-
 men probat, plures, ac quidem diversis ex urbibus fuisse Asiarchas,
 unumque ex his primum, cæteros adfessores aut socios. In num-
 mis etiam conspici sæpe plures ac diversos diversarum civitatum
 Asiarchas, Smyrnæorum, Pergamenorum, Sardianorum &c. Istos A-
 siarchas ex Ἀρχιερεῦσι promotos, & τὸ Κοινὸν sive Commune
 tredecim urbium, suum habuisse Asiarcham ; qua occasione de hac,
 aliisque Græcorum Communitatibus, notatu digna adfert Auctor,
 sed nobis, brevitatis studio, silentio prætermittenda.

Dissertatio *quarta* de Neocoris Sacerdotibus & urbibus agit.
 Neocorus, secundum Suidam, erat ὁ τὸν νεῶν κοσμῶν καὶ ἐντε-
 πίζων ἄλλ' ἔχ' ὁ σαεῶν, is, qui templum ornat ac disponit, non
 vero qui verrit, aut purgat : uti cultores & ornatores templorum
 Latinis dicti Æditui. Ex eo autem, quod quis dicatur κρείτιστος
 νεωκόρος, colligit Auctor, certum fuisse collegium Neocororum, aut
 saltem unum præ reliquis eminuisse, & hunc κρείτιστον forte eun-
 dem fuisse, qui tum Ἀσιάρχης, tum & Ἀρχιερεὺς XIII urbium Asiæ
 Propriæ dictus sit. Ζάκοροι autem illi, quorum mentio apud Plu-
 tar-

tarchum & Athenæum, iidem cum νεωκόροις Auctori fuisse videntur. Fuisse autem Ædituas quoque fœminas monet, quæ certam sacrorum curam habuerint. Inde de origine urbium Neocorarum agit, quam deberi Dianæ, ejusque apud Ephesios cultui ait, cujus Neocoram seu cultricem urbs Ephesiorum se tulerit. Ephesios autem Magnetes ad Meandrum, qui suam Dianam nominarint Αρτέμιδα Λυκοφύνην, æmulatos fuisse. Pergæos quoque Dianæ Pergææ templum habuisse, quod æque ac Dianæ Ephesiæ, jure asyli gavifum sit, ut & ipsi ea ratione fuerint Neocori. Ab his Pergamenis initium habuisse putat Cæsarum atque Augustorum ab urbibus Asiæ impetratas Νεωκορίας; nisi quod Ilienses ipsis priores fuisse videantur, qui Cæsaris & Æneæ Dardanii facti sint Neocori. Sic etiam aliis urbibus Græcis atque Asiaticis concessum monet, ut essent Neocoriæ Augustorum, probatque variis in urbibus, Romæ, Cæsari & Augusto aliisque templa fuisse consecrata, arasque positas: etsi de urbibus Galliæ & Hispaniæ, ipsiusque Italiæ monet, licet & templis, & ludis sacris ac solennibus in honorem Cæsarum gauderent, non tamen Neocoras dictas, aut eum titulum ambiisse. Has autem urbes Neocoras non solum præ aliis prærogativam jactasse, sed etiam ipsas inter se de Πρωσιᾶ seu Primatu contendisse; Ephesios præsertim, Smyrnæos, ac Pergamenos; adeo ut horum singuli in nummis se dixerint Νεωκόρος πρώτης Ασίας, immo Ephesii μόνος πρώτης Ασίας. Rationem inde integro capite examinat, unde civitates bis, ter, quaterve factæ fuerint Neocoræ? quæ disquisitio cum difficultatis plurimum habeat, compendio recenseri a nobis non potest, ex libro ipso a cupido harum rerum lectore haurienda.

Dissertatione quinta pergit ad Stephanephoros, Prytanes, Strategos & Scribas Græcorum. Et quidem de Stephanephoris non quibuscunque (omnes enim Sacerdotes coronatos sacrificasse) sed de istis, qui peculiare Sacerdotum, quin & Magistratum genus constituerint, acturum se profitetur. Non alios vero fuisse putat, quam Pontifices Maximos, & vel Herculis, vel alius Dei, Deæve, quin & Augustorum Augustarumque Sacerdotes. Reinesium *cl. I. n. 72.* illos ad Magistratum politicum referre, & cum Harmostis Lacedæmoniorum, i. e. rectoribus urbium devictarum
com-

comparare. Præfuisse autem eos quoque ludis ac certaminibus, fere ut Sacerdotes Neocoros. Annuos fuisse, hincque secundum vel tertium Stephanephoros in inscriptionibus esse obvios. De Prytanibus Græcorum docet, eos & summos magistratus, & sacrorum præfides, etsi non peculiare certi alicujus Dei aut Deæ Sacerdotes fuisse. Hos autem Prytanes vel annuos fuisse, vel ad vitam, seu tota post electionem perdurante vita, vel denique ex successione seu jure hæreditario. Plures vero quandoque in una civitate (præterquam Athenis) fuisse Prytanes, ita tamen, ut qui *ἐπώνυμος* inter ipsos esset, *πρῶτος Πρύτανις* diceretur. Fuisse quoque Prytanes fœminas, quæ tamen in regimine politico locum non habuerint. Strategorum etiam illustre fuit inter Magistratus apud Græcos nomen, adeo ut suo adhuc tempore Constantinus Magnus, jam Augustus, *Στρατηγός* Atheniensium appellari voluerit, idque sibi gloriæ duxerit: quod munus tamen non idem in omnibus civitatibus, necidem semper in eadem fuisse, Auctor observat. Non tam bellicum, posterioribus saltem temporibus, quam civile seu politicum fuisse, pro veteri vocis *στρατή* usu de populi cœtu seu urbana multitudine, Illustrissimo Spanhemio assentitur, & ad id annonæ curam inter alia spectasse observat. Plures autem simul una eademque in civitate Strategos quoque fuisse monet, quorum unus tamen *ἐπίτροπος, πρῶτος, ἐπώνυμος* fuerit. Habuisse etiam Judæos suos Strategos, ex Luca XXII v. 4. 52 probat, qui erant præfecti custodiæ templi: unde qui versu 4 simpliciter *στρατηγοὶ* dicuntur, v. 52 appellantur *στρατηγοὶ τῆ ἱερῆς*. Denique inter *ἐπώνυμους* magistratus etiam *γραμματεῖς* numerat, qui in pluribus Asiæ urbibus obtinuerint, diversis muneribus functi, imprimis vero legibus actisque in tabulas referendis custodiendisque occupati. Magnæ autem eos auctoritatis fuisse, tum ex Act. XIX v. 35, ubi *ὁ γραμματεὺς* non solum ad populum tumultuantem locutus, sed & concionem dimisisse dicitur, tum ex nummis, in quibus cum *Ἀρχιερεῦσι* conjunguntur, demonstrat.

Dissertatione *sexta* agit de concilio Amphictyonum, & hujus primæva origine, quam alii Amphictyoni, alii Acwiso adscribant. Primo illud fuisse XII urbium, quæ singulæ ad Pylæam, Thermopylis primum institutam, unicam miserint Pylagoram; tempore ve-

vero procedente, non solum plures civitates, sed etiam tandem integras regiones ad hoc Κοινόν seu communitatem accessisse, atque hinc quoque factum, ut plures numero Pylagoræ simul a civitate seu regione mitterentur, quamvis isti plures unicum solum ferrent suffragium, donec & hæc temporis tractu mutarentur. Denique ex Pausaniæ verbis concludit, nunc hos populos vel civitates inde fuisse exclusos, nunc alios adlectos, uti Macedonum probat exemplo, qui extrusis Phocensibus locum inter Amphictyones fuerint adepti. Bis autem per annum conventum celebrasse Amphictyones, Auctor porro docet, initio quidem veris in urbe Delphica, initio vero autumnii ad Cereris templum in Thermopylis, unde concilium illud Πυλαία fuerit adpellatum. Consultatum etiam de rebus quibusvis in utroque conventu, contra Jo. Marshamum, qui res sacras tractatas fuisse Delphis ait, profanas Thermopylis, Auctor evincit. Membra hujus concilii fuisse tum Hieromnemones, tum Pylagoras, quorum illi super hos eminuerint. A majoribus civitatibus plures quandoque missos Pylagoras, unum vero Hieromnemone. Occasione Amphictyonum agit & de Theoris, i. e. qui ad consulenda Deorum oracula, aut ad peragenda sacrificia, ad donaria offerenda, ad ludos solennes celebrandos, similiave mittebantur, quos inter Architheorus eminebat: nec non speciatim de Hierophantis Atheniensium, qui mysteriis præcipue Eleusiniis præerant & mystas initiabant, circa hæc sacra ordine ac dignitate omnium, excepto Rege, primi, cæterorumque sacerdotum seu ministrorum, quales erant Daduchi, qui faces præferabant, Ceryces alique, præfides.

Dissertatio *septima* agit de Agonothetis, Hellenodicis, Alytarchis, Panegyriarchis. Plurimos in Græcia usitatos fuisse agones, seu sacra certamina ac ludos, eosque tractu temporis magis aductos constat, imprimis postquam etiam in honorem Imperatorum fuere instituti. Ad hos igitur agones pertinebant Agonothetæ illisque moderabantur, athletasque admittebant, excludebant, castigabant, remunerabantur & coronabant. Nec Ἑλληνοδικῶν alia functio fuit, quos antiquioribus temporibus Ἄστυμνέτας quoque appellatos, Auctor monet. Diversos autem ab iis Alytarchos fuisse, contra Fabrum & Humfredum Prideaux Auctor probat, et
 si

MENSIS FEBRUARII A. MDCCIII. 91

si non diffiteatur, in hac illave Hellenodicarum muneris parte vicariam aliquando operam Alytarchos præstitisse. Fuisse autem Alytarchos proprie præfectos Mastigophororum, sive Mastigonorum, i. e. eorum ministrorum, qui athletic fortientibus adstant, ac segnes excitabant, turbam etiam spectatorum, si necesse foret, in ordinem redigebant: hos enim ab Eleis Alytas vocatos, in Etymologico Magno diserte affirmari. Panegyriarchas vero, qui & Agonistarchæ dicti, ludis itidem ac certaminibus moderatos tradit, sed velut summos præfides, ut eorum adeo auctoritas major ampliorque, quam Agonothetarum esset. Sed his immorari nobis non licet; unde nec Agonothetidas, quæ virginum ac foeminarum certaminibus præerant, aliaque, de quibus fusc Auctor, hic attingimus.

Dissertatione *et. v. a* agitur de Gymnasiarchis & gymnasiolorum ministris. Fuisse vero Gymnasiarchas exercitationum ac certaminum Gymnasticorum summos moderatores ac præfectos, neminem latet. Munus ipsum ut plurimum annuum fuisse, ex inscriptionibus Auctor docet; nec dissimulat tamen, Athenis quandoque Gymnasiarchas singulos singulis mensibus præpositos fuisse: qua occasione de mensibus Atticis agit, horumque ordinem, & qua ratione cum mensibus Romanis conveniant, docet. Cum autem electio Gymnasiarcharum ad, vel post magna Eleusiniorum mysteria facta fuerit, firmari hinc putat eorum opinionem, qui illa mysteria non quinquennialia, sed annua fuisse censent. Sed & Gymnasiarchas foeminas æque ac Agonothetidas, saltem apud Parisios, fuisse, ex antiqua inscriptione apud Sponium in Miscellaneis probat. Inde porro de Xystarchis Latinorum agit, de quibus cum Mercurialis & Faber diversa senserint, eosque Falconerius frustra conciliare, iudice Auctore nostro, fuerit annisus, ejus quidem sententia eo redire videtur, ut Gymnasiarchis Græcorum pares fere Xystarchas Latinorum faciat, cum utrorumque idem fuerit munus, illorum nempe in Gymnasio, horum in Xysto, athletas exercere, & utrosque a Panegyriarchis aut Agonothetis cæterisque certaminum publicorum moderatoribus distinguat, cum Gymnasiarchæ æque ac Xystarchæ athletas non nisi per præludia, ad vera certamina in agonibus publicis præstanda præpararint ac instruxerint. Tace-

mus, quæ de Cosmetis, Gymnastis, Pædotribis, Alistis, aliisque Gymnasiorum ministris prolixè edisserit.

Dissertatione *nona* eaque ultima de Fratribus, Thiasitis, Organibus, similibusque quamplurima adfert notatu dignissima, sed quæ & ipsa, prolixitatis evitandæ studio, silentio prætermittimus. Cæterum in tota tractatione inscriptiones explicat atque emendat innumeras, alias supplet atque restituit; quod primarium etiam doctissimi Auctoris institutum fuisse, sub initium statim monuimus. Dolendum tamen, quod hinc inde aliqua irreperint errata typographica, quod cum ipse in præfatione sua agnoverit Auctor, eorundem emendationem in iterata editione promittit.

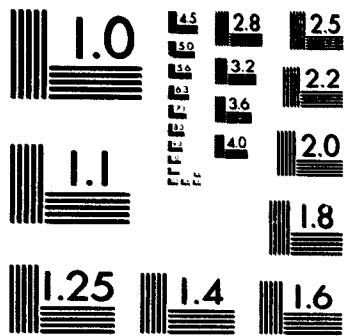
ARCANA BIBLIOTHECÆ THOMANÆ LIPSIENSIS Sacra recepta, a M. Henrico Pippingio, in æde Thomana Verbi Divini Ministro.

Lipsiæ, apud J. L. Gleditschium, 1703, in 8.
Plag. 10.

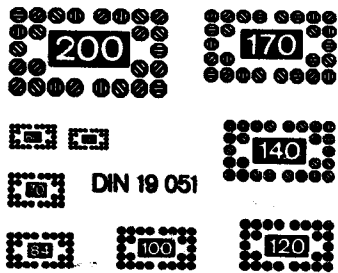
HAbent interdum Bibliothecæ publicæ etiam exiguæ suæ, quæ minime contemni merentur, cimelia. Quod probe perpendens opusculi præsentis Plurimum Reverendus Clarissimusque Auctor, idemque in colligendis Eruditorum Actis a pluribus annis accuratissimus diligentissimusque Collega noster, supellectilem librariam, quæ in templo Thomano Lipsiensi a piis majoribus colligi coepta est, & hodieque pro facultatibus huic instituto consecratis augetur, paulo diligentius excussit, ex quo ante annos aliquot, ad sacrum in isto templo Ministerium divina providentia vocatus fuit. Et ejus sane apparatus iis monumentis haud destitui observavit, de quibus peculiari in scripto nonnulla dici possent. Enumeravit itaque in hoc tractatu quædam præcipuis, ubi ante omnia brevem Bibliothecæ istius historiam texuit, in qua originem illius ad B. Nicolaum Selneccerum, Theologum celeberrimum, & templi olim Thomani Pastorem diceceseosque Lipsiensis Superintendentem retulit, ac liberalitatem Theologi non minus laudatissimi D. Henrici Höpfneri, qui suam Bibliothecam integram eidem legare dignatus est, curamque Pastorum Thomanorum & aliquot in æde ista:

MENSIS FEBRUARIA. MDCCLII. 97

ista sacra Ministrorum, quam in eam ornandam exaugendamque impenderunt, ex merito commendavit. Arcana vero sacra dum ad Theophili Spizelii exemplum in titulo proposuit, isto nomine MSca aliqua subinnuit, quæ ibi delitescunt. Et ea partim quidem minutiora sunt; indicavit tamen insuper & alia, quæ magis in oculos incurrunt. Ex ista classe observationes non unas allegavit, quas Selneccerus maxime libris ibi-repositis passim allevit, velut ubi de Bibliis polyglottis Antverpiensibus, auspiciis Philippi II Hispaniarum Regis editis, iudicium & censuram sat prolixam. tomo eorum primo adscripsit, & operibus Philippi Melanchthonis quædam, quæ in iis obelo notari mereantur, anteposuit, & librum de Veritate Catholicæ Fidei, tanquam omnium fere, quos Thomas Aquinas scripsit, præcipuum & optimum laudavit, ut plura taceamus. De operibus Thomæ a Kempis mentem aperit Michaelis Stifelii, multa in iisdem Papistica & a doctrina pietatis aliena occurrere, manu sua in editionis A. 1520 curatæ frontispicio testantis. His aliisque in medium allatis, reperiri in eadem Bibliotheca Noster refert istud Confessionis Ecclesiarum Saxonicarum exemplar manuscriptum, quod in Concilio Tridentino exhiberi debuerat, nisi postea secus vilum Electori Saxonie fuisset. Cujus quidem rei historiam simul enarrat, & ut ista Confessio Lipsiæ A. 1553 impressa, inque operibus Phil. Melanchthonis repetita fuerit, nihil tamen secius aliquo loco censendum esse hoc exemplar innuit, vel ideo, quod non Melanchthon modo, quem autorem habuit, multa in eo addidit & emendavit, sed nomina quoque Theologorum Virorumque alias celeberrimorum, qui Lipsiam idcirco evocati fuerunt, manu cujusque subscripta conspiciuntur. Præ reliquis tamen prolixus est in commemorando aliquo Commentario hactenus inedito, quem Germanica lingua, circa sæculi decimi sexti medium, composuit Michael Stifelius. Hunc Autor accurate discernit a fanatico illo notissimo, Jesaia Stifelio, & post supereditata quædam lemmata, quæ istius vitæ historiam respiciunt, speciminis in vicem loca Apocalypseos illustriora, a Stifelio in hoc Commentario exposita, verbis Autoris consulto retentis, exhibet. Appendix denique subnexuit, quæ Superintendentium, Pastorum & Diaconorum, quotquot in Thomano templo inde a factis Re-

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1703

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 612 L 4⁰

formationis Lipsiensis initio sacrum docendi munus obierant, nomenclaturam tradit, ad eum fere modum, quo, dum patriæ historiæ illustrandæ lubentissime operam impendit Auctor, ante hoc biennium Rectores Academiæ Lipsiensis, qui sæculo proxime elapso sibi invicem successerunt, in Epistola Gratulatoria ad Dn. D. Gottlob Fridericum Seligmannum, Theologum nostratem in utraque cathedra insignem celeberrimumque, Socerum suum, cum Re-ctorales ille fasces A. 1701 deponeret, perscripta & luci itidem publicæ exposita, recensuit.

D. JO. BENEDICTI CARPZOVII FIL. COLLEGIUM Rabbini-co-Biblicum in Libellum Ruth.

Lipsiæ apud hæredes Lanckisianos, 1703, in 4.

Alph. 3. plag. 4.

Istud sibi cum Professione Hebræarum litterarum, cui in Academia nostra per annos aliquot summa cum laude præfuit, negotii datum esse existimavit B. Carpzovius, ut non fundamenta tantum doceret tyrones, sed & provectiores ad accuratiorem textus Bibliici tractationem, & cognitionem idiotismorum linguæ sanctæ a genio cæterarum remotissimorum, atque emphaseon in phrasibus & vocibus latentium enucleationem, denique & lectionem Rabbino-rum literalium, ac versionum variarum collationem, laudabili antecessorum suorum, & magni imprimis Geieri, exemplo manuduceret. Istud ergo cum diligenter persequeretur, e re & comodo studiosorum juvenum fore putavit, si & ipsi ingenii sui vires periclitarentur, atque ea, quæ in lectionibus ipsius didicissent, institutis hebdomatim exercitiis repeterent, autorque adeo ipse fuit, ut, quem in tyronum gratiam, tum ob facilitatem styli historici, tum brevitatem omnibus gratam, pro lectione quasi exoterice enarrandum susceperat, libellum Ruthæ paulo limatius & veluti acroamaticè considerandum, materiam ipso fideliter præeunte, reassumerent, & commentationes, quæ sic enatæ essent, publicæ exponerent ventilationi, explicandas ulterius & ad usum transferendas. Et methodum quidem in singulis exercitiis servandam sum sit hanc. Ea primum textus authentici pericopa, quæ exponenda venit, cum versione e notis ei subjectis composita præmittitur.

Hanc

MENSIS FEBRUARII A. MDCCIII. 95

Hanc excipit deinde paraphrasis Chaldaica cum versione, quæ verbum verbo reddit. Postea, quid Masora parva æque ac magna annotarit, verbis cum Hebraicis tum Latino donatis sequitur. Inde, Peruschim seu commentaria trium Rabbiorum, R. Salomonis Jarchi, R. Aben-Esra, & R. Salomonis Aben-Melech, &, si quid in spicilegio suo ad hunc contulit R. Jacobus Abendana, accedunt fideliter transferenda, ac denique Autoris comparent annotationes, quæ textum Hebræum solide tractare docent, ubi phraseologia Spiritus Sancti quoad vocum & idiotismorum emphasin evoluta, adductis abunde locis parallelis, collatisque quæ merebantur, versionibus, rituum quoque & ceremoniarum veterum Hebræorum, quæ occurrunt, ratio habetur. Istitis autem omnibus in præliminari Dissertatione strictim præmisit, quæ de libelli hujus autore, titulo, contentis, lingua originali, sede & ordine, quo collocatur in sacris Bibliis, scitu non indigna visa sunt. Initium cepit istud collegium anno superioris seculi sexagesimo nono, & continuatum fuit ad annum usque septuagesimum tertium, quo decimo Decembris die ultima Disputatio, eaque duodecima in capitis secundi versu decimo desinens, exhibita fuit. Ad majora enim in Ecclesia pariter & Academia vocatus Vir Celeberrimus, laborem istum abrumpere & imperfectum relinquere necessum habuit. Ne tamen interiret penitus, visum est illius æstimatoribus, ut ex pulvere, in quo hæctenus latuerat, educeretur, atque luci publicæ sifteretur, isto quidem modo, ut, quæ a capitis secundi versu decimo ad finem usque libelli deessent edito Collegio, ex aliis B. Autoris alio tempore in eundem libellum prælectionibus continuarentur, & ad finem perducerentur. Nempe jam olim libellum Ruthæ intra privatos parietes totum tradiderat, usus isto docendi genere, quo præmisit libelli textus, juxta Grammatica Schikardi præcepta, resolutionem, deinde Rabbios, Jarchium & Aben-Esram, una cum versionibus distitavit calamo excipiendos, postmodum annotationes ad textum Hebraicum subjunxit, & imitationes tandem ad illum proposuit. Qui labor etiam post mortem Autoris tantum meruit applausum, ut in supplementum prioris illius postulatus, ejusque cura Filio Autoris majori, vestigiis Parentis in Hebraica litteratura excolenda strenue

96 ACTA ERUD. MENS. FEBR. A. M DCCIII.

nue insistenti, demandata fuerit. Facilis ille annuit, &, omissis tamen Grammaticis resolutionibus atque imitationibus, omnia, quemadmodum in autographo Patris invenerat, communicavit. Cumque deesse intelligeret nonnulla, quæ in posteriori labore accesserunt, versionem videlicet & ipsius originalis textus, & Targumi, & utriusque Masoræ, cum R. Aben-Melecho & ad hunc R. Abendanæ spicilegio, omnes illos, ubi desierat B. Autor, ipse ad finem usque libelli in linguam Latinam transtulit. In eo tamen a Disputationum methodo secessum fecit, ut, cum ibidem certæ pericopæ aliquot versibus constantes junctim tractarentur, heic omnia, quæ ad unum versum pertinent, singulis subiceret. Et ne forte aliquid, quod in manuscripto exemplari invenerat, omitteretur, totius libelli Logicam, quam in priori collegio Autor tradidit, resolutionem, una cum additis quibusdam, quæ in suo exemplari impressis ille Dissertationibus passim tanquam inferenda adjecit, suppeditare placuit.

*SAMUELIS PUFENDORFII INTRODUCTIO AD
Historiam Europæam, Latine reddita a JOAN. FREDER. CRAMERO.*

Ultrajecti, apud Guil. Vande Water, 1703, 8. Alph. 2.

Inter tot Historiæ compendia, quæ in lucem publicam prodierunt, nullum fortasse tantum omnium applausum meruit, quam hæc Samuelis Pufendorffii in Historiam Europæam Introductio. Anni vix viginti lapsi sunt, ex quo patrio eam, i. e. Germanico sermone primum Illustri Auctor edidit, ceu in Actis Eruditorum A. 1682, mense Novembri, p. 336 indicavimus. Tam avide vero exceptus liber fuit, ut jam A. 1699 quartum typis fuerit exscribendus, & ejus etiam editionis exempla pauca admodum supersint. Cumque postea in gratiam illorum, qui Germanicæ linguæ periti non sunt, Latinitate eum Vir celeberrimus Jo. Fred. Cramerus donasset, ea quoque versio, accedente insuper styli nitore ac elegantia, tot emptores invenit, ut copia illius haberi amplius non posset, & obstrictum adeo se, ut tertium eam typis committeret, Typographus senserit. Atque hæc nova est versionis Latinæ editio, duabus prioribus non eo tantum nomine præferenda, quod quam emendatissima, ut in præfatione Typographus obtestatur, prodeat, sed quod Historia etiam Succæ, quæ in illis non comparuit, accesserit, ex majori & peculiari opere, quo complexus eam Pufendorffius Germanico idiomate fuerat, in compendium redacta.

*** **

N. III. 97
ACTA
ERUDITORUM,
publicata Lipsiæ
Calendis Martii, Anno M DCCIII.

NICOLAI GURTLERI, IN SCHOLA ACADEMICA
Daventriensi SS. Theologiae Doctoris & Professoris, Systema
Theologiae Propheticae.

Amstelædami, apud Gerardum & Jacobum Borstios, 1702, 4.
Constat Alph. 4. plag. 7.

Non solum Prophetarum mentio fit apud Ægyptios Græculos, sed & Hypophetarum, quorum illi oracula ac sacra dogmata proponebant, hi in ordinem collecta, elegantiusque coagmentata posteris tradebant. Nos, sed honestiori elogio, Hypophetæ titulum impræfens merito adscribimus eruditissimo Viro, *Nic. Gurslero*, ex edita Historia Templariorum & Systemate Theologico dudum celebrato. Hic saluberrimo instituto, nec hactenus ab ullo ad colophonem perducto (etsi Auctor *Prodromi Corporis Theologiae*, a nobis anno primo Actuum p. 312. commemoratus, consilium parum a præfenti distans habuerit) quicquid Prophetarum oraculorum in sacro codice continetur, collegit, in ordinem nec inveniustum, nec inconcinnum redegit, ac ita illustravit, ut gratias ipsi Orbis Eruditis omnino debeat. Has ipsi non ominatus solum est, sed & pulcerrimis primitiis obtulit Naso Batavus, celeberrimus Francius, pereleganti prolixoque de variis revelationis Divinæ generibus carmine præfixo, quod compendium operis Gurtleriani dici meretur.

Noster, ut ab ovo rem ordiamur, omnem Prophetiæ penum excussurus, initium capit a dono futura prædicendi, cujus originem ut a Deo, suorum operum optime conscio, atque ad revelandam hominibus gloriam suam propenso derivat, ita cumprimis

N

mis

cap. II.
p. 27. 28.

mis Spirosam, vaticinia quævis a vivida imaginationis virtute derivantem, copiose refellit. Hinc de diversis futura revelandi modis à Deo adhibitis agit, eorumque (cum pauciores hætenus plerique numeraverint) mystico, sed quod ipse præmonet, non sollicite a se quæsito numero, septem recenset, videlicet visionem emblematum, somnia, visionem & auditionem ipsius Dei in corporea forma apparentis, ænigmata, missionem Angeli, inspirationem Spiritus S. & vocem ex celo editam. Qua data occasione, conciliationem dictorum Act. XXI. 9. & IX. 7. tentat, quorum priori dicitur, Pauli comites vocem non audivisse, posteriori vero, audivisse eos vocem, sed neminem vidisse, commemoratur. Nam audivisse eos Pauli Christo respondentis sermonem pronunciat, neminem vero vidisse, quocum loqueretur. Filium vero Dei non solum super Propitiatorio habitasse ac responsa edidisse, sed & plerasque V. Testamenti apparitiones Divinas per illum factas, passim pronunciat, notasque, quibus a veris falsi vates discriminari possint, numero sex, videlicet commendationem Dei falsi, eventum prædictioni non respondentem, defectum charitatis erga proximum, propositionem falsæ doctrinæ, pravam conversationem, & gloriæ Jesu Christi imminutionem, magno studio exponit.

p. 5.

p. 24. 54.

cap. III.

cap. IV.

His explicatis, aggreditur doctissimus Vir Systema ipsum, & postquam observasset, Ecclesiæ fata in vaticiniis Biblicis constanti methodo per tres ætates disponi, ac singulis ætatibus septem articulos attribui, hanc sibi cynosuram cursus sui constituendam existimat, tresque adeo Ecclesiæ ætates, unam a condito mundo ad Mosen usque, alteram a Mose ad Christi mortem, tertiam ab eadem usque ad mundi interitum collocat, ac *primæ* ætati septem periodos adscribit: primam ab Adamo ad Enosi nativitatem, annorum 235; ab Enoso nato ad raptum Henochi secundam, annorum 753; tertiam ad diluvium usque, annorum 670; quartam a diluvio ad dispersionem posterorum Chami ad turrem Babylonicam, annorum 1013; quintam ab ista dispersione ad Abrahami exitum ex Charris, annorum 325; sextam ab exitu illo ad ingressum Jacobi & liberorum ejus in Ægyptum, annorum 215; septimam denique ad egressum Israël ex Ægypto, annorum totidem. Ex his primam Ecclesiæ ætatem, quæ annis 2513 absolvitur, componit, deque veris,

qui

MENSIS MARTII A. MDCCIII. 99

qui in eadem extiterat ; Prophetis sigillatim agit, falsos quoque, quos ex κακοζήλεια verorum exortos ostendit, commemorat, simulque Ammiani Marcellini & Plutarchi de vi fatidica opiniones refutat, quorum ille Solem, mundi mentem, elementis presentendi facultatem imprimere, ac animas humanas, quæ ejus scintillæ sint, inflammando futurorum conscias reddere docuit ; hic homini facultatem vaticinandi natura inesse, ac terram præterea halitus ad divinandum aptos eructare existimavit. Noster his relictis, fata primæ ætatis, quæ prædicta divinis auspiciis erant, singula percenset, eventumque illis quam optime respondisse evincit.

cap. V.
cap. VI.

cap. VII.

Secundam vero ætatem consimiliter in septem articulos partitur, quorum primus iter Israëlitis per desertum continet, annorum 40; secundus ab ingressu in Canaanam regionem ad Saulis usque regimen extenditur, annorum 356; tertius Saulis, Davidis, Salomonis & Roboami imperia continet, annorum 120; quartus a scissione regni usque ad captivitatem Babylonicam protenditur, annorum 375; quintus annos 70 captivitatis complectitur; sextus a liberatione ex captivitate ad Judam Maccabæum pertingit, annorum 373; septimus usque ad Christi mortem, annorum 193. Vates hujus ætatis veros suo quemvis ordine recenset, eorumque scripta omnia ad quatuor capita reducit, nempe ad consilium Dei de genere humano redimendo, descriptionem futuri redemptoris, fata populi redimendi, ac hostium illius molimina pœnasque. His inter se varie commixtis dispositisque, vaticinia quolibet constare affirmat, magnaque industria tum Psalmos, tum majores minoresque Prophetas resolvit, ac singulorum capitum contenta tradit. Post hæc falsos ætatis secundæ Prophetas recenset, Sibyllas præsertim & Oracula, quæ Dæmonum virtute facta, contra doctum Virum probat. Fata vero hujus ævi, collatis prædictionibus ac eventibus, prolixè interpretatur, nullo istuc spectante prophético dicto temere prætermisso, quorum multa peculiariter explicat ac illustrat. Nam per singulas periodos septem, primo populi Israëliti, dein aliarum nationum prædictas res edisserit.

cap. VIII.

cap. IX.
X. XL
p. 95.

cap. XII.

cap. XIII.
XXII.

Atque ut specimina quædam Gurtlerianæ industriæ demus, dictum Es. VII, 8. de 65 annis, quibus elapsis Ephraim non amplius populus futurus sit, intelligendum censet de commixtione residuorum post abductionem Salmanassarum Israëlitarum cum no-

p. 186.

- novis colonis Samaritanis ab Assarhaddone missis, quæ colonia 65 annis post secundum Ahasi annum, quo Esaias vaticinatus est, ducta sit. Vaticinium Ezech. IV, 4. 5. 6. de 390 annis peccatorum Israël, & 40 annis peccatorum Judæ, ita interpretatur, ut anni 390 pertineant ad totum Israël, Juda non excluso, incipientque a cultu vitulorum per Jeroboamum instituto, & desinant cum Hierosolymorum vastatione, 40 vero anni Judæ in istis includantur, sintque illi ipsi, quibus Jeremias munus propheticum, refragante populo, administravit. Fata Tyri, ab Esaia & Ezechiele prædicta, Scaligero aliisque perdoctis hominibus scrupulum injecerant, qui eventum illis deesse nullitarunt. Nolter evincit ex Josepho contra Apionem aliisque, Tyrum veterem a Nebucadnezare oppugnari ceptam anno, qui Hierosolymorum expugnationem proxime excipiebat, captam vero tredecim post annis, Tyriosque post 70 annos, annis LXX captivitatis Babylonicæ parallelas, in patriam rediisse, ac novam Tyrum condidisse, quæ juxta Ezechielis vaticinium cap. XXVII, ab Alexandro M. deleta sit, quo tempore veteris Tyri rudera ad aggerem construendum in mare præceps data sint, quod Ezechiel cap. XXVI prædixerit. Vaticinium ejusdem c. XXIX, ii. de quadraginta annis desolationis Ægypti, quod cum eventu non respondere Josephus Scaliger exiitimavit, Nebucadnezaris ac Cyri ævis impletum, annosque istos a fœda clade, quam a Cyrenæis Apries acceperat, deducit. Medos quoque Babylonicorum imperio aliquando subfuisse, quod Herodotus aliique inficias ire videbantur, Prophetæ vero affirmant, Alexandri Polyhistoris auctoritate probat, magnoque molimine efficit, ut nullum detur Vatum V. T. oraculum, quod cum Historia profana accuratius exposita non pulcherrime conveniat. Quare oraculis istis ipsa classicorum scriptorum loca ubivis subjungit, ut ex collatis utrorumque verbis res eo uberius dispalescat. Multum quoque ipsi laboris facessunt controversiæ Chronologicæ, cum primis eæ, quæ circa Babylonicos Monarchas & LXX Danielis septimanas tractantur. Hic omnem movet lapidem, ut ostendat, Bellazaren Danielis eum ipsum esse, quem alii eum Berofo Laborofardachum appellant, Nabonidum vero esse Darium Medum. Perelegans est ejus observatio, Ahasveri nomen concernens, quod Nolter non proprium, sed appellativum esse,
- p. 218.
- p. 238.
- p. 306.
- p. 244.
- p. 256.
- p. 274.

MENSIS MARTII A. M. DCCIII. 101

esse, atque Persicis Regibus commune fuisse, pro comperto habet. Templum tertium Hierosolymitanum ab Herode constructum Gurtlero nostro ad fabulas relegandum videtur; quod doctissimis viris, Capello & Lightfooto, a Josepho deceptis, non suboluisse miratur. Nam & in Haggæi vaticinio templum Zorobabelis postremum appellari, & Josephum sibi hac in parte palam contradicere ostendit. Displicet quoque ipsi summopere vulgata lini fumigantis & calami quasiati apud Esaiam & Matthæum explicatio. Nam collatis circumstantiis, non de infirmis suscipiendis, sed de populo Israëlítico interitui proximo ad certum tempus tolerando, eadem interpretatur.

P. 377.

P. 389.

Ad tertiam Ecclesiæ ætatem post hæc se confert, septem quoque periodis eidem adscriptis, & ex Apocalypsi firmatis. Nam prima ipsi a Christi excitatione usque ad Domitianum extenditur; secunda ab hoc ad Constantini a Licinio reportatam victoriam; tertia ab eopse termino ad Bonifacium III, Papam Romanum; quarta a Bonifacio ad Gregorium VII; quinta a Gregorio ad A. C. 1517; sexta ab anno isto ad pacem religiosam A. 1555 sancitam; septima ad finem usque mundi. Apocalypsin vero ita partitur, ut septem Ecclesiis Asiaticis indicari putet universalis Ecclesiæ N. Testamenti fata, ejusque per septem periodos futuram conditionem internam; septem sigillis conditionem externam; septem vero tubis fata orbis nobiliora, quæ ad Ecclesiam propius respiciunt. Hac ætate agnoscit non solum Apostolos fuisse Prophetas, sed & analogum quid dari judicat in Salviano, Merlino, Joachimo Abbate, Hieronymo Pragensi, Andrea Prole, Luthero & Jac. Usserio, qui eadem Hibernicam, quadraginta ante annis, concione ex Ezech. IV, 6 habita publice prædixerit. Hinc ævi ejusdem falsos vates enumerat, duobusque hæret, num inter eos Montanum & Priscillam ac Maximillam iusto referre titulo possit, quos excusandi multæ adsint rationes, cum primis quod Apollonius, qui de illis sinistra multa prodidit, in aliis fidem decoxerit, Tertullianus vero, severus censor, eosdem approbaverit. Fata hujusce ætatis non minus studio se vaticiniis ac Historia inter se scite compositis enarrat, multaque scitu necessaria, & Exegetæ cum primis perutilia, larga manu adspergit. De Neronis persecutione accedit privata Illustris Cupe-

Cap. XXIII.

Cap. XXIV

Cap. XXV

C. XXVI,

XLVI

P. 491

ri sententiæ (cujus præstitam sibi in subministratis elegantioris literaturæ argumentis opem passim collaudat,) cum nimirum extra Romæ moenia vix egressam, & quæ de Hispanicis cadibus, inscriptionis Lusitanicæ auctoritate, Baronius, Pagius aliique tradant, ruinis fundamento niti. Nec sine argumentis ita pronunciat, quæ ex Cuperi Epistola proponit: Sulpicium videlicet affirmare, trans Alpes serius Evangelium venisse, & sub Aurel. Antonino primos ultra eosdem martyres visos, quod de Hispanis ultra Pyrenæos montes æquo jure possit statui: Hispanorum Christianorum numerum exiguum fuisse: Tacitum & Suetonium non nisi de Romana strage loqui: imo Sulpicium Neronis grassationem Roma urbe concludere visum: suspectas esse deletas ultimas Lusitanici lapidis lineas, quem Gruterus in ruinis Marquesiæ, Scaliger Pisvergæ reperi-
p. 55 tum dissensu memorabili referant. Hinc Noster decem vexationes universales Domitiano, Trajano, M. Aurelio, Severo, Maximino, Decio, Valeriano, Aureliano, Diocletiano & Licinio tribuit. De 1260 diebus Prophetis, sive annis, quibus Ecclesia Antichristi tyrannidem passura sit, diligenter ac docte agit, contra Coccejum evincens, eos ante quintum seculum inchoari non posse. Decem regna sub cornuum imagine a Daniele & Joanne prædicta ea esse, quæ ex migrationibus seculi post Christum quinti prodierint, videlicet, Francicum, Visigothicum, Suevicum in Lusitania, Vandalicum in Africa, Saxonicum in Britannia, Hibernicum in Scotia, Ostrogothicum, Hunnicum in Pannonia, Alemannicum in Germania, & Burgundicum in Gallia. Inter alia commemorat, post obitum Cardinalis Lotharingi, inter chartas ejus reperiendam fuisse quandam, in qua scriptæ extiterint ratione pecuniæ, ad fovendas Protestantium discordias impensæ. Notandæ etiam sunt meditationes Curtleri de resurrectione corporum nostrorum. Existimat enim, post lapsum, terra execrationi data, diluvio cadaveribusque fixata, particulas corporibus humanis formandis nutriendisque destinatas valde fuisse corruptas, per respirationem quoque alienas atomos multas a nobis attrahi; has utpote ad corpus nostrum componendum non ordinatas, venenatas quasi esse, & machinam tandem expugnare ac destruere; in resurrectione vero nos accepturos particulas tantum nostras, exclusis alienis & alterantibus, istas quoque in pristinum,
p. 560
p. 690
p. 725 qui

qui ante lapsum fuerit, statum, ratione motus, quietis, figuræ, situs & quantitatis, quæ omnia lapsu immutata fuerint, restituendas. De mille annis Apocalypticis non habet, quod pronunciet etsi felicitatem Ecclesiæ ultimis temporibus manifestandam expectet. Judam & Ephraimum censet typos non solum Ecclesiæ Orientalis & Occidentalis, verum etiam Lutheranae & Reformatæ esse.

Sub calcem, Brightmanni, Medi, Mori, & Hoffmanni Chronotaxeos Apocalypticæ auctoris, Systemata Prophetica examinat, quæ etsi nec carpat nec refutet, facile tamen cuivis apparebit, crudæ ea fuisse, nec satis exposita, si cum posterioribus Nollri curis conferantur. Hujus igitur Systema, ut rem in compendium mittamus, sequens est: Sub *periodo prima*, sicut ævo primo Ecclesia est constituta, protoplasti cito a Deo defecere, & Cain fratrem occidit: ita ævo secundo Israelitica Ecclesia educta ex Ægypto ac instituta est, præpropere a Deo deficiens; & tertio ævo Christianus cœtus suscitatus est, cujus defectio primis etiam annis apparuit, Judæi vero in Christianos, etsi fratres, saevierunt. Sub *periodo secunda*, quemadmodum ævo primo homines multiplicati sunt, viasque suas corruerunt, & sub patrumfamilias regimine vixerunt: ita ævo secundo Israelitæ Cananæam occuparunt, idola receperunt, & Iudeibus parcerunt; tertio autem ævo Christiani per orbem disseminati, superstitionibus variis adscitis, a Presbyteris & Episcopis gubernabantur. Sub *periodo tertia*, sicut ævo primo potentiores dominium invadebant, diluvio autem, sola Noachi Ecclesia servata, omnes perierunt: ita secundo ævo Reges in aluere, & idololatris, cultoribus veri Dei mire servatis, Israelem inundavit; nec minus tertio ævo Episcopi dominatu quæsito fruebantur, barbaræ nationes ac idola imaginum totam fere Ecclesiam, paucis bonis piisque conservatis, obruerunt. Sub *periodo quarta*, quemadmodum ævo primo Nimrod Babylonem exstruxit, secuta conditorum dispersione: ita ævo secundo Jeroboam Samaritanum regnum vitulosque constituit. Insequente dispersione in captivitatem, ævo pariter tertio Antichristus Babelm myllam condidit, acciditque felicitina Græcorum & Latincrum. Sub *periodo quinta*, sicut ævo primo filius Dei nec tunc apparuisse legitur, idolorum autem plena fuero omnia, Abrahamus denique ab idololatris exiit: ita ævo se-

eun-

cundo in captivitate Babylonica Schechina deest, idola Chaldæorum recipiuntur, ac Judæi ex captivitate educuntur: consimiliter tertio ævo, Antichristo in templo sedente, verbum Dei silet, corruptio immensum accrescit, Waldensibus, Wiclefo aliisque exeuntibus. Sub *periodo sexta*, quemadmodum ævo primo Deus Abrahamo, Isaaco & Jacobo se revelabat, pastores Abrahami & Lothi altercabantur, Ismael Isaacum vexabat, & Sodoma evertebatur: ita ævo secundo Deus per Haggæum, Zachariam & Malachiam se manifestavit, sacerdotes litigarunt, Hierosolyma a Seleucidis vastata sunt: quin etiam ævo tertio per Lutherum & Zvinglium Ecclesia repurgata est, inter quorum successores controversiæ interneciniæ eruperunt, Romaque direpta est. Sub *periodo septima*, sicut Jacobus in Ægypto nutriebatur, Josephus auctoritate florebat, Israel servitute premebatur, & punitis Ægyptiis liberabatur: ita ævo secundo, Judæi in Ægypto multiplicantur, opibus ac honoribus aucti, post hæc a Ptolemæis graviter vexantur, eoque regno per Romanos everso, liberi sunt: denique ævo tertio gemina Ecclesiæ Christianæ fata, ut Auctori videretur, expectanda sunt.

Nos, si voto res perficeretur, indicem dictorum Veteris Novique Testamenti in hoc Systemate expositorum, ac eventibus illustratorum, eruditissimo operi, quod citra eundem vix commode utiliterque in tanto vaticiniorum cumulo adhiberi poterit, exoptaremus, excepturi etiam singulari delectatione Systema Historicum, quod doctissimus Vir pollicetur.

*THE HISTORY OF THE ROYAL SOCIETY OF
London.*

Id est,

*HISTORIA REGIÆ SOCIETATIS LONDINENSIS,
in incrementum Scientiæ Naturalis instituta. Editio secunda.
Auctore THOMA SPRAT, Theol. D.*

Episcopo Rossensi.

Londini apud Rob. Scot, Ri. Chiswel, &c. 1702, 4.

Constat 2. Alph. pl. 11, & fig. æn. 2.

Cum diu hætenus frustra in officinis librariis quæsitæ fuerit prior hujus libri editio, quæ jam tum A. 1667 comparuit, dignum

gnum eum existimarunt bibliopola, quem nunc iterum, quamquam nulla parte auctiorem, oderent. Neque forte inventus est, qui eam Historiam pari elegantia (nam pro exemplo pulchrae dictionis apud Anglos est) pertexere, & ad nostra tempora deducere sustineret, & summe Reverendus Auctor gravioribus negotiis immerfus, vel ob corporis imprimitis imbecillitatem, quam, cum oblatam a Potentissima Regina ANNA Armachani in Hibernia Archi-Episcopatus dignitatem nuperrime recusaret, allegasse eum accepimus, continuandae Historiae laborem ipse suscipere nequaquam potuit. Nihilominus cum nondum exteris satis innotuisse liber rarus videatur, ad quos ne quidem perventurum eum Auctor p. 70 fuerat ominatus, operae pretium nos facturos esse speramus, si praetermissa prima parte (qua Auctor causas recenset, quare parum praecedentibus seculis excultum fuerit Physicae studium, quales sunt sectarum varietas, fervor disputandi, nimium Oratoriae studium, controversiae Theologicae, opiniones dogmaticae, paupertas Physicorum, Societatum Physicarum defectus, quae excitata Societate Regia, maximam partem sublatae videntur) ex secunda atque tertia, qua fieri poterit brevitate recensamus, quae proprie ad Illusterrimae Societatis Historiam spectant.

Ut itaque de origine Societatis dicamus primum, ea D. Wilkinsi tribuitur, qui paulo post, quam turbae civiles, Cromvello jam Protectore, uterunque conquievissent, in museo suo, quod is Oxonii in collegio Wadhamensi, velut Praefectus ejus habebat, quosdam doctorum conventus, prout e re visum, instituerit, quos inter fuerint Wardus, Boyleus, Wallisus, Willisus, Bathurstius, Goddardus, Rooklus, qui primi Aristotelis sententias repudiantes liberius philosophari coeperint. Sed factum, ut A. 1658 in diversa illi loca distraherentur, & plerique Londinum pervenirent, ubi Societati continuandae nullus aptior locus visus est, quam collegium Greshamenle, quod optimo consilio Musis sacrum esse jussit civis quidam ejus nominis Londinensis. Jamque tuta omnia videbantur, & plures paulatim accedebant Socii, cum repente novi eodem anno motus excitantur, & pulsus Musis, milites Greshamenses cathedras occupant. Itaque intermissae sunt operae, donec A. 1660, redeunte Rege Carolo II, ipsae quoque Musae rediissent. Tum enim serio de ordinanda Societate deliberatum a nonnullis est,

est, & quantum in iis initiis fieri potuit, nihil prætermissum, quod ad perficiendam naturam vel artem, (qui Societatis finis est) conferre quicquam posset. In Collegis igitur addiscendis nihil referebat, quam quisque religionem profiteretur, qua gente esset oriundus, quod amplexus vitæ genus, vel qua in dignitate constitutus; quod postea quoque patuit, cum ab ipso Rege Johannes Graunt, qui non nisi tabernarius erat, inter primos Socios commendaretur, quod is editis observationibus in Tabulas mortuorum (*Observations on the Bills of Mortality*) ingenii sui specimen prodidisset; quem librum in linguam Germanicam transferri nuper admodum curavit bibliopola noster solertissimus Thomas Fritschius. Convenere ita singulis Mercurii diebus in collegio Greshamensi, in quo duo musea assignata iis erant, alterum conventibus instituentis, alterum instrumentis, librisque & rebus rariis asservandis. Datus Sociis Præses, cujus officium est, ut conventus convocet & dissolvat, disquirenda proponat, dirigat denique euncta, & novos Socios ab universo Collegio electos recipiat. Lingua utuntur non tam Latina, quæ eruditorum propria est, quam Anglicæ, eaque maxime vulgari, rejecta inutili verborum pompa, quæ ad rerum naturalium scientiam promovendam nihil confert. Qua occasione Anglicæ nationis singularis indoles laudatur, quæ est ab omni affectatione alienissima, ut vel ideo videatur ad scientias excolendas aptissima; quemadmodum ipsa quoque Academia Gallicana, ut paulo infra p. 126 refert Auctor, in iis litteris, in quibus Societatem Anglicanam ad mutuam commercium invitat, fatetur ingenue, longe pluribus commoditatibus ad excolendam Philosophiam realem instructos esse Anglos, quam cæteras gentes universas. Atque hæcenus Auctor scripserat, cum grassante Londini A. 1665 peste, quam anno sequenti horrendum incendium insequeretur, Auctor noster hanc Historiam e manibus velut abicere cogeretur. Quæ mala tamen cum superassent Angli, atque suas operas Socii respiciissent, Noster quoque coeptum opus pertexuit. Hic postquam, quo in pretio apud exteras gentes sit Societas, præmisisset, Anglos quoque ad eam ornandam singulare studium describit; mercatoribus etiam, legatis ad exteros Principes, militibus & bellicis ducibus symbolas suas conferentibus. Maximum vero Societati decus

MENSIS MARTII A. MDCCIII. 107

decus ab ipso Rege accessit, qui & ipse multa experimenta spectavit, & non pauca Sociis inquirenda proposuit, eorumque emulationem & studium excitavit, quoque plus splendoris ea acciperet, Regiam abs se dici iussit, & luculentis privilegiis donavit. Insigni etiam ornavit, tribus nempe leonibus Angliæ in scuto argenteo, quod duo canes venatici sustentant, apicem ejus aquila occupante. Quo ordinatius vero cuncta procederent, præsentibus quotannis in Senatu esse jubentur viri viginti, quibus accedit Præses, qui non minus quam Socii, scientiæ naturalis incrementum pro virili se procuraturum, solenni juramento promittit. Relicta quoque Societati libertas, ut die S. Andree possit & Præsidem novum eligere, & missis e Senatu novem Sociis, totidem novos collegas adsciscere, tamen hi, qui e Senatu migrant, Societati nihilominus manent adscripti. Præterea ut de officialibus aliis quoque dicamus, est qui Thesaurarii munus obit, sunt & Secretarii duo, totidem Curatores experientiorum, quibus accedunt quoque amanuenses nonnulli & minorum existimationis ministri alii. Denique prudenter Rex prævidit, inter æmulos Socios facile similes & lites oriri posse; itaque qui eas componeret, designavit Magnum Regni Cancellarium, Archi-Episcopum Cantuariensem, Custodem sigilli Angliæ, Archithesaurarium, Episcopum Londinensem. Sequuntur paulo post leges Societatis, quas hic recensere opus haud existimamus, sicut & quæ Autor subjicit a Societate inventa, velut aliunde jam dudum nota prætermittimus, ne instituti nostri rationem supergressi videamur. Interim obiter hic notamus, quod Noster de Roo-
 kio refert, postquam ejus nonnullas observationes de eclipsi Lunæ & Satellitum Jovialium inservisset: singulare enim est, tantum virum A. 1662 decessisse eadem nocte, quam ab aliquot annis miro desiderio expectaverat, ut observationes circa Satellites Jovis absolvere demum posset. Post ea experimenta, de museo rerum naturalium & bibliotheca Societatis agit, quorum illud celeberrimi Hookii curæ demandatum est, qui quicquid natura præstat eximium, in suos disponat loculos, hæc Henrici Howardi munificentia maximum decus consecuta est, qui Arundelianam bibliothecam Societati legavit; ut taceamus eundem tam benigno in Socios fuisse animo, ut post magnam illud incendium Londinensem

receptum iis in ædibus Arundelianis liberrimum concesserit. Tunc subjicit Auctor rerum naturalium historias a Societate compositas, eaque occasione laudat Ruperti Palatini Principis singulare studium, qui pulveris pyrii historiam cum Societate liberaliter communicavit, tum & sub finem partis secundæ ea speciatim commendat, quæ a Christophoro Wren inventa fuerint & publice proposita.

Sequitur pars tertia, in qua Societatem a nonnullorum cavillationibus & objectionibus liberat, & quem usum afferat, prolixè probat. Itaque primum cæteras scientias omnes consistere cum hoc instituto, præter Physicam, posse docet; ejus enim aliam quodammodo, sed meliorem faciem nunc deprehendi, non dubitat. Hinc præstare asserit homines a teneris rebus sensibilibus adsue fieri, quam arduis doctrinis obrui, eoque mechanicam, quam vocat, educationem methodicæ præfert, Platonis, ut ait, exemplo, qui Geometriam primo loco discipulos docuerit. Postquam deinde a Sociis suis ea removisset, quæ universim de eruditione objiciuntur, quod pariat disputandi pruritus, quod temporis requirat nimium, quod superbos faciat & obstinatos, quod sua suavitate animos a negotiis aliis avocet, & quæ sunt ejus generis plura; pulcre ostendit, ad ipsos quoque affectus cohibendos viam sibi illos parare, qui faciendis experimentis physicis oblectentur. Magis tamen de eo laborat Auctor, ut probet, scientiam experimentalem religioni Christianæ minime noxiam, sed prorsus utilem esse & proficuum, sive doctrinas de Deo, de cultu Divino, de Evangelio, de primitiva Ecclesia, sive religionem practicam, doctrinas item de prophetiis & prodigiis, nec non de mortificatione, sive ipsam imprimis Ecclesiam Anglicanam spectes. Exinde vero, quos usus experimenta artium Mechanicarum studiosis præbeant, non minus prolixè describit, passimque petitis ex Societate exemplis demonstrat, & Boylei librum de Usu Philosophiæ Experimentalis inagnopere hac in parte commendat. Quem dum ex nobili gente ortum meminit, non dedecere naturalem scientiam Nobiles ostendit, simulque quam castra sequentibus utilitatem sæpe afferat, exemplis eorum docet, qui vel fluxum & refluxum maris, vel Nil. naturam, vel eclipses Solis ignorantes, in maximum discrimen fuerint adducti. Pari modo iis, qui ingeniosi scriptoris laudem affectant, uti-

lissimum hoc studium futurum, vel unico Baconis exemplo evincit, qui nisi assidue res naturales tractasset, nequaquam acutis abundasset meditationibus. Tandem quantum inde commodi ad nationem Anglicam universam perveniat, adjungit, quæ cum sit otii paulo nimis amans, & non tam suarum quam aliarum rerum studiosa, instituta Societate Regia, labori adsuescat magis, & sua pervestiget, & non nisi ea, quæ pulera sunt & utilia, ab exteris recipiat; præterea per Societatem diversa eruditorum studia & affectus tolli, operasque eorum jucundo consortio uniti, & observantiam erga Regem, a quo excitata Societas est, conservari monet. His ita eleganter explicatis, eorum Auctor catalogum exhibet, qui nomina inter Socios eo tempore, cum primum hic liber prodiret, professi sunt, quos inter primi sunt Rex ipse Carolus II, fundator Societatis & patronus, Jacobus Dux eo tempore Eboracensis, Rupertus Princeps Palatinus, & Ferdinandus Albertus, Dux Brunsvicensis & Luneburgensis.

סדר קרשים

Sive

LEGUM MISCHNICARUM LIBER, QUI INSCRIBITUR Ordo Sacrorum, cum Maimonidis & Bartenora commentariis integris &c. Latinitate donavit ac notis illustravit GUIL. SURENHUSIUS. Pars V.

Amstelædami excudunt Gerh. & Jac. Borstius, 1702, in fol.

Alphab. 4. pl. 18.

ITa spes tandem affulget, perductum propediem ad finem iri splendidum illud atque præclarum opus, frustra hætenus eruditorum expetitur votis. Penultimus enim est hicce, quem sistimus, Systematis Mischnici tomus, isque ordine quintus, cujus summam, ipsomet nobis in præfatione præeunte celeberrimo Surenhusio, more nostro indicabimus.

Nimirum in hoc Ordine, qui dicitur סדר קרשים *Ordo Sacrorum*, primo comparet זבחים מסכת זבחים *tractatus de Sacrificiis*, quem hic clarissimus Editor ex versione Ulmani exhibet; ipse autem observat, per vocabulum זבח sive זבחים intelligi sacrificia majora, quæ ab animantibus desumebantur, & omnino si vim vo-

NO ACTA ERUDITORUM

cis זבחי species, eam cum voce מנחה *mancha* convenire. Quia autem sacrificium ejusmodi altari offerendum erat, offerentesque cum Deo conjungebat, propterea etiam קרבן seu *propinquationem* illud dictum monet. Animantia autem, e quibus זבחי sacrificia petebantur, trium fuisse generum docet, nempe *bovm, ovium, & caprarum*, eaque omnium sacrificiorum excellentissima fuisse habita, ut adeo ex iis tantum publica sacrificia fierent, non ex avibus. Quare autem e tribus hisce potissimum generibus sacrificia oblata sint, ejus rei Maimonidem duas afferre rationes, quarum una sit, quod tria ista animantium genera inter omnia natura, habitu, & pabulo sint præstantissima; altera, quod illa ipsa inventu sint facillima, ideoque & e feris nullum factum sacrificium, quod ex summa cum difficultate investigentur; eandemque ob rationem & volucrum oblationem solis turturibus & columbarum pullis factam fuisse. Abarbanclem autem duas insuper alias afferre rationes, quarum una sit, quod hæc animantia sanctissimorum patrum symbola præ se ferant: bovem enim esse symbolum Abrahami, quod ut bos omnium animantium maximus est, ita & Abrahamus omnium patrum: Isaaci symbolum esse oves, quia oves dignitate proxime attingunt boves, tum etiam, quod aries a patre ipsius immolandus ei substitutus sit: Jacobi denique symbolum fuisse sacrificium e capris desumendum, cum hoc pecoris genus inferius sit eo, quod ex ovibus desumebatur. Alteram autem Abarbanelis rationem hanc esse, quod per pecora & volucra, quorum in sacrificiis usus erat, designaretur gens Israelitica, quemadmodum v. g. apud Hoseam cap. IV. v. 16. legitur: *juvenca consumacis instar Israelita rebellant*; id quod aliis Scripturæ sacræ oraculis confirmatur. Et hæc quidem similiave de materia sacrificiorum Auctor disputat. Formas autem eorandem dum considerat, quatuor eorum genera recte constitui observat, *sacrificium holocausticum, sacrificium pro peccato, sacrificium pro reatu, & sacrificium pacificum*. De singulis varia tradit, & eadem ratione de מנחות seu de muneribus disserit, quorum duo genera constituit, unum quod una cum sacrificio offerri & comburi debebat, & sine quo sacrificium neutiquam immolari poterat, id quod מנחת נסכים *munus libaminum*.

VOC-

MENSIS MARTII A. M. DC CIII. 37

vocabatur: alterum quod seorsim offerebatur, & a munere libamini-
 num distinctum erat. Horum munerum varia itidem erant ge-
 nera, de quibus singulis accurate & solide more suo differit Suren-
 husius. Nobis hæc attingere non licet, quippe quibus alia hic se
 offerunt. Nimirum postquam de forma sacrificiorum & mune-
 rum verba fecit, de causis sollicitus est, propter quas sacrificia offe-
 renda erant, a quibus personis, in quibus casibus & circumstan-
 tiis. Hinc quatuor iterum constituit sacrificiorum genera, quorum
 unum erat קרבן העבור *oblatio curia*, sive publica oblatio, quæ
 ab universo Israelitarum cœtu fiebat: alterum erat קרבן חזקת
oblatio privata, quam quisque privatus Israelita adducebat: tertiu-
 m erat oblatio publica, quæ privatæ oblationis speciem habebat:
 quartum denique erat privata, quæ publicæ similitudinem ferebat.
 Ad publicam autem oblationem quod attinet, ea singulis diebus,
 singulis sabbatis, & singulis noviluniis, singulisque festis Domi-
 no sacris offerebatur, quibus nihil unquam quicquam addendum
 vel detrahendum erat. Harum vero undecim iterum erant gene-
 ra, ordine diligenterque ab Auctore eruditissimo exposita, scilicet
 holocausta jugia; additamentum sabbaticum; oblatio addititia
 novilunii; oblatio festi azymorum; oblatio agitationis manipuli;
 oblatio addititia diei detentionis in festo hebdomadali; oblatio
 quæ ipso die festi detentionis hebdomadali cum duobus pani-
 bus offerebatur e juvenco uno, arietibus duobus, septemque agnis
 in holocausta, ex hircò in sacrificium pro peccato, & e duobus agnis
 in sacrificia pacifica; porro oblatio addititia novi anni; oblatio
 diei expiationis; oblatio primi diei festi tabernaculorum; & denique
 oblatio diei octavi detentionis festi tabernaculorum. De addititi-
 rum autem oblationum ordine notat, sacrificium jugs matutinum
 antecessisse additamentum sabbati, & si in sabbatum incidisset
 novilunium, aut festum solenne, vel utrumque simul, post addi-
 tamentum sabbati oblatum fuisse addititium novilunii, & post hoc
 addititium festi solennis, & sic porro. Et ista quidem sunt, quæ
 de oblationibus publicis in medium attulit: de privatis ceterisque
 generibus supra indicatis, non minus diligenter & sollicitè disqui-
 rit, ut prorsus existimemus, non aliunde rectius totam de sacrifi-
 cis doctrinam, si quis in compendio euncta addiscere velit, quam ex
 hæc

hac ipsa doctissimi Viri præfatione hauriri. Hoc prætermittere nefas ducimus, quod de causa sacrificiorum a Deo institutorum, in medium affert. Quæri videlicet & ab ipsis Ebræorum, doctoribus dicit, an præcepta de sacrificiorum ritibus Mosis data sint a Deo, secundum primam ipsius intentionem, qua is sibi proposuerit, post hominis primi lapsu, se colendi modum quendam mortalibus præscribere, qui in animentibus aliquibus rite maclandis, & in fide offerendis consisteret: an vero Deus optimus maximus sacrificiorum usum, qui tot seculis apud omnes gentes & nationes obtinuerat, paullum immutaverit, ut gentem Israeliticam ab aliis nationibus idololatricis secerneret, & ejusdem verum cultum divinum illarum fictitio & vano opponeret. Et posteriorem quidem sententiam Maimonidem, Abarbanelem, aliosque amplecti, quippe qui contendunt, cum receptum ubique fere esset, Deos sacrificiis & oblationibus venerari, visum etiam Deo esse, illam consuetudinem non plane tollere, quod istis temporibus alius Deum colendi modus in mentes hominum non caderet. Ad rectum itaque finem hosce ritus Deum accommodasse potius, quam instituisse, proinde & ipsis fatentibus Ebræorum doctoribus, sacrificiorum jura non æque ac venerationem, & reliqua pietatis officia, propter se esse sancita, quia hæc omnibus & locis & temporibus vigeant, illa non item. Et hanc etiam rationem esse eadem, observante Surenhusio, contendunt, cur illud Israelitarum in sacrificiis offerendis studium toties a Deo reprehendatur, ut apud Es. I, II. *quorsum mihi est sacrificia? dicit Dominus.* Præterea ex iisdem Ebræorum doctoribus observat Auctor, quod in legibus Mosaicis de sacrificiis agentibus nusquam occurrat vox **ל** neque **אלהים**, verum **יהוה**, cui hanc rationem subesse existiment, quod isto genere dicendi calumniatorum nefariorumque hominum os obturetur, putantium Deum egere cibo & potu, cum hoc nomine sufficientia ipsius notetur, cui nihil accedere possit. Caterum quando Maimonides alique statuunt, sacrificia esse intentionis secundæ, neutiquam eos negare Auctor docet, ea esse intentionis primæ. Prima videlicet sacrificia ideo oblata esse, ut homo iis propius ad Deum suum accederet, coram ipso se humiliaret, ejusdem existentiam unitatemque profiteretur, eaque intentione Adamum & Noachum faci-

MENSIS MARTII A. MDCCIII. II;

sacrificia obtulisse. Cum autem ipsa ratio colendi Numen longe-
lateque recepta esset, Deum hac ratione permotum fuisse, ut eam
genti Israeliticæ etiam concederet, ita tamen, ut ad eum scopum
referret sacrificia, ad quem primum inventa & usurpata fuerant,
ut per ea scilicet natura humana cum divina arctiori velut vinculo
conjungeretur.

Et generatim quidem, quis sacrificiorum finis sit, ex eo
elucescit. Cum autem magna eorum sit varietas, ex eo Ebræorum do-
ctores, interque reliquos Abarbanel, collegerunt, specialem in quo-
libet sacrificio finem Deo constitutum fuisse; atque eos quidem
fines speciales eruere, magnæ sapientiæ opus esse. Nonnullas tam-
en de præcipuorum sacrificiorum sine speciali conjecturas, ex A-
barbanelle Auctor proponit. Holocausti finem eum esse dicit, ut
mens humana intelligentia prædita quam arctissime Creatori suo
jungeretur, & de animæ immortalitate firmissime persuasa esset,
nempe, quod sicuti animans post jugulationem suam in altari of-
ferebatur, & igni admovebatur, atque ei junctum ascendeat sursum
in odorem Domino gratum, ita quoque anima illius, qui sacrifici-
cium faciebat, sive privatus quispiam esset, sive publicus, sive to-
tus coetus, post mortem ad Deum in montem Domini, & locum
sanctitatis illius, in odorem ei gratum ascenderet, ibique cum ipso
conjungeretur sub throno gloriæ ejus: ideo etiam hoc sacrificium
dici *עולה ascendens*, quia anima humana aliquando in cælum
ascensura sit, totumque sacrificium combustum fuisse in signum,
quod anima intellectualis ad Deum reditura sit, qui eam produ-
xit. Munus vero & libamen, quæ holocausto addebantur, ut
porro Auctor docet, innuebant bona illa, quæ homo adipiscere-
tur in cœlesti divinæ naturæ domicilio, eo quod homo erat ratio-
nis compos, cujus ope is solus est immortalis, & præ reliquis a-
nimantibus cum Deo conjungitur; quod significatum dicunt per fa-
rinam purissimam triticeam, quod lolius animantis ratione utentis
pabulum est. Id quod ex eo porro colligunt, quod posttridie fe-
sti paschatos, manipulus hordeaceus offerendus fuerit, ut docu-
mentum inde caperent Israelitæ, se nondum ad perfectissimam na-
turæ humanæ conditionem pervenisse; quemadmodum & ab uxore
adulterii suspecta munus ex hordeo potissimum offerendum fue-
rit,

rit, eo quod pecudum more vixerat. Et ita quidem de speciali-
bus harum legum rationibus, ex mente Ebræorum porro Auctor dis-
ferit; sed nobis progrediendum est ad alia.

Sequitur itaque *מסכת מנחות* *Tractatus de Muneribus*,
de quibus lex divina extat Lev. II, quam paucis Auctor explicat, si-
mulque summam codicis Mischnici, qui hunc titulum præfert, in-
dicat. Uno vero excipit *מסכת חולין* *Tractatus de Profanis*, hoc est,
de illis ritibus, qui in sacro ministerio profani habentur; simul tamen
etiam in hoc codice de pecudibus tum sacris, tum profanis rite ma-
gistrandis agit. Cujusmodi ea sint, quæ hic ab Ebræis doctoribus dis-
putantur, quilibet, qui hæc sacra vel a primo limine salutavit, haud dif-
ficulter conjectura assequi potest. Nec operam forte perdidit, qui
summam illorum, quæ in ipsis codicibus prolixius traduntur, hic velut
in compendio ab Auctore doctissimo relata perlustraverit. Nobis satis
fuerit, illustriora saltem hujus tractationis capita paucis attingisse. Ac-
cedimus itaque ad *מסכת בכורות* *Tractatum de Primogenitis*. Extat
lex divina Exod. XIII, 2, qua Israelitæ omne primogenitum aperiens
vulvam, tam ex hominibus, quam e bestiis, Deo consecrare jubentur.
Rationem præcepti, ut hic bene observatur, ipse Legislator addit:
אשר לי ה' meum illud est. Deus namque Israelitarum primogeni-
tis pepercerat, cum Ægyptiorum primogenitos e medio tolleret,
adeoque illi omnino sacri Deo esse debebant. Ex ea autem lo-
quendi ratione אבארבנל, ut Surenhusius docet, tolli
putat controversiam, qua quaeri posset, an major natu sit בכור
primogenitus, an vero is, qui primus ex prima seminis paterni gut-
ta generatus est, siquidem in gemellorum nativitate is, qui prior
conceptus est, aliquando posterior nascatur: namque hinc con-
stare, quod ad aperturam vulvæ respiciendum sit, non autem ad
conceptionem in utero materno. Juri naturæ porro conveniens
arbitratur, ut ratione matris potius primogenitura determinetur,
quia mater plerumque majore amore in prolem fertur, quam pa-
ter, tum etiam quod infantem tam diu in utero circumtulit, & a-
luit, nec sine magno dolore eniti soleat. Hæc postquam disseru-
it Auctor, speciatim tum de hominum, tum de bestiarum primo-
genituris, ad ducendum Maimonidis exponit, observatque inter re-
liquos,

MENSIS MARTII A. MDCCIII. ט"ג

liqua, Israelitas bestiam primogenitam mundam hac formula consecrare continevissent: *הרי זה קדש* *en hoc sacra esto*: hoc enim illis injungi credunt Ebraeorum magistri hisce legis divinae verbis: *תקדש לה' אלהיך* *consecrato Domino Deo tuo*: fuisse tamen per se sacram, quia, ut ipse Auctor loquitur, inde a vulva matris sanctitas in ipsam jam incidisset, licet nulla consecratio ore tenus facta accessisset. Addit & hoc, hanc de primogenitis mundis legem omnes omnino homines, Sacerdotes & Levitas pariter ac Israelitas obligasse, & quamvis primogenita essent Sacerdotis, nihilominus tamen, si ei pecus aliquod primogenitum natum esset, sanguinem & exta illius in altari cum obrulisse, & reliquam caruam comedisse, secundum ritum de primogenitis comedendi. Cujusmodi autem sint, quae in ipso codice Mischnico de primogenitis disputantur, ex ipso Auctore quam rectissime intelligitur. Sic ne specimen desit, in primo capite proponitur quaestio, an, si quis Israelita asinam gravidam a Gentili quopiam emerit, vel eandem ei vendiderit, etsi hoc Israelitae de jure non liceat, factus ille primogenitus in utero asinae obligetur ex lege de primogenitura? ad quod respondent, neutiquam obligari, quia in lege dicatur, Deum sibi omne primogenitum consecrasse *inter Israelitas*, at non inter Gentiles. Cetera mittimus.

Haec procul a praecedentis tractatus argumento abieci doctrina de Aestimationibus, quo videlicet pretio Israelitarum primogeniti aestimandi erant, quod usui sacro destinabatur. Et hac de re agitur in *מסכת ערכין* *Tractatu de Aestimationibus*: ipsa autem lex divina extat Levit. cap. ultimo. Notat autem Auctor ex *Abribanale*, quod lex noluerit, ut Sacerdotes hominum pretia statuerent, sicuti in animantibus, quorum unum altero praestat, sed ut omnium idem esset pretium, eadem dignitas. Etenim (ita rationes subducit) si in homine dignitatis ratio haberetur, & a Sacerdotibus aestimatio fieret, tum contingere potuisset, ut si quis filium sapientia excellentem vovisset, Sacerdotes pretium statuerent, quo patris facultates omnino exhauserentur: ideoque legem idem pretium in hominibus redimendis fixisse, sive docti sive indocti, sive fortes sive debiles essent, ut omnis aemulatio inter Israelitas tolleretur, cum viderent, unum licet dignitate & scientia praestantem non pluris aestimari,

mari, quam alterum; tum etiam ut ingenui homines discernerentur a servis, qui bonitatis ratione habita, plurius minorisve vendi soleant. Quod autem masculi plurius æstimentur, quam feminae, ejus rationem Abaibanel putat ex utriusque natura petitam esse, qua femina consideratur ut materia, mas vero ut forma, in prole excitanda. Ast quod servi servæque in damnis idem sit pretium, id hanc habere rationem existimat, quod satis sit ei, qui damnum intulit, vel cujus bos nocuit, ut pretium hominis anima præditi in genere solvat, & ut non inquiratur, an masculini vel femini sexus sit is, cui damnum illatum est, quis is qui læsit, ex imprudentia læsit, vel animans ipso incio, & ideo istam triginta siclorum multam satis esse pro homine infelici, quem infortunii sui poenitet. Et hæc quidem similiave de ipsa lege divina disputantur. Nec abluendum hæc, quæ in tractatu Mischnico traduntur. Namque in primo itatim capite discernitur inter eos, qui ipsi æstimare possunt & ab aliis æstimari, vovere & voveri; tum porro minimum æstimationis pretium terminatur in uno siclo, quamvis in lege id tribus siclis contineatur, maximum vero in quinquaginta siclis, licet quis Croeso ditior, vel Iro pauperior fuerit, & sic porro. Reliqua nunc unico velut complectemur fasce. *מסכת תמורה* *Tractatus de Commutatione* id exsequitur, quod jam divina lege ea de re constitutum est Levit. cap. ultimo. Summa legis divinæ huc redit, quod studio & industria sacra animantia mala non liceat commutare cum bonis, & vice versa, sed si quis id casu quodam fecerit, tum utraque animantia sint sacra Domino, ita ut nec a proprietario, nec a quoquam alio redimi queant. De iis autem, quæ ad hanc legem pertinent, prolixius Ebraei doctores more suo disquirunt: cumque statuunt, eum qui hoc edictum transgressus fuerit, verberibus ob singula pecora, quæ commutasset, excipiendum fuisse, ita tamen, ut interdum commutati locum haberet, modo hanc in se susciperet poenam, interdum vero nec hac ratione procederet, amplissimus varias quaestiones movendi, varique neccendi dubia, illis sese aperit campus. Huic autem titulo subnectitur *מסכת כריתות* *Tractatus de Exciis*, qui quod in hunc librum, qui præcipue de sacrificiis & rebus sacris tractat, relatus sit, ejus rei hanc rationem esse Surenhusius putat, quod propter triginta sex interdicta peccator poena excidii afficeretur,

cur, si prudens sciensve ea violasset; si imprudens transgressus esset, sacrificium pro peccato afferre tenebatur: quo sensu non minus sacrificiorum, quam excidiorum ratio attendenda erat, quoties iudici-
 bus examinandum erat, an præcepta studio, an vero ex ignorantia
 quadam violata essent. Ipsa autem triginta sex excidia sparsim in
 lege commemorata, auctor Mischnicus ab initio tractatus in genere
 recenset, deinde alia, quæ cum hoc argumento affinitatem quan-
 dam habent, subjunguntur. Mitio rem autem sententiam prome-
 rebantur, qui tantum prævaricati erant: hinc in hoc ordine etiam
 additur מסכת מעילה *Tractatus de Prævaricatione*. Lex divina hac
 de re extat Lev. cap. V, 14. seqq. ex qua intelligitur, si quis ex errore
 quodam de sacris Domini aliquem usum percepisset, iisque aliquid
 detraxisset, & ad se transtulisset, cum potius ea omnino illibata con-
 servare debuisset, eum prævaricationis reum esse. De hujus ita-
 que criminis expiatione lex divina agit; Mischnici autem doctores
 in minutissimas hic etiam inquirunt circumstantias, dum accurate
 enumerant res omnes, in quas prævaricatio cadere queat, & quæ
 alia sunt ejusdem commatis. Ceterum Latinam versionem tractatus
 prioris כריתות *de Excisionibus* adornavit Ulmannus, quam & Suren-
 husius retinuit. In מסכת תמיד *Tractatu de jugi sacrificio*, modus
 sacrificia jugia offerendi in genere describitur, & mera rituum enar-
 ratio traditur, nullo liciti vel illiciti instituto examine, ut adeo tanta
 cura & sollicitudo in eo non adhibenda fuerit, ac in præcedentibus:
 quam causam etiam esse censet Surenhusius, cur hic reliquis tra-
 ctatibus fuerit postpositus. Ipsa lex divina de jugi sacrificio ex-
 tat Exod. XXIX, v. 38. seqq. cujus sensum ex mente Ebræ-
 orum Surenhusius edidit. Versionem autem hujus tractatus
 concinnavit Michael Arnoldi, S. S. Th. Doctor & Leowardix ver-
 bi divini Minister, quam & Surenhusius retinuit, una cum notis,
 quas idem Arnoldi subjunxerat. Quod vero & מסכת מרות *tra-*
ctatus de Mensuris Templi locum hic sibi vindicet, quilibet facile in-
 telligit. Cum enim de sacrificiis actum esset, par etiam erat, ut de
 loco, in quo offerebantur, aliquid adjiceretur. Ceterum jam du-
 dum hic tractatus seorsim cum versione & notis exquisitis Con-
 stantini L' Empereur, quas & cum versione huic operi inseruit

Surenhusius, in eruditorum versatur manibus: adeoque eo minus necessarium fuerit, quid in eo tractetur, indicare. Constitutum vero & Surenhusio fuit, ut ipse profiteretur, de mensuris templi a liquid commentari, & tabulas quasdam cujuslibet partis sigillatim, tum etiam totius sacri aedificii, quas a R. Jacobo Juda Leone aliisque Doctoribus Judæis acceperat, cum orbe erudito communicare, sed impeditum se in hoc instituto fuisse memorat morte R. Cœnraads, cui omnem tabularum suarum curam, tam in iis in ordinem redigendis, quam exsculpendis, demandarat, cui etiam qui ingenio & industria par esset, & ad opus perficiendum idoneus, hætenus inter Judæos se invenire non potuisse ait. Laudat autem magnopere viri istius justitiam, candorem, integritatem, modestiam, & in sua religione pietatem singularem. Agmen denique claudit **דברי נדב** *Tractatus de Nidus*, sive avium pullis, idque ideo, ut Auctor docet, quoniam in ipso agitur de rebus non omnino necessariis, & raro contingentibus, videlicet, quomodo avium pulli, qui ad Sacerdotes adducti sunt, interdum ita inter se commisceri possint, ut non constet, ad quem dominum pertineant; proinde variis modis docetur, quid tum faciendum sit. Sed hæc sufficiant.

L'HISTOIRE DES CONGREGATIONS DE AUXILIIIS, justifiée contre l'Auteur des Questions importantes &c.

i. e.

HISTORIA CONGREGATIONUM DE AUXILIIS ASSERTA contra auctorem Questionum momentosarum, per Doctorem Theologiae Facultate Parisiensi.

Lovanii, apud H. Nemppe, 1702. 8. Alph. 4. pl. 7.

CUm de Auxiliis, ut vocant, Gratia acerrima inter Jesuitas & Dominicanos controversia ortæ esset, res eo tandem devenit, ut ad eas conspiciendas certi doctissimorum Virorum conventus, quos congregationes de auxiliis vocant, Romæ sub Clemente VII & Paulo V Pontificibus instituerentur. In his licet magno studio & industria hocce negotium discussum esset, visum tamen fuit Paulo V Pontifici, decisionem differre, quam deinceps nec ipse

ipse nec succesores ejus ut darent, a se impetrare potuerunt. Hoc cum Dominicani eo interpretarentur, ac si sua causa in hisce congregationibus vicisset, Pontificibus varias ob causas impeditis, quominus sibi palam victoriam adjudicarent, novum inde litis argumentum natum est. Cum primis autem, qui sua hoc referre putabant, id dederunt operam, ut acta istarum congregationum colligerent, ac in lucem proferrent, quod præ cæteris maximo studio egit Augustinus le Blanc (sub quo nomine P. Sery Dominicanum, Facultatis Theologicæ Parisiensis Doctorem & Reipublicæ Venetæ Theologum, latitare, ex novo Diario Eruditorum quod Parisiis editur, accepimus) in Historia Congregationum de Auxiliis Divinæ gratiæ, cujus summam & nos mense Augusto A. 1700 p. 337 exhibuimus. Vix autem fama institutum auctoris vulgaverat, cum A. 1698. Leodii ederetur *Epistola ad Abbatem - - super Historia certaminum de auxiliis gratia, que in lucem edenda esset*, (*Lettre a M. L'Abbé - - sur la nouvelle histoire de disputes de Auxiliis qu'il prepare*) in qua auctor (quem P. Germont Jesuitam esse, itidem ex Diario Eruditorum Parisiensi accepimus) id probandum in se suscepit, acta congregationis, quibus le Blanc, vel potius P. Sery ntitur, nullam omnino promereri fidem. Sed P. Sery sibi non defuit. Namque non tantum in præfatione operis varia ad istud scriptum reposuit, ut loco citato ipsimet observavimus, sed & in epistola quadam Gallicana lingua scripta causam suam egit. Tantum vero abest, ut P. Germont conquieverit, ut potius novo insultu ipsum opus P. Sery aggredi conatus sit, edito libello, cui titulus: *Questions importantes à l'occasion de la nouvelle Histoire de congregations de Auxiliis*, qui A. 1702 in lucem prodit. In eo auctor cuncta ad duo revocat capita seu quæstiones, quibus putat ingentem istam Sery molem subruere atque everti posse. Prima quæstio hæc est: an post disputationes de Auxiliis exortas, sententia contra Jesuitas lata sit? & si nulla lata sit, quæ causæ Pontificem impediverint, quo minus lata rite sententia hanc litem finiret? Altera quæstio hæc est: quam fidem acta & monumenta, quibus nova Historia de Auxiliis innititur, promerentur? Ad utramque quæstionem quid respondeat, facile quivis conjectura assequitur. Ad priorem scilicet negando, sententiam contra Jesuitas latam fuisse:

sive

si vero lata fuisset, ab eâ promulganda non aliis rationibus impeditum Pontificem fuisse, quam quod iniquam eam sententiam crederit. Ad alteram itidem respondet, acta ea & monumenta, ad quæ Dominicanî provocant, nullam prorsus promereri fidem.

Huic itaque libello hoc, quod nunc exhibemus, opus Auctoris Historiæ Congregationum oppositum est: simulque quid in eo tractetur, haud difficulter intelligitur. Utramque nimirum quæstionem accuratius sub examen revocat. Et ad priorem quidem quod attinet, P. Germont fatetur quidem, plerosque ex Consultatoribus Molinæ fuisse adversatos; concedit etiam, conceptam ab illis bullam ejusmodi fuisse, qualis hinc inde venditatur: negat autem inde sequi, sententia rite lata causam illam definitam fuisse. Consultatores enim non fuisse iudices, eorumque munus solum fuisse, suam de his controversiis Pontifici aperire sententiam. Pontificem autem & Cardinales, quibus judicandi facultas competat, Consultatorum adprobasse sententiam, hætenus nulla ratione idonea fuisse evictum. Imo contrarium ex eo elucescere, quod finitis congregationibus, Pontifex utrique parti permiserit sententiam suam defendere & proponere, modo ab alterius sententiæ censura sibi temperarent. Affert præterea & alias rationes, quibus evincere conatur, nullam hac in re sententiam contra Jesuitas latam esse. Nimirum in tanta Consultatorum festinatione, qua intra quinquaginta dies 89 propositiones Molinæ discusserint, & censuram adornarint, cum nondum legissent scripta a Jesuitis ex Hispania in causæ suæ defensionem transmissa, in tanto etiam dissensu ipsorum Consultatorum, nequiquam verosimile esse, quod ad ferendam sententiam Pontifex accesserit. Sed ideo quoque hoc non esse credibile, quod Academiæ Hispaniæ Molinæ librum calculo suo adprobaverint, quod multæ etiam Germaniæ Academiæ, ipsaque Facultas Theologica Parisiensis eam defenderint sententiam, quam Consultatores condemnarint, imo & plerique Ordines religiosi in Hispania, & quæ alia sunt ejusdem commatis. Ad hæc autem P. Sery ita respondet, ut generatim conqueratur, ab adversario suo callide quæstionem juris confundi cum quæstione facti, cumque illi probandum fuisset, sententiam nullam contra Jesuitas latam fuisse, hoc eum agere, ut demonstret, non potuisse jure illorum sententiam condemnari.

Dein-

Deinde ad singula descendens, sententiam a Paulo V. hac in re latam fuisse, ex eo manifestum esse dicit, quod ipse ejus mentionem faciat in declaratione post finitam congregationem, in qua discrete dicatur, *Sanctitatem suam suo tempore declarationem suam & decisionem promulgaturam*; item, quod supremus Jesuitarum Præsul Aquaviva mentionem hujus rei faciat in Epistola, quam juxta Pontificiæ declarationis legem, ad collegia Jesuitica dedit, in qua quippe aserat, sententiæ istius promulgationem expectari: mentionem præterea hujus rei injici in decreto Inquisitorum Hispaniæ, in edicto, quo Pontificis mandatum promulgarunt, & denique in articulis pacis inter Jesuitas & Dominicanos sancientiæ. Revertitur ulterius, censuram neutiquam adornatam esse a solis Consultatoribus, sed in congregationibus, ubi adfuerint Pontifex & Cardinales, & decreta ibi facta adprobaverint. Imo ex eo, quod Paulus V Consultatoribus jusserit, ut ideam bullæ litteris consignarent, clarissime intelligi, condemnationem propositionum Molinæ non a Consultatoribus tantum, sed & ab ipso Pontifice atque Cardinalibus decretam fuisse: sed formam quoque bullæ a Consultatoribus adornatæ, ab ipso Pontifice fuisse adprobatam: nec nimia festinatione præcipites actus fuisse Consultatores, eo quod die 13 Martii A. 1598 prohibitionem libri Molinæ decreverint, sed censuram demum die 12 Martii A. 1599 absolverint. Instituta vero etiam fuisse multa examina, in quibus, quicquid in primo decretum sit, denuo revisum atque confirmatum fuerit, & ubi omnem, quæ cogitari potest, ad rem hanc discutiendam adhibuerint industriam. Negat præterea, ullum fuisse inter Consultatores de doctrinâ Molinæ disensum, sed tantum de ordine & selectu propositionum eos non satis inter se convenisse. Ad censuras ex Hispania transmissas quod attinet, Academiam Salamanticensem condemnasse Molinam, nec Complutensem cum eo fecisse: reliqua scripta singulorum hominum fuisse, quorum in tali causa non adeo magna sit auctoritas. Negat etiam, Facultatem Theologicam Parisiensem alterutri parti accessisse: Academiâs autem Germanicas, ad quas Jesuitæ provocent, nihil aliud quam collegia Jesuitica esse, aut in quibus saltem magna præ reliquis Jesuitarum sit auctoritas, & quæ reliqua sunt ejusdem commatis. In altera libri hujus parte, de fide &

aucto-

auctoritate actorum & monumentorum, quibus Historia congregationum de Auxiliis innititur, disquiritur. Et auctor quidem libri *Questiões importantes*, seu P. Germont, contra illorum auctoritatem sequentia attulerat in medium: præcipua monumenta, ut censuræ & bullæ consignationem, & acta a Secretario congregationis confecta, adeo nullius momenti esse, ut Pontifex etiam atque Cardinales ea neglexerint, & indigna judicaverint, quæ in archivo Vaticano aut castro S. Angeli conservarentur: hinc in manibus Coronelli ea relicta fuisse, qui deposito, quod gesserat, Secretarii istius Congregationis munere, nullam eis conciliare auctoritatem potuerit, sed & qui non in eum locum, in quo conservari hæc monumenta, ut fidem faciant, solent, ea intulerit, sed Romæ in bibliotheca Angelica Augustinianorum ea deposuerit: nec per triginta, & quod excedit, annos, ipsos Dominicanos ad ista acta provocasse, quod ipsi nullam eis tribuerent auctoritatem, sed mortuorum demum Cardinalibus, ceterisque qui congregationibus interfuerant, producta ea in lucem fuisse, aut a Dominicanis, aut certe ab ejusmodi hominibus, qui majus adhuc odium animo erga Jesuitas conceperant: quamprimum autem comparuerint, rejecta ea fuisse singulari decreto, ab Innocentio X. die 23. April. A. 1654 condito, seu ejusmodi, quæ nullam promereantur fidem. Nec desunt ei, quæ contra reliqua monumenta excipiat. Sic censuram Consultatorum, quam dedit Ludov. a S. Amore, prorsus suspectam esse dicit, ideo quod primum & unicum hujus censuræ exemplum statim Pontifici traditum fuerit, & hinc a Coronello hæc censura possideri non potuerit: quin etiam exempla censuræ istius, quæ circumferuntur, non satis inter se consentire, cum in exemplo Ludovici a S. Amore Episcopus S. Agathæ tantum quinque propositionibus subscripserit, & Dn. le Bossu semper ultimo loco; in eodem contra, quod Mabillonio tribuitur, Episcopus S. Agathæ omnibus subscripserit, & Dn. le Bossu ante Piombinum & Coronellum Augustinianos, & quæ alia sunt, ejusdem plane commatis. Ad hasce itaque & reliquas accusationes ut respondeat P. Sery, id quidem cumprimis in hoc opere agit. Nimirum acta congregationum Romæ semper in magno fuisse pretio contentis, & verosimile omnino esse, exemplum bullæ Pauli V. & actorum congregationum de

II. quest. c.
l. p. 491. § 77.

de Auxiliis, in archivis castri S. Angeli & Vaticani aservari, id quod etiam ante quinquaginta jam annos testatus sit Jacobus Boonen Archiepiscopus Mechliniensis, & post illum Dominicani in scripto, occasione Panopliæ Lemosi, Pontifici exhibito. Coronellum potuisse plura horum actorum exempla conficere, quorum unum sibi reservaverit: exemplum autem, quod ex bibliotheca Augustinianorum, quam Romæ habent, depromptum est, quod profectum sit ab ipso harum congregationum Secretario, omnino fide dignum esse. Provocasse ad hæc acta non tantum A. 1630 P. Gibieuf & Carmelitas Salmanticenses, sed jam A. 1612 universum Ordinem Dominicanum, in scripto, quo a Paulo V Pontifice petierunt, ut sententiam decretam publicaret. Fulgentium Gallicium, Generalem Augustinianorum, impetrasse exemplum horum actorum a Coronello, quod in Conventu Montis S. Georgii in Marchia Anconitana adhuc extet. Johannem quoque de S. Thoma, Dominicanum & Philippi IV Hispaniæ Regis confessionarium, operibus suis varia loca inseruisse ex actis Pegnæ, vivente adhuc & magni Inquisitoris munere fungente Antonio Zapata Cardinali, qui hæc congregationibus de Auxiliis interfuerat. Ad decretum Innocentii X Pontificis quod attinet, negat per illud hæc acta tanquam indigna, quibus fides adhibeatur, rejici, sed in hoc decreto illud solum asseri, hæc acta non esse authentica, quibus absolute fides habenda sit. Adhiberi semper hanc formulam in curia Romana, quando Pontifex declarat, quod monumenta quædam authentica auctoritate destituantur. Sic in Congregatione Rituum decretum esse A. 1632 d. 7 Aug. ne ulla adhibeatur fides decisionibus aut impressis aut manuscriptis, nisi sigillo solito munitis, & nihilofecius Juris Canonici Doctores quotidie ad decisiones, licet sigillo destitutas, provocare. Censuram Consultatorum, quæ in chartis Coronelli reperta sit, esse ipsum, quod Consultatorum sigilla referat, exemplum: nec constare eam ex scriptis, quæ singuli Consultatores Romano Pontifici exhibuerunt, & quibus suam quisque complexus est sententiam, sed ex instituto hocce scriptum compositum, & Secretario congregationis datum esse, ut causæ eo rectius dijudicandæ inserviret: exemplum, quod Ludov. de S. Amore descripsit, cum ipso autographo Coronelli ex assè consentire, nec illud, quod

Cap. II. pag. 430. seqq.

Cap. III. p. 455. seqq.

Mabillonius possidet, ab hoc discrepare, id quod prolixius exequitur, ad singula, quæ in contrarium ab adversario ejus allata sunt, argumenta accurate respondens. Nobis summam libri paucis indicasse satis est. Plura addere, aut reliqua persequi, vel ideo supervacaneum esse duximus, quod paucorum forte referat, accurate ea omnia, quæ hic in disceptationem veniunt, nosse. Unicum hocce addimus, Auctori Historiæ congregationis aliam adhuc litem motam esse a Carolo Caspare Metzenio, Academiae Trevirensis Syndico, quod contemptim & parum honorifice auctor Historiæ congregationis, de Germaniæ Academiis Romanæ Ecclesiæ sacra sequentibus, speciatim de Trevirensi locutus esset, cui Auctor defensionem adversus querelam Caroli Casparis Metzenii opposuit.

Θεοφίλος περὶ ὀυρῶν &c.

THEOPHILI DE URINIS LIBELLUS. THOMAS GUIDOTIUS Anglo-Britannus innumeras, quibus hætenus scaturit, mendas sustulit, hinc supplementum, de novo venit, & notas adjecit &c.

Lugd. Batav. apud Henricum Teering, 1703, in 8.

Constat pl. 20.

ERras, B. L. si vel intempestivum Uromantiæ, vel abominandum Scatophagiæ amorem editioni hujus tractatus ansam dedisse existimes. Nisi enim apud clarissimum Guidotium, styli elegantia, pietas, modestia & brevitatis Auctoris hujus Græci Theophili, subjecti ipsius dignitatem præponderassent, blattis illum ac tineis corrodendum reliquisset; uti ex ipsius laudati *Guidotii* verbis, quæ in Prolegomenis ipsi tractatulo Græco præmissis leguntur, cognoscimus plenius. Continent autem *Prolegomena*, ut de illis recensione hujus initium faciamus, elegantem dissertationem & commentarium in vexatissimum illud problema Physiologicum: *per quas vias potus ad renes & vesicam transferatur?* uti & brevem quandam explicationem *de recto Uroscopia usu.*

Primum illud quod attinet *de potulentorum transitu ad renes* problema, ita quidem in solvendo eodem se gerit Clariss. Auctor, ut primo loco proferat *aliorum*, tam veterum, quam moder-

dernorum *de dubiis poriferis* opiniones. Qua occasione elegantiore suam in lectione atque interpretatione veterum, Hippocratis, Platonis, Dioxippi, Philistionis, Alcei, Eratosthenis, Euripidis, Homeri &c. declarat literaturam, fusiusque demonstrat, quam falso plerisque horum imputetur a nonnullis, ac si susque deque habita Anatomies doctrina, credidissent, non per gulam vel oesophagum, sed per laryngem, i. e. pulmonum fistulam, assumptum potum descendere, atque hinc breviori via ad renes & vesicam properare; falso inquam tale quid optimis his Viris imputari, utpote qui cum Latino Tancredo, Theophilo de Garencieres, Ludovico Mercato, Jul. Casare Scaligero, & Bartholino, potus exiguum quidem per parietes & latera aspera arteria depluere, neque tamen ullam effatu dignam urina partem constituere, docuerint. Quam sententiam & sibi ipsi non displicere fatetur aperte; siquidem non solum naturalis epiglottidis constructio, a potulentorum haustu minus gravata vel leviter saltem compressa, sed & ipsa medendi methodus, eclegmata, linctus, trochiscos sublinguales aliaque pectoralia in affectibus thoracis præcipiens, ut scilicet per laryngis rimulam ejusmodi medicamenta se insinuare, & sic partem affectam citius attingere queant, tale quid digito quasi monstrare videantur: quin & illi, qui defluxionibus catarrhalibus laborare solent, humorem acrem & salsum sensim per guttur delabi affirmant, manifesto indicio, posse etiam potus exiguum quid, inter deglutiendum, per rimas epiglottidis parulas, in tracheam descendere, ac laryngi humectanda inservire.

Sequitur opinio eorum, qui potum quidem omnem per oesophagum in ventriculum descendere, cum plerisque veterum crediderunt, sed longiori illa via ad renes, per circulationem detecta, non contenti, potum e ventriculo, in strenuis præsertim potoribus, immediate educi, & quidem per vias quasdam ignotas e ventriculo in lienem & venam porta patentes, cum Fabricio ab Aquap. Couringio & Willisio persuasi fuerunt. Alii, inviso viarum occultarum nomine deterriti, materiam potulentam per pylorum quidem ad intestina descendere, sed postmodum una cum reliquo chylo ad receptaculum commune delatam, ex eo per peculiare ramulos, partim in capsulas atrabiliaris, partim in emulgentes arterias, partim in

renes ipsos exprimi statuerunt, Pecquetus, puta, Bartholinus atque Valans, qui postremus tamen cum Riolano, Vestingio & Harvejo, & venas quasdam lacteas in venam cavam, aut potius aortam, prope emulgentes desinere, earumque ministerio magnam potus partem ad renes transire existimat. Laudata hac, ast non omni ex parte approbata Virorum maxime celebrium industria, litem inter hos ortam ita componere satagit Clariss. Auctor Thomas Guidotius, ut quaestioni propositae propriam suam solutionem aptet, quam quinque his sequentibus inclusam voluit punctis:

Putat nimirum

1.) Tenuem & penetrantem potum, ut vinum, aquam vite &c. vacuo ventriculo assumptum, in mediocri quantitate, a tunicis ventriculi imbibi, & sanguini versus cor remeanti commisceri.

2.) Crassum & repleto ventriculo assumptum maximam partem per pylorum descendere, minorem ejus portionem e ventriculo immediate ad cor, modo jam explicato, abire.

3.) Crasfiorem & absque cibo assumptum in magna quantitate, itidem quo ad majorem partem per pylorum descendere, quo ad minorem, e ventriculo immediate ad cor abire.

4.) Potum istum, jejuno praesertim ventriculo assumptum, atque per intestina delapsum, venas lacteas ingredi, ad receptaculum & glandulas lumbaris tendere, atque inde, sine sanguinis miscela, saltem diurna, ad emulgentes arterias recta ferri, ex opinione Pecqueti, Bartholini & Bilssi, licet ductus adhuc sint incomparati. Et hanc quartam in ordine assertionem sequentibus potissimum niti vult argumentis: 1.) quod pulsus in diabete, bonosis, & praecipue aquarum mineralium potoribus, vix ac ne vix quidem alteratus, saltem minus auctus deprehendatur, id quod in proprio suo corpore facto experimento confirmat: 2.) quod urina subito excreta sit limpida, nec ullum habeat colorem aut saporem, quae ambobus necesse esset ut in gradu saltem remissiori haberet, si multum cum sanguine confundatur; diuretica etiam, ut terebinthinam, juniperum &c. odorem suum imprimere urinis, quem sanguinis miscela magna omnino aboleret. Nonnullos quoque materiam chylosam, & assumpta plurima, semen anisi, e. g. grana alkekengi, carbones, olera &c. cum urinis reddidisse; alios liquores colore, con-

MENSIS MARTII A. MDCCIII. 127

sistentia, odore & sapore inalteratos minuisse, & speciatim aquam quandam nigram, in stanni fodinis Cornubiensibus inventam, cuius meminit *Ill. Boyle*, quæ omnia breviori hac via, patentiori facta, ad renes transiisse, omnino persuasus est Auctor.

5.) Potum cibo mistum, ac durante coctione in ventriculo manentem, sive crassiorem, sive tenuiorem, chylum nunquam deferere, sed per intestina lacteas intrare, tum receptaculum aut glandulas *Bartholinianas* petere, inde ductus thoracicos, dein cordis finem dextrum, pulmonem sinistrum, arterias, ac tum post unam aut alteram circulationem ad renes amandari.

Tantum de transitu potus ad renes, secundum Auctoris nostri opinionem. Jam de altero illo problemate, *resto* nimirum *Uroscopie* usu, referendum aliquid esset: sed, cum in eo potissimum occupatus sit *Clariss. Auctor*, ut abnsu ejusdem accuratius perstringat; paucissimis solum hic annotabimus, quod & statim sub principio hujus recensionis monitum, acerrimum fallacissimæ *Uromantia* esse Auctorem nostrum expugnatorem. Insolita enim ferocia in perditissimos istos, uti loquitur, involat nebulones, qui lucro inhiantes, susque deque habita ægrorum salute, *Uromantiam* exercent, atque ex sola urinae inspectione, de quocunque corporis malo judicium ferre non verentur. Interim non negat, quin urinae suae etiam inter cætera signa detur locus, quodque ejusdem observatio, ad morborum quosdam, icteri nimirum, calculi &c. cognitionem non parum conferat. Putat tamen, usum ejus potius esse prognosticum, quam diagnosticum, & morbi aperti & cogniti eventus prospiciendo, quam ignoti & latentis naturæ investigandæ magis inservire: quid? quod & in morbis malignis ac pestilentibus, sive quoad diagnosin, sive quoad prognosin, quemvis parum ex his aquis expiscaturum esse existimat. Uno verbo, ad eum modum, quo *Willisus* in *Dissert. Epistol. de Urinis, cap. 6.* de *Uroscopie* usu judicat, quo etiam curiosum Lectorem remittit.

Restat, ut jam de ipso, quem noviter edit *Clariss. Auctor*, Græco tractatu, in medium aliquid proferamus. Est nimirum hic *Theophili de Urinis Libellus*, cujus editionem jam octava vice adornatam cernimus. Siquidem omnium primo Venetiis A. 1483 *Latine a Pontico Virmio*, ut *Guidotius* conjicit, versus una cum li-

bellis Medicis aliis in opere cui titulus est *Articella*, iterumque ibidem A. 1493 & 1513 in lucem prodit ; aliaque ejus versio Latina ab Albano Torino Vitoduriensi confecta, tum Basileæ A. 1533 , tum Parisiis, inter Medicæ Artis post Hippocratem & Galenum Principes, ab Henrico Stephano A. 1567 fuit edita ; Græce & Latine denique Parisiis a Federico Morello A. 1608 , & iterum a Renato Chartario, cum Hippocratis & Galeni operibus, A. 1639 expositus liber hic luci publicæ fuit. *Οπλουν* autem jam a Clarissimo *Thoma Guidotio, Anglo-Britanno*, typis vulgatus, & quidem modo a prioribus editionibus non parum differente. Siquidem non solum textus ipse Græcus, ad exemplar illud MS. integrum, quod Bibliotheca Bodlejana suppeditavit, castigatus, in capita divisus, ac summopere emendatus & auctus deprehenditur ; Græca enim a verbis, *Ἐστὶ μὲν ἀνὴρ ῥῆσις* &c. p. 104, ad *εἰ δὲ καταλάβοι* &c. p. 132. in nulla aliarum, quæ hæcenus prodierunt, editionum inveniuntur: sed & versio plane nova & longe accuratissima in præsentī hæc editione adornata. Monendum etiam, *Theophili*, quem in calce hujus tractatus adjectum videmus, *libellum περὶ Διαχωρημάτων*, luce & Latio nunc omnium primo donari, utpote qui in MS. jam memorato Oxoniensī illum de Urinis immediate sequitur. Et cum eodem stylo ac methodo, qua prior, pertractatus deprehendatur, operæ pretium duxit *Clarissimus Auctor*, illum una cum germano suo fratre prælo submittere.

In *Notis*, quas priori de Urinis libello subjecit *Thom. Guidotius*, statim sub initio, non pauca de Auctoris ipsius Græci nomine ac vitæ conditione leguntur, ex quibus hic loci summatim repetimus, falli maximopere illos, qui *Theophilum* hunc cum S. Lucæ Evangelistæ *Theophilo* confundunt, utpote quo longo fuit ætate posterior: certissimum enim, eundem post Galenum vixisse, atque intra quartum & septimum, si non quintum & decimum seculum floruisse. Illustri loco etiam natum, atque insigni ac principali dignitate, dum vixit, conspicuum fuisse hæc ipsum *Theophilum*, persuasus est *Auctor*. In illis enim, quibus *Galenum de Usu Partium* scripsit *Commentariis*, a *Junio Paulo Crasso Veneto Parisiis A. 1548* primum vulgatis, illustre *Protospatharii* nomen gerit *Theophilus*, qualis dignitas in Aula Byzantina suo tempore magna erat,
at-

etque inter magnificas sive illustres censebatur, teste Meursio & Codino de Offic. Constantinopol. cap. 5. n. 55. Reliqua, quæ in di-
ctis his *Thoma Guidonii* Notis leguntur, emendationum faciarum
rationem, explicationem textus ipsius Græci, variantesque lectio-
nes potissimum concernunt. Dici enim non potest, quanta cum
industria *Clarissimus Vir* mendas ubique auferat, hiulca sup-
pleat ac luxata restituat, Græcum textum *κατὰ τὴν ἀρίστην* secutus.
Quod eo magis mirandum, quo rariores inter Medicos sunt illi,
qui Græcos veterum codices evolvere, ac dulciores aquas ex i-
psis fontibus haurire cupiunt: cum tamen vix supra vulgum
sapere, saltem Eruditorum nomen æque facile haud tueri videan-
tur, qui Græca negligunt. Laudatissimam hanc suam si conti-
nuabit *Clarissimus Auctor* erga Literatos benevolentiam, atque illam,
quam promittit, *Æsculapii Historiam, ex cujuscunque generis*
Scriptoribus excerpam, curabit edendam, magis magisque Rem-
publicam Literariam sibi reddet obstrictam.

MOMENTUM CONTROVERSIE DE MORTE CORPORALI ponderatum & examinatum a JACOBO RHENFERDIO, ad tollendas suspiciones, & minuendas lites.

Franequeræ, apud Francisc. Halmem, 1702, in 4.
Constat plag. 3.

CLarissimus Auctor, præmissis duabus quæstionibus, una de qua-
litate mortis corporalis, altera de satisfactione Christi, ac
mente Reformatorum circa utramque exposita, quod nempe mor-
tem corporalem peccati, non naturæ, sequelam esse, contra Soci-
nianos doceant; Christumque ita plene & perfecte satisfacisse
pro fidelibus, ut his nihil amplius solvendum restet, contra Ponti-
ficios propugnent: Sole meridiano clarius constare putat, Jacobum
Altingium, qui mortem corporalem, cæcæque afflictionis, non na-
tura, sed peccati sequelas esse docuit, easdem tamen punas proprie
dictas, id est, satisfactorias esse negavit, per omnia orthodoxum of-
fense, & neque Pontificiis, neque Socinianis quicquam concedere. Li-
cet enim is existimet, interdicto Divino Gen. II, 17. non contineri
mortem corporalem, eoque pacto argumentum pereat disputanti

adversus Socinianos; non magis tamen Socinianis cum annumerandum putat, quam alii Theologi ex eo, quod Pontificiis concedunt, mortem corporalem cæterasque afflictiones in genere & in se consideratas esse pœnas proprie dictas, Pontificiis dici possint: imo censet, recte attendenti clarum fore, sententiam Altingii *de morte corporali sequela quidem peccati, neque tamen ideo etiam pœna proprie dicta si-ve satisfactoria*, multo tutiorem quam reliquorum Theologorum esse, cum sententia Altingii, salvis omnibus Theologiæ Reformatæ principiis, ita apte & firmiter omnia connectat, ut neque contradictionem ullam admittat, neque quicquam contra suum adversarium statuat, quod alter in rem suam vertere possit; contra quam in aliorum Theologorum sententia fieri videatur. Theologos autem, maxime eos, qui Altingio sese ex professo opponant, inde contradictionis manifestæ reos agere satagit, quod contra Socinianos mortem corporalem esse pœnam proprie dictam & satisfactoriam propugnent; contra Pontificios vero negent, mortem corporalem (sæpe in fidelibus) esse pœnam proprie dictam & satisfactoriam. Dein urget, nulla veri specie credi ac dici posse, mortem corporalem credentibus inflictam neque vindictam esse censendam neque satisfactionem, cum tamen illa vi comminationis Divinæ Gen. III. 17. sit pœna peccati, & quidem satisfaciens; & vi ejusdem comminationis Adamo & Evæ imposita fuerit; in damnatis item ac sponsore Christo sit satisfactio. Tandem distinctionem illam usu receptissimam, juxta quam fideles mortem sentiendo, pœnæ materiale quidem, sed non formale sustinere dicuntur, pro deridiculo habet, ac nullius momenti esse probare molitur. Quibus ita expositis, denuo Altingii hypotheses commendat, asserens in iisdem, negato tantummodo, mortem corporalem Gen. II. 17. esse denunciatam, singula plana, facilia & solida esse, atque universa inter se bene juncta apte coherere. Quod si enim comminatione illa Gen. II. 17. mortem corporalem non contineri dicamus, sequi, nec eandem pœnam esse; nec adeo illam a Sponsore loco & vice fidelium in satisfactionem pro peccato toleratam; nec fideles ab ista per passionem Christi immunes præstari debuisse; sed satis esse, electos ab eadem tandem gratia & potentia Jesu Christi per resurrectionem vindicari. Has reliquasque Altingii hypotheses eodem spectantes, atque inde

necessario fluentes, subtiliter inventas & erudite connexas esse, Clarissimi Viri, H. Witsii, testimonio quoque comprobatur: in contrariis autem hypothefibus, tam constantem ac perpetuum nexum minime offendi, una adhuc difficultate in medium allata probare nititur. Cum enim quaestionis: *utrum satisfactio a Christo plena & perfecte praestita fieri possit, ut tamen nemo hominum servetur, sed omnes in aeternum pereant; atque ita satisfactio Christi omni careat effectu?* partem negativam contra Remonstrantes tueantur Reformati, & vulgo asserant, non obstante eo, quod Christus mortem corporalem loco fidelium subierit, tamen neminem fidelium actu immunem praestari a morte corporali subeunda; non sine ratione quaeri posse, si iustitiae & sanctitati divinae non repugnet, pro quibus Christus unam poenae partem, mortem scilicet corporalem luit, eos eandem illam poenam (saltem materialiter) subire; an magis iisdem aliisque virtutibus adversetur, pro quibus Christus alteram poenae partem, mortem aeternam subiit, illos tamen eidem illi poenae, vel in perpetuum, vel ad aliquot secula, si non formaliter ad satisfaciendum, saltem materialiter, obnoxios manere? Circa hanc Viro doctos, qui pondera diversarum sententiarum de morte corporali satis accurate, ac cum respectu ad quoscunque adversarios, haecenus non examinarunt, summo, quo potest, studio rogat, illud tandem aliquando, serio atque animo, positis omnibus praedictis, faciant, & quid alterutra sententia commodi vel incommodi habeat, perpendant. Ut autem habeant, in quo ingenii acumen exercent, sequentia ab iis probe considerari expetit. Et quidem primo perpendi vult, annon e duobus articulis, quos Synodus Hollandiae Australis, anno 1693 Brilae habita, concepit, & quibus Candidati Ministerii iurisjurandi loco subscribere tenentur, prior, qui asserit, *mortem corporalem fidelium non esse poenam propriam dictam*, posteriorem, qui tradit, *D. N. Jesum Christum cum intentione, cum actu, pro morte corporali fidelium satisfecisse*, plane destruat atque evertat? Dein circa thesin aliquot ante annos editam, & communi Ecclesiae Reformatae consensu approbatam: *Christum liberasse fideles a morte corporali, quatenus est poena peccati*, vult judicari, an, si thesis illa absolute consideretur, vel hilum plus dicat, quam vel Altingius vel Roellius dixit? An non, si cum anteceden-

dente thesi conferatur, prout ex illa per consequentiam fluere creditur, bis terve in præcipuas legitimæ conclusionis vel consequentiaæ leges impingat? Superpondii tandem loco sequens adjicit argumentum: *Christus liberat fideles, id est, actu immunes præstat, ab omni pena peccati proprie sic dicta. Atqui mors corporalis fidelium non est pena peccati proprie sic dicta. Ergo Christus non liberat fideles, id est, non præstat actu immunes a morte corporali.* Majorem dicit esse thesin orthodoxam, a qua in Ecclesia Reformata sine scandalo recedere non liceat. Minorem affirmat multis esse probatam contra Clarissimum Roellium, & a Synodis Fœderati Belgii receptam. Conclusio juxta ipsum est legitima, nisi quod paradoxa.

*D. GUILIELMI MUSGRAVII, REGIÆ SOCIETATIS Socii, Epistola de Experimento circa liquorem cœruleum ad vasa lactea transmissum, in Actis Philosophicis Anglicanis A. 1702. N. 275. exhibita, hicque Latine red-
dita.*

CUM in nova Febrium continuarum Theoria recens divulgata p. 54 egregium illud experimentum, quod a Listero in lacteis vasis colore aliquo tingendis quondam institutum, inque Actis Philosophicis N. 143 recensitum fuit, nunquam ab Autore ex voto potuisse adornari, sed homines potius tinctura cœrulea ideo decipi asseratur, quod color ejusmodi lacteis vasis aliquatenus vel penitus vacuis naturaliter competat, ex adversariis meis ea transcribere placuit, quæ paulo post Acta illa publicata fuerim molitus.

Scilicet mense Februarii A. 1687 in intestinum jejunum canis, qui pridie non nisi parum alimenti assumerat, solutionis Indigo aqua fontana factæ duodecim circiter uncias injeci, quo post trium horarum intervallum denuo aperto, multa vasa lactea cœruleo colore conspexi imbuta, quæ licet extenso mesenterio aliquoties evanescerent, evidenter tamen in oculos incurrebant, ubi laxum illud servabatur, indicio manifesto, colorem cœruleum non vasis, sed liquori contento esse proprium.

Paucis diebus post, idem experimentum in cane, per 36 horas in-
diam

MENSIS MARTII A. MDCCIII. 133

diam passo, coram aliis cum solutione ultramarini in aqua fontana facta repetens, multa vasa lactea, paucis ab injectione minutis, colore perfecte cyaneo infici observavi: apparebant namque tali facie, antequam intestinum liceret confuere.

Circa initium Martii sequentis, in canis accipitrarii, per 36 horas jejuni, tenue intestinum ultramarini decocti, aqua simplici facti ac probe saturati, sextarium injeci, ac tribus horis post, abdomine inciso, multa vasa lactea perquam cœruleo colore tincta inveni, quorum nonnulla dissecta, liquorem cœruleum, (decocti scilicet portionem) per mesenterium exstillabant. Hinc ductum thoracicum cum vicinis vasis prius ligatum examinans, hunc æque ac receptaculum chyli, quamvis levius ac vasa lactea, propter affusam lympham, tinctum vidi, magis tamen cœruleum quam naturaliter esse solet, vel qualem colorem vasa etiam lymphatica sub hepate præ se ferebant.

Propriis oculis nunquam confusus, plures semper Medicos in experimenti fidem adscivi, qui omnes vasa lactea tincta mecum pronunciabant.

Næque experimenta hæc adeo curiose commemorassem, nisi certus fuisset, ab iisdem Viri doctissimi, de cujus experientia in tingendis vasis lacteis immerito dubitatur, sententiam non minus confirmari, ac propositionem stabiliri, quæ Oeconomix animalis, tum integræ, tum læsæ, multum fœneratur lucis.

Ingressus enim in vasa lactea, quamvis angustissimus sit omnium canalium, qui ab ore ad massam sanguineam tendunt, cum adeo tamen amplius certo fuerit ostensus, ut crassiores ultramarini particulas admiserit, in proclivi erit speciatim hic explanare, quæ ratione liquores, e. g. aquæ diuretice, brevissimo temporis intervallo, in prodigiosa quantitate ad vasa deferantur.

Ab eadem pylarum lactearum capacitate, promte recipi queunt cum appropriatis vehiculis crassiora illa corpuscula, quæ deinceps in grumofam sanguinis partem, cartilagineas & ossa facessunt.

Quæ itidem amplitudine supposita, nemini posthac impossibile videbitur, ovula vel animalcula ipsa ejusmodi vascula posse intrare, quod sine dubio utrorumque nonnulla minora dentur illis

crassis Indigo particulis, quas cum decocto in vasis lacteis conspicuas superius indigitavi.

Præterea si tot diversæ minutissimorum insectorum species, tantaque eorum perpendantur fertilitas, ut ex regni animalis incolis parva omnino sit portio (forfan ne quarta quidem pars) eorum, quæ nudis oculis valeant deprehendi, non arduum amplius erit, immensam varietatem copiosissimumque numerum concipere insectorum, quæ in corporis animalis humoribus observantur.

Primarius tamen capacitatis vasorum lacteorum usus in eo consistit, ut ab his crudas alimentorum minus digestorum particulas, quæ in sanguine postea & genere nervoso horrenda sæpe produciunt symptomata, recipi ostendantur.

Quæ theoria cum jam a primo ejus inventore (vide Clarissimi Listeri de Fontibus medicatis Angliæ exercitationem alteram, edit. Lond. p. 48.) ex parte fuerit confirmata, omnium optime ab eodem uberius illustrari poterit: fundamento enim, quo utitur, existente firmo ac certo, cuncta pariter, quæ eidem superstruuntur, certitudine radiabunt.

Exoniæ d. 24. Septemb. 1701.

GUNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI
D. Prof. Kilon. & Seren. Cimbria Ducis Archiatri, *Naturæ Vindicata Vindicatio, qua ea, quæ libro de Natura olim fuerunt asserpta, ulterius confirmantur atque explicantur &c.*

Kilonii, typis B. Reutheri, 1702, in 4. Constat i. Alph. 3. pl.

Ultimus forsan erit hic foetus, quem Virorum Clarissimorum concertatio de *Natura* in lucem produxerit. Cum enim Illustris *Boylus* primus scripto de *Natura* libello, animadversiones in sensus nominis hujus interdum satis absurdos inpiosque edidisset, Celeberrimus *Sturmius* illas & repetere, & ulterius confirmare contendit, dissertatione de *Idolo Naturæ agentis*. Limes tamen veri æquique transiisse inculpationes cum viderentur Clarissimo *Schelhammero*, *Naturam sibi & Medicis vindicatam* edidit A. 1697. (Vid. Acta Erud. 1698, Febr. pag. 63.) Apologiam proin *Sturmius* altera dissertatione, quæ *Naturam incassum vindicatam* sinit, meditatus est; cui oppositam responsionem

nem præfens continet scriptum, quod abhinc quadriennium quidem natum est, sed bibliopolarum morositas editionem hucusque distulit. Totus in eo est Clarissimus Autor, ut omnia dissertationis Sturmianæ loca diligenter examinet, & an Naturam omnem quovis sensu negaverit Sturmius, inquiret, quod prioribus capitibus præstat; recensione autem loco ista diligentem Lectoris collationem locorum requirunt. Capite 4. ostendit, hæc duo, *Natura & ex lata semel lege, receptoque olim impetu* (quæ Autoris mens est) *feri, quæ sunt omnia; & immediate a Deo moveri etiamnum omnia*, (quæ Sturmii assertio est,) secum e diametro pugnare. Hinc & sententiam Sturmii, §. 3. cap. 4. dissertationis suæ traditam, *de Lege & efficacia ejus*, (talem negat noster Autor legi ascribi posse) expendit cap. 5; ubi simul invehitur in sapientiam novam vanamque quorundam hominum, qui quod veteres cum cura nunquam legant, multo minus intelligant aut expendant, eorum dogmata non aliter, ac si mera essent deliramenta, explodant spernantque, in philosophiam & posteritatem injuri, dum illi onus imponunt, præter veterum illa (sine quibus nemo mortalium, ut scribit Autor, solidam eruditionem sibi unquam comparavit) etiam suas novas & ineptas *Cogitationes* legendi expendendique. Quo quidem justam recentiorum diligentiam non vult damnatam, aut unice veterum libris inhærendum, eorumque dogmata promiscue amplectanda; optat tamen, suspecta nobis ut essent nova illa dogmata, quæ ut fungi quotidie erumpunt, & antequam recipiantur, exactius rationis trutina suspendantur, præsertim Gallorum, qui ad quodvis asserendum igneo nimis volucrique spiritu præcipites, ad ea, quæ profunda meditatione indigent, neque leviculam & subsultoriam operam admittunt, minus sint idonei. Cum vero Sturmius sibi distincte & imaginabiliter explicari postulasset, *quomodo lex illa insita in corporibus, legis ignavis, operetur*, Autor postulado huic capite 6 satisfacere nititur, monetque, leges naturales non agere, sed potius temperare motum & actiones corporum, ut in horologiis dentes & tympana motum determinant, sed sine omni efficacia, longissime distante potentia, & ab appenso pondere largita, toto cælo ab his diversa. Mechanismum esse tantum vel principium vel partem,

non

non totam naturam, cum omnes morbi maxime secundum mechanismum corporis, & tamen contra naturam fiant. *Malebranchii* sententiam, quæ corpora *exigivam causam motus* statuatur, refutat ut absurdam, cum leges naturæ sint potius causæ exigivæ, non autem virtus divina, quæ a Deo orta, jam creaturarum propria sit. In *Connorii* Angli, qui *Evangelium Medici* edidit, sententiam suas dein subjungit animadversiones. Jungit quidem huic Virum nunc inter Beatos, *E. Weigelium*, quem eo absurditatis tandem devenisse ait, ut se non amplius illum hominem crederet, qui momentum horulæ antea substituerat, sed plane novum, jugiter quippe a Deo productum; sed quam verum est, B. Virum conservacionem per continuatam creationem seu reproductionem explicasse, tam certum est & notum familiaribus, eum identitati rerum in genere, aut in propria persona, quam semper eandem statuit manere, nihil derogatum voluisse. Novitatem existentie seu novam vitam pueros docuit: at idem docuit Philosophos Philosophus acutissimus *Lockius* Lib. 2. cap. 15. §. 12. de durationis partibus, & cap. 27. de identitate & diversitate. Proin spes est, cognito hoc consensu, Autorem nostrum ea, quæ acerbius in extremæ B. Viri ætatis deliramentum dicta sunt, mitigaturum. *Aristotelis* doctrinam de Motu dum subdit & probat, *Sturmium*, concessa ei divinæ voluntatis efficacia, ad tollendum in motibus corporum saltem illud, *Unice & immediate*, urget, & tandem ex Cordemeo, *Malebranchio*, *Boyllo*, *Poireto*, asserta *Sturmii* haurita esse, pronunciat. Quod sequitur caput 7, famosam illam quæstionem tractat: *an spiritibus creatis omnis movendi materiam facultas negata sit, ut in eam prorsus nihil possint?* Sententiam de spirituum movendi impotentia, plurimis tam facile persuaderi potuisse miratur, cum oracula, dæmoniacy, autoritas sacra aliud clament. Peculiarem tamen fovet hic sententiam: actiones mentis immanentes, etiam assensus & dissensus, fieri, si non solo motu spirituum animalium corporeorum, certe non sine istis, nec cogitationem esse actionem mentis essentialem aut intrinsecam; quod dogma utique exactius rationis trutina suspendendum est. Concludit tandem capite 8, quo in compendium, quæ dicta sunt, contrahit, & quousque conveniat inter ipsos, ostendit. Nempe dissensus est
de

de Virtute Divina, quam *Sturmius* Deo propriam, Autor noster a Deo quidem ortam, creaturis tamen propriam & insitam statuit. Lockii quendam insignem & convincentem locum ex Gallico adducens, certitudinem suæ sententiæ, simulque utilitatem, qua creationis historia exinde explicari queat, monstrat. *Sturmius* vero cum vix nova responsione protracturus sit hanc controversiam, nos clausulam Autoris imitantes optamus, ut & ipse, quæ de *Medicina* accuratius demonstrationibus munienda meditatus est, aliquando publicet, & *Sturmius* Physicam suam Electivam altero *tom*o perficiat, cujus priorem hæctenus avidè amplexi sunt omnes, ne dimidiato corpore periclitetur foetus tam nobilis. Ignoscet eo modo facile Orbis Eruditus concertationi huic de Natura ejusque viribus, (quam, qui Boylii libellum de Natura, duas *Sturmi*i dissertationes, nempe IX & XIV Tomo II Dissert. Acad. insertas, item duos Autoris nostri de Natura vindicata libros jam recensitos, ut & duo Schediasmata Actis nostris inserta, unum illustr. Leibnitii A. 1698 p. 427, alterum celeb. *Sturmi*i A 1699. p. 208 lectione conjungere voluerit, integram nosse poterit,) cum tot occulta Naturæ mysteria in lucem utrinque producta obfuscare litis memoriam, imo & omnibus aliis cogitationibus profundius & accuratius *Naturam Naturæ* demonstrare queant.

JO. MOLLERI, FLENSBURGENSIS, SCHOLÆ PATRIÆ RECTORIS, DIATRIBIA HISTORICO-CRITICA DE HELMOLDO EJUSQUE CHRONICO SLAVORUM.

Lubecæ, apud Petrum Boeckmannum, 1702. in 4.
plag. 5.

Cum Bibliopola Lubecensis, Petrus Boeckmannus, Chronici Slavorum ab Helmoldo, Presbytero Bosoviensi, seculo duodecimo conscripti, & ab Arnolde, Abbate Lubecensi, sub decimi tertii initium continuati, Bangertinam editionem luci publicæ denuo exponere decrevisset, in ejus novum quoddam auctarium, a Clarissimo Mollero accuratioribus de Chronici istius autoribus, continuatoribus atque editoribus observationes desideravit, quos lubens ille heic suppeditat. Sumit autem a nomine Helmoldi initium, quod a

scriptoribus, antiquis pariter & recentioribus, varie depravatum esse innuit, quandoquidem modo per Hehnandi, modo Helemboldi & Helmboldi, modo Hermoldi & Hermeldi nuncupationem efferatur. Patriam ejus ignorari fatetur; interim, dum hæc innotescat, scriptoribus eum Cimbriz indigenis accenset. S. Vicelini, Episcopi Aldenburghensis, Slavorum Wagriz simulque Holfatorum Apostoli, discipulum eum facit, ac Geroldum, Vicelini in Episcopatu successorem, ab ipso met venerabilem suum præceptorem vocari addit, & ab horum alterutro in Presbyterorum allectum ordinem, Parochi in Ecclesia Wagriz rurali Bosoviensi ad lacum Plönensem sacrum obtinuisset officium innuit, & variorum Autorum diversos in loci istius denominatione admissos errores, *παρορμα* quoque Centuriatorum Magdeburgensium, Episcopum eundem Ratzeburgensem facientium, taxat. Hinc qua cum difficultate & quibus cum vitæ periculis Wagrios, avitæ superstitionis tenacissimos, e Cimmericis ignorantie tenebris ad coelestem Evangelii lucem traduxerit, enarrat, & ex collatis inter se variis Chronici ipsius narrationibus patere concludit, floruisse illum medio seculo duodecimo, Friderico Barbarossa ad Imperii Romani clavum sedente, & Henrico Leone in Saxoniam inferiorem universam dominium exercente. Post annum 1170, ad quem historiz suæ perduxit seriem, eum diu haud superstitem vixisse fatetur, ipsum tamen hunc annum emortualem ei fuisse, non audet asserere. Hinc Chronici illius Slavorum (qui fœtus præstantis ipsius ingenii unicus supersit,) faciem & scopum latius delineat, & ex editionibus ejus primas a Sigismundo Schöckkelio curatas memorat, Reineccianam tamen anni 1581 singulis earum præfert, & ista occasione Reineri Reineccii nomen, ob multiplicia ejus in historiam tam universalem quam Germanicam merita, & ob plurimos scriptores vetustos ab interitu vindicatos, perquam extollit, istamque editionem & contra Romanæ Curiz decretum inter libros eam prohibitos collocans, & censuras aliorum iniquissimas, masculæ tuetur. Neque tamen in eadem quinque ultorum, in libro Supplementi Arnoldini sexto, capituli defectum dissimulat, quem supplevisse dicit Erpoldum Lindebrogium, quanquam emendatiora eadem capita Henricus Meibomius exhibuerit. Novissimam vero omnium & accuratissimam elegantissimamque Helmoldi & Continuato-

tinuatoris ejus Arnaldi editionem Henrico Bangerto deberi innuit, cujus proin vitæ curriculum & animi præclaras dotes ex instituto celebrat, & quid in ejus editione præstitum fuerit, uberius declarat. Calcar vero eruditus ad Helmoldum solícite illustrandum merita ejus addidisse statuit, quæ non exigua fuisse, e cumulatis, quibus plurimi eundem maclarint, e logis, manifestum reddere laborat. Quæ obelo nonnulli in Helmoldo notarint, partim levicula, partim ævo, quo vixerit, infelici condonanda esse perhibet, & effectum hocce suam exemplis non unis illustrat, eademque ratione & a plagi crimine ipsi objecto eum purgare studet. Ad continuatores Chronici Helmoldini delatus, palmam tribuit Arnaldo, Historico Cimbricæ circa seculi XII & XIII confinia inelyto, circa quem prolixè occupatur. Nec illam reticet continuationem, quam seculis duobus & dimidio Arnaldo recentior, anonymus dioceseos Bremensis Presbyter suscepit, quamque primus omnium Nobilissimus Leibnitius in tomo Accessionum Historiarum primo publici juris fecit; ast circa eandem tamen nævos, quibus laboret, plurimos Noster haud dissimulat. Postremo lapsum annotat Joachimi Molleri, primi Metropoleos sive Historiæ Saxonum Ecclesiasticæ Alberti Krantzii editoris, qui in catalogo Autorum a Krantzio adhibitorum, aliam Helmoldi continuationem Episcopo cuidam Ratzeburgensi tribuat. Hanc enim non aliam esse dicit a Supplemento Arnaldi Lubecensis decantatissimo, Philippo Episcopo Ratzeburgensi epistola peculiari dedicatoria inscripto, cujus perfunctoriæ lectioni error ille Mollerianus suas origines omnino debeat.

DE CLARIS GRYPHIIS SCHEDIASMA M. JOANNIS THEODORI LEUBSCHERI.

Brigæ Silesiorum, apud G. Gründerum, 1702. in 4.
Plag. II.

Cum multum Reipublicæ literariæ intersit, Virorum eruditionis claudae a literarum cultura clarorum nomina exstare, vitasque ad posteritatis memoriam conservari, magnopere nobis gratulamur, quoties doctorum Virorum opuscula isti fini destinata in his

Eruditorum Actis recensenda nanciscimur. Itaque & hoc doctissimi Leubscheri de *Claris Gryphiis* Schediasma, & Gryphiani nominis amore cultuque, & ipsius opusculi elegantia ducti, minime prætereundum silentio censuimus.

In hoc Autor solertissimus, ut pietatem, qua Gryphianam domum, cui affinitate proximus est, prosequitur, *Christiano Gryphio*, Socero suo, nominis hujus mensuram cumulatissime implenti, & de publica re literaria egregie merito testetur, ternam Clarorum Gryphiorum Decadem sistit, vitæque eorum ac studiorum rationem concinna brevitate describit. Quod ut faceret, ni sua Virum pietas movisset, movere tamen aliorum exempla, collatæque operæ utilitas ac necessitas, facile potuissent. Habuit certe, quos sequeretur, Leonem Allatum, qui de *Simonibus & Simeonibus, Psellis* item ac *Georgiis* erudite commentatus est, *Gisbertum Cuperum* & *Johannem Henricum Meibomium*, Viros longe celeberrimos, quorum alter in Apotheosi sua *Januarios, Mæcenates* alter laturis ætatem lucubrationibus commendavit; ipsum etiam *Christianum Gryphium*, *Logavios* docta & uberrima oratione complexum, multosque alios, quos recentior ætas tulit, quorumque gratissima eruditæ opera fuit. Nec vana est, quam inde sibi Autor promittit, utilitas; cum nisi accuratam nominum vitæque Eruditorum descriptionem habeamus, facile fieri possit, ut tot ejusdem nominis viros doctos confundamus; quod vel ipsi Thuano, confusis *Martino & Michaele Neandris* (Thoma Crenio Animadv. Philolog. fasciculo V. p. 19. observante) accidit, aliisque, qui exempli gratia, *Henricum Stephanum*, Parisiensem Typographum, ab *Henrico Stephano* Vratislaviensi J. U. D. pluresque alios homonymos distinguere nesciant, accidere facillime possit. Inter ipsos vero Gryphios a se recensendos, Dynastas Sarmatas ex Martino Cromero & Simonis Ogolskii Orbe Polono referre noluit, quod & ambitiosius illi videretur, ab illis Dynastis suorum Gryphiorum genus deducere, nec minus ridiculum ipsorum vitas hic prolixè describere, quam Quintiliani Præcellii cujusdam institutum, qui de Familiæ Præcellii nobilitate libro pergrandi edito, illam Ciceronis jam ætate floruisse dicens, integram Ciceronis epistolam, in qua Præcellium quendam nominat, omnibus fastidiosè inculcabat. Neque
aliis.

aliis Gryphorum potius quam Gryphiorum nomine dictis, Gryphiorum numerum augere Auctor voluit, cum vel soli Gryphii satis amplum laudis & præclare factorum campum decurrendum darent. Sane enim omnes illos, quos inde ab anno 1482 ortos recenset Noster, si consideres, natam esse literarum gloriæ amplificandæ gentem Gryphianam exiltimabis. Renatas quasi esse in typographia bonas Græcorum atque Romanorum literas, nemo facile negaverit. At prodierunt e gente Gryphiana typographi, non typorum minus nitore ac elegantia, quam eruditionis laude & doctissimorum virorum familiaritate clarissimi §. 6, 7, 8, 9. Unum adduxisse sufficiat e §. 6 *Sebastianum Gryphium*, gente Germanum, amicitia Conradi Gesneri, Jacobi Sadoleti, Julii Casaris Scaligeri, Justi Lipsii, at quantorum virorum ? ac eruditione, eorundem ac Menagii, Majoragii, Alciati que testimoniis comprobata celeberrimum: quod vel solum Jo. Vulteji Epigramma, in quo nostrum Stephano & Colinæo comparat, evincet, ex Menagii *Anti-Bailletto* T. I, p. 57 transcriptum :

Inter tot norunt libros qui cadere, tres sunt
 Insignes, languet cætera turba fame.
 Castigat Stephanus; sculpsit Colinæus; utrumque
 Gryphius edocta mente manūque facit.

Plures in primis eruditione celebres sunt. Videas hic doctos literis §. 10. 13. literarumque doctores Academicos §. 3. Poetas §. 17. 20. ac Historicos §. 14. 15. Medicos hic numeros §. 20. atque Juris utriusque studio & Reip. cura Senatores §. 19. Prætores §. 5. 21. Legatorum etiam munere apud maximos Reges defunctos §. 2. 18. Viros clarissimos. Theologos in hac gente veneris §. 24. 25. 26. 27. & Episcopos §. 1. 2. Polyhistores denique adsunt Andreas §. 29, atque Christianus §. 30 Gryphii, pater & filius, undique celebres. Quorum ille Illustrissimorum Ordinum Ducatus Glogoviensis, dum viveret, Syndicus, variæ eruditionis atque publicorum munerum dignitate eximia gestorum, plurimumque scriptorum editorum & edendorum laude, a p. 52 usque 68 celebratur, & Nobilitatis quoque privilegia & insignia ab Imperatore gratiosissime concessa p. 58. suæ genti intulit, A. 1664, memorabili ac repentino, beata tamen,

ac placida morte, in ipso Ordinum confessu, ac inter amplexus Procerum illustrium defunctus : hic Gymnasii Magdalenæ apud Vratislavienses Rector & Professor, hodieque per Dei gratiam superstes, consummatissimæ eruditionis fama & illustribus monumentis Majorum gloriam sustinet & amplificat. Quod Gryphianæ gentis decus e voto nostro Deus felicissime perennare jubeat.

PRACTICAL OBSERVATIONS UPON THE MIRACLES of our Blessed Saviour.

h. e.

OBSERVATIONES PRACTICÆ IN MIRACULA Servatoris nostri optimi. Auctore FRANCI-SCO BRAGGE.

Londini apud Sam. Smith & Benj. Walfort,

1702. 8.

Constant Alph. 1. pl. 3.

Quamvis Servator noster amantissimus in terris olim versatus eum in finem imprimis miracula ediderit, ut a Deo se missum esse demonstraret, doctrinam suam confirmaret, fidemque hominum erga se tanquam verum Messiam magis inflammaret; magnam tamen factis ipsius, quæ admiratione digna sunt, præterea vim inesse, ad instruendos animos ab iis rebus, quæ ad vitæ sanctitatem magnum adjumentum adferunt, doctissimus Braggius non immerito existimavit. Uti igitur antea e parabolis Christi ejusmodi observationes elicit, lucique publicæ exposuit, quibus ad pietatis studium homines excitari possunt, ita eadem ratione miracula Servatoris in præsentis libello pertractare adgressus est. Constat autem ille tredecim discursibus, in quibus totidem miracula enarrat, quomodo nimirum Christus aquam in vinum mutaverit, Petri piscatui mirabiliter benedixerit, legionem malorum spirituum ex obsessio ejecerit, Jairi filiam in vitam reduxerit, paralyticum per triginta octo annos cum infirmitate conflentem ad piscinam probaticam sanaverit, centurionis servum a paralyti liberaverit, filium viduæ Nainiticæ a mortuis resuscitaverit, quinque hominum millia panibus quinque & duobus piscibus saturaverit, per mare turbidum ambulaverit,

verit, mutum ac surdum spiritum ex homine expulerit, decem leprofos pristinae sanitati restituerit, cuidam ab incunabilis caeco videndi facultatem concesserit, ac denique Lazarum sepulchro jam illatum redivivum effecerit. Cum vero in recensendis practicis ejusmodi libellis prolixi esse non soleamus, plura de hoc Braggii opusculo non addimus, id saltem monentes, Auctorem non omnia, sed plurima & praestantissima Christi miracula eo ordine, quo facta esse creduntur, exposuisse, ac tales ex iis observationes eduxisse, quae non cogi, sed sua sponte ex historiarum serie profluere videntur.

RELATIO DE FOEMINA, MAXIMAM FOETUS partem per umbilicum excludente, a CHRISTOPHORO BIRBECK, Chirurgo, in Actis Philosophicis Anglicis Anno 1702. N. 275. exhibita, & hic Latine reddita.

CUm gravida quaedam mulier partus doloribus corripetur, obstetrix extracta secundina, quae primum se offerebat, in utero quicquam adhuc restare, percipere neutiquam poterat: & quoniam abdomen subsidebat, uterus contrahebatur, & foemina cateroquin bene tum se habebat, secundinam hanc molem fuisse credebat. Verum septimana post, magnam materiae foetidae copiam ad aliquot dies per genitalia excernit, & successu temporis molestam sentit in hypogastrio duritiem mulier, qua mole dolorosa per sex septimanas indies augmentum capiente, & versus regionem umbilicalem se extendente, maxime debilitata, de vita desperat. Cum tumor interim huic regioni ad mensem circiter affixus intolerabiles concitaret dolores, in vicinia habitantes mulieres pro abscessu eum habebant, pro quo suppurando & rumpendo postquam remedia applicuissent, quae in ejusmodi casibus in usum cedere solent, rumpitur ille, & uberrimam tenuis foetidique liquoris quantitatem successive ejicit. Ulcus hinc partes vicinas sphacelo corripens, in tantam dilatabatur amplitudinem, ut viri manus commode intrudi posset, atque tantum spirabat foetorem, ut nec ipsa agra, ceu tenerrimae constitutionis, nec quisquam alius illi inspiciendo par esset. Brevi post, oslicula quaedam ex ulcere eliminata observat, mihi que attonita monstrare jubet. Quae cum oslicula digiti infantis esse cognoscerem, rei novitate

tate allectus eam invisere constituebam, nec sine gaudio excipiebar ab ipsa, in summis paupertatis angustiis hærente. Partes igitur inspiciens, foetum in sphacelata reperio massa, & specillo varia deprehendo ossa; hinc dilatata separataque sphacelosa, quæ circumstibat, carne, plus quam dimidiam costarum partem, nonnullas vertebrae dorsi & alia ossa extraho, ac ultra libram carnis corruptæ, & atramenti colorem nauseosumque odorem referentis, de infantis corpore rescindo, refectionemque singulis binis vel ternis diebus per integrum mensem continuo. Circumspecte namque tale quid aggredi, summa, qua laborabat misera, virium prostratio jubebat: nisi enim caute & successive foetum extraxissem, vitam procul dubio in ipsa operatione finivisset mater, analepticis nunquam non rescicienda. Cum autem post singulas operationes bene se haberet mulier, convalescentiæ spes affulgebat, quæ in principio admodum exigua erat. Lineam enim albam non modo & musculos abdominis, verum etiam peritonæum & omentum magna ex parte sphacelus occupabat, & intestina oculis patebant, aëri diu satis exposita. Postquam igitur foetum ex parte extraxissem, & maxima foetidae materiæ copia per hanc viam prodisset, effluxus ejusdem per inferiora imminuebatur. Quapropter deligatione, spleniorum applicatione, atque injectionibus detergentibus & exsiccantibus in uteri vaginam immixtis, succurrere ipsi studebam, & tali quidem cum successu, ut brevi omnis per pudenda cessaret effluxus, & partes hæc penitus sanarentur. Quemadmodum & paulo post ulcus, per fomentationes, digestiva & mundificantia remedia tractatum, a putrefactione liberabatur, & abdomen integritati mulierque pristinae sanitati usque adeo restituebatur, ut fœno frumentisque colligendis adhuc interesse liceat.

LIBRI NOVI.

Acta omnia Congregationum ac disputationum, quæ coram SS. Clemente VII & Paulo V summis Pontificibus sunt celebrata, in causa & controversia illa magna de Auxiliis Divinae Gratiæ, quas disputationes Ego F. Thomas de Lemos eadem gratia adjutus sustinui contra plures ex Societate. Lovanii apud Agidium Denique (i. e. Remis apud Franciscum Godart) 1702. fol.

Diarium Italicum. Sive Monumentorum, Bibliothecarum, Musæorum &c. Notitiæ singulares in Itinerario Italico collectæ. A. R. P. D. Bernardo de Montfaucon, Monacho Benedictino Congregationis S. Mauri. Parisiis, apud Jo. Anisson, 1702. 4.

* * * * *

N. IV. 145
ACTA
ERUDITORUM,
publicata Lipsia
Calendis Aprilis, Anno M DCCIII.

GERHARDI JOANNIS VOSSII OPERA IN
sex Tomos divisæ.

Amstelædami, apud Janſſonio-Wæſbergios, Henricum &
viduam Theodori Boom, & Remb. Goet-
hals, 1695--1701, fol.

Continent plus quam 64, quæ vocant, Alphabeta.

Quanquam τῆ πρώτῃ Gerh. Joh. Vossii doctissima opera multo ante, quam Nos de his Eruditorum Acti cogitaremus, universum, qua bonis literis aditus patet, orbem pervagata, & communi doctorum applausu excepta sint; non potuimus tamen, quin vel paucis moneremus, opera ista omnia & singula, sparsim ante & diversis formis edita, aliquot etiam adhuc inedita, in unum jam corpus ope doctissimorum aliquot in Belgio virorum collecta, sex tomis in folio, ut vocant, distincta, & singulari eruditorum commodo, typis & charta nitidissimis, inde ab 1695 edi cœpta, jamque penitus absoluta esse.

Tomus primus Etymologicum Latinum exhibet, quod vel ideo vere novum Editores dici volunt, quod in eo centenæ aliquot origines vocum, ab Isaac Vossio sparsim margini operis paterni adscriptæ, ex ipso autem illius autographo fideliter expressæ, textuique commodis locis insertæ, & ut a paternis originibus discerni queant, duobus uncinulis [] inclusæ exhibeantur. Huic etiam tomo Vossii de Literarum Permutatione additum Tractatum videas.

T

Tomus

Tomus secundus Aristarchum sive de Arte Grammatica libros VII, de Vitiis item Sermonis, & Glossæmatis Latino Barbaris libros novem continet. Horum quinque posteriores antea non editi erant. Et quinti quidem libri prior pars nomina ortu ipso Barbara, posterior vocabula Latine quidem originis aut Græcæ, non tamen recepta consuetudine bonorum scriptorum, ac tertio quartoque libro prætermissa exhibet: sextus liber voces in aliena positas significatione; septimus voces falso Barbarismi suspectas; octavus voces Latinas falsæ significationis suspectas; nonus denique liber vocum aliis junctarum Barbarismos complectitur.

In *tertium Tomum* aliquot Tractatus Philologici, qui cum prioribus tomis continuo nexu coherere videbantur, congesti sunt. Ab Etymologico nimirum, quod vocum origines & significationes, & Grammatica, quæ bene ac pure loquendi præcepta tradit, ad Rhetoricam, quæ ornate loqui, verbaque rebus aptare docet, transitur, & Commentarii Rhetoricorum, seu Oratoriarum Institutionum libri sex, deque Rhetoricæ natura & constitutione liber unus, primo loco ponuntur. Quia vero Rhetorica & Poësis germanæ quasi sorores sunt, Rhetoricis de Artis Poëticæ natura & constitutione liber, & Poëticarum Institutionum libri tres, de Imitatione item tum Oratoria, tum vero imprimis Poëtica, deque Recitatione Veterum liber, & de Veterum Poetarum temporibus libri duo junguntur. His porro, materiæ affinitate sic suadente, adduntur de Artium ac Scientiarum natura & constitutione libri V. antea separatim editi: I. De quatuor Artibus popularibus, Grammaticæ, Gymnasticæ, Musicæ, Graphicæ. II. De Philologia, sub qua comprehendit Grammaticam, Rhetoricam, Metricam, Historicam: quam in Geographiam, Chronographiam, Genealogiam, & Historiam proprie dictam distribuit. III. De Mathesi, omnibusque scientiis Mathematicis, v. g. Arithmetica, Geometria, Logistica, Musica contemplativa, Opticæ, Geodesiæ, Astronomiæ, Chronologia, Mechanicæ, &c. Tractatus item de Mathematicorum Chronologia. IV. De Logica. V. De Philosophia, omnibusque ejus partibus, v. g. Physicæ speculativa, operativa, Γεωργία, Φυτικὴ, Pastione, Venatione, Medicina, Chymia, famulisque Medicinæ aliis, de

MENSIS APRILIS A. MDCCIII. 147

Pictura, Statuaria, Theologia naturali, Philosophia activa, Politice, Eloquentia tum Oratoria tum Poetica, Critice & Divinatione &c. Ultimum tertii hujus Tomi locum de Philosophorum Sectis liber singularis omniumque Eruditorum judicio pridem approbatus occupat.

Quartus Operum Vossianorum *Tomus* cum tertio ita connectitur, ut initium ab Arte Historica seu libro de Historiæ & Historice natura, Historiæque scribendæ præceptis fiat: cni deinceps reliqua Vossii idem argumentum spectantia conjunguntur. Ubi primo loco de Historicis Græcis libri quatuor comparent, ita aucti atque elimati, ut novum plane opus videri possint. Hos de Historicis Latinis libri tres excipiunt. Sequitur eos qualiscunque Historiæ universalis Epitome, nunquam antea typis edita; in qua Autor Historiæ universalis adhuc frustra desideratæ (& de qua an integra, an partes ejus aliquæ deperditæ sint, an vero nunquam plene perfecta fuerit, & multa forte adhuc imperfecta relicta sint, nihil certi Editores habent) brevem delineationem dedisse videtur. Huic varia Vossii opuscula subjecta sunt. Vita scilicet Fabiani a Dhona, Comitis a Dhona: Consilium Gregorio XV Pont. Max. exhibitum per Michaellem Lonigum, cum præfatione & censura G. J. Vossii: Aphorismi de statu Ecclesiæ restaurando, per Michaellem Lonigum, cum præfatione & censura Vossii: In Epistolam Plinii de Christianis, & edicta Cæsarum Romanorum adversus Christianos commentarius: De Cognitione sui libellus: De Studiorum ratione dissertatio gemina: Oratio in obitum Thomæ Erpenii, Oriental. linguarum P. P. in Academia Leidenfi: Oratio de Historiæ utilitate: In fragmenta L. Livii Andronici, Q. Ennii, C. Nævii, M. Pacuvii, & L. Attii Castigationes & notæ. Tandem & huic Tomo insertæ sunt Epistolæ Vossii, sed selectiores, & quæ aut de literarum studiis agent, aut rerum gestarum historiam illustrent; rejectis in suum locum dedicatoriis, expunctis vero res domesticas & privatas continentibus, quas omnes antea simul ediderat Paulus Colomesius.

Quintus *Tomus* divinum Vossii opus de Theologia Gentili & Physiologia Christiana, seu de Origine & Progressu Idololatriæ, deque Naturæ mirandis, quibus homo adducitur ad Deum, libros IX continet.

Sexto denique ~~19mo~~ varii Tractatus Theologici juxta seriem Historiæ Saeræ & Ecclesiasticæ dispositi exhibentur. Quare primo loco collocatur Chronologiæ sacre Isagoge, quæ Historiarum Vet. Test. seriem docet. Inde ad Historiam Domini nostri Jesu Christi, ipsiusque genealogiam, nativitatem & passionem proceditur. Gemina igitur hic Dissertatio, una de Jesu Christi Genealogia, altera de Annis, quibus natus, baptizatus, mortuus est, comparat. Quibus Harmoniæ Evangelicæ de Passione, Morte, Resurrectione ac Ascensione Jesu Christi Salvatoris nostri Libri tres, de Baptismo Disputationes XX, & una de Sacramentorum vi & efficacia succedunt. Has excipiunt Theses Theologicæ de Baptismo & de variis doctrinæ Christianæ capitibus. Tum transitione facta pergitur ad res Ecclesiæ. Hic primo se offert Dissertatio trina de tribus Symbolis, Apostolico, Athanasiano, & Constantinopolitano: mox sequitur Historia Pelagiana, cui subjunctum videas de Manichæis & Stoicis non integrum Tractatum, sed majoris operis de Gratia Dei fragmentum antea non editum: tandem totum hoc opus clauditur duobus circa proxime elapsi seculi initium editis Tractatibus, qui controversias eo tempore agitatae expendunt, Epistolica nempe Dissertatione de Jure Magistratus in rebus Ecclesiasticis, & Responsione ad Judicium Hermanni Ravenspergeri de libro Hugonis Grotii contra Socinum de Satisfactione.

Multum de collectis his Vossii operibus doctissimis Editoribus debet Orbis Eruditus, multum ipsius Vossii nomen, cui nova hac Vossianorum operum editione monumentum ære perennius denuo erectum esse, ipsius Manibus merito gratulamur.

VITI BERINGII FLORUS DANICUS.

Othinæ, impressus a C. Schrödero, 1698, in fol.

Constat 8 Alph.

INter Lumina Daniæ, quæ superiore seculo explenduerunt, *Vitus Beringius*, Historiographus Regius, & in supremo Regni tribunali Regioque ærario, dum viveret, Assessor gravissimus, Polyhistor, Poeta, Orator insignis, locum sibi haud postremum vindicat. Et Carmina quidem illius varia, elegantissima
uti

utique & summum acumen spirantia, legi ab omnibus potuere, postquam inter *Delicias quorundam Poetarum Danorum* Lugduni Batavorum A. 1693 excusas, *Fridericus Rostgaard*, Vir celeberrimus, vita etiam Beringii & opusculorum ab eo editorum indice præmissis, publici ea juris fecit. Præsens vero illustre splendidumque opus, quo Danicam Historiam complecti sub *Flori* titulo voluit, a quamplurimis, qui multis in eo annis summoque studio elaborasse, Beringium noverant, diu, sed frustra (nam ipse quidem anno jam 1675 e vivis excessit) expetitur fuit, donec tandem A. 1698 foetus hic pulcherrimus, dubium quo obstetricante, in lucem fortunato prodiit. Tametsi vero serius ad nos, quam exoptaveramus, pervenerit posthumum hoc opus, viderique possit gratiam novitatis dudum exuisse, persuasum tamen habemus, paucis illud adhuc innotuisse; certe in officinis nostris librariis obvium hactenus non fuit: ut adeo operæ nos facturos pretium putemus, si vel nunc de eo quædam edisseramus.

Præfixa est Historiæ ipsi elegantissima Præfatio, qua gravi oratione tum *Imperium Monarchicum in omni Republica optimum esse*, tum *tale Imperium jam inde a condito Regno in Dania obtinuisse, idque plenis sub Friderico III, Avo hodierni Danorum Regis, juribus restauratum fuisse*, demonstrare annitur eloquentissimus Beringius. Adstructa nimirum, exordii in ea loco, uno & altero argumento Rectorum in Rebuspublicis necessitate, proluxa prius oratione disceptat, quodnam regimen Rectorum sit præstantissimum, an Democraticum, an Aristocraticum, an vero Monarchicum? Atque tandem innumeris regiminis Democratici aut Aristocratici incommodis, & maximis contra imperii Monarchici utilitatibus ostensis, decernit: *Regnum Monarchicum longe præstare tum Regno Democratico, tum Aristocratico*. Quo asserto tamen, neutiquam se carpere statim monet Orator disertissimus, florentissimas per Europam Respublicas, quæ sub Optimatum imperio ad summum hodie felicitatis suæ fastigium sint evectæ. Geminam enim iis deberi laudem, quod in pessimo statu optimis consiliis, & in inconstantissimo regimine diutissime florent. At nihilominus alioquin statum plerumque rerum enasci perversissimum, ubi penes Plebem summa sit potestas, & ex ea Duces ac Rectores Reipublicæ

eligantur. Siquidem constat, quod ejusmodi ex plebe lecti Rectores, inter nundinationes causarum, commodum privatum raro a publico distinguant: quod eidem filios aut agnatos in hæredes regiminis nunquam non obtrudant: quod aliquando regiminis profus ignari & potentia impotentes, effraznata dominandi libidine intumescant, & coeca tantum ac immoderata, maximo Reipublicæ detrimento, consilia capiant: aut quod perpetuæ, ubi plures regnent, sint, consiliorum moræ atque ambages, & tantum absit, ut exoptata semper inter tot capita consiliorum fervetur concordia, ut potius nil nisi suspiciones clandestinæ, iræ, odia, dissidia & factiones publicæ exoriantur. Unde pateat, ex geminis aut pluribus regimini datis capitibus, in Republica perinde ac in homine, monstrum tantum enasci, & eo rerum statu, ubi in diversas diversa imperii capita discendantur factiones & sententias, Lernam persæpe omnium malorum fieri Rempublicam. Satius inde esse, si tutela & regimen rerum humanarum in uno regno, velut in una navi, uni tradatur Rectori. Ita enim ex unius capitis nervis, omnium membrorum temperamentum & regimen profluere sanctissimum. Ita adesse in regno cœli faciem, quod inter perpetuas circumvolutiones, uno collustratur Sole. Ita arctiori cives & milites vinculo constringi, si unus in sacramento nominetur Princeps, & unus in legum promulgatione Legislator. Ita foedera cum vicinis & exteris firmiora diutius manere & sanctiora, si unus gentium legatis Dux ostentetur ac Imperator. Neque etiam in Monarchia metum esse, ne consiliorum ancipitis, suffragiorum moræ, aut æmulantium odia Rempublicam divexent. Accedere potius statum Monarchicum ad cœlitum statum beatissimum, in quo unus imperet Deus: ac ideo quoque Regibus Majestatis titulum & communis parentis nomen dari, nec non cum sceptro coronam his imponi, ut æternitatis ac divinitatis symbolum in eorum frontibus resplenderet.

Quo vero stabilis eo magis ac firmior in omne ævum maneat Monarchia, necessariam adhuc maxime esse addit Beringius perpetuam hæredum ex una stirpe in regno successionem, ita tamen, ut quem nascendi ordo inter defuncti Monarchæ filios throno proximior ostenderit, thronum ascendat & regnet. Sic enim, cum una familia perpetuum foret Regum seminarium, cives nunquam

capite suo destitui, adeoque nullam, post mortem Regis sui, jacturam prope modum sentire. Sic ipsos Principes, regni hæredes, eo magis ad supremum Heroicarum virtutum apicem Majorum exemplis eniti, atque publicæ salutis eo semper esse amantiore, quo certius sciant, sua esse omnia, quæ tuentur. Enutririque eosdem eo majori a parentibus sollicitudine, ad publicam Reipublicæ salutem; ac ideo mutuum Principum & civium amorem eo semper esse efficaciorum. Ocludi hoc modo ambitioni viam omnem. Abesse inter regna turbulenta, neque metuendum, ne aut peregrini regnum occupent, aut ipsi electores istud ad se trahant & rapiant. Miserum inde haud raro statum enasci in iis per Europam imperiis, in quibus inter comitorum solemnia, & suffragiorum moras atque ambages, ex electorum arbitrio & potestate suprema potestas, ejusque moderator dependeat. Evenire eo multoties statu cædes & funera magnorum virorum tristissima, si videlicet pro suis singuli quandoque electores suffragiis ad arma consurgant, & pro eis tanquam pro aris & foecis decertent. At excipere quis contra hæc & cætera a Beringio allata argumenta poterat: *bonos non semper nasci in purpura.* Ad quod autem eloquentissimus Beringius paucis regerit: *neque vero in comitiis bonos semper eligi.* Rectius inde fore atque satius, si, quod de suis Galli Regibus dicant, *nunquam moritur*, suum quævis Respublica de suo Rectore esse juberet symbolum, atque Rex instar Phœnicis e suo semper cinere in filiis suis esset superstes.

His præmissis, jam secundo loco evincere annititur Beringius, *Dania imperium semper fuisse Monarchicum*, tum quod hæreditaria in eo perpetuo obtinuerit Regum successio, tum quod supremam aut Monarchicam ibidem Reges semper exercuerint potestatem. Quod enim prius attinet, nullum per orbem regnum reperiri, quod per integra quinque & viginti secula, quod Daniæ contigerit, perpetuam & indivulsam in gemina omnino stirpe successionem continuaverit. Nam a Dano imperii conditore, ad Unguinum usque, Daniæ Reges unius familiæ sanguinem fuisse, per unicum foeminam, Suanhuidam, Hotteri genitricem, connectæ. Deinde vero ab Unguino usque ad Domum Oldenburgicam, alteram Regum seriem per tres foeminas, Gyretam, Estritiam & Mar-

Margaretam, junctam fuisse. Atque harum familiarum in regno Daniæ successionem hæreditariam, constantem adeo fuisse & perpetuam, ut aliquando etiam ad fœminas, aliquando vero ad distitos procul a stirpe & patria in aliis extra Daniam terris agnatos regimen descendisse, Margarete & Erici Pomerani atque Christophori Bavari exempla comprobent. Imo eandem ob causam, ne scilicet deficerent e stirpe Regia, qui regnarent, Ubboni reluctanti, & Jarmerico e captivitate redeunti, paternum regnum fuisse traditum. Cui hæreditariæ successionis juri & illud porro accedat, quod Reges Daniæ non tantum hercisei olim regnum, sed & istud aliis privata auctoritate donare potuerint. Quamvis autem jam hæc hæreditaria olim Regum in Dania successio, ab adversæ opinionis auctoribus non ficulneis prorsus argumentis possit impugnari: hodie tamen hæreditariam in Dania Regum successionem æque ac potestatem Majestaticam inconcussam stare monet Beringius & integram, ex quo utrumque, & successionem & potestatem, FRIEDERICUS III, manumissa veluti Domo Oldenburgica, plenis A. 1660 juribus in Daniam reduxerit. Frustraneum inde jam fore Bodinum & quemvis alium, si Majestatis jura Daniæ hodie velit detrahere, ob leges Regum olim inaugurationi adhibitas. Has enim Friedericum memoratum abrogasse, ita ut nunc citra comitia & interregna, Regii Principes thronum ascendant, relinquuntque posteris.

Ne autem quis suspicetur, jura supremæ potestatis superiori jam demum seculo in Daniam esse introducta, ultimo adhuc loco veritatissimus in Historia Danica Beringius contendit, Regimen Danorum semper fuisse Monarchicum. Nam ante conditum etiam Regnum, ipsos Judices vel Suffetes supremam aliquam & Regia haud multo inferiorem potestatem tenuisse. Id quod partim ex multis antiquitatis & scriptorum testimoniis non contemnendis, partim exinde possit probari, quod Judices non tantum pro tribunali sederint; sed quod &, veluti supremi omnium rerum in campo & foro Domini, populum in concionem libere evocaverint, tributa sciverint, dignitates mandarint, & belli ac pacis sine provocatione populi moderatores extiterint. Additum fuisse his juribus jus gladii summum, & supremam in cives jurisdictionem, quæ etiam inter ipsos fuerit hæreditaria. Imo non ad vicinos modo populos, sed & ali-

MENSIS APRILIS A. M. DCCIII. 153

aliquando trans maria & oceanum formidandas in orbem legiones emisisse. Fuisse eas Gothos, qui primi a septentrione in meridiem egressi Cimbrorum tradux fuerint ac tribules. Neque vero Cimbro aut Gothos tantum; sed & Gepidas, Longobardos, Varios, Vitasque, & qui eos longo intervallo exceperint, Normannos generis sui decora & incunabula ex Dania arcessere. Ampla posthæc laude extollit Ostro-Gothorum & Vestro-Gothorum res gestas & victorias, nec Judicum laudes reticet, qui interea, dum hæc extra Daniam agebantur, domi togæ gloriam altius indies extulerint, & justitiæ ac pietatis antistites extiterint serenissimi. Nullam proinde per orbem gentem ad divinam Reipublicæ imaginem propius, quam Danicam accedere, quæ ad Dei nutum & præceptum constituta sub Judicum magisterio adoleverit. Elapsa esse novem integra secula, per quæ Judices in Dania supremam in toga & sago potestatem exercuerint. Post ea tempora, quæ Daniæ pueritia dici possent, adolescentiam ingressam Daniam prodire cœpisse cum corona in publicum, & marura velut ætate in purpura se orbi ostentare, h. e. traductum fuisse regnum a Judicibus ad Reges, eaque mutatione, quam aut æternæ rerum omnium vicissitudines, aut mutæ & fatales tunc temporis insularum Danicarum iræ & contentiones, nullo alio veluti remedio, quam auctoritate Regia compescendæ accelerarint, supremam seu majestaticam in Daniam potestatem fuisse introductam. Atque ut hæc Daniæ potestas Monarchica, & per continuam Regum seriem ad nostra usque tempora continuata, atque imprimis Friederici III auctoritate anno Christi 1660 plenissimis Majestatis & hæreditariæ successione juribus communita, ævum pariter omne ac spatium orbis emetiatur, postremo demum loco Beringius pie precatur.

Diutius paulo nos Præfatio detinuit. De Historia ipsa paucissimis dicemus. Eam a Dano, Regum primo, annoque ante natum Christum millesimo trigesimo octavo orditur Beringius, atque ad ea tempora deducit, quibus regnans hodieque Domus Oldenburgica sceptro Danico admota fuit, i. e. ad seculi post Christum natum quinti medium. Sermonis genere usus ubique est sublimi & arguto, ut attentum Lectorem omnino requirat, inter Historicum & Panegyristam quasi medius, celebratis justo elogio Regum præclare gestis, sed nec dissimulatis tamen eorum vitiis pravis-

que facinoribus. Seriem Regum, adjectis ubique imperii annis, eam proxime servat, quam dudum Saxo Grammaticus, Daniæ Historicorum hucusque facile princeps, ex Islandicis aliisque monumentis eruit atque congeffit: nisi quod a Dano I cum Saxone Regum Historiam auspicatus, post Olavum I, *Haraldum I*; post Frothonem V, *Haraldum II*; post Quinqueviratum Daniæ, *Haldanum III*, *Haraldum Hyldebrand*, *Ringonem I*, & *Hettam*; post Sivardum I, *Butilum*; post Regnerum, *Haraldum Klakium* & *Ivarum*; post Ericum I, *Ericum puerum*, & post Olavum Famelicum, *Ericum bonum* ac *Ubbonem* interserat: quorum fata & facta Saxo quidem maximam quoque partem loco suo memorat, nomina vero eorundem suo Regum Daniæ censui ac numero nusquam adscribit. Inter Sni-onem vero & Biornonem, trium integrorum seculorum hiatum seu lacunam esse Historiæ Daniæ, intime & graviter conqueritur Beringius, quam in Saxonis Historia dudum Arvidum Huitfeldium & Claudium Lyschandrum, Historicos Danicos, animadvertisse, doctissimus Stephanus in uberioribus suis ad Saxonis Historiam notis testatur.

*AURELII PRUDENTII CLEMENTIS QUÆ EX-
stant. Recensuit & Adnotationibus illustravit CHRISTOPHO-
RUS CELLARIUS, qui & Indices copiosiores Rerum
& Verborum addidit.*

Halæ Magdeburgicæ, sumptibus Orphanotrophi, 1703. in 8.
Alphab. 1. plag. 13.

Christianorum poetarum princeps omnium iudicio Aurelius est Prudentius, divinus quasi Pindarus, & sanctissimus Horatius: nec tantum lyrico, sed omni genere carminum excellens. Sæculo, quod nuper exegimus, duo cum primis in ornando illo laborarunt, Joannes Weitzius & Nicolaus Heinsius, quorum libri quum desierint in bibliopoliis prostrare, novam editionem, & utraque commodiorem adgressus est Vir meritissimus de bonis literis CHRISTOPHORUS CELLARIUS, quem sponte sua id molientem beatus noster FRIDERICUS BENEDICTUS CARPZOVIVS ultimis ex fatali morbo literis, pro amicitia, quam cum ipso percoluerat, ex-
stimu-

stimulavit; ut ille in nuncupationis epistola profitetur. Id autem egit Editor celeberrimus, ut primo textum quam emendatissimum daret, usus in id non aliis codicibus manuscriptis, quam quos plurimos laudati viri Heinsius atque Weitzius excerpserant, quod ille antiquissimum quemque in Italia, Gallia, Britannia, præter suos, evolvit; hic præstantissimos latitantes in Germania. Quibus quod meliores non possunt inveniri; ex his, quod sibi optimum videbatur, Prudentio vindicavit ita, ut in plerisque summi iudicii virum Nicolaum Heinsium secutus sit: in nonnullis autem ob graves rationes ab illo discesserit, quas in Notis profert. Quod autem præcipuum in hisce Notis est, ad explicationem magis, quam ad lectionem & curam criticam pertinet: quamquam neque hæc, ubi opus erat sensui ac interpretationi, posthabuit. Sic nullum fere locum difficilem, aut intactum ab aliis, reliquit inexplicitum, in quo offendere lectores possint, præsertim adolescentes, in quorum usum hæc editio apparatus est. Indices adjecit copiosos Rerum & Verborum: etiam tertium licentiæ Prudentiæ, sive metri a regula recedentis. Nam Christiani poetæ plus sumunt sibi, quam ceteri, in Græcis maxime vocabulis, quibus pro vulgari, quæ illo ævo obtinebat, pronuntiatione suam syllabarum quantitatem constituerunt. In Præfatione optat Editor, ut in Christianis scholis hic poeta cum Virgilio & Horatio jungatur, quo cum carminum varietate, qua vel omnibus antecedit, juvenus Christiana etiam Ecclesiæ antiquæ ritus atque fata condiscat, quod utique plurimum adferre ad rem sacram & pietatem possit,

DUODECIM PANEGYRICI VETERES, EX SEculo a Diocletiano ad Theodosium superstites, recensiti & Adnotationibus illustrati a CHRISTOPHORO CELLARIO, qui & Indices copiosiores Rerum & Verborum adjecit.

Hæc Magdeburgicæ, sumptu Jo. Bielckii, bibliopolaris Jenensis, 1703, 4. Alphab. i. plag. 7.

Quæ prima olim Romanis & præcipua disciplina Eloquentiæ erat, qua in foro, in curia, pro rostris & in ipsis caltris promississime res gererent suas; ea postmodum ad pauciores usus redacta.

éta fuit, quorum præstantissimus est ille, qui magnorum Principum laudibus panegyricis continetur. Hunc quod præcipue Constantinorum sæculo excultum esse videmus, illos Panegyricos, qui supersunt, rarius adhuc & minori cura in Germania excufos, clarissimus Editor cum Adnotationibus suis publicavit, ut qui in eloquentia se exercent, aut ad Principum laudationes vocem præparant, exemplum habeant, ad quod meditationes suas imitando possint componere. Laborarunt in his olim eruditi viri, Livinejus, Acidalius, Rittershusius, Gruterus: cum quorum Notis sigillatim & conjuncte aliquoties hi Panegyrici prodierunt: anno cło 10c LXXVI etiam Parisiorum Lutetiæ augustiore forma Jacobus de la Baune cum suis adnotamentis edidit. His omnibus usus est Cellarius noster, & quod quisque præstantissimum, præsertim ex MSS. observaverat, exceperit, & suis interpretamentis inseruit, quibus quidquid difficile ad intelligendum erat, planissime clarissimeque exposuit. Singulis Panegyricis argumentum præmisit, ut in conspectu sit materies. Continent enim res præstantissimas, ad historiam illorum temporum complendam & explicandam cumprimis utiles ac necessarias. Verbi gratia, de Maxentii tyrannide, de Constantini contra illum bello & victoria nemo plenius, distinctius nemo disseruit, quam Nazarius, & alius anonymus auctor Panegyrici VIII, enarraverunt. Egregia quoque & rara sunt, quæ de Constantino patre, de Juliano, de Theodosio traduntur, ut vere celeberrimus Editor in præfatione dixerit, arcanam historiam & ab aliis præteritam in his Panegyricis reperiri. De dicendi genere, nonnunquam gloriosiore quam pro mortalium conditione Principum, in eadem præfatione præmonetur. Panegyrici sunt numero XII, secundum ætatem Augustorum atque Cæsarium (hos enim accurate, ut fuerunt discreti, hæ orationes distinguunt) distributi, quorum primus est dictus Maximiano Herculeo; eidem etiam secundus: ultimus Theodosio Magno: medii Constantio Chlora & Constantino Magno, maxime Eumenii Augustodunensis; Juliano, Mamertini foetus junioris; & Gratiano, ex ingenio Aufonii; quem apposuit Editor, a nonnullis, etiam a Parisiensi de la Baune, in serie & complexu Panegyricorum prætermisum. Inprimis commendabilis est Panegyricus
 III Eu-

MENSIS APRILIS A. MDCCIII. 157

III Eumenii, pro Restaurandis Scholis ad Constantii Caesaris præfectum Galliarum. Plinii autem Panegyricum Noster non adjunxit, quia idem eum cum Epistolis illustratum olim ediderat, ut anno clō lōc XCIII mense Aprili recensuimus. Nunc vero unius seculi orationes, quod a Diocletiano ad Theodosium fuit, complexus hoc fasciculo est.

CHRISTOPHORI CELLARII ORTHOGRAPHIA

Latina, ex vetustis monumentis, hoc est nummis, marmoribus, tabulis, membranis, veterumque Grammaticorum placitis, nec non recentium ingeniorum curis excerpta, digesta, novisque observationibus illustrata.

Hale Magdeburgicæ sumtu Jo. Bielckii, 1703, 8.
plag. 10.

Latine scribendi rationem sive Orthographiam, propter variationes successu temporum, etiam ætate una ab ipsis Romanis factas, auctasque a Grammaticis antiquis, in ordinem redigere & summam explicare multi sunt adgressi, in quibus maxime Aldus Manutius Pauli filius, Justus Lipsius, & Claudius Dausquius excelluerunt: quibus clarissimus Auctor nunc adnumerandus est, diligentissime, quidquid hujus rei est, scrutatus, & brevi summa in hoc Latine Orthographiæ libello complexus. In duas partes distribuit, quarum prior de variis, quæ generatim ad universam Orthographiam pertinent, agit ita, ut ante omnia, quod ceteri præterierunt, distinguat inter majusculam veterem literarum formam, in nummis, lapidibus, antiquissimis codicibus superstitem; & minusculam, multo posteriori, & quum caderet Latinitas, superinductam: quarum diversas rationes esse, nec unam ex altera ubique judicandam, perspicue ostendit. Deinde agit de literis Græcis in Latium adsumtis: de Vocalibus & Diphthongis Latinis: de formis *V* & *U*, *v* & *u*, quando distinguî cœperint; & de aliarum in vetustis nummis connexionem. Ad hæc de literarum mutatione in compositionibus, ubi per ordinem & seriem Præpositionum a pag. 36 ad 49 omnia recenset ac explanat. Subjicit de Adspiratione, ubi addenda sit, & ex quibus expungenda: etiam de

Numeris Romanorum : postea de Accentibus Latinis , quos , ut in usu hodie sunt , Adverbiis & Particulis impositi , rejicit omnes & ineptiarum accusat , quia longissime abant ab apicibus veterum , quibus vero & hi non nisi rarissime usi sint : dein propterea , quod innumera sint diversae notionis Nomina & Nomina , Verba & Verba , Verba & Nomina , quae plane iisdem literis scribantur sine notulis accentuum , & tamen a quovis legentium discernantur. Quanto magis , inquit , Adverbia ab rarissimis Vocativis distingui ab omnibus , etiam a pueris , poterunt ? ut apicum illorum neque necessitas sit , neque usus ullus , quum ex sensu id , quod illi discernant , satis possit intelligi. Tandem de Signis Distinctionum , puncto , commate , colo & ceteris : & de Divisione in fine versuum : item de Notis seu Abbreviaturis pertractat , & clare omnia proponit . Et haec priore parte . Posteriore secundum Alphabeti ordinem , singulas voces , controversas in scribendo , percurrit , & ex antiquis monumentis Grammaticorumque rationibus , quae probabilior scriptura sit , & plus olim auctoritatis habuerit , multa cura & solertia demonstravit .

**LAURENTII BEGERI , CONSILIARII REGIO-
lectoralis Brandenburgici ab Antiquitatibus & Bibliotheca ,
de Numis Cretensium Serpentiferis Disquisitione An-
tiquaria .**

Coloniae Marchicae , typis Ulr. Liebperti , 1702 , in fol.
Constat plagulis novem .

Tab. I.
Fig. I.

Elegantissima haec Disquisitio in Colloquii modum conscripta est , ubi celeberrimus Begerus , assumpto *Dulodori* nomine , id agit potissimum , ut Cretensium Asiaticorumque a Serpentibus creditam originem adstruat , atque inde Antonii quoque & Augusti , aliorumque numismatibus serpentiferis lucem effundat . Quae hinc quatuor Cretensium serpentifera numismata , quae apud Goltzi-um extant , (ex quibus unicum hic exhibuisse suffecerit) producit , & quid in illis serpentes , quid pharetra , Bacchique cista mystica & hederam sibi velit , copiose edisserit ac explanat . Existimat quippe , serpentibus his ipsos Cretenses adumbratos fuisse , nec obscure gentis originem iis declarari . Cumque primus homo in Asia externa creatus dicatur , & Genes. X disertis verbis tradatur , *Japhethi*

posteriores insulas inter se divisisse, sponte sequi, Crete incolarum origine ab Asia arcessendam esse. Sed ut, quæ probanda sibi delegit, clara maxime reddantur & perspicua, ulterius progreditur, atque evincit, serpentes Asiæ symbolum fuisse. Planum hoc ac expeditum facit numismate Augusti, quod *Asia recepta* inscribitur, & serpentes connexos exhibet; cui jungit, quæ apud Seguinum extant, Laodicensium numismata, non connexos solum serpentes, sed & pharetram amplexos, eodem plane modo, quo & in numis Cretensum visuntur, ostentantis. Et quamvis exinde dilucide satis appareat, serpentes Asiæ symbolum esse, accuratius tamen ista persequi, allatoque simulacro Asiæ, serpentem dextra præferentis, quod & nos hic representamus, uberius explanare Dulodorus voluit. Quæ in re utut a Clarissimo Begero Vaillantius discendat, eo quod Præstant. Numismat. Tom. II, p. 143 adfirmet, non serpentem in hoc numo, sed acrostichium designari: tantum tamen abesse, productis rationum momentis, Begerus asseverat, ut Vaillantius opinionem hanc tueri possit, ut potius eodem loco futetur: *angues insignia sunt Asia minoris, ut fidem facit Augusti numus cum iis, & epigraphæ, ASIA RECEPTA*. Istis perpulchre confectis, ut reliqua quoque rite explanet, Strabonis locum ex libro XIII affert, atque ejus beneficio probat, Asiæ simulacrum non tantum ob serpentum in Asia multitudinem præferre serpentem, sed vel maxime ob serpentigenas. Locus iste est: *Ἐπὶ δὲ καὶ Πάριον πτόλις ἐπὶ θαλάτῃ, λιμένα ἔχουσα μείζω τῆς Πειραιῶν. -- Ἐνταῦθα μυθίως τὰς Ὀφιογενεῖς συγκοινωνίαν τινα ἔχουσιν πρὸς τὰς Ὀφείας. -- Μυθίως δὲ τὸν ἀρχηγὸν τῆ γένους ἠρώα τινα μεταβαλεῖν ἐξ Ὀφείας. Ideo vero imprimis Asiaticos a serpentibus suam deduxisse originem, ut ostenderent, non navali solum potentia & peritia se excellere, sed & viros alere omni ex parte Heroes, utpote a serpentibus oriundos. Olim quippe & maximos summosque viros a serpentibus genus repetiisse, & ipsis serpentibus divini quid tributum esse, idque posterius Eusebii potissimum de Præpar. Evang. Lib. I verbis firmari. Sed & hoc, quod celeberrimus Dulodorus affirmat, præterire non possumus, a serpente nimirum primorum hominum seductore Ethnicorum errores prodixisse, adeo ut serpentem in Orgiis mysticis hinc non abs-*

Tab. I.
Fig. 2.

ratio-

ratione quidam deducant, suetamque vociferationem EVOE, a prima mortalium matre EVA desumptam, non adeo absurde arbitrentur, Utut autem re ipsa fortasse serpentis hinc divinitas ortum traxerit, cum tamen res progressu temporis inter Ethnicos fuerit oblitterata, iis se inhærere velle dicit, quæ Ethnicis nota aut saltem credita fuerunt. Cujus propositi memor id proinde expedire annititur, quomodo ab unica gente in Parianorum angusto agro ad universos Asianos descendi possit. Ita vero instituti rationes moderatur, ut demonstrat, Phrygiam minorem seu Troada antiquissimis temporibus, & omnium primam, Asia nomen obtinuisse, indeque paulatim nomen hoc toti continenti commune factum esse. Quam sententiam cum plurimis optimorum auctorum suffragiis munivisset, porro inde efficit, Lydos gloriam Trojanorum commento quodam sibi vindicasse, & Iones etiam longo post Trojam tempore, adeoque diffuso jam ulterius Asiae nomine, in Asiam transiisse. Nec Homero non hanc Asiae appellationem cognitam, sed & ejus ætate jam ultra Caystrum progressam esse probat, eo quod Iliad. β. vers. 461 canat:

Ἀσίῃ ἐν λιμῶνι καυτέρῃ ἀμφὶ πύθρον.

Male vero se tueri opinionem Stephani Byzantiini, qui Ἀσίῃ interpretetur ἀσί τῆς Ἀσίας, præsertim cum ipsi aperte repugnet Virgilius, ita hunc locum exprimens:

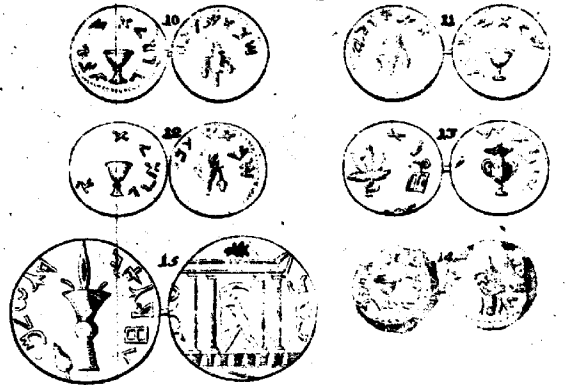
Jam varias pelagi volucres & quæ ASIA circum

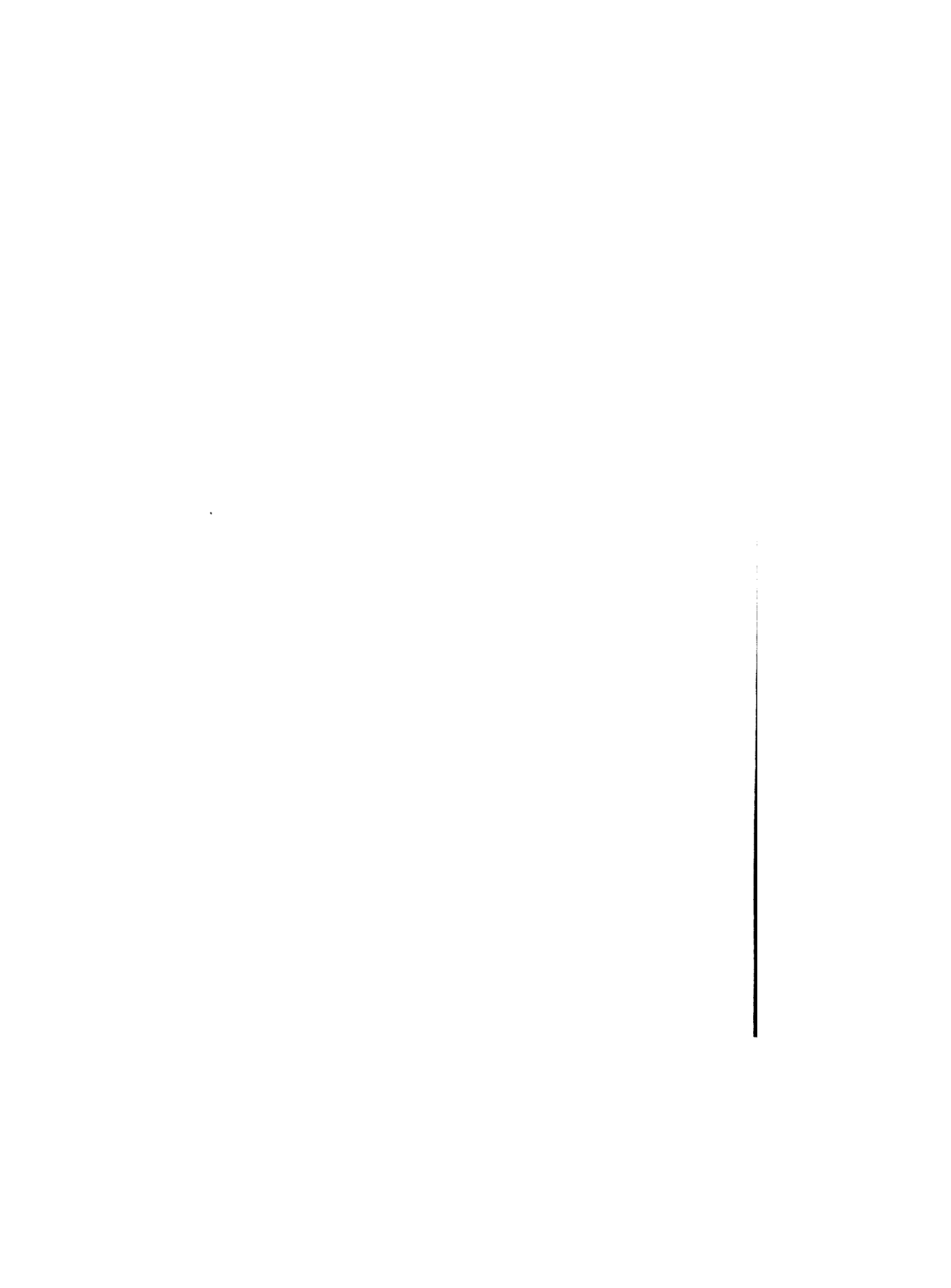
Dulcibus in stagnis rimantur PRATA Caystri.

Cui denique accedat Dionysius in Periegesi vers. 836, seq. Vannum non minus Servii esse effatum, qui allerat, Asiam regionem primam corripere, Asiam vero paludem producere, cum idonei scriptores aliter statuunt, quorum exempla hic congesta videas. Cum ergo ex hæcenus dictis planum effecerit, Asiae nomen, Trojanæ regioni antea proprium, in cæteras regiones diffusum esse, non mirum videri ait, quod & origo a serpentibus petita ad castransmissa fuerit. Et quod ad Cretenses attinet, eos ab Asia hac, quæ Trojanis subfuit, oriundos ex Phrygia per Thraciam & Græciam in Cretam transiisse, multisque in rebus Phryges imitatos, originemque suam mentitos fuisse, copiose Dulodorus & eleganter edisserit. Ne vero nominum varietas cuiquam imponat, hoc quoque solerter, ut mul-

TAB. I. ad A. 1703. M. April. pag. 157.

ut multa alia, præcipit, eos ab Ida Phrygiæ monte Idæos Dactylos vocatos, & a nonnullis Cabirorum, nec non Curetum nomine, compellatos fuisse. Ad corytum denique, arcus & sagittas in Cretenſibus numis quod attinet, nihil iis denotari aliud, quam ſagittandi artem; cumque Cretenſes eam ab Apolline ſe didiciſſe gloriati fuerint, dilucide inde apparere, quod ab Orientalibus Aſiæ populis eam didicerint. Apollinem enim Solem eſſe, qui ab Oriente ſurgit, & inde orbem tranſit, quique ideo jaculandi arte cenſetur excellere, quod radii Solares ſagittarum rationem obtineant, idque Solem in Cretenſium quodam numo aperte teſtari. Contra ſerpentem, cum ciſta & corona hederacea, Auctor ad cultum Bacchi per Aſiam univerſam vulgatiſſimum, & originem orgiorum docet reſpicere: nec pertinere non huc, quod in numiſmatibus Antonii ciſta myſtica Bacchi ſerpentibus imponatur; quandoquidem omnium fere ſcriptorum ſuffragiis conſtitutum ſit, Antonium pro Baccho in Aſia cultum eſſe. Sed hæc ſpeciminis loco ſufficiant.

COLLOQUII QUORUNDAM DE TRIBUS PRIMIS Theſauri Antiquitatum Græcarum Voluminibus ad eorum Authorem Relatio, amico DULODORI calamo ſcripta & publicata.

ANNO 1702, in fol. Conſtat plag. 8.

Splendidum opus eſt, quod ſub Theſauri Antiquitatum Græciæ titulo, curante celeberrimo Jacobo Gronovio, prodiit, & pro-ut in præfatione ipſe loquitur, *viſibilem Græciæ veterrima hiftoriam, & quicquid auri, argentiſque præſci, vel aris alteriusque ornamentis ad hanc cauſam pertinens reſtat*, complectitur. Primum ejus tomum in Actis A. 1697 p. 529 indicatum a nobis laudatumque meminimus: de ſecutis vero deinceps per temporum intervalla tomis aliis fatemur nondum nos dixiſſe, quod expectandum cenſeremus, donec opus univerſum eſſet abſolutum. Interim non defuere, qui ſeu læſſiti a Gronovio, ſeu quibuſcumque de cauſis aliis, juſtum ſub examen tres ſaltem priores tomos vocarunt, id quod in Colloquio præſenti factum. Et quædam certe laudarunt in opere collocutores, v. g. quod Nymphæum in numo Goltziano

TAB. I.
Fig. 3.

ziano Apolloniarum scite detexerit ; quod non Q. Curtium , sed M. Curtium Romæ in voraginem profundam una cum equo se præcipitem dedisse , contra Jo. Baptistam de Cevaleriis asseruerit ; & quod denique subodoratus aliquo modo fuerit , non *Iolen* , uti clarissimus Begerus , Leonh. Augustinum secutus , olim existimarat , in gemma a nobis hic exhibita designari. Quod vero subolfecerat doctissimus Gronovius , id plenius hic Begerus explanat , accuratiusque Ovidii introspectis verbis , nunc pro candore suo dudum Orbi Erudito comprobato pronunciat , *Omphalen* in ista gemma agnosci debere. Sed plura sunt , quæ in isto opere virgula censoria notarunt. Jam enim , quod aliena & ad Antiquitates Græcæ non pertinentia , inter quæ & *sacerdotem illum Germanum navigerum* referunt , admiscuerit : jam quod res easdem sine causa repetierit : jam quod ex quadratis rotunda , ex marmoribus clypeos effecerit , quodque in figuris ea avulserit , quæ conjuncta unam constituent historiam , adeo ut separata vel plane non , vel difficulter agnosci possint : jam quod de multis perperam statuerit , & in primis quamplurima nulla idonea ratione ductus asseruerit , quo referunt , quod *Agamemnonem* in numo Gortyniorum ex sola litera A , & ex solis literis A. B. *Abarin Scytham* agnosci posse crediderit : jam quod longe plurima omnino ad institutum pertinentia exhibere neglexerit , exprobrant ipsi & objiciunt. Singula quidem omni conatu diluere Dulodorus h. e. L. Begerus nititur , sed ita hoc evenit , ut postremo , quod suarum virium non fuerit , Gronovium ipsum sua eruditione suppleturum confidat ; quam quoque causam esse ait , cur totius colloquii summam ad Gronovium perscribere in animum induxerit. Nos quæ in illustri opere carpuntur , uberius ordineque recensere , cum prolixum id nimis foret , non possumus ; nec volumus , ne quid affectibus dedisse , aut objecta invidiose repetisse videamur : etsi profecto comparata ita sunt , ut responsuro facessere negotium possint , speremusque agniturum Gronovium , in Germania quoque emunctæ naris viros superesse. Speciminis autem loco pauca monimenta , in quibus explicandis doctissimi Viri dissentiant , adducemus , judicio integro Lectoribus relicto. Et quidem statim tangunt Colloquutores , quod pro Parcibus habeat Gronovius , quas Bacchantes esse , in monumento hic quoque

TAB. I.
Fig. 6.

a nobis expresso, inde constat, quia insano motu caput jactent, hinculos dissecent, & partes in diversa auferant. Nec discedunt non ab eo, dum, quem ille Urfinum sequutus *Oeneum* Meleagri patrem putaverat, ipsi *Ennum*, suffragante numismate a Fabro commemorato, & consentientibus aliis duobus in Regio - Electorali Brandenburgico cimeliarchio ei quoad caput simillimis numismatibus, non OINOY, sed AINI inscriptis, constituunt. De *Danao* similiter rem comparatam esse. Quod enim ipse hic designetur, solo clypeo non confici, cum non Danaus, sed Lynceus ludos *Ægis ex Argo* dictos consecraverit, & quidem postquam Danaus periisset. Imo *Danaum* clypeum istum, uti veteres tradant, in juventute gessisse, cui proinde simulacrum barbatur non conveniat. Nec Argivos galeam, cui insidere Danaus fingatur, sed Lacedæmonios invenisse. Nec ferunt, quod in numo alio *Peparethiow*, quem n. 7 exhibemus, *Pratidem* se invenisse putat. Cum enim inauditum sit, *Proctides* in vaccas fuisse commutatas, *Iō* vero a se compressam in vaccam, uti veteres referant, Jupiter mutaverit, id proinde rectius hic agnosci. Objicienti Gronovio, verosimile non esse, quod Jupiter placitissimam sibi puellam inter amplexus in bestiam mutaverit, respondent, esse id utique verosimile, cum & Hyginus dicat, Jovem id fecisse, ne Juno eam cognosceret, & Ovidius aperte testetur, mutatam *Iō* canens, cum adventum Junonis Jupiter præsensisset, adeoque cum ipse ea per tenebras frueretur. In eo porro a clarissimo Gronovio dissentiunt, quod asserant, simulacrum, quod & huc transtulimus, non *Famam*, sed *Musam* repræsentare, & *Dulodorum* proinde, qui ex ala capiti affixa collegerat, *Musam* esse, recte existimasse. Gronovius quidem pro *Fama* pugnat ideo, quod volare & loqui *Famæ* proprium sit. Enimvero aliud hi esse dicunt *volare & loqui*, aliud *verba alata invenire*. Hoc capite fieri, & *Musarum* ac *Poetarum* proprium esse, qui idcirco non abs ratione alas capiti suo apposuisse fingantur. Cæterum mirari se ajunt, cur nec ad testimonium Eustathii, quo *Musas* ex pennis *Sirenium*, funiculo collectis, coronas alatas sumissee docemur, nec ad exemplum *Titii Poetæ*, qui alato capite & ipse in numis prosteret, quicquam reposuerit. Tandem præterire non possumus quæ de *M. Curtio* in toreumate, quod hic repræsentamus, disputant. Gronovius

Fig. 5.

Fig. 6.

Fig. 7.

Fig. 8.

Fig. 9.

vius Marcum intelligit, qui anno V. C. ccc xci Romæ in profundam voraginem se cum equo præcipitem egerit. At cum M. Curtius apud Valerium M. Lib. V, cap. VI, n. 2. dicatur, *equum vehementer admotis calcaribus, præcipitem in illud profundum egressisse, & in toreumate & equi & equitis trepidatio aperta sit, calcæria certe in toreumate desint, & herbæ ac cannæ sub equi pedibus non specum, qualis in foro Romano fuit, sed locum palustrem arguant, dubitant omnino, an ista interpretatio consistere possit. Majori potius jure hæc ad Metium Curtium, Sabinorum Principem, quadrare, de quo Livius referat: Ex equo tum forte Metius pugnavat: eo pelli facilius fuit: pulsus Romani persequuntur. Et alia Romana acies audacia regis accensa, fundit Sabinos. Metius in paludem sese, strepitum sequentium trepidante equo conjecit: adverteratque ea res etiam Sabinos tanti periculo viri. Ex ille quidem, annuentibus ac vocantibus suis, favore multorum addito animo, evadit.*

ADRIANI RELANDI DISSERTATIO DE INSCRIPTIONE Nummorum quorundam, ad spectatissimum virum JACOBUM de WILDE.

Amstelodami apud Franc. Halma, 1702. 8.

Plagulæ 4 cum 2 tabellis æneis.

IN elegantissimis studiis facile princeps est, quod rem nummariam variarum gentium ex antiquitate in lucem protrahit, & ad usum politioris doctrinæ accommodat. De Romanis Græcisque numismatis res clara, & innumeris speciminibus ab eruditissimis viris probata est. Orientalium nummorum explicatione felix est clarissimus Auctor, quatuor nummos Samaritanis literis signatos, doctissime hoc libello interpretatus. Hos vidit Amstelodami apud Jacobum de Wilde, virum æque cimelio nummifatum rariorem, ac singulari peritia hujus rei ac doctrina instructum. Primus illorum est ceteris integrior, inscriptionis literas salvas omnes habens: secundus & tertius ejusdem argumenti & figuræ, ex primo sunt supplendi, & in integrum restituendi. Facie, quæ palmam fert, Judææ symbolum, legit, ut quadratis literis exprimamus, שנתא רכך hoc

TAB. I.
Fig. 10. 11. 12.

hoc est, anno 224. In æram hinc hoc numero expressam inquiri, cui inveniendæ præmittit, probari non posse, nummos Judæis cusos ante templum, secundum fuisse, ex quo tempore plerique Hasmonæorum sint, qui genuini nummi circumferantur. In his æram non a conditu templi secundi, quæ brevissimo in usu fuerit, sed ab Alexandri Macedonis in Judæam adventu, seu ejus Regis anno sexto duci, quam שטרות מניין *aram contractuum* appellant: cujus etiam I. Maccab. II. 69 videtur mentio fieri, ubi Mattathias dicitur anno 146 mortuus, quem vero Judæi anno 140 decessisse tradiderunt. Quod ita Clarissimus Auctor noster conciliat, ut Maccabaico libro ab anno primo Regis Alexandri æra deducatur; in Judæorum chronicis ab adventu ejus in Palæstinam. Nec obstare ait huic Alexandrinæ æræ, quod I. Maccab. XIII, 41, 42, anno 170 *sublatum jugum* dicatur, & scribi coeptum anno primo Simonis Pontificis & Strategæ: cui similis locus ex Talmude adjunctus est pag. 16. Sed ex eodem Maccabæorum libro cap. XIV, 27 respondetur, non exclusam tum æram vulgarem fuisse, sed novam Pontificis superadditam. Hanc expositionem per singulas literas ex antiquis alphabetis, ne quod dubium superfit, copiosius confirmat. Quibus ita positis, tres priores nummos sub Rege & Pontifice Jannæo, Aristobuli fratre, percusos esse, ex temporum rationibus evincit. Aversam faciem ita legit, לְגַאֲלַת שִׁוּן *in memoriam liberationis a Grecis*. Nam & Syrorum regnum *Javan* dici, ex Seder Olam & ex Talmud probat, & aliquot locis LXX Interpretum, Esa. LXVI, 19, Ezech. XXVII, 13, Zach. IX, 13 illustrat. Pariter ductus singulos literarum examinat, ut certior fiat & hujus faciei interpretatio. Ut vero signum palmæ symbolum Palæstinæ est: ita calix partis aversæ ex Psalmo CXVI, 12 videtur signum gratiarum actionis, quia & Targum ibi *calicem liberationum* vertit. Quartum nummum ob easdem literas, antequam plenior ejusdem formæ inveniatur, non audet explicare. Quintum, quem Villalpandus, Kircherus, alii Samueli prophetæ tribuerunt, itidem noster Auctor ad Hasmonæorum tempora deducit, & potius שַׁמּוֹן *anno* legendum esse, ubi alii . . שַׁמּוֹן *Samuel* legerunt, ex ipso ductu literarum, cum explicatis nummis collato, demonstrat: etiam in altera facie, ut in superioribus, appa-

TAB. I.
Fig. 13.
Fig. 41.

TAB. I. *רֵרֶה מִיּוֹן לְגַאֲלֵת מִן הַיָּם* in liberationem a Grecis. Sextum nummum, quem *Ludolfianum* vocat, ex celeberrimi Cellarii Historia Samaritana habet, qui vero non nummum, sed inscriptiones seu titulos epistolarum, quas simul eodem schemate exhibet, a nobilissimo Ludolfo se accepisse dicit pag. 41. Ex hoc in suorum illustrationem Auctor שנת *anni* vocabulum observat: alterius faciei verba, quæ לְחֻרּוֹת יְרוּשָׁלַם *libertatis Hierosolymitana* legit, intacta nunc relinquit. Altera Tabula, a nobis omissa, exhibet nummos Punicos itidem ex thesauro Wildiano, ut convenientia literarum cum Samaritanis, præsertim ultimæ *Tau*, quæ crucis figuram habet, ut in nummis superioribus, eluceat. Tandem duos eruditos viros notat, Othonem Sperlingium & Fortunatum Scaechum: illum, quod de Judaicis nummis scripserit, oleum & operam perdere, qui eos explicandos suscipiant; quem putat suis jam explicatis abunde posse convinci: hunc, quod cufas monetas ex patriarcharum seculo deducat, abusus in id etiam Josephi lib. III cap. I, qui in Amalekitarum præda πολλὰ ἐπίσημον, *multum signata pecunia* fuisse tradit: cujus vero nulla Exodi XVII, unde desumpta est historia, fit mentio.

PROBLEMA GEOMETRICUM DE GENERALI VIA
inveniendi omnes Regulas Centrales BAKERI.

Post editam *Cartesii* Geometriam certatim Viri docti in ejus methodo perficienda desudarunt. Primo enim *Schootenius* Aequationes Cubicas solvere conatus est per Parabolam, etiam nondum ablato secundo Termino, cujus miræ industriz in *Cartesiana* Geometria illustranda orbis eruditus plurimum debet. Cum eo sua studia conjunxit Vir magni in *Huddenius*, certas Aequationes, scilicet quæ falsam radicem nullam continent, non obstante secundo Termino feliciter solvens per Sectionem Hyperbolicam. Denique *Bakerus* Anglus palmam aliis præripuisse creditus est, qui ingenio in omnes partes versato modum tandem eruit, quo ipsa etiam Parabola viam suppeditaret, solvendi quascunque Aequationes Cubicas vel Biquadratas, Ordinatis ad Axem secundarium applicatis. Hujus inventum magno cum applausu exceperunt
Gy.

Gymnasia Mathematicorum, etsi non pauci conquesti sint, Demonstrationem inventi adeo præclari sibi nondum esse reclusam. Præclara hæc magnorum Virorum inventa, priorumque inventorum facilitationes dum non sine insigni voluptate sæpe numero mente evolvi, plerumque id desiderare solitus sum in nunquam satis laudandis seculi nostri luminibus, quod cæteris adeo nitide jam excultis, nullam haberent rationem *Ellipseos Conicæ*, quæ reliquis & delineatu facilior, & ipsi Circulo absque dubio propior agnosci debet. Ipse quidem meo Marte hanc conatus sum viam ingredi, atque non omnino infelici successu mihi clavem invenisse videor, qua multo plura liceat recludere, quam *Huddenio* per Sectionem Hyperbolicam. Id quod præcipue me animavit, ad Ellipsin quoque in ministerium solvendarum *Æquationum* transcribendam, hoc erat, quod viderem eadem Analogia per Ellipsin secundi generis (de qua legi potest *D. T. in Medicina Mentis*) ascendi posse ad altiores *Æquationes*, quippe quæ non minus expedite filo describitur, cum aliæ curvæ secundi generis, quas summus *Cartesius* in medium attulit, magis in conceptu quam in operatione satis accurate exhibeantur. Quæcunque autem a me in hanc rem in chartas conjecta sunt, premere malui ad tempus, etiamsi firma demonstratione nitantur, eo consilio, ut viderem an non prius a doctioribus forte idem expeditum ac publico accuratius traditum videam, quam arrogare possem meæ tenuitati. Sed ad *Bakeri clavem* ut redeam, patet ex ejus proluxa deductione, aliorumque qui hanc illustrare conati sunt, iudiciis, quod Clarissimus *Auctor clavis* omnia a posteriore proluxis Demonstrationibus implicata tradiderit, unde in hoc quoque invento illustrando non parum operæ consumserunt Excellentissimi *Sturmius* & *Hallejus* Anglus. Meo vero iudicio, quod integris huc usque libris conati sunt Viri magni, duobus foliis præstari potuisset, omnia ad eum calculum, quem paucis communicabo, revocando. Id quod suspicionem injicit, *Cartesio* quoque hanc viam ignotam non fuisse, qui tamen maluit eam revocare ad compendiosorem methodum ejecto secundo Terminò, quod facilius videtur, quam operationes admodum proluxæ in calculo *clavis Bakeri*. Facile enita est mihi demonstrare, quod ejecto secundo Terminò ex *Æquatione*

ne $x^4 - px^3 + qxx + rx + s$ revocando eam ad hanc formam $x^4 - px^3 + qxx + r$. Termini $\frac{1}{2}p$. & $\frac{1}{2}q$, quos sumere jubet *Cartesius*, ex priore forma $x^4 - px^3 + qxx + rx + s$ eosdem pene valores accipiant, quos suis Lineis Centralibus *Bakerus* in *Clave* attribuit.

Cæterum, posteaquam Dominus *Hallejus* in *Supplementis* horum *Altorum* viam communicavit *Clavem Bakeri* admodum expedite construendi, cujus *Demonstrationem* suppressam facile est ex calculo *Parabolico* supplere, jam demum viam *Bakeri* aptiorem esse, quam si *Terminus secundus* tollatur, lubens fateor dignamque censeo, quæ ad calculum brevissimum revocetur, quod sequenti modo fieri poterit.

Si *Æquatio* se offerat quomodocunque affecta, illa comparari debet cum una ex his duabus, quæ naturam *Axis* secundarii explicant, assumpta distantia a vero *Axe* $\frac{1}{2}p$ uti vult *Bakerus*.

Æquatio prima, ubi occurrit $-p$.

$$\left. \begin{array}{l} x^4 - px^3 + \frac{1}{4}pp \\ - 2ab \\ + aa \end{array} \right\} \begin{array}{l} + abpx \\ xx \\ - 2aadx \end{array} = 0.$$

Æquatio secunda, ubi est $+p$.

$$\left. \begin{array}{l} x^4 + px^3 + \frac{1}{4}pp \\ - 2ab \\ - ab \end{array} \right\} \begin{array}{l} - abpx \\ xx \\ + 2aadx \end{array} = 0.$$

Sit jam data *Æquatio* $x^4 - px^3 + aqxx - aarx = 0$
Ea convenire debet cum *Æquatione* prima propter $-p$.

Ergo Conferendo *Tertios Terminos*

$$\frac{1}{4}pp - 2ab + aa = aq,$$

$$\text{Id est } \frac{1}{4}pp + a - q = 2b$$

$$\text{Id est } b = \frac{1}{8}pp + \frac{1}{2}a - \frac{1}{2}q.$$

prorsus ex mente *Bakeri*,

$$\text{Et } bp = \frac{1}{8}p^3 + \frac{1}{2}ap - \frac{1}{2}pq.$$

Con

Conferendo Quartos Terminos

$$+ abp - 2aad = -aar$$

$$bp + ar = 2ad$$

$$\text{seu } \frac{1}{2}p^3 + \frac{1}{2}ap - \frac{1}{2}pq + ar = 2ad$$

substituto scilicet valore (bp)

$$\text{Ergo } \frac{1}{2}p^3 + \frac{1}{2}p - \frac{1}{2}pq + \frac{1}{2}r = d$$

iterum ex mente Bakeri.

Sit alia Aequatio $x^4 + px^3 - aqx - aarx = 0$.

Hæc cum Aequatione secunda comparabitur, cum habeat + p.

Collatio Termini tertii

$$\frac{1}{2}pp - 2ab + aa = -aq.$$

$$\text{seu } \frac{1}{2}pp + a + q = 2b.$$

$$\text{seu } \frac{1}{2}pp + \frac{1}{2}a + \frac{1}{2}q = b.$$

uti & Bakerus exhibet.

$$\text{Inde } bp = \frac{1}{2}p^3 + \frac{1}{2}ap + \frac{1}{2}pq.$$

Collatio Termini IV.

$$-abp + 2aad = -aar$$

$$2aad + aar = abp$$

$$2ad + ar = bp.$$

$$\text{seu } 2ad + ar = \frac{1}{2}p^3 + \frac{1}{2}ap + \frac{1}{2}pq$$

$$\text{Ergo } d = \frac{1}{2}p^3 + \frac{1}{2}p + \frac{1}{2}pq - \frac{1}{2}r$$

Si Terminus quispiam deficiat, ejus loco (o) scribendum, ut si fuerit $x^4 + px^3 - aarx = 0$

Collatio Term. III.

$$\frac{1}{2}pp - 2ab + aa = 0$$

$$\frac{1}{2}pp + aa = 2ab$$

$$\frac{1}{2}pp + \frac{1}{2}a = b.$$

aa

r

Idem

ACTA ERUDITORUM

Idem vide in *Bakero*.

$$\text{Ergo } bp = \frac{1}{2}p^3 + \frac{1}{2}pa$$

Conferendo IV. Term.

$$-abp + 2aad = -aar$$

$$\text{erit } -bp = -ar - 2ad$$

$$\text{seu } -\frac{1}{2}p^3 - \frac{1}{2}pa = -ar - 2ad$$

substituto (bp) ad Latus invento.

$$\text{Ergo } r - \frac{1}{2}p^3 - \frac{1}{2}p = -2d$$

$$\text{seu } -d = \frac{1}{2}r - \frac{1}{2}p^3 - \frac{1}{2}p$$

$$\text{Id est } d = \frac{1}{2}p^3 + \frac{1}{2}p - \frac{1}{2}r$$

prorsus ad mentem *Bakeri*.

Atque hoc modo tractando omnes occurrentes *Æquationes*, non solum absque tabula *Bakeri* Regulæ Centrales in promptu erunt, sed etiam Demonstratio totius clavis habebitur clarior & brevior, quam unquam in lucem prodiit, dummodo quis duas fundamentales *Æquationes* ex natura *Parabolæ* norit deducere, quod ipsum si opus fuerit, decem *Lineis* facile a nobis effectum dari poterit.

CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI DISQUISITIO Curiosa: An Mors Naturalis plerumque sit Substantia Verminosa?

Francofurti & Lipsiæ, apud Jo. Christoph. Stösselni
1703, 8.

Constat plagul. 13 $\frac{1}{2}$.

HOc Ζήτησις Clarissimus Author ante triginta duos jam annos Athanasio Kirchero amice inscripserat; quod etiamsi tum hujus cura in Italia typis fuerit impressum, nonnisi pauca tamen ejus exemplaria in Germaniam nostram pervenerunt. Quapropter hanc

hanc Dissertationem revisam, auctam & emendatam, multisque raris, selectis, & curiosis Dei, naturæ artisque magnalibus, mysteriis, & memorabilibus illustratam & confirmatam, amicorum monitis incitatus, denuo luci publicæ exponere, operæ pretium Author duxit. Prima equidem fundamenta assertionis ex *Kircheri Scrutinio Pestis, & Langii Animadversionibus ad Petri Johannis Fabri Pathologiam Spagyricam* se didicisse, non diffitetur; *Augusti* vero *Hauptmanni* libellum *de Viva Mortis Imagine* (quem *Illustri Wedelius in Pathologia Medico-Dogmatica sect. XI. cap. 5.* nec editum, nec perfectum autumat) nunquam se vidisseasserit Brevibus jam Clarissimi Authoris hypothesin enodabimus.

In prima creatione, ubi virtute Divina generationis & multiplicationis vim acceperunt pura & integra semina, omnes etiam res puræ, perfectæ & incorruptibiles erant. Post lapsum vero, amissa pristina elegantia, puris seminibus novæ & impuræ supervenerunt tincturæ, quæ illis in generationum principio obsequuntur quidem, donec sub fallaci servitutis schemate, oportuna tandem nocendi tempora captent: separatæ enim & exaltatæ genium indolemque suam produnt, morborum mortisque fabri. Cum igitur homo omnium rerum sublunarium ministerio utatur, universis nunquam non impuritatibus coinquinatur, & infinitas morborum mortisque species, quæ in colluvie arsenicali, sulphurea, salina, mercuriali, vitriolata &c. consistunt, imbibit, & pro diversis & contrariis, ex quibus constat, miscilibus, (acido, puta, falso, amaro, dulci, insipido) diversimode læditur. Ne autem gratis talia adduxisse videatur Clarissimus Paullini, per vastum macrocosmum transcurrit, & totum mundum verminosum esse demonstrat, atque exemplis curiosis omnia elementa; omnia animalia, fructus, plantas, legumina, eorumque semina &c. vermibus scateret; omnem carnem, cibum & potum esse verminosum; omnem hominem a primo ortu suo vermes continere, ne sanguine quidem, in quo tamen anima, & semine ejus excepto, probat: & quemadmodum illos imprudenter agere dicit, qui omnes promiscue morbos a verminatione dependere putant, mortemque ipsam semper bestiolam aliquam esse autumant, ita omnes morbos abstrusiores & atrociores magisque contagiosos, & ab excellen-

ti putredine oriundos, ut pestem, variolas, febres malignas, dysenteriam, gangrænam &c. pro animatis, mortemque naturalem plerumque pro substantia verminosa habet. Nec spernendum sententiæ suæ robur accedere credit ex eo, quod iusta Dei iudicia, & gravissima ejus supplicia, potissimum per vermes fuerint exercita. Imo cum qualis causa, talis etiam esse soleat effectus, mortem substantiam vocare eo minus dubitat, quo certius ejus matrem, fontem & scaturiginem, peccatum originale, substantiam esse, Nicolai ab Amsdorff autoritate munitus credit; imprimis cum mors in Sacris Literis tanquam Ens reale nunquam non describatur: de quo Lectorum esto iudicium.

Sed nec silentio præterire fas est *παράδεισος*, quam pag. 134. & sequent. interferit, dum Jobum & Jobabum, de quo Genes. XXXVI, 33. legitur, unum eundemque fuisse, ex locorum circumstantiis probat; Johannis de Pineda, qui Jobum, præter alios affectus, lue Venerea laborasse dixerat, sententiam confirmat, hancque luem antiquissimam esse demonstrat.

Ἡ ΚΑΙΝῆ ἘΙΛΑΘῆΚΗ.

NOVUM TESTAMENTUM, AD PROBATISSIMOS CODICES STUDIOSE REVISUM, ADJUNCTISQUE SUMMARIIS, SINGULA CAPITA IN PARTES SUAS ACCURATE DIVIDENTIBUS, LOCIS PARALLELIS, QUAM UNQUAM ANTEA, LOCUPLETIORIBUS, VARIIS LECTIIONIBUS PRÆCIPUIS, & CHARTIS DENIQUE GEOGRAPHICIS, IN CONCINNAM HANC FORMAM ADORNATUM, VIGILIIS & INDUSTRIA JO. GEORGII PRITII, SS. Theologiae Doctoris & Professoris Publici.

Lipsiæ sumptibus Jo. Friderici Gleditschii, 1703, in 12.

Constat alphabetis duobus dimidiatis chartæ augustæ.

Quo sacratior liber est, qui Novum Jesu Christi Testamentum inscribitur; utpote in quo salutis humanæ mysteria contineri, certissimi sumus: eo majorem curam adhiberi par erat, ut & quam emendatissime & quam nitidissime excusus, hominum manibus tractaretur. Nec defuerunt a renatis litteris, qui suscepto in se hoc negotio, bene de gente Christiana elegantissimis No-

vi Fœderis editionibus mereri studuerunt. Ecce enim noti non sunt immensi propemodum labores, quos viri æterna memoria dignissimi, Desiderius Erasmus Roterodamus, Robertus & Henricus Stephani, Theodorus Beza, Joachimus Camerarius, Isaacus Casaubonus, Henricus Boeclerus, Stephanus Curcellæus, aliique circa Novi Testamenti editionem incomparabili studio exantlarunt; ut illos nunc transeamus, qui dissimulatis hoc egerunt nominibus. His vero, qui in hoc genere elaborandum sibi esse censuerunt, accensendus nunc venit *Jo. Georgius Pritius, Sanctæ Theologie Doctor, ejusdemque in illustri Ruthenæ, quod Gera floret, Professor publicus, & sacrorum apud Schlaizenses in Variscis Antistes celeberrimus*, haud ignotum in Actis his nomen. Nam ille, cum studiosorum commodis præsertim vellet inservire, ad novam Testamenti Novi editionem quam castigatissime concinnandam, jam pridem adjecit animum; cumque, quæ huc pertinent, sibi circumspexisset adjumenta, non cunctatus amplius, in eam formam, ut nunc prodit, eandem cum Republica communicat literariis. Ut autem, qualis sit illa quam sistit nobis editio, pateat luculentius, lubet, quantum ex præfatione, ubi fusius de ratione instituti sui differit, tum ex inspectione ipsius operis cognoscere datur, eandem paulisper describere. Elegantissimum typum esse, quo textus expressus est, vel ipse docere nos potest aspectus; ad optimos vero codices conlatum esse, ipse Pritius indicat in præfatione, quam operi præmisit; nec dubitandum est, quin clarissimus Vir, Guilielmus Schuzius, Verbi Divini apud nos Minister, nosterque in his Eruditorum Actis colligendis adjutor, qui editioni invigilavit, id dederit operam, ut emendatissime excuderetur. Ad marginem loca idem sonantia numero copiosissimo, quæ diuturno studio conlecta a se esse, & aliis nunc addita refert Editor, sunt adscripta, ut nec unquam alias paribus opibus in publicum adparuisse Novum Testamentum, facile credi possit. Singulis capitibus summarium præfixum est, in quo totius capituli accurata continetur dispositio; qua in re secutum se esse mentem Sebastiani Schmidii, Theologi apud Argentoratenses summi, noluit ipse nos ignorare. Cum enim accuratissimi illius interpretis commentationes in sacra Scripturæ libros magni utique pro suo merito habeantur, &

versentur ubique in hominum manibus, convenientissimum fore r-
 tus est, si mature juventuti ad easdem hoc pacto via commonstretur.
 Singulis paginis subjiciuntur lectiones variaz, non omnes quidem,
 quod nec opus ipsi visum est, quasque nec spatium recepisset; sed
 precipuz, & quaz momentum aliquod in interpretatione sacraz
 Scripturaz habituraz videbantur. Denique cum cognosceret, quantam
 Geographica notitia lucem adfundat scripta historias complecten-
 tia evolventibus, habuit curaz, ut non tantum Palastina, quam
 Christus itineribus suis subinde permenfus est; sed & regiones,
 quibus Paulus salutarem doctrinam peregrinationibus suis intulit,
 quaqua versum se extendentes, aeri incisaz accurate reprazenta-
 rentur; quam ad rem exquisitam sibi prazstitisse operam Virum,
 prazter alia, in hac eruditionis parte, ut ex operibus ipsius decan-
 tatissimis, imprimis Geographia antiqua, jamdiu constat, scien-
 tissime versatum, Christophorum Cellarium, bonarum littera-
 rum Doctorem in Academia vicina Halensi celeberrimum, gratus
 depradicat. Ita ergo perfecta videtur & elaborata esse ista editio,
 ut accommodatissima sit, quaz cum singulari utilitate studiosorum
 teratur manibus. Constituerat etiam Vir maxime reverendus, praz-
 fationis in vicem, prazmittere Introductionem in lectionem Novi
 Testamenti, in qua prosequeretur ea, quaz ad rem criticam, chro-
 nologicam, historicam, & ad interpretationem sacri codicis re-
 ferri possunt, & quaz nosse, juvenum interest; sed cum hac ra-
 tione libri moles paullo magis excrevisset, quam ut ipse commo-
 de posset circumferri, placuit separatim eandem in lucem emit-
 tere; quod, ut illam jam absolutam habet, quanto cyus pollicetur
 se esse facturum, & nos quoque non intermitteremus, si prodie-
 rit, ejus quoque in Actis nostris facere mentionem.

*HISTOIRE DE HOLLANDE, PAR M. DE LA
 NEUVILLE.*

h. e.

HISTORIA BELGII FOEDERATI AB INDUCIIS

*A. 1609, in quibus desinit Grotius, usque ad nostram ata-
 tem deducta, per Dn. NEOVILLIUM.*

Tomi IV.

Pa-

Parisius per Societatem Bibliopolarum, 1702, in 12. Alph. 2.

Prostat Bruxellis apud Josiam de Griecq.

FActum est superioris belli Gallici motibus, atque impeditis ideo commerciis, ut libri hujus A. 1693 Parisius formis perquam nitidis impressi, sicuti aliorum plurimorum librorum, copiam haud nancisceremur, ejusque adeo indicium dare nobis haecenus minime licuerit. Nunc autem, cum occasione exardescens modo belli Galliam Hispaniamque inter, & Belgium Foederatum, per typos Bruxellenses ille denuo recusus proftet, & sic ad manus nostras pervenerit, alios cum harum rerum satagentes amplius ignorare nolimus. In limine quidem operis perspicere est, Autorem ejus, natione licet Gallum, victum tamen tum amore Historiae Belgicae, quam praeteris cognitu maxime necessariam existimat, tum aliorum extraneorum, puta Campanae, Stradae, Queringhii, Bentivoglii, Conestagii, Justinianique exemplo, qui initia tumultuum Belgicorum sollicitè tradiderunt, tum denique impatientia, quod post octoginta fere annos nemo plane extiterit, qui telam a Grotio ad A. 1609 perductam continuasset, penso huic otium suum impendere tandem decrevisse. Praeterea neque Batavorum intuitu exteris se accenseri patitur Autor, quandoquidem Reges Christianissimi nascentem eorum Rempublicam per centum annos (verendum oppido, ne nascendi tempus cum bona parte adultae aetatis confundat Autor) in clientela habuerint, eandemque & copiis & pecunia semper adjuverint; fœdera insuper plurima, cum abolitione juris Albigenatus, inter duas nationes coaluerint; Historiaeque rerum, quae in Hollandia ab A. 1672, quo Gallorum societati renunciavit, acciderunt, partem fecerit Gallicae, & Gallum tam prope nunc quam Belgam tangat. Ceterum non inficiatur, posse se variis indiciis pro homine extraneo, inque statu monarchico & gremio Ecclesiae Romanae educato haberi. Qua quidem in parte nihil frustra asseruit. Etiam si enim magnam diligentiam in conquirendis Historiae suae adminiculis adhibuisse se ostendat, studiumque veritatis apprime cordi sibi fuisse simulet, multum tamen religioni ac patriae suae eum tribuisse, ex innumeris locis patet; sic ut aliis testibus fide dignis non concurrentibus, ejus dictis tuto ubivis vix inniti queas, nec suasores cuiquam facile

facile simus, ut in rationibus politicis ab eo adductis plane acquiescat, siquidem Aulam Gallicam quoad maximam partem redolent. Exempli loco allegabimus tantum, quod veram Belgii utilitatem ex perpetuo cultu ac vigore amicitiae Gallicae metiendam statuat; id quod nemo cordatorum in praesenti admittet. Historia ipsa, cui notitiam imperantium & officiorum in systemate Foederati Belgii obviorum praemittit, initium capit, ut diximus, ab A. 1609, finitque in A. 1678. Complectitur vero sedecim libros in quatuor tomos seu totidem periodos distinctos, quarum prior ad excessum Mauritii, altera ad obitum Friderici Henrici Principum Nassoviorum, tertia ad Triplex Foedus praeludique belli Gallo-Belgici, quarta denique ad pacem Neomagensem usque vergit.

SIGISMUNDI AUGUSTI, POLONIARUM REGIS, Epistola, Legationes & Responso. STEPHANI BATORII, Pol. Regis, Epistolarum Decas, & Oratio ad Ordines Polonia. E Museo H. De HUYSSSEN. Accesserunt opuscula duo alia, ad electionem Regis Sigismundi III spectantia. Omnia recensuit JO. BURCHARD MENCKENIUS.

Lipsiae, apud Jo. Frid. Gleditschium, 1703, 8.
Constat 2. Alphab.

Quo frequentiores quotannis prodeunt privatae sortis Virorum eruditorum epistolae, eo rarius Regum Principumque literas luci publicae exponi contingit. Itaque haud dubie laudem meretur Vir clarissimus *Henricus de Huyssen*, quod comparatas in itinere Polonico Sigismundi Augusti, Poloniarum quondam Regis, epistolas una cum ejusdem legationibus, & responsis ab eo legatis aliorum Principum datis, publici juris fieri voluit, easque novum iter ingressurus amico suo nostroque collega *Jo. Burchardo Menckenio* ea lege, ut praemissa praefatione, additisque epistolarum argumentis rerumve indicibus, imprimi curaret. Quod is negotium eo alacrius suscepit, quo magis eum & rerum intra biennium licet gestarum (nam ad annum 1562 & sequentem omnia referri possunt) amplitudo ac varietas, & ipsa styli elegantia, quae adeo etiam adolescen-

lescentibus Latinæ linguæ studiosis, præsertim iis, qui Aulæ in-
 fervire aliquando velint, in exemplum proponi non sine fructu
 possit, invitabant. Nos pauca ex multis delibabimus. Memoratu
 imprimis digna sunt, quæ de Johanne, Finlandiæ eo tempore Duce,
 postea Suecorum Rege, afferuntur. Patet enim ex his epistolis,
 eum a consilio fratris Erici XIV, Sueciæ Regis, de bello adversus Po-
 lonos in Livonia excitando, vehementer abhorruisse p. 9, & de
 Suecis potius cum Polonis conciliandis laborasse p. 10. Quod eo
 magis verosimile est, quoniã eodem tempore & Johannes, & fra-
 ter ejus Carolus Ostrogotiæ Dux, aliquam e binis Sigismundi Au-
 gusti sororibus petebant in matrimonium, p. 28. 29. Et quanquam
 Carolus, dubium qua de causa, consilium mutaverit, Johannes ta-
 men in sententia persistit, & præmissis ex pacto ad Regem pecu-
 niis Gedanum appulit, p. 30. Quod ipsius Regis Sueciæ con-
 sensu factum esse videtur, quoniam & per idem tempus de pace
 inter Suecos Polonosque serio tractatum est p. 21, & ejus rogatu in
 Sueciam missam fuisse sororem suam, diserte scribit Sigismundus
 Augustus p. 497. Nihilominus adduci se a malevolis nonnullis
 Johannes patiebatur, ut Polono diffusus, repente Gedano disce-
 deret, unde tamen cum litteris humanissimis, tum legatione po-
 tissimum Regis, e fuga retractus p. 32. 35, iter postea in Poloniam
 instituit, & Cainam primum p. 88, ac postea Vilnam ad Regem
 pervenit, p. 89. Inde nuptias celebrat cum Catharina Regis so-
 rore natu minore A. 1562 die 4 Octobris, ut patet ex oratione ge-
 niali p. 90 ff. inserta, qua Rex tutoriam potestatem deponit, tum
 adeo propensum esse suum in Ducem animum prædicat, ut in so-
 rore illi collocanda, neque naturæ ac ætatis ordinem. (innupta e-
 nim adhuc soror major natu erat) neque majorum suo-
 rum morem in his rebus observatum, nimium, ut loquitur, super-
 stitiose adversus Ducem urgere voluerit: tametsi hac in re antea
 plerisque tum Italiæ, tum Germaniæ Principibus sæpe postulan-
 tibus, adversissimum se præbuerit, p. 91. 92. Ea itaque affinitate
 confirmata, magnopere Rex dolebat, cum reducem in Suecia
 una cum uxore in carcerem a fratre Erico conjectum esse Du-
 cem, anno sequenti fama ferret, eoque Daniæ Regem nuper so-
 lenni fœderis formula unitum p. 481, Duces item Prussiæ &

Brunsvicensem, nec non Marchiones Brandeburgenfes p. 497, ut liberari cum curarent, multis modis hortabatur. Præter hæc, quæ partim cum Rege Sueciæ de pace tractata, partim bello contra Suecos in Livonia gesta fuerint, tum quibus conditionibus fœdus cum Rege Daniæ Friderico II sancitum, abunde ex farragine ista epistolarum cognoscitur. Imprimis autem Rex Poloniæ violatas ob captam Pernoviam induciarum leges p. 109, & vim suis subditis, nullis antea indictis inimicitis, illatam graviter, missa A. 1662 ad Suecum legatione, querebatur, p. 115. Tametsi vero Pernoviam anxie revocaret, tamen a bello Suecico adeo alienus erat, ut nec arbitrorum iudicium, si res componi posset, se recusare affirmaret. *Pacis enim, ait, profecto & tranquillitatis publicæ tam studiosi & esse & haberi volumus, quam qui maxime*, p. 118; cum quibus verbis consentiunt, quæ p. 10. 13. 22. 348. 503. & passim leguntur. Ad res Livonicas spectat, quod A. 1563 Derptensis, Harriensis & Vicorniensis Episcopatum nobiles a Polonis ad Suecos defecerint, quos Rex ad obsequium revocat, additis minis, p. 362. Obsidebant eodem anno Pernoviam Poloni, at relicta ea urbe, cum ad Lodensem arcem exercitum Sueci adduxissent, eos magna clade affectos rejiciunt p. 468, cumque haud admitterentur a Revaliensibus fugitivi, Suecorum non paucos capiunt, p. 469; quo eodem tempore Veierus, copiarum Germanicarum ductor, Suecis arcem Leal eripuit, p. 469. Neque minoris sunt momenti, quæ de Christophori, Coadjutoris Episcopatus Rigensis & Ducis Megapolensis, defectione & captivitate memorantur. Is enim, cum & alienati primum a Rege animi indicium præbuisset, quod nullos ad Comitiam Polonica misisset legatos p. 125, & arcem Venden crederetur oppugnaturus p. 127, semel iterumque nequicquam admonitus, mox ingrati sui erga Regem animi (eius enim commendatione Coadjutor factus fuerat) pœnas dedit, & a Duce Curlandiæ interceptus est, cum incautius verfaretur, p. 314. 321. Quæ de re & legi merentur, quæ ad fratrem ejus Johannem Albertum Ducem Megapolensem, ab ejus consiliis alienissimum Epistola 174, & quæ Epistola 203 ad ipsum Christophorum scribit, quem & ipse solatur captivum, atque alibi p. 441 temeritate magis juvenili,

nili, quam malignitate consilia illa suscepisse credit. De fœdere Danico non attinet prolixè recensere, quæ in ipso volumine accurate descripta sunt. Nam quæ Polonicis legatis ad conventum Sundensem, in quo de eo fœdere deliberandum erat, ituris fuerint in mandatis data, p. 263, quæque ibidem ad capita viginti & unum a Danis proposita, sigillatim responsa p. 268, tum quæ porro Stetini A. 1563 die 21 Septembris & sequentibus inter utriusque Regis legatos tractata, p. 396, & qua denique ratione ibidem die 5 Octobris societatis leges perfectæ fuerint & obli-gnatæ, p. 523, iterumque Anclæ die 20 Decembris confirmatæ, p. 510 ff. habetur. Quantum vero Alberti Senioris, Ducis Prus-siæ, consilia valuerint apud Regem Sigismundum Augustum, ex tot ejus ad Albertum litteris (nam triginta quinque hic com-parent) abunde potest cognosci. Quandoquidem vix aliquid sus-cepit, quod alicujus momenti videretur, quin Ducis illius sen-tentiam exploraret. Quæ etiam duravit amicitia, tametsi Rex jus suffragiorum in Comitibus Polonicis sibi vindicanti Duci con-stanter repugnaret, idque concedi posse negaret, nisi Dux pa-ctis renuntiare, & se suosque, quoad bellorum, judiciorum ac tributorum rationem, de quibus rebus plerumque in Comitibus deliberari soleat, subjicere Polonis vellet, p. 176. Cumque pari-ter provocaciones, quibus Ducis subditi ad tribunal Regium u-tebantur, tolli atque aboleri postularet, id fieri ob naturam feu-di posse pernegabat, p. 177. De civitatibus quoque Prussæ ma-joribus sæpius queritur, quæ a minorum civitatum in Regem stu-diis discedebant, & parciore Regi sumptus suppeditabant, unde factum, ut & hæ fierent remissiores p. 374, & Rex pecuniis de-stitutus, a bello, quod in Moscum apparabat, quodque propter attritas imprimis per Tartaros & afflictas ejus opes felix prævide-bat & fortunatum futurum, abstinere, & inducias prorogare co-geretur, eoque ingentem caperet dolorem, magnoque ob ere-ptam sibi hanc belli gerendi commoditatem in mœrore versa-retur, p. 365. Inter gravissima Reipublicæ negotia, Academiam quoque Cracoviensem curabat, in qua cum per id tempus scho-lares, ut vocantur, seu studiosi, nimis solutis moribus viverent, publico edicto jubebat, ut omnes non in civitate per hospitia di-

vifi, sed in contuberniis & scholis collecti habitarent, in publicum autem decenti suo pristinoque habitu & vestitu induti, nullis armis tecti aut instructi prodirent, negotiaque sua urbana interdum tractarent, noctu per urbem non vagarentur, p. 487. Quod si vero in ea licentia frenanda Rector, Doctores & Magistri segniores forent, addebat se Socratis exemplum imitatum, a praeceptoribus ipsis poenam in discipulos decretam exacturum, p. 489. Non referemus alia, quae ad leges imprimis & consuetudines Polonorum spectant. Quantum vero ex his epistolis & legationibus ipsa quoque Historia nostra Germanica illustrari possit, vel ex eo intelligitur, quod Sigismundus Augustus, quemadmodum ipse affirmat p. 108, universam fere Germaniam affinitatibus & amicitiiis haberet conjunctam. At vehementer nihilominus metuebat, ne Suecis milites Germani adducerentur; quare non solum Principes foederatos, quos p. 329 & 349 sigillatim recenset, frequenter per literas & legatos admonebat, ne iis per ditiones suas transitum concederent, sed & Comitem Palatinum & Landgravium p. 210, & imprimis Augustum Saxoniae Electorem p. 211 & 349, sibi conciliare magnopere studebat. Cumque tot per Germaniam & paternis, ut loquitur p. 367, atque avitis necessitudinibus & recentibus etiam amicitiiis atque clientelis abundaret, mirari se profiteretur, quod de Erici Ducis Brunsvicensis consiliis atque conatibus a nemine, praeterquam a Duce Prussiae, certior factus fuerit, & ne ipsi quidem Duci mature satis de his rebus significatum fuerit quicquam, cum tamen pariter necessitudinibus, amicitiiis, clientelis universam prope Germaniam complexus videretur. Multa enim passim de hoc Erico deprehendas, qui cum suis sumptibus exercitum comparasset, eum frustra Sigismundo Augusto Regi, qui iis copiis opus se non habere in speciem assererat, re vera autem a pecunia minus instructus erat, quae ad alendum militem Germanum satis esset, p. 279. 280. offerebat. Inde cum de infesto ejus in Regem animo orta esset suspicio p. 292, Rex ne exercitum propius ditionibus suis admoveret, hortabatur p. 351, & ut prohiberent eum transitu, ab ipsis quoque Pomeraniae Ducibus, pro mutua necessitudine, & eo jure, quo sibi obstricti essent, postulabat p. 355; quem cum nihilominus ei permisissent, id contra pactorum leges

MENSIS APRILIS A. MDCC III. 181

ges factum p. 433 querebatur, iterumque p. 520 ne quidem causas ejus rei a Ducibus afferri, per legatos exposulabat. Interea & legatos Erico obviam mittit, qui eum, promissa duorum millium thalerorum pensione annua, a proposito revocarent p. 385, cumque ne tum quidem permoveri posset, ut se ab instituto itinere reciperet, eum opprimere omnino statuit, quod etiam Danaos donaferentes timendos esse arbitraretur p. 404. Itaque cum Ericus, extorta a Gedanensibus pecunia mutua p. 440, & passim illatis Polonicae ditionis hominibus damnis, propere e finibus recessisset, propemodum Rex ait poenitere se, tam benignam adversus illum editam fuisse animi sui significationem p. 455, eoque de augendo ejus stipendio prius se statuere nihil posse, ad affinem ejus Prussiae Ducem scribit, quam de damnis illatis cognitum fuisset, p. 465 & 483: quo loco addit quoque, se reprehendi a Senatoribus Poloniae, quod eum qui se infcio atq; adeo nolente exercitum intra fines suos adduxisset, salario remunerandum censuerit. Praeterea non paucae hic exstant epistolae ad Ferdinandum Imperatorem, & Johannem Sigismundum Principem Transylvaniae & electum Hungariae Regem, quos subinde ad concordiam adhortatur, eamque nuptiis imprimis stabilire nititur. Itaque Ferdinandum graviter hortatur p. 420, ut memoraeorum, quae nuper admodum huic Principi per commissarios promiserit, tum & pactorum veterum cum ejus parente Johanne Rege Hungariae, intercedente ad omnia Carolo V, constitutorum, filiam suam Johanni Sigismundo despondeat. Quam cum aliis nuptiis destinari fama ferret, auctor est Johanni Sigismundo p. 424, ut Maximiliani Regis Romanorum filiam tanto majori studio ambiat, quod Solem orientem populi adorare dicantur potius, quam occidentem. Ut vero ad Romanum, ita ad Turcarum quoque Imperatorem non literas modo, sed & legationem solennem misit Sigismundus Augustus, quo magis, ut ex libro hoc apparet, amicitiam ejus inter tot alias molestias conservaret.

Ceterum cum Huyssenius noster, qui haec omnia ex instructissima supellectile sua deprompsit, aliud quoque volumen epistolarum Stephani Batorii in manibus haberet, ex eo epistolas priores

ores decem ad Stanislaum Carnovium, Episcopum Uladislaviensem, qui ad ejus electionem plurimum momenti attulit, missas, velut in speciminis locum hic adjecit, 535 ff. ceteras quoque doctissimi Regis hujus epistolas, si libellus hic emptores inveni-erit, publici aliquando juris facturus. Quæ cum nec rerum pondere, nec styli elegantia Sigismundi Augusti epistolis cedant, ne eruditis subtrahantur, magnopere optamus. Accessit huic epistolarum decadi ejusdem Regis oratio coram universo Senatu recitata p. 551 ff. quam integram ab harum rerum cupidis cum voluptate perlegi, quam paucis verbis recensere malimus. His anecdotis demum addita sunt p. 557 ff. quæ ad Sigismundi III, Sigismundi Augusti ex sorore Catharina nepotis, qui Stephano successit, electionem spectant, & pridem Cracoviæ, eodem quo scripta & hinc inde transmissa sunt, anno 1587, in forma, ut vocant, quarta prodire, hoc titulo: *Ordinum Regni Polonia, nonnullorumque ejus Magistratum, de Electione Sereniss. Principis Sigismundi III Regis, ad diversos Principes Christianos legationes, epistole, responsa.* In his ut Ordines, quorum pars maxima fuit Johannes Zamoyskius, Regni Poloniæ Cancellarius & Exercituum Præfectus, Sigismundi III: ita Maximilianus Archi-Dux, ejus æmulus, ab affectis in Poloniam accitus, & haud procul Cracovia castra metatus, suum jus multis argumentis probat. Addidit ultimo loco p. 789 ff. Editor orationem, qua legati Suecici eundem Sigismundum Polonis commendarunt Regem, olim quidem, quamquam anno locoque nullo addito, seorsim impressam, dignamque quæ una cum reliqua hac farragine conservetur. Ita vero in cap. 693 depingitur Sigismundus: *Juvenis est ætatis florem ingrediens, maculis splendidis, optime educatus, decora & virili facie avi materni Sigismundi effigiem referente, statura procerus, linguarum peritus, maxime idiomatis Polonici, quo exalte scribit & loquitur, literatus, mansuetus, prudens, denique, quod maximum est, pius Catholicus, nec tamen ita, ut alios differentis religionis Christianos aliquo odio aut insectatione prosequatur.* Tum inter cætera diserte promittunt legati, si Sigismundus eligatur Rex, Livoniam Polonis proflus & omnino cessuram. Qua de re ne dubitare possint, Mater ejus fidem ipsa suam obstringere, vadem-
que

MENSIS APRILIS A. M DCC III. 183

que se interponere, & bona sua, quæ intra Poloniam & extra ad ipsam spectent, hoc nomine obligare dicitur.

A COMPLETE COURSE OF CHYMISTRY &c.

i. e.

INTEGER CHYMIÆ CURSUS, CONTINENS
*trecentas circiter Operationes, quarum nonnulla antea nondum
fuerunt descripta, iconibus formacum, characterumque ac instru-
mentorum chymicorum. adjectis. Auctore GEORGIO
WILSON, Chymico.*

Londini apud Walterum Kettilby, & Auctorem, 1699. in 8.

Alph. 1.

Quæ hic sistitur Chymia Auctorem agnoscit Virum in arte chymica exercitissimum, utpote cui quadraginta fere annos assiduam sedulamque locavit operam. Quare in senili ætate constitutus, publico amplius invidere noluit, quæ crebriora tentamina ipsum edocuerant. Placuit autem Viro integerrimo totam Chymiam in tres præcipuas dispescere partes, quarum prima de metallis & mineralibus, altera de vegetabilibus, ac postrema de animalibus infectisque agit. Et ne quid omisisse videatur, primo domum chymicam, laboratorium vulgo dictum, secundo instrumenta & vasa, tertio furnos, quarto luta, quinto ignis gradus, sexto operationes chymicas, septimoque characteres usu receptos describit, ac pleraque iconibus illustrat. Postea transitum ad operandi modum faciens, concinnam corporum naturalium historiam, ad divisionis supra commemoratæ ductum præmittit, methodumque ex iis præparandi medicamina subtexit, ac dosin non minus, quam virtutes eorundem breviter designat, postremo notas seu encheireses, scitu pernecessarias atque jucundas, subnectens. Quia vero, vel ipso Auctore fatente, plures vulgares medicamentorum compositiones traduntur, non est, cur iis recensendis immoremur, sed sufficiat, speciminis loco quasdam ex optimis ac ubique haud obviis hic proposuisse. Agmen proinde ducat aurum quoddam potabile. Cum enim aurum omnium metallorum sit perfectissimum,

num, permulti eo intenderunt nervos, ut ex eo veram conficerent panaceam. Ut ut vero Noster modum haut doceat, universale quoddam ex auro eliciendi remedium, auri tamen cujusdam potabilis, singularis propemodum virtutis, tradit descriptionem, quamque hic inferi non ingratum Lectori fore autumamus.

p. 12.

Aurum potabile.

R. auri per antimonium purificati ℥iv, solve in spiritus nitri bezoart. ℥ij, destilla arenæ calore spiritum, eundemque rursus affunde, solveque ac abstrahe, similiter procedendo tertia, quarta, quinta, sexta, septima, atque octava vice, hoc solum servato ordine, ut tertiæ, quartæ & quintæ cohobationi non minus, quam sextæ ac reliquis novum destines spiritum.

Hæc vero dum peraguntur, interea temporis oleum cretæ sequenti methodo para.

R. cretæ pulverisatæ, & ignis beneficio exsiccatae ℥ss, inde in cucurbitam, ac ipsi spiritus nitri ℥ss pedetentim affunde, solutam materiam filtra, filtratamque ex retorta in arena destilla. Hunc laborem duabus adhuc vicibus repete, semper phlegma abstractum ac pene insipidum materiæ relictæ & exsiccatae affundendo, quam postmodum cum æquali calcis auri portione in mortario lapideo pistilli vitrei ministerio misce ac contere.

Hoc factio mixturam hancce in duas æquales partes divide, unam cum duplici nitri portione miscendo, & alteram cum triplici salis ammoniaci bis sublimati, & æquali reguli martis stellati portione, exacte terendo. Qualibet vero parte probe triturata, hacque in retortam fornacis arenæ commissam indita, eam per horas octo graduali expone igni, postremis duabus horis ad extremum usque ignis gradum ascendendo: sic fiet, ut sal ammon. sulphure aurato insigniter imprægnatum, & sanguinis ad instar rutilans, collum retortæ conscendat. Alteram mixturam, ex nitro & calce auri constantem, in crucibulum candefactum cochleatim sensimque immitte, & tres horas vehementissimo igni expone, postea massæ nondum refrigeratæ, & in puro, calidoque ac ferreo mortario in pulverem comminutæ, Spir. vini tartarisatum ad eminentiam quatuor digitorum affunde, leniorique calori 24. horas committe, & tunc spiritum vini probe tinctum decanta, aliumque secunda æque ac tertia vice affunde, digere & aufer.

Ex

MENSIS APRILIS A. MDCCLIII. 185

Ex sublimato sale ammoniaco spiritus vini ministerio, modo jam commemorato, pariter tincturam confice, & quamlibet seorsim cucurbitæ infunde, quo sic ex ea spiritum vini ad remanentiam sicut abstrahere queas, atque sic obtinebis tincturas, profunde coloratas, viribusque egregiis pollentes, quas vel seorsim, vel inter se mixtas in usum trahere poteris.

Tincturæ hæ, lenem excitantes diaphoresin, non modo cor insigniter corroborare, sed & cachexiæ, consumptioni, omnis generis febribus atque morbis, a mercurio obortis, egregie conducere dicuntur. Earum dosis est a gr. v. ad xxx.

Nec minorem laudem promerentur pilulæ Dn. Starkey. Quantumvis vero is ipsemet earundem nobis reliquerit descriptionem, ea tamen adeo est obscura, ut vix ab ullo intellectu comprehendi queat. Nihilo tamen secius cum easdem, ad quosvis pene affectus appositas, miris extollar præconiis, diversi admodum eas conficiendi fuere excogitati modi, ut ut falsi plerumque ac erronei. Quorsum pariter pertinet, Nostro momento, Sartoris cujusdam Londinensis spuria harum pilularum compositio, qua tamen is haut exiguam pecuniæ copiam sibi acquisivisse dicitur. Veriorem descriptionem, sibi que olim a Dn. Starkey communicatam, profert Noster, quamque huc transcribere, e re maxime futurum arbitramur.

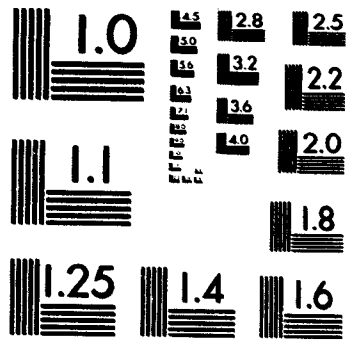
Sapo tartari.

℞ tartar. vin. Rhenan. vel cremor. tartar. ana ꝥj, miscantur exacte, & per vices in crucibulum ignitum ingerantur, materiam in igne tam diu detinendo, usque dum probe fuerit fusa, hanc postea in terreum quoddam effunde vas, aquæ calidæ quantitatem, solutioni necessariam, addendo, solutam materiam filtra, & ad salis consistentiam evapora, hujus pulverem subtilissimum in vitrum latioris orificii immitte, & liberiori aeri viginti circiter horas expone, deinde cuilibet salis libræ affunde olei terebinthin. rectific. ℥iv, omniaque invicem mixta ad digestionem reponere, quotidie tribus vicibus massam spatula exagitando, quem laborem continua tamdiu, donec oleum terebinthinæ sali intime sociatum, & materia syrupi consistentiam fuerit indepta.

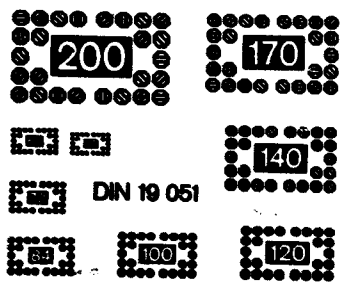
P. 234.

A a

Sapo

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1703

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 612 L 4°

Sapo hicce infigne diureticum præbet remedium, alvumque leniter subducit, inde calculi renum & vesicæ symptomata haud parum levare perhibetur.

Alias corrector vegetabilium audit, primariam pilularum Dn. Starkey constituens basin, quippe cujus ministerio opii virulentia emendatur egregie atque corrigitur. dos. a ℥j. ad ℥j.

pag. 272.

Pilulæ Dn. Starkey.

℞. extr. opii ℥iv, nuc. moschat. bezoard. miner. ana ℥ij
croc. opt. rd. serpentar. ana ℥j, cunctis probe contritis ac inter
se mixtis adde corrector. ℞℞ olei sassafr. ℥℞ tinctur. antimon.
℥ij. omniaque optime ac intime in mortario misce, servaque usui.
Medicamen hocce, sudoris excretionem juvans, omnis generis
referat obstructions, ac dolores insigniter lenit, quare eo præ-
stantius antispasmodicum haut dari, non pauci recte existimant.
dos. a gr. ij ad gr. v. vel vj.

Sequitur tandem spiritus quidam cephalicus, ante trigin-
ta fere annos ab Auctore inventus, & a populo Londinensi, qui
eo maximopere delectatur, liquid snuff i. e. errhinon liquidum
nuncupatur, cujus descriptio hæc est.

p. 218.

℞ olei essent. caryoph. cinamom. nuc. moschat. ana ℥℞
majoran. lavendul. rorismar. ana ℥ij. cort. aurant. citr. ana ℥ij
pulv. benz. ℥j. Cunctis probe inter se mixtis affunde sp. vin. tarta-
risat. mensur. iij. totidemque ex cucurbita igne leniori denuo
abstrahe, adde postmodum mari syriaci, lil. convall. ana ℥j. sal.
volatil. oleos. ℥ij. essent. ambr. ℥ij. omniaque tres quatuorve di-
es ad digestionem repone, & obtinebis spiritum, cephalalgiam
extemplo lenientem, dummodo aliquot guttulæ naribus excipi-
antur, temporaque eodem fricentur. Nec inepte is interne a gt. X
ad gt. XXX præscribitur, utpote qui pectoris cumprimis affecti-
bus haut parum conducere fertur.

p. 217. &
309.
p. 128.
p. 306.

Cæterum mirabilis quoque cujusdam tincturæ antirhe-
maticæ, ex sale animalium volatili, sulphure metallorum anodyno,
& sale vegetabilium fixo compositæ, mentio subinde injicitur.
Cum vero ea paulo obscurius describatur, curiosum Lectorem ad
Auctoris relegamus libellum, in quo præterea sp. vitriol. diapho-
reticum, spir. corn. cerv. aromat. aliaque curiosa inveniet.

Jacturam insignem non Illustris solum Academia Ultrajectina, sed & Orbis Literatus universus, per obitum celeberrimi Viri, *Joannis Georgii Gravii*, Politices, Historiarum ac Eloquentiæ Professoris Publici, passus est. Quotus quisque enim eorum, quibus aliquis elegantioris doctrinæ sensus est, Viri summi in re litterariam merita ignorat? quæ sunt profecto majora, quam ut dignè deprecari a quoquam possint. Sed id in eo inusitatum prope & admirandum fuisse norunt, quibus familiarius paulo uti eo licuit, quod cum summa eruditione miram morum suavitatem animique candorem toto vitæ decursu conjunctum servaverit, Polyhistor, Politicus, Orator, Criticus sine exemplo, sed omnis fastus, rixandique libidinis expertus, & Pedantismi, quod vitium tam multis optimarum licet litterarum studia professis obrepere solet, per ingenuam liberalemque indolem ne capax quidem. Lucem primum, ut pauca ex oratione panegyrica, qua Præceptoris & velut alterius Parentis sui memoriam Vir Clarissimus Petrus Burmannus prosecutus est, delibemus, adspexit Numburgi in Saxonia nostra, cui tantum virum Orbi Literato progenuisse gloriæ utique ducendum, die 29 Januarii, anno 1632, parentibus honestissimis. Græcis Latinisque literis in Gymnasio nostro Portensi hodieque florentissimo imbutus, Academiam hanc Lipsiensem incoluit, Andreæ Rivini & Joannis Strauchii præcipue, Professorum eo tempore doctissimorum informatione usus. Inde in Belgium abiit, cumque Daventriæ Virum celeberrimum Jo. Fridericum Gronovium salutasset, ita hujus eruditione summa ac humanitate captus est, ut ei per biennium auditor & discipulus diligentissimus adhæserit; cujus etiam dextrinæ manuductioni plurimum se debere, nunquam non data occasione professus est. Cum uberiora doctrinæ incrementa post in Amstelodamensi Lyceo, Alexandro Moro & Davide Blondello doctoribus, cepisset, jam anno 1656, cum ætatis annum vigesimum quartum ageret, a Serenissimo Electore Brandenburgico in Duisburgensi Academia Professoris munere ornari meruit, quo per biennium summa cum laude administrato, A. 1658 in Joannis Friderici Gronovii, Lugdunum Batavorum evocati,

cati, locum in Daventriensi Gymnasio suffectus est, spartamque & illicita ornavit, ut celebritatem jam nominis haud vulgarem consecutus, A. 1661 Ultrajectum, ab Illustrissimis p̄vinciæ Ordinibus, ad Civilem Prudentiam docendam vocaretur. In qua urbe ab eo tempore fixam constantemque sedem posuit, seu amœnitate loci, seu incolarum humanitate, seu patronorum applausu adeo inescatus, ut ab ea divelli se passus non fuerit, tametsi & Amstelodamum, & Lugdunum Batavorum, Patavium etiam in Octavii Ferrarii locum a Republica Veneta, ab aliis aliorum, propositis lautissimis conditionibus invitaretur. Ita factum, ut Ultrajecti ultra quadraginta & unum annos mandato munere, cui Historiarum quoque & Eloquentiæ professio accesserat, functus fuerit ex dignitate Academiæ, nec sine civitatis ob confluxum studiosorum juvenum & inter eos Principum quoque ac summo loco natorum, quos Grævii imprimis fama acciverat, insigni emolumento : donec tandem die XI Januarii præsentis anni subitanea morte tantum lumen exstingueretur. Cum enim matutinas aliquot ejusdem diei horas in Serenissimo Principe Nassoviæ Frisone & Illustrissimis Comitibus Ifenburgicis instituendis collocasset, indeque apud amicissimum Burmannum pransurus domo exiisset, inque via in ædes forte Cl. Pontani invitatus divertisset, apoplexia correptus, post pauca verba, sed fidei & fiduciæ in Christum Servatorem plena, antea edita expiravit. Quid nunc de Historia Wilhelmi III Magnæ Britanniæ Regis, quam componendam Grævius ipsius Regis clementissima voluntate susceperat, futurum sit, dies docebit. Epistolas vero ab eo ad doctissimos per Europam viros conscriptas, & ab iisdem receptas, quæ ad augmentum Historiæ Literariæ plurimum conferent, publicatum aliquando iri, nulli dubitamus. Interim mortem Viri optimi ita lugemus, ut fratrem ipsi eruditione & moribus simillimum, *Godfriedum Grævium*, Reipublicæ nostræ oppidanæ Syndicum ac columen, quam diutissime superstitem exoptemus.

In vicina Illustri Academia Jenensi itidem nuper mortem cum vita commutavit Theologus gravissimus & de Ecclesia orthodoxa meritissimus, *Friedemannus Bechmannus*, Vir doctrina
æque

MENSIS APRILIS A. MDCCLXX. 189

æque ac mansuetudine animi inclytus, S. Theologiæ Doctor ac Professor primarius, totiusque Senatus Academici Senior. Is natalem habuit diem Julii vigesimum sextum anni 1628, in ditio nis Arnstadio-Schwartzburgensis pago Ellobio, in quo Pasto ris Ecclesiæ munere pater fungebatur. Postquam in Gymnasio Gothano primum, inde Jenensi Academia studiorum cursum fe liciter absolvisset, A. 1656 Logicæ ac Methaphysicæ Professionem publicam nactus est, quam ita ornavit, ut post Joannis Ernesti Gerhardi, Theologi doctissimi & placidissimi obitum, A. 1668 S. Theologiæ Professioni admoveretur. Ex quo tempore eru diendæ Studiosæ Theologiæ Juventuti operam navavit strenuam ac indefessam, scriptis etiam, inter quæ Notæ in Leonhardi Hut teri Compendium Theologiæ, & Theologia Polemica ac Mo ralis celebrantur, in lucem publicam editis. Senectute conse ctus, cum annum ætatis septuagesimum quintum ageret, die 13 Martii anni præsentis, ex hac vita ad meliorem decessit.

Bremensis quoque Respublica Doctores Theologos infi gnes duos amisit, longiore vita dignissimos, *Hieronymum Guliel mum Snabelium*, & *Gerhardum Meierum*, utrumque civem su um. Ex his *Snabelius* die 29 Aug. A. 1656, patre Wilhelmo Sna belio, Ecclesiæ Martinianæ Pastore primario natus est. In Pæ dagogeo patrio, illustrique Gymnasio, bonas literas ac Philo sophiam Theologiamque sic satis edoctus, ut uberiores caperet studiorum profectus, A. 1671 in Academiam Ultrajectinam con cessit, in Hebraicis Joanne Leusdenio, in Theologicis Franci sco Burmanno, in elegantiori literatura Joanne Georgio Græ vio, magistris usus. Inde cum Amstelodami ductu Joannis de Raei, in adyta Philosophiæ Cartesianæ penetrasset, Lugduni Batavo rum Christophori Wittichii præcipue institutione ac familiari consortio gavisus est. Ita studiis abunde exculto prima functio A. 1679 obtigit, cum Foederati Belgii Ordinum ad Regem Chri stianissimum Legatis, Dyckveldio & Boreelio, Orator sacer ad jungeretur: quo ipso nata ei occasio fuit, doctissimis in Gallia, post & cum illuc trajecisset, in Anglia viris innotescendi. Redux in Hollandiam, in Heemstedensi prope Harlemum pago primum verbi Divini ministerium A. 1681 subiit: inde Daventriam A. 1686

vocatus, eodem illic sacro munere per annos duodecim functus est, donec A. 1699 Bremæ & in Ecclesia Ansgariana Pastoris, & in Gymnasio S. Theologiæ Professoris officium suscepit, ac dexterrime quidem, sed non longo tempore administravit, die 24 Novembris anni superioris, ex hydropisi & concomitantibus eam symptomatibus aliis, in ipso ætatis flore, cujus annum quadragesimum sextum agebat, extinctus. *Meierus* vero in lucem A. 1646 die 3. Dec. editus, parentem habuit Gerhardum Meierum, S. Theologiæ in illustri & hodieque florentissimo Gymnasio Professore, ejusdemque Rectorem, octogesimo demum ætatis anno defunctum. In Pædagogo ac Gymnasio patrio eruditione haud vulgari comparata, Rinthelensem Academiam incoluit, Gerhardi Molani inprimis, qui S. Theologiam ibidem illo tempore maximo cum applausu publice docebat, & nunc Reverendissimi Abbatis Loccummentis axiomate celebratur, in formatione usus. Cum generosissimis inde Juvenibus, quibus ephorus & studiorum moderator præfectus erat, in Tubingensi Academia triennium integrum exegit, posteaque Lugduni Bavorum Juris quidem Civilis studium, quod Tubingæ sub Lauterbachio coperat, Bœckelmanno ductore profecutus est, Theologiam tamen præcipue sub Heidano, Spanhemio, Wittichio ita excoluit, ut ejusdem Doctor A. 1674 renunciari meruerit. Peragravit enim cum commissis curæ suæ juvenibus Angliam, Italiam, Galliam, demumque in patriam reversus, ab A. 1676 ad A. 1683 Matheseos Professionem in Illustri Gymnasio cum applausu sustinuit, Ecclesiæ deinceps Stephanianæ Pastor primarius constitutus. Decessit cacochymia scorbutica, febri continua aliisque malis fractus, nocte diem trigesimum primum præsentis anni prægressa, quinquagesimo septimo ætatis anno. Absolveritne, in quo multis annis elaboraverat, Lexicon Onomasticum, seu Glossarium Linguae Saxonice, a multis hætenus desideratum, affirmare certo non possumus, etsi de eo non desperandum in programme ad funus solenniter ducendum invitatorio, Rector & Professores Illustris Scholæ Bremensis innuerint.

Lutetiæ Parisiorum Glossarii Mediæ & Infimæ Latinitatis
 Caroli du Fresne Domini, du Cange nova præparatur editio,
 eaque

MENSIS APRILIS A. M D C C I I I. 191

eaque multo, quam priores, auctior futura ac emendatior. Nam & integrum illi suis locis inferetur Macri Hierolexicon, & ex defuncti Auctoris Illustrissimi schedis augmentum haud exiguum accedet, & a viris doctis aliis observationes supplendo, ornandoque & emendando utilissimo operi haud dubie suppeditabuntur, cum programme publico Bibliopola Carolus Osmund, cujus sumptu nova hæc editio proditura est, omnes ad symbolum conferendam & ad se mature transmittendam invitaverit.

In Gallia novæ ex Casibus quibusdam Conscientiæ, a quadraginta Doctoribus Sorbonæ approbatis, turbæ non ita pridem natæ sunt gravissimæ. Cum enim Casus isti favere quodammodo Jansenismo visæ essent, illico sic exarserunt Jansenistarum adversarii, & ut apparet, Jesuitæ cumprimis, ut jam haud pauci libelli adversus quadraginta illos Doctores in lucem prodierint, & ex iis Vir celeberrimus, Ludovicus Ellies Du Pin, cujus multoties mentionem in his Actis injecimus, in exilium actus fuerit. De qua re, ut & de versione Gallica Novi Testamenti, a Richardo Simone composita, sed ab Archiepiscopo Parisiensis aliisque condemnata, plura forte alibi dicturi sumus.

LIBRI NOVI.

Appendix Augustiniana, in qua sunt S. Prosperi Carmen de Ingratis; Joannis Garnerii Dissertationes, pertinentes ad Historiam Pelagianam; Pelagii Britanni Commentarii in Epistolas S. Pauli &c. Antwerpæ sumptibus Societatis, 1703. fol.

D. Caroli Antonii de Luca Animadversiones seu Antilogie in Stephani Gratiani Disceptiones Forenses. Geneva, apud Chouet, G. de Tournes &c. 1703. fol.

Joannis Dolai Opera omnia. Francofurti ad Manum, apud Frid. Knochium, 1703. fol.

Christiani Hugonii Opuscula posthuma, quæ continent Dioptricam, Commentarios de vitris figurandis, Dissertationem de Corona & Parbeliis, Tractatum de Motu & de Vi centrifuga, Descriptionem Automati Planetarii. Lugd. Bat. apud Corn. Route-
steyn, 1703. 4. Casp.

192 ACTA ERUD. MENS. APRIL. A. MDCCIII.

- Caspari Commelin Præudia Botanica ad publicas Plantarum demonstrationes.* Lugd. Bat. apud Frid. Haring, 1703. 4.
- Georgii Baglivi Specimen quatuor librorum de Fibra Motrice & Morbosa.* Ultrajecti apud Guilb. van de Water, 1703. 8.
- Emanuelis König Regnum Minerale generale & speciale.* Basilea apud Emannuelem König, 1703. 4.
- De Vita & Rebus gestis Christophori Bernardi, Episcopi & Principis Monasteriensis, Decadis a Joanne ab Alpen, Consiliario ejus Intimioris, Vicario generali & Sigillifero conscriptæ, Pars I. Coesfeldia, typis A. H. Wemmeieri, 1694. Pars II. Monasterii Westphalia, typis Raesfeldicis 1703. 8.*
- Observationes in Samuelis L. B. de Pufendorff de Officio Hominis & Civis Libros duos, Autore D. Gotlieb Gerhardo Titio.* Lipsia apud Heredes Lanckischii, 1703. 8.
- L. Annaei Flori Epitome Rerum Romanarum ex recensione Jo. Georgii Grævii, cum Ejusdem Annotationibus longe auctioribus.* Amstel. apud G. Galler, 1703. 8.
- Ulrici Huberi Institutiones Historiæ Civilis. Editio nova multis locis aucta & emendata.* Franquera, apud Wibium Bleck, 1703. 4.
- Nicolai Gurtleri Historia Templariorum. Editio secunda priore multum auctior.* Amstel. apud Franc. van de Plaat, 1703. 8.
- Jo. Joachimi Reccheri Physica Subterranea. Accessit Specimen Recherianum Georgii Ernesti Schali D. Prof. Publ. Halensis.* Lipsia apud J. L. Gleditschium, 1703. 8.
- C. Pedonis Albinovani Elegiæ tres & Fragmenta, cum notis Jos. Scaligeri, Frid. Lindenbruchii, Nic. Heinsii, Theod. Goralli & aliorum.* Amstel. apud Henr. Schelte, 1703. 8.
- P. Cornelii Severi Ænæ & quæ supersunt Fragmenta, cum notis Jos. Scaligeri, Frid. Lindenbruchii & Theod. Goralli.* Amstel. apud eundem, 1703. 12.
- Essais de Littérature pour la Connoissance de Livres. Tome premier. Mois de Juillet & d'Août 1702. A la Haye chez Louis & Henry van Dole, 1703. 12.*

* * * * *

ACTA
ERUDITORUM,
publicata Lipsiæ

Calendis Maji, Anno M DCCIII.

*COSMOLOGIA SACRA: OR A DISCOURSE OF THE
Universe, as it is the Creature & Kingdom of God &c.*

h. e.

*COSMOLOGIA S. SIVE DISSERTATIO DE UNI-
verso, ut creatura est & Regnum Dei spectato, maxime ad de-
monstrandam veritatem & excellentiam Scripturæ, ut qua Le-
ges regni Dei in Mundo hoc inferiori continent. Consignata a
NEHEMIA GREW, Societatis Regiæ & Colle-
gii Medici Collega.*

Londini apud Jo. Rogers, S. Smith & B. Walford, 1701. fol.
Alph. 4. plag. 9.

Occasionem Viro aliis scriptis, quorum præcipua in Actis
A. 1682. p. 133. 57, & A. 1684. p. 72. recensuimus, celeberrimo, de isto argumento commentandi Spinosæ scripta de-
derunt, ita hodie Anglorum manibus trita, ut ipsæ etiam
operæ & fax infima plebis sceleribus suis in iis quærat præsidium. Ipse
itaque summam, quam sibi acquisivit, rerum naturalium cognitionem,
rectius quam in tuenda Autoris naturæ atque oraculorum ejus au-
doritatem, collocari non posse existimans, subcisivis horis opus istud
perfectit, Mornæi, Grotii aliorumque magnorum Virorum ex-
emplis excitatus, qui licet Ecclesiæ non defungerentur officiis, re-
ligioni tamen ingenii lumine suppetias ferre, & stolidorum homi-
num deliria, quæ pro ratione venditant, ex sanæ rationis principiis
convellere annisi fuerunt.

Auspicia operi ab ipso Deo accessit. Cujus existentiam
B b probat

C. I.

probat ex eo, quod ab æterno purum nihilum concipere non liceat, cum nullo primo ente vel nulla causa existente, nihil omnino produci, nihilque adeo existere unquam potuerit. Primam itaque & a seipsa existentem causam esse concludit, cujus perfectionem summam esse, ex ipsa perfecta & necessaria existentia ejus colligit, & per hanc durationem infinitam ei tribuit ut enti æterno, & quod nullam causam habeat, in quod tempus proinde etiam cadere nequeat, quippe quod partes habeat, cum duratio æterna unum sit & perpetuum vñ. Ex durationis vero infinitate immensitatem infert, & potentia, sapientia ac bonitatis infinitatem, cum omnes possibiles infinitates æque concipi possint, Deusque ob necessariam & perfectam existentiam suam sit illud omne, quod esse potest. Hinc spiritum Deum esse deducit, cum infinita & immensa essentia cum corporea mole atque extensione consistere nequeat. Simili ratione ex eo, quod a se ipso est Deus, quodque immensus est, omnipotentem quoque illum esse probat. Qui enim habet in se existentia potentiam, ille omnis existentia possibilis habet potentiam, cum nulla existentia possibilis, nullus perfectionis status ita superet alterum, ut aliquid nihilum superat. Habere vero omnis existentia potentiam, idem est ac posse omnis entis esse causam, quod idem est ac esse omnipotentem. Porro qui ut immensus infinita essentia habet potentiam, omnis finitæ quoque essentia potentiam habeat necesse est; quid vero hoc est, nisi omnipotentia? Sic quoque ex immensitate omniscientiam, ex omniscientia & omnipotentia ut & perfectione, bonitatem, ex bonitate justitiam & veracitatem infert. Non otiosum vero ens esse Deum, sed *ἰνσφρητικώτατον*, ex perfectione ejus demonstrat, cum perfectio entis, quod operationi idoneum est, in operatione ejus consistat; unde simul operationem ejus perfectam esse, concluditur. Cumque modus operandi sequatur modum essendi & pendentem inde potentiam, non vero eodem, quo nos, modo Deus existat, eodem etiam modo cogitare ac intelligere eum non posse, ejusque adeo mentis operationem nostram longissime transcendere, quippe cujus cogitatio cum operatione infinite perfecta & *ἰνσφρητῆ* omnipotente sit conjuncta, colligit. Hinc Trinitatem non tantum rationi innotescere, sed ne quidem Deum sine ejus cogni-

cognitione concipi ab ea posse ostendit, quod ipsis fere ejus verbis, licet iis, qui Postelli & Pireti scripta tractarunt, non adeo novum videri poterat, hic repetere, operæ pretium ducimus. Cum nihil, inquit, sit æternum quam ipse Deus, de seipso tantum, neque de ulla alia re, ut æterno cogitare potest. Dum vero de seipso cogitat, seipsum non potest non & intueri & amare uti est. Id est, dum cogitat de se ipso, substantiales ideas sive imagines sui ipsius signat oportet, hoc est omnipotentis sui intellectus & voluntatis, & perfectionum divinarum, quibus utraque gaudet facultas, omnium. Cumque adeo se contempletur ut est, ipseque sit ens necessario atque æternum existens, imagines quoque istas necessaria atque æterna existentia gaudere oportet; namque alias nec perfectæ Dei essent imagines, nec *divina* Dei infinita esset æterna. Jam pergit: quemadmodum ipse Dei intellectus & voluntas realiter distincta sunt, licet, quomodo distinguantur, nequeat comprehendendi; sic & substantiales harum facultatum imagines differre oportet realiter, nec a seipsis tantum, sed a Deo quoque eas distinctas esse necesse est, cum nihil sui ipsius possit esse imago. Ut vero distincta sit istorum existentia, separata tamen esse nequit, quemadmodum & nostræ mentis ideæ non seorsim ab ea existunt, ei potius coexistentes. Sic tria & unum habere se putat Autor, Deum scilicet in essentia sua simpliciter spectatum, resultantem ex contemplatione in Deo substantialem intellectus, & denique voluntatis imaginem. Ut vero Divinarum personarum processionem & originem ex scientia Dei deducit Autor, sic ex eadem quoque reliqua omnia derivat. Quemadmodum enim sui imaginem in se producit Deus per omniscientiam, sic aliarum rerum possibilium omnium imagines eum ait habere. Cum vero nihil sit æternum, quod non simul etiam sit infinitum, Deum nullam aliam rem, præter seipsum, ut æternam concipere posse. Nec proinde eum, ut aliquid sit ab æterno, cogitatione efficere posse, nec quicquam unum cum Deo (quam Spinozæ opponere videtur conclusionem) dici posse; finitum enim & infinitum unum esse non posse. Cogitatione igitur Dei, materiam & motum existentiam nactum esse; quod de materia ex hæcenus positum probat, quia non habet omnem possibilem perfectionem, quod entis a se existentis esse supra probavit, de mo-

tu vero ex eo, quod materiz non sit essentialis, & quod motus in tempore & cum tempore sit, cujus idea conceptum eternitatis excludat: ex motus vero originibus in tempore constitutis rursus materiz eternitatem impugnat; quid enim materia eterna sine motu profuerit, nemo est qui facile edisserat.

- c. II. Sic a priori, ut loquuntur in scholis, Autor Dei existentiam, essentialiam & attributa demonstrat. Jam ad opus creationis pergit, ex quo opposita via ad eundem finem deducitur. Et proximo quidem loco Mundum istum corporeum spectari jubet. Ejus vastissimam magnitudinem ex distantia stelle polaris ab orbe nostro (quam ex parallaxi illius 470, 840, 000 miliarium esse colligit) & multitudine stellarum immensa ac mole, qua Solem plerasque, sicuti errantes Terram putat æquare, colligit. Harmoniam & ordinem ex ordinatissimo Planetarum circa centra motus sui & proprium axem rotatione, juxta illustris Nevvtoni doctrinam explicata deducit, & ex eo quem Comatz tenent tramite: ex corporum lucidorum figura rotunda: ex Solis luce vel cum nullo intento calore, quem aeri permitta demum acquirat, conjuncta, adeoque sine igne lucente, vel perpetuis flammis nihil amittente: ex ejusdem in Planetas horumque in suos Satellites imperio, cujus causas & instrumenta, ut obscura & ex solo gravidationis motu vix explicanda, ita admiranda prorsus esse judicat: ex ætheris porro natura transmittendæ stellarum luci, earumque motibus apta: ex aere ejusque phænomenis, & ventis imprimis: ex aquarum denique motibus refluxis. Quæ omnia ut harmoniam hujus Universi, ita Autoris ejus sapientiam & potentiam manifeste arguunt.
- e. III. At eam non in *maximis* tantum istis, sed in *minimis* etiam, hoc est, in *principiis corpusculisque exiguis* majore componentibus, maxime conspicuam esse ostendit. Ea corpora adhuc esse, adeoque non minima puncta, docet, inque nullum corpus resolvi posse demonstrat ex eo, quod alias hypotenusæ rectanguli ad latera ejus, & curva linea ad rectam exigi posset, quorum utrumque fieri nequeat. In hisce vero principiis & exiguitatem & immutabilitatem, quarum utramque variis observationibus illustrat, miratur: utriusque vero illorum attributorû necessitatem indicat, & ex posteriore autorem principiorum Deum esse infert, cum nullus
motus

motus figuris suis ea induere valeat. Quod magis etiam ex eo confirmat, quod ad amissum sibi invicem istæ figuræ principiorum in corporibus, quod manifestum est in aquis ceterisque homogeneis, imo & in aliis salibus v. g. chrystallis, arteria & ceteris, respondeant, cum sine arte id omnino fieri nequeat. Ista principiorum harmonia diligentius in corporibus mixtis ostenditur, ejusque usus, causam intelligentem manifeste arguens, attingitur. Imprimis vero in corporibus, quæ organizata Physici appellare solent, accuratius ille investigatur, in quibus & accurata partium ad usus suos conformatio, & partium varietas, & usus in quavis parte multiplicitas, & plurium partium ad eundem finem usumque collineantium mirabilis concentus, jucundis valde observationibus illustrantur. Sed ista omnia ad corpora in se spectata, nulla vitæ & motus habitatione, pertinent. Horum vero consideratio novæ tractationi ad eundem scopum tendenti materiam suppeditat, quæ librums secundum *de Mundo Vitali* inscriptum absolvit. *Vitam* vero Autor L. II. c. I.

R. Cudvorthi, Henrici Mori, Joannis Raji, & aliorum ex gente sua Physicorum vestigiis, ut vero simile est, insistens, distinctam plane a materia substantiam esse putat, eos qui nullam mediam substantiam inter Deum & materiam agnoscunt, absurde Deum Universi hujus membrum facere arbitratus. Argumentum, quo ejus existentiam (cujus modum se, ut multa alia, quæ tamen existant, ignorare soletur) necessario evinci putat, illud est: quod corpori vita neque per materiam in subtilissimas partes divisionem, neque per dispositionem ejus organicam, neque etiam eo quod moveatur, nec denique per attributionem quandam, qualis esse solet adjuncti cujusvis, (cum nec producat vitam, nec illi recipiendæ, vi canonis, proportionem inter subjectum & adjunctum requirentis, sit idonea) conciliari queat. Admissa itaque vitali substantia, commercium ejus cum corporibus ita explicat, ut omnes impressiones, quas corpora recipiunt, per motum vitæ, & per vitam substantiæ vitali transmitti, versa vero vice omnes impressiones vitales per motum cum corpore communicari dicat, cui rei necessariū esse credit corpus organum instructum vitæ cujusvis speciei aptum, ita ut recipere a vita & ad eam transferre varii generis motus valeat. Hoc vero intellectu, unionem animæ cum corpore perceptu haud nimis

c. IV.

c. V.

C. III.

difficilem putat, ut quæ nihil aliud sit, quam convenientia, quæ inter vitam & motum vel intercedat, vel intercedere possit. Vitæ porro tres species constituit, vegetabilis nimirum, sensitivæ & cogitantis. Vitam vegetabilem & sensus expertem describit, quod sit certa potentia determinans modum transferendi motus, vel reddendæ impressionis corporibus, quæ sit conveniens impressioni receptæ, a qua potentia spheram activitatis, quam vocant, omnium corporum pendere existimat. Discrimen inter hanc vitam & sensitivam in eo constituit, quod vita vegetabilis impressionem per motum acceptam reflectat integram, statimque amittat: quam contra vita sensitiva in se quasi immerfam retineat. Modos vero motionis, ex quibus modos sensationis accurate deducit, percensere supersecedimus; id tantum observamus, omnium juvenandarum perceptionum, quarum sensus nobis existunt sive causæ sive occasiones, fundamentum in æqualitate motionis, per quam fit impressio, eum querere. Vitæ cogitantis, ipsiusque adeo mentis, duas species constituit, *phantastica* nimirum & *intelligentis*. In phantasia distingui jubet *organum*, *imagines* & *actus vitales*. Organum cerebrû esse: imagines vel expressas eorum, quæ sensibus observantur, repræsentationes, vel signa quædam: actus vitales denique esse aliquid a figura, positu & motu istarum imaginum penitus diversum, ut qui nihil aliud sint, quam potentia, qua & producere, & uti imaginibus istis valeamus. Hanc vitæ speciem brutis quoque animantibus tribuit, quæ sine ratione & intelligentia, membrorum apta dispositione adjuncta, certas ideas in phantasia recipere putat, juxta quas operationes suas, sine ullo ad finem respectu, suscipiant. Sic enim apis oculum, eadem ratione qua vitrum objecta multiplicans constructum, forsitan producere in ea rerum imagines, quæ similes sint cellis *isâdous*: imo & ut examen sequatur, & amet efficere. At phantasia humanam, & opulentam magis, & rationis mixturam habentem, bruta illa multo esse nobiliorem, quæ nihil aliud sit, quam mens circa res sensibus obnoxias immediate occupata, ejusque istarum rerum imagines. Ejus duos esse actus, perceptionem & volitionem: species vero totidem, quot sunt sensus: singularum porro specierum tres modos, recognitionem scilicet quæ sit rei præsentis, memoriam quæ sit præteritæ, & præsensio-

nem

nem, quæ fit futura perceptio. Schemata phantasiæ varia oriri ex varia imaginum ejus compositione, ut si hominem concipiam præ dolore ingemiscentem, ubi visus tactusque & auditus imagines conjunguntur. Potentiam phantasiæ tam in schematibus conficiendis, rebus externis sensibusque repræsentatis convenientibus elucescere, quam in iis fingendis, quæ sensibus nusquam observata fuerunt. Ista schemata ingenii quasi esse *ἄλλῃ*: eum enim, qui clarum v. g. proportionum, quæ inter sonos sunt, habet schema, muscum ingenium habere; pictoriæ arti idoneum esse ingenium ejus, qui ex figuris apte composita schemata clare percipiat. Sed hæc de perceptione, primo phantasiæ actu. Volitionem phantasiæ in affectibus constituit: eorum duos esse reliquos omnes comprehendentes, appetitum & aversionem, circa quos & eorum species multa rursus observat. Potentiam vero, sapientiam & bonitatem Dei, multis modis ex phantasiæ consideratione illustrat: ex ipsa imaginum formatione omnis materiæ potentiam excedente; ex memoriæ & prævisionis ratione, quam explicare ex motus legibus impossibile, cum neque præterita, neque futura, absentia quippe, movere valeant; ut alia taceamus argumenta, quæ ex compositione idearum, & amplissimo phantasiæ usu depromit. Sed ad alteram vitæ cogitantis speciem, intellectum, pergendum, quem a phantasia Autor *objecto* (ut in scholis loquuntur) maxime distinguit, dum circa insensibilia eum versari dicit. Ejus quoque duos actus, perceptionem & volitionem, modos vero perceptionis intellectualis iterum duos, dubitationem & inventionem esse ait: quibus respondeant duo modi volitionis intellectualis, suspensio & determinatio, cujus posterioris affectio est constantia. De dotibus præcipuis mentis intellectualis, scientia, sapientia & virtute, integris tribus capitibus agit: ita ut ostendat, *Scientiam* nostram, quæ rerum essentias contemplantur, ad ultimas quantitatatis & motus partes eorumque adeo essentias non pertinere; unde non mirum, si eadem ad ultimam rerum omnium causam essentiam cognoscendum non assurgat, licet de existentia ejus certi esse queamus. *Sapientiam* esse, quæ causas & operationes rerum inquirat; ubi omnium operationum causæ quatuor cardinales ab Autore constituuntur, corpus nimirum, sensus, phantasia & ratio, quorum unumquodque cum reliquis quadruplici modo conjungi possit, sicut v. g. corpus vel in corpus

c. IV.

V. VI. VII.

c. VIII.

pus operari, vel in sensum, vel in phantasmam, vel in rationem potest, sedecim classes generales operationum inde conficiuntur, quarum cognitio, ne causae proximae cum remotis, solitariae cum sociis, necessariae cum contingentibus confundantur, conducit; unde genuinus usus & applicatio causarum, quae maximi in vita humana momenti est, unice pendet. Virtutem esse electionem bonorum secundum rationem rectam institutam, sedemque habere in voluntate intellectuali: in mediocritate, quod Aristotelei volunt, minime necessario eam positam esse, nec discrimen verum inter moralem & intellectualem virtutem intercedere: varia nomina a rebus, circa quas versatur, obtinere posse, in se esse unam: prudentiam, constantiam, & amorem, non tam esse virtutes, quam ad consummandam virtutem requiri, & quae sunt alia lemmata ad virtutes particulares pertinentia: quae denique desinunt in commendationem Creatoris, qui mentem istis omnibus idoneam fecit, istis instruxit. In vita autem & ratione nostra cum multae deprehendantur imperfectioes; in rebus conditis vero quaerere fas sit omnem perfectionem, cujus capaces eas esse natura sua permittat, ob summam perfectionem Conditoris; consequens hinc esse, dari mentes supra nos positas, in quas maximam, quae in mentem finitam cadere possit, perfectionem contulerit Deus, sicut inter metalla aurum perfectissima duratione, inter lapides adamas perfectissima puritate polleat; & sic in cognitionem *mentis*, quam *caelestem* appellat, nos deduci.

Ista vero etiam firmare considerationem Mundi sensibilis, in quo cum nullum detur vacuum, probabile non esse, in intelligibili hiatus quasi & vacuum, inter mentem humanam imperfectissimam, & divinam infinite perfectam, esse admittendum: quemadmodum contra probabile sit, mundi sensibilis infinitae extensioni, infinita perfectione respondere intelligibilem. His vero argumentis diversos quoque gradus & ordines mentium caelestium evinci, de quibus nobis etiam persuadeant diversi gradus in scala rerum naturalium mundum sensibilem componentium, cum eandem in omnibus Dei operibus proportionem obtinere, ratio suadeat. Neque obscure hinc colligi, in quo discrimen istud consistat: esse scilicet alias ex mentibus istis superioribus corpore vestitas, alias puras. Quemadmodum enim varii corporum animatorum numerantur ordines,

ordines, antequam ad intellectum perveniamus, ita suadere rationem, ut varii quoque mentium corpore indutarum constituentur ordines, antequam ad intellectum purum fiat progressio. Mentis vero puras etiam omnique corporis expertes dari, inde liquere, quod sicut perfectio corporis sit, uniri cum mente, ita mentis perfectio sit, esse corporis expertem: unde sequatur, Deum qui fecit mentes ex parte tenebrosas, ut cum corpore tenebrosos valeant conjungi, mentes quoque condidisse purissimam lucem, suamque imaginem quam proxime referentes. Hinc facultates & operationes mentium istarum facile deduci. Illas nimirum, quæ cum corpore aliquo conjunctæ sunt, sentire: sed ut nos sensus habemus, quibus destituuntur sentientia nobis inferiora, ita mentes illas celestes sensibus frui nobis ignotis; utque sensus externi sunt in inferioribus animantium ordinibus magis magisque vegeti, ita in superioribus magis magisque attenuari, ad intelligibilem naturam propius sensum accedentibus. Contra phantasia eas nos excellere, ut nos cetera animantia. Conjunctionem vero intellectus earum cum phantasia, eas perinde ac nos mali moralis capaces reddere, in quantum illud pendet a phantasia imperium in intellectum usurpante. Mentis corporis expertes, hoc non obstante, phantasia etiam pollere. Ut phantasia enim non efficit intellectum, sed ejus tantum est instrumentum, ita sensum quoque phantasia non efficit, sed usibus ejus inservire. Phantasia hanc mentium purarum affici triplici modo, per corpus scilicet, per phantasia & per intellectum. Per corpus; nam licet sensibus destituatur mens pura, analogica quadam tamen ratione eam a corporibus affici posse, eo quod omnes res creatæ mediante vita & motu invicem communicare valeant. Per phantasia eam affici posse; nihil enim obstare, quo minus imagines phantasiae unius mentis, cum altera ejusdem facultatis sibi conscia communicentur, pariter ac notiones intellectus. Intelligentiam tamen mentis puræ nostræ esse longe excellentiorem, ut quæ directa & immediata intuitionem peragatur, (sicuti phantasia in brutis animantibus, quæ instinctu, non acquisitis habitibus agat,) indeque evidentior sit quam nostræ, & inclinationi ad malum morale locum non relinquat, cum summa vero delectatione sit conjuncta. Sed hæc-

nus descriptas mentes puras quidem esse, sed tamen compositas: ab iis igitur ad supremum mentium coelestium ordinem, non corporis tantum, verum & compositionis atque adeo phantasiae expertem, esse progrediendum. Hujus excellentiam in eo consistere, quod antea commemorata mentium purarum species, libera a corporis umbris, intuitive quidem, sed tamen, ob cognationem cum phantasia, per reminiscenciam vel alium modum, in quo successio quaedam sit, nonnulla cognoscat: cum contra perfectissimæ illæ mentes creatæ cognitione forte fruantur, quæ non intuitiva sit tantum, verum successionem etiam excludat. Hujus vero perfectionis in nobis ipsis umbram aliquam deprehendi: dum enim numerum vicenarium v. g. intelligimus, de eo, utur viginti unitatibus absoluto, non viginti tamen, sed unicam notionem nos animo complecti. Eo tamen mentem nostram hic deficere, quod ad hujusmodi conceptus unitatem, non nisi post singulorum eum componentium considerationem deveniamus; quod alia ratione in sublimibus istis mentibus eveniat. Ex istis perfectiones voluntatis manifestas esse, cum id, quod neque cum corpore, neque cum phantasia conjunctum est, purusque adeo est intellectus, nihil habeat in se, quo a veritate & rectitudine averti queat; ex quibus omnibus summa harum mentium felicitas necessario demum consequatur.

Atque hæc sunt, quæ Clarissimus Autor in Libro I de Mundo corporeo, & in L. II de Mundo vitali & utriusque ex Deo originibus summo ingenio disputat. Jam Libro III gubernationem Dei in mundo a se condito ubique conspicuam persequitur; Libro IV & V autem, Veteris æque ac Novi Testamenti scriptis legem Dei positivam contineri, demonstrat. At horum brevem summam, cum nunc quidem primorum duorum librorum recensio paulo diutius nos tenuerit, proximo mensi reservamus.

NOUVELLE BIBLIOTHEQUE &c.

i. e.

BIBLIOTHECÆ NOVÆ AUCTORUM ECCLESIASTICORUM Tomus XIII, continens Auctores seculi XVI. Scriptore LUDOV. ELLIES DU PIN, Doctore Theol.

Parif. & Profess. Regio.

Parisiis,

Parisiis, apud Andr. Pralard, 1703. in 4.

Constat Alph. 1. pl. 9.

Non defatigatur doctissimi Pinii in penetranda vastissima Historiæ Ecclesiasticæ, & Scriptorum Theologicorum sylvæ, studium ac solertia præsignis, etsi odio invidiaque non proletaria, ut rumor fert, inter ipsos tribules graviter nunc affligatur. Fuisse, qui clarissimum Virum cum seculi XV descriptione finem Bibliothecæ suæ imposturum hariolarentur, ne, quæ ægre Romano cœtui facerent, loquendi nimia ubivis necessitate, veritatis comite, constringeretur. Sed comparuere nihilominus duo Tomi, XIII & XIV, priorem seculi XVI partem dimidiam complectentes. Et Tomo quidem XIII, quem nunc sistimus, Auctor ex more Historiam istorum temporum sacram præmittit, exponens cap. I, quæ ab initio seculi usque ad A. 1517 contingere: utque momenta rerum enarrandarum rectius intelligantur, ex seculo XV originem Pragmaticæ Gallorum Sanctionis accuratius enarrat, quo pacto illa ex Concilii Basileensis decretis paulisper immutatis in conventu Cleri Bituricensi A. 1438 fuerit confecta. Quo loco dignum notatu est, quod p. 5. refertur, Clerum Gallicum non approbasse Basileensium Patrum decretum, quo novam Concilio jurisdictionem in Clericos arrogabant, sed huic innovationi non minus ac Pontificis effreni potentie se opposuisse. Enarratur parro, quo pacto Pragmatica ista Sanctio a Pio II in Concilio Mantuano damnata sit, atque instinctu Jo. Godofredi Episcopi Atrebatensis & Jo. Balluæ, Ebroicensis, Cardinalitæ dignitate lactatorum, a Ludovico XI sit suspensa, reclamante semper Parlamento & Academia Parisiensi, paulatim vero vim legis recuperaverit, & a Carolo VIII atque Ludovico XII sit restaurata. Hujus cum Pontifice controversias prolixius recenset, consultumque ipsi a Conventu Clericorum Turonensi refert, ut obedientiam Papæ denegaret, bellumque inferret, ut Tyranno; Maximilianum I quoque Imperatorem Jacobo Wimphelingio negotium dedisse, ut Pragmaticam Germanorum Sanctionem, ad imitationem Gallicæ, conficere tentaret, p. 15 admonet. Hinc Pisani Concilii fata edisserit, quod Imperatoris ac Galliarum Regis instinctu, quatuor Cardinales, Bernardinus Carvajal, Guil. Brissonettus, Rénatus de Prye & Amaneus d' Albret, cum trium aliorum absentium

um procuratoribus indixerant, atque Pisæ A. 1511 inchoatum, A. 1512 Mediolanum transfulerant, in cujus sessione VIII Julius II Pontifex damnatus est, indignusque munere suo judicatus. De Concilio Lateranensi V, quod Julius contra Pisanum A. 1512 habere cepit, diligenter quoque agit, in quo Galli renunciarunt Pisano decreto, ac Leoni X Julii successori obedientiam præstiterunt, Montesque pietatis approbati sunt. Ibidem de Concordato tractat, quod Franciscus I, abrogata inter Gallos Pragmatica sanctione, ut Pontifici faveret, introduxit, valde obnitentibus Parisiensi Parlamento & Academicis, ac libertatem Ecclesiæ ad annum usque 1517 & 1518 defendentibus.

Quæ ab initiis Reformationis ad Concilium usque Tridentinum gesta sunt, cap. II recensentur. Primordia Reformationis Auctor satis bene & cum insigni cura describit, evolutis, ut apparet, plerisque nostratium, præsertim Lutheri, operibus. Quare longe candidius, quam apud Pontificios fieri posse credidissemus, turbas ex indulgentiarum nundinatione natas, primorum Lutheri Antagonistarum res, colloquium Lipsiense, & Vormatiensia comitia depingit. Sed, quæ est humani ingenii imbecillitas, cavere sibi ab hallucinationibus non potuit, præsertim ex ignorantia Germanicæ linguæ ortis, qua factum est, ut Melanchthonem patrio idiomate *Schawiarckerde* appellatum velit, nisi forte vitium est typographicum; certe *Schwarzerde* scribi debuit. Jo. Staupitium cognatum Ducum Saxonie fuisse, p. 30 contra historicam fidem pronunciat: patrem Lutheri Johannem magistratu urbis Mansfeldensis functum, p. 31 nullo auctore affirmat. Discedit etiam a veritate, quando p. 34, & passim alibi, Lutherum fiducia protectionis Friderici III, Septemviri Saxonici, tantas res molitum, refert. Eckio certissimam in colloquio Lipsiensi victoriam p. 48 adscribit, quam Mosellanus aliique ex Pontificiorum ordine prorsus ipsi denegant, ipseque Eckius, in Epistola a Pinio p. 49 citata, a se amoliri videtur. Georgium Spalatinum a secretis status Electori Saxonum fuisse, qui a concionibus & secretis conscientie ipsi erat, p. 49 tradit. Refert p. 66, Lutherum in via, quæ Isenaco Wittebergam ducit, esse captum, qui tamen, quod ab Illustri Seckendorffio abunde probatum est, in via Salzungam deflectente, quo propin-

quos visitatum (quos eo loco complures habebat) Lutherus iverat, abreptus ac Wartburgum ductus est. Sed hæc levicula sunt, si cum Maimburgii, Varillasii ac aliorum in hoc scribendi genere Pontifici litantium erratis conferantur. Non diffitemur, Piniæ iniquiori stylo in nostros identidem uti, sed & hic sedatior est furiosis aliorum calumniis, quibus abstinere ne hodie quidem possunt. Deprehendimus apud eundem in rebus nostratium nonnulla, quæ nostris etiam scriptoribus minus comperta sunt, quibus tamen testes non additos, valde dolemus. Sic Tezelium Lutheri theses de indulgentiis Francofurti, & hujus vicissim socios Tezelianas Wittebergæ, vix orta controversia combussisse, p. 34 narratur. Litem inter Cardinales, Anconitanum & Laurentium Puccium, esse exortam, de conficienda Bullæ excommunicationis Lutheri formula, quam provinciam uterque vindicabat, Anconitano tandem victore, p. 56 invenias. His enarratis, Auctor de censura Sorbonæ in Lutherum multis agit, quam etiam laudet, fateri tamen necessum habet, in eadem Dionysii Areopagite scripta pro genuinis agnoscendo fuisse erratum. Posthæc Carolstadii turbas, Leonis X mortem, Adriani VI conatus Romanam Ecclesiam emendandi, motus Zvinglii Tigurinos, & colloquia Helvetiorum, (quos initio Reformationis, campanas etiam & organa pneumatica abrogasse, p. 85 refert) ac comitia Imperii Germanici religionis causa habita, Münzerianos denique motus studiose recenset. De Lutheri conjugio iniquius loquitur p. 97, & minus honestum ipsi fuisse affirmat, quod 45 annos natus uxorem duxerit; cum tamen, si ipsius Pini computationem sequamur, quadragesimo secundo ætatis Lutheri anno id factum sit. Dehinc quæ Carolo V cum Pontifice intercesserint lites, Lutheranorum & Zvinglianorum primas disceptationes, Balth. Hubmejeri, C. Schvvenkfeldii, Georgii Blaurokii, Conr. Grebelii & Felicis Manaii, Anabaptistarum Helvetiorum, Melch. Hoffmanni, & Jac. Keuzii fanatici Wormatiensis, eadem ætate viventium res recenset. Colloquium quoque Marburgense, Comitia Augustana & Confessionem in hisdem a Protestantibus exhibitam, pacem religiosam Noribergensem, turbasque Monasterienses Anabaptistarum sigillatim describit, de ultimis quidem p. 126 seqq. multo cum studio agens. Colloquium

Lutheri cum Diabolo de abrogandis Missis privatis, quod tanto cum men Jaciorum apparatu nobis objici solet, longe æquius p. 130 enarrat. Multus est in Henrici VIII divortio, & Anglorum a Pontifice discessione describenda, atque a popularium fabulis, ea de re hætenus sperfis, alienum se ostendit, Burnetum tamen, istius Historiæ præcipuum scriptorem, nonnunquam in censuram vocans: tandem suam quoque sententiam interponens, leges Levitici de gradibus prohibitis universales esse fatetur, sed cum juris naturalis non sint, dispensari circa illas, ex fonticis tamen rationibus posse, p. 140 defendit. Notatu dignæ sunt Elisabethæ Barthoniæ res, quæ se vatem ecclitus missam ad dissuadendum Henrico VIII divortium jactabat; hanc Noster miseram corrupta laborantem phantasia mulierculam, & motibus convulsivis interdum exercitam fuisse, p. 145 judicat. Nec indignus diligentiori perfectione est recens libelli de emendatione Romanæ Ecclesiæ, a quatuor Cardinalibus A. 1538 Pontifici oblati, quem p. 151 seq. evolvere licet; ut & formulæ Interreligionis, quam Interim vulgo appellant, excerpta, p. 157 seqq. extantia.

Singulari vero cura de originibus Reformatorum Gallorum Pinius agit, magnam culpæ partem in Navarra: Reginam conspiciens, quam sub titulo *Speculi animæ peccatricis* libellum, conscripsisse, p. 174 docet. Ludovici Becquini nobilis Flandri facta, qui cum Regi Gallorum a consiliis esset, Lutheri dogmata primus Parisiis publice proposuit, tandemque crematus est, p. 175, 212, 219 exponuntur. Calvinii vita p. 176 seq. candide satis delineatur, quem a Volmaro, præceptore in Græcis literis, ad Lutheranorum partes initio perductum Auctor tradit. Tandem mutationem sacrorum ad Septentrionem enarrat, concilia periodi hætenus explicata recenset, inter quæ Moguntinum salutaria reformationis Ecclesiæ consilia suppeditans eminet, tandemque enarratione censurarum per id tempus a Sorbone dictarum concludit.

Speciminis gratia, quæ de Hubmejero fanatico Pinius noster narravit, ut minus nota, sigillatim recenset. Balthasar Hubmejerus, Fridbergæ Cattorum natus, Zwinglii amicus, Pastorem apud Waldshutenses agebat. Hunc Munzerus A. 1514, in itinere Basileam versus instituto, Waldshutum transiens, fanaticis opinionibus

onibus imbuerat. Hubmeierus auditoribus suis eadem doctrina imbutis, Pontificios omnes ex oppido eiecit, sed brevi post ab iisdem vicinorum auxilio victus, & in exilium actus. Hoc apud Tigurinos commode se transacturum putans, urbem istam clandestinis motibus turbavit. Quare colloquium cum Zvvinglio ipsi indictum est, victoque mandatum, ut palinodiam caneret, ac urbe excederet. Ille formulam palinodiae in templo Abbatis recitavit, sed cum ab Imperatore ut rebellis in supplicium expeteretur, Tiguri permansit, renovatisque fanaticis doctrinis iterum, & habens quidem, evitandae poenae causa, palinodiam cecinit, ac Constantiam abiit, quo loco Zvvinglium a se victum disputando iactans, auferens, ac vagabundus tandem inter Moravos confedit, parensque Anabaptistarum Helvetiorum habetur.

Inter censuras Sorbonicas multae etiam occurrunt notatu dignae, quarum nonnullas enotabimus. A. 1516 die 2 Jun. damnatae sunt Claudii Cusini Ord. Praedicatorum propositiones, qui Ordinem Presbyterorum ordinariorum, quos Curatos vocant, graviter impetierat. A. 1518 die 6 Maji rejecta est, ut falsa ac scandalo plena praeconeis cujusdam indulgentiarum vox, qui numo in thesam indulgentiarum cadente, animam citra dubium illico ex purgatorio igne liberari, docuerat. A. 1520 decretum a Sorbonicis Doctoribus est, Mariam Magdalenam, Mariam Lazari sororem, & magnam Peccatricem, eandem esse personam, fatente tamen Auctore, aliam nunc esse & sanioem Sorbonae sententiam. Eiusdem anni die 5 Decembris damnata est Hier. Clichtovae opinio, qui beneficia Ecclesiastica licite vendi, publice defenderat. Initio A. 1524 obelo notatae sunt Amedaei Mesgreti, Ord. Praedicatorum propositiones, quod Pagani rectam rationem sequentes salvi fiant, quod peccatorum confessio specialis cassa sit, quod vota religiosa ultra 10 annos non obligent. A. 1525 d. 7 Septembris condemnatae sunt Petri Caroli theses, quod Scriptura S. nunc melius quam olim intelligatur, hominesque ad purum Dei amorem perducantur, quod olim fuerit neglectum, quodque in vulgata Versione errores quidam dentur ex fontibus corrigendi. A. 1530 repudiata est quorundam sententia, qui sine Hebraeae Graecaeque linguae notitia S. Scripturam recte explicari posse negaverant. A. 1531 censura notatae

tatae sunt Condomensis cujusdam theses, qui quatuor baptismos, (aquæ videlicet, sanguinis, Spiritus S. & sanctificationis, quorum ultimus precibus parentum, deficiente primo, obtineri possit) docuerat, Johannemque Evangelistam mortuum esse negaverat; nec non Algulphi Lamberti propositio, qua Jesum Redemptorem non esse necessario Deum, affirmaverat. Atque hæc de Tomo XIII Bibliothecæ hujus suffecerint.

REGIÆ SCIENTIARUM ACADEMIÆ HISTORIA. Secunda editio, priori longe autilior. Auctore JOHANNÉ BAPTISTA DU HAMEL ejusdem Academia Socio.

Parisiis apud Joh. Baptistam Delespine, 1701. 4.

Constat 3 Alph. 10 pl. & 2 fig. æn.

Secundam hanc utilissimi operis editionem, Illustrissimo Viro S. J. Paulo Bignon Abbati S. Quintini dedicatam, voluit Autor celeberrimus non solum duobus libris, quinto nempe, qui annorum 1697 & 1698, sextoque, qui annorum 1699 & 1700 gesta complectitur, sed & variis additamentis, prioribus quatuor libris larga manu insertis, auctiorem prodire. Cum vero ipsemet priorum IV librorum summarium confecerit (vid. Acta Erud. A. 1700 p. 108.) nos ultimorum duorum brevem dabimus ideam; quanquam difficile sit compendium facere recensionis, quæ res undiquaque momentosas, & jam in compendio, perque indicis modum exhibitæ sinit.

Solita distributione agit Auctor Parte I, Lib. V, Sect. I de rebus Physicis primum, ubi Cap. I. ex *Dn. de la Hire* jam ab octo annis continuatis observationibus, quantum pluvie solutæque nivis quotannis decidat, (cujus summam A. 1696 ad 19 pollices & 5 lineas altitudinis pervenisse comperit) factoque experimento cum pelvi plumbea, terræ ad 8 pedes effossæ aptata, ad quam hæctenus nulla pluvia nivæ soluta penetravit, vixque penetrabit, patet, pluviam quantumvis copiosam ad duos usque pedes terram non subire, & vel mediocri altitudinis arboribus nutriendis satis esse non posse, adeoque de fontium origine nihil hinc explorati haberi. Liquores mole augeri in vacuo, matratium angustioris colli & in partes

tes æquales per lineas nigras divisi docuit, ubi aqua exhausto aere statim visa est altior semipollice; imo spiritus vini & urinæ sudoris instar stillavere, ut in alembico, quod vi caloris Solaris pariter peregit *Filius D. de la Hire*. Egregium porro *D. Homberg* instrumentum est liquoribus dimetiendis, magis quam ea, quæ vulgariter applicantur, idoneum. Phiala est usitata, cujusvis capacitatis, perinde est: utitur phiala digiti cubici capaci; collum illius est longum sesquipollice, cujus diameter est semilinea, ubique teres nisi in extremo, ubi instar infundibuli dilatatur. Ad radicem colli tubulus assurgit collo ipsi parallelus, 5 lineas altus, cujus diameter etiam est semilinea. Hic exitum præbet aëri incluso, ubi phiala impletur aqua: quo quidem modo tam facile impletur & exinanitur, ac si collum ejus foret latius. (Vid. Figura I.) Usus instrumenti talis TAB. II. est: impletur liquor, donec per capillarem tubulum effluat; tum si-
 Fig. 1.
 stitur in collo ad altitudinem usque tubuli; quod superfluit, per tubulum egreditur; phiala parte exteriori sic detergenda, ut nulla remaneat exterior humiditas, exquisitæ bilanci appenditur; deinde eo liquore impletur, qui cum priore est conferendus. Ecce pondera:

- Oleum Vitrioli ꝛ drachmis & 26 granis appensum est,
- Aqua fortis argentum dissolvens 8 dr. 58 gr.
- Aqua fortis debilitata ad plumbi solutionem, 7 dr. 46 gr.
- Spiritus salis 1 unc. 7 gr.
- Aqua fluviatilis 7 dr. 8 gr.
- Acetum distill. 7 dr. 10 gr.
- Aqua ardentis vini 6 dr. 52 gr.
- Spiritus vini 6 dr. 16 gr.
- Hydrargyrum 3 unc. 3 dr. 45 gr.

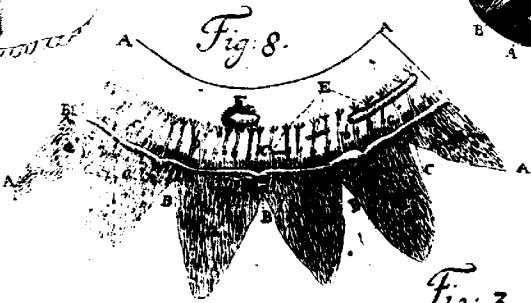
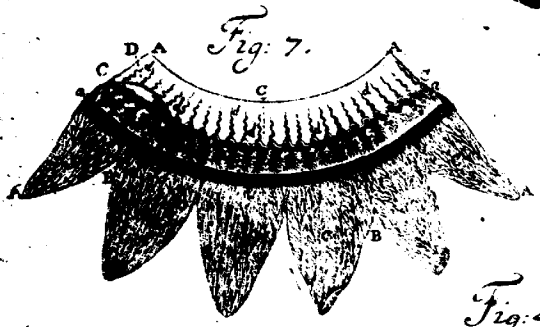
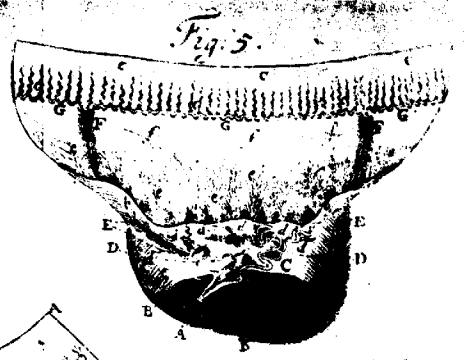
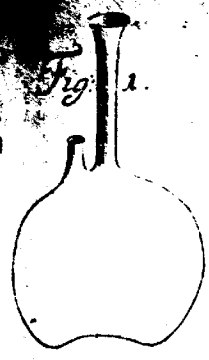
Idem quoque Capite 2 purgationem argenti vel auri, methodo vulgari per cupellam longe faciliori proposuit. Selibram argenti cum cupro permisti in granula comminuti catillo fictili, seu crucibulo imposuit usque ad rubedinem; sulphuris communis tantundem repetitis vicibus sic injecit, ut singulis vicibus expectaret, dum prius injectum omnino incensum & consumptum apparet; tum fusione facta 8 uncie nitri, & totidem tartari, & 8 uncie limaturæ ferri, non simul, sed per vias ita sunt adjectæ, ut detonatione facta, nova mistura adderetur; tum per unius horæ quadrantem fusio est

continuata: quod erat in crucibulo argentum, & purum & ductile inventum est. Quæ operatio non amplius quam sesquihoræ spatio, una tantum fusione, & uno in crucibulo fuit absoluta, cum per cupellam facta purgatio alterum tantum temporis & ignis exigat, præter cupellæ apparatus, & folium agitationem. Rationem hujus separationis vide apud Autorem. Ejusdem autem argenti a stanno, item a stibio expurgationem pariter subtilem, silentio prætermittit, prolixitatis evitandæ studio. Ex tentamine ejusdem circa acidus spiritus, an tandem insipidi fieri possint, cum mercurii 12 uncias, totidemque spiritus nitri instituto, tandem patuit, 12 spir. nitri uncias, in 7 aquosi & insipidi liquoris, & in 3 uncias solidæ & pene insipidæ materiæ abiisse, quæ a mercurio secretæ, & in formam liquoris reversæ vix potuerunt semiunciam mercurii dissolvere, cum antea 15 uncias ejus exsolvisent: magno argumento, corrodens acidum in materiam inspidam verti, atque eandem materiam varie modificatam fieri posse aquam inspidam & spiritum acidum.

De salibus plantarum Cap. 3 observat Idem, unum tantummodo esse salium genus, quod citra ignem aut fermentationem ex plantis extrahitur, nempe salem essentialem: sed analysi per ignem facta, tria eliciuntur, lixivialis & fixus, urinosus & volatilis, demum acidus & volatilis. Duo ex his, lixivialis & acidus, alter alterius formam, imo & olei aut spiritus ardentis induere possunt, verum urinosi sales iidem semper manent. Sal urinosus, etsi admodum volatilis, aliquando tamen corporibus tenaciter adhærescit, aliquando mediocri igne potest expediri, ut in sale tartari, ex cujus duabus partibus & una alumini rupei elicitur urinosus liquor, imo & sal volatilis concretus; quod non fit, ubi alumini alterum tantum apponitur. Et licet ambo hæc alcali lixiviale & urinosum sibi mutuo obstare videntur, interdum tamen sal urinosus plantæ aliis partibus bene odoratis adeo implicitus est, ut non nisi novi salis lixivialis additione seipsum prodat, ut in moschi cum spiritu vini infusione, addito oleo tartari per deliquium, urinæ fætor oritur. Sal ex terra multis annis inculta extractus cum natro Ægypti convenire videtur, quod salis marini & salis alcali naturalis mistarum continet. Quæ tandem de hydrargyri sublimati cum æqualibus partibus salis decre-

TAB. II. A. 1703.
M. M. p. 200. 199.

decrepiti per retortam destillatione loco sublimationis consuetæ proferuntur, notatu digna sunt, imprimis, quod cum lutatis omnibus juncturis, magna tamen pars sublimati per eas erumperet, recipiens prope fundum parvo foramine in superiori parte pertusum (aëri hoc modo liberum exitum permittens) sine dispendio non obturatis juncturis, sublimatum instar butyri antimonii stillans exceperit, operatione tota intra 2 horas absoluta, in 6 libris sublimati, cum in vulgari modo 3 libræ spatio 12 horarum non fuerint sursum sublata.

Quæ Cap. 4 plantarum historiam & analyfin concernunt, sigillatim recensere non necessarium duxit Autor, quod præcipuè una cum descriptionibus aliquando proditurae sint in lucem. Sed id majoris disquisitionis est: utrum sales fixi e plantis per lixiviam extracti in volatiles abire, & in alia principia simpliciora resolvi queant. Res experimento tentata hæc est:

2 uncis salis absinthii fixi & recens calcinati, affusæ sexies-
que per M. B. cohobata

4 libræ aquæ absinthii recentis	reliquerunt	20 granis,
spiritus vini optimi	sale m-	2 drachmis, 25 gr.
aquæ vini ardentis	statum	3 drachm.
vini albi		6½ dr. tandem 13 dr.
		saltem 3 dr. remanentibus.

Spiritus itaque sulphurei salis fixi & vialis partes sic penetrant, ut earum naturam immutent. Hinc aqua absinthii & acidi & sulphurei dissolventis expertes, nihil fere salis; spiritus & aqua ardens vini acidi expertes, patum ex sale; vinum album utriusque compos multum solvit. Sales itaque fixi plantarum spiritu sulphureo vini fiunt volatiles.

Cap. 5 de rebus Anatomicis, usus illius canalis, per quem in foetu vena porta cum vena cava in jecore communicat, is statuitur, ut aer, qui a matre per venam umbilicalem ad cor foetus pervenire debet, sufficiat circulari in foetu sanguinis motui, longo alias itinere nimium de motu suo perditurus. Capræ Lybicæ, vulgo bazelle, ventriculus accurata anatomia exhibetur, uti & aliorum animalium descriptiones. Peculiaris quoque occurrit observatio circa quod-

dam hydropis genus, ubi apertione in parte inferiori ventris facta, exiit primum pus valde excoctum, tum corpus mediocris prumi Armeniaci magnitudine, tandem incredibilis multitudo globulorum, nonnullis pilæ palmaris magnitudinem æquantibus. Hydropicos sanatos fuisse asseritur, postquam arena operti Sole æstivo per biduū aut triduum expositi fuissent sereno aëri. Podagricis remedia indicentur, ranunculi pratensis contusi succus; item saponis cum aqua vini ardentis infusio, circum partem affectam in coronæ modū applicata; porro muscæ Indicus in parte affecta incensus; demum salvia in modum thæi præparata. Anginæ remedium nidus est hircinis, oleo aut recenti butyro imbutus, qui in modum cataplasmatibus gutturi applicatur. Chirurgis proderit nota, vulnera rarius curata citius sanari: aer enim is infestus est maxime, & frustra tam sæpe mundantur; nam quædam velut crustula aut linimentum detrahitur, quod nature utile est ad carnes disjunctas conglutinandas. Curiosa tandem est observatio circa novum erucæ genus, quod quatuor illas mutationes (ubi primum sunt ova, tum vermes, deinde aureliæ, tandem alis instructæ volant, ut muscæ & papilionæ) non subit; & viviparum est.

Res Mathematicæ Sectione II proponuntur: Ex Astronomicis Cap. I difficilis alias determinatio solstitiorum habetur. Clarissimus *Cassini* altitudines Solis meridianas aliquot ante & post solstitia diebus observans, & discrimina earum in differentias longitudinum convertens, ut erueret partem proportionalem & tempus, quo Sol a Tropico æquis distabat intervallis, invenit A. 1696. æstivum solstitium quidem $\frac{1}{26}$ Junii, 2 hor. 26, hyemale vero $\frac{1}{26}$ Decemb. 6 hor. 46. Spatium ab æstivo ad hyemale est 183 d. 4 h. 20. Cumque annus tropicus sit 365 d. 5 h. 48. erit spatium ab hyemali solstitio ad æstivum 182 d. 1 h. 28. Dimidia ergo anni pars 182 d. 14 h. 54. minor est spatium, quod ab æstivo ad hybernum solstit. currit, & major est spatium, quod ab hyemali ad æstivum solstitium labitur, eadem quantitate, nempe 13 h. 26. Hæc inæqualitas intervallorum oritur ab apogæo Solis, ubi tardior est Solis motus, unde & tempus

MENSIS MAJI A. M' DCC III. 213

longius efficit in eo semicirculo, in quo est apogæum, quod ex observatis a verno semicirculo in autumnalem commeasse colligitur:

Animadversionum circa reformationem Calendarii a Viro celeberrimo Erh. Weigelio propositam, summa est: novam de hac re deliberandi curam iis, qui veteri utuntur stylo, relinquendam; illos enim, qui novo observationibus hucusque habitis comprobato utuntur, eo contentos esse, ne rem actant agant, cum ad quæcumque anni solaris, lunarisque mensis magnitudinem rite accommodetur; computum autem cyclicum ab initio Christianæ religionis usurpatum non esse aspernandum, sed emendandum.

Cap. 2. de discrimine inter Cyclos lunares & solares agitur, quod ex Solis & Lunæ inæqualibus motibus oritur; hinc menses lunares, qui a vera Lunæ cum Sole conjunctione ad alteram numerantur, quique naturales sunt & apparentes, non sunt inter se æquales, sed aliquot horis dissident; longissimi ad 29 d. 19 h. produci, brevissimi ad 29 d. 7 h. contrahi possunt; medio loco interjecti sunt menses 29 d. 12 h. & fere 45, sed ii sunt perrari. Hæc inæqualitas ex diversâ ab apogæis aut perigæis distantia, inæquales celeritatis gradus producente, explicari solet. Hinc periodum reliquis accuratiorem excogitavit D. Cassini, 4267 mensium, quæ intra 126007 d. 1 h. absolvitur; hæc Solem & Lunam apogæis suis propius admoveere ostenditur.

Cap. 3. duæ Lunæ eclipses, prior die 6 Maji, posterior die 29 Oct. visæ, sed ob nubes vix observatæ describuntur, & ad Calendarii diligentius examen applicantur. De stella in collo Ceti posita Cap. 4. prolixius agitur, & revolutio ejus 330 $\frac{1}{2}$ d. statuitur; visibilis est, raro per 150 d. nunquam per 165 d. aliquando tantum per 108 d. quod juxta hypothesin, eam (ut & forte plures alias stellis) aliqua tantum sui partem esse lucidam, & circa axem suum sic volvi, ut aliquando partem sui fulgidam, interdum obscuram nobis obvertat, explicatur. Quorsum & phenomenon quinti satellitis Saturni pertinet, qui descendens post conjunctionem suam cum Saturno, in parte circuli super-

riore invisibilis est; visibilis autem, quando a parte sui circuli inferiore ad superiorem progreditur. Pari modo quædam phænomena circa Jovis satellites observata explicari possunt.

Mercurium in Sole visum cap. 5 sistit, cujus sexta & postrema d. 3 Nov. a DD. *Cassini & de la Hire* maxima cum diligentia facta observatio prolixè subjicitur. Numeri D. *Cassini* sic se habent. Exiit Mercurius hor. 8. 9. 31. latitudinem ☿ in exitu invenit 8. 58, differentiam longitudinum ☉ & ☿, 13. 26 in ipso exitu. Tum Sol erat in 11. 13. 19. Scorpii. Quocirca ☿ h. 8. 9. 31. erat in 11. 25. 53 Scorpii, cum hor. 7. 24. 58 esset in eodem gradu 11. 28. 25, itaque intra 44. 33. unius horæ motus ☿ 20. 09. fuit 2. 42. motus vero ☉ intra idem tempus 1. 51. itaque motus ☿ in Sole, intra 44. 33. temporis, est 4. 33. Jam, ut habeatur conjunctionis ☿ cum ☉ tempus:

ut motus ☿ in ☉, ad tempus: sic differ. longit. ad tempus

$$4, 33. \quad 44, 33. \quad :: \quad 13, 26 \quad 2, 11, 26.$$

hæc subduc. sunt ab hor. 8. 9. 31, quod est tempus exitus ☿, fuit tempus Conjunctionis ☿ cum ☉ in longit. hor. 5. 58. 3. tempus dimidiæ durationis eclipsis hor. 1. 58. 13, colligit; & intervallum temporis inter conjunct. ☿ cum ☉ habita ratione longitudinis, & adventum illius ad nodum hor. 13. 37. 10. Diametrum appar. ☿ 8" ex ipsis observationibus colligit.

Subjicitur historia observationum ☿ in ☉. *Prima* est *Gassendi* Lutetiæ a *Keplero* ad diem 7 Septembris 1631 prædicta. *Secunda* est *Schakerlei* Angli in Indiar. Orient. insula *Suratta* 3 Novemb. 1651. *Tertia* Londini facta a D. *Hugenio & Mercatore*, item *Hevelio* 3 Maji 1661 *Gedani*. *Quarta* Avenione a D. *Gallet & Beauchamps* 7 Nov. 1677. & in ins. *S. Helenæ* a D. *Halley*. *Quinta* Cantonii in regno Sinensi a PP. *Fontenay & le Comte* 10 Nov.

Nov. 1690. Postrema & sexta est; Nov. 1696. Nec recurret hoc phænomenon nisi mense Majo 1720.

Indicium quorundam Problem. Geom. & Arithm. cap. 6 facit, inter quæ notari meretur *D. Varignon* solutio de rationibus arcuum & spatiorum omnis generis curvarum similium, cui occasionem Generosiss. *D. Tschirnbaus* inventionem suam circa Parabolarum ejusdem foci & axis proprietatem, jam in his Actis A. 1695 mens. Nov. publicata fecit; *D. Bernoulli* Bas. extendit ad quodvis aliud communis axis punctum, in curvis omnibus similibusque; *D. Varignon* vero universim ad omnes diametros curvarum similium pertinere comperit. Nempe: *Duas curvas similes, quæcumque illæ sint, quarum diametri similes in eadem sint recta, quæcumque sit earum inter se ratio, in eodem plano, punctum semper in hac recta habere, ex quo omnes rectæ ductæ ad unam item & alteram ex curvis, ubique arcus intercipiunt, qui certam & constantem inter se habent rationem; & similiter, spatia intercepta inter se eam habere rationem, quæ est inter arcuum quadrata.* Ex. gr. si curvæ sint sectiones conicæ similes, hæ sectiones erunt inter se ut parametri, & spatia, ut quadrata parametrorum. Monitum porro *D. de la Hire* circa calculum indefinite parvorum attendendum est, ne suppositiones erroribus ansam præbeant, quod exemplo duorum pendulorum 15 & 7½ ped. longorum, perque chordam seu arcum infinite parvum vibrantium declarat.

Ultimo 7 cap. de rebus dioptricis & mechanicis monetur, ante annum 1630 Telescopia ex duobus & quatuor convexis vitris non fuisse in usu, licet *Scheinerus* in *Rosa Ursina* hoc modo Tubum parari posse monuerit; *P. Rheita* Capucinus primus eam connexionem vitrorum in usum deduxit, quam in libro, *Oculus Eliæ & Enoch*, describit. Circa rationem contrahendi Telescopia, (interjectione nempe vitri cavi in focum inter objectivum & oculare,) aliquid desiderari, ut & in machina, cujus ope navigium adverso flumine promoveatur, ingenue indicatur.

Pars altera libr. V. Acta anni 1698 complectitur, ubi sect. 1 cap. 1 de rebus physicis, quantitas pluviz collectæ præterito anno

anno ad 20 $\frac{1}{2}$ digit. altitudinem pervenisse observatur; ut & ex Thermometro, æstum maximum fuisse 14 Maij, & maximam altitudinem Barometri die 31 Januar. 28 dig. 4 $\frac{1}{2}$ lin., minimam vero 26 dig. 10. lin. Diversum esse aëris pondus, globus vitreus diametri 20 pollicum exhaustus & bilanci appensus, tum subeunte aëre iterum ponderatus ostendit; æstivo enim tempore, flante Euroborea, 2 unciis $\frac{1}{2}$ drachma inventus est gravior; post 2 menses humidioræ cælo, flante Circio, 2 $\frac{1}{2}$ drachmis, adeoque aër $\frac{1}{3}$ gravior visus est, quam prius, Barometro in eadem fere altitudine utrinque persistente; sic pressio aëris in Barometro æqualis fuit, sed in bilance pondus inæquate, quod vento aërem humoribus replenti adscribitur. Sub Januarii initium humido cælo, nec tamen pluvioso, post acrius gelu, globus aëre impletus 3 dr. gravior est factus; ineunte Februario & pluvioso & temperato, 3 dr. levior factus est. Exeunte Januario, sæviente frigore, 4 $\frac{1}{2}$ unciis gravior inventus est; duplo itaque gravior quam in Junio experimento factus est. Angustissimorum tubulorum phænomena, quæ consuetis siphonibus, & receptæ sententiæ, continuum aquæ fluxum ex aëris gravitate provenire, adversari videntur, explicantur ita, ut illi angustiores tubuli, non ut veri siphones satis patentes sint considerandi; non enim egent aëris externi gravitate, sed aqua sibi & parietibus mutuo glutine sic adhærescit, ut tubus semper plenus remaneat, nec aqua nisi proprio pondere guttatim decidat.

Utilis cap. 2 occurrit observatio de plexu quodam radicum salicis, vulpis cauda dicto, quo aquæductus obstruuntur; penetrant enim radices glutinem tuborum, & ita excresecunt, ut tubos occludant, & morum aquæ intercipient; facile autem deprehenditur, quænam salix caudam vulpinam emiserit, nempe ea, quæ præ aliis vegeta virensque advertitur. Phosphoro conficiendo urinam cerevisiam bibentium aptiorem esse, quam qui vinum potant, asseritur; ut & circa lapidis Bononiensis naturam mineralem quædam subjiciuntur, pariter quoque de conchyliis in lapides conversis; & notatu dignum, fossilia insulæ Melitensis esse aut corpora organica, aut stirpes in lapides
versas

versas, e. g. serpentum dentes vulgo dicti carchariæ piscis aut lamie dentes censentur, qui una cum argilla alba, ex qua tota insula coaluit, in lapidem sint conversi. In reliquis autem locis terræ, maris libella altioribus, ejusmodi mutationes ex diluvio universali derivantur. Duo parhelia 2 April. observata sunt, Sole 7 grad. supra horizontem extante; centrum veri Solis distabat 24 gr. a centro spurii.

Varias atramenti vulgo sympathiæ dicti (quo nomine liquor omnis, qui in charta nullum relinquit vestigium colore tinctum, artificio tamen, eoque quadruplici, ope liquoris novi, vel aeris, vel ignis, vel terræ materiæ manifestandum, designatur,) præparationes docet Cap. 3. Nempe 4 uncia lithargyri in pulverem comminuti, aceti distill. 2 libræ imponantur vasi fictili, moderato igne bulliant per $\frac{1}{2}$ horæ, ligno semper agitata; filtratum liquorem in vase vitreo bene occluso serva. Pariter procedendum cum 2 unciis auripigmenti mixti cum 4 unciis calcis vivæ, & 4 libris aquæ communis. Priore liquore scriptura exarata & exsiccata, posteriore illinitur. Alius modus: Calci auri in aqua regali ad satietatem solutæ 6 aquæ communis partes affunde, serva in phiala: tum stanni puri rasuram pari modo in aqua regali solve, 2 aquæ comm. partes affunde, & separatim serva: priore liquore scribitur, exsiccata charta perfunditur madefactis in solutione stanni plumulis calamii. Præparatio ex scoriis reguli antimonii & ex vitro ejusdem mineralis per duo menstrua omittitur. Ex vegetabilibus rosæ pallidæ & recentes contusæ spiritu vini rectificato affuso in pulvem rediguntur, in Sole digeruntur, donec omni colore suo exuantur; liquor per liateum expressus phiala bene occlusa servatur. Scriptura hoc liquore exarata aceto distillato aut spiritu vitrioli debilitato manifestatur colore roseo. Aeri exposita scriptura ex solutione auri in aqua regali ad satietatem, (quæ aqua fluviatili diluitur, dum maculas flavas chartæ non inurat,) post horæ spatium diurno lumini exposita apparet; in arca vero asservata per 2 aut 3 menses citra colorem manet. Alii modi per solutionem argenti in aqua forti, adjecta aqua fluviatili; aut per amalgama ex æquis partibus argenti & mercurii, aquæ communis adjectione debilitati; aut per dissolutionem bismuthi; vel demum per minium aceto distil. solutum, omittuntur. Omnia hæc

atramenta igni exposita in conspectum prodeunt. Majoris est usus, quam prima fronte videri queat, cisternarum in quibusvis privati domibus applicatio ad aquas coelestes pluviarum, saluberrimas, nec ita putredini, ut fere omnes terrestres aquae, obnoxias, quotidianae necessitati suppeditandas. Plumbeo nempe receptaculo opus est hexapedae cubicae, quod 27 modios Paris. capit, eum cisternula purgandae aquae destinata, & ad receptaculi latus collocata, quaeque fluviatili arena repleatur. Hoc receptaculum in loco bene occluso, ne aqua in glaciem concreseat, tuto collocari poterit; quo autem aqua e cisternula in cisternam derivetur, *Di de la Hire* censet, cisternulam non ex infima parte, ne forte sordes, aut terrestres pluviae particulae simul cum aqua exeant, & arenam cisternae penetrantes eam subeant, sed tubulum plumbeum & instar siphonis inflexum sic aptandum putat, ut per receptaculi marginem pertranseat, cujus orus unum sabulum pervadens ad fundum usque cisternulae pertingat, alterum cisternam subeat, ejusque orificium paulo sit depressius, quam alterius cruris orificium. Sic siphone semel impleto, aquae cisternulae & receptaculi inter se communicabunt, semper ad libellam positae. Non eosdem effectus prodire ex quibusvis acidis vel alcali, colligitur ex liquore, qui e calce vel eum sale communi, vel ammoniaco fusa extrahitur: solutio per aquam communem per filtrum trajicitur, exhalatur leni igne, sal remanens in cella vinaria dissolvitur. Hic liquor tam oleo tartari per deliquium, quam spiritu vitrioli cogitur in coagulum album & firmum: spiritus salis ammoniaci paulo fluidiorem eum reddit. Haec ad sanguinis humani fluiditatem per alcalia volatilia, & coagulationem per acida, imprimis terrestria, demonstrandam applicantur.

Continuantur Cap. 4 & 5 Chymiae, ubi quantitas salis acidi in aceti distillati 27 unciis, inventa est 7 drachmarum, ope retinentis eam salis tartari, & ex 30 $\frac{1}{2}$ unciis una uncia salis acidi prodit. Observationes circa salem calculi humani; item nitri spiritum cum oleo sassaphrae, rubrum fumum emittentem; marcabitam quandam mercurio divitem; fixationem spiritus vini per sales fixos lixiviales; acidorum liquorum mitigationem per digestionem 4 annorum frustra tentatam, indicasse sufficiat. In Botanicis Cap. 6.
pi-

pigmenti celebris *cochenille* origo proditur ex arbore opuntia, in regione Americæ Guatemala, fructus proferente, qui ubi maturuerunt, finduntur, atque ex iis innumera exeunt insecta, quæ excussa linteis excipiuntur; ex iis obtritis fit pigmentum *cochenilla* dictum. Insecti dein in sycomoro inventi descriptio subjicitur. Discrimen quoque resinarum (quæ succi aut lacrymæ plantarum sunt, menstruo pingui & oleoso dissolubiles, cum aqua non facile miscentur, & flammam concipiunt) & gummi (quo nomine succus intelligitur coagulatus solidior, in aqua facile dissolubilis, nec facile inflammabilis) ex differentia salium, quibus utriusque succi olea, (resinæ quidem acidis, gummi vero alcali) concresecunt, petitur.

Inter Anatomica Cap. 7. notabilis est defuncti cujusdam auricula dextra cordis adeo dilatata, ut caput infantis recens nati æquaret, & 1½ libram sanguinis caperet. Ex ira vehementi, sed magno conatu inhibita, morbus ante 12 annos coeptus est. Dentium formatio, juxta naturæ consuetos progressus, compendio exhibetur; ut & explicatio aphorismi Hippocratis: *concasta, non vero cruda medicari oportet, ac movere, nisi materia turgeat; ut plurimum vero non turget*, traditur. Vermis in rene canis inventus 2½ pedes longus describitur. Ovaria mulieris in tumorem (qui graviditatis conjecturam diu fecerat) exerescentia, postque mortem 35 librarum pondus æquantia referuntur. Tandem membrana quædam in avium oculis, nigrum marsupium a *D. Perrault* vocata, describitur & figura æri incisa oculis sistitur.

Mathematica Sectione 2 tractantur. Ex Astronomicis, C. 1. & 2 collatio occurrit observationum Mercurii in Sole visi, ad longitudinum differentiam conlitudendam, inter Lutetiam & Cantonium in Sina 7 hor. 23, Roterodamum 10. 46, Noribergam 34. 41, quam *D. Wurzelbauer* 32. 20, *D. Eifenschmid* ex variis Lunæ eclipsibus collatis 35 definit. Determinatur dein medius motus primi Satellitum ♃; periodus quæ eclipses illius ad idem punctum temporis revocat, 1 d. 18 h. 28. 36 inventa est. Conjunctio demum 4 Planetarum, Lunæ cum ☉, dein ♃, ♁ & ♃ die 1 Januar. 1699 contingens, ad Epactarum

starum Gregorianarum accuratam rationem monstrandam applicatur. Altitudinem poli *D. Casinus* invenit Lugduni Batavorum 52. 9. 45, Alcmari 52. 38. 30. Hypothesis ab eodem ad faciliorem intellectum motuum Satellitum Jovis figura lineari exhibetur, ubi principii loco ponit, temporum intervalla inter eclipses cujusque Satellitis breviora esse, cum Jupiter ad suum aphelium pervenit, ubi motus Jovis tardior est, quam ubi in perihelio versatur, ac motus illius est velocior; variare illam inaequalitatem intervallorum penes diversas ab aphelio, aut perihelio distantias. Eclipses primi Satellitis contingunt intra unam Jovis revolutionem numero 2448; Jupiter autem ad suum redit aphelium intra 12 annos Julianos, minus 50 d. 9 hor. 10. hoc est, intra 4333 d. 14 h. 50.

Cometam die 2, 4 & 6 Sept. in Cassiopea visum Cap. 3 sistit. Motus ejus contra signorum ordinem in lineam rectam porrectus, a 1 observatione ad 3 usque, fuit 23. 10; ad polum mundi propius 26 accessit. *D. Casinus* eundem esse judicavit, qui A. 1652 visus est, prouti Cometam A. 1680 cum Cometa A. 1571 contulit: non longius enim a prioris Cometæ tramite digressus est, quam Luna in sua revolutione a superiori deflectit. Hinc licet primum in ea opinione fuisset, Cometæ esse novos cæli fetus, ex certa tamen æqualitate motus illius inæqualis, addubitare cœpit, annon forte Cometæ inter veros Planetas essent adscribendi, visibiles cum terræ sunt propiores, non item, cum a nobis longius removentur; prouti & cometarum planetarumque motus consimiles arguunt: respectu ad stellas fixas habito nodi variantes; celeritas major cum terræ sunt propiores, in æquis a perigeo distantis æqualis; & peculiaris angulus quo orbitæ eclipticam intersecant. Quod si in his tribus duo diversis temporibus visi Cometæ conveniant, non abhorret a vero, unum & eundem esse Cometam.

Breve solum indicium Cap. 4 de Geometricis facit Autor problematum solutorum circa sectiones conicas, novam curvam in folii modum formatam, spirales, cycloides, superficies conorum obliquorum hæctenus nondum inventas, divisionem anguli in quot libuerit partes æquales, resolutionem triangulorum citra opem tabula-

bularum sinuum, lineas descensus gravium, dimensionem distantiarum inaccessarum, reflexionem radiorum. Pronti & Cap. 5 paucis notat, *D. Varignon* methodum generalem demonstrasse, quæ curvæ isochronæ juxta quamlibet hypothesein accelerationis motus in gravium descensu inveniuntur, adeo ut æquis temporibus diversos arcus describant, in quacunque ratione (non solummodo Galileana) ponatur acceleratio. Inæqualitas elateriorum, quæ variis in horologiis intenduntur, nota est. Eam emendare liceret optime, si fusus inveniretur, cujus radii, seu ab axe distantie, essent in reciproca ratione cum elaterii viribus, hoc est, si in fuso radii per vires aut potentias elaterii in fsum agentis multiplicati ubique æquales summas efficerent. Fusum in medio non nihil excavatum esse oportere, compertum est, quæ autem debeat esse illa cavitas, seu, quæ sit natura illius curvæ, quæ circa suum axem rotata eum producat fsum, digna res visa est *D. Varignon* quæ perpendatur. Determinationes temporis a gravi corpore in descensu per quameunque curvam impensis; virium aquæ profluentis penes diversas fluminis altitudines per machinam; motus Solis apparentis non mediæ, per novum penduli genus: celeritatis aquæ currentis, aut venti, per instrumentum; distantie loci ubi fulmen cuditur, vel tormentum exploditur, ex sonitu tardius audito & flamma citius inspecta, cum sonus uno minuto secundo temporis 180 hexapedas percurrat; indicantur brevissime. Rotunditatem guttarum liquoris ex æquali pressione fluidi, in quo gutta natat, provenire traditur; cessante æquali pressione, rotundam esse desinere. Si tubus capillaris conicæ sit figuræ & impleatur per angustius osculum, idque inversum ad perpendicularum horizontis erigatur, aqua descendet; paulum inclinato tubo, ascendet, quod aeris inferioris sursum eritentis major sit pressio in aquam inclinati plani, quam aeris superioris per æctius orificium tam facile subire non valentis. Panem non fermentatum aqua dilui in pultis modum, spiritu vini comminui in particulas duras instar arenæ, quod ex particularum minutiorum per superficies terfas contactu provenit.

CIRCULARIS HUMORUM OCULARIUM MOTUS
descriptus a JACOBO HOVIO.

Non facile prætermittimus in his Eruditorum Actis observatio-
nes ac inventa nova, quæ cum Orbe Literato communicari o-
peræ pretium censemus. Itaque cum forte incidere nuper in
Viri Clarissimi, *Jacobi Hewii*, Dissertationem inauguralem, pro gra-
dû Doctorali in Academia Ultrajectina die 13 Julii anni superioris
solenni examini submissam, ac deprehenderemus, circularem humo-
rum ocularium motum, qui hætenus publice non innotuit, feliciter
in ea detectum, tametsi Academicas ejusmodi Dissertationes in Actis
his recensere non consueverimus, temperare tamen nobis non po-
tuimus, quominus novi istius inventi cunctos harum rerum cupidos
participes redderemus. Cum enim sanguinis circulatio, postquam
detecta esset, & rationibus atque experimentis confirmata, tanto
cum applausu excepta olim fuerit, nunc quoque jucundum erit ac
utile cognovisse, quod humores oculares neque stagent, neque
per poros intro-foras spectantes dissipentur, sed continuo fluxu re-
fluxuque, sanguinis ad instar, indefinenter in orbem vertantur, ut
oculi vigor perpetuo conservetur, visusque rectius peragatur. Ex-
hibebimus vero præcipuas, quæ ad rem spectant, figuras, e quibus &
vasa circulationi illi humorum ocularium destinata, & circulatio-
nis modum facili negotio, qui rerum harum periti sunt, depre-
hendent.

TAB. II.
Figura 2.

Fig. 2. Caput Vitulinum exhibet, in quo ab una parte, rete novum
arteriosum parenchymate denudatum, una cum vasorum excursu
naturali; ab altera rete idem in situ conspicitur.

- A. A. A. Arteria carotidis intra orbitam ramificatio.
B. Rete nostrum novum, parumper e situ remotum.
C. Ductus novus e reti proveniens, supraque
D. D. D. nervum opticum flexus, in
E. a latere nervi prædicti incedit.
a. Divisio ejus in duos ductus: quorum
F. alter parum a latere nervi optici sejunctus, scleroticam
adit, ac fontem efformat: qui in
G. divisus, eandem perforat.
b. b. Ductuli, ex eadem fonte, in progressu per scleroticam,
convergentes.

H. H.

H. H. *Ductus alter, supra opticum flexus, ac fontem in opposita parte constituens, cujus progressus tamen desideratur.*

c.c.c. *Ramificationes e furculo prænominati fontis.*

I. *Vas Nuckianum, ex*

K. *arteria carotidis ramo, intra cranium, procedens.*

L. *Vasis sympathetici (utriusque oculi arterias connectentis) portio.*

M. *Retē novum nostrum in situ naturali.*

N.N.N. *Musculi, retis aspectum inhibentes, separati.*

O. *Ductus novus in situ, prout ad*

P. *oculum tendit.*

Fig. 3. *Caput Vitulinum monstrat: in quo tum abducentia vasa cum venoso reti in situ; tum adducentia, abducentia, duo retia sibi invicem intertexta, excarnata, oculis propomuntur.* TAB. II. Fig. 3.

a. a. *Circulus venosus.*

b. b. b. b. *Ductus oculorum aquosi, crystallini, &*

c. c. *viarei abducentes, humores circulo prædicto infundentes.*

d. d. *Ductus oculorum abducentes, qui e circulo venoso orti,*

A. *scleroticam ubi abscissa perforant, & juxta*

B. B. *progresfi,*

C. *rete venosum in situ naturali, una cum aliis*

D. D. D. *vasis venosis, efformant.*

E. E. E. E. *Musculi, ne subjacentium aspectum inhiberent, suo loco remoti.*

F. *Portio arteria carotidis rete arteriosum emittens.*

c. c. c. *Retē arteriosum & venosum, sibi invicem intertexta.*

g. *Ductus e reti arterioso, a latere nervi optici incedens, cum ulteriori ad oculum excursu, ut in Fig. II. notatum.*

h. h. h. *Ductus tres oculorum abducentes; quartum regit nervum.*

G. G. G. *Vasa venosa, rete partim constituenta.*

Fig. 4. *Caput Caninum ostendit.*

Figura IV.

A. *Arteria carotis.*

B. *Ramus nervum paris quinti concomitans.*

C. *Alter*

- C. Alter in duos divisus; quorum
 D. prior,
 E. emisso,
 F. nervum opticum percurrit, ac in duos divisus ramulos; quorum
 G. unus a latere nervi prædicti incedens,
 H. fontem in sclerotica constituit:
 I. alter infra opticum flexus ab opposito nervi latere, pro
 K. fonte tendit.
 L. Ductus e fonte in progressu ortus, cum
 a. a. ramificationibus suis intra duplicaturam sclerotidis.
 M.M. Circulus arteriosus.
 b. Ductus oculorum aquosi adducentes.
 cc. — e sclerotica circumferentia, hunc circulum ingredientes,
 Cl. Nuckio pro ductibus oculorum aquosis demonstrati.
 N.N. Posterior cranium ingrediens cerebrum alluit, e quo
 d. vas Nuckianum, a latere nervi optici, intra cranium
 incedit.
 e. Vas sympathicum, prout a
 B. nervo optico ad alterum latus descedit.
 f. Portio vasis Nuckiani, ubi in vas nostrum sympathicum
 incidit.
 O O. Duo ductus oculorum abducentes, qui in
 Q. coaliti, in
 R. sinum venosum, ex
 SSS. vasis venosis efformatum incidunt.

TAB. II. Fig. 5. Fontes supra scleroticam, cum gyris ac anfractibus,
 Figura V. ductusque ad vitreum, ad aqueum, cum circulo arterioso ad vi-
 vum depingit.

- A. Ductus noster novus in
 B.B. duos fontes divisus, supra
 C.C. sclerotidis portionem,
 D.D.D. variis gyris ac anfractibus flectitur.
 a. Ramusculi duo, ex fonte uno prorumpentes.
 F.F. Divisio fontium, qui in
 b.b. scleroticam perforantes

F.F. cho-

- F.F. *choroideam pro*
 G.G.G. *circuli arteriosi efformatione percurrunt.*
 c, c, c, c, c. *Ductus oculorum aquosi adducentes.*
 d. d. d. d. d. *Ductuli laterales e fontibus mirabiliter, ac in-*
star Maandri artificiosissimi, per scleroticam se contor-
quentes.
 e. e. e. c. e. *Ductuli e praedictis gyris producti, pro vitrei re-*
 f. f. f. *stauratione choroideam densa serie percurrentes.*

TAB. II.
 Figura VI.

Fig. 6. *Humorem vitreum, in cellulas divisum, oculis spe-*
ctandum subjicit.

Fig. 7. *Tunicam choroideam explanatam & revolutam* *Figura VII.*
exprimit.

- A. A. A. A. *Choroidea tunica ac uvea.*
 B. B. *Fontium portiones.*
 C. C. C. *Circulus arteriosus, ob*
 a. a. *tunicam uveam revolutam, ut*
 b. b. b. b. *ductus crystallini adducentes cum divisionibus, ex*
posterioribus circuli anfractibus prorumpentes exhiberen-
tur, nudus.
 D. *Calculus circulum arteriosum obstruens.*
 c. c. c. c. c. *Ductus humorem vitreum advehentes, Figura V de-*
monstrati.
 d. d. d. d. *Ductus aquosi adducentes ex anterioribus circuli*
anfractibus.

Fig. 8. *Vasa abducentia per choroideam explanat.* *Figura VIII.*

- A. A. A. A. *Tunica choroidea ac uvea.*
 a. a. a. a. a. *Ductus vitrei*
 b. b. b. b. b. *— aquosi cum suis osculis*
 c. c. c. c. c. *— crystallini* } *humores in*
 C. C. C. *circulum venosum abducentes.*
 D. *Circuli venosi duplicatura.*
 B. B. B. B. *Ductuum oculorum abducentium portiones.*
 E. E. E. *Tres calculi diversa magnitudinis, in ductibus aquosis*
abducentibus reperti ac conservati.
 F. *Frustulum cataracta perfecta, quo oculus laborabat, in situ*
relictum.

SECTIONUM CONICARUM ELEMENTA NOVA:
methodo demonstrata, Autore JACOBO MILNES,
Rectore de Ingestre in agro Staffordiensi.

Oxoniz e Theatro Sheldoniano, impensis Antonii Peisley,
 1702. in 8.

Constat 12 plagulis & 19 ære expressis.

AUtor in his Elementis concinnandis id potissimum egit, ut præcipuas sectionum conicarum proprietates, quam posset, breviter & dilucide demonstratas daret. Hunc in finem proprietates cognatas conatus est generalibus ut plurimum theorematis complecti, & relictis multis, quæ aliarum demonstrationibus præmitti solent, tantum usu commendatas, aut e quibus penitior natura sectionum perspecta sit, inseruit; has denique eo ordine disposuit, ut posteriora a prioribus facili continuo nexu pendeant. In principalioribus sectionum affectionibus eliciendis, pro instituti ratione, methodo peculiari usus est, operis compendio prospecturus, simulque effecturus, ut proprietates hand paucas, alias schematibus intricatis laborantes, in plano demonstrare concessum sit. In cæteris maluit trita via incedere, quam nova ubique demonstrandi media conquirere, fateturque in præfatione ipse, quod Philippi de la Hire. (alio librorum subsidio destitutus) demonstrationes plerumque adhibuerit: ex quo etiam propositiones lemmaticas, quotquot usui erant, huc transtulit. Ipsam tractationem in quinque partes divisit.

Pars prima duas habet sectiones. In *priori sectione* præmissis definitionibus superficiæ conicæ, & oppositæ, nec non verticis atque baseos & axis conii, ut & solidi conici, factaque partitione conii in rectum & scalenum, generale sectionis conicæ nomen explicat, non omittis pronuntiatis, quæ ex definitionibus tanquam corollaria sequebantur. Quibus subjungit theoremata generatiora & simpliciora conica, ita quidem, ut non solum multas cognatæ demonstrationis propositiones inde tanquam corollaria deducat, sed etiam specialioribus proprietatibus viam pedetentim præparet. *Propositio prima*, quæ e generi & definitione superficiæ conicæ clara est, hæc est: rectam per quodvis superficiæ punctum
 a: ver-

a vertice ductam, totam contineri in superficie. *Propositio secunda*: Si per duas tales rectas a vertice ductas lineas planum transire concipiatur, id superficiem tantum in duabus dictis lineis occurrere; ergo planum illud inter dictas lineas contentum intra superficiem conicam contineri, atque, si pariter secet basin conici, esse triangulum. *Propositio tertia*: Rectam, quæ connectat bina puncta in eadem superficie, cadere intra conum; sed quæ connectat duo puncta in oppositis superficiebus, cadere extra conum. *Propositio quarta* theorema tale futuris usibus præmittit: Si basi circulari detur contingens, planum superficiem conicæ juxta hanc contingentem applicatum contingere superficiem conicam in linea a vertice ad punctum contactus ducta; neque aliud planum præter dictum juxta hanc ductam contingere conum: ut adeo (quod *Propositio quinta* peculiariter monstrat) facile sit, data linea basin contingente, planum contingens superficiem conicæ adaptare. *Propositio sexta* docet lineam quamvis, quæ parallela est lineæ a vertice ad punctum contactus in basi ductæ, (modo non sit in plano contingente) necessario oppositæ uni superficiem unico in puncto tantum occurrere, & partem unam ejus totam extra, partem alteram totam intra conum reperiri. *Propositio septima*: Rectam a quovis superficiem puncto parallelam rectæ per verticem intra conum ductæ oppositæ superficiem in unico puncto occurrere, atque sic planum per hanc rectam utrique superficiem occurrere, & vice versa. *Propositio octava, nona, decima* agunt de sectione basi parallela & subcontraria. Subnectit hisce definitiones specialiores sectionum hyperbolicæ, ellipticæ, parabolicæ, pro subsequituris theorematibus, quæ multo planiores sunt Apollonianis, præsertim si præcedentia theoremata habeat quispiam perspecta, & faciliorem affectionum demonstrationem suppeditant. Hyperbolam definit esse, si planum plano per verticem intra conum transeunti parallelum secet superficiem conicam: idemque si secet oppositas superficies, vocari sectionem oppositam. Ellipsin esse sectionem plano per verticem, sed extra conum transeunti parallelam. Parabolam vero sectionem esse plano conicam superficiem contingenti parallelam. Unde absque demonstratione sequebatur, parabolam & hyperbolam non concludere spatium, ellipsin vero id facere, circulum ellipsisibus annume-

randum esse, rectam quæ connectit quævis duo sectionis puncta totam esse intra sectionem, eam vero quæ connectit duo sectionum oppositarum puncta extra sectionem esse, per tertiam propositionem præcedentem. His subjungit theoremata illis definitionibus innixa, & ex planorum tangentium & secantium natura explicanda. *Propositiō undecima* est: communem inter sectionem planorum tangentis & secantis conum, contingere sectionem, neque aliam præter hanc unam in eodem puncto sectionem tangere: tangentes vero plures tales in hyperbole & parabola necessario concurrere, in ellipsi autem & sectionibus oppositis posse esse parallelas, & quæ tangat hyperbolam, non occurrere sectioni oppositæ. *Propositiō decima quarta* ita explicat naturam asymptotum, ut ea ex nuda inspectione figuræ & schematis deprehendatur, nempe si secundum rectas in superficie, quæ triangulum intra conum illud, cui hyperbolica sectio parallela est, continent, duo plana applicentur contingentia, illa a plano sectionis extra conum producto ita secari, ut nunquam tamen sectionem contingant. Ex quo sequebatur largæ consectoriorum series, imprimis vero hoc, quod quamvis asymptoti, ut in infinitum continuatæ, non contingant hyperbolam, semper tamen propius propiusque ad eandem accedant. Subnectit hisce lemma, quo demonstrat, rectangula ex segmentis linearum basi conici parallelæ, inter quodvis sectionis punctum & asymptotum interceptis, tum inter se æquari, tum cum quadrato dimidiæ inter asymptotum verticem contingentis; cujus demonstrationis fundamentum ex 36. tertii Euclid. cum definitione hyperbolæ collata desumptum est. *Propositiō decima quinta* generalius demonstrat, si binæ parallelæ sive oppositis sectionibus, sive eidem sectioni, & asymptotis in duobus punctis occurrant, rectangula ex segmentis dicto modo facta esse inter se æqualia. Præmissis deinceps facili lemmate *Propositiōne 6.* subjungit: in hyperbole, & sectionibus oppositis, si binæ quælibet rectæ, vel utraq; ad eandem, vel utraq; ad oppositas, vel singulæ ad singulas, vel altera ad unam, altera ad oppositas sectiones utrinque terminatæ, & (si opus est productæ) sibi mutuo occurrant in aliquo puncto, & utrique asymptotum, adeoque occurfus unius linearum fiat in quatuor punctis; rectangulum unius linearum ex segmento majore, quod est inter punctum asymptoti, & punctum se-

tionis, & segmento minori inter talia puncta ad rectangulum ejusd. lineæ ex segmentis inter punctum communis occurfus & puncta sectionũ interjectis habere eandẽ proportionem inter sese, quam rectangula alterius lineæ a similibus segmentis facta. Quid in hoc casu porro fiat, si binæ parallelæ a quacunq; linea vel parallelis binis intersectentur, docet *Propositio decima septima*. Eademque ad parabolam, ut & ad ellipsin *Propositio decima octava* accommodat.

Subsequitur hanc in sectione *Partis I. secunda Propositio decima nona*, quæ generaliter ex natura asymptotum, propositione decima quarta expensa demonstrat, quod si contingentes vel concurrant vel parallelæ sint, puncta vero contactus linea recta connectantur, quamlibet rectam huic parallelam ita sectionem secare, ut spatia inter sectionem & contingentes sint æqualia. *Propositio vigesima* demonstrat, per punctum concursus & rectæ contactus connectentis medium (aut si contingentes sint parallelæ per medium dictæ lineæ, contingenti parallelam) ductam rectam omnes lineas intra sectionem parallelas bifariam secare. Lineam hanc subjungit vocari diametrum, parallelas bifariam sectas vocari ordinatas, diametri partem inter vertices (hoc est sectionum punctis, quibus occurrit) interceptam vocari diametrum transversum, partem vero inter verticem & ordinatam vocari abscissam; quibus definitionibus per corollarium ex Propositione 17 & 18 subjungitur, rectangula in

}	ellipsi	ex	differentia	}	lateris transversi & abscissæ in ab-
	hyperbole		summa		

scissam, habere eandem proportionem, quam quadrata semiordinatarum: in parabola vero quadrata semiordinatarum habere proportionem inter sese eandem, quam abscissæ. *Propositio vigesima prima & secunda* monstrat, lineas in oppositis sectionibus & ellipsi per medium punctum diametri transversæ duobus sectionis punctis occurrentes bifariam secari, atque omnes diametros per hoc punctum intersectionis transire, vocari vero punctum illud sectionis Centrum. Quare *Propositio vigesima tertia* demonstrare poterat, quod linea per centrum ordinatis parallela bifecet omnes diametro parallelas lineas: lineam hanc annotat vocari diametro conjugatam, & in specie si æqualis sit contingenti verticem inter asymptotas (oppositi section.) interceptæ, vocari diametrum secundam. Ergo inter

quadrata lateris transversæ, & diametri secundæ sive conjugatæ, per propositionem 16 esse talem proportionem, qualis in $\left. \begin{array}{l} \text{hyperbole} \\ \text{ellipsi} \end{array} \right\}$ inter rectangulum ex $\left. \begin{array}{l} \text{summa} \\ \text{differentia} \end{array} \right\}$ diametri transversæ & abscissæ in abscissam, & quadratum semiordinatæ. Unde ulterius *Propositio vigesima quarta* ostendit, quod quadratum semiordinatæ in $\left. \begin{array}{l} \text{hyperbole} \\ \text{ellipsi} \end{array} \right\}$ æquetur rectangulo ex $\left. \begin{array}{l} \text{summa} \\ \text{differentia} \end{array} \right\}$ diametri transversæ & abscissæ in tertiam proportionalem ad diametrum transversam & secundam, $\left. \begin{array}{l} \text{addita} \\ \text{demta} \end{array} \right\}$ quarta ad has tres proportionali. Tertiam modo dictam proportionalem parametrum sive latus rectum vocari, & rectangulum ex quavis diametro (transversa) & parametro vocari figuram. Si angulus asymptotæ sit rectus, parametrum diametro utrique æquari, & hyperbolen vocari æquilateram: porro inter rectangulum ex $\left. \begin{array}{l} \text{summa} \\ \text{differentia} \end{array} \right\}$ diametri transversæ & abscissæ in abscissam, & quadratum semiordinatæ esse eandem proportionem, quæ est inter diametrum transversam & parametrum. *Propositio vigesima quinta* ex corollario proposit. vigesimæ docet, quadratum semiordinatæ æquari rectangulo ex abscissa in tertiam ad abscissam & semiordinatam proportionalem, hancque tertiam proportionalem esse ipsissimam parametrum sive latus rectum. *Propositio vigesima sexta* demonstrat, quod, si in parabola binæ sint diametri occurrentes rectæ cuidam sectionem utrinque contingenti, rectangula hujus lineæ ex segmentis ab occurribus diametrorum factis habeant proportionem, quam portiones inter occursum & sectionem interceptæ. *Propositio vigesima octava*: si in hyperbola & sectionibus oppositis ducantur a duobus sectionis punctis binæ binis parallelæ ad asymptotæ terminatæ, rectangula linearum ab uno puncto procedentium esse inter se æqualia. Hisce subjungit problemata generalia, quomodo in singulis sectionibus inveniatur diameter, (in sectionibus oppositis & ellipsi etiam centrum) quomodo ordinatæ ad datam diametrum appli-

applicentur, quomodo, dato quovis puncto, applicetur contingens, quomodo asymptoti, & tandem parameter inveniat.

Pars altera occupata est circa proportionem segmentorum in lineis intra vel extra sectiones sese interfecantium, & circa affectiones inde profuentes. Præmittit unicam definitionem divisionis harmonicæ; hanc nempe vocat, quando linea per tria puncta ita dividitur, ut qualis proportio inter totam lineam & alteram extremam partem, talis quoque sit inter alteram extremam partem & mediam. Puncta divisionis vocat puncta harmonicalia. Huic definitioni subjungit corollaria, quæ uti usum haud spernendum habent, ita facilia sunt, dummodo quispiam doctrinam de proportionibus ex elementis habeat cognitam. Præmittit porro lemmata ex corollariis fere deducta, nempe si linea sit harmonice secta, & quævis pars extrema cum media pro una tota linea sumpta bisecetur, (1) bisectionem esse mediam proportionalem inter differentiam partis mediæ & bisectionis, & inter summam partis extremæ & bisectionis; (2) differentiam bisectionis & partis mediæ mediam esse proportionalem inter bisectionem & alteram partem extremam; (3) alteram extremam ad eandem cum media, ut eadem cum bisectione ad totam esse; (4) ut alterum extremum ad mediam cum ipso hoc extremo, sic bisectio ad alterum extremum, bisectionis punctum habens; (5) ut tota ad alteram extremam cum media, sic bisectio ad mediam partem. His interserit definitionem linearum harmonicalium, quas vocat lineas per puncta harmonicalia ductas, vel parallelas inter sese, vel ad unum punctum concurrentes, (6) & (7) cuius harmonicalium parallelam ductam per tres reliquas secari bifariam & vice versa. (8) Si recta quædam quatuor harmonicalibus quomodocunque occurrat, hanc secari harmonice. (9) Si duæ harmonice divisæ, habeant unum punctum harmonicale commune, harmonicales per puncta reliqua ductas esse vel parallelas, vel concurrere in puncto communi &c. Sequitur *Propositiō prima*: si quamvis sectionem, etiam oppositas, contingant duæ rectæ, & contactibus connexis e puncto concursus contingentium ducatur alia recta in duobus punctis sectioni occurrens, ut & lineæ contactus connectenti, hanc harmonice secari a punctis concursus; per corollaria vero specialiter deducit, quid tum fiat, si quando punctura concursus contingentium reperitur in diametro, vel linea a puncto con-

concurfus ducta fit afymptotis parallela. *Propofitione fecunda*, in parabola puncti concurfus duarum contingentium diftantiam a vertice æquari abfciffæ, pulchra admodum methodo demonftrat denuo, cum ex præcedente jam tum per confectarium innotuerit. *Propofitio tertia*, fi fectionem contingent duæ rectæ, & puncta contactuum connectenti per concurfus punctum agatur parallela, rectam a quovis hujus ætæ puncto per mediam connectentis ductam, occurrentemque duobus fectionis punctis, fecari harmonice ex propofitione prima, & fexto feptimoque lemmate demonftrat. Ex his *Propofitio quarta* a quovis puncto contingentes ducere docet. *Propofitio quinta*; fi a linea quadam in plano fectionis nec fectioni, nec centro occurrente demittatur diameter, & ab eodem puncto duæ contingentes contactibus per rectam a diametro interfeftam connexis, demonftrat ex propofitione tertia, quamvis lineam, quæ connectat quarumlibet contingentium contactus, in anteducta linea tranfire per interfeftionis diametri punctum. *Propofitio feptima*: fi linea recta non transiens per centrum occurrat fectioni (fectionibus oppofitis) in duobus punctis a puncto vero hujus lineæ extra fectionem fumto, ducantur duæ contingentes, quarum contactus recta connectantur, docet in hac recta connectente extrinsecus protenfa reperiri punctum, in quo conveniant tangentes ad primæ lineæ occurfus applicatæ. Septimæ converfam *oel.iva*. *Propofitio continet*. Ex feptima demonftrat *Propofitio nona*, quod, fi duæ tangant fectionem, & in linea tactus connectente fumatur punctum extra fectionem, a quo aliæ duæ lineæ tangentes ducantur, hæc illis occurrentes mutuo fe harmonice fecent. *Propofitio decima*: fi in ellipfi & fectionibus oppofitis ad terminos diametri applicentur contingentes, quæ occurrant alii cuivis tangenti, rectangulum ex tangentibus prædictis æquari quartæ parti figuræ. Quartæ ergo parti figuræ etiam æquari quadratum dimidii diametri fecundæ: huic vero proprietati in parabola refpondere, quod quadratum lineæ, quæ inter verticem & quamvis tangentem interjacet, æquetur parti quartæ rectanguli ex abfciffa & parametro.

Pars tertia proponit eas affectiones, quæ fectionibus quam maxime competunt propter occurfum circuli & fectionis. Præmittit unica definitione, circulum tum difi fectionem quamvis tangere,

gere, quando per punctum concursus duci possit recta utramque curvam tangens. *Propositio prima*: Circulum sectioni conicæ non circulari ad summum occurrere in quatuor punctis, vel in tribus, si unum sit contactus punctum, vel in duobus tantum, si duo sint contactus puncta. Demonstrat hoc *εἰς ἀδύνατον* ex doctrina sectionis harmonicæ. *Propositio secunda & tertia* docent invenire axes. *Propositio quinta* docet ducere diametros, quæ ordinatas intersecant ad angulū dato angulo (qui tamen in ellipsi nec major majori, nec minor minori inter binas axem utrumq; connectentes contento esse debet) æqualem. *Propositio sexta* docet idem in parabola facere. *Propositio septima* demonstrat, diametrum in hyperbole secundam minorem esse quavis alia intra asymptotos sectionem contingente. *Propositio octava*: si in parabola ducantur duæ contingentes, tangens a puncto quod proximius est vertici, est brevior altera. *Propositio nona*: Circulus, qui in duobus punctis sectionem tangit, quoad reliqua peripheriæ puncta totus est intra sectionem, vel, si centrum circuli sit in minori ellipsos axe, totus extra sectionem. *Propositio decima*: si in quavis sectione conica axi applicetur ordinata, & puncto occurfus ducantur tangentes concurrentes in axi prolongato, & ab uno ordinatæ extremo ducatur diameter, huicque ab altero extremo applicetur ordinata nova, circulus, qui novæ ordinatæ in utroque extremo occurrit, & præterea tangentem tangit, ex altera parte intra, ex altera parte extra sectionem erit. *Propositio undecima*: iisdem positis, si nova diameter ab eo puncto, a quo nova ordinata ducta erat, ducatur occurrens circulo, hæc linea erit æqualis parametro hujus novæ diametri. *Propositio duodecima*: si parabolam tangat linea, eidemque ducatur parallela duobus sectionis punctis occurrens, & a punctis contactus & occursum applicentur ad quamvis diametrum ordinatæ, a puncto tactus ductæ, duplum æquabitur summæ reliquarum, si sint ad eandem diametri partem, alias earum differentia. *Propositio decima tertia* ex præcedenti infert, si circulus in quatuor punctis occurrat sectioni, semiordinatas ex una parte æquari semiordinatis ex altera parte: si tribus, semiordinatam ex contactu bis summam æquari reliquis: si in duobus, semiordinatam ex contactu ter summam æquari reliquæ, ex sectione ductæ. *Propositio decima quarta*:

si parabolam linea tangat, & e contactu dimittatur in axem semiordinata, & alia perpendiculariter tangenti insistens, para-diametri inter perpendicularem & semiordinatam intercepta, æquabitur dimidiæ parametro. *Propositio decima quinta:* si in parabola sit axis, & applicetur semiordinata, & per punctum ordinatæ ducatur alia diameter, hujus parameter quadruplo abscissæ superabit axis parametrum.

Pars quarta continet theoremata, quæ ad focum focique distantiam pertinent. *Propositio prima:* si circulus sit descriptus super diametro majori ellipseos, vel sectionum oppositarum, & a quavis sectionum tangente interfecetur, a punctis vero intersectionum utrinque excitentur perpendiculares usque ad axem, rectangulum ex dictis perpendicularibus æquari (1) figuræ quartæ parti, (2) rectangulo, ex portione axis inter occursum perpendicularis

& verticem intercepta in $\left. \begin{array}{l} \text{summam} \\ \text{differentiam} \end{array} \right\} \text{diametri, \& dictæ por-}$

tionis in $\left. \begin{array}{l} \text{oppos. sectionibus} \\ \text{ellipsi} \end{array} \right\} \text{demonstratio desumpta est ex pro-}$

pos. 10 part. 2. *Propositio secunda:* si ad parabolam quavis tangens ducatur, ex vertice vero axi perpendicularis excitetur, occurrens tangenti, & ex puncto occursum hujus excitetur perpendicularis, occurrens axi, portionem axis inter occursum & verticis punctum æquari $\frac{1}{4}$ parametro, puncta occursum, in utraque propos. præced. notata, vocari focos. Subjicitur his commune corollarium: semiordinatam applicatam ad focum æquari $\frac{1}{2}$ parametro, connexam vero, hoc est lineam, quæ ab extremitate diametri secundæ, aut axis conjugati ad focum ducitur, in ellipsi semidiametro majori, in hyperbole vero connexam, hoc est, quæ a centro ad extremitatem diametri conjugatæ vertici applicatæ ducitur, distantia foci & centri æquari. *Propositio tertia:* si in sectionibus oppositis & ellipsi ab utroque foco ad quodvis unicum ejusdem sectionis punctum ducantur rectæ, per idem vero punctum ducatur tangens sectionem, angulos inter tangentem utrinque & dictas rectas interceptos inter se esse æquales. *Propositio quarta:* si in parabola ad quodvis sectionis punctum a foco linea ducatur, & per idem punctum tan-

tangens & alia axi parallela ducatur, duas istas lineas utrinque super tangentem facere angulos æquales; porro tangentes binas parabolæ concurrentes continere angulum dimidium ejus, qui continetur inter rectas e foco contactibus occurrentes. *Propositio quinta* per tertiam hujus partis & secundam sexti elementorum Euclid. expedite demonstrat, quod in

}	ellipsi summa	}	rectarum ab
	hyperbole differentia		

utroque foco ad idem sectionis punctum ductarum æquetur axi, si-ve diametro transversæ. *Propositio sexta*: si ab utroque foco ducantur rectæ ad idem sectionis punctum in hyperbola & ellipsi, & per idem punctum tangenti excitetur perpendicularis occurrens axi, ab occurfus puncto demittatur perpendicularis in utramque a focus lineam, rescabunt illæ portiones tum inter se, tum dimidio parametro æquales, idque ex præcedente demonstratur. *Propositio se-*

ptima: distantiam foci esse in

}	hyperbole	}	mediam proportionalem
	ellipsi		

inter semiaxem majorem, & ejusdem ac semiparametri

}	summam
	differentiam

Propositio octava: in omni sectione conica, si li-

nea transeat per focum, & in extremis ejusdem sectioni applicentur

}	concurrentes	}	recta per focum	}	& concursum
	parallele				

faciet ad focum angulos rectos. *Propositio nona*: si in sectioni-

bus oppositis & ellipsi detur uterque focus, & in axe majori (in ellipsi extra sectionem continuato) sumatur punctum, cujus distantia a vertice sit quarta proportionalis ad distantiam focorum, axem & distantiam foci a vertice, per punctum vero illud agatur linea recta axi ad angulos rectos, & a quovis sectionis puncto ducatur in prædictam recta axi parallela, & alia ad focum, inter has duas esse talem proportionalem, qualis est inter axem & distantiam focorum.

Propositio decima: si in parabolæ axe prolongato sumatur punctum, cujus distantia a vertice sit æqualis distantie foci a vertice, per illud vero agatur linea ad angulos rectos, linea a quovis sectionis puncto ad focum æquabitur lineæ ab eodem puncto ad prædictam lineam axi παραλλήλως ductæ. *Propositio undecima*: si in parabola foco applicetur semiordinata etiam extra sectionem continuata,

& a puncto quovis sectionis in ordinatam demittatur perpendicularis, aliaq; ab eodē puncto ad focum ducatur, harum $\left. \begin{array}{l} \text{summa} \\ \text{differentia} \end{array} \right\}$

si perpendicularis $\left\{ \begin{array}{l} \text{intra} \\ \text{extra} \end{array} \right\}$ sectionem ordinatæ occurrat, semior-
dinatæ illi h. e. semiparametro æquatur. Adjungitur huicce, *Propositione duodecima*, unicum problema, quomodo juxta prædictas affectiones in quavis sectione focus debeat inveniri.

Pars quinta continet quinque problémata, (1) per datum intra asymptotos punctum describere hyperbolam. (2) Datis quibuscunque diametris conjugatis & se mutuo bifariam secantibus describere ellipsin. (3) Data diametro & vertice, lineaque verticem contingente, & alio quovis, per quod sectio transeat, puncto, parabolam describere. (4) Dato axe & utroque foco, describere hyperbolam & ellipsin. (5) Datis parabolæ axe, vertice & foco, describere sectionem. In quibus omnibus Auctor suæ sibi constitutæ methodi memor procedit, & figuris æneis mira facilitate discipulorum studia excitat.

GEORGII WOLFFGANGI WEDELII THEORIA
Saporum Medicæ.

Jenæ, sumptibus Joh. Bielckii, 1703, in 4.
Alphab. 2.

Rari & pauci sunt autores, qui de Saporibus ex professo scripsere, si unum & alterum exceperis, qui particulatim hunc illum delibant, ut instar omnium *Laurentius Gryllus*, libro *de dulci & amaro*. Et licet tum Physici, tum Medici eosdem exquisiverint, parcius tamen fere & leviori brachio videas tractatos, in primis quoad agendi modum, & usus ex illorum *negocii* fluentes.

Aonius ergo est Illustris totoque literato orbe Celeberrimus Autor, primum distinctim scrutari, hæc conjunctim jam examinatos publicæ luci exhibere; veterum sapientiam novis cœquans dogmatibus, simplici via ad usum & theoriam directa. Tota hæc experimentis, rationibus & axiomatibus superstructa SECTIONIS XI ordine absolvitur, conformi in singulis methodo, tribus summis capitibus absoluta. Agit

Agit enim CAP. I. de *Natura* cujusvis, ubi (1) præmissis distinctionibus specialibus, (2) subjungitur definitio, (3) phænomena, effectus mechanici, experimenta chimica & practica, adeoque originem & causam saporum omnium ad principia Chimica potissimum redigens, indeque illustrans particulas, figuras, mechanicam genuinam, quod singula prætere nesciunt, a sociatis expectat.

Sal primum lapidum in omnibus asserit, & sal geminum in omnibus mixtis agnoscit, cum sulphure & mercurio, quorum modificatione, textura, prædominio, mixtura, non omisso seminario, ut ipse *Gryllus* fatetur, & fermento diverso hæc omnia absolvuntur.

Applicat hoc seorsum *Seç. I. ACIDIS*; a salis acidi eminentia, & expansione;

Seç. II AMARO, e sulphuris & alcali modulis enato;

Seç. III DULCIBUS, ab acido cum sulphure æquabiliter remixto, quod experimentis debitis demonstrat;

Seç. IV AROMATICIS; a sale volatili oleoso grato expanso;

Seç. V ACRIBUS; a salis expliciti eminentia;

Seç. VI CORROSIVIS, a sale magis vel minus acri, & gustu & tactu deprehendendõ;

Seç. VII AUSTERIS & ACERBIS, ab acido terreo coadunito;

Seç. VIII OLEOSIS, a principio sulphureo-aqueo;

Seç. IX TERREIS, a terræ variè mixtæ, explicitæ & laxioris, eminentia;

Seç. X AQUIS, ex aquæ variè mixtæ prædominio, & tandem

Seç. XI SALSIS, a salis mediæ potissimum, hinc & alcali *ἰσοχῆ* oriundis; ubi & τῶν καλυμένων ἄλων; seu *appellatarum Halatum*, præter alia plura meminit.

Ubi vis vero junctas offendas differentias specificas, a modulo affiendi & effectû desumptas; ut acida stringant & pungant: amara laxent & stringant; dulcia laxent ac demulceant: aromatica calefaciant; stimulent & reficiant: acria laxent & pungant: corrosiva absumant & destruant: austera & acerba stringant & asperant;

oleosa laxent, levigent ac demulceant: terrea stringant ac demulceant: aqua refrigerent, humectent & laxent: salsa abstergant.

Hinc CAP. II in recensendo *Ufu* occupatus, distinctis notionibus & positionibus, progreditur a qualitibus, (quæ quid sint, non minus, ac principiorum hinc inde originationem, & terminos usitatos, passim dilucidat) primis ad secundas & tertias, communes, specificas, internas & externas, omnium & singulorum, uberrimas.

Tandem CAP. III *Abusum*, nocumenta & cautelas debitas, in generibus quibusvis, accurate investigat, non omïssis effectibus morboſis, in partibus corporis variis occurrentibus & applicatis, ut profint, non noceant, filo Ariadneo manuducens.

Summatim vires medicamentorum, velut per *σύνταξιν* e saporibus enatas cognoscendas & applicandas, juxta laudata eorum genera, aliis contræruere & exhaurire satagit, experientia multorum annorum propria confirmat, stabilitque, quot axiomata, tot, imo plura experimenta dilaudans, ut in via regia progressuris ex præxi theoriam saporum medicam succinctam formatam abunde liceat perspicere & æstimare.

CONCORDIA. *Christliche wiederholte einmüthige Bekantniß / ꝛc.*

hoc est:

CONCORDIA. PIA ET UNANIMI CONSENSU repetita Confessio fidei & doctrina Electorum, Principum & Ordinum Imperii, atque eorundem Theologorum, qui Augustanam Confessionem amplectuntur. Editio nova, Articulis Visitationis aucta. Appendicis vice Historico-Theologicam Introductionem in Libros Ecclesiarum Lutheranicarum Symbolicas addidit M. HENRICUS PIPPING, Ecclesiastes ad D. Thomæ Vespertianus Lipsiensis.

Lipsiæ, apud Joh. Ludov. Gleditschium, 1703. in 4.
Constat Alphab. sex eum dimid.

Qui D. AUGUSTI, Electoris Saxoniz, auspiciis A. 1580 primum idiomate vernaculo prodiit, Christianæ Concordiæ Liber,

ber, Augustanam Confessionem ejusdemque Apologiam, Articulos Schmalcaldicos, utrumque Catechismum Lutheri, & denique Formulam Concordiæ strictè sic dictam complectitur, merosque adeo tractatus exhibet, qui scriptorum Symbolicorum auctoritate in Ecclesia Lutherana pollent, ac, cum insuper dicto solenni sacramento doctrinæ in iis positæ se adstringant illi, qui publicis officiis, & Ecclesiasticis imprimis Scholasticisque, in his oris defunguntur, suo merito omnium manibus terendi sunt. Sed cum inde ab anno 1622 bibliopolarum nullus Germanicam eorum editionem dentio suscepit, istius verò ultimæ exempla dudum distracta fuerint, solertissimus Gleditschius laudabili instituto hanc operam in se suscepit, & ut primæ illi per omnia conformis redderetur hæc, sollicitè curavit. Addi quoque curavit Articulos Visitationis, A. 1592 in Electoratu & provinciis superioris Saxonix publicatos, quibus aliæ editiones Germanicæ hæud instruuntur. Ut autem scriptorum modo memoratorum historia illis, quibus ea aliunde nondum innotuit, patefieret, Introductionem peculiarem in notitiam eorundem subnexuit Plur. Rev. Pippingius noster, & (ad eum fere modum, quæ in Parte prima Appendicis tripartitæ, editioni librorum Symbolicorum Latinæ A. 1677 primum subjunctæ, processit Celeberrimus Reichenbergius,) post generalem de scriptis Symbolicis, ac de libris, quos Papæi, Calviniani, Sociniani, Arminiani & Anabaptistæ hunc in censum referunt, tractationem, statim ad scripta Lutheranorum Symbolica pergit, & præter tria Symbola Oecumenica, unumquodque in Concordiæ libro ulterius comparens speciatim describit, nec sub finem tractatus quosdam alios publicæ auctoritatis scriptos indicare omittit.

JOH. BARTHOLDI NIEMEËRI, PHILOS. ET
SS. Theol. D. utriusque in Acad. Julia Professoris Publ. Ordinar.
Facult. Philosoph. Senioris, Theologia Dogmaticum Fidei, in u-
suis exercitiis Academicorum adornata, & XXVII.

Disputationibus publicis propositis.

Helmsstadii, 1702. in 4. Contat ralph. 6 plag.

Quæ divinas humanasque scientias in florentissima Julia peratti-
nos plurimos eximie ornavit & ornat, Maxime Reverendus
Auctor,

240 ACTA ERUD. MENS. MAJI A. MDCCIII.

Auctor, novum sacre eruditionis & industriæ non vulgaris specimen publici juris fecit. Theologiam dogmatum fidei intelligimus, quam nervose admodum & concinne, qua est accuratio, conscripsit, annoque elapso typis mandavit. Ipse laudat, nec immerito, Calixti, Hornei, Titii, Hildebrandi, de illustri Academia Julia & erudita pietate immortaliter meritorum virorum scripta, quæ in eundem finem ediderunt. Ad horum exemplum non abs re arbitratus est, si in gratiam auditorum suorum, qui sanctissimæ disciplinarum Theologiæ operam navant, in summam contraheret, quæ vel ad difficiliorum sacre Scripturæ locorum explicationem, vel ad fidei dogmatum confirmationem, vel ad controversiarum decisionem pertinere visa sunt. Eo magis autem opera hæc laudari meretur, utilisque juventuti esse potest, quod sacram morum Theologiam eadem methodo celeberrimus Auctor ante annos aliquot exhibuerit, & in usum exercitiorum Academicorum adornaverit. In Theologia hac dogmatum fidei rem omnem ita profecutus est, ut a natura Theologiæ exorsus, postquam de Religione, de Scriptura sacra, de Deo ac Trinitatis mysterio actum fuit, quoad reliqua, earum partium, quæ in disciplinis practicis considerari solent, ita rationem habeat, ut parte generali absoluta, in speciali parte de Ecclesia, de verbo Dei, nec non de Sacramentis considerationem instituat. In toto hoc negotio in id præcipue est annifus, ut sacre Scripturæ, sanctorum Ecclesiæ Patrum, quin & orthodoxorum Doctorum verbis subinde rem eloqueretur. Cumque examinibus atque exercitationibus, quibus in scientia studii Theologici firmiores redduntur juvenes, librum hunc apprime inservire certum sit, liberalibus ingeniorum certaminibus & viginti septem disputationibus publicis a sæpe laudato Autore fuit subjectus.

LIBRI NOVI.

- Codex Apocryphus Novi Testamenti, animadversionibus illustratus a Jo. Alberto Fabricio. Hamb. apud Benj. Schüller, 1703. 8.
Sacra Themidis Hispanæ Arcana. Auctore D. Gerardo Ernesto de Frankenau. Hannoveræ, apud Nic. Forsterum, 1703. 8.
Burcardi Gotthelfii Struvii Bibliotheca Juris selecta. Jenæ apud E. Cl. Bailliar, 1703. 8.

* * * *

ACTA
ERUDITORUM,
publicata Lipsia

Calendis Junii, Anno MDCCIII.

*COSMOLOGIÆ SACRÆ A NEHEMIA GREW
edita Lib. III. IV. & V.*

Londini, 1701. fol.

Cosmologiæ Growianæ, cujus primum atque secundum librum mense proxime elapso recensuimus, liber tertius providentia sua Deum gubernare hoc, cujus Autor extitit, universum, demonstrat, occultasque sapientiæ divinæ in mundi administratione semitas rimatur. Ostenditur hic ante omnia, providentiam dari, *ex perfectionibus Dei*, qui cum rebus, ut existerent, curam impenderit, operationibus earum, quæ sunt finis existentia illius, non intendere non possit, quippe cujus sapientia sit indignum finem negligere, cum mediis animum advertat: quæ etiam non ferat, ut faciat opus, quod factum cura sua atque sapientia indignum putet. Potentiam vero providendi Deo negari non posse, nisi testes impotentia suæ eum condidisse statuere velimus. Idem simili ratione ex rerum creaturarum imperfectione, & hujus universi structura evincitur. In hoc enim evidens esse, semper inferiora a superioribus, materiam a motu, motum a vita, sensu & phantasia, hæc a ratione pendere; unde ad varios gradus celestium mentium, & denique ad primam causam omnibus prospicientem, necessario deveniatur. Hanc vero providentiam primo quidem esse universalem, idque patere rursus ex perfectione divina cum fine creationis comparata, eodem modo, quo existentia providentiæ in genere exinde elucebat. Deinde esse

CAP. I.

Hh

ordi-

c. II.

ordinis & decori observantissimam, idque patere tum ex subordinatione causarum secundarum, sine quibus Deus nihil omnino agat, tum ex ordine, quo munia sua illæ obire deprehendantur, qui exemplis ex omni genere rerum creaturarum petitis demonstratur. Fines providentiæ semper certos esse, nobis licet ob immensam eorum varietatem, multivariam subordinationem, distantiam a suis causis, occultas rerum ad quas pertinent naturas, nostramque imbecillitatem, plerumque ignotos. Hanc ipsam vero ignorantiam, pro hominum ingeniis majorem atque minorem, venerationem Dei in operibus ejus augere, siquidem artifex, etiam in humanis rebus, eo majorem apud omnes laudem consequatur, quo longius opus ejus omnium captum superare fuerit deprehensum. Hinc interea concludendum, nihil dari, quod proprie loquendo sit mere contingens: talia enim quædam respectu ad homines, non vero ad Deum, habito dari posse, qui si agat non concurrente consilio humano, *Fortunam*, si suspendat etiam atque occæcet humanam prudentiam, *Fatum* id appellare mortales consuevissent. Ad hanc providentiam divinam pertinere omnes rerum effectus naturales, variasque rerum secum invicem junctarum facies & respectus: v. g. quod cometae & eclipses aliaque, quæ omnium prodigiorumque nomine veniunt, magnos eventus rerumque mutationes non producant quidem, sed tamen præcedant. Omnes autem universi partes, apte adeo sibi invicem respondentes, providentiæ eas continentis bonitatem loqui & justitiam, quam magis etiam firmet humana natura terminos justis & injustis complexa, quam Deus ita, ut suæ injustitiæ testis sit, concedere non potuerit. Neque justitiam Dei providentis infringi malorum permissione; malum enim culpæ permittendum, nisi sibi ipsi contrarius esse, & cum voluntatem rationalem concesserit homini, usum ejus tollere velit. Malum vero pœnæ, majestatis & justitiæ suæ tuendæ gratia, in causis suis sapienter a Deo constitutum fuisse, malum culpæ diu antea prævidente, quamvis & ipsi sibi mali pœnæ plerumque causa mortales existant: proportione interea inter culpam & pœnam egregie semper, quod exemplis ostenditur, justitiam providentiæ illustran-

strante, bonitate ejus ex eo, quod ita semper bona malis mixta deprehendantur, ut illa tamen prævaleant, elucescente; quemadmodum, ut alia ejus rei argumenta taceamus, in morbis plerisque, quibus ipsa natura medicinam ut plurimum invenit; imo & exinde, quod vel ea etiam, quæ noxia maxime videntur, suum tamen etiam usum, quo damna quasi compensent, habeant. Imprimis vero providentiam divinam circa respublicas conspicuam esse. Cum iis eam versari sicut cum singulis personis, quarum membra sese afficiant mutuo; unde mirum non sit, majorum virtutes & vitia posteris sæpe vel emolumento esse, vel damno. Ita autem hic providentiam sese exerere, ut manifestissimum sit, per ipsam regnare Reges: Deumque nequicquam obstantibus humanis consiliis, cui visum fuerit, reipublicæ habenas permittere; quod ex profanis monumentis, Romanæ tamen imprimis Historiæ, prolixè demonstratur. At & vitam futuram atque cœlestem providentiam respicere, de cujus existentia nos dubitare non sinat corporei & vitalis, quem appellat, mundi conditio. In eo enim cum eadem materiæ & motus fervetur perpetuo quantitas, cum ipsa quoque rerum principia naturæque motus non mutantur, omnibus quippe generationibus alterationibusque sola eorundem principiorum diversâ mistura perfici solitis; absurdum fore, ullam diminutionem in mundo vitali, vel alterationem minimam, sive in substantiis principiorum vitalium, nedum nobilissimæ eorum speciei, mentis intelligentis, sive in operationibus earum essentialibus admittere. Idem confirmari firma hominum de sensu post fata persuasione, quam prodat abunde famæ perennaturæ studium. Vitam istam cœlestem præsentem esse nobiliorem, suadere id, quod per gradus in hac vita proficiamus, secus quam bruta animantia, indicio non obscuro, nos sensim sensimque ad sublimiorem vitam componi. In corpore vero vitam istam cœlestem esse degendam, inde evinci, quod per saltum non sumus perficiendi, inter nos vero & puros spiritus alii interpositi sint, quod in parte secunda ostensum, corporibus, sed nobilioribus induri. Corpora ista hisce, quibus nunc utimur, nec similia, nec eadem cum iis fore; namque in omnibus generationibus a minus eccellente

c. III.

c. IV.

corpore ad excellentius , a semine ad plantam fieri progressionem : corpora item ista nostra cibum requirere atque potum aliaque, vitæ illi cœlesti minime convenientia. Mentis itaque nostras ad sublimiora evolantes, proprii sui corporis embryonem secum auferre, corpore hoc nostro, quod sepulcræ relinquimus, uteri cujusdam vices obeunte, ex quo ad alteram illam vitam nascamur. Corpus hoc sensu & phantasia præditum esse; id quod eodem modo, quo libro II de spiritibus inferioribus, probatur. Cumque, ut antea monstratum, substantialis mutatio, neque corporeæ, neque vitali parti superveniat, easdem quoque inclinationes in alterum mundum nos comitari, sed ob phantasiæ majores vires, ipsas quoque vehementiores: proque earum ratione bona malaque a Creatoris providentia nobis necessario evenire. Illudque judicium necessario competere ei, qui exacte boni & mali limites perspectos habeat, coram omnibus exercendum, ut omnibus de Judicis æquitate rectius constet, actiones singulorum, earumque cum aliorum gestis relationem manifestantis. Præmiorum & poenarum naturam facile concipere, qui facultatum seu corporis seu mentis in illa vita naturam expenderit; quibus proinde fusius exponendis in istis angustiis superfedemus. Sed ista, quid faciat providentia divina creaturis, declarant; jam quid exigit ab iisdem, & quæ sit, ad quam componi illas velit, regula dispiciendum. Geminam illam Autor statuit, legem naturæ, & legem positivam. Legem naturæ esse legem rationis, quæ licet sit imperfecta, certa tamen sit, quousque quidem ejus comprehensio extenditur. Sensû eam superiorem esse & phantasia, eique imperare debere, cum ipsa de sensû, non autem vicissim de ea sensus ferat judicium. Hinc vero consequens esse, legem naturæ seu rationem exigere, non ad nos tantum, sed ad Deum omnia referamus: hoc vero facere, virtutem, obligationem ad faciendum agnoscere, naturalem religionem esse. Sane enim nihil magis naturæ, h. e. rationi, convenire, quam ut temperantiæ, per quam cum corpore animus vigeat, operam navemus, ut Deum cognitum amemus, atque sic de ceteris virtutibus, quibus, vel ad nos vel ad Deum, cetera referuntur. Et hæc de lege naturæ. Præter eam vero legis posi-

Cap. V.

C. VI.

positivæ etiam necessitatem suadere corruptum hominum statum, cui corrigendo lex naturæ non sufficiat (quod ex legibus moribusque cultissimarum etiam gentium demonstratur) Deique perfectionem, quem, ut Dominum, leges condere par sit, quarum præcise ratio subditis, qui iisdem obligantur, non constet: quid quod creaturam obsequio idoneam eum condidisse, probabile non sit, quam deinde legi positivæ, ad quam aliunde, quam ex propriæ rationis dictamine obligetur, non alligaverit? ut ceteras ejus rationes taceamus. Hanc vero legem Dei positivam primo contineri in Ebraico veteris Testamenti codice, cujus ante omnia fides & integritas pro indubitata sit supponenda. Hanc ut extra omne dubium ponat, curiosam codicum V. T. inter Judæos asservationem in suis archivis, assiduam in templis & synagogis temporibus solennibus lectionem, descriptionem frequentem legibus quoque sancitam, variorum codicum & versionum antiquarum consensum, & diligentiam Masoretharum maxime urget. Diversitates vero si hinc inde nonnullæ deprehendantur, amanuensium illas deberi oscitantæ, & orthographiam sæpius quam sensum spectare, vel alias momenti esse perexigui. Neque esse existimandum, punctorum vocalium in antiquissimis codicibus defectum, summæ in legendo & interpretando licentiæ, infinitæque adeo lectionum varietati occasionem dedisse; eorum enim officium Matres, quas vocant, lectionum supplevisse. Multo minus Judæorum malitiam suspectam nobis integritatem sacrorum codicum reddere debere, ut quibus & voluntatem corrumpendi sua in eos religio, & facultatem ante Christi natales ignorantia conditionis regni Christi, post eos exemplarium per orbem disperforum multitudo ademerit. Ast non integritatem tantum suam scripturis V. T. sed veritatem etiam summamque excellentiam constare: quod post Eusebium, Grotium, Huetium aliosque religionis Christianæ defensores, proluxa eorum, quæ profani scriptores memoriæ prodiderunt, cum sacra V. T. historia instituta comparatione, & præclaris eorum de sacrorum monumentorum præstantia testimoniis evincitur, eaque occasione, quid Plato imprimis ex illis profecerit, diligenter pervestigatur. At & ex insitis argumentis ve-

Lib. IV.

c. II.

c. III.

ritas illa atque excellentia firmatur : ipsa ante omnia scripto-
rum antiquitate, quæ longo intervallo, quicquid habemus pro-
fanorum monumentorum, post se relinquat, & quæ fidem re-
bus expositis non conciliare non possit, cum sacri scriptores
vel res gestas a sua memoria non valde remotas, vel quarum
pars ipsi extiterint, describant. Sic Mosen a mundi originibus
vix quinque atque viginti generationibus abfuisse, quas a ma-
joribus divinitus inspiratis, literis haud dubie etiam consi-
gnatas acceperit, propius etiam a reliquorum, quorum gesta ex-
posuit, Patriarcharum temporibus abfuisse, ipsum interfuisse re-
liquis. At certe verum ipsum atque unicum partis Pentateuchi
leges complexæ autorem existere, cætera historica, si non ab
ipso, auspiciis certe ejus consignata fuisse, quod aliquot contra
Spinosam argumentis evincitur. Simili ratione reliquorum li-
brorum V. T. autores plerosque, & notos nobis, & valde anti-
quos esse. Si qui vero librorum sacrorum vel partium eorun-
dem autores nos lateant, hoc saltem constare, ex publicis Ju-
dexorum monumentis, quibus consuecendis Sacerdotes & Pro-
phetæ præerant, eos sua depromisisse, adeoque ad autores, de
quorum veritate dubitari nequeat, denique rediri. Hanc vero
porro curiosa temporum notatione, sollicita genealogiarum tex-
tura, accurata minutarum etiam rerum, ubi opus fuerit, obser-
vatione, simplicitate summa, majestata incomparabili, con-
sensu perpetuo non nisi apparentibus contradictionibus (qua-
rum oppido multæ, a Spinosa atque aliis veritati Scripturarum
oppositæ, solvuntur) laborante egregie firmari : quibus omnibus
argumentis summum denique pondus addat, Scriptorum N. T.
de veritate scriptorum antiqui fœderis testimonium. Contineri
autem scriptis istis rerum gestarum & miraculorum variorum
historiam, vaticinia item & leges varias. Historiam rerum ge-
starum, non nisi re late digna cognituque maxime necessaria,
& quæ alibi vel non inveniuntur omnino, vel ex sacris istis mo-
numentis repetantur, complecti : qualia sint, quæ de primigenia
generis humani perfectione & lapsu habemus, & quæ Sancho-
niathon ac Herodotus de rebus antediluvianis ex sacris acce-
pere : alia enim nunc prætermittimus, pariter ac exempla narra-
tionum

c. IV.

tionum, in quibus Autor, cum triviales primum eas intuenti videantur, maxima rerum momenta animadvertit. Quantum ad miracula, eorum veritatem ex ipsa narrationis ratione aliisque eo pertinentibus argumentis patere, uberius Autor demonstrat. Huc spectare ait, ut miraculi natura nobis sit cognita. Esse igitur miraculum extraordinarium quendam effectum cujusdam nobis ignotæ in natura potentie, divina autoritate in circumstantiis suis limitatum, finis cujusdam convenientis obtinendi gratia. Hanc definitionem insignioribus V. T. miraculis convenire docet, de quibus varia curiosus annotavit. Mosis & Magorum baculos in serpentes veros transmutatos neutiquam fuisse, siquidem indignum futurum sapientia divina fuisset, animam cum omnibus externis internisque organis condere, quam mox destrueret rursus, sed phantasticam tantum serpentum induisse speciem. Fini vero, quem intendebat Deus, hoc suffecisse, cum imitabile Satanæ id fuerit, ejus tamen potentia a Deo ita limitata, ut ex Mosis baculo factus serpens reliquos deglutiret, & indurationi cordis Pharaonis, & confirmationi Mosis occasionem dederit. Miraculum pediculorum, a Mose productorum, ex definitione data ita fere esse explicandum: Scilicet ovula forsan insecti illius, pulveri ubique majori copia quam aliis annis admista, & subito animalcula ista edantia, hominum corpora illis perfudisse. Utcunq; autem & undecunq; illa advenerint, adventum eorum ad tempus istud a Deo, finis sui consequendi gratia, fuisse adstrictum, quo pulverem virga Aaronis percutiebat. Sic ranas, sic, locustas naturalem causam advexisse: sic cum ceteris etiam rem sese habere, quarum limitatio certi temporis, loci & personæ respectu, miraculi faciem illis induat. Certè autem miracula illa esse patrata, tot spectatores, tot alias circumstantias abunde evincere. Per mare rubrum, Israelitis viam stravisse Eurum vehementissimum, undas maris ubique in glaciem constipantem, quod ipsum & Egyptiis insequendi animos fecerit: Favonium vero glaciem constipatam solvisse, fluctibusque marinis Pharaonis involvisse exercitum: Deo, ut & isto præcisè tempore, & ex qua nunquam aliq; efficacia venti illi spirarent, efficiente. Korah cum suis terræ motu perisse, Deo naturales

c. V.

cau-

causis, ut illo demum tempore *dispyras* suam exererent, dispo-
nente; alias vero *350* rebellionis ejus complices igne perisse,
fulmine scilicet ex sulphureis exhalationibus, quas terra hians
reddiderat, accenso; directione interea divina ex eo, quod om-
nes illi & soli in tam vasta multitudine perierint, abunde eluco-
scente. Aaronis virgam facta vegetationis acceleratione floruisse.
Hierichuntinos muros terræ motu concidisse, Dei gubernatione
tum exacte eos quærente, ubi sacras circa urbem processiones
populus Dei absolvisset. Sed a miraculis ad prophetias. Eas
evincere, nullum dari absolute contingens, licet ad nos, ut su-
pra ostensum, habito respectu quædam contingere dicantur. Esse
enim Prophetiam declarationem præscientiæ divinæ, quocum-
que temporis spatio remota per longam causarum notarum no-
bis ignotarumve seriem complexæ, & cum certitudine de effectu
secuturo conjunctæ. Aliquid miraculi eas habere, hinc esse ma-
nifestum; de eo igitur quæri tantum, an veræ prophetiæ libris
V. T. contineantur, & annon potius vel corruptæ phantasæ,
cui forte fortuna responderit eventus, vel prudentiæ humanæ
longe antea futura prospicientis, quæ pro talibus venditantur,
sint tribuenda. Veras esse, & modum factæ revelationis, &
argumenta earum, & eventus prædictioni respondentis eviden-
tiam probare; quod longa exemplorum inductione probatur.
Sed de legibus denique, quas V. T. complectitur, agendum. Hic
primo de legibus Adamo datis Clarissimus Autor agit, inter quas
primum locum obtinet præceptum de Sabbato, quod ob ratio-
nem additam, ad legem positivam universalem pertinere con-
cludit. Posteris Adamo post lapsum novas leges a Deo las
haud dubie esse, cum non probabile sit, Deum qui naturam
rectam legibus instruxerit, corruptam sibi reliquisse, atque in-
ter has fuisse leges de sacrificiis; ex non obscuris argumentis
colligit. Novam legis divinæ dispensationem Novæ obtigisse, ei-
que præceptam inter alia abstinentiam a sanguine & crudis car-
nibus, ut humanæ consuleretur naturæ, cui non varii tantum
corporis, sed & animi morbi ab isto victu immincant, utque
partendo humano sanguini hoc magis Novæ progenies sese assue-

c. VI.

c. VII.

faceret. Leges vero alias, etiam in Scripturis non consignatas, a Noacho posteris traditas fuisse, colligi ex Gen. 13, 13. 20, 3. ubi peccata redarguantur, quæ ex lege naturæ non possunt argui, legemque adeo positivam supponant; item ex eo, quod Gen. 8, 20 Noah sacra fecisse dicitur certo more, qui nusquam lege sancitus legatur. Quemadmodum & Gen. 15, 9. 10 Abraham aves non dividat, haud dubie ex legis cujusdam non scriptæ directione: qua etiam de Sacerdotiis aliquid sancitum fuisse, Melchisedeci historia probet; ut alia ejus generis argumenta taceamus. Noachicæ legi successisse Mosaicam: promulgationem ejus fuisse majestate conspicuam. decorumque in diversis partibus legis, morali scilicet, ceremoniali & judiciali promulganda, exacte fuisse observatum: methodum ubique deprehendi decentissimam: ipsam rationi, & fini qui intendebatur, esse accommodatissimam. Finem istum vel temporalia respicere, politicumque esse, & œconomicum atque privatum; vel spiritualia: utrumque quomodo Mosaicæ leges assequantur, variis exemplis monstratur. Sic leges de abstinentia a certis cibis, manifeste sanitati tuendæ inservire, primumque adeo scriptorum diæticorum Mosen extitisse. Suillam enim carnem in istis tractibus lepræ causam sæpe extitisse, siquidem & Ægyptiis abominabilis ea, Herodoto teste, fuerit, suillumque lac scabiem producere Plutarcho, carnem vero, nisi bene igne subigatur, cholerae morbos provocare Hippocrati sit creditum, imo ne in Anglia quidem æstivo tempore comedatur, quod diarrhoeæ & febrium sæpe causa existat. Dasypodis esum prohiberi, ut ne fovendi istius animalis, quod frumentariæ rei tantopere noceat, ulla causa existat. Insectorum, testaceorum æque ac alatorum, prohiberi usum, quod nimis in istis regionibus ex ignea natura trahenti Veneri stimulos addant. Similes aliarum legum rationes esse. Purgationes puerperæ, & mariti satis longo tempore ab ea abstinentiam exigi, ne fluoris viridis spurcicia, in fuscis maxime puellis, quales sint istarum regionum pleræque, graveolentis, nauseam mariti & inde animi aversionem producat. Coitum cum menstrua uteri sæpe prolapsus causam esse in Græcis puellis, Hippocrati esse observatum, proptereaque Judæis eo in-

terdici : ut alia innumera taceamus. Sed & spiritualibus u-
 bus plerasque leges conducere, legem scilicet omnem moralem,
 imo etiam ceremonialem cultum, qui totus ad demonst-
 randam sapientiam, potentiam, providentiam, accuratum in re-
 bus conditis ordinem sit compositus; id quod ex tabernaculi
 imprimis structura & sacerdotali vestitu demonstratur, cujus
 partes pene omnes symbolice explicantur. Atque ea occasione
 suam de *Vrim* & *Thumim* sententiam Clarissimus Autor exponit,
 quæ duas imagunculas fuisse Spencero minime concedit, cum
 Judicum XVIII, 14. 17. 18 manifeste ab imaginibus distinguan-
 tur. Fuisse igitur duas gemmas, adamantes forte auro inclu-
 sos, *Seraphim* vel alio quocumque nomine angelico insignitos.
 Hos vero, cum familiari atque nota omnibus ratione splendo-
 rem in tenebris eis conciliare liceat, vi divina ad voluntatem
 Dei significandam certis temporibus cum nactos fuisse, ut mo-
 neretur populus, penes Sacerdotes explicationem legis esse. Ani-
 malia quoque impura concernentes leges, præter supra traditum
 finem, spiritualia respexisse: per eas enim ab idolomania gen-
 tium, quæ divinis honoribus bestias istas prosequabantur, &
 commerciis infidelium, qui cibis hujusmodi oblectabantur, po-
 pulum abstractum fuisse. Et alias magnam legis ceremonialis
 partem ad repurgandam Medicinam, quam in Ægypto didicerant,
 & cujus origo atque progressus fuscè exponitur, a Magicis sor-
 dibus spectasse. Nec typicum tamen usum harum legum pro-
 fus esse excludendum, imo potius sollicitè observandum. Ex
 his vero atque aliis omnibus patere, non eo legem ceremonia-
 lem pertinuisse, ut Israelitis in externam cultus pompam pro-
 clivioribus satisfaceret; neque Ægyptiarum superstitionum imi-
 tatione eam conditam fuisse; quin ipsos contra Ægyptios,
 post Salomonis tempora, ejus reverentia ductos, Judaicos ritus
 adoptasse. Sed & Novi Testamenti scripta legem Dei positi-
 vam complecti, Liber quintus demonstrat. Eis quoque integra-
 tem suam consistere, ante omnia evincitur, factò ab ipsis autori-
 bus eorum differendi initio, quorum cuiusvis ex ecclesiasticis monu-
 menti scripta sua vindicantur, ipsis hæreticis quoque in partes vo-
 catis, quibus non opus fuisset sollicito isto in corrumpendo stu-
 dio

dio, si autoribus istis eripere foetus suos potuissent: quod pro-
 inde etiam hostes Christianorum implacabiles, Celsus, Porphy-
 rius, Julianus, ne ausi quidem fuerint facere, suis tempori-
 bus Ecclesiarum autographis facile revincendi. Ab his descri-
 ptis, ipsis viventibus Apostolis virisque Apostolicis, exemplaribus
 fidem negari non posse. Multo minus autoritatem ipsis scri-
 ptis canonicam negari posse, cum per donum propheticum, quod
 diu satis in Ecclesia viguit, constare de ea potuerit. Mutatio-
 nes vero, quæ alicujus momenti sint, nullas ab eo tempore passa
 illascripta fuisse: Patres enim orthodoxos id facere nec voluisse,
 nec potuisse, ab hæreticis statim prodendos. Hæreticos vero
 non potuisse, cum non facile fuerit genuina exemplaria ubi-
 que per orbem Ecclesiis eripere, ipsique inter se de corruptelis
 ob errorum varietatem consentire non valuerint. Firmare vero
 hoc abunde MSS. codicum, versionum & allegationum apud
 Patres consensum, imo ipsas lectiones variantes, quæ si non
 numero, momento certe sint exiguæ, nullumque corrumpendi
 studium prodant, sed potius ex iteratis descriptionibus, addi-
 tionibus vel illustrationibus vel supplementi loco in usus privatos
 adjectis, omissionibus oscitanter factis, & correctionibus, qui-
 bus vel versiones vel Patrum allegationes extemporaneæ occa-
 sionem dederant, proficiantur. Veritatem & excellentiam
 librorum N. T. ut demonstrat, nec deceptos ipsos, *αυτογραφας*
 quippe vel ab *αυτογραφαις* instructos, sacros Scriptores fuisse ostendit,
 nec decipere voluisse; imo simplici faciliq; iis, qui mo-
 do stylo N. T. sint assueti, narratione sibi fidem facere. Nec
 res ipsas quippiam, quod fidem non mereatur, habere; quod
 longa locorum, quæ tale quid habere videbantur, excussione fir-
 matur. Non voluisse autem decipere, ex eo, quod non suc-
 cedere potuisset impostura, & quod emolumenta ab illa nulla,
 sed maxima potius incommoda ipsis essent expectanda, patere.
 Imo & ex ipsorum simplicitate, modestia, in propriis vitiis
 observandis sinceritate, consensu demum sive cum Judaicis qui-
 busdam monumentis, sive cum Vet. Test. oraculis, sive denique
 invicem secum; qui tantus sit, ut nullis nisi apparentibus con-
 traditionibus, quarum oppido multæ diluuntur, locum faciat.

c. II.

c. III.

Sed miracula quoque excellentiæ librorum N. T. aliquid addere, eorum veritatem ex omnibus circumstantiis patere, & infidelium quoque testimoniis firmari. Morborum curationes in specie virtuti cuidam sanativæ, ut ita loquar, e corpore Christi emananti, quam non ægre concipiat, qui contagio morbos propagari meminerit, deberi, idque ex Marc. VI, 56, Luc. VI, 19, VIII, 46 firmari. Miraculosam tamen illam fuisse, quæ contrarios plane morbos fugaverit. Miracula e longinquo patrata, Spirituum bonorum ministerio patrata esse. Panis in deserto mirabilem multiplicationem factam esse per subitam principiorum ejusdem naturæ in aere volitantium accessionem, qua ratione plantæ etiam nonnullæ in aere solummodo suspensæ incrementa capiant. Stellam Magis apparentem, fixam nec novam forsitan fuisse, atque in eodem loco, dum in Arabia Judæaque observaretur, persistentem, radio quodam mobili speciem motus sui edidisse, atque ita in vertice ædium, ubi Christus erat, subsistere visam esse. Miraculorum autem istorum omnium eos fuisse fines, qui de divina eorum excellentia dubitare nos haud sinant, imprimis doctrinæ Christi confirmandæ ea intervenisse. Hanc & credenda & agenda complecti. Credenda, qualia sunt doctrina de una Dei essentia, tribus in eadem personis, divina Jesu Christi *ἐξοχῆ*, ejusdemque in carne manifestatione, clarius multo quam in V. T. revelata esse. Hujus postremæ vero & decentiam & necessitatem, justitiam divinam miseramque corruptionem nostram nec Mosis lege, nec philosophia sanabilem, abunde probare. Porro Spiritus S. divinitatem, providentiam divinam, electionem, justificationem, sanctificationem, ministerium angelorum, resurrectionem & judicium luculenter exponi, ita tamen ut mysterio propterea non careant, quod statuere nuper docti quidam in Anglia viri ausi fuere. Horum sententia, forte non malo prolata animo, abuti tamen facile proterva ingenia posse, ad Scripturæ contemptum suæque rationis imperium stabilendum. Equidem mysterii vocem primo ceremoniam in vulgus non proferendam notare, usum tamen ad omnia aliquid abstrusi habentia eam transtulisse, qualia sint non in divinis tantum pleraque, sed & in naturalibus plurima, quæ tamen pro ingeniorum diversitate magis minus-

c. IV.

nusque talia esse possint. Illa tamen cum ea ex parte, qua nobis innotescant, in augenda scientia, tum ea, qua obscura sunt, in admiranda imperscrutabili sapientia divina nobis prodesse. Quantum ad agenda, ut ad ea a credendis transeamus, circa ea versari præcepta evangelica. Ea vel universalia esse, vel particularia certum genus hominum, Apostolos v. g. concernentia; utrorumque excellentiam ex *συγκρίσει* atque proportionem cum humana ratione, in dote spirituali, præmiorum amplitudine, & exemplo a Christo ea observante nobis exhibito elucescere. Modum vero ac rationem, qua leges istæ proponuntur, sapientissimam esse, multa argumenta evincere. Vaticinia denique Salvatoris N. T. scriptis comprehensa, vel ejus *διὰ τῶν παθημάτων τελείωσιν*, vel magnos eventus eam subsequutos concernere. Eventus illos magnos esse prædicationem Evangelii in omnibus gentibus, Hierosolymorum destructionem, persecutiones eam insecutas, & Christianismi in Romano Imperio confirmationem; qui omnes ita fuerint comparati, ut humana prudentia prævideri non potuerint, exactissime tamen fuerint a Christo prædicti.

e. V.

e. VI.

NOUVELLE BIBLIOTHEQUE, &c.

i. c.

BIBLIOTHECÆ NOVÆ AUCTORUM ECCLESIASTICORUM Tomus XIV, continens Auctores Sec. XVI. scriptore LUDOV. ELLIES DU PIN, Doctore Theol. Paris. & Profess. Regio.

Parisius apud Andr. Pralard, 1703. 4. 1 Alph. 5 pl.

Postquam Auctor tomo præcedenti res dimidii Seculi XVI exposuerat, ut superiori mense p. 203 sqq. dictum est, pergit suo more Scriptores Ecclesiæ Pontificiæ adductos, qui ab A. 1500 usque ad A. 1550 floruerunt, recensere, in præfatiuncula ipse, nec immerito judicans, nullum esse Bibliothecæ suæ tomum, qui plura hoc ipso notatu digna contineat. Itaque Scriptorum, quos percenset, vitam initio enarrat, dehinc libros ad rem Theologicam spectantes eorumque contenta singulari diligentia enumerat, imo quosdam eorum ferme in compendium mittit; denique judicio suo addito, auctores dimittit.

Initium a *Jo. Capnione* facit, cui Epistolas obscurorum virorum attribuit pag. 4, admonens tamen, nonnullos eas Hutteno, quem ex *Wagopauas* pro Ulrico Henricum vocat, adscripsisse. In *Jac. Alm. sino*, Theologo Parisiensi, ingenuum animum laudat, ejusque de Potestate Ecclesiastica & Laica librum diligenter enotat; ubi animadvertas, doctissimum Virum in recensendis iis libris, qui Ecclesie universae & Conciliorum jura contra Pontificem defendunt, peculiarem industriam adhibere. De *Jacobo Hochstms. ano* lepidam historiolum p. 12 narrat, quem Comes Nuenarius, ab illo laesus, ovorum & caseorum emptione in sua ditione prohibitam, ad sanio rem mentem revocavit. Multus est in ediscendis *Erasmii Roterodami* rebus & scriptis, a pag. scilicet 12 usque ad 91. Inter alia observat, Erasmmum a Carolo V Consiliarium status, cum ducentorum florenorum stipendio, fuisse constitutum, p. 15. Eundem Imperatori & Gallorum Regi consuluisse, ut societatem 150 eruditorum instituerent, veritatis, praesertim Theologicae, investigandae gratia, qui delegatos ex societate sua pauciores eligerent, p. 16. conf. 46. Singularia sunt, quae p. 16 de controversia Erasmi cum Hutteno leguntur, quam a delectis arbitris, Rhenano & Amerbachio, ita sopitam Pinus refert, ut Erasmus 20 florenis multaretur. Hujus Epistolas, *Militem Christianum*, *Moriam*, *Methodum Theologiae*, *Exomologesin*, controversias cum Dorpio, Fabro Stapulensi, Leco, Latomo, Stunica, Natali Beda, Petro Sutore, Alberto Pio, Principe Carpeni & Lutero diligentissime recenset; nec non Censuram propositionum ejusdem a Sorbona editam, quae p. 77 seqq. videatur. Denique contra Erasmmum, Concilium in Hispania, praeside Alphonso Manriquez, Archiepiscopo Hispalensi, habitum, sed peste, rebus infectis, dissolutum fuisse, p. 85. enarrat. Hanc prolixitatem Auctor refarcit breviori enumeratione rerum scriptorumque *Raimundi Peraldi* Cardinalis, *Jo. Raulini* Theologi Sorbonici, editis sermonibus & zelo restituendae disciplinae ecclesiasticae clari, *Jo. Baptista Spanoli Mantuani* Generalis Carmelitarum, Poetae sacri, *Godofredi Buffardi*, Theologi Sorbonici, *Jo. Ludovici Vivis*, *Claudii Seyffelli* Archiepiscopi Taurinensis, ceteris Waldensium adversarii, *Sylvestri Prieratis*, alias Mazolini, Generalis Ord. Dominicorum, *Pauli Cortesii* Protonotarii Romani, *Jac. Wimphelingii*, quem
ob vo-

ob veritatis studium deprædicat, & *Æl. Antonii Nebriffenf.* De *Thoma de Vio Cajetano* Cardinali memorabilia plurima refert, præsertim, quod cum immatura ætate, qua de auctoritate Pontificis scripsit, traditionibus fuerit addictissimus, senescens soli se studio sacrarum literarum ex Hebræis Græcisque fontibus addixerit, Rabbinicos quoque præceptores auscultans, & in eorum placita ferme ad superstitionem declinans. Pauciora, sed notatu dignissima, commentatur de *Matthia Ugonio* Episcopo Cyprio, Synodiæ Ugoniæ scriptore, de *Christophoro Marcello* Archiepiscopo Corcyrensi, deque *Thoma Illyrico* Monacho Franciscano. In *Henr. Corn. Agrippa*, quem inter Theologos referre Auctor non dubitavit, vita variam hominis fortunam accurate describit, adjecta tamen invectiva in ejus de peccato originis inveniustam sententiam: a magiæ crimine eum absolvit, ejusque de vanitate scientiarum libellum non proletarie laudat. *Jo. Fischeo*, Rossensi Episcopo, multum elogii tribuit: nec minus *Thoma Moro*, quem ob explicationem passionis Christi Theologis annumerat. Post hos *Job. Driedonis* Theologi Lovaniensis, *Philippi Decii* Jcti ob Canonici Juris scripta huc referendi, *Natalis Bede* Sorbonici, *Jac. Fabri Stapulensis*, *Petri Sutoris* Sorbonici, *Eustachii Rivii* Lovaniensis Theologi, *Hieronymi Hangesii* Canonici Cenomanensis, *Jo. Lansbergii* Carthusiani Monachi, *Jo. Majoris* & *Jac. Merlini* Sorbonicorum, *Casp. Contareni* Cardinalis, *Josue Clichetovai* Sorbonici, *Jo. Fabri*, Episcopi Vindobonensis, *Jo. Eckii*, *Alberti Pighii*, ac *Jac. Latomi* Lutheromastigum, *Franc. de Victoriæ* Theologi Salamanticensis, *Franc. Vatabli*, cui segnitiam sæpius objectam p. 176 observat, *Beati Rhenani*, *Jac. Sadoleti* Cardinalis, *Georgii Cortesii* Cardinalis, *Christoph. Longolii*, *Jo. Gagnei* Sorbonici, *Augustini Steuchi Eugubini* Episcopi Chisamenensis & *Pierii Valeriani* Protonotarii Romani, res summatim, sed eleganter exponit, de Cortesio p. 181 observans, Hersiliam Cortesiam ipsius fratre natam, ejus epistolas & tractatum de Petro Romæ vivente edidisse; de Eugubino vero p. 184, eum Apologiam barbæ Presbyterorum conscripsisse contra illos, qui a Pontifice bullam contra eandem impetrare nitentur. *Jo. Cochlei* vitæ scriptorumque diligens enumeratio operi finem imponit.

Omnia

Omnia hæc esse lectu digna, ambigamque ex dubia hæc eona feligendi provinciam esse, nemo non animadvertet. Ne tamen morem nostrum migremus, de Vivis & Nebriffensis historia quædam excerpemus. *Jo. Ludov. Vives*, Valentinus Hispanus, de quo p. 99 sqq. agitur, Philosophiam Parisiis addidicit, & Lovanii perfecit, ibidemque elegantiores docuit literas, lectus inde præceptor Guilielmi Crouyaci, Archiepiscopi post Toletani & Cardinalis, quo præmature mortuo, A. 1522 in Angliam abiit, eodem apud Mariam, Henrici VIII filiam, munere fungens, & Oxonii quoque literas docens, visitante aliquando ejus lectiones Henrico IX Rege & Catharina Regina. Orta inter conjuges istos divortii controversia, Regina partibus Vives adhæsit, quam ob rem sex mensium carcere punitus est, & Brugæ Flandrorum dimissus. Quo loco uxore ducta humanitatem docuit, diemque obiit A. C. 1536, vel 1537, vel ut alii ferunt, 1545, quadraginta octo annos natus. Pinius noster ejus de veritate religionis Christianæ libros cum primis laudat, mentionem quoque facit Instructionis uxoris Christianæ, Triumphu Jesu Christi & Paraphraseos Psalmorum, quos poenitentiales vocant, a Vives conscriptæ. Stylum ejus censet purum, sed durum atque ex sanguinem esse; affectationem eruditionis, cacozeliam Philosophorum paganorum & dialecticæ Stoicæ eidem tribuit. Solent nonnulli Erasmus, Budæum & Vivem triumviros literarum suæ ætatis constituere, isti que eloquentiam, illi ingenium, huic judicium excellens proprium facere. Alia Pinio mens est, qui Erasmus ingenio & judicio, Budæum linguarum notitia & profana eruditione, Vivem Grammaticæ, Rhetoricæ & Dialecticæ peritia principem existimat.

Ælius Anton. Nebriffensis, de quo p. 120 seqq. agitur, Nebriffæ Vandalitorum natus A. 1444, patre Jo. Martinez de Cala, Ælii nomen sibi adscivit. Literis in Academia Salamanticensi ac Bononiensi, simulque legibus, operam dedit. Redux in Hispaniam apud Alphonsum de Fonseca, Hispalensem Archiepiscopum, commoratus est. Post hæc Salamanticæ Grammaticam Rhetoricamque docuit, indigneque a Rectoribus Academix habitus, Ximenio Cardinali adhæsit, admotus operi, quod ille meditabatur, polyglotto & Compluti docendi provinciam nactus. Ejus observationes criticas in quæ-

MENSIS JUNII A. MDCCIII. 27

quædam loca Biblica Pinius in compendium redegit, ac Polyhistorum fuisse Ælium judicat. Obiit A. 1522 apoplexia prostratus, relicta, præter filios, Francisca filia adeo docta, ut patrem in componendis, si ipse forte impediretur, prælectionibus publicis sublevarit.

Si qui omisi sint scriptores, eorum se alio loco mentionem futurum Auctor spondet.

REGIÆ SCIENTIARUM ACADEMIÆ HISTORIA.

Auctore JO. BAPTISTA DU HAMEL.

Parisiis apud J. B. Delespine, 1701. 4.

Librum quintum doctissimi operis proximo mense recensuimus. Liber VI a nova Academiæ forma exordium ducit. Sunt autem Regiæ sanctiones numero 50, quarum summa: Rex Academiæ perpetuus erit Patronus. LXX Academici distinguantur 4 ordinibus: I Honorariorum 10, regnicolarum: II Pensionariorum 20, Lutetiæ habitantium, ex quibus sex disciplina, Geometria, Astronomia, Mechanica, Anatomia, Chymia, Botanica, singulæ ternos sibi vendicent, additis Secretario & Quæstore, utroque perpetuo: III Aggregatorum 20, quorum 12 regnicolæ illis 6 disciplinis binè operam dent, & 8 alii regionis sint & studii cujuslibet: IV Alumnorum 20 Lutetiæ degentium, quorum singuli suo Pensionario similis studii adjuncti sint. De horum electione, qualitatibus, conventionibus, laboribus, moderatione, communicatione, scriptis, suffragiis, sessione, tabulis, supellectile, typographia, remuneratione prudentissimæ leges feruntur, quibus hoc illustre Corpus Regio quasi Spiritu informatur.

Pars I Acta A. 1699 complectens, Physica Sect. I proponit, brevissime tamen, cum commentarii pleniores jam prelo consignati sint. De luce & coloribus *P. Malebranchius* systema suum delineavit, cum systemate soni consentiens, quo statuit vibrationibus continuis, quibus materia subtilis premitur, luminis speciem; celerioribus aut tardioribus, varias colorum species præberi. E. g. Si corpus coloratum 12 efficiat pressionis vibrationes, cum aliud corpus 6 tantum exerit, hoc magis a priori in colore discrepat, quam aliud corpus, ex quo 9 vibrationes procedunt eodem temporis inter-

vallo. Loco globulorum Cartesii, quibus ceu secundo suo elemento lumen explicat, substituit perparvos subtilis materiae vortices comprimi faciles, qui in diversis sui partibus varias excipiunt pressiones. Collatio observationum Barometricarum in Gallia & Anglia docuit, variationes hydrargyri non satis sibi constare, interdum eadem, interdum discrepante constitutione aëris utrobique regnante. Pluviae quantitas per plures annos in Belgica arce Insularum 23 pollicum, collata cum 20 poll. Lutetiae, monstrat, uberiorem imbris copiam in ea Belgii urbe decidisse.

De notissimo fonte ardente circa Gratianopolin Cap. 2, ut & de aquarum mineralium examine quaedam subjiciuntur. Inter Chymica Capite 3 opus *D. Lemery de Antimonio* publicandum promittitur. Quantitatem salis in spiritibus acidis cum inutili phlegmate mixti, ope salis tartari quæsivit *D. Homberg*, invenitque 1 unc. spiritus nitri continere 2. drachm. salis. Tabulam itaque condidit, qua ex hoc ponderis augmento, quo sal tartari ex absorptis liquoribus crevit, concluditur, quantum salis acidi cuivis liquori insit; hæc, & altera tabula, qua cujuslibet chymici liquoris discrepantia ponderis maxima æstate & acerrimo hyemis frigore inventa determinatur, rebus explicandis magno usui esse poterunt, e. g. aquæ reg. ex spir. nitri & sale ammon. paratæ 1 uncia, alterum tantum auri dissolvitur, quam ab 1 uncia spir. sal. quia 1 unc. spir. nitri duplum salis acidi continet ejus spiritus, qui salis uncia continetur. Id tandem notari poteret, qua ratione ferrum a rubigine illæsum servari possit. A lapis suillo minutius concisi 8 libras, pellibus & carnibus detractis, vasi fictili novo & plumbeo imponi jubet, tribus aut 4 aquæ cochlearibus additis; liquatus adeps & per linteum trajectus eidem vasi affunditur cum 4 uncis camphoræ contritæ; leni ignis calore una ebulliant, dum camphora penitus dissolvatur, tumque adhuc calenti plumbaginis tantum injice, quantum necesse est, ut ferri colorem induat. Hoc adipe suillo ferrum aut chalybs illinatur, postquam sic incaluerit, ut vix manibus atrectari possit, quo facilius adeps penetret, tum linteo abstergendum; adeps sic paratus vasi rite occluso includendus, ne exhalet.

Emen-

Emendationem mixturæ illius metallicæ, qua typographici characteres alias fundi solent, Cap. 4 continet. Vulgo 20 libræ cupri, 20 libr. antimonii, 100 lib. plumbi una miscetur; cuprum & stibium per strata alternis in catino ordinibus disposita liquantur, scoriis detractis plumbum separatim fufum catino imponitur. Sed hæc mixtura typi formas non satis exprimunt, cum literarum crura non in quadrum, sed in rotundum formentur, caractere ipso plus satis arctato. *D. Homberg* itaque remedium adhibuit. Usitatæ hujus mixturæ 6 partes miscet cum 1 p. bismuthi, & 1 p. stanni; hæc in unum conflata concretionem effecerunt probatam, & vulgari præstantiorem; nam litera per convexam lentem acrius inspecta, partes sui minutiores archetypis suis omnino consimiles, crura bene expressa, non rotundata, sed quadranguli forma, corpus non macie imminutum subjecit oculis: mixtura paulo durior vulgari & minus fragilis, unde characteres majoris usus & in longius tempus duraturi videntur. Anatomicis quoque injectionibus par artificium applicat, ut vasa & eorum rami illæsa conserventur, & materia ad vasorum extrema perveniat. Partes æquales plumbi, bismuthi & stanni una fusæ beneque mixtæ speciem metalli conflant, quod leni admodum calore liquatur; hoc per epistomium cupreum probe calefactum, & collo campanæ vitræ pariter calefacto insertum, in vasa animalis, tubulorum ope infundibulo adhærentia infunditur, exhausto prius ex campana aëre.

Disceptatio de ovali foramine in foetu, illiusque usu, Cap. 5 recensetur, una cum argumentis, quæ ex accurata testudinis terrestris dissectione, pro systemate ovorum tuendo adducuntur. Singularis admodum est structura cordis humani, tribus ventriculis inter se communicantibus instructi; sed an circa quæstionem de ovali foramine, ex tam insuetis naturæ portentis ad consuetum ordinem aliquid concludi possit, merito dubitatur. Senis pene centenarii corpus dissectum, novem postremas dorsi vertebrae in os unum & continuum coalitas exhibuit. Circa dentes adultorum observatur, non ipsum os dentis, sed ejus solum crustam (ac velut encaustum) ab osse omnino diversam crescere. Dissectiones sunt factæ circa aquilæ femur & pedem; item pellicanum & tigridem. Insecti quo-

que cujusdam secus flumina, *Demoiselle* nuncupati, genus describitur.

Circa Botanica Cap. 6. notatur parallelismus ramorum cum solo in patulis arboribus, fago, quercu &c. Inclinato nempe ad planum stipite, rami nihilominus ad planum sunt quodammodo paralleli; vicissim stipite ad perpendicularum stante in inclinato solo, rami sunt itidem solo inclinato paralleli; denique stipite eodem habitu in supercillo clivi stante, utriusque rami sequuntur habitum folii, sive ad planam, sive ad deversam ejus partem. Causa ex habitu radicum & fibrarum tractione super punctum divaricationis ramorum & radicum deducitur: radices enim una cum trunco & ramis ex iisdem constant fibris & rectis & sibi mutuo parallelis, eaque ab extremis radicibus ad caudicem usque & ad ramorum apices extenduntur; duplicem itaque efficiunt angulum, unum in collo radicis, alterum in rami collo, eruntque adeo ut duae lineae in unam incidentes, vel angulis rectis vel obliquis alternis aequalibus, adeoque semper parallelae. Experimentis porro quaesitum est circa stirpium sales, utrum eos e terra plantae trahant, an fermentatione vel alia ratione in plantis ipsis fermentur. Terra hortensis & nigra, omni prius sale per aquam calidam exuta, in variis capsas aequali mole distributa, eodemque nasturtii, foeniculi &c. semine conspersa est; duae capsae aqua solum pura, duae autem aqua nitro impraegnata irrigatae sunt; grana in singulis optime germinarunt, in sale tamen nulla saporis differentia: unde patet, sales in plantis maxima ex parte formari, quales se produnt, & sales qui terrae insunt, configurationem suam in ipsis plantarum organis, juxta fermenta insita, prorsus mutare. Occasione salis essentialis tamarisci, observat *D. de Tournefort*, praeterprope nimis saltem essentialem ex succis plantarum extrahi solitum: horum enim eadem est ratio, quae tartari, quod a vino, nisi post certum temporis spatium, non secernitur. Itaque diu expectandum est, donec succi ex plantis expressi saltem omnem essentialem deponant, neve mucorem contrahant, oleum ad digiti altitudinem aquae affundi debet, & in vase fictili per annum sunt relinquendi. Sic magna salis essentialis copia e fumaris post 7 aut 8 menses colligitur, cum vix aliquot grana post 7 aut 8 dies more solito extrahantur. Existimat idem, manna Calabriae nil esse praeter arbo-

arboris omni salem essentialem sulphuri admistum, manna Brigantinum esse salem essent. Jariis; imo & saccharum quarundam arundinum in America Australi salem esse essentialom. Hinc succorum in plantis effluvia ad 4 genera revocat:

1. Sale essentiali abundat, ut manna, saccharum, mel &c. in fororum parte infima.

2. Sunt resinæ puræ & oleosi succi extra sua vasa effusi, ut in abiete.

3. Sunt succi aquosi & glutinosi instar mucilaginis, ut gummi in sola aqua solubilis, ut in nostris cerasis & prunis.

4. Sunt resinæ & gummi, partim in aqua, partim in spiritu vini dissolubilia.

Singulare est Sect. II Cap. I in occultatione stellæ a Luna, quod ubi stella extremum limbum Lunæ lucidum attigisset, adeoque a corpore Lunari tegi debuisset, per aliquot tamen secunda horæ disco Lunari illuminato insistere visa sit. Ratio phænomeni non ex Lunæ atmosphæra, quæ nulla est, sed ex apparentia majore lucidæ Lunæ deducitur. Mentio quoque fit observationum *D. Flamsteed*, circa stellæ polaris a polo ipso distantiam variatam, quibus *Copernicanum* systema motæ terræ confirmatum voluit; *D. Cassini* filius autem observationes Anglicas cum Gallicis consentire quidem fatetur, negat tamen eas in motum terræ annum referendas, uti argumentis tam Geometricis quam Astronomicis probat. Quæ de eclipsi Lunæ d. 13 Martii & Solis d. 23 Sept. breviter indicantur, in ipsis commentariis prolixius deducta erunt. Inter Geometrica Cap. 1 Bernoullianum problema: *Quadræ infinita prope segmenta & sectores cycloidis*, ut & alterum *celerrimi descensus*, cum solutionibus recensentur; & circa Algebraica monitum *D. Rolle* notandum est, quo Algebraicas methodos ab optimis autoribus propositas, quæque pro tutis vulgo habentur, suis mendis non carere, & interdum eas falsas esse asserit, promittitque se tutiores certioresque methodos sussecurum. Quenam curva sit aptissima dividendæ liquidæ partibus, quæque navis facillime moveatur, Cap. 3 quaritur, solutioque *D. Marchioni de l' Hospital*, *Newtono* & *Facio* ascribitur. Mâsculorum vires in femoribus & cruribus experientia fuitus *D. de la Hire* æstimat 140 librarum; imo cum pondus incumbit

homini 150 librar. musculi eum erigentes 290 libr. pares sunt, sed ultra 2 aut 3 poll. altitudinem vix attollitur. Equus in trahendo vincit hominem, 7 quippe hominibus par viribus; sed homo vincit equum in ascensu, & 3 homines singuli 100 libris onerati citius per clivum ascendent, quam equus 300 libris onustus. Portæ in Sequana singulari artificio extractæ descriptæ in Actis Aca- demicæ anni 1699 explicatur. De clepsydram divisione actum. Pistrinum caloris vi agitated in Historia Gallica expositum in- dicatur. Notabile est, quod de affricu machinarum monetur, falsam esse illam persuasionem vulgarem, affricum duorum cor- porum, quæ moventur & sibi mutuo applicantur, hoc majore esse, quo superficies inter se conjunctæ & collisæ sunt majores; id vero certum, non illum augeri affricum, nisi penes corporum majorem aut minorem pressionem, vel penes majora aut, minora, quibus onerantur, pondera. Determinatum quoque, resistantiam hanc esse tertiam fere partem ponderum quibus premuntur, & attritum eo majore difficultate vinci, quo velocius partes attritæ feruntur; si e. g. homo 30 libr. pondus funi per trochleam trajecto illigatum sustineat, pressio utriusque erit 60 librarum, affricus autem erit $\frac{1}{3}$ hujus pressionis, nempe 20 librarum, posita velocitate potentia æquali ponderis velocitati; quare ut pondus 30 libr. sursum tollatur, potentia opus est 50 libr. & paulo amplius, quasi ponderi 30 libr. 20 libræ additæ fuissent.

Circa Catoptrica Cap. 4 multiplicatæ imaginis objecti ratio redditur, cum vitra sunt plana; ubi ejusmodi vitri superficies non exquisite esse parallelas asseritur, & inde telescopiorum vitris examinandis modus deducitur. Vitri ustoriæ grandes effectus, (quorum parandorum artem D. Tschirnhaus invenit) quoniam a Generosissimo Autore his ipsis Actis A. 1697 Sept. p. 414 antehac inserti fuerunt, præterimus.

Ultimum seculi & Historiæ suæ annum 1700, Libri VI parte altera complectitur. Inter Physica Cap. I. notantur loca Delphinatus: mons, quem inaccessum vocant, cujus situs inversus est, quiq; apici suo innixus videtur, nam basis ejus ambitus est 1000 passuum, summum autem 2000; & spelunca prope Gra-
tia-

tianopolin, ejus aditus miræ est altitudinis, & lacus sub monte leucam latus. Systema soni in genere, & speciatim formatio vocis humanæ dein tractantur, ubi negatur, vocem in trachea ut in tibia formari, sed rimulam, quæ glottis appellatur, esse primum vocis organum docetur. Hanc, licet ita sit angusta, ut minor sit lineæ latitudine, actu esse divisam in 6912 particulas, quarum aliæ aliis sint majores: nam subductis calculis, tonos in totidem partes dividi posse. Subjiciuntur quædam de aquarum lapidificarum & thermarum examine.

Inter Chymica Cap. 2 de liquoris acidi ex antimonio extractione disquiritur. Egregio porro experimento fulminis, tonitru & terræ motuum natura illustratur. Nempe, ex æquis limaturæ ferri & sulphuris in pulverem contriti partibus aqua dilutis fit mistura, quæ in massam redacta spatio 2 aut 3 horarum citra ignem manet. Hæc massa fermentescens incalescit, vapores ex ea erumpunt calidi, si mediocris est quantitatis, sed in majori mole, ut 30 aut 40 librarum, flammæ erumpunt. Eadem mistura 50 librarum ollæ fictili longæ & angustæ imposita inque terram defossa, post 8 aut 9 horas facit terram superpositam intumescere, quæ dehiscens primum exhalationibus, dein flammis erumpentibus exitum præbet, effuso circum flavo & subnigro quodam pulvere: in olla refrigerata pulvis solum ater & gravis superest. Hinc terræ fremitum oriri, & cum ventus ille sulphureus exitum non habet, diu perstare, probabile est; dato exitu, ventus prorumpens typhonem procreat: hinc ignes subterranei, fatui, thermæ, in nubibus fulmina. Hoc novo experimento probari potest: Vasi satis amplo, cui collum resectum, 3 unciz optimi spir. vitrioli, & 12 unciz aquæ comm. affunduntur, cum mistura incaluerit, 1/2 unc. limat. ferri injiciatur iteratis vicibus; statim vapores albi ascendent, quibus filo cerato incenso prope orificium admoto, fulminatio cum strepitu orietur. Ex materia in vase residente parat *D. Lemery* suum vitriolum Martis. Docetur inter artis medicæ arcana habita solutio calcis, qua calcis recentis 1 libræ, 6 partes aquæ pluviz & calidæ spatio 24 hor. affunduntur; tum aqua per chartam emporeticam trajicitur. Administratio ejus in Batavia cum alterantibus, cum purgantibus, aut metallorum tinctura

ctura ex stanno, cupro & regulo antim. martiali simul fusis, dein pulverisatis & carbonum nitrique additione detonatis, cumque spiritu vini aut juniperi in digestionem positus, paratur; 2 libris aquæ cæcis, 2 aut 3 unc. hujus tincturæ affunduntur. Hujus mixturæ 6 unc. quovis die hydropicis & scorbuticis præscribuntur. Sed in regionibus Gallicis aliter ferem habere, docuit experientia. Potest hæc aqua cum lacte conjungi, aut cum ptisana D. Boyle, qui 8 libris aquæ calcis lignum sassafræ, anisi, glycyrrhizæ ana 4 unc. citra calorem infudit, uvarum Damasc. aut Corinth. 2 unc. Dosis est 2 unc. bis unoquoque die. Panditur & mysterium guttarum Anglicanarum, quæ sunt spiritus volatilis e ferico crudo destillatus, cum oleo cinnamomi, aut quovis essentiali oleo rectificatus. Odorem habent magis tolerabilem, quam præparatio salis ammoniaci, aut cornu cervi. Subjicitur quoque analysis chymica hypæcuanæ albæ, cineræ & subnigræ. Vires salium alcali dimentendi ratio docetur Cap. 3, quæ in eo consistit, ut terrestria alcali in pulverem trita primum in 1 unc. spiritus nitri, dein in 1 unc. spiritus salis exsolvenda ponantur, & quantum e singulis, & quam cito fuerint dissoluta, diligenter notetur: cujusque alcali diversa quantitas, ut eandem spiritus acidi quantitatem absorbeat, acidi vim passivam dimittitur. De dissolventibus Mercurii quoque agitur, qui utrorumque dissolventium metallicorum, aquarum nempe tam regalium quam fortium viribus solvitur, non eodem tamen modo, quamvis certa ratione præparatus citius in aqua reg. quam in aqua forti exsolvi possit. Spiritu itaque salis simplici, aqua F. cui sal ammon. accessit, spiritu nitri cum spiritu salis conjuncto, spiritu nitri cum sale comm. cohobato, sed celerrime si cum sublimato corrosivo aquam R. a. cuas, solvitur; nam ut 1 unc. mercurii dissolvatur spiritu salis, 4 aut 5 mensibus opus est; per sublimatum 1 hora id perficitur. Hydrargyri partes omnes non esse homogeneas, purgatio Mercurii, amalgamate cum regulo Martis & Veneris, aquaque calda tam diu loti, dum aqua omnem nigrorem exuerit, docebit; mox exsiccatur amalgama, in retorta extillatur, novum amalgama cum novo regulo paratur, idque ut prius lavari & distillari solet; post amalgama sexto distillatum Mercurius fit
niti-

nitidior, adeo ut nona, aut decima lotione peracta, aqua omnino pelluceat. Sordes illæ non ex regulo, sed Mercurii intimis oriuntur; nam alias novus regulus novas afferreret sordes. Hæ vero nil sunt præter terrestrem materiam & levem cinerei coloris, non fusibilem, sed quæ boracis & sublimati additione, encausti certis coloribus inusti speciem præbuit. Ex 3 hydrargyri libris 5½ drachmæ hujus pulveris prodire.

In Botanicis Cap. 4 mira plantarum fecunditas tam spontanea, quam coacta prædicatur, ita ut arbor turbine ramis omnibus truncata sic damnum compensare possit, ut pro singulis ramis amissis 5760 aut 8280 reponere queat. Et seminum occultorum in uno grano latentium incredibilis summa in acetosa pratensi esse perhibetur, nempe 1, 419, 581, 604, 410. Oleum uberius aut parcius ex plantis educi, secundum artificis operandi modum, monetur; nec oleum foetidum exire, nisi sub finem distillationis, cum pars acidior, & sal urinosus a planta separata stillant, adeo ut tria illa stirpium principia per retortæ rostrum exeant fere eodem tempore. Seminis fœniculi 1 libræ leviter contusæ 6 libræ aquæ communis affusæ, post 15 dies arenæ balneo extillatæ bisque cohobatæ, 2 dragmas, 56 grana olei essentialis dederunt. Itidem 1 libræ ejusdem seminis contusi affusæ sunt 3 unciz spir. salis dilutæ 1 aquæ comm. libra; post 8 dies, 20 libræ aquæ tepidæ his affusæ; cunctis in digestionem leni positis per 8 dies, 5 & amplius dragmæ olei essentialis prodierunt. Rosæ ante distillationem in aqua communi spiritu vitrioli temperata per 15 dies macerata, pene tertia sui parte oleum essentielle auctum largiuntur. *D. de Tournefort* de plantis, quæ in maris fundo nascuntur, marinis notat. eas nullis fulciri radicibus, sed solidis quibusdam corporibus lamella quadam tersa & polita, quæque nullas admittat fibras, adhærescentes, peculiari quodam modo crescere ac ali. Ejusdem iter, Regis jussu in Græciam, Asiam & Ægyptum susceptum, quo plantas Dioscoridis, Theophrasti &c. diligenti subjiceret examini, memoratur.

Inter Anatomica Cap. 5 paracentesis puellæ hydropicæ notabilis est; non enim aqua, sed lac per tubulum exiit, ac operatione quovis decimo tertio die iterata, 13 aut 14 pintæ Paris. seu 26 aut 28 libræ eductæ fuerunt. Hunc liquorem pro chylo, & lacteo

vase disrupto effuso habitum, alii aquam hydropicorum, fed chylo extra vasa fuso temperatam æstimarunt. De natura medullæ agens scriptum rejicit veterum sententiam, qua eam ossi alimento esse putaverant, statuitque illam os emollire, & oleo suo minus fragile efficere. Observationes Anatomicas, utpote in Historia Gallica & Commentariis fufius descriptas, omittit Autor. Notari autem meretur mulier 22 annorum, quæ post diuturnam ægritudinem cœpit paulatim decrefcere, ad 1 usq; pedis altitudinem, cujus post obitum ossa quæque, exceptis dentibus, visa sunt instar ceræ mollia, & flexibilia, omnis cavitatis & medullæ expertia; item vermis in sinu superiori cerebri infantis quinquennis, de acerrimo dolore ad radices nasi conquerentis, 4 poll. longitudine inventus, terræ lumbricis consimilis, qui per novem horas vivus perstitit.

Brevissime Sect. 2 Mathematica decurruntur, & Cap. 1 Problema Bernoullianum proponitur: *In planovericali curvam lineam invenire, quam corpus inter descendendum libero motu & proprio pondere describat, linea singulis punctis semper insiftens, cum vi æquali gravitati absoluta.* De sensu vocis, *gravitas absoluta*, prius disquiritur, eaque vim centrifugam, qua vi extraneæ ad centrum infectenti corpora resistunt, denotari docetur, qui nisus eo major est, quo arcus infinite parvus circuli minoris est portio. Possent itaque fieri, ut in curva a corpore delineata, gravitatis impressione semper diversa existente, vis centrifuga sic varietur, ut una alterius excessum defectumve emendet aut expleat, ita ut utriusque simul sumptæ effectus absolutus corporis gravitati semper æqualis sit. *D. Marchionem de l' Hospital* solutionem dedisse monetur. *D. Varignon* de velocitate motus, quæ ratio est spatii decursi, & temporis, (spatium itaque per tempus divisum quotientem præbet velocitatem,) tam in motibus uniformibus, quam acceleratis, aut retardatis, ita agit, ut vires centrales in theoriam suam inducat, quæ vires semper eadem sunt, semperque applicatæ, quæque mobile ad certum punctum dirigunt. Hinc cum celeritas, tempus & spatium inter se combinata triplicem tantum eorum habitudinem suppeditent, duobusque datis, tertium facile inveniatur; vi illa centrali

trali adjecta sextuplex emergit inter ea habitudo. Methodum sic disposuit, ut una ex sextuplici illa ratione cognita, alia; innotescant.

Quæ tandem Cap. 2 Astronomica tanguntur, periodum 116000 annorum a D. Cassini inventam eclipsi Lunari; Mart. 1699 applicant. Periodus enim illa novilunia ad eadem zodiaci puncta, ad eundem hebdomadæ diem, & horam sub eodem meridiano revocat, eaque Epactis in Calendario Gregoriano longe faciliori methodo definiendis aptatur. Defectionis Solaris 23 Sept. 1699 varias observationes idem, methodo sibi familiari, ad longitudinum differentias adhibuit. Refractiones luminis in regionibus polo vicinioribus duplo majores esse, quam in climate Gallico, ex Solis inoccidui refractione, jussu Caroli XI Regis Suecorum observata, patuit. Pendulorum ad temporis accuratam mensuram adhibitorum, varia in variis locis longitudo designatur. Tandem brevis historia de meridiana linea, ab Observatorio Regio ad meridionales regni fines perducta, finem illustri huic operi imponit. Ubi accurata diligentia, loca lineæ meridianæ primitus ductæ circumjecta, ad plures leucas ab invicem remota, sunt observata, eorumque anguli ad meridianam & ad se invicem magnis sumti sunt instrumentis; nullis locis occurrentibus arbores sunt erectæ, aut tumuli ex se mutuo, & ex præcedentibus locis visibiles, & sic ad Pyrenæos usque montes, nunquam interrupta triangulorum serie, opus ipsum perductum fuit. Elegantissima & accuratissima totius Galliæ tabula æri incisa, & propriam perfectionem, & quantis deviationibus communes tabulæ a vero locorum situ discedant, clarissime loquitur; quam proin & hic exhiberi, operæ pretium duximus. TAB. III.

DOCT. PHYS. D. DOMINICI SANGINETI AP-
puli *Dissertationes Iatrophysicæ.*

Neapoli, apud De Bonis 1699, in 8.

Plag. 16.

Sublimioris ingenii ac veros Philosophos nunquam certæ Scuidam sectæ addictos, sed libere semper ad veritatem inquirendam philosophatos fuisse, vel unius *Galenii* exemplo constare

stare potest, quem *Lib. 2. de Morb. Vulg.* ita differentem legimus: *Ego quidem neque in Hippocratis solum scriptis, sed in omnibus Antiquorum libris observo, ut non temere, que quisque ipsorum dixerit, approbem: sed experientia & ratione, verumne an falsum sit, examino.* Non sine ratione itaque *Clarissimus Vir, Dominicus Sangineti*, opusculi præsentis Auctor, animadvertendum esse putat in illos, qui Philosophica & Medica tractantes, nimis præcipitanter quorundam scriptorum excogitata amplecti, ac magnificentius ubique commendare non verentur. Et pro ut vix ullum inter reliqua latius pervagatum esse, quam quod de Acido & Alkali retro abhinc aliquot lustris innotuit commentum, persuasus est, ita hoc cum primis examinandum ac refutandum sibi proposuit, quo cesset tandem hæc Fermentariorum in scholis Medicorum tyrannis, ac liberis Philosophorum ingeniis imponere amplius desinat. Enimvero non solum puris putis conjecturis inniti, sed vanitate etiam plenam, ac non dissimilem Veterum de qualitibus nugantis esse hanc ipsam doctrinam, existimat. In octo Dissertationes autem digessit omnem hujus argumenti tractationem, quarum summam breviter jam recensēbimus.

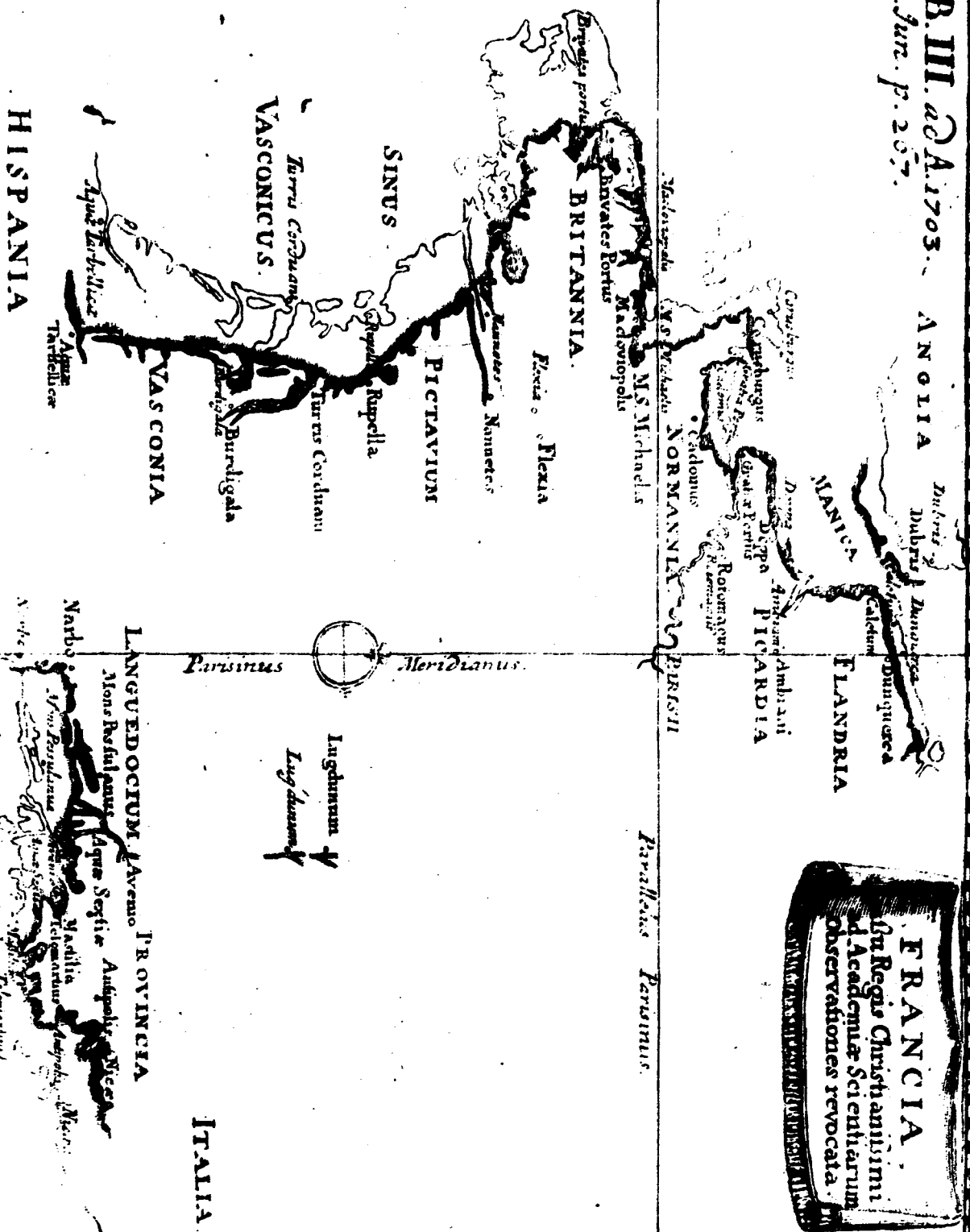
Quod igitur primam in ordine attinet Dissertationem, de *Acidi Genealogia* inscriptam, certiores hæc reddit legentes, non adeo modernam, sed satis antiquam esse Acidi notionem cum variis ejusdem operationibus, testante ipso *Hippocrate & Galeno*, quorum hic *Lib. 1. c. 7. de Caus. Sympt.* ille vero in *Lib. de Vet. Med.* expressis verbis Acidi mentionem faciunt. Quod autem ipsa Hippocraticæ doctrinæ principia, præter Acidum & Alkali, nulla fuerint alia, *Tachenii* figmentum esse docet, quod ne adeo videretur esse absonum, ex antiquissimis Philosophis probare conatus fuit, unius ejusdemque generis duo hæc Ignis & Acidi esse elementa. Cum enim a *Platone* Ignis ipse sub pyramidis figura describatur, ac Neoterici Acidi moleculas itidem acuta cuspide & angulis armatas asserant, satis fundatam esse hanc suam *Hippocratis* interpretationem, ratus fuit *Tachenius*.

Alteram de *Alkali origine ac natura* tractare observamus Dissertationem. Ubi & Alkali vocabulum non novum esse,
iti-

OCEANUS OCCIDENTALIS

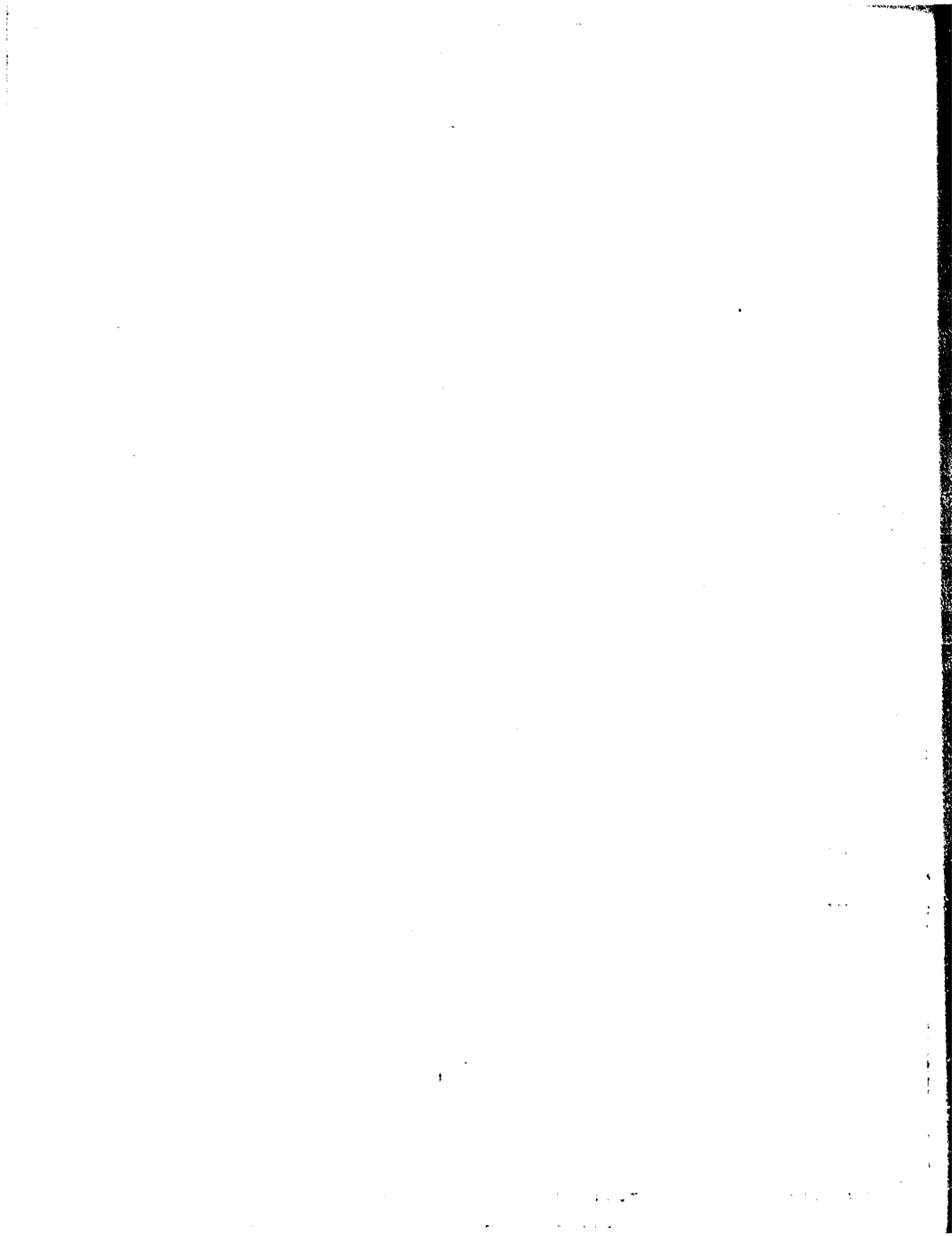
TAB. III. a. A. 1703. ANGLIA
mens. Jun. p. 257.

FRANCIA
 An Regis Christi antimum
 et Academiae Scientiarum
 observationes revocata.

18 17 16 15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

1 2 3 4 5 6 7 8

itaque ex *Tachenii* relatione docemur, quippe qui ex *Alphidii* vetusto codice, cui titulus *Aurora Consurgens &c. cap. 12.* allegat locum, ubi salis Alkali terfis verbis fit mentio. De cætero sub finem hujus Dissertationis etiam monemur, Alkali, ad mentem Fermentariorum, nihil esse aliud, quam corpus porosum ac foraminibus innumeris præditum.

Dissertatione tertia, in medium adductis veterum ac recentiorum *de Chylificatione* sententiis, multum de Calido Innato ac Humido Radicali veterum disputat Auctor. Ex recentioribus, *Sylvii* cumprimis, *Job. Membroë* & *Majoris*, tandem & *Virideti* proponit de Chylificationis negotio opiniones, quas tamen omnes, licet primo intuitu satis diversas, facili negotio, ablata vocum ambiguitate, conciliari posse, atque ad unum tendere scopum, existimat.

Cum autem Acidi Alcalique patronos in animantium œconomia naturali, & ægritudine præsertim, de Acido ejusque tyrannide fere semper loqui deprehenderit Clariss. Vir, peculiari Dissertatione, & quidem hac in ordine quarta, *de Acido in specie* sermonem pertexere decrevit. Non parum hic primo miratur, cur non indicetur ab Auctoribus ac demonstretur, quomodo discrepent acidæ ciborum partes, in chylum sanguinemque versæ, a partibus acidi naturalibus; item, qualis sit illa acidi alteratio, dum a statu sano ad morbificum pertransit. Hoc enim a nemine hæcenus præstitum fuisse meminit. Pergit hinc examinando *Willisii* principia, in tractatu de Fermentatione proposita, ac putat, deceptum omnino fuisse *Willisum*, & una cum eo decipi omnes adhuc Chemicos, per experimenta illa, quæ extra animantium corpora instituere satagunt, persuasos, eosdem plane effectus, quales e lacte vinoque aciescentibus exoriuntur, nostri corporis humoribus ad analogiam etiam innasce: cum tamen aciescentiam, si quæ modo ex illorum hypothese humoribus nostris accidat, minime ab innato aliquo atque excedente in corpore acido, sed solum ac unice a spirituum defectu proficisci, certum sit. De cætero salia acida non posse aliter, quam solvendo, minime vero, ut Fermentarii existiment, coagulando, agere & operari, firmiter persuasus est Auctor. Et quam-

quamvis coagulum lactis ab acidis factum opponant adversarii, putat tamen, coagulationem hanc solum a resistencia ac renixu duriorum lactis fibrarum, nullo modo vero ab acido figente oriri. Quod si enim potentia acidorum salium, lactis repugnantiam atque adeo fibrarum duritiem superaret, idem in tam minutulas dissecaret particulas, ut fluenti aquæ similibusque liquoribus responderet,

Examinantur in Dissertatione quinta rationes eorum, qui *Acidum & Alkali simul juncta* pro rerum principiis venditant. Et quoniam Auctores duas hasce substantias, quoties obviam sibi occurrunt, præ figurarum ac ponderis sui varietate, fermentationem commovere credunt, quæ usque adeo durare debeat, quo unionis necessitudinem secum ineant, tertiumque inde pullulet plane diversum; non solum novum hunc & commentitium orienti modum longe lateque a veritate abesse existimat, sed posita etiam hac recente principiorum isagoge, ipsam tamen Auctorum pessundari de principiis his invicem inter se pugnantibus hypothesein, si applicatio fiat ad functiones in viventibus naturales, putat. Enimvero simulac acidum & alcali convenirent in ventriculi glandulis, dispar omnino per modo commemoratam luctam inde nasceretur, quod nec acidi nec alcali nomen obtineat; consequenter tertium hoc, minime vero acidum & alcali, uti alias volunt, chylificationis & sanguificationis esset principium.

Sequitur Dissertatio sexta, quæ de *Fermentatione fluidorum in viventibus* agit, & in qua obnixè *Cl. Auctor* cum phisicis tum mechanicis rationibus demonstrare satagit, sanguinem duplici motu, fermentativo nimirum & circulari, moveri neutiquam posse; quod, licet a *Charletonio* jamdiu fuisse factum, non lateat Eruditos, alia methodo tamen aliisque argumentis ab hoc nostro Auctore tractari hanc controversiam, ex sequentibus constabit luculenter. Supponit autem tanquam certissimum *Cl. Vir*, sanguinem ejici e cordis sinibus, non per suum proprium motum, uti *Harveus* voluit, sed per inflationem fibrarum, quale quid & *Loeverum* ac *Borellum* docuisse novimus. Nam cum *substantia fibrosa cordis*, inquit, *per continuum spirituum influxum nervisque mediantibus dilatatur, prali ad instar sanguinem a suis alveolis expellit, cen*
expel-

expelluntur nuclei etiam digitorum compressione. Atque huius cordis motui omnem inniti sanguinis circulationem, firmiter persuasus est. Jam concedit, sanguinem constare ex minimis particulis, variis ponderibus, variisque figuris præditis, easdemque particulas figuris suis propriis correspondere in motu, ac secundum eundem intrinsecus moveri posse credit: quod si vero ejusmodi particulae ab aliqua causa majori vi ac potentia prædita exturbentur, ad impellentis tunc motum, non vero ad proprium easdem cieri omnino probabile esse contendit, neque earundem pondus ac figuram illis suffragari posse credit, cum desilire accidat non ad earum, sed ad motum plagæ acceptæ. *Cum igitur potentia ac vis illa cordis substantiam movens major sit, quam omnium fluidorum in sanguine contentorum motus ac resistentia, ad ejus impulsum, & non motu proprio in animantibus fluida omnia moveri, certum esse existimat.* Neque etiam in cordis diastole, ubi sanguis alias quietus supponitur, effervescentiæ vel fermentationi locum remanere credit, posito, cordis motum esse adeo celerem, ut antequam sanguis ejectus per systolem A. e. g. quietem acquirat, expellatur iterum per systolem B. Posthæc probare etiam satagit *Cl. Auctor*, quod, posito in sanguine fermentativo motu, ipsa animantium œconomia naturalis turbaretur, exemplo de generatione spirituum in cerebro desumpto, quam minus recte in tali sanguinis partium conflictu procedere posse existimat; siquidem eo ipso, dum chyli feces ac sanguinis scoriæ præcipitando in fibrillarum glandulas impingerent, pondere, duritie atque inæqualitate sua easdem dilaniarent, imo in ipsis stabulando, fluidis advenientibus novis transitum omnino interdicerent. Provocat insuper ad valvulas in venis perpetuo occurrentes, quas fermentativum in sanguine motum impedire certissimum; siquidem fluida effervescente saltem observantur, cum inter ipsa nullum mediæ t obstaculum, sed continuitas potius atque unio quædam servetur. Quod si igitur obstet hæc in venis valvularum multitudo earundemque proximitas, prout cuique ex curiosiori Anatome constat, sanguinis fluida effervescente in venis nullaratione ac modo poterunt. Et cum nullam transmutationem absque fermentatione in mixtis dari, ab adversariis sibi tandem opponi

poni audiat Auctor, innumeris rationibus demonstrari posse do-
 eet, perennem illum fluidorum a corde factum impulsus ad
 transmutationem omnino sufficere. Nam cum quater millies sin-
 gulis horis cor moveri, totisque, intra tam exiguum temporis
 spatium, particulas sanguinem componentes concuti & conteri
 certissimum sit, satis superque inde elucescere existimat, quo-
 modo per repetitam hanc contritionem ac concussionem sangui-
 nis molecule immutari penitus queant.

Postquam igitur prolixè satis atque eleganter demonstra-
 tum dedit Cl. Auctor, fermentationem in animantium fluidis
 locum habere nullo modo posse, convertit se Dissertatione septima
 ad *Mixta inanimata*. Et prout in his fermentationem dari non
 inficiatur, ita in hoc potissimum incumbit, ut modum monstret
 ac rationem certam, qua fermentatio in illis procedat. Putat au-
 tem, quod fundamenti loco tenendum, in mixtorum particulis
 nullum motum, extra gravitatis illum, a quo unice moveantur,
 statuendum esse. Cumque aliud corpus, quod ubique invenia-
 tur, nullum sit, præter aerem, qui semper irrequietus apparet,
 eum tantum dicit esse omnis fermentationis causam efficientem.
 Modus autem ipsius fermentationis, ad mentem ejus sequens e-
 rit: nimirum *partes minus crassas in mixtis minusque graves ac
 coadjacentibus minus arctas, primo per aerem moveri, expelli-
 que; inde ex his atque assidua aeris gravitate alias atque ali-
 as, cum fermentatio gigni incipit, moveri existimat*. Contra-
 vero, aeris pondere aliqua indoltria denegato, mixtorum partes
 suo naturali fœdere summa pace frui credit. Id quod experi-
 mentis illis, quæ Boyle circa conservationem corporum in Vacuo
 instituit, maxime confirmari autumat, utpote quæ luculenter satis
 demonstrant, nullum per longum tempus detrimentum nullam-
 que mutationem passa fuisse in Vacuo mixta corpora, exantlato
 debite aere.

Ultimo loco, Dissertatione nimirum octava, de *Chylifi-
 catione ejusque principiis* ex professo agit. Placet hic Auctori
Clavissimo, postquam naturalem ventriculi fabricam ex recentio-
 rum anatome delineavit exactius, multiplicia illa arteriarum o-
 scilla, quæ glandulis mediantibus in stomachum terminantur, con-
 fide-

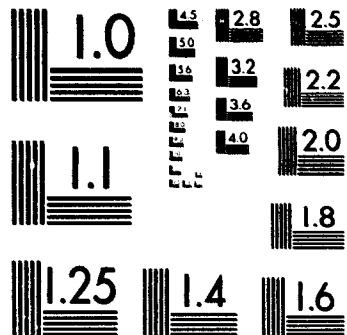
siderare ut organum, mediante quo ipsis chylificationis principis ex sanguine in ventriculum pateat aditus, ut in alveum ejus confluant, ibique cibaria, quaquaversus se immiscendo, penetrent, dividant, atque in chylosam substantiam mutant. Qualis autem dictorum principiorum natura, & in quo a *Willisii* ac *Tachenii* fermentis differant, declarare recusat. Non dissimulat tamen, esse eadem instar spirituum animalium, vel, si exosum hoc nomen, instar substantiæ illius, quæ ad sensationes obeundas animantibus deservire solet. Atque hæc ipsa chylificationis principia tantæ tenuitate frui, tantamque assidue adipisci persuasus est, ut, si de eorum affectionibus, sapore, odore, colore conquireretur, longe eadem insipidiora illo celebri menstruo a Chemicis, præcipue *Angelo Sala* enarrato, reperirentur. *Secundum hanc igitur summam tenuitatem, multipliciter, celeremque motum, subtilissimas illas particulas cibariis se inferere, ac penetrando aperire eorundem spatiola, nec non ipsa assidue separando liquida reddere ac vitata posse existimat.*

Et ut constet tandem, quid de principis Adversariorum in genere statuat, non incongruum erit, ipsius *Auctoris* verba, quibus sub finem eruditi hujus opusculi utitur, huc referre :

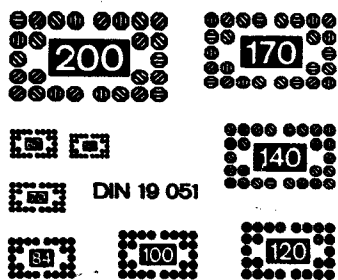
Summatim dico, in hac rerum universitate neque alcalia, neque acida, neque sulphurea, sive fixa, sive volatilia, ut rerum initia reperiri; sed mixta, dum dividuntur iterumque combinantur, salis, vel spiritus, vel sulphuris nomen acquirere, at in minimas exilesque partes dum rediguntur, volatiliam nomen sortiri; iterum, dum cœunt, & particularum motus intercipiuntur, fixa vocari, quod in generatione omnium corporum quicumque Philosophus esse profiteretur, perscrutatus est.

DE CHIMERA DISSERTATIO CRITICA, IN NOTIS D. Clerici in Hesiodi Theogoniam. Auctoris PETRO PE-
NAVEREO, Doctore in Legibus & Professore Lingua Græca in Athenæo Regio Gallicano Berolinensi.

Berolini, literis Joh. Wessellii, 1703, in 4. Pl. 2.

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1703

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 612 L 4°

MEra Gentilium fabulas figmenta non esse, doctorum jam dudum demonstravit Virorum industria, quæ in retegenda abscondita in eis veritate occupata fuit. In ipso Chimærae monstro veram delitescere historiam, sensit harum rerum peritissimus Samuel Bochartus, quam in libro, quem Canaan inscripsit, eruere conatus est, l. 1. c. 6. Quotacunque vero hujus summi Viri sit solertia, satisfacere tamen necdum potuit clarissimo novo Hesiodi editori Johanni Clerico, cui diversa, in explicanda Auctoris sui Chimæra, incedere via placuit, inducto rationibus, quas iterum in hac sua dissertatione clarissimus Penaværeus excutere sustinuit, qui dum Bocharti sententiam vindicat contra Clericum, ea addit, quæ a neutro observata sunt. Seriem autem dissertationis ejus ostendere, nostri erit officii. Postquam itaque ex Hesiodi Theogonia v. 319 sqq. fabulam exhibuit, quod Chimæra sit ab Hydra Lernæa genita, spirans terribilem ignem, triplex capite, ante Leonis, retro Draconis, & medio Capræ, monstrum a Pegaso strenuoque Belerophonte sublatum; Bocharti explicationem subnectit, qui Belerophontem facit Ducem Lyciorum, quorum in Solymos bellum describit Homerus Il. 7. Solymis autem Duces erant tres, Arzalus, Aryus & Trofibus, quos ab illis pro Diis cultos esse, Plutarchus auctor est. Chimæra ergo solos significat Bocharto Solymos, quorum tres Deos tribus Chimærae capitibus adumbrari, ex ipsa Phœniciorum nititur probare lingua, ex qua nomina acceperint. Arzalus enim Phœnicibus est ארזל *Arzal*, ut Syris ארזל *Urzil*, quod Hinnulo Capræ respondet, Aryus ארי *Ari* vel אריה *Arieh* Leonem significat, Trofibus vel Trofibus אריה *Ros Hijab* Caput denotat Serpentis, cui perperam a Græcis T ab initio adjectum credit. Hæc tria Solymos nomina in militaribus gessisse signis, asserit ulterius Bochartus, tanquam Deorum suorum symbola vel Ducum, quos cum fudisset Belleophon, dictus fuerit vii ille monstrum triceps, quod esset

Πεγῶς Λέων, ὀπίθεν δὲ Δράκων, μέσση δὲ Χίμαιρα. i. e.

Ante Aryus, retro Trofibus, medio Arzalus ibat.

Verum enim vero in hac explicatione miratur *primo* Clericus, nihil suboluisse Bocharto de nomine Chimærae, ex quo ænigmatis hujus solutio pendeat: *secundo* notat characterem, quo Chimæra dici-

dicitur spirasse ignem, in locis Hesiodi citatis : ex quibus *tertio* colligit, quid nomine Chimære Poëtæ intellexerint. Inquit autem, si Phœnicis literis scribamus **חמירב** *chamirab* ; comperiemus, ea voce *adustam* significari, ex radice **חמר** *chamar*, id est *aduri* ; quod nomen optime convenit ei, quam fingunt ignem spirasse. At qui potuit fingi animal, quod ignem spiraret ? Revera non fuit animal, sed mons Chimæra, qui eo nomine propterea appellabatur, quod flammam eructaret. Memoriam prodidit Ctesias Cnidius, *ὅτι πῦρ ἐστὶν ἐγγύς Φασηλίδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον*, *καὶ ὅτι αἰὲ καίεται ἐπὶ πέτρας, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν*; quæ vertit Plinius H. N. l. II c. 106 : *flagrat in Phaselide mons Chimæra, & quidem immortalibus diebus ac noctibus flammam*. Phaelis autem fuit pars Lyciæ. De hisce montibus ita Strabo l. 14 p. 458 : *περὶ ταῦτα μὲν εἰρησται τὰ ὄρη τὰ περὶ τῆς Χιμαίρας*. Cæterum ab Hesiodo Chimæra tria fingitur habuisse capita, Leonis, Capræ & Serpentis, forte propter juga tria, quæ judicabantur aliquatenus referre figuram illorum animalium. Per quæ autem, juga *quarto* intelligendos esse Clericus censet eorum incolas, quos Bellerophon non solus, sed cum exercitu illinc dejecerit : Pegasus vero illi datum a Poëta, quia propter altitudinem jugorum opus pene alis erat, quibus invitis incolis eo ascenderet. Ad hæc Penavæus tandem noster, ut quid laudis Bocharto deteratur, impatiens, mirum non esse judicat, tacuisse hunc de Chimære vocis origine, quod non ignoraret, Chimæram, Leonem, & Dragonem mere Græca esse vocabula, quæ a Phœnicibus nequaquam mutanda sint. Unde totam quidem esse Phœniciam fabulam agnovisse Bochartum asserit, sed nomina ad Græcam linguam esse translata, excepto nomine Pegasi, quod itidem ad suam linguam traducere Græci sint sonati, *ἀπὸ τῆς πηγῆς* derivantes, quod fontem significat. Veritati hinc minus convenientia sunt Nostro, quæ Clericus de voce *Chamirab* disseruit, quæ *adustam* significet, atque hinc montem Lyciæ adumbret, qui Chimære nomine Plinio, Straboni & Ctesia veniat, quod flammam eructet, quique deinde a Bellerophonte deletus dicitur. Cum enim Chimæra non solum de monstro dicatur, sed & Capram, quod ipsi hi versus Hesiodi probant, denotet, asserit Penavæus posteriorem significatum translatum

tium minime esse, quoniam capra cum monte flammam evomente nihil commune sit: sed contra Chimærae alteram notionem meram esse allusionem ad Phœniciam vocem Chamirab, cui si quid tribuendum esset, Clarissimus Auctor putat, Phœnicium *abamar* posse exponi tam per *obscurum esse*, quem quoque valorem vox habeat, quam *aduri*; tum ob flammam, quæ ei tribuuntur; tum propter obscuritatem ænigmatis, eadem ratione, qua Cimmeriæ tenebræ densissimas significent. Sed missis his omnibus, genuinam indagaturus explicandi rationem, fundamentum, omnis erroris in Græcorum ignorantia collocat, qui omnes in fabula voces in suam transferre audentes linguam, decepti sint voce צבא *tsaba* Phœnicia, quæ tam capram quam exercitum denotat, ex ipsius Clerici observatione ad v. 484 Theog. vel potius, quod verius Noster existimat, ex cognatione vocis *tsaba*, quæ idem ac exercitus, & צב *tsabi*, quæ idem ac capra est. Quo ducti errore Græci historiam Phœniciam, quæ hæc erat: Bellerophon delevit *tsaba* i. e. exercitum, spirantem ignem, i. e. cuncta incendio vastantem, cujus tria *roshim* i. e. capita, seu tres Duces erant Arzalus, Aryus & Trofibus, vel cujus agmina præferebant symbola trium illorum Ducum, nempe primum Leonis, quo adumbrabatur Aryus, medium Capræ quo Arzalus, & novissimum Draconis, quo Trofibus; ita corruerunt: Bellerophon delevit *tsaba* aut *tsabi*, i. e. Capram sive *Χιμαιραν* ignem spirantem, habentem tria capita Leonis, Capræ & Draconis. Sic enim mutato nomine exercitus in capram sive chimæram, cetera nullum sensum metaphoricum admittere potuerunt. Ita verissimum est ex origine vocis Chimærae ænigmatis solutionem pendere. Historia vero Phœnicia sic constante, neminem miraturum esse confidit Clarissimus Vir, quod possit dici de exercitu, quod ignem spiret; idem enim esse, ac si dicatur omnia vastare incendio, qua metaphora nihil sit usitatius: quod testimonio Noster probat ex Act. 9, 1. ubi Saulus dicitur *ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ θόνης*, spirans minas & cædem: nec minus manifestam esse rationem, qua sub capitum nominibus Duces intelliguntur, cum id plerisque fere linguis solenne sit. Hoc modo satis se vindicasse credit Auctor Bocharti interpretationem fabulæ. Hinc se confert ad examen sententiæ Clerici, de

nomine Chimære montis, quod fictitium ait, vel saltem tralatitium a nomine Chimære monstri fabulosi, eo, quod similiter flammæ vomeret. Ejus vero antiquitatem ex ipsis locis a Clerico alatis labefactat, quoniam a Ctesia nomen hoc non adscribatur illi monti, quem describit, & Plinius vertendo locum Ctesia videatur nomen Chimære addidisse de suo, Strabo vero dicat tantum, his montibus fabulam Chimære affingi: quibus innui autumat Noster, Græcis hujus fabulæ originem disquirentibus, nihil melius occurrisse, quam montibus ignivomis assignare fabulam & nomen Chimære ignivomæ. Indeque sequi ait, rejiciendum quoque, quod adjicitur, tria Chimære capita tria esse juga montis, quæ aliquatenus animalium figuram referant. Nam durum ipsi videtur, juga ejusmodi fingere, nulla favente veteri aut nova loci descriptione; durius, quod in fabula eadem Chimære monti origo tributa sit Phœnicia, & Chimære jugo ejusdem montis Græca & propria assignetur significatio: Posito vero, Chimæram esse montem illum, cui Chimære fabula assignatur, id tamen expendendum, quod Bellerophontem narrat historia superasse ac domuisse hanc feram flammam eructantem, cum tamen & Plinius & Ctesias dicant, flagrare etiamnum montem illum ignivomum: si vero de incolis potius, quam de ipso monte, sermo sit, non verosimile videri, adeo perversi judicii fuisse Phœnicos Scriptores illius ævi, ut in eo collocarent omnem Herois sui laudem, quod incolæ visisset montis ignivomi, vel adeo levis & levis mentis fuisse homines illius ætatis, ut crederent, incolas hosce ferociores esse factos ex vicinia montis, quasi pariter flammæ vomerent ex pectore, aut feros animos ferarum, quas illius montis juga referebant, induissent; cum acuti potius ingenii fuisse Phœnicos constat. Utricum tandem id argumentum evincere existimat, de monte, quæ statuit Clericus, locum non invenire posse, quoniam mons hic ab ipso Clerico ex Ctesia & Plinio dicatur situs esse in Lycia, Lyciorum Ducem autem Bellerophontem fuisse constat, qui Solymos delevit. Inverteret igitur Clerici interpretatio plane historiam, & debellantes Chimæram in debellatos, & commilitones Bellerophontis in ejus hostes mutaret. Neque deservisse Lycios a Duce suo, nos docet historia. Quod Clericus dicit, non solum Bellerophontem dejecisse ex monte incolas, sed cum ex-

exercitu, Nostro se approbat; minus tamen in eo ipsi cum adversario convenit, quod exercitum a Pegaso distinguat, quem ipsum Noster equitatum Bellerophontis exponit, nixus fundamentis in Phœnicia lingua jactis, ex qua ortum habere putat Πήγασον; & quidem ipsum Clericum ex Bocharto alibi docuisse ait, esse compositam vocem ex פסג פסג pag sans, quarum prior lupatum significet, posterior equum: qua tamen derivandi ratione forte veriore Penaværens putat conjecturam suam, qua deducit vocem ex פסג pechatz & פסג sans: quarum illa secundum Buxtorfium pro celeri & levi usurpetur Gen. 49, 4, & ex ipsa Clerici sententia ad h. l. proprie dicatur de aqua effusa & exundante seu ἰξυθροζουμένη; hæc non tantum de equo dicatur, sed & de equitatu; unde recte equus alatus, vel equitatus velox, ἵππος πτεροῖς exponatur, uti Homerus ἵπτα πτερόντα verba alata dicit, quæ celeriter prolata sunt, vel etiam ex Clerici mente pechatz sans, equitatus effusus & exundans. Quod autem litera פ in פסג mutata sit in Græcum Ϝ, monet esse frequentissimum; quemadmodum a Græco ἄγγω sit ango Latinum. Ex omnibus ita deductis hæc prona ipsi fuit historia: Bellerophon delevit exercitum ignem spirantem, & tres duces illius, vectus equo alato, seu veloci, vel comitatus equitatu celeri, aut ingenti, qui regiones illas inundavit. Ad quæstionem, qua quis rogaret, qua causa factum fuerit, ut nihil senserint de hac rei veritate Græci Mythologi? num liceat forte suspicari, Phœnicos mira hac de suo Heroe narratione, studio Græcos fabularum cupidos & quasi μυσθουαυῆς ambiguitatibus & allusionibus deludere voluisse? responsurus, de Sphinge, quæ & Φίξ dicta, quædam præmittit, quam Chimæra peperisse Hesiodo memoratur, & licet diversa de vocis origine Bochartus & Clericus sentiant, docet tamen, utriusque etymologia admissa, constare explicandæ historiæ rationem, sive derivetur a voce פסג pechatz propter sagacitatem, sive a פסג sabak, i. e. perplexus fuit, sive a פסג i. e. sanguinem effudit. Sic enim vel ipsa ænigmata intelligi posse ait, vel ipsos victores, qui illa victis insultantes proponerent, occidentes eos, si solvere non possent. Bellerophon enim cum vicisset Solymos, magna hæc habita victoria & insignis fuit; quo factum, ut victis post hæc daretur divinandum, quid esset Chimæra

ra ignem spirans, cui fuerint tria capita, Leonis, Draconis, Capræ, quam Bellerophon occiderit vectus Pegaso equo. Stabilis hæc ex more Phœnicum, qui ludere ænigmatibus sint soliti, statuta multa in eos, qui solvere eadem non possent, præmioque futuris promisso. Nostrum vero hoc ænigma deinceps ad Græcos pervenisse conjicit, ignaros veræ historiæ. Utique non semper pugnare armis exercitus ait, sed scommatibus sapius & distertiis se invicem invadere, quale quid in exercitu Bellerophonis evenire potuerit, quo milites victis hostibus proposita ingeniosa & acri satyra illuderent, qui tamen sales, Græcos postea, allusionis nominum ignaros, latuerint.

OBSERVATIONUM AD REM LITTERARIAM

spectantium Tomus VI.

Halæ Magdeburgicæ, apud Rengerum, A. 1702, 8.

Alphab. 1. plag. 3 $\frac{1}{2}$.

QUæ ratio sit Observationum harum selectarum Halæ Magdeburgicæ per singula semestria A. 1700 publicari cœptarum, jam anno superiori 1702 p. 201 indicavimus, quando de quinque Tomis illo tempore prostantibus junctim a nobis verba facta sunt. Nunc de sexto sigillatim dicemus, cujus Observatio 1. Historiam sectæ Machiavellistarum & Monarchomachorum pandit, atque istam, si praxin inspicias, non cum Machiavello demum, sed cum ipsis Tyrannis cœpisse perhibet. Machiavellum vero, ut ab aliis culpetur, ab aliis defendatur, libros tamen condidisse refert consiliis nefariis, absque antidoto & cautione propinatis, plenissimos, sectamque Machiavellistarum in Galliam propagatam exiisse tandem in sceleratas illas totique orbi notas nuptias Parisienses, quæ in A. 1572 incidit. Monarchomachorum semina, quædam sparsa jam fuisse perhibet tempore Ludovici Bavari, sed in apertam veluti sectam rem demum erupisse post Parisienses nuptias, a quo sane tempore magno agmine in scenam prodierint scriptores hujus sectæ, partim veris, partim ascititiis nominibus insigniti, quorum nonnullos recenset, ac, ut Machiavellistarum flagitia occasionem dederint sectæ Monarchomachicæ, sic regicidia Monarchomachorum vicissim pluribus, & inter hos Thomæ
im.

imprimis Hobbesio, ansam præbuisse ait, sectam Machiavellisticam denuo incrustandi. Observat. III legem Ephesiorum Democraticam, *nemo de nobis unus excellat*, sub examen quoddam revocat, ejusdemque cum illa commatis fuisse conjicit aliam Sybaritarum, in hæc verba conceptam, *nemo nostrum frangi esto*, quam multi quidem exagitent, tanquam extremæ ignaviæ indicinam, sed dubitat tamen Autor, an ad vitam adeo sceleratam & tam turpem lege illi publica se obligaverint, quin potius Democraticam Rebus publicis accommodatam statuit, in quibus nemo unus permittatur reliquos omnes antecellere. Observ. IV de ordine Alphabeti literarum conjecturam exponit, & Alphabetum Hebræorum pro fundamento venditat, ad quod reliquæ gentes se composuerint; id quod per ordinem Alphabeti Græcorum & Latinorum declarat, ac parallelismum omnium trium Alphabetorum adjicit. Obs. VII de ritu Poëtas Laureatos creandi agit, eumque, secus ac Scaligero visum, non a Domitiani ævo, sed ab origine graduum Academicorum, a temporibus Domitiani longe remotiori, deducit; quandoquidem jus creandi Poëtas in diplomatis Comitum Palatinorum intime connectatur cum jure creandi Doctores, Licentiatos, Magistros, Baccalaureos. Indeque convenientiam solum aliqualem esse statuit inter lauream Poëtarum recentiorem, & antiquiorem illam tempore Virgilii aut Domitiani usitatam; magnam autem econtrario se prodere discrepantiam, verbis privilegii Petrarchæ, cum inter primos Poëta crearetur, dati illustrat. Sicut autem Poëtas Laureatos quintam quasi Facultatem constituisse monet, quæ cæteras coëgerit in ordinem elegantioris literaturæ, a qua secula prisca, quæ barbariem tueri sustinuerint, abhorruisse constat, ita Academies recusasse putat creationem Poëtarum Laureatorum; unde apud Imperatores solosea potestas resederit, quam tamen illi in Comites Palatinos paulatim exonerarint. Quanquam de cætero vix aliter referri videas, quam primum fuisse Petrarcham, in quo mos ille vetustus & post aliqua secula mortuus renovaretur, aliter tamen se rem habere, & ante ipsum, licet annis non plurimis, Albertinum Mussatum id honoris meruisse probat. Observ. VIII Jo. Isacio Pontano consecrata est, ejusque Originum Francicarum libros sex recenset. Obs. X

MENSIS JUNII A. MDCCII. 287

Danielis Caspari a Lohenstein vitam atque scripta enumerat & commendat. XI regulam aliquam Criticam inter ignotiores numerandam proponit, istam nimirum: *Autores saepe habent vocabula quadam ex simplicibus analogice composita, quorum significatio, quia usu non frequentatur, obscura est.* Illustrat eam exemplo ipsiusmet Pauli Apostoli, qui, utut linguæ Græcæ satis peritus fuerit, nihilofecius analogiæ illecebras cavere & evitare non potuerit, usus quippe vocabulo *ἐξυσία*, quod inter ejusmodi composita heic numeratur. Cum enim norit Paulus, præpositionem *ἐξ* sæpe eminentiam & abundantiam significare in compositione, *υσία* vero rem quamlibet, formasse ipsum ex duabus hisce vocibus vocabulum *ἐξυσία*, quod eminentiam seu abundantiam rei cujuscunque significet. Lucem hinc affundi autumat imprimis loco 1 Cor. XI, 10. quem ita vertit: *propterea mulier rem quampiam supereminentem in capite habere debet propter nuncios* (ad Ecclesiam subinde mittendos.) Istos nuncios sæpillime juvenes atque comtulos adolescentescens fuisse addit, cum senes muneri tali haud apti fuerint; nec dubitat, quia Paulus voce *ἀγγέλως*, subobsure ad Angelorum pulchritudinem sæpe in Veteri Testamento celebratam alludat. Rationem igitur legis videri eam, ut ne mulierculæ in concione, ubi omnia modeste fieri oportebat, conspectu adolescentum exterorum ad libidinem irritarentur, & castitatem, ad quam maritus sese obligaverant, negligenter. Observ. XIX Artistarum titulum Philosophis olim tributum considerat, eumque hinc enatum colligit, quod in antiquissimis Academis illorum temporum Philosophi solum docuerint septem artes liberales. XV Facultatum Academicarum plerumque numerari notat quatuor, sed extra ordinem alibi pauciores, alibi plures invaluisse innuit. XVIII statum sistit Academicarum in seculis barbaris, cumque apud scriptores istius ævi in re literaria partes ab artibus interdum distinguantur, Obs. XIX per artes Philosophiam, per partes octo intelligit partes orationis, atque adeo rudioram illam Grammatices notitiam, qualem hodie soleant pueri haurire ex Donato. Tacemus, quæ in Obs. v. XX dicuntur de statu Academicarum, & imprimis Facultatis Philosophicæ, post

receptum Aristotelem, inque Obs. XXI de vocabuli *Philosophia* multiplici acceptione, & ad superiores Facultates accommodatione. Philosophorum nomen sigillatim Chymicis inditum, notat Obs. XXII, quæ etiam de lapide Philosophico nonnihil differit. Obs. XXII ob commentatiunculam de Elia Artista legi imprimis meretur. Obs. XXIV Oswaldi Crollii tractatum de signaturis rerum internis reprobatur. Obs. XXV de Jacobi Acontii Stratagematibus Satanæ agit, atque una vitam, fata & doctrinam Viri uberius exponit.

DISSERTATIO BREVIS, AD ASTRONOMOS ET omnes illos, qui Cælestibus Scientiis delectantur, in qua SPECIMEN NOVUM, pro incrementis Astronomia mirifice promovendis, & defectibus hactenus observatis feliciter corrigendis, proponitur.

Anno 1703, fol. Constat plag. 3.

Scientiæ Astronomicæ incrementa, veris tamen solidisque fundamentis innixa, promoturus Autor, nomen quidem non professus, aut Vir Illustris rerumque Astronomicarum peritissimus. hortatur Astronomiæ deditos ad labores, etiam turbulentis ob bellum in Europa temporibus suscipiendos, certa que puncta quæstionum modo proponit, de quibus sententias suas proferre, (literis suis ad Jo. Ludov. Gleditsch Bibliopolam Lipsiensem transmittendis) cuncti intentione pari ducti rogantur.

Prima quæstio de adhibendis observationibus, fundamento nempe Astronomiæ, agens hæc est: An non certiora Astronomia incrementa sperare liceat, si strenui observatores idoneis instrumentis instructi communia inter se consilia conferrent, quo modo, quo tempore, quibus instrumentis, quo ordine hoc illudve phenomenon attendendum; quænam puncta ad cognoscenda incognita inservire, & defectus hactenus obviæ e medio tolli possint. Sic enim observationes legitima & conventa methodo in distitis locis simul instituendæ, certitudine fructuque circa exactiores motuum in cælo, longitudinumque in terra determinationes, non essent carituræ.

Secun-

Secunda incertitudinem distantiarum corporum coelestium, ex quibus tamen omnis magnitudinum illis tributarum veritas pendet, respiciens quaerit: *Annon ubi de vera diametro Lunae, & ejus distantia a Terra aliquid certi demonstratum fuerit, exinde multum luminis pro eruendis aliis distantis habituri sumus?* Neque enim haecenus (1) parallaxes Lunae adeo certae sunt, cum locus Lunae verus quidem probe constitutus sit per eclipses, locus autem visus non sit sine magni erroris suspitione, ob refractionis incertam determinationem. Neque (2) parallaxes sine refractione constitui possunt per angulum internum ad centrum terrae, & externum ad superficiem: ex utriusque differentia; latus enim ex vertice ductum incognitum manens, faciet & angulorum proportionem incognitam. Observationes ergo Lunarium eclipsium & motuum, quae nempe stellae cum Luna meridianum transeant, quae cum illa in uno verticali deprehendantur, quae ab illa occultentur, in longe & ad 2000 leucas distitis locis accuratissime instituendae; multa in scientiae usum pendent. Decretum igitur esse quibusdam, solo veritatis & Astronomiae provehendae amore, necessarios ad hunc scopum suppeditare sumtus; magnamque gratiam illos relatores asserit Autor, qui suam explicuerint mentem, ad quaedam phaenomena potius attendendum, & quae capita esse possint pro instructione observatorum.

Tertia quaestio est: *Annon ad distantiam Solis obtinendam, mensura peripheria illius orbis magni, in quo terra revolvitur, (cujus motum omnia haecenus caeli phaenomena suadent confirmantque) investiganda esset?* Cum enim tellus revolutionem suam circa axem in orbe magno 365 vicibus per annum absolvat, & in hoc determinato temporis intervallo, determinatum spatium loci emetiri necesse habeat, facillime distantia ista, cognita peripheria, ad calculum revocari posset. Neque hic objectionem hanc locum habere putat Autor, quod tellus annum in aura aetherea motum per protrusionem expediat, quia alias hic motus, quippe nullis regulis alligatus, nequaquam possit esse ita aequabilis, cum tamen revolutio illa aequabilissime suam periodum conficiat.

Quarta quaestio est: num & qua ratione in Eclipsibus longitudo umbrae Telluris & Luna accurate determinari, & ad infallibilem calculum revocari haftenus poterit? Nondum enim cognita distantia corporum, tam illuminantis, quam illuminatorum, eorumque ad invicem magnitudinis proportione, etiam protensionem & quantitatem umbrae terrae maxime variare necesse esse, adeoque ejus conii latitudinem nondum exacte definiiri potuisse. Cumque constet, Lunam Apogaeam multo diutius in umbra terrena delitescere, & Perigaeam integra hora, fere citius inde emergere, probabile fuerit, Solem latius propinquum esse, adeoque multo longiorem conum umbrae terrae efficere, qui proinde in crassitie circa Apogaeum & Perigaeum non multum decrefcit.

Quinta quaestio est: An non determinatio certa refractionis in sideribus tanti momenti sit, ut omnes, quibus certitudo observationum cura cordique est, vires omnes intendant, ut rem hanc difficillimam, & inter Astronomos valde controversam, ad certae leges reducere summopere enitentur? Forte observationibus eorundem siderum in locis, qui altitudines & Horizontes maxime diversos habent, una & simul habitis, & invicem collatis, dubiae sententiae componi possent. Cum itaque communicatis per literas ad Jo. Ludov. Gleditsch aliorum sententiis, intellectum fuerit, quid his cogitationibus deesse videri possit ad optatos fructus sperandos, id & gratum & certissimo signo erit, momenta rerum accurate expensa, & aliqua reflexione digna habita esse.

**MICHAELIS ERNESTI ETTMULLERI, PHIL. ET
Med. D. hujusque Prof. Publ. Extraord. Epistola, in qua Viro Illustri & Magnifico, Domino D. SCHROECKIO pro adscriptione in Illustre Collegium Naturae Curiosorum decentes persolvit grates, perextaque operum Paternorum Historiam, novam eorum editionem significat.**

A. 1703, in 4. Constat plag. 3.

Quae haftenus sub Mich. Etmulleri nomine divulgata sunt opera, non ex MSis ejus collecta, sed ex Auditorum, qui a
bear

beati Viri ore quondam dependant, libellis corrasa esse, in vulgus notam est. Quemadmodum vero, quæcunque illorum hæcenus diversis locis prodierunt, editiones multis tautologiis, & inanibus amplificationibus refertæ, tædium Lectoribus non creare non poterunt: ita spes affulget, majori applausu exceptum iri laborem, quem in se suscepit MStorum Ettmullerianorum hæres unicus, Filius nimirum Michael Ernestus, Collega noster solertissimus, dum hæcenus opera edita juxta exemplar MStum revêdit, a mendis repurgavit, novis tractatibus, casibus & observationibus locupletavit, nuncque in proinectum est, ut prelo opera committat. Idque ne Orbem Literatum lateret, eam negligere noluit Noster occasionem, qua Illustris Societatis Naturæ Curiosorum Præsidi, pro cooptatione in dictum Collegium, grates sibi decernendas esse videbat, quin in Epistola hac simul facta, quæ hæcenus opera Paterna perpessa sunt, recensere, novamque eorum editionem polliceri animum induceret: quæ præter ea, quæ in prioribus editionibus inveniuntur, novos insuper casus & observationes, effigiem B. Ettmulleri, Dissertationem de Fermento Lævis, Tentamina Uromantica, Tentamina Chymica, & Dissertationem de Fermentatione & Putredine Convenientius exhibebit, prout Conspectus edendorum, Epistole calci additus, docet.

OLAVI RUBBECKII FILII NORA SAMPOLAD, sive LAPONIA ILLUSTRATA, & Iter per Uplandiam, Gestruciam, Helsingiam, Medelpadiam, Angermanniam, Bochniam tam Occidentalem, & hinc annexam Laponiam Luleensem, quam Septentrionalem, cum Laponia Torniensis, & Orientalem, item Finlandiam, Alandiam &c. accurate exponens singularum quidem regionum situm, & incolarum ingenium, imprimis autem Laponum cum habitum corporis, cum animi indolem, quin & religionem, mores, linguam, conversandi rationem, primamque originem, atque simul tradens animalium, barbarum, & miserarum diversitatem, montium quoque & sylvarum, lacuum, rivulorum, fluviorum atque catarractuum naturam & amantissimam, nec non pro re nata, quæ ex antiquitatibus eruditioneque reliqua elegantiore scitu jucunda sunt, nec prorsus indigna, sub-

An 3

*binde inspergens. Opus certis libris partibusque distinctum. Cui ad calcem Glossarium Laponicum accedit, cum inscriptione LAPO-
HEBRAIZANS in Septentrione. Figuris aeneis ligneisque un-
dique ornatum, & propriis impensis editum.*

Upsalæ anno salutis per Christum reparatæ 1701,
qui nobis est secularis. Plag. 12 $\frac{1}{4}$. fig. 4.

Titulum integrum descripsimus, ut operis præstantia jucundi-
tasque Lectoribus statim pateat, quod lingua simul Suecica
Latinaque conceptum est: quanquam non nisi *prima pars*, iter
per Uplandiam complexa, ad manus nostras hætenus pervene-
rit. Initio docet celeberrimus Auctor, ad rerum metallicarum,
lapidum, fungorum, herbarum, fruticum, arborum; aut ani-
mantium, piscium aviumque accuratam cognitionem, longas
per orbem terrarum peregrinationes exigi. Deinde terras Septen-
trionales prolixè cum Australibus confert, iisque præfert. Hinc
itineris sui occasionem memorat, quod Rex Carolus XI (Iustra-
tis Borealibus regni sui provinciis, visoque Tornoviz Sole inoccidu-
o, quam in rem vide, si placet, Acta nostra anni 1697, mensis Febr.
p. 91. sqq.) Rudbeckio nostro demandavit, ut eodem profectus, in-
dagandis cognoscendisque rebus soli illius propriis, herbis & flori-
bus, lapidibus, metallis, animalibus & similibus, animum inten-
deret. Aliquot igitur comitibus stipatus, A. c. 1700. Id. c. xcv ante
diem XII Calendas Junias, Upsalia discessit, & per Trekingiac
Wendelici ruris dorsum vectus, quotquot in subjecta planitie sa-
ra conspicabatur, & mediocri satis omnia magnitudine, & pres-
sula rotunditate velut torno formata & levigata esse videbat. Qua
de re pag. 19 disputans, perquam credibile esse putat, totum istum
camporum tractum antiquitus adhuc maritimum fuisse. Porro
ad pagum Elskarby, lato imprimis, rapidoque fluminis præcipi-
tio clarum, delatus, dum flumen trajecit, Virgilianum Charon-
tem cogitavit, indeque prolixè a pag. 25 ad 65 venerandi Paren-
tis sui opinionem fulcire aggreditur, *Charontis fabulam de Aquil-
lonaribus oris nostris primum fuisse compositam.* Nomen enim
in lingua Laponica portitorem significare, omnesque alias ety-
mologias ab eruditis suppeditatas, futiles esse, ex abstrusiori ex Phi-
lolo-

logia contendit. Imo ipsum mare Balthicum, quod Draconi alii assimilarunt, Charontis effigiem vivis quasi lineamentis adumbrare ac amplecti docet, tam figura æri incisa, quam singulorum membrorum, tum pallii, cymbæ ac conti deductione. Quin & porro naulum Charonti persolaturus clarissimus Rudbeckius pag. 49. non solum ejus nomen, *Danake*, ex Laponum lingua derivat, sed & causam inquit figmenti Poetici, primo unum, deinde binos, tandemque tres nummos dandos fuisse: quoniam ex Oceano Atlantico in mare Balthicum navigaturis tria sese offerunt freta, Oeresundicum, Balthicum majus, & Balthicum minus, peregrinis olim atque advenis non simul & semel, sed unum post alterum successu temporis cognita. Huc refert trinas illas perexiguas, & inter se valde similes insulas, promontorio Langelandicæ adjacentes, ipsamque Langelandiam haud secus ac tres coronæ cingentes. Suspiciatur etiam, tria hæc freta, tres Charontis fluvios, ansam primis temporibus dedisse Suedorum Gothorumque Regibus, insignibus suis inferendi tres coronas aureas, una cum tribus argentei coloris fluminibus, eisque in cœruleo campo insistente coronato leone.

Posthæc ad viam regiam iterum properans, prope ipsum pontonem Elskarbyensem in medio fluminis, oblongam quandam insulam considerat, quæ rerum potiente Johanne tertio, primum orta dicitur, a terra continente, qua occasum spectat, rescissa & avulsa. Triplex inde avicularum genus, *jyngem*, (quam æri incisam sistit) cuculum, coniroforem, (*Kreuz-Vogel*) attentius contemplatur, quoad formam, colores, nomina, distinctionem ab aliis, proprietates &c. Tandem ostendit, falsos deceptosque, cum antiquiores, tum recentiores Geographos, qui majorem Dalecarum fluvium limitem inter Uplandiam & Gestriciam immerito constituent, verum atque genuinum, hæc *Aen* dictum, hac ratione plane negligunt, ejusque ortum & flexuosum cursum prorsus ex mappis suis excludunt. Multo autem abstrusiora ex sequentibus Hodæporici Rudbeckiani partibus expectanda esse, vel hoc celeberrimi Normanni Carmen, inter alia operi præfixum, indigitat:

Qui

288 ACTA ERUD. MENS. JUNII A. MDCCIII.

*Qui Genus? Unde Domo LAPPi? Quo sanguine creti?
 Reliquias Tribunalis credis OLAVE Decem?
 Mera fidem promissa levant. Qua causa remotas
 Quarendi sedes, frigidaque arva, viris?
 Libertas, nequidquam alibi quasita: sub Arcto
 Hospitibus tandem intra reperta novis.
 Sacra quidem & ritus patrii periere: nec ullus
 Librorum miseris usus apexque manet.
 Nulla Jacobae, ne igitur vestigia stirpis
 Nunc superant? Mores. Sabbata. Lata Quies.
 Sessio. Tecta. Greges. Habitusque. Humilisque Figura.
 Et Color. & Sermo mistus Hyperboreo.
 Credimus? an dubitamus adhuc? harentibus istum
 RUDBECKI nesciam docta machera secat.*

LIBRI NOVI.

- J**O. Francisci Buddci P. P. *Parerga Historico-Theologica.* Ha-
 le Magd. apud H. G. Musselium, 1703. 8.
 Elia Renoijt *adversus Epistolam D. Taco Hajo vanden Honert de*
Stylo Novi Testamenti Amica Expositio. Delfis apud Henr.
 a Krooneveld, 1703. 4.
 Johannis Gröningii *Bibliotheca Juris Gentium Europaea, seu de*
Juris Natura & Gentium Principiis juxta doctrinam Europaeo-
rum Libri III. Hamburgi apud G. Libzeit, 1703. 8.
 Cornelii van Bynkershoek *ad L. Axiotic IX Dig. de Lege Rho-*
dia de Jactu Liber singularis, & de Dominio Maris Disserta-
tio. Haga Batavorum, apud Jo. Verhessel, 1703. 8.
De Oorzaak van de Beweging en de Beginselen der Vaste Licha-
men, door D. S. J. Tot Utrecht, by Herman Hardenberg,
 1703. 4.
Histoire des Conclaves depuis Clement V jusqu'à present. Troi-
sime edition, augmentée du Conclave de Clement XI, & d'un
Traité de l'Origine des Cardinaux & des Legats. A Colo-
 gne, 1703. 12.

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Julii, Anno MDCCIII.

APPENDIX AUGUSTINIANA.

Antverpiæ, sumtibus Societatis, 1703. in fol. Alph. 7.

Posteaquam editionem Operum S. P. Augustini, studio & diligentia Monachorum Ordinis S. Benedicti e Congregatione S. Mauri adornatam, diversis hæcenus vicibus in Actis nostris describendi, per tomos seorsim vulgatos, occasionem nacti sumus, locoque ultimo superiori anno 1702, p. 251 sq. vitam Augustini & indices in tomos antecedentes generales, tanquam contenta tomi undecimi, recensuimus; unus adhuc nobis superest, isque peculiari hac prærogativa gaudens, quod nulla ejus in editione Parisiensi, sed in sola hac Antverpiensi, quæ tomos undecim priores ad istam alias expressit, copia habetur. *Joannes enim Pheronius* (quo quidem sub nomine ascititio Virum aliquem doctum delitescere velle, nobis persuademus,) omnem in id operam impendit, ut, quæ ad scripta Augustini ornanda & melius intelligenda quid conferre adhuc possent, adjiceret, eaque de causa non alienos modo, sed proprium etiam laborem suum, notas puta atque observationes, in peculiarem hunc tomum constipavit.

Ante omnia igitur legendum exhibet *Poëma S. Prosperi de Ingratis*, utpote in quo S. Augustini, Pelagii & præsertim Semi-Pelagianorum doctrina exponitur. Cumque istud eruditus quidam Theologus Lovaniensis notis suis illustratum dederit, eas viri docti manu emendatas & auctas addidit. Ut ut vero in prima editione Lovaniensi nomen *Martini Sreyarti*, non ita pridem defuncti, & doctrinæ primum Augustinianæ, sed postea contrariis partibus ad-

o o

dicti,

dicti, notæ hæ præfixum gesserint, deleri tamen istud voluerunt, qui opusculum ejus ad Bibliopolam, ut denuo nunc ederetur, trans-
miserunt.

Sequuntur dein Jo. Garnerii, Societatis Jesu Presbyteri, *Dissertationes ad Historiam Pelagianismi* pertinentes, quæ in editione Parisiensi A. 1673, appendicem constituunt prioris partis operum Marii Mercatoris. Cum enim Garnerius accuratam instituerit discussionem scriptorum a Pelagianis editorum, gratum utique fore confidit hoc additamentum iis, qui in tomo Augustini decimo plurima illius scripta contra Pelagianos, aliaque ad controversias Pelagianas spectantia deprehenderint.

Tertio loco comparent *Pelagii Commentarii in Epistolas Pauli*, ad calcem operum S. Hieronymi legi alias, eique vulgo tribui soliti. Quamvis enim Pelagii fragmenta quoque, & ejusdem libellus ad Demetriadem huc spectent, illa tamen a Jo. Garnerio diligenter collecta, & hunc ad finem Epistolarum Augustinianarum, seu tomi secundi, in editione Parisiensi Belgicaque, repetitum eum agnovit Phereponus, in iis rursus exhibendis operosus esse noluit.

Post Pelagii Commentarios collocavit *Præfationes, Censuras & Animadversiones Virorum quorundam celeberrimorum in Opera Augustini*. Ad primum namque tomum retulit Des. Erasmi ad Alphonsum Fonseca, Archi-Episcopum Toletanum, Præfationem ac Dedicationem, Præfationes item Lovanienses, & aliam Erasmi, quam is Retractationibus & Confessionibus Augustini præfixit; ad secundum Præfationem Erasmi in Epistolas S. Augustini; ad quartum laudes Erasmi, quas Augustiniani de Interpretatione Scripturæ libris tribuit; ad quintum Jo. Vlimmerii & Jac. Sirmondi Præfationes ad Augustini Sermones; ad sextum iterum aliquot Erasmi; ad septimum Jo. Ludovici Vivis in opus de Civitate Dei; ad decimum primorum circa quosdam libros occupatorum Editorum Præfationes repetiit, hisque addidit epistolam Cardinalis H. Norisii de inscriptione libri de Gratia Christi.

Præfationibus vero hæcenus memoratis notas suas atque animadversiones Jo. Phereponus subnexuit, tomorum quidem ordine servato, in quibus multa Grammatica & Critica, multa Philosophica & Theologica, ad Augustinum passim illustrandum se coar-

cervasse dicit. Nec tamen obscura modo explicasse, sed & vere ac recte dicta meritis subinde laudibus affecisse; vicissim, in quibus Augustinus hallucinatus esse visus fuerit, notasse se subinnuit, ac de cætero istam de se mentem Lectoribus ingenerare studet, quod nempe Dei minime fallacia lumina, sive per rectam tantum rationem, sive per revelationem ad nos delata, a triginta annis sola attenderit, & magistros omnes quasi adjuutores ad eam rem, non quasi dominos judiciorum suorum habuerit; quamobrem & Dialecticam diligenter coluerit, ne ratiocinando falleretur, & Grammaticam ac Criticam, sive literas Hebraicas, sive Græcas spectes, lectionemque indefessam non versionum tantum, sed & authenticorum Scripturæ librorum, Dialecticæ pro virili adjecerit, ut intelligeret, quid revelarit Deus, ac intellectum toto animo amplecteretur. Ut autem eo distinctius judicium de his ipsius animadversionibus ferre quis valeat, speciminis in vicem nonnulla generatim de iisdem exhibebimus. In iis, quæ tomum secundum attingunt, varia sunt ad versionem LXX Interpretum, vexationem Donatistarum, quorumvis etiam Hæreticorum, & damnationem Pelagianorum pertinentia. Addidit præterea Autor duas epistolas Norisii de Sedibus Episcoporum Provinciarum Proconsularis & Numidicæ contra Garnerium, in quibus multa sunt, quibus Geographia sacra Episcopatum Africæ luculenter illustratur. Ad tomum tertium, libros de Interpretatione Scripturæ complectentem, multa occurrunt Critica, quibus ostendere laboravit Phereponus, quam necessaria fuisset Augustino Græcæ & Hebraicæ linguæ peritia, qua deficiente frequenter lapsus fuerit. Ad quartum ex instituto notavit, Sermones Augustini in Psalmos ad hos accurate intelligendos nihil aut parum conferre, quanquam, quis alius eorum usus esse possit, ostendere haud intermiserit. In tomo quinto ad Sermonem Augustini 322 inseruit integram historiam, eamque in suos actus distinctam, curati Pauli cujusdam Cappadocis, una cum sorore, quæ specimen singulare miraculorum illius ævi præ se ferre debeat. E tomo sexto, qui varios exhibet Augustini libros Theologicos, objectiones non paucas depromsit, quæ vix e principiis in istis libris positæ solvi posse ipsi visæ sunt. Cum opus de Civitate Dei præstantissimum inter Augustiniana nuncupari mereatur, id paulo copiosius in animadversionibus ad tomum se-

ptimum illustravit, inter alia ad lib. XVIII. cap. 43, contra Augustinum, defensum ivit Hieronymum, & impugnavit, quæ prior habet de divino afflatu LXX Interpretum. Ad tomum octavum Hæreticos, & præsertim Manichæos atque Arianos, alia via aliisque armis sæpe oppugnatos fuisse optat. Tomum nonum, in quo cum Donatistis pugnat Augustinus, se non adeo occupatum tenuisse fatetur, quia eadem ferme ubique Augustinus repetat, cum Donatistæ eadem objectiones eosdemque paralogismos adversariis ad fastidium usque oggessissent. Ad tomum decimum eadem de causa pauciora annotavit, quod in ratiocinationibus Hipponensis Episcopi contra Pelagianos innumeras se deprehendisse ait repetitiones, nec, ad summam rerum quod attinet, quidquam novi occurrere putavit, præter ea, quæ jam in Epistolis prolata fuerant. Analysin tamen libri de Correctione & gratia, concinnatam ab Antonio Arnaldo, Doctore Sorbonico A. 1644, quam Patres Benedictini inseruerant tomo decimo editionis Parisinæ, Franciscus vero Harlezus, Archiepiscopus Parisiensis, demum jussit, recendi fecit, ne periret, & ut volumini isti ab iis, quibus servatu digna videretur, inter paginas 492 & 493 addi posset.

NECTARII PATRIARCHÆ HIEROSOLYMITANI. Confusatio Imperii Papa in Ecclesiam.

Londini apud Jō. Taylor, 1702, in 8. Alph. 1. plæg. 7.

GRæcam in Oriente Ecclesiam tantum non solum a Latina seu Pontificia hodie distare Ecclesia, quantum æra olim apud Romanos a lupinis distabant; sed & Romanosiisdem pene in Oriente ad Græcos subjugandos armis uti, quibus apud nos in Occidente Evangelicorum æque ac Reformatorum Ecclesiam impugnant; elegantissimo suo, quod heic exhibemus, *de Papa in Ecclesiam imperio* opere, magnæ & sanctæ urbis Hierusalem Patriarcha, *NECTARIIUS*, Vir celeberrimus, abunde edocuit. Laudandam inde orbi literario præstitit operam eruditissimus in Angliâ Vir, P. *ALLIX*, quod operis hujus Græca primum, qua a Nectario conscriptum erat, lingua A. 1682. Giazi in Moldavia per Metrophanem Hieromona-

monachum excusi, versionem Latinam, suafu & hortatu Reverendissimi Cantuariensium Archiepiscopi, Domini THOMÆ, adornare, & nuperrime Londini luci publicæ exponere non detrectaverit. Commendant sane opus isthoc, seu ipse *Allixius* scite in præfatione præmonet, eminens Scriptoris auctoritas & eruditio; argumenti, quod tractat, præstantia & utilitas; nec non eximia in controversiis enodandis methodus. Scriptoris auctoritatem summa Patriarchatus, cui Hierosolymæ superiori seculo immortalis apud Græcos gloria præfuit, dignitas prodit ac eminentia; nec minus ejus in S. Literarum, Patrum & Conciliorum quovis ævo habitorum historia, ac omni antiquitate Ecclesiastica, eruditionem omnes prope modum operis hujus paginæ eloquuntur. Argumenti, quod heic discussit, præstantia & utilitas inde elucescit, quod ex illo omnes Christianorum, non Græcorum solum in Oriente, sed & Evangelicorum ac Reformatorum in Occidente, cum Romana Ecclesia controversiæ hodie pendeant. Methodum nostri Patriarchæ scite admodum & nervose ipse *Allixius* in magna simplicitate adeo eximiam esse judicat, ut dubium sit, an in eo judicium, an humanitatem, an acumen, an vero brevitatem magis laudes. Quod autem translationem confutationis hujus Nectarianæ ab eruditissimo & Græcarum literarum peritissimo *Allixio* adornatam spectat, nitidiorum paulo & ornatiorum eam parari potuisse, ipse translator præmonet, nisi religioni ipsi fuisset, ab auctoris methodo & stylo longius recedere. Habere enim hoc Græcos hodie Scriptores, ut cum neo Græcæ linguæ, ex regularum veteris linguæ contemptu & violatione natæ, adfecti sint, ad res magis, quam ad verba & regulas Grammaticorum, attendant. Atque id sibi etiam passim licere in sua dissertatione, putasse Nectarium. Unde operæ omnino pretium fecisse videtur *Allixio*, quod Patriarcham nostrum in eo sequi maluerit, quam ipsum obtorto collo ad aliam scribendi rationem distrahere. Ipsum vero Nectarii opus, quo Papæ in Ecclesiam imperium evertere est aggressus, *quarundam Thesium confutationibus* absolvitur. Constet quippe, omnem Missionariorum Pontificis Romani laborem ac contentionea eo perpetuo redire, ut ex veteris monarchiæ memoria, Papæ auctoritatem & monarchicum in Ecclesiam imperium, seu fidei veræ proram & puppim, ac stabilimentum unicum, in religionis

negotio gentibus ubique obtrudant. Quo stratagemate cum & nuperrimis temporibus Fratres Missionarii, qui Hierosolymæ agunt, Græcos in Palæstina sub Turcarum jugo ac tyrannide gementis, in suas partes potestatemque pertrahere ausi essent, & idcirco per *PETRUM*, doctum aliquem Magistrum suum, *Diatriben dogmaticam*, seu præcipuas aliquas ex Latinæ suæ, quam Græci ita appellant, Ecclesiæ armamentario depromtas de *Papa imperio theses*, Patriarchæ Nectario oblatas, inter Græcos ubique Hierosolymis dissipasset: tantos Petri & Fratrum ejusdem insultus *Patriarcha Nectarius* fortiter refusurus, allatarum ad se atque inter Græcos magna a Latinis jactantia dispersarum *quinque de Papa imperio thesum confutationem*, totius Ecclesiæ Græcæ nomine, eodem quidem, quo Petrus illas conscripserat, ordine adornare est annifus.

Etenim *ad primam* in diatriba Petri Latinorum thesum, quibus *Papæ imperium & potestatem omnibus viribus communire moliebantur*, quæ hæc erat: *Articulus fidei est, veram Dei Ecclesiam unam solam esse, & non plures*, duo præmonet Nectarius. Primo enim addi debuisse: *Sancitiam, Catholicam & Apostolicam Ecclesiam*; ne, qui alias Latinorum mos solennis sit, manca & mutila definitio proponeretur, nec per veram Dei Ecclesiam, solam Romanam, quam Papa regit, a Petro indigitari, Græci forte suspicarentur. Deinde vero, si veram Dei Ecclesiam illam solam Petrus diceret esse Catholicam, quæ secundum Græcos sit *universalis fidelium collectio*, se consentire: sin vero aliam quampiam particularem, qualis Romana sit, se a Petro dissentire, Nectarius commonet. Et ad hanc Ecclesiæ œcumenicæ & particularis diversitatem recurrit etiam Patriarchæ responsio *ad II* Latinorum thesin: *Fidei articulum esse, veram Dei Ecclesiam in illis, quæ sunt de fide, errare non posse*; nec non *ad III*, quæ hæc erat: *Extra veram Ecclesiam non est salus*. Solam enim Catholicam & Apostolicam Ecclesiam per tot particulares in orbe Ecclesias, non Constantinopoli solum, Alexandriæ, Antiochiæ & Hierosolymis, sed & in ipso Imperio Romano, dispersam esse eam, quæ tota errare non possit, & extra quam non detur salus. Prolixior his paulo est refutatio, qua noster Patriarcha *IV* Latinorum thesin: *Hac vera Dei Ecclesia antiquis maxime & multis post Christum temporibus, tam Latina, quam Græca, in fide concordēs fue-*

fuernnt, confutat. Ut enim contrarium luculenter ostendat, Nectarius, singula secula a Christo usque ad A. 1200 percurrit, eo licet primis temporibus Latinam & Græcam Ecclesiam in fide ipsa maxime concordēs fuisse, non diffiteatur; de aliis tamen rebus Ecclesiasticis partim lites perpetuo ac contentiones jam tum Græcis a Latinis motas fuisse, quæ tandem schisma effecerint, partim Orientales Ecclesias Papæ primatui atque imperio, sequioribus maxime seculis in totum propemodum orbem affectato, se perpetuo opposuisse, ex Historiarum monumentis fuisse demonstrat. Nam *Centuria I* dissensionem de azymis inter Orientales & Occidentales fuisse, *Centuria II* de die Paschatis Orientales cum Occidentalibus habuisse controversiam sat arduam, ac non solum Polyecarpum Smirne ideo Romam venisse, ut cum Papa Aniceto eo de argumento disputaret, sed & Papam Victorem Ecclesias Asiaticas, Pascha die Dominico celebrare nolentes, excommunicasse, utut frustra, cum totum deinceps negotium ab omnibus Ecclesiis ad œcumenicam primam Synodum fuerit delatum. *Centuria III* Orientalem & Occidentalem Ecclesiam de necessitate recipiendi lapsos in persecutione, & hæreticorum rebaptizatione disceptasse, ita quidem, ut contentiones & dissensiones demum omnes, non ad Papam, sed ad œcumenicum iudicium delatæ fuerint. *Centuria IV* magnam illam inter Orientales & Occidentales Ecclesias, circa voces *ὁμοίως* & *ὁμοῦθεν*, controversiam fuisse ortam. Deinde secundam sanctam & œcumenicam Synodum ordinationem Paulini in Episcopum Antiochiæ, a Lucifero Papæ jussu susceptam, damnasse, & S. Flavianum contra sedem Antiochenæ propria auctoritate præfecisse. In quoque inter viginti, & si quæ sunt plures, tunc temporis celebratas Synodos particulares, esse & illam Sardicensem, a qua septuaginta sex Orientis Episcopi, Philippopolin secedentes, semet separaverint, ac postea magnum Athanasium & Paulum Confessorem cum omnibus illis, qui ipsis adhærebant, ab officiis suis deposuerint, ut & ipsi Julio Papæ & Osio Cordubensi anathema dixerint. *Centuria V* acerbas ubique in Ecclesiis de iudiciis Ecclesiasticis fuisse discordias, ex quo Theophilus Alexandrinus magnum Chrysostomum sede sua, iniuste quidem deposuerit, & Papæ Innocentii ad se ea de re datas literas exprobratorias rejecerit, quod ejusdem cum eo, quoad Patriarchalem ordi-

ordinem, esset dignitatis. Porro vehementissimam eadem hac centuria contentionem inter Joannem Antiochenum & Nestorium hæreticum, nec non Memnonem Ephesi & Cyrillum Alexandriæ Episcopum, tertiæ Synodi Oecumenicæ, ut adversus Petrum heic simul ostenditur, Præsidem, magno æstu exarsisse, usque dum non Papa quidem, sed Imperator, Theodosius junior, eam iterum extinxerit. Nec minus & illud hac centuria memoratu maxime dignum Nectarius judicat, quod tum Synodus Oecumenica quarta, invito & renitente Leone Papa, Chalcedone sub Marciano Imperatore a sanctis Patribus fuerit coacta. *Centuria VI* enarrat Nectarius, fervida primum de tribus vulgo sic dictis Capitulis anathematizandis inter Orientales & Occidentales fuisse certamina, usque dum Justinianus quintam Constantinopoli Synodum congregasset. Deinde Vigilium Papam, cum suis in Occidente affectis, ab eadem Synodo, ob denegatam decretorum adprobationem & subscriptionem, fuisse excommunicatum. Atque demum Felicem Papam cum Euphemio & Macedonio, Constantinopoleos Patriarchis, de excommunicatione Acacii, ad schisma usque dimicasse. *Centuria VII* in Synodo Romæ sub Agathone Papa habita, Symbolo fidei verba, *Et ex Filio*, adprobantibus Græcis addita, nec non Synodum in Trullo sub Paulo factam heterodoxam, in eaque nullum Patriarcham præsentem fuisse, perperam Petrum cum omnibus Latinis comminisci. *Centuria VIII* non Papam Gregorium II, ceu Latini contendunt, sed Synodum Ecclesiasticam in urbe Regia, teste ex ipsis Latinis Jacobo Goaro, Theologo Parisiensi, in explanatione Euchologii Græcorum, in depositi propter hæresin Joannis, Patriarchæ Constantinopolitani locum, Germanum e Cyzico evexisse. Deinde vero hac ipsa centuria manifestum Occidentales ab Orientalibus schisma fecisse, ex quo Leo III additionem in S. Symbolo admisisset, & Carolum, Regem Francorum a se coronatum, juramento adiegit, ut Romanæ Ecclesiæ se semper submitteret. Addit præterea heic Nectarius, ex omni antiqua historia planum esse & evictum: *nullam Synodum Oecumenicam Papam Romanam, sed Imperatorum omnes præsidem habuisse ac judicem; nec ullam inter eas Synodum absque Imperatorum jussu & auctoritate coaluisse.* Id quod præter cætera ex eo quoque comprobare annititur, quod in Syno-

Synodorum Oecumenicarum decretis ac definitionibus, Imperatori primum semper nomen, postea vero Patriarcharum cum reliquis, qui adfuerint, Clericis ordine scriptum & consignatum. *Centuria IX* nullum Latinorum Historicorum, nec ipsum Petrum, gravissimas in ipsa fide inter Ecclesias Occidentales & Orientales contentiones diffiteri. Unde id saltem hoc loco agit Nectarius, ut non Photium, sed ipsum Papam Romanum schismatis tunc temporis facti auctorem fuisse commonstret. *Centuria X* haud exiguum Constantinopoli schisma fuisse subortum, quod Theodorus Papa, ex Papali auctoritate, Leoni Imperatori quartas nuptias indulgisset. Convocatam inde fuisse ab ipso Leone, quem deinceps ejus rei poenituerit, & sub Constantino Porphyrogeneto & Sisinnio Patriarcha celebratam Synodum, quae sub anathemate statuerit, ne quando Ecclesia Orientalis quartas nuptias concederet. Sub finem seculi etiam a Sergio Patriarcha, ob additionem in confessione fidei a Christophoro Papa factam, in sanctis diptychis Papae nomen fuisse deletum. *Centuria XI* ostendit Nectarius, falsum esse, quod Petrus ex Glabro monacho, sublestae fidei historico, probare ausus fuerat, Imperatorem videlicet & Patriarcham Constantinopoleos ad Joannem Papam Legatos misisse, ut Patriarcham Constantinopolitanum Oecumenicum dici clementer indulgeret, cum jam ante quingentos & plures annos, Oecumenici privilegium & honorem Constantinopolitanus ante quintam Synodum, sub Justiniano A. DXLV habitam, obtinuisset. Secundo loco commemorat, Michaelem Cerullium, quem Petrus schismatis Graecorum auctorem fuisse perperam comminiscatur, Latinos publice hoc seculo anathematizasse, & Petrum Antiochia in Latinis sabbathi jejunium, coactum sacerorum hominum coelibatum, baptismum una solum immersione peractum, processionem Spiritus Sancti ex Filio, aliaque dogmata damnavisse. *Centuria* demum *XII* Hadrianum Papam, sub Manuele Comneno Imperatore & Luca Patriarcha, Constantinopoli legationem, & ad Basilium Thesalonicensem epistolas quidem misisse, de pace ac unione inter Ecclesias Occidentales & Orientales instauranda; at frustra, cum Papa pugnae causam, additionem scilicet Symbolo factam, non sustulisset. Tandem proluxa disceptatione edocet, unionem Orientalium cum Occidentalibus in Synodo Lateranensi, sub Innocentio

tio III congregata, factam nusquam pro orthodoxa ac legitima, fuisse agnitam, cum non orthodoxi Græci, sed nothi tantum, itque Latinorum mancipis, Synodo isti interfuerint. Neque eandem in Synodo Lugduni sub Papa Gregorio X celebrata, multo minus in Conciliabulo Florentino, aut per Legatos Occidentalium ad Romanorum Imperatorem Joannem Palæologum concordiam, inter gravissimas tunc temporis ubique Ecclesiarum contentiones & turbas tristissimas, obtentam fuisse ac introductam.

Quibus omnibus comprobatis, *Quintam*, eamque ultimam in Petri Distribi Latinorum thesin :: *Latinam Ecclesiam, post Orientalis ab illa separationem, veram esse Dei Ecclesiam*, Nectarius ampliori demum disquisitione aggreditur. Cum autem eam Petrus Latinorum Magister, decem argumentis, totidem sectionibus contentis, se manifestam reddidisse jactitasset; sigillatim quoque X itidem sectionibus eam summa industria refellere Nectarius an nititur, atque ad primum *ex intrinseca fidei immutabilitate* depromptum argumentum *Sect. I.*, Petri methode ad id adactus, in hypothesei commonet atque ostendit, *non Orientales ab Occidentalibus, sed Occidentales ab Orientalibus sebisimus facisse*. Id quod præter cætera argumenta, longe forte firmiora, ex eo quoque comprobare vult Græcus Patriarcha, quod Ecclesia Latina, addita S. Symbolo processione Spiritus S. *ex Filio*, (quam pertinaciter ubique communi Græcorum errore inficiatur,) intrinsecam fidei naturam immutaverit, & propterea, post multas easque fervidas maxime utrinque contentiones, a Græca Ecclesia, Photii inprimis tempore, se separaverit. Ad secundum argumentum, quod *ab immutabili Ecclesia Latina in æternis fide se desumpsisse* Petrus scripserat, circulum semper a Petro ad nauseam usque committi, *Sect. II* conqueritur Nectarius, dum in demonstratione argumentorum suorum ad Papæ in Ecclesia primatum & imperium semper recurrit. Et hinc quoque maxima refutationis argumenti hujus pars eo redit, ut Synodum aliquam absque Papæ licentia & auctoritate congregari posse, prolixè admodum ex Historia Ecclesiastica commonstret. Dum vero tertio ad *infallibilitatem fidei Romana seu Catholica*, tanquam ad firmissimum thesios suæ fundamentum, Petrus *Sect. III* provocat, eamque ex *Luc. XXI, 31-32* ex *Matth. XVI, 17-19* ex *Joh.*

ex *Job. cap. ult. & Rom. 7, 8.* atque multis insimul *Patrum sententis* Latinam Ecclesiam dudum satis corroborasse jactat: jactatam tantopere Romanæ fidei infallibilitatem, ad Evangelicorum & Reformatorum plane mentem Patriarcha noster refellit atque elidit. Nam ad *Luc. cap. XXII v. 31. 32* primo manifestum esse, respondet Nectarius, ex historia Evangelica, Satanam expetivisse, ut omnes Apostolos instar tritici cribraret. Jam vero *solum Petrum* Satanz fuisse permissum. Uade liquere, ad *omnes* sermonem quidem heic dirigi, nominatim tamen *ad Petrum* intendi sermonem, ut qui solus debuerit cum Satana in pugnam descendere. Deinde orationem Christi ad omnes discipulos pertinuisse, utut pro solo Petro Christus rogasse dicatur, planissime ostendi in *cap. XVII Joannis*, ubi expresse ipse Servator Patrem suum coelestem roget: *Pater serva eos in nomine tuo, ut sint unum, sicut nos &c.* Tertio phrasin, *ut ne deficiat fides tua*, idem notare *eo ne finaliter peccas*, ex Chrysostomo, Theophylacto, Cyrillo & ipso Beda, Patriarcha comprobatur, ac quas ex Agathonis Epistola, Theophylacto & Chrysostomo dicti hujus explicationes pro sua sententia Petrus adduxerat, vindicat aut refellit. Ad locum ex *Matth. XVI, 17-19* regerit Nectarius, promissionem hanc pertinere omnino ad *Ecclesiam Catholicam, qua scilicet ubique sit*, non vero nominatim ad Romanorum Pontifices, sive illi sint Petri successores, sive non. Petri enim confessionem fuisse etiam omnium Apostolorum. Deinde communia fuisse secundum Augustinum Apostolis cum Petro omnia, communem fuisse Apostolorum, communem fuisse potestatem ligandi & solvendi, communem fuisse Spiritus Sancti descensum, & Christi post ascensum in coelum cohabitationem; & licetiam communem ipsis fuisse indefectibilitatis fidei promissionem. Quod si vero Petri super ceteros potestas aliqua fuisset, & superior auctoritas, procul dubio Christum dicturum fuisse: *Qui Petrum audit, me audit, & qui Petrum rejicit, me rejicit.* Jam vero ad omnes nuper electos septuaginta discipulos apud Lucam a Christo dictum esse: *qui VOS audit, me audit, & qui VOS rejicit, me rejicit.* Porro cum Apostoli nunquam certis sedibus & urbibus affixi fuerint, planum inde esse docet Nectarius, promissionem Christi de petra ad Catholicam, non vero ad Romanæ solum urbis Ecclesiam

pertinere. Ad locum ex *Joh. ult.* cum Cyrillo, Gregorio Theologo aliisque Patribus, Patriarcha noster respondet, ter Petro in Apostolatus sui renovatione, curam & amorem ovium Ecclesie a Domino heic demandari, ut loco ternæ suæ abnegationis ternam confessionem Petrus ederet, tum ut oves, quæ sub Petri ita jactitatis Romæ successoribus, seu Papis, pascantur, errare non possent & a vera fide desciscere Salvator edoceret, quamdiu istæ modo, ex ipsa quidem Latinorum confessione, in veritate fidei Romæ ab Episcopo pascerentur. Ad locum denique ex *Rom. I.* falsissimum ait esse heic Nectarius Latinorum præsuppositum, Paulum non tantum Historice, sed & omnino Prophetice Romanorum fidem laudasse, quasi Romanorum fides in omne ævum futura sit infallibilis. Si enim in Apostoli de Romanorum per totum orbem annunciata fide laudibus vaticinium aliquod occurreret, necesse etiam esse, ut in ejusdem Apostoli laudibus, quibus Thessalonicensium, Philippensium & Corinthiorum fidem ac in religione zelum tantopere prædicavit, nobilius longe vaticinium esse statuamus, cum majoribus longe fidem horum atque virtutes Christianas encomiis dilaudet. *Sectione IV* ea Latinorum hypothesis, quæ ex dispositis optime Ecclesiastici regiminis harmonia, veritatem & orthodoxiam Ecclesie suæ Latinæ comprobare Petrus laboraverat, refutatur, atque in primis quatuor, quibus novam istam suam Petrus hypothesein superstruxerat, theoremata: 1. *Monarchicum regimen melius esse Aristocratia & Democratia*; 2. *Ecclesiam non esse Democratiam*; 3. *Ecclesiam esse Monarchiam bene concinnatam*; & 4. *Ecclesiam esse visibilem, & opus habere capite visibile sub Christo in his terris, id quod sit Papa*, a Nectario discutuntur. *Sectione V* argumentum Latinorum, quo ex primatu Petri & illius Successorum, quibuscum Latina Ecclesia semper conjuncta fuerit, theses suæ veritatem in sua Petrus Diatriba adstruere ausus erat, eliditur. Nil enim prodesse, ait Nectarius, si quis materialiter & non spiritualiter sedi Petri adhareat. Dudum dixisse S. Ambrosium: *Non habent Petri hereditatem, qui Petri fidem non habent.* Imo vero ipsum cœli terræque Monarcham Christum, sua jam ætate, prævisam hanc Romanorum Pontificum arrogantiam, data ad discipulos & Apostolos suos reprobatione, antevertisse *Luc. XXI, 26*. Si proinde Monarchiam

am in Ecclesia sua, & primatum dominationis inter Doctores Ecclesie esse voluisset Christus, decuisse omnino eam, ut, quod tamen non fecit, id definiisset, cum toties ipse jam ætate inter discipulos ejusdem de primatu fuerint certamina. Equidem ordinis primatum Petrum inter Apostolos obtinuisse, neutiquam inficias ire vult Nestorius. At dignitatis & potestatis primatum simul Petrum tenuisse, fortiter ubique negat & pernegat; id quod inter alia vel ex copare putat, quod alias potius Joanni, qui Evangelista erat, Apostolus, Propheta & Theologus, qui a Paulo columna vocabatur, qui secreta Christi noverat, & pectori ejusdem perpetuo insidebat, qui fidelissimus Christi amicus erat, etiam usque ad mortem, & custos æque ac filius Deiparæ a Jesu constituebatur, primatus inter Apostolos esset vindicandus. Ultimo demum loco in hac sectione plausible quoddam argumentum, velut Achilleum munimentum a Petro sub finem Diatribæ suæ allatum, in Ecclesiam Latinam retorquetur. Ex corporis enim humani analogia ita Petrus adversus Ecclesiam Orientalem erat argumentatus: Corpus naturale unum habet caput, & quod multa capita habet, est monstruosum. Mysticum autem corpus Latinæ Ecclesie habet unum caput, & Orientalis contra Ecclesia quatuor habet capita. Ergo illius corpus bene est compositum; hujus autem est monstruosum. Confirmare hoc argumentum suum sustinuerat Petrus, hunc in modum deformitatem corporis multicapitis arguendo: Quod si nunc adessent in Orientali Ecclesia præsidentes Patriarchæ, & Episcopi, Constantinopoli quidem Macedonius, Nestorius & Sergius hæresiarchæ; Antiochiæ Macarius Monothelita, Paulus Samosatenus & Petrus Fullo; Alexandriae Dioscorus, Lucius & Georgius Ariani; & Hierosolymæ Joannes Origenista, Eutychius, Irenæus, & Hilarius, itidem Ariani: unde tali corpori curatio? Ubi abest unitas, ibi etiam abest veritas. Unum enim, verum & bonum semper reciprocantur. Atqui vero Latina Ecclesia est una, Orientalis autem quadruplex. Ergo etiam Latina sola est & vera & bona, non autem Orientalis. At pessime in hoc sophismate atque paralogismo, confundi primo commonet Nestorius caput invisibile corporis mystici cum capite visibili. Corpus Ecclesie mysticum unum tantum semper habere caput, idque invisibile, videlicet Christum, ad Eph. I.

Atque hoc caput unice venerari in Patriarchis suis ac Episcopis Ecclesiam Orientalem. Deinceps vero sat eleganter hoc argumentum in ipsum Ecclesie Latinae caput visibile ita retorquet: Si Romae hodie Honorius quispiam, vi promotus atque euectus; aut si quis Marcellinus; si quis Felix; si qua Mulier non agnita sub viri persona; si quis Stephanus; si quis Sergius, mortuos & sepultos Papas iterum extumulans, & eos, qui prius jam fuerant ordinati, reordinans; si quis Joannes XII in fornicatione; si quis Alexander VI aut alius aliquis Papa, flagitiis & caedibus haeresum calamitates longe superans, Petri ita fictae sedi insideret: quid pateremini, o Latini! Nonne actum de vobis esset, atque de omni Papae aut visibilis capitis vestri infallibilitate? Et id quidem eo magis, quod omnes leges & canones, cum pudore omni ac pietate, dudum in Ecclesia Latina elanguerint, imo penitus jam sint emortuae. Excidisse inde Papas dudum ex corpore Christi mystico, neque Papas genuinos esse Petri, qui nunquam Romae Papa fuerit, successores, solum iam simul noster Patriarcha demonstrare sustinet. Praeterea vero nec deseruisse unquam, nec deserturum successura aetate, providum caeli terraeque Numen ita suam Ecclesiam, ut ubique in omnibus particularibus Ecclesiis ab haereticis Pastoribus pasceretur. Semper adhuc Deum excitasse & excitaturum esse, & Athanasios & Gregorios, Basilios, Ambrosios & Hilarios, ad perpetuam & cessaturam nunquam in hoc aeo Ecclesiae suae, sive in Oriente, sive in Occidente propugnationem. *Sectione VI Ecclesiae Catholicae nomen, quod non inane quoque Ecclesiae Latinae fundamentum & stabilimentum esse Petrus fuerat gloriatus, vanum omnino esse, & Ecclesiae Pontificiae non tam arrogantia Paparum & Episcoporum peperam vindicatum, quam ad ludibrium solum ab aliis affectum & usu concessum, ostenditur. Sectione VII ad argumentum, quo ex unionem & separationem Orientalium toties facta, veritatem theos suae ulterius stabilire Petrus cum Latinis laboraverat, respondetur. Sectione VIII injustissimam nequaquam omnium post Florentinam Synodum Orientalium ab Occidentalibus secessionem fuisse, evincitur, cum ista Synodus Caiphaici tantum cujusdam Synedrii nomen, ob Occidentalium in ea exercitam tyrannidem, omnium orthodoxorum consensu mereatur. Sectione IX eorum in Ecclesia Graeca Docto.*

*Doctorem auctoritas, qui Latinorum Ecclesiam & ipsius communio-
nem, seu Petrus loquitur, unquam justo zelo oppugnaverint, ad-
versus Petri assertum & accusationes vindicatur. Et Sectio
X ac ultima, ex omni ævi historia, Ecclesia Græca faciem nunquam
adcoarctatam aut sordidam, quam quidem Petrus confinxerat, fuisse,
elegantissima quadam factorum utriusque Ecclesia collatione demon-
stratur.*

*In Epilogo, quo demum docta hæc thesium a Latinis, ad pri-
matum Papæ in Ecclesia stabilendum, allatarum confutatio termina-
tur, & concinna quædam omnium antea dictorum recapitulatio in-
stituitur, de imposturis ac infidiis Latinorum Fratrum inter alia,
maxime conqueritur Nestarius; quo & illud pertinet, quod Fratres
Latini hodie adhuc, perinde ac seculioribus aliquando seculis, Græcos
in Oriente possessione sacri montis Golgotha, sacri sepulcri Hiero-
solymitani & aliorum vere sacrorum locorum exturbare, clam &
palam hostiliter ad barbariam usque moliantur.*

*Præterea subjiciuntur adhuc operi huius Leonis Diaconi No-
mophylactis, qui Concilium Florentinum abjuravit, Expositio fidei,
Constantinopoli inter antiquitates reperta: Apologia Pontificum
& Clericorum, qui Synoda Florentina renunciarunt, & relatio de
eadem Synoda ad Imperatorem: Synodica sanctissimorum trium
Patriarcharum in Syria, Philothei Alexandria, Dorothei Antio-
chia, & Joachimi Hierosolymorum, adversus Synodum Florenti-
nam Definitio: Confessio Josephi, Patriarchæ Constantinopolita-
ni, adversus Concilium Florentinum: Nestarii, Patriarchæ Hie-
rosolymorum, de Fratrum, qui Hierosolyma agunt, Anabaptismo,
& alia de Jesuitis eorumque novis in Oriente fraudibus ac impo-
sturis narratio: ut & Annotationes quadam eruditissimi Alexii
ad enarratam modo Nestarii confutationem.*

*Ex his postremis vel tria saltem jam commemorare sufficet.
Nam ad Dosithæi, Patriarchæ Hierosolymorum Epistolam dedica-
toriam, qua opus hoc Nestarii, Antecessoris sui clarissimi, Duci Illu-
strissimo Joanni Duca, Boebondæ, Mldo-Blachia & totius Ucrainæ
Principi inscripsit, & inter cætera vel tribus verbis Synodum particu-
larem superiori seculo a Nestario Giazl in parva Russia contra Cy-
rillum Lucarim congregatam laudavit, patere inde annotat, eos hal-
luci-*

lucinatōs fuisse maxime, qui Synodum hanc, Giāzi contra Cyrillum convocatam, putarint esse opus supposititium. Scripsisse quoque, ex illius Synodi mandato, *Meletium Syrigum* sat magnum contra Cyrillum volumen, Giāzi editum, in eoque Cyrillum cum omnibus, qui ipsi favent, mire exagitasse. Imitatum esse eundem celeberrimum Patriarcham Hierosolymitanum, *Dositheum*, libro adversus Claudium anno 1672 edito, in quæstione de Eucharistia *Romanensium*, hoc est, (qui quod a Constantini M. tempore maximam Romani Imperii partem obtinuerint, ita se vocant.) *Græcorum* fidem defendentem. Interim tamen nec omnibus persuaderi potuisse, corporalem præsentiam Christi in S. cœna, aut semper fuisse, aut etiam nunc esse univērsæ Orientalis & Græcæ Ecclesiæ fidem. Videndum proinde ad id argumentum commendat Allixius Itinerarium Cl. & Rev. Dom. *Georgii Weller*, Canonici Dunelmensis, quod A. 1689 prodierit, & *Jeremiam* contra adductionem corporis Christi e cœlo in *Actis Wirtenberg*. p. 86. Ad ea, quæ p. 23 operis sui Nectarius de Synodo V disseruerat, commonet *Allixius*, plenum exinde esse, Græcos neutiquam confirmationem Synodi V a Vigilio factam pro genuina agnoscere, a *Petro de Marca*, Parisiensi Archiepiscopo, magno apparatu editam. Ac licet quidem illius exemplar etiam in *Grashamensis Collegii Bibliotheca* extet, nihilominus tamen scriptum hoc supposititium esse, sibi, Deo dante, se manifestum facturum, *Allixius* pollicetur. Ad p. 154, falli ibi notat Nectarium, dum *Ambrosii* ad Ephesios commentarios laudet & commendet. Nam auctorem commentariorum horum fuisse *Hilarium Diaconum*, Luciferiani schismatis propugnatione non ignotum. Nec minus eundem pag. 163 falli addit, quod in Synodo IV *Eulogium* Alexandriæ Episcopum pro *Dioscuro* ordinatum fuisse asserat, cum *Dioscuro* damnato *Proterius* fuerit ordinatus. Sic etiam p. 173 perperam a Patriarcha nostro librum de dignitate Sacerdot. *Ambrosio* tribui, cum iste potius esse videatur factus *Anselmi* Cantuariensis Archiepiscopi. Ad p. 163 commune istud omnium *Græcorum*, & *Nectarii* in primis *præjudicium*, quod passim iste opere suo tuetur, de *pari* videlicet *Conciliorum Universalium cum Apostolis in Ecclesia auctoritate* notat, illudque ut tutum omnium errorum & falsorum cultuum propugnaculum, tum a Græcis

tum a Latinis semper adhibicum fuisse, edocet. Græcos illo
 uti ad Concilium VII vindicandum. Romanenses autem ad
 propugnandas Concilii Tridentini definitiones. Ad p. 227
 communem in Ecclesia Græca sententiam ille inquit, *Pontifice*
Romannum esse Anti-Christum; siquidem istud, post alios
 multos scriptores Græcos, fusc doquerit celeberrimus Hieroso-
 lymorum Patriarcha *Dafinhaus*, Nectarii nostri successor, in præ-
 fatione ad *romen ayarnt*; quam non ita pridem edidit *Gia-*
zi in Moldavia.

MEMOIRES DE LA DERNIERE REVOLUTION
 d'Angleterre.

COMMENTARIUM DE POSTREMA RERUM IN AN-

Hagæ Com. apud Fratres L. Honoré, 1702, 12. Tomi II.
 Constant 2. Alph. 16. plag.

Qui commentarios historiarum componenda inservituros scri-
 bunt, hoc sibi datum credunt merito, ut summa qua pos-
 sunt fide, & diligentia, monumenta quævis atque acta, tum pu-
 blica tum privata, congerant, sylvamque adeo conficiant, ma-
 teriam sufficientem historiarum præbenturam. Præstitit hoc, nisi
 nos omnia fallunt, summa cum laude, commentariorum quos
 nunc indicamus Auctor, quem a nonnullis *Lambertum* vocari
 accepimus. Is omnia ad istam rerum mutationem, quæ sub Ja-
 cobo II in Anglia contigit, spectantia monumenta tanta dili-
 gentia hoc in opere collegit, ut curiosissimi etiam harum re-
 rum scrutatores fateri necessum habeant, exhiberi hic nonnul-
 la, nunquam antea sibi visa. Nec nuda solum monumentor-
 rum collectio hic conspicitur; imo luculentæ etiam, licet bre-
 vis & succinctæ rerum enarratio additur, qua omnia inter se
 colliguntur, ut jam historiarum haudquaquam profecto contemnen-
 dæ faciem præ se ferant. Illorum vero iniquum iudicium, qui
 ex stili nitore & elegantia omnem historiarum laudem inveniunt,
 in præfatione deprecatur Auctor: miserisque & scholasticum pul-

pulverem redolentes vocat, qui cum ceteroquin quod carpant non inveniunt, voces & loquendi formulas arrodunt, & minutias fugillant. Contigisse id ait clarissimis nostri temporis Historicis, Ameloto de la Houssaie & Michaëli le Vassor, in quorum scripta umbratica illa & litigiosa criticorum natio insultus ejusmodi fecerit. Monet & hoc, animum sibi fuisse, usque ad mortem Mariæ Reginae opus hoc perducere, aut ad minimum usque ad Limmæici deditionem; ipsamque rem feriem & contextum hoc requirere: sed per nimiam illorum, qui hocce opus imprimendum susceperunt, cunctationem tantum sibi oblatum fuisse tædium, ut dubitet, an additurus ea sit, quæ adhuc restant. Quæ vero in hoc libro continentur, ex dictis nemini obscurum esse potest: cumque historiæ ratio vix permittat, ut hinc inde quædam decerpantur, ob arctissimum partium nexum, difficile fuerit exemplis, quæ in hoc opere tractantur, declarare; ipsius vero historiæ exhibere summam, supervacaneum ducimus, cum nemo temere sit, qui eam ignoret. Ne tamen a more nostro discedamus, unum alterumve, quod maxime memoratu dignum nobis visum fuit, designabimus. Inter ea, quæ sub finem imperii Caroli II contigerunt memoratu digna, eminet haud dubie conspiratio illa Romanensium, quibus tum alias ob causas, tum ob pacem cum Batavis factam Carolus displicebat, detecta a Tito Oate, quem suæ calamitates reddiderunt celebrem, & immortalis velut vita donarunt. Auctor observat, esse hodiernum, qui istam conspirationem inter fabulas referant, & commenta, ob quasdam circumstantias, quæ vix permittant, ut huic rei fides adhiberi queat. Istos vero parum caute agere, cum ab auctoribus istius sceleris hæc scena ita instructa fuerit, ut iis legibus in criminis societatem alii allicerentur, ut si qui in animum inducerent, revelare secreta, vel hoc ipso narratio illorum dubia atque suspecta fieret. Mortuus autem Carolo, & Jacobo ad summam rerum evecto, Titus ille Oates, perjurii accusatus, damnatusque ad perpetuos carceres, additis & aliis pœnarum generibus, fuit. Qui animorum motus in Anglia extiterint, cum Jacobus, Ducis Eboracensis adhuc titulo gaudens, Romanæ licet ecclesiæ sa-

T. I. p. 3.
1099.

era amplexus, viam tamen ad regnum sibi quovis modo muni-
 ret, satis constat. Agitata vero ista res & in Comitibus regni
 seu Parlamento fuit, eoque perducta, ut lex decerneretur, qua
 omnes Romanæ ecclesiæ addicti, speciatim & Dux Eboracen-
 sis, a successione excluderentur. Istud decretum, quod paucis *p. 4. seqq.*
 notum, exhibetur ab Auctore, qui & rationes addit, machina-
 tionesque, quibus Dux Eboracensis impediverit, ne promulga-
 retur, valoremque & efficaciam legis consequeretur. Quanta
 Wilhelmi, tum Principis solum Arausionensis, generi, in Jaco-
 bum socerum fides fuerit, quanta hujus in illum diffidentia, ex
 eo abunde patet, quod & ab Auctore confirmatur: videlicet, *p. 5.*
 cum Dux Monmuthensis arma contra Jacobum pararet, idque
 rescivisset Wilhelmus, ad Skeltonum Jacobi legatum dixit, non
 contemnendos esse hosce Monmuthensis Ducis conatus, quip-
 pe qui rerum bellicarum haud imperitus esset, simulque & co-
 pias suas & se ipsum Regi, ad salutem ejus & defensionem ob-
 tulit. Sed Regis sinistram de Wilhelmo opinionem variis su-
 spicionibus jam auxerat Skeltonus, qui adeo acceptare oblata,
 ab hoste occulto ea proficisci credens, renuit. Magnam cete-
 roquin historiarum hujus partem absolvunt variæ molitiones Jaco-
 bi, tum ad libertatem populi Anglicani infringendam, tum ad
 Romanæ ecclesiæ sacra introducenda, comparatæ. *p. 223.*
 Quas dum prolixè Auctor recenset, non omittit quoque, omnem Jacobum
 movisse lapidem, ut memoriam Elisabethæ Reginae, cui cum mul-
 tis aliis iisque maximis bonis, religionis etiam puritatem Anglia
 imputat, ex animis Anglorum deleteret. Positum namque iis
 in more est, ut quotannis in recordationem maximæ earum, quas
 unquam orbis vidit, Reginae, festum diem celebrent, eodem-
 que inter alia solennia imaginem Pontificis comburant. Rex
 & in suæ, quam profitebatur, religionis opprobrium hoc inter-
 pretans, & omnem libenter occasionem a veneratione Elisabe-
 thæ animos avertendi captans, severissime, ne solenni ritu istum
 agerent diem, prohibuit; sed suo exemplo comprobavit, Prin-
 cipem jubendo, quorum obsequium impetrare nequit, & vi-
 rium prodere imbecillitatem, & auctoritatis certissimam facere
 jacturam. Agitavit vero & hoc Jacobus, ut comitali decreto
 Q 9 2 san-

fanciretur, præter jus fasque tenuisse Angliæ habenas Elizabetham, quo ipso & hoc se consecutum sperabat; ut leges sub Elizabetha condita, quas suis maxime obstitere comitibus sentiebat, vim omnem & efficaciam amitterent. Sed & ista, ut reliquis fore istius Regis, consilia successu caruere. Id vero nunc novo confirmari exemplo potest. Nihil optabat Jacobus ardentius, quam ut inter reliquos proceres Rochestriae Comitem, sanguinis quippe vinculo sibi junctum, & magnæ etiam auctoritatis virum, eundemque Angliæ Thesaurarium, ad Romanæ ecclesiæ sacra perduceret: licet enim suis eum addictum partibus sciret, nondum tamen ei prorsus fidendum credebatur, quem religionis disjungeret diversitas. Sed persistebat in sua opinione Comes, nec dimoveri se ab ea ulla ratione patiebatur: ut tamen aliquid dedisse sollicitationi Regis videretur, colloquio interfuit, inter duos doctores reformatæ ecclesiæ, & duos monachos Benedictini ordinis, instituendo. Eo colloquio finito Comes dixit, nullum unquam in animo suo de religionis suæ veritate scrupulum ortum esse, adeoque frustra esse qui sperent, se ab illa discessurum: Rex vero ipse profiteri necesse habuit: *nunquam se vidisse causam malam melius, & bonam pejus defendi, quam in hocce colloquio.* De Walliæ Principe, filiusne Jacobi an per fraudem suppositus sit, quam variæ hodie adhuc historicorum sint sententiæ, constat. Rem omnem accurate exponit noster, nec quicquam eorum prætermittit, quæ in utramque partem tunc fuere disceptata. Nos id saltem observamus, quod de civibus urbis Carcoln (Carrillo) vel potius Romanensibus quibusdam, qui integræ urbis consensum præ se ferebant, refert. Namque & hi inter alios, ut Regi placerent, libello solenni (adresse) gratias ei agebant, pro libertate religionis omnibus concessa. In eo, cum ante Walliæ Principis nativitatem Regi offerretur, augurati sunt, fore ut, quod Regis felicitati deesse videbatur, brevi accederet, filius, regni pariter ac virtutum paternarum heres. Id licet fortuito casu ab illis dici potuerit, optandi magis quam vaticinandi animo, fuerant tamen, qui inde suspicarentur, ut Auctor innuit, litterarum istarum auctoribus forte consilia clandestina aulæ non prorsus incognita fuisset. Quicquid hujus sit, Episcoporum captivitas eodem tempore instituta

rem

rem omnem valde suspectam reddebat. Horum vero dum hic nos subit recordatio, non possumus non meminisse illustrissimi viri, Gilberti Burneti, qui & suas in hac seena strenue egit partes. Is namque cum ex Scotia in Angliam commigrasset, Rege Jacobo consentiente, consuevit duxit peregrinas tantisper iustrare auras. Cum vero eo ipso tempore, quo magnum illud Romanensium mysterium magis magisque innotesceret, apud Batavos plurimi libelli prodirent, artes fraudesque Romanensium, & totam machinationum seriem detegentes, horum auctorem Burnetum credebant nonnulli, qui a partibus Jacobi stabant. Perduellionis itaque accusatus, & postulante Regis in Scotia procuratore, coram regni hujus Comitibus, eo quod ex Scotia oriundus esset, se sistere iussus est. Tandem cum post varia itinera in Belgio substitisset, capitis damnatus est, ob contumaciam. Hac vero dum agebantur, ad Middletonum Secretarium Status, litteras nonnullas scripsit Burnetus, in quibus erudite & solide causam suam agit, & objecta diluit, & innocentiam suam clarissime demonstrat, Deum testem invocans, falsa cuncta esse & conficta, quae ab inimicis sibi objiciebantur. Ipsas litteras celeberrimi viri, lectur dignissimas, una cum formula citationis, operi huius dum Auctor inseruit, simul ornamentum haud exiguum eidem conciliavit.

p. 230-240

Jam ut ad alia progrediamur, de Comite Essexiae hic accurate quaedam tradi videmus, quae an alibi temere obviam futurae sint, dubitamus. Constat namque, in carcere Londinensi, in quem ob conspirationem imputatam missus erat, jugulatum fuisse: cum vero famam divulgatam, eum violentas sibi ipsi intulisse manus. Innocentiam vero viri quidam peculiari scripto vindicavit, cujus summam prolixè Auctor refert, ex quo nefandas illorum artes, qui cum religione libertatem Anglorum opprimere conabantur, intelligere licet. Etenim id agit, ut ostendat, immissos in Comitum percussores, & deinde divulgatum, eum sibi ipsi mortem conscivisse, ob scelus per conspirationem admissi conscientiam, ut populo persuaderent, vera esse, quae de Procerum Evangelicorum contra Jacobum Regem conspiratione lepide commentum erant; simulque suspicionem conspirationis a se contra Carolum II. imitae

T. II. p. 42.

1699.

p. 290.

& a Tito Oate detectæ amolirentur, saltem mitigarent, si hoc obtinere possent, ut ejusdem criminis rei crederentur, a quibus quotidie sibi talia exprobrabantur. Quæ vero ab adversariis jactabantur, ad *avloxagiar* Comitum probandam, omnia sollicitè in hocce scripto refelluntur. Sed ut Essexius Comes purgari forte ab hocce scelere potest, ita nequitiam ejusdem expertus censendus est Templæus, celeberrimi Equitis Guilielmi Templæi filius, cuius funestum oppido exitum Auctor itidem pluribus refert. Secretarii bellici munere cum fungeretur, atra sanguinis fuligine circumactus, in eam ingressus est sententiam, se parem huic muneri non esse: idque cum Regi significasset, ab eodem tamen bono animo esse jussus esset, cum, si quæ deessent, ex continua ejusmodi rerum tractatione essent accessura, nec defuturi essent, qui ei assisterent, & partem oneris in se reciperent, eo tandem devenit, ut die 14 Aprilis A. M DC LXXXIX in Tamesi navigans, in fluminis rapidissimam partem ex navicula desiliret, & ita finiret vitam. Schedulam reliquit, in qua eam mortis, quam diximus, causam asserere videtur, dum suscepisse se aliquid profiteretur, quod haud sine magno Regis incommodo ad finem perducere poterit. Quod tamen nonnullos aliter interpretatos esse, Auctor addit. Etenim acceperat Templæus litteras ab eo, qui Tirconellio in Hibernia erat a litteris secretioribus, quibus certior reddebatur, Tirconellium arma, quæ contra Regem Wilhelmum arripuerat, positurum, modo honestis id fieri posset conditionibus. Id cum Regi significasset, nec tamen eventus votis responderet, renitente Tirconellio, Templæus incommodorum, quæ inde in Regem redundare poterant, se esse auctorem credens, id consilium de vita finienda arripuisse videtur. Sed Templæus quidem suæ calamitatis ipsemet auctor extitit, si modo illi imputandum, quod atris sanguinis efficacia abreptus fecit. Fuerunt & aliorum hoc tempore in Anglia haud felicia fata, quæ tamen alia ratione ipsemet sibi attraxere. Insignis enim illa reipublicæ mutatio, quam tum Anglia subiit, non potuit non privatorum sortem multiplici ratione immutare. Rege enim ad opprimendam populi libertatem proclivi, non desunt, qui, ut favorem ejus captent, religionem, fidem, famam, in minimis ponunt; sed nec desunt, quibus hæc

omnia

omnia pluris sunt quam ipsa vita. Illos tum plerumque gratia, honores, divitiæ manent: hos opum, dignitatum, haud raro etiam vitæ jactura. Quodsi ergo mutari scenam contingat, ut pulsus libertatis oppressoribus rerum potiantur, quibus salute populi nihil prius, nihil antiquius, protrahuntur in lucem, quibus cum squalore colluctandum fuit, proterviæ & impietatis poenas dant promeritas, qui in summo rerum fastigio erant collocati. Ejusmodi exemplorum magna se offert in hoc opere seges, ad quæ attendere haud abs re fuerit, cum quæ ad publicum statum spectant, satis plerisque nota sint. Horum ergo nonnulli indicavimus, *p. 120. seqq.* quibus addi meretur Comes Sunderlandiæ, cujus frequens in hac historia mentio: quanquam is nec apud Jacobum quidem, quem forte speraverat, consiliorum fructum tulit. In gratiam enim Regis sacra ecclesiæ Romanæ amplexus, simulque ad maximas evectus dignitates, is esse credebatur, ex cujus arbitrio Rex cuncta gereret. Ast labascentibus pessumque euntibus Jacobi rebus, subito privatus & gratia Regis & omni fortuna, concidit. Sub Guilielmo non meliora fata sibi polliceri poterat. Mutati in Jacobo erga eum animi causas vix quisquam tum suspicari poterat. Ast epistolam deinde ad amicum scriptam evulgari curavit ipse, Sunderlandiæ Comes, quam & Auctor hujus collectionis exhibet, in qua docet, se quod subinde ad salubriora & saniora consilia Regis animum flecteret, hoc ipso Romanensium quorundam, quibus violentiora consilia optima videbantur, & a quorum nutu Rex unice pendebat, in se concitasse suspensionem, qui ex eo tempore non conquieverint, donec Regis animum plane ab se abalienassent. Sed hæc, quæ speciminis loco sint, paucis indicasse sufficiat.

THE GENERAL HISTORY OF ENGLAND &c.

i. e.

*HISTORIA ANGLIÆ GENERALIS, TAM EC-
clesiastica, quam Civilis, ab initio regiminis Wëlbelmi I (vulgo
dicti Conquæstoris) usque ad exitum Regni Henrici III perducta,
ex antiquissimis monumentis, manuscriptis editisque Historicis
concinata. Volumen II. Auctore JACOBO TYR-*

RELL, Armigero.

Lond.

Londini apud W. Rogers, 1700, fol. Alph. 14.

Primum, qui A. 1697 prodit, Historiæ hujus tomum in his Eruditorum Actis eodem anno prolixè satis recensimus p. 399 seqq. Eandem vero in secundo hoc, quàm in priori volumine, rationem servat Nobilissimus Auctor, præmissa non minus Præfatione, quàm Introductione prolixiori. In præfatione, quorum auctoritate usus sit, demonstrat; ubi præter alios, quos in recensu primi voluminis nominavimus, Rogerium de Hoveden in primis commendat, cujus vestigiis Benedictum Petriburgensem *paræ wêda* in hære, tametsi nullam ejus mentionem faciat, observat. Sequuntur Radulphus de Diceto, Bromton, Gervasius, Wilhelmus Nevvbrigeus, Matthæus Paris ejusque continuator, Thomas Wikes, nec non Eadmerus Cantuariensis monachus, qui quamquam circa historiam ecclesiasticam potissimum versetur, multa quoque inspergit politica. Accedunt Scriptores Normannici ab Andrea du Chesne editi, Guilielmi, Pictaviensis & Gemmaticensis, ut & Ordericus Vitalis, ex quo multa speciatim de Nobilitate Normannica in Angliam translata cognosci possunt. Notat autem Chronicorum Normanniæ, quæ in fine hujus collectionis comparent, auctorem esse Robertum de Monte, cujus manuscriptum Chronicon Oxonii pariter & Cantabrigiæ existet. Valde tamen mutila illa esse fatetur. Nam cum in manuscriptis exemplaribus ab anno 1100 ad 1182 enarretur rerum series, in illis Chronicis initium sit ab anno 1139, & quæ Robertum auctorem agnoscunt, annum 1168 non excedunt, quamquam ab alio auctore fuserint ad annum usque 1259 continuata. Tacemus manuscripta alia, quæ ex Cottoniana aliisque Angliæ bibliothecis largitè Auctor suppeditata habuit. Præterea Gallicorum etiam & Scotiorum auctorum utitur suffragiis; e Polydoro Virgilio tamen pauca; ab aliis prætermissa, offert, eidemque graviter indignatur, quod non tantum Oxoniensem bibliothecam publicam, verum etiam alias templorum in Angliæ bibliothecas expilaverit, manuscriptis voluminibus magna navi Romam transmissis. Quo majorem vero huic volumini gratiam conciliaret, appendicem adjecit, in qua diplomata Wilhelmi I & successorum usque ad Johannem exhibentur, ad privilegia potissimum & libertates cleri & popu-
li

p. 8. 9. 10. 11.

p. 15.

p. 16.

li Anglicani spectantia, e quibus ea, quæ principe loco comparant, utut jam impressa, vel ideo addidit, ut pateret falso a D. Bradeo asseri, omnia Anglorum privilegia ab indigenis Regibus esse profecta. Duos tamen foederum seu pacis tractatus inseruit, plures additurus, nisi ceteros omnes, speciatim eos, qui Angliæ Regibus cum exteris gentibus intercesserunt, ab Historiographo Regio Rymero ex reconditis thesauris brevi publicatum iri sperasset. Et quamvis Bradei Historiæ laudes suas non deroget, tamen eam *Completa* (qualis appellatur) Historiæ titulum nequaquam mereri censet, inprimisque in Bradeo dexteritatem, si quæ aliorum Historicorum testimonia allegari debeant, desiderat. Unde sibi fatetur propositum initio fuisse, ut animadversiones in Bradei Historiam ederet, quas cum paulo prolixiores futuras observaverit, novum hoc opus se fuisse aggressum. Quin etiam diligentiam desiderat, quandoquidem Bradeum neque eos, qui publice prostant, Historicos, pro eo, atque opuserat, neque manu exaratos, quos potuisset, consuluisse pateat. Interim multum se illi debere haud difficitur, & ex iis rebus, quæ sigillatim ad Johannem & Henricum III spectant, pleraque, quatenus veterum testimoniis consentanea sint, retinuisse se ait, publiceque rogat, ut alterum Historiæ suæ volumen, quemadmodum spes facta sit, brevedat, sed ad veritatem prorsus exactum; quod si fiat, denuo pertexenda continuatione supersedere se prorsus velle affirmat. Denique pariter omnes admonet, ut sibi diligenter caveant a novo Compendio Historiæ Anglicanæ, a nobis in Actis A. 1696, M. Augusto, pag. 362 sqq. recensito, quod tribus tomis divisum, & Gallico idiomate, conscriptum, sub titulo *Historia Conversionum Angliæ*, auctore P. d' Orleans A. 1695 prodiit. Id enim quantis scateat erroribus, eorum tantummodo Regum Historiæ, quorum in hoc volumine gesta Auctor noster exposuit, exemplo non uno demonstrat, adeoque probat Auctorem Gallorum partibus mancipatum esse, ut a Gallicorum quoque Historicorum fide discedere sæpe non vereatur. Sic, ut unicum exemplum producamus, contra omnium scriptorum fidem, Ludovicum Philippi Regis Galliæ filium, in Angliam adversus Johannem Regem evocatum, solenniter coronatum fuisse Londini, impudenter asseri existimat.

p. 17.

p. 19.

p. 20.

p. 24.

p. 25.

p. 26.

p. 27.

- Quemadmodum vero, quæ vetustissimis temporibus formæ regiminis in Anglia fuerit, in prioris tomi, ut suo loco diximus, Introductione descripsit Noster: ita in hujus voluminis Introductione, quæ post Normannorum tempora fuerit forma, pari ratione inquirat. Itaque eorum oppugnatur sententiam, qui arbitrariam Regum tuerentur potestatem, negat Wilhelmum ita Angliam jure belli subjugasse, ut leges omnes everteret & libertatem, eoque falso nonnullos existimare, ejus successores pari, si velint, jure uti, neque iis resisti a quoquam salva conscientia posse. Cujus sententiæ potissimos defensores nominat Bradeum, Johnstonium, Fernium & Dudleum Digs, eodemque spectare ait quosdam Roberti Filmeri factus. Noster ergo, Historici actus imprimis partes, primo disquirat, quatenus Wilhelmus jure belli Angliam occupasse dicendus sit? deinde ex historiarum monumentis expendit, num absoluto in subditos dominio usus sit, & tandem Bradei ceterorumque argumenta confutat. Hinc idem a Wilhelmo, quod ab Eduardo Confessore, juramentum præstitum fuisse, ostendit; cui accedit, quod Aldredus Archi-Episcopus Eboracensis, qui coronam Wilhelmo imposuerat; eidem, cum minus datæ fidei memor esset, maledixerit. Neque enim Anglos, uti quidem juramento promiserat, pari cum Francis jure habebat. Cumque hoc juramentum plane idem fuerit cum eo, quo Reges quoque Saxonici fidem suam subditis obstrinxerint, non majori certe Wilhelmum, quam Reges illos, potestate gavisum fuisse. Ex quo cum patere existimet Auctor, Wilhelmum nondum ob victoriam de Haraldo deportatam jus in personas, bona, & libertatem Anglorum sibi vindicasse, porro historiam eorum temporum paulo penitius considerat. Probat itaque primo loco, non omnia Anglis bona Wilhelmum, neque iniqua de causa, eripuisse, eaque pro lubitu paulo post adventum suum Normannis donasse, neque unquam Conquæritoris titulo in diplomatibus usum fuisse, hæreditario potissimum juri innixum. Ut vero testimonia, quibus Pradeus utitur, evertat, negat Codicis Nigri, qui penes Thesaurarium & Camerarios Scaccarii asservari solet, veram auctorem esse Gervasium Tilburiensem, neque eundem indubiæ fidei virum esse ait, quod vel ex ejus *Otiis Imperialibus* Ottoni IV Imperatori

ri dedicatis, qui liber manuscriptus bis exisset in Anglia, unicuique pateat. Præterea ejus in Historia Anglicana ignorantiam, exemplis quoque nonnullis Auctor declarat. Secundo quaerit, num Wilhelmus maximam partem veterum legum Saxoniarum immutaverit, & propria auctoritate Normannicas introduxerit? quod potissimum adversus Petiti librum Anglicum, *Jura Communium &c. asserta*, affirmaverat Prædeus. Probat autem, non ipsas leges, verum jus dicendi atque ordinandi modum fuisse immutatum, & quæ olim apud Saxones, quæque postea instituta, qui mores, vel poenæ fuerint, facta diligenti comparatione demonstrat. Neque minus adversus Prædeum defendit Atwoodium, quem addit tamen defensionem accurate conscriptam dudum prælo paratam habuisse. Quin & ipsas leges Feudales retentas maximam partem fuisse asserit, idemque quod Normanni *Feodum* appellaverint, veteribus *pradium* seu *beneficium* dictum fuisse notat. Quæ singula dum operose probat, multa fatetur se Matthæi Hale *Historiæ & Analyti Legum Angliæ*, libro nondum typis exscripto, debere. Tertio de eo agit, quod nonnullis multum ad sententiam hanc momenti, asserere persuasum est, quando Wilhelmum asserunt Regnum, in præjudicium filii senioris Roberti, in Wilhelmum Rufum per testamentum transtulisse: quo argumento Prædeus quidem haud utitur, qui & Saxones Reges libera potestate Regnum per testamenta in alios transferendi usos fuisse credit; quam sententiam tamen Auctor noster & in prioris voluminis Introductione ex professo refutaverat, & hic rursus explodit, objectionem alia ratione diluens. Porro quos hoc volumine complexus est, Reges non tam successionis, quam electionis jure munitos fuisse docet, hac inter ceteras ratione usus, quod, si successio prævaluisset, novorum Regnorum initia in ipsis antecessorum diebus emortalibus ponenda fuissent, quod secus factum observat. Denique quas Angliæ vicissitudines post Wilhelmi ætatem fuerit experta, luculenter describit: ubi occasionem sibi suppeditari ait, de Communium in Parliamentis suffragiis eorumque origine disquirendi, quam ad annum imperii Henrici III quadragesimum nonum vulgo Spelmanus, Pryn, atque adeo Prædeus quoque referunt; verum eam materiam, cum sit paulo majoris indaginis, tertii voluminis Introductione

p. 62.

p. 75.

p. 86.

p. 97.

p. 104.

p. 105.

p. 107.

p. 126.

p. 127.

p. 128. ff.

ductioni potius reservat. Ultimo loco quæ post Wilhelmi tempora in Ecclesia mutata fuerint, & quibus gradibus Pontificis in Anglia auctoritas creverit, accurate Auctor describit.

Ipsam opus octo libris constat, totidem Regum Historiæ destinatis, quorum posteriores duo novam partem constituunt. Ut vero eadem per universum opus Chronologiæ deprehendatur ratio, ex veterum more annos a nativitate Christi incipit, ita tamen, ut ab ea ratione discedendi libertatem sibi relinqui deinceps velit. Errores ut aliorum, tam Chronologicos, quam Historicos, ita speciatim Bradei p. 44, 163, 563, 731, 736, 917, 1033, 1067, 1077, & passim alibi confutat. Videamus tamen libros singulos, quantum instituti nostri ratio permittit. L. I. dum Wilhelmi I gesta percenset, Hectoris Boethii & Buchanani graves errores tollit p. 26. Wilhelmi Rufi res L. II. complexus, Polydorum Virgilium refutat p. 77, & fatetur quidem, eum Regem a Walthero Tyrell, celeberrimæ in Anglia & Irlanda familiæ auctore, fuisse in venatione, sed casu interemtum, neque Bradeo causam esse, probat, cur in dubio relinquat, utrum id parricidium non destinato potius consilio factum sit, infimusque Historici illius, qui Bedam continuavit, auctoritatem ex eo minuit, quod eum fuisse insignem plagiarium demonstrat p. 108, s. Accedit postea L. III ad Henricum I, qui cum litteris pro ratione eorum temporum probe eruditus esset, cognomen *Beauclerk*, seu eruditi, meruit p. 113 ejusque ætate observat eam monetæ conditionem fuisse, ut si opus esset, facile nummus in quatuor partes, quarum æqualis valor esset, diffringi potuerit, p. 140. Consummationem matrimonii Henrici IV Imperatoris cum Mathilde ad annum 1114 refert, eoque eorum errorem refutat, qui eam ante quinque annos (quo tempore novem annorum puella Mathildis fuit) factam cum vulgo afferunt p. 149. Quales errores Chronologicos in Eadmero quoque p. 153, nec non in Wilhelmo Malmesburiensi & in Florentii Continuatore p. 174 deprehendit. Imprimis vero contra Matthæum Paris, & quos secutus videtur, alios Robertum a Rege fratre oculis privatum fuisse negat p. 176. In his, quæ ad Stephanum Regem pertinent, cujus gesta L. IV. percenset, auctorem anonymum, cujus liber sub titulo *Gesta Regis Stephani* collectioni scriptorum Normannicorum insertus est, diligenter consulit,

suluit, quem & Bradeus & alii Historici prorsus dicuntur neglexisse. Imprimis vero accurate describit, quæ ab Imperatrice Mathilde & ejus asseclis adversus Regem concitata fuerint; & Scotticos Historicos refutat p. 213. Libro V, quo de Henrico II tractat, Gervasium Cantuariensem, quoad Chronologiam, cæteris præfert p. 302, quem tamen infra p. 306 ejus auctoritatis non esse existimat, ut in Historia quoque aliis Historicis anteponi debeat. Primam sub hoc Rege in hæreticos poenam ab Anglis statutam esse, Noster asserit p. 307, triginta quippe Germanis A. 1159 stigmatibus notatis, virgisque cæsis, & frigore atque inedia enectis. Quæ vero Henrico Regi cum Thoma Archi-Episcopo Cantuariensi intercesserint, prolixius a p. 310 usque ad p. 370 recenset, usus imprimis Wilhelmi Fitz-Stephens & Eduardi Ryme libris manuscriptis, quorum alter in Cottoniana, hic in Bibliotheca Collegii Greshamensis Londini asservatur. Tum & Scotticos Historicos p. 385, & Gallicos p. 447 refellit, & quæ de Rosamunda Henrici pellice referuntur, maximam partem ut fabulosa explodit p. 457. In Historia Richardi I, quæ L. VI continetur, Rogerii de Hoveden Annales, ut alibi quoque, imprimis sequitur, nisi quod, si alios dissentientes deprehenderit, probabiliorem sententiam eligat; neque quicquam omittit, quod ad expeditionem sanctam pertineat, animadverso obiter Gallicorum Historicorum errore p. 510, & Gulielmo Newbrigeni, & Bromtono refutatis p. 527. L. VII Johannis gesta persequitur, & Matthæi Paris potissimum testimonio utitur, ita quidem, ut si quando Gallos aliosque Scriptores dissentire deprehendat, id identidem observet, eorumque p. 732 refutat sententiam, qui liberum fuisse Johanni perhibent, exactiones populo, adhibitis tantum in consilium Consiliariis intimis, pro lubitu imponere. In L. VIII, cum de Henrico III agit, frequenter iis monumentis utitur, quæ in Appendice ad Bradei Historiam exhibentur; ipsum tamen Bradeum non uno in loco, tum & auctores Gallos p. 854, Historicos Walliæ p. 931, Speedium, & quem secutus est, Camdenum p. 1094 refutat. Cæterum ita ubique se gerit Auctor, ut enarrata prolixè rerum gestarum serie, postquam de mortis genere dictum est, prope finem de characterè uniuscujusque Regis, de prosapia, de legibus, de ex-

actionibus aliisque ejusmodi rebus sigillatim agat, exemplo, ut videtur, Richardi Bakeri nostro quoque Auctori non illaudati, qui quam rationem in Chronico Regum Angliæ servet, vel ex Actis nostris Supplem. T. III p. 319 cognosci poterit.

70. FRANCISCI BUDDEI P. P. PARERGA HISTORICO-*Theologica.*

Hæ Magdeburgicæ, apud H. G. Musselium, 1703, 8.
Alphab. 1. plag. 19.

Cum non uni literarum generi se prorsus addiderit, sed cum Theologiæ studio Historiarum etiam atque Philosophiæ, præfertim moralis & civilis, conjungendum sibi esse Celeberrimus & a nobis sæpe jam laudatus Autor, nosterque in componendis Eruditorum Actis adjutor strenuus, existimaverit, nec unius quoque generis esse potuerunt, quæ in lucem hætenus protulit, ingenii excellentissimi monumenta. Ac solennem in primis receptamque in nostris Academiis consuetudinem, juxta quam selectiora ex omni doctrinæ genere argumenta in disputationibus publicis proponuntur, hinc ab ineunte juventute sequendam sibi posteaquam statuit, varias hucusque in lucem publicam emisit exercitationes, quas omnes ad quatuor referri posse classes innuit, Historico Theologicas puta, Juris dehinc Naturæ & Gentium, Civilis porro Prudentiæ, ac tandem Philosophicæ, quæ vocari suevit, Historiæ.

Ex hisce classibus prima nunc seligitur, præsensque fasciculus decem sistit disquisitiones Historico-Theologicas, quarum plerasque illa ætate, quæ vel maxime aliorum quandoque auctoritate soleat circumagi, scriptas a se s. esse profitetur; quinimo in scriptis suis juvenilibus tantum non omnibus, majorem sibi in modum dicendi, qua sit usus, rationem displicere addit, cum ea magis ad ornatum, quam ad veritatis cum aliis communicationem, comparata sit. Nihilo tamen sæcius haud impediendum esse ratus est, quo minus juveniles etiam hæ dissertationes denuo ederentur.

Et prima quidem inter hæ de *Symbolis* agit *Eucharisticis*, & post sacra horrenda Gnosticorum, Ophitarum, Cataphrygum & Montanistarum ritus indicatos & explosos, de pane fermenta-

to in sacra Cœna adhiberi cœpto plura differit. Secunda de *Theodotione*, ejusque Græca Scripturæ sacræ versione verba facit. Tertia cum quarta *ritus Ecclesie Latine Judaicos* exhibet. Quinta quid in *allegoriis Origenis* laudem vituperiumve mereatur, indagat. Sexta *Ludovici Bavarie Imperatoris innocentiam*, adversus Abrahamum Bzovium, aliosque iniquos obrectatores vindicat. Septima *ruinam murorum Hierichuntinorum* considerat, & ostendit, non potuisse rem tantam solis naturæ viribus peragi, sed agnoscendum heic omnino esse miraculum. Octava in *artes Tyrannicas Hieronymi Savanorola* invehitur, sed, quæ excipit hanc, nona *retractationem* antea dictorum instituit, maleque olim Savanorolam relatum esse ostendit inter eos, qui ad acquirendas opes, imperiumque sibi firmandum, pietatem sumant obtentui. Decima denique *animadversiones* exhibet in *Petri Charvini librum de religione naturali*; ubi de insufficientia luminis naturalis ad salutem, de libero arbitrio, de electione & reprobatione, de vitæ humanæ termino, de conscientia, de concursu Dei ad actiones hominum malas, de concordia rationis & religionis Christianæ, de adoratione Christi dum inter mortales versatus est, de lege naturali, deque peccato originali, erudita & exacta commentatio suscipitur.

His vero Dissertationibus nova nunc ad Lectorem accedit Præfatio, in qua de singulis earum nonnulla monet; nec erit, uti opinamur, dividie, monitorum istorum summam huc referre. In prima, de symbolis Eucharisticis, merito quidem a se accusatos inquit esse Hæreticos, at tamen si non omnes, saltem plerosque, qui Tatiani disciplinam secuti sint, & Encratitarum nomine veniant, longe mitiorem promereri censuram statuit; quæ vero de perpetuo panis azymi in sacra Eucharistia usu in eadem dissertatione attulit, ejusmodi esse deprehendit, ut dum asseruerit, panes non fermentatos a Christi Servatoris institutione semper obtinuisse in vera Ecclesia, parum absit, quin suam ea de re sententiam nunc immutandam existimet; in veteri autem Ecclesia, panis Eucharistici rotundam figuram magnitudine multum superasse placentulas nostras orbiculares, quas vulgo oblatas vocamus, recte abs se dictum fuisse, denuo confirmat. In secunda, Theodotio-

dotionem gente Ponticum, & ex urbe Synopensi ortam fuisse, Epiphanium secutus quondam asseruerat, idque haud invita veritate se statuminasse, contra Ludovicum El. Du Pinium, ex auctoritate Irenæi Ephesinum eundem facientem, adstruit. In duabus de ritibus Ecclesiæ Latinæ Judaicis Dissertationibus, plurima quidem auctarii in vicem addi posse, sed in sententia earum nihil mutari debere statuit, iis respondens, qui ritus Ecclesiæ Romanæ cum ritibus potius Gentilium convenire, persuasum sibi habeant; quam Christianos non ritus Templi, utpote ab indole & simplicitate suæ religionis magis alienos, sed ritus saltem Synagogæ assumisse, ex Stephani Le Moynii observatione vero simillimum iudicet. Johannem Evangelistam ideo, quod ex sacerdotali familia ortum traxerit, summi etiam Sacerdotis signo, lamina videlicet aurea, usum esse, penitus inficiatur. Occasione quintæ Dissertationis de allegoriis Origenis, in nimium allego-riarum studium, quo non pauci in præceptis acti deprehendantur, animadvertit, & Hermannum inprimis Deusingium notat, quod eousque progressi haud erubuerit, ut Trinitatis quoque mysterium in allegoriam transmutarit. Circa sextam Natali Alexandro respondet, qui ut aliqua saltem parte Romano placeret Pontifici, quem suis erga Galliæ Regem, etiam cum imminutione Pontificiæ auctoritatis conjunctis adulationibus, jure offensum metueret, iniquissimum in Imperatores Germanicos, eos maxime, quibus cum Romanis Pontificibus lites intercessere, ipsumque adeo Ludovicum Bavarum, sese præbuerat. In septima de murorum Hierichuntinorum ruina, iis se ivisse obviam affirmat, qui naturæ viribus miracula peragi potuisse contendant; neque id morari se nunc dicit, quod nonnulli regerant, non satis nobis constare naturæ vires, multo minus, quanta in eam spirituum sit efficacia. Etenim licet naturæ vires non prorsus nobis constent, hoc tamen manifestam esse ait, soni, qui tubarum clangore populique clamore excitatur, tantam minime reperiri efficaciam, ut muros possit evertere. Spirituum potentiam nescire nos fatetur, sed si vel maxime spirituum in his accesserit opera, non desinere tamen eadem esse miraculum, cum hoc nomine talis operatio veniat, quæ vim efficaciamque corporum naturalium superet. Quod suam de Savan-rola dissertationem retractarit, de decori sibi haud esse posse, exemplis
æque

æque ac rationibus illustrat ac evincit. Animadversiones tandem in Chauvini librum de religione naturali neutiquam intempestive nunc rursus publicari, ideo arbitratur, quod nondum hocce factum volvere desinant viri eruditi, sed quisque pro lubitu sacre doctrinæ aliquod sibi systema fingat, solum, ne quid admittere cogatur, quod ratio perfecte non capiat; prout sigillatim, quid Lockius, & quid Johannes Clericus, aliique post Chauvinum hac in controversia statuerint, demonstrat.

JOSEPHI JUVENCII E SOCIETATE JESU
Orationes.

Parisiis apud viduam Simonis Benard, 1703, 8.
Constant i Alph. 16, plag.

Laudabilem valde operam in patria lingua exornanda cultissimos Gallorum ponere, publice constat, nec nostra prædicatione indiget. Non desunt tamen inter eos, qui Latini etiam sermonis decus & venustates impigre affectantur, ingenique sui monumenta polito Romanæ dictionis genere exprimunt. Fauci, fatemur, illi sunt hodie, cum plerique Gallorum Gallice scribant, non Latine; sunt tamen aliqui. Quos inter non ultimam meretur gloriam Josephus Juvencius, vir clarissimus, qui tersas admodum & elegantes Latine scripsit orationes, quæ ante biennium conjunctim sunt editæ. Equidem Auctor patria relicta Romam abiit, nec forte curam libri hujus edendi suscepisset; quam tamen amico & collegæ veteri, quoniam litterariæ rei se debere, non male credidit Gabriel Franciscus le Jay, ex eadem Societate, qui orationes hæc ex parte olim mandatas typis, partim nondum editas, publicæ luci donavit. Juvencius per annos quinque & viginti Rhetoricam Gallicæ juventuti, in regio Ludovici Magni collegio Societatis Jesu, explicuit, & Cadomi partim, partim Parisiis orationes suas habuit. Quindecim illarum sunt, ornate omnes & venustæ; pleræque in laudibus Regis Christianissimi enarrandis decurrunt. Prima de Trajecto ad Mosam expugnato agit; ostendere conatur altera, Burgundiam Sequanorum, quem liberum Comitatum vocant, nunc maxime, postquam Regis Galliarum esse

cœpit, dici oportere liberam. Et Flandriam, nisi tota Gallica sit, felicem esse non posse, tertia probare annitur. Quarta panegyricum exhibet Ludovico Magno, religionis vindici scriptum, licet eloquentius hic quam verius in Reformatorum religionem orator invehatur. Quinta Ducis Burgundiæ genethliacum exhibet, & quam falso ac periculose ingenii gloria novitatis defensoribus tribuatur, oratio sexta ostendit. Septima Ecclesiæ Parisiensis; octava Lutetiæ panegyricus est. Nona, quid sibi Gallia de Burgundiæ Ducis institutione debeat polliceri, commonstrat. Decima, Galliam nunquam magis invictam quam anno 1690, nunquam vincere digniorem fuisse; undecima, res anno 1692 prospere in Gallia gestas virtuti Gallicæ deberi, non fortunæ, probare intendit. Duodecima, quam est populis optanda pax, tameruditatis bellum litterarium expetendum esse, demonstrat. Decimæ tertie argumentum est, Gallos anno 1696, dum agere nihil videntur, plus quam annis superioribus egisse; & decimæ quartæ, gentem Gallicam unam omnium esse, cui religio debeat plurimum, quæ plurimum religioni debeat. Ultima denique laudationem exhibet funebrem Henrici Borbonii, Principis Condæi, e Gallico P. Bourdalove in Latinum a Juvencio conversum. Hæc sunt elegantissimarum orationum argumenta. Tam Latine & eloquenter ad unam omnes sunt scriptæ, ut non possint non cum summa voluptate legi. Juvencius certe, qui jam olim Horatium, Juvenalem, Martialem & Terentium edidit, eruditisque illustravit annotationibus, quid dicendo valeat, orationibus his commonstravit.

CORNELII VAN BYNCKERSHOEK JCTI AD L.
*Axiōtis de Lege Rhodii de Fictu Liber Singularis, &
 de Dominio Maris Dissertatio.*

Hagæ Batavorum apud Johannem Verbeffel J. F. 1703, 8.
 Constant 16. plag.

Clarissimum Autorem, Libro singulari obscuram Legem
Clæta explicantem, adjectaque Dissertatione pactorum, Juris
 stricti contractibus incontinenti adjectorum, nodos solerter sol-
 ventem, in Actorum nostrorum Supplementis Tom. III. Sect. V.
 stitimus.

sticimus. Jam simile specimen, ex elegantiori magisque recon-
 dita Jurisprudencia Romana depromptum, idem exhibet, dum ce-
 lebrem *l. p. de L. Rhod. de jactis* luculento commentario illustrat,
 ac de Meris dominio insuper differit. Egerunt quidem hac de
 re jam alii, sed quæ illi dixerunt, Noster non dicit, cui, ut ait in
 Præfatione, nunquam vacat describere, scribere vacat aliquando.
 Post relata memoratæ Legis verba Græca & Latina, novem capiti-
 bus singula exequitur Autor doctissimus. Primus labor est circa
 Legis inscriptionem: *Volusius Mæcianus ex Lege Rhodia*; quæ
 & autorem Legis, & librum, in quo illa sit relata, innuit, au-
 toritate codicis Florentini Noster censet, ac Gothofredi, Mæcia-
 num hæc scripsisse *libris Publicorum*, & verbis *ex lege Rhodia*
 indicari, hunc locum ex Jure Rhodio, quod nobis superest, esse
 descriptum, existimantis, sententiam refellit, adjiciens librum
 Mæciani *ex Lege Rhodia* singularem, linguaque Latina conscri-
 ptum videri, ac Legem nostram nonam ex actis Imperialibus,
 non vero, ut putat Gothofredus, ex autoritate sive præfatione
 Legum Rhodiarum, quæ hodie circumferuntur, probabiliter de-
 scriptum a Mæciano esse. His præactis, transit Noster ad ipsa Le-
 gis nonæ verba, inter quæ primo occurrit libelli supplicis inscri-
 ptio: *Deprecatio Eudæmonis Nicomediensis ad Antoninum Impe-
 ratorem*. Circa hanc ostendit Autor consultissimus, a veteri
 Interprete non esse recedendum, cum *deprecari* sit, non juxta
 vulgum, sed Latinorum præstantissimos, etiam *valde precari*; quic-
 quid Gellius in contrarium somniaverit. Supplicansem vero fu-
 isse hominem e Nicomedia Bithyniæ, cui Eudæmon fuerit nomen,
 ac direxisse illum preces ad Imperatorem Antoninum, quo nomi-
 ne quis veniat, non liquere; probabile tamen esse, ut vel Pius,
 vel Marcus, non aurem Caracalla, vel Heliogabalus, intelliga-
 tur. Inde succedit Eudæmonis propositio, cujus pars, *Domine
 Imperator Antonine. Naufragium in Italia facientes*, Nostro
 varia adnotandi ansam præbuit, & quidem primo, de appella-
 tione Domini, aliqua ille observat, postea refellit eos, qui in
 textu Græco pro *ναυφράγιον*, legi jubent *ναυάγιον*: licet enim
 non tantum vox *ναυφραγία*, sed & tota locutio, *ναυφράγιον
 ποιεῖν*, Latina sit, nec apud bonos autores Græcos occurrat, attamen

men Thusci codicis auctoritatem obtinere debere, eaque verba retinenda esse Noster contendit, cum probabiliter sint alicujus Græculi ævi sequioris: nam translato Byzantium Imperio, Græcos eum hoc, tum aliis temporibus, multa ex Latino, Principis Populi, sermone traxisse. Imprimis tertio clarissimus Autor admonet, quod circa verba, *in Italia*, seditiose penitus tumultuentur non tantum, qui Jurisprudentiam, sed & qui Grammaticam profiteantur, in hoc tantum concordēs, delendam esse *Italiam*; nam in ea non magis opportune naufragium fieri posse, quam in mediis Alpibus aut silvis Lybiæ; præterea illa non coherere, quod naufragium in Italia factum, direptio vero Eudæmonis & sociorum apud Cyclades accidisse mox perhibeatur. Noster tamen *Italiam* servari cupit, nam *ἢ Ἰταλίᾳ* erit in mari circa Italiam Adriatico, vel Tyrrheno, vel Tarentino, vel etiam in Italiz flumine aliquo vel læu; aut si nihil horum placeat, *ἢ* erit *ad, apud vel prope Italiam*, bonis autoribus, Græcis & Latinis, eo sensu voce hac utentibus: denique nec altera ratio invicta est, cum nec locus direptionis determinetur, nec, si hoc factum supponas, absurdum sit, direptionem procul a loco naufragii fieri. Postquam laboranti *Italia* succursum est, deinde Autori placuit Criticorum in eam impetus capite intercalari redarguere, ac quid Petito, Salmasio, Cirionio, Gothofredo, *Italia* surrogare visum sit, quidque aliis, ac imprimis garrulis emendatoribus, amplius hic videri possit, expendit, addens, quod si quibusdam tantum desperationis sit, ut de *Italia* hic omni modo actum esse velint & conclamatum, eos *Æthalam*, insulam prope Samum, Cycladibus ipsis vicinam & Livio memoratam, pæce sua restaurare posse; quæ Nostri conjectura eo verisimilior videri potest, quod eandem foveat quoque Vir clarissimus Gerhardus Noodt. Cum enim hic Nostrum inviseret, eidemque penitus persuasum esset, *Italiam* in nostra Lege nona retineri non posse, significavit, se in Observationibus Criticis, propediem edendis, *Æthalam* illam Livii esse restitutum: cui Noster se, si quid mutandum videretur, eadem inter cæteras uti conjectura, ex adversariis suis continuo rursus fidem fecit. Pergit naufragus Eudæmon: *direpti sumus a Publicanis, Cyclades insulas habitantibus*. In hac oratione cum nec direptionis locus, nec genus & color

color exprimat, frustra de utroque disputari Noster admonet, contra Gothofredum imprimis, multis in posterius illud caput arguantem. Direptio facta esse perhibetur ὑπὸ τῶν δημοσίων, a publicanis, ut habet translatio vetus: alii verterunt, *servos publicos*, quos præcise asserendos esse, præcipit Gothofredus. *Publicanis* autem quo succurreret Salmasius, in Græco legi jubet δημοσίων: quas versiones & correctiones neotericorum uti Noster non improbandas esse censet, ita necessarias eas non arbitratur, ac postquam τῆς δημοσίας simpliciter *homines publicos*, versione maxime secuta, verti posse admonuerat, luxuriantes Criticorum conatus, conjecturas inanes, ineptasque consequentias argute perstringit, & in Accursii, Cyclades ad Italiam transferentis, excusationem nonnulla profert. Deprecationem excipit Imperatoris responsio, nam Respondit Antoninus Eudamoni: *Ego quidem mundi dominus*. Quam varie hic in Græco textu legatur, ac simplicissima atque quin vox δῆσιν vertatur, primo indicat Noster; cumque Antoninus, de gloria imperii magnifice præfatus, causam ad se delatam non finiat, sed incertum Eudæmonem ad Legem Rhodiam mox remittat, quam falsam inde necat Gothofredus consequentiam, secundo ostendit: inde transit ad insolentem illum titulum, quo Antoninus se *mundi dominum* vocat, quaque intentione idem videatur adhibitus, tum an credibile sit, Antoninum Fium vel Philosophum eodem uti potuisse, disquirat, temperandoque insano illi fastui unicuique medium superesse ait, si per *mundum*, intelligamus *Romanum*. Postea interpretum de illo mundi dominio, an scilicet dominium maris includat, aut recte olim Romanorum, hodie Germanorum Imperatori, vel etiam Pontifici Romano tribuatur, inepte otioseque tricantium turba Nostro vapulat; vapulant & illi, qui ineptias istas refutare sustinuerunt vapulant; denique Regum nonnullorum Orientalium protervia & furor, quibus non tantum omnium terrarum, nullis exceptis, ne forte quem angulum suffurari tentes, sed & cæli ac inferni dominos sese iactant. Persequitur responsum Antoninus: *Lex autem maris, lege id Rhodia, qua de rebus nauticis præscripta est, iudicetur*. Post indicatas varias hujus versiculi versiones, Nostro lectioni receptæ inhærendum videtur. Hinc prima verba eo sensu accipit, *lex autem est maris, quæ di-*

cat Antoninus: *est jus constitutum receptumque de rebus nauticis; me igitur, quatenus terra marisque dominum, de his non interpellare.* Sic abit Noster a divi, quos vocat, interpretibus, qui vocem *κρείν* heic repetendam censent, quasi hoc velit Imperator, *se esse dominum mundi, sed legem dominam maris*: addit tamen, nec hanc interpretationem, si recte accipiatur, esse incongruam, nec inde sequi, quod Antoninus, suo ipsius testimonio, semet imperio maris excludat: quæ nonnullorum falsa sit persuasio. Non igitur adeo obscura videntur verba Antonini, sed nihilominus nonnullos tantopere turbarunt, ut ad partes emendandi confugerint, vel etiam variis interpretationibus eorum sensum eruere fuerint conati, quorum sententias Noster expendit, ac inprimis elegantius ridet eos, qui imperium maris, legi scilicet invidentes, ventis dederint: in quem censum pertinet Samuel Petitus, qui legit *ὁ δὲ ἀνεμὸς τῆς θαλάσσης*, Salmasio laudatus & probatus. Provat Antoninus in responso suo ad Legem Rhodiam, non illam, quæ Parisiis & Amsterdami anno 1647 publicata est (hanc enim supposititiam, ac ab esuriente quodam Græculo, minus attento minusque docto impostore, confictam esse, pluribus contendit Noster) sed antiquam & veram, cujus gloria Rhodus olim celebrata est, quamque deperditam nunc frustra querimus; cumque infinita sit Cæsaris oratio, hinc vulgo existimant, Romanos olim, in causis maritimis, generaliter vero illo jure Rhodio esse usus. Sed Nostro probabilius videtur, ex legibus Rhodiis nihil apud Romanos valuisse, nisi unicam illam *de jactu*; cæteras a Romanis esse quidem confirmatas, sed solum quoad causas Rhodienses. Cum tamen Antoninus Eudæmonem, in casu factæ direptionis, ad Legem Rhodiam remittat, qui ex lege illa de jactu, apud Romanos auctoritatem habente, decidi non posse hæcenus Nostro videtur, hinc Cæsarem ista ad Rhodiensem quendam, in causa Rhodia, rescripsisse amplius censet, ac simul faterur, ex suspecta illi Legum Rhodiarum farragine, quæ hodie habetur, nullam præcise designari posse, ad quam Cæsar Eudæmonem remiserit, utut Mornacius capitulum primum eo transferat. Absolvit tandem Antoninus responsum: *Quatenus nulla nostrarum legum adversetur. Hoc idem Divus quoque Augustus judicavit.* Duo hic exhibentur versiculi. Primum, quoad lectio-

lectionem Græcam, sibi ubique fere constare, ast in eo Latine transferendo, varie tritari Interpretes Noster observat, cumque in eo habeatur exceptio, quoad Legum Rhodiarum observationem, ipse vero paulo ante, usum laudatarum legum ad causam Rhodiam restrinxisset, hinc ulterius arbitratur, Rhodiorum ἀνομιαν a Romanis non aliter esse confirmatam, iisdemque legibus suis uti permissum, quam si hæ Romanis legibus non adversarentur; alioquin Romanas, etiam apud Rhodios, legibus Rhodiensibus prævaluisse. Alter versiculus uti variantibus lectionibus aut versionibus non adeo est obnoxius, ita duo circa eum quærentur, *cujus ille sit*, & quis *per Augustum intelligatur*? Nostro probabile videtur, esse illum Antonini, & per Augustum intelligi Octavianum Augustum, etiam quoad utrumque aliter sentit Gothofredus. Postquam ista scripserat doctissimus Autor, ad eum perlata est Dissertatio ad Legem nostram nonam, Lugduni Batavorum anno 1698 conscripta. Adjecit igitur ἐπιβλεψα, in quo eam strictim cum ἐπιρροίαι sua recenset. Inter alia, Autoris illius observationem, qua ab specie facti, quam Eudæmon retulit, non necessario alienam esse omnem de Jactu inspectionem contendit, cum jactus naufragium vel sequi vel antecedere potuerit, laudat Noster, ex eaque in rem suam hoc efficit, sententiam, quam de partiali legum Rhodiarum apud Romanos auctoritate antea proposuerat, nunc subsistere, quamvis responsum Antonini de causa Rhodiensi (ad quam alias illud Nostro restringendum videbatur) non accipias; cum stante Autoris illius conjectura, probabiliter Antoninus Eudæmonem ad Legem Rhodiam de Jactu, apud Romanos etiam valentem, ablegaverit.

Dissertatio de *Dominio maris*, quam libro singulari Noster subjecit, novem capitibus itidem constat. Primo præsupponit ille, dominia rerum ex naturali possessione coepisse, nec diutius durare, quam possessio corporalis adsit. Quod igitur dominium ultra possessionem hodie nonnunquam daret, id non quidem effectum esse universalis aliquo generis humani pacto, quod absurde nonnulli asserant, sed unice dependere a lege civili, vel a foederibus gentium specialibus, eo fine inter ipsas celebratis. Ex quo etiam (quod hucusque non apparuisse putat) apparere amplius arbitratur Noster, quo sensu in *l. 5. ff. de Just. & Jur. ex jure gentium dominiorum distin-*

tinctio esse dicatur, nempe eo jure pactis foederibusque agnatum esse
 & probatum illud jus, quod dederat antiqua occupatio, seu potius
 illud jus, quod amissa possessione amittebatur, extensum esse ad
 eas regulas, quibus in civitate reguntur rerum dominia. His præ-
 suppositis, ad mare, terræ proximum, Noster progreditur, ejusque
 dominium acquiri pronunciat, si quis navi una vel pluribus eo ani-
 mo in vacuum ejus possessionem venerit, cumque a possessione do-
 minii durationem suspendat, hinc continuam possessionem eatenus
 adesse censet, quatenus mare continenti potest haberi subditum,
 i. e. quousque tormenta exploduntur. E mari proximo ad exterum,
 in quod civitas e terra dominari nequit, pergit Noster, ejusque
 dominium habili occupatione acquiri, ac perpetua possessione inter
 gentes conservari censet; cum lex civilis, quæ ultra possessionem,
 dominium extendere solet, inter liberos populos autoritatem non
 habeat, nec pacta eo sine inter eos iniri soleant. Ex navigatione,
 autem, intentione habili velut animata, & occupatio & possessio, e-
 jusque continuatio colligitur; quibus mediis Romanos olim domi-
 nium maris Mediterranei & Britannici tenuisse, Autor existimat,
 adjiciens, non ex armorum gladiusque potentia possessionem ac do-
 minium maris præcise æstimandum esse, sed si quis vel una scapha
 occupet mare non occupatum & possessum, isque eadem scapha,
 dominii animo, pergat navigare idem mare, eum jure optimo cen-
 seri dominum, nec nisi per injuriam inde submoveri. Ex sola igitur
 navigatione possessionem ac dominium maris exteri judicandum
 esse, a quo non recte abeant Strauchius & passim Saldenus, qui crea-
 tis domi archigubernis, propositis edictis, aliisque vanis & tralatitijs
 jubendi imperandique modis, possessionem maris servari sibi per-
 suadent. Inde porro colligi Noster vult, hodie nullam gentem
 dominium maris exteri sibi asserere posse, cum nulla interruptam
 detentionem docere queat, a qua tamen unice proprietas depen-
 deat. De cætero, occupatione & possessione non tantum imperium,
 sed & dominium maris acquiri dicendum esse; hinc etiam consueti
 dominii effectus, a Nostro per partes explicatos, hic asseri debere.
 Ex his principiis Anglos, maris Britannici dominium sibi asserentes,
 strenuumque eorum patronum Saldenum Noster submovet: licet
 enim actus nonnulli, dominium illud probaturi, adducantur, attamen

men navigationem dominii acquirendi intentione factam, eaque data, possessionem perpetuam ex suis hypothesebus postulat; infra quæ labor Seldeni subtitit, cum hodie nulla elassis, imo ne una quidem navis, quæ Populi Anglicani nomine mare Britannicum naviget, adduci queat. Hinc non invidet Noster Seldeno splendida testimonia, quibus ille ad tuendam Gentis suæ gloriam, longe lateque superbit; cum dominium maris ab errantium testimoniis arcessi haut par sit, imo a veris etiam marium nominibus ad eorum dominium inferre non liceat. Plus momenti quidem adferre videntur gentium, Anglorum illud imperium agnoscentium, testimonia, sed si, cum possiderent Angli, imperium sit agnitum, nihil, cum non possideant, agnitum videbitur; siquidem id quisque præsumitur cogitasse, quod juris est, atque adeo id, quod Noster circa dominium maris antea præsupposuit: quod si autem ultra actualem possessionem, dominium Anglorum, a nonnullis agnitum sit, id agnoscentibus quidem, non vero aliis, nec in specie Belgis, præjudicabit, eum res inter alios acta aliis nec profit, nec obsit. Eandem sententiam in Venetos, dominium maris Adriatici sibi tribuentes, Noster pronunciat. Licet enim variis, ac in specie decantatæ illius desponsationis annuæ, argumentis dominium defendi soleat, attamen cum non continuo hodie mari incumbant Veneti, illud negare iisdem non dubitat; nam, ut amplius sciscit, incumbimus equidem, ubi classes nostræ, aliis jure fugatis, animo domino navigant, sed has ubi domum revocavimus, desinimus possidere, & cum possessione amittimus dominium, & quotquot sunt dominii compendia. Aliud dicendum esset, si vel quævis navis, navicula, scapha, cymba ad tuendam possessionem maris vela dare atque iterare cursus pergat reliquos; sic enim nec mari, nec dominio excedimus. Pro Genuensibus, asserendo Ligustici maris dominio, fortius quidem philosophari volunt videri Gentis istius Scriptores, dum eos, ad tutelam laudati maris, classem triremium perpetuam habere contendunt: hinc nisi remiserit illa gnævitas & studium possidendi, fere est ut Genuenses maris Ligustici dominos Noster renunciaret. Verum cum ex idoneis autoribus intellexerit, habere eos triremes, sed domi, non in Ligustico, cætera eas non armare, nisi e republica esse videatur, mare a vicinis Afris purgare, vel si quid his est simile; hinc vere-

tur idem, ut remiserit possidendi accuratio, & Genuenses maris Ligurici dominio exciderint. Id magis expeditum videtur, Regem Gallie injuria imperium in mari Mediterraneo sibi arrogare. In gratiam Gentis suae seu Belgarum mentiri non vult Noster, sed iis tantum modestiae esse ait, ut usu maris exteri & fructu contenti, nec dominium sibi adsciscant, nec aliis invident, qui sola nominum superbia delectantur. Sententiae igitur totius haec est connexio: Oceanus, quae patet, totus imperio subijci non potest, pars potest, sunt & maria mediterranea, quotquot sunt, omnia. Nulla tamen pars Oceani, neque ullum mare mediterraneum ditione alicujus Principis tenetur, nisi quae in continentis est imperio. Est mare liberum, quod non possidetur, vel universum possideri nequit; erit tamen clausum, si post justam occupationem in fatis sit, ut possessione non interrupta teneatur. Post haec nonnulla testimonia, quibus maris dominium adfirmatur, nec non exempla quaedam Gentium, quae maris potitae esse perhibentur, adducit clarissimus Autor, ac quousque illa ex hypothesebus suis admittat, amplius edisserit. Inde Grotium, mare liberum, i. e. natura sua dominii expers, pronunciantem refellit, ac Juris Romani auctores (quorum memoria Nostro semper fuit eritque, donec ipse erit, sancta, secus ac Welwodo ac Seldeno, iisdem ignorantiam juris naturalis, vel oscitantiam quandam imputantibus, visum est) non eo sensu maris communionem asseruisse ostendit, ac si mare omnino non possit fieri proprium, sed quod, illorum aeo, maxima sui parte occupatum possessumve non fuerit, imo forte nulla, si exterum spectes.

D. CHRISTOPHORI HELVICI ELENCHI Judaeici. M. ANTONII PROBI Oratio de Monarchia regni Israelis. RAPHAELIS EGLINI, Iconis Tigurini, Captivitatis Babylonica Historia. Cum THOMAE CRENIII praefatione, notis & indice.

Lugd. Batav. apud Abrahamum de Swart, 1702, 8.

Alphab. 1. pl. 12.

Cum a prudentiorum nonnullis rogaretur Clarissimus Crenius, ut in utilitatem Christianae religionis, studiosorumque sacrae Theo-

Theologiæ, Christophori Helvici Elenchos Judaicos denuo ederet, tantum abest, ut ipsorum honestissimis refragari voluerit desideriis, ut potius, pro indefessa sua, quam in opuscula Theologorum Lutheranorum ab interitu vindicanda impendit, diligentia, abunde etiam iisdem satisfecerit, additis tractatibus duobus aliis, quos huc non male quadrare existimavit. Posteaquam enim Elenchos Helvici Judaicos e Disputationum Giessensium tomo quarto & quinto repetiit, Antonii Probi, Pastoris quondam Islebientis, de Monarchia Israël's Orationem, quam veluti nehumilem, nec abjectam, nec nimis altam & exaggeratam, plenam tamen gravitatis, concinnam & distinctam laudat, juxta primam illius editionem Islebii A. 1586 curatam subnectit, librumque claudit Disputatione, ut vocat, bene cocta Raphaëlis Eglini, Iconio Tigurini, Marpurgenfis Theologi, de Historia captivitatis Babylonicæ, habita A. 1607. Nec omissurum se fuisse dicit Edonis Hilderici Frisii Orationem de Politia & Hierarchia populi Judaici, itemque Clarissimi Christophori Cellarii dicta de captivitate Dissertationem, nisi utraque se destitui cognovisset. Præfationem interea prolixam satis, sed & admodum eruditam, tribus his opusculis præmisit, in qua id imprimis agit, ut scripta eorum largo numero recenscat, qui Gentilium & Judæorum maxime conversionem promovere intenderunt. In notis autem, quæ solis fere Elenchis Helvici subjiciuntur, nonnulla de adventu Messia, p. 30. & an Jesus noster Nazarenus verus sit Messias? p. 35, de Pseudo-Messias p. 34, de sex millenariis annorum mundi p. 33, de Judæis, an inter Christianos tolerandis? p. 194, de usuris eorum, p. 218. & similibus hinc inde differit.

*CLARISSIMORUM VIRO RUM AD GEORGIUM
CASPARUM KIRCHMAIERUM Epistole, quæ supersunt,
cum ejusdem Epistolis nonnullis ac Poëmatibus, ex Museo
GEORGII GUILIELMI KIRCHMAIERI,
G. C. Fil. Græc. Lit. Prof. Publ.*

Wittebergæ, apud Christ. Theoph. Ludovici, 1703. in 8.
plag. 19.

Quamvis plurimi fortassis epistolas suas ad amicos familiariter scriptas, in scriniis possessorum abscondi perpetuisque tenebris sepeliri mallent, interest tamen Reipublicæ litterariæ, ut eæ imprimis, quæ eruditionis aliquam partem spectant, in lucem protrahantur. Quod probe secum perpendit Clarissimus Georgius Guilielmus Kirchmaierus, Parentisque adeo sui, venerandi olim Academiæ Wittebergensis Senioris, scrinia, quæ his talibus refertissima existimavit, sedulo excussit; quanquam, nescio quo fato, longe minorem, quam quidem speraverat, earum copiam reperit. Noluit tamen publico invidere, quicquid dignum clariori luce statuit; unde in præsentis syllogæ non eas solum exhibet epistolas, quæ ad Parentem ipsius ab aliis, utpote Ismaële Bullialdo, Jo. Henr. Bœclero, Hermanno Conringio, Samuele Strykio, Georgio Hieronymo Welschio, Henr. Oldenburgio, Dan. Georgio Morhofio, Jo. Ludov. Hannemanno, Ottone de Guerike, Jo. Dan. Majore, Antonio Magliabechio, Jo. Hevelio, Gerardo Abbate Luccensi, Jo. Georg. Grævio, cæteris, perscriptæ sunt; sed istas etiam, quas ad hos aliosque vicissim ipse exaravit. Et istarum quidem 39, harum vero 12 numerantur. Nec est, ut rerum memoratu dignarum vacuas easdem quisquam statuat; quin messem potius sat uberem Lecturis pollicemur, e qua perexiguum heic exhibemus spicilegium. Pag. 2. Bullialdi de LXX Interpretibus mens, & p. 5 de sententia Erasmi Schmidii circa Sibyllas Bœcleri censura habetur. Pag. 9. Conringius remedium adversus malum hypochondriacum subministrat, idemque p. 11. Zieglero succenset, quod Grotio se valedixisse, testatus fuerit. Pag. 15. seqq. Welschii, Oldenburgii, Klengelii commendatitiæ de noctiluca constante Kirchmaieriana comparent. Pag. 33. Jo. Dan. Majoris ratio studendi sistitur. A p. 62 ad 67 duabus in epistolis Georgius Leonh. Modelius ad varias de Windshemio, urbe, quæstiones respondet. Pag. 76 f. Gerardi, Abbatis Luccensis, de Thasiorum quodam nummo sententia exponitur, & p. 81 f. idem de barba Caroli M. differit. Pag. 84 de Hagestolziis per epistolam cum Kirchmaiero agit Tobias Eckhardus. Pag. 86. Frid. Ferd. Illmerus, Comes de Wartenberg, gratiam singularem, qua Imperator LEOPOLDUS Academiæ Wittebergensem complectatur, multis verbis celebrat.

Inter

MENSIS JULII A. M DCCIII. 33

Inter eas vero, quas ad alios scripsit Kirckmaierus, præcipue sunt, quas de Cometis, & illo imprimis, qui A. 1680 illuxit, ad Wedelium, Weigelium, Volcamerum, Hevelium dedit; sed insuper, ne cæteras penitus intactas relinquamus, pag. 97. Boeclero de Landgraviis Thuringiæ sciscitanti respondet; p. 108 f. phænomena quædam magnetica in scenam producit; p. 114 de pyrophagis ad Jo. Dan. Majorem disserit; p. 116. Jo. Baptistæ Colverti laudes decantat; p. 129 f. Hevelium consolatur, ob ejus opera, organa, manuscripta, machinas & pretiosa alia, quæ ignis A. 1679 absumserat; p. 137 vitam suam recenset Henningo Wittenio, p. 144 f. ad epistolam superius memoratam de Thasiorum nummo provocat Abbatem Luccensem; p. 157 f. de conceptione hominis & de animæ propagatione, quæstiones varias proponit Frederico Ruyschio; p. 161 scriptorum abs se editorum & typis de novo excusendorum catalogum Frid. Benedicto Carpovio consecratum textit. Stipantur hæc epistolæ nonnullis Kirckmaieri poematibus, quæ pro varia occasione passim emergente, modo ad personas principes, modo ad viros eruditos, modo ad urbes resque alias direxit Autor. Sed & hæc appendicem peculiarem nacta sunt, Editoris nempe duo programmata, alterum de *Pharsalia* Oratoris, alterumque de Sibyllinis Oraculis, ac duas dissertationes Mathematicas de Witteberga.

BURCARDI GOTTHELFFII STRUVII BIBLIOTHECA JURIS SELECTA, secundum ordinem litterarum disposita, atque ad singulas partes Juris directa. Accessit Selectissima Bibliotheca Juris.

Jenæ, apud Ernestum Claudium Bailliar, 1703, in 8.
Alph. i. plag. II.

Institutum est Auctori Clerico, notitiam rei litterariæ secundum singulas disciplinas tradere, & cum inter has paratior ad prolium haberet Bibliothecam Juris, eandem præmittere voluit. Duodecim hæc capitibus absolvitur, in quorum primo agit de scriptoribus, qui vel bibliothecam, vel vitas Istorum composuerunt; secundo de fontibus juris Civilis, Græci, Francici, Germanici & Novi; tertio

tertio de commentariis ad diversos fontes juris ; quarto de scriptoribus , qui historiam , ideas , systemata , vel controversias juris ediderunt ; quinto de scriptoribus , qui integra opera juris , decisiones & consilia ediderunt ; sexto de scriptoribus , qui regulas , logicas , antiquitates & lexica juris scripserunt ; septimo de scriptoribus practicis ; octavo de bibliotheca criminali ; nono de bibliotheca feudali ; decimo de bibliotheca juris canonici ; undecimo de bibliotheca juris publici . Tandem capite duodecimo adnectit bibliothecam juris selectissimam , maxime juris studiosi . In quovis capite certas fecit sectiones , prout ordo rei litterariz postulabat , ita ut primo semper exhibeat fontes cum commentariis , historiam , compendia , systemata , consilia & alia , prout se invicem sequuntur , uti ordinem dispositionis singulari indice expressit . Non autem ipsi propositum fuit , singulos libros exponere , sed prout titulus etiam præ se fert , selectiores solum . Et quidem inter hos ubique notat , qui præcipui , adjectis nonnunquam brevibus judiciis . Addidit in fine indicem tum dispositionis , tum auctorum alphabeticum , ut eo melius usui esse posset ipse labor , atque in singulis accuratam rei litterariz dispositionem exhibuit . Promittit etiam præcepta sua generalia rei litterariz , quæ , uti percepimus , jam sub prelo sudant , & reliquas disciplinas eadem methodo exponere .

JO. HENRICI FEUSTKINGII, HISTORIA CLERO-Gamia Evangelica, sive de primo Sacerdote marito Lutherano, Bartholomæo Bernardi, Schediasma.

Vitembergæ, apud Gottfridum Zimmermannum, 1703, 4.

Constat plag. 9. in 4.

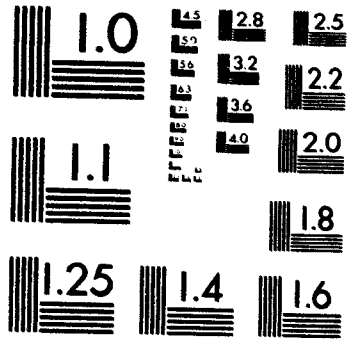
Multi sunt, qui existimant, Carolostadium primum inter sacerdotes inivisse matrimonium, postquam Lutheri auspiciis perpurgarî diviniore doctrina ac luci suæ restitui cœpit. Hunc errorem ut ipsis eriperet maxime Reverendus *Feustkingius*, Doctor Theologus, Ecclesiæ Kembergensis Pastor, Templi Cathedra-

dralis Præpositus, & Diœceseos Antistes, separatim hac de re commentatus est, evicitque, non Carolo studio, sed *Bartholomæo Bernhardsi a Feldkirchen*, qui nonnullis *Velcurio* appelletur, gloriam matrimonii, a sacerdote Lutherano tum primum initi, adferendam esse. Cujus proinde vitam copiose exponit, resque gestas eo studiosius enarrat, quo magis par esse ceniet, ut ejus memoria sancta & inviolata conservetur, qui sanctimonia & morum innocentia multis præstitit, & pro Ecclesia multum diligenterque curavit. Nostrum est, instituti summas commemorare, ductisque velut lineis efficere, ut de toto opere judicium ferri queat.

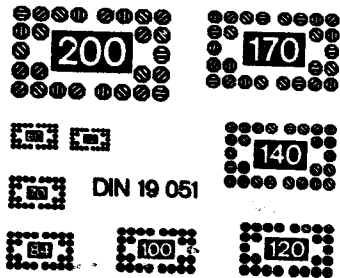
Natus *Bernhardsi* est anno 1487 Feldkirchæ (non in loco quodam Austriaco, Slynis dicto, uti perperam existimet Seb. Münsterus) agri Suevo-Carinthiaci oppido, unde natales repetere Jodocum Morlinum, Jo. Dolstium seu Dolitium, Jo. Bernhardsi Velcurionem, nostri fratrem, viros optimos & publicis docendi muneribus in Academia Vitembergensi functos, Auctor monet. Græcis Latinisque literis innutritus est Isenaci anno 1499, ubi tum Joannes Trebonius, Franciscanus, rectius paulo & exquisitius, quam ea ætate fieri consueverat, bonas literas tradebat. His excultus, divinæ humanæque sapientiæ studiis in Erfordiana Academia totum se dedit, istudque stadium alacriter decurrit, præmiis quoque, hoc est, summis Philosophiæ honoribus & *Baccalaurei Biblici* titulo, impetratis. Ast mox ampliorem laboris fructum tulit, quando Brandeburgi sacris initiatus *Hypodiaconi*, Halberstadii *Diaconi*, & Curiz in Rhætia *Presbyteri* munia ingressus est. Utut vero posthac Vitembergam concedens, Physices Aristotelicæ professionem sustinuerit, a sacro tamen studio ita abduci non potuit, quin scholas aperiret, & disputandi provinciam crebro ac solerter administraret. Dignas imprimis, ut ex Lutheri tom. I. Lat. huc apponeret, judicavit positiones Feustkingius, quas de libero arbitrio ac voluntate hominis sine gratia, præside Martino Luthero, anno 1516 exquirendas proposuit, & egregie defendit. Quod eo spectare monet, ut intelligatur, ab ista disputatione perpurgata religionis initium arcessendum esse. Cum ergo doctrina æque atque pietate maxime floreret, & imprimis Luthero contra Te-

zelium diligenter adesset, factum est, ut Henrico de List, Præposito Kembergensi, A. 1518 fatis functo surrogaretur. Accurate hac occasione tum de Kemberga uno lapide Vitemberga distante, nec non de Præpositi titulo, tum vero & de Christophoro de List, Canonico Misnensi anno 1506 mortuo, Henrici jam memorati fratre disputat, ut planum apertumque sit, eum ad hanc rem persequendam idonea præsidia attulisse. Inde ad Velcurionis matrimonium explicandum accedit, doletque, nec nomen, nec genus illius, quam thori sociam delegit, ullibi exprimi. Nuptias celebratas dicit anno 1521, eo mensis die, qui in fastis divo Bartholomæo facer est, & quem ideo *diem liberationis Pastorum* lato erectoque animo majores vocaverint. Hoc ipso vero, quod tum Wartburgi delituerit Lutherus, rerum, quæ Kembergæ gerebantur, ignarus, labefactari ac dirui illorum sententiam, qui Lutheri ausu & instinctu confecta hæc ajunt & temere pronunciant. Parum cæteroque abfuit, quin ista res Velcurionem in discrimen adduxisset, Alberto inprimis Magdeburgensi & Halberstadiensi Præfule conjugium improbante, & ut Halam veniens instituti causas exponeret, serio poscente. Sed isti obtulit apologiam (quæ Tomo II Luther. Jen. Lat. reperitur, & a Melanchthone consignata dicitur, cujus etiam exemplar Mistum in Bibliotheca nostra Paulina extat) & præterea supplicibus ad Fridricum Saxoniz Electorem literis perscriptis, facti rationes reddidit. His enarratis, confutatisque, qui Clerogamiz Lutheranæ initia a Carolostadio repetunt, Jo. Cochleæ, Stapletono, Maimburgio ac cæteris, reliquum vitæ Bernhardinæ cursum explanat, & quam charus Melanchthoni, Camerario aliisque doctis ac præclaris ejus ætatis viris extiterit, recenset. Inter mala, cum quibus ipsi consistendum fuit, prætereundum hoc non est, quod a militibus Hispanis, Saxoniam vastantibus, in museo suspensus, sed auspiciato ab uxore liberatus fuerit. Obiit venerabilis Senex Kembergæ anno 1557.

* * * * *

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1703

(DIE FEHLERHAFTE PAGINIERUNG DER
ORIGINALVORLAGE WURDE BEIBEHALTEN)

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 612 L 4°

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Augusti, Anno M DCC III.

Preussische Krönungs-Geschichte / oder Verlauff der Ceremonien / mit welchen der Allerdurchl. Großmächtigste Fürst und Herr / Herr Friedrich der dritte / Marggraff und Churfürst zu Brandenburg / die Königl. Würde des von ihm gestifteten Königreichs Preussen angenommen / etc.

Hoc est :

ACTA CORONATIONIS BORUSSICÆ, SIVE DESCRIPTIO CEREMONIARUM, quibus Serenissimus ac Potentissimus Princeps ac Dominus, D. FRIDERICUS III, Marchio & Elector Brandenburgicus, Regalem Dignitatem Regni Borussici a se constituti adsumpsit, & se atque Conjugem Serenissimam, SOPHIAM CHARLOTTAM, Electorali Brunsvicensi Domo ornam, Unctionis ritu Regem & Reginam consecrari voluit.

Coloniz ad Spreecam, 1702. fol.

Constant 2 Alphab. 13. plag.

Quod multis seculis nemo mortalium viderat, eo Serenissimus ac Potentissimus Princeps Elector Brandenburgicus FRIDERICUS III novum seculum mirifice ac splendidissime auspicatus est, novo Regno in Borussia constituto, cujus ipsemet se Regem, idemque Conjugem Serenissimam Reginam, nemine quidquam coasferente, tantum adnuente Deo, creavit. Multæ prodierunt

Uu

au-

augustæ hujus Inaugurationis Descriptiones, sed nulla plenior, neque verior hac ipsa, quam exhibemus, quia, qui collegit atque composuit, Vir Nobilissimus JOANNES a BESSER, Serenissimi Regis Borussiae Consiliarius ac Supremus Magister Ceremoniarum, non ab aliis audivit, sed vidit, interfuit, & Regis jussu egit ac ordinavit: & quia elegantissimis studiis imbutus est, more suo, id est scite ac eleganter consignavit omnia. Praefatione ad Potentissimum Regem, sub qua ipse nomen suum, ut de Autore constet, subnotavit, rei admirabilitatem prædicat, novæ prorsus post Portugalliae Siciliaeque Regna, ante sexcentos circiter annos constituta. Neque enim inde usque ulla provincia seu principatus in Regni evecta sublimitatem est, nisi Hibernia, quæ vero non novum Regem accepit, sed quem olim Regem suum respectu Angliæ, etiam Majores ejus, venerata fuerat. Et illud dignum admiratione fuit, quod sine ullius injuria, sine bello, sola virtute Regis & inde manante existimatione, quam apud magnos Principes meruerat, Borussia suam Regnum fecit, & se illius Regem. Ritus autem & ceremoniæ plane singulares fuerunt, ab ipso Rege sapientissimo ordinatæ ac dispositæ. Hæc in præfatione. Opus ipsum Nobilissimus Autor orditur a causa, qua factum fuerit, ut Borussia tanta fortuna & dignitas accresceret, quam virtutem FRIDERICI WILHELMI dicit, summi Herois Brandenburgici, qui primus nexum illum, quo Ducatus Borussiae Poloniae Regno obligatus erat, dissolverit. Addit de vaticiniis quibusdam, JOACHIMI I Electoris Brandenburgici, qui ex astrorum significatione prædixerit, aliquando fore, ut Domus sua in culmen Regium evehatur: & Boedeckeri, Pomerani poetæ, qui A. 1657, quum Regiomonti Serenissimus FRIDERICUS nasceretur, hos versus de ipso scripsit, & A. 1692 ad Eundem dato carmine repetiit:

Nascitur in Regis Fridericus. Monte, quid illud?

Prædicunt Musæ: REX Fridericus erit.

Narrationis autem initium sumit Autor ab itinere, ex Marchia in Borussiae exeunte seculo, id est mense Decembri 1700, suscepto, ut ineunte novo anno atque seculo novum decus, idque summum ac vere Regium, temporibus adderetur. Dilata autem Coronatio apparatus causa est in XVIII Januarii, qui cum appropinquaret, triduo ante sive die XV, voce præconis, præeunte æneatorum

MENSIS AUGUSTI A. MDCCIII. 331

XXIV & tympanistarum equestrium choro, & splendidissimo quoque Aulicorum comitante, instans augusta solennitas per civitatem Regiomontanam publice fuit edita. Sequenti die novus Ordo Equitum, a nigra seu Borussica Aquila nomen habiturus, institutus est, in eumque lecti Filius Regis, Regni Heres; deinde tres Fratres Regis, Dux Curlandiæ, Dux Holsatiæ, & multi Comites, aliique summi Aulæ Ministri Regiæ. Cancellarius autem Ordinis, Comes de Wartenberg, Supremus Camerarius Regis, creatus est.

Cum illuxisset dies XVIII, qui inaugurationi Regiæ destinatus erat, Rexque & Regina vestimentis Regiis induti essent, Rex sibi ipse Coronam imposuit, ipseque Sceptrum sumsit, quia nemini, præter Deum, accepta illa refert: Regiæ autem Rex Coronam, imposuit. Et hæc intra Arcem facta, antequam in Templum prodiretur. Processum dein hora X fuit ad Templum Arci conjunctum, per viam panno rufo contextam. Ordo autem deductionis in Templum talis fuit:

Post duos caduceatores, coronatis caduceis & pictis vestimentis ornatos, ac duodecim æneatores cum tympanista, antecursores Regii, & adolescentes nobiles, Regi apparentes, ibant: dein Collegia Ministrorum varia ad summum usque, seu Intimorum Status Regii Consiliariorum, ex quo præsentibus erant Illustrissimi Domini de Fuchs & de Schmettau. Post hos iterum duo caduceatores, tympanista & duodecim æneatores: dein duo Marschalli cum scipionibus, in quorum apice Aquila, insigne Regni, effigiata erat: sequebatur Cancellarius Creutz Sigillum Regni portans: post quem pari dignitate Minister (Land-Hofmeister) gestans Regni Pomum: tandem Burggravius Supremus tenens Gladium Regalem. Tum incedebat Serenissimus Princeps Juventutis, Heres Regni, & post eum sinistrorsus Gubernator ejus, Comes de Doïna. Nunc, qui omnium oculos & reverentiam in se convertit, ipse REX Borussicæ FRIDERICUS, Coronam capite gestans, Sceptrum tenens manu, gradiens sub umbraculo coccinei coloris holoserico, quod a decem nobilissimis Proceribus portabatur. Syrma purpuræ sive pallii Regalis pone Regem Minister primarius Comes de Wartenberg cum duobus Comitibus Cubi-

ulariis manu sustinebant, ne longitudine traheretur. Proximus ibat Præfectus militiæ Regni, Comes de Barfus: & a lateribus umbraculi (quod Cœlum a similitudine vocant) retrorsum tamen, Corporis custodes, inter quos medius Comes de Dohna a Reichertswalde Vexillum Regni gerens, cui ejusdem insignia intexta erant.

Regina sequebatur cum comitatu suo. Præibat Dux Holfatiæ Fridericus Ludovicus, Generalis Præfectus militiæ equestris: ipsa Regina sub pari umbraculo coronata, & utrimque a Marchionibus, Fratribus Regis, ducta processit: Aulæ Magister ejus ad sinistram ibat: Dux Holfata & ambæ Magistræ Aulicæ Regalis pallii gerebant syrma: alius autem, nobilis genere, Holfatæ Principis syrma excipiebat. Utrisque Corporis custodes succedebant, & post eos Princeps Virgo Holfata, ducta ab Regina Cubiculario de Gromkau. Tum reliquæ ex Gynæceo Reginae, & nobiles foeminae civitatis Regiomontanæ.

Ad Unctionis sacratissimum actum Rex duos ex primariis suis Theologis, tanquam Episcopos elegerat, Ursinum, Berolinensem Aulæ Antistitem, & Sandenium, Regiomontanum. Hi in atrio Templi, cum sex aliis Ecclesiæ Ministris, tribus Reformatis & totidem Lutheranis, Regem & Reginam intrantes faustis vocibus, præeunte Ursino, exceperunt: inde Rex & Regina quisque Thronum suum occupaverunt. A sacris initium factum, & cantatis hymnis Antistes alter preces recitavit huic actui accommodatas. Deinde, interjecto alio hymno, Ursinus pro concione interpretatus est Dei verba ex 1 Sam. II, 30: *Qui me honorat, eum ego quoque honorabo.* Post sacrum hunc sermonem, & cantatum hymnum *Veni Sancte Spiritus*, Rex de Throno inter clangorem tubarum & tympanorum cum comitatu suo ad aram processit, ante quam scabellum stragulis contextum erat, in quod, positus corona & scepro, genibus procubuit, & a consecratore Ursino ex balsami pyxide, quam Regis jussu Comes de Wartenberg ei obtulerat, in forma circuli sive coronæ in fronte unctus est, etiam in utraque manu ad pulsum arteriarum, precante & optante eodem Consecratore, ut cujus hoc symbolum & figura sit, Deus Spiritu Sancto ungat & corroboret Regis Majestatem. Cum Supremus Camerarius, Comes de Wartenberg, sub-

MENSIS AUGUSTI A. M D C C I I I. 333

subtili linteo unguentum deterfisset, Rex resumptis corona & sce-
ptro, cum suis ad Thronum regressus est. Deinde ad aram Regi-
na cum comitatu suo accessit, & pari ritu a Consecratore Episcopo
inuncta est, præterquam quod coronam, quæ adligata erat, non
deposuit, nec unguentum Camerarius Supremus, sed Dux Holsata
deterfit, quæ linteolum Consecratori dedit, hic pyxidem unguenti
Summo Camerario de Wartenberg. Regina quoque ad Thronum
suum reducta, Consecrator ad aram persistens publice gratulatus est:
deinde ad utrumque Thronum, comitantibus cæteris Sacerdotibus,
qui juxta altare ad latus utrumque steterant, & Regi & Reginae fau-
sta precatus est; indeque ad populum conversus, alta voce dixit:
Timete Deum, honorate Regem & Reginam; & quæ alia precandi
hortandique fuerunt formulæ.

Finitis sacris hymnoque Ambrosii & Augustini, & inter canen-
dum tormentis circumquaque explosis, Supremus Burggravius ve-
niam publicam & captivorum liberationem, gladio, quem manu
erectum tenuerat, in signum Regiæ clementiæ demisso, ex literis
recitavit: a qua venia autem Majestatis diviniæ ac humanæ violato-
res, deinde voluntarii homicidæ, tandem ob debita seu æs alienum
in vincula coniecti, excludebantur.

Tum ex Templo in Arcem eodem ordine, quo ingressio facta
erat, redibatur: & novi nummi, quibus sacrum caput Regis expres-
sum est laureatum, cum nomine FRIDERICUS REX; & altera fa-
cie Corona, cui superscriptum, PRIMA MEÆ GENTIS; novi
inquimus, tum nummi tam copiose in populum ejecti sunt, ut sin-
guli homines quidam vicenos ac plures etiam exceperint, & pan-
nus, quo via Regalis constrata erat, populo ad diripiendum, etiam
inter epulas Regias bos assus ad discerpendum permissus est, & vi-
num duobus tubis publice diffusum. Interea convivium Regale
apparatum fuit, in quo Rex & Regina sederunt Coronam in capite
& omnem Regium ornatum retinentes, nisi quod Sceptrum Ille
Cubiculario Comiti de Dohna post se tenendum tradiderat. Rega-
lis ubique magnificentia, ministrantibus Cubiculariis Comitibus.
Regi prægustavit Comes de Wartenberg: Regina Princeps Hol-
sata. Ad sederunt Filius, Heres Regni: & Regis Fratres, & Soror
Curlandia cum Filio. Ad unumquemque potum Regis & Reginae

novem tormenta majora : ad Filii, sex ; ad cæterorum Principum, tria explodebantur. Mensa sublata, & Rege, Regina, & convivis, unoquoque in suum conclave, digressis, & insignibus Regni apud Regem depositis ; qui ministraverant Proceres, laute quoque ac Regie sunt epulati.

Nox ingruerat, tegens cætera nostri Orbis : Borussia & Brandenburgicæ urbes lucebant, & inter accensa lumina pulcherrimas figuras & elegantissimas inscriptiones, Regis sui & Reginae honori dicatas, ostentabant.

Die insequenti Ordines Regni gratulationis causa Regem mane adierunt : post meridiem Regum Principumque Legati. Biduo post venationum spectacula edebantur ; & cum invesperasset, studiosi Juvenes Academiae concentu musico Regem suum venerati sunt : interjecto die Senatus Academicus Panegyrico, quem Eloquentiæ Professor Schreiberus dixit, officium Regi subjectissime fecit ; qui cum ad Collegium cum Filio & Fratribus & Primoribus Aulae venisset, ab Rectore & Collegis oratione brevi exceptus ; atque ita etiam, cum finita panegyri egrederetur Collegio, dimissus brevi sermone est. Sequentis diei vespere sera, seu nocte potius jam illapsa, ludi pyrobolici miræ artis edebantur : & XXX Januarii die, qui sacer erat & Dominicus, in Templo Palatino D. Sandenius quasi colophonem solennitatibus, ab Unctione adhuc continuatis, sancto sermone, præsentibus Rege & Regina & universa Aula, imposuit. Reliquum tempus Legatis mittendis & audiendis datum, & Regno undique de iis, quæ incolumitatem ejus præstent, est prospectum. Nunc reditus in Marchiam indictus erat, cum tres civitates, e quibus Regiomontum constat, transitoriis molibus construendis, per quas Regem dimitterent, impense operam dederunt. Diversa harum figura erat ; prima instar Pyramidis : altera Honoris templum referebat : tertia Arcum triumphalem. Et quod per omnes transitus patebat, communi nomine *Honoris Portæ* sunt appellata. Exitus ex urbe illustris fuit & magnificus. Magnus comitatus, qui præibat, oppidanus : Aulici ordinatim sequebantur : Rex equo Hispanico excedebat : Regina curru vecta octojugi : plateæ, per quas exhibatur, splendidissime erant ornatae, & tormentorum tonitru omnia personabant. Itum per Dantiscum, cujus

MENSIS AUGUSTI A. M DCCIII. 335

cujus civitatis Senatus misit, qui obviam Regi salutandi causa venirent: etiam, qui egressum urbe honorifice profsequerentur. Berolinensium autem apparatus omnium fuit illustrissimus, tam multitudine Portarum Honoris, quas vocant, (septem enira fuerunt) quam nocturnis illuminationibus & pyrobolico spectaculo; quæ cuncta Nobilissimus Autor cum emblematis suis & inscriptionibus in Appendice, quasi altera parte, copiosissime descripsit. Tandem Teutonica Carmina, ingenii sui monumenta, quæ perennius durabunt, quam cuncta cætera, adjecit. Nihil enim aptius inveniri in hoc Regio argumento, nihil exprimi verbis concinnioribus potest: ut vel solo hoc specimine, & si nulla ejus extarent alia, satis probatum dederit, in Germaniæ Poetis paucos cum illo comparari posse, anteferri forte neminem. Cæterum hæc tantum præmissa sunt minori forma & editione: eadem, sed splendidiora, & in augusta charta, atque plurimis figuris æri incisis illustrata, quamprimum absolvent artifices, subsequuntur.

*HENRICI VAGEDES, DUM VIVERET, HISTOR.
ac Eloquentia Professoris in Academia H.issio-Schaumburgi-
ca, qua est Rintelii, OPERA ACADE-
MICA.*

Francof. & Rintelii, apud Forsterum & Enaxium, 1703, in 4.
Alphab. 2. plag. 5.

Bene mereri cupiens Clarissimus Philippus Ludovicus Pastoir de Manibus sui in Historiarum atque Eloquentiæ Professione in Academia Rintelienfi antecessoris, Henrici Vagedes, ingenii ejus doctrinæque monumenta, sparsim antea vulgata, in unum colligenda corpus existimavit, atque adeo Dissertationes, Orationes item & Programmata, quæ ipsum autorem agnoscunt, ab interitu vindicavit. Dissertationes igitur comparent undecim, interque eas prima cathedram Petri considerat, & quibus artibus a Paulo IV festum ei sacrum introductum fuerit, exponit. Secunda propagationem linguæ Romanæ, dominationis profanæ sacræque arcantum fuisse probat. Tertia in causis factæ a Paulo III translationis Synodi e Tridentina in Bononiensem urbem inquirat, & i-
gna-

gnarone hujus consilii Pontifice, an conscio, eadem contigerit, explanat. Quarta de spiritu bullari & bulgari concilii Tridentini agit, & unius curiæ Romanæ arbitrio rem omnem ibi actam fuisse ostendit. Qua quidem dissertatione celeberrimus Tigurinorum Theologus, Jo. Heinr. Heideggerus, tantopere delectatus est, ut imperare sibi nequiverit, quin eam suo Concilii Tridentini Tumulo præfigeret. Quinta depositionem Childerici, & stirpe Clodovæi Francorum Regis ultimi, considerat. Sexta ludibria Aulæ Romanæ in translatione Imperii Romani observanda pandit. Septima periodum regni Aultrasiæ seu Lotharingiæ, hujusque ortum, progressum, incrementa, mutationes, Germanorum Gallorumque de eo certamina, ac tandem occasum dilucidat. Octava ad Cap. 40. Lib. IV. Annal. Corn. Taciti de reputatione disserit. Nona quæstionum Philosophico-Historicarum Decadem exhibet, ubi inter alia exploditur vulgata de origine septem Electorum opinio, quæ istam Gregorio V. & Ottoni III. attribuat, quin potius credibile esse Autor statuit, quod sensim ille numerus irrepperit; quis præcis temporibus fuerit Canonico-rum status? disquiritur; modum in distributione S. Cœnæ olim apud Germanos teneri solitum, magnopere ab hodierno ritu discrepare innuitur, ut reliqua taceamus. Ejusdem instituti sunt sequentes isthanc duæ dissertationes ultimæ, in quibus v. g. virgula mercurialis approbatur: assertio, quod Lutherus ex incubo natus fuerit, inter fabulas rejicitur; a Franciæ & Angliæ Regibus strumas ex phantasia potius & imaginatione ægrorum, quam ex vi quadam peculiari istis concessa curari, perhibetur; dari genus hominum, quod oculos aliaque sensuum instrumenta in pectore gestet, omnino negatur; sudarium S. Veronicæ & Sabaudicæ corporis Christi sindon reliquiis fictitiis annumerantur; puero-rum quoque Hamelensium exitus, & annuus in nocte Calendarum Maji strigum conventus, anilibus nugis accensetur; origo formulæ loquendi, *Ich will dich schlagen / du solt Todt ruffen / statuarum* item Rulandi in nonnullis Saxoniarum urbibus, Ordinisque aureæ periscelidis, indagatur, & quæ sunt alia. Orationum binarius est numerus, earundemque altera Panegyrica est Serenissimo Hassorum Principi, Carolo I dicta, cum is A. 1677 imperii curam

MENSIS AUGUSTI A. MDCCLIII. 337

a Serenissima Matre ad se devolutam susciperet; altera funebris in obitum Dav. Pestelii, Professoris Juris Primarii, recitata. Programmata sex maximam partem habendas a studiosis Juvenibus orationes intimant, & pauca pro instituti ratione præfantur. Singula hæc bona fide exhibuit Editor, nec quicquam faciei pristinae detraxit aut addidit, nisi quod summaria Disputationum commodiori loco, ac in exemplis seorsim editis factum antea fuerat, collocarit, & pauca quædam ἀμαρτηματα μνημονικά sustulerit. Addidit vero suam de cura Principum aliorumque Magistratum Christianorum circa oppressos fidei suæ consanguineos dissertationem, in qua post vetera exempla, Friderici imprimis Tertii, Borussiae Regis, & Caroli, Hassiæ Landgravii, prona in exules Reformatos gratia plurimum celebratur.

CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI DE LUMBRICO Terrestris Schediasma variis Memorabilibus, Curiositatibus & Observationibus illustratum.

Francofurti & Lipsiæ, impensis Joh. Christoph. Stösselii, 1703. in 8. plag. 14.

Quoniam juxta Stagiritam viliorum animalium disputationem propensionemque fastidio quodam puerili sprevisse, molesteque tulisse, dignum nequaquam est, cum nulla res sit natura, in qua non mirandum aliquid inditum habeatur; placuit Clarissimo Paullino, post industria variorum simplicium tam ex vegetabili quam animali regno petitorum examina, horis subcivis lumbricum terrestrem curiosius contemplari, arcanaque ejus accuratius rimari. Hinc methodo sibi solenni, in theoreticam & practicam partem tractatum hunc dispescit; in illa nomen, definitionem, vires & præparata lumbrici, in hac usum ejus specialem in triplici corporis regione & affectibus aliquot externis evolvens. Definit igitur lumbricum per animalculum sanguineum, frigidum, reptile, oblongo & rotundo corpore, sexuque distinctum; cujus definitionis verba singula fusius examinat. Præ reliquis Caspari Hoffmanni sententiæ, qua interstitis illa copiosa, quibus lumbrici corpus interdistinguitur, medullæ adeoque cordis loco habet, subscribere

veretur, cum annularia ista discrimina, quæ elatiora & colore candidiore conspicua corpus ambiunt, absolute in omnibus individuis non reperiantur. Multo minus Stephano Blanco assentit, qui vermes hosce, ut amphibænz quandam speciem, antrorsum retrorsumque repere, & alteram partem post se trahere putavit: cum enim in horto, subsecuta pluviam serena tempestate, vermis e terra egrediens nihil cibi reperiret, parte illa, quæ prius posterior progrediendi ordine fuerat, iterum in alium locum terræ introitum sibi aperuit; ex quo colligit, partem posteriorem, quæ antea caudæ loco fuerit, jam pro capite ei inservisse. Exinde tamen nihil probari, contendit Noster, siquidem & cancri caudæ beneficio, præsertim in aqua, non segnius retrorsum ingrediuntur, quam juxta capitis positum alias antrorsum progrediuntur; quin ad manifestam structuræ diversitatem inter utramque lumbrici terrestris extremitatem provocat. Virtutes Medicas dum recenset vermium istorum, vim diaphoreticam, diureticam & anodynâ præ reliquis commendat; inter præparata vero 1. vinum, 2. decoctum, 3. aquam, 4. succum, 5. spiritum, 6. liquorem, 7. extractum, 8. essentiam, 9. oleum, 10. sal, 11. pulverem, & 12. caput mortuum commemorat & describit. Mittimus jam curiosas observationes per totum tractatum ex aliorum Medicorum scriptis adductas: sequentem addidisse sufficet. Dederat Noster juveni XXVI annorum vomitorium, ut futurum naturæ conatum adjuvaret, monens. Hic intrusit minutam pennam anserinam, sed cum vespa forte prætervolans dextræ infigeret vulnusculum, hanc incautius retrahens, pennam digitis elapsam improvido deglutivit. Non vomuit quidem, verum quinque alvum cum *ὀψεία* deposuit. Quarto abhinc die, mane urinam summo cum dolore guttatim excrevit, mox suffaminato halitu membroque saliva sua illito, cum insigni strepitu profluxit eadem rubicunda, inque ea penna hæc anserina.

GEORGII BAGLIVI, MED. THEOR. IN ROM. ARCHIEPISC. Prof. Soc. Reg. Lond. Acad. Imp. Leop. &c. Socii, Specimen quatuor librorum de Fibra Morrice & Morbosa, cui annexa sunt quatuor Dissertationes.

Ro-

MENSIS AUGUSTI A. MDCCIII. 339

Romæ, typis Jo. Franc. Busagni, 1702. Ultrajecti, apud Gu.
vande Water, 1703. Basileæ apud Jo. Georg. König,
1703, 8. Plag. 19.

DUO fere præterlapfi sunt anni, cum *Antonii Pacchioni, Me-*
dicinam Romæ proficentis, Epistolam de novis circa solidorum
ac fluidorum vim in viventibus, ac dura Meningis structuram &
usum, observationibus, ad D. Ludovicum Testi, Medicum Vene-
tum datam, Actis infereremus; cum qua idem eodemque modo ex-
plicatum argumentum tractat præsens Specimen. In hoc enim
conspectum solum exhibet Baglivus, æque ac ille in Epistola sua,
eorum, quæ in tractatibus, quos sub manu habent, uberius eno-
danda venient. Scilicet postquam Noster multos veterum re-
centiorumque Medicorum libros lectitarat, ex ea tamen lectione
parum se utilitatis collegisse adverterat, missis cæteris libris, to-
tum Hippocratis se studio tradidit, aliquam bene medendi ratio-
nem inde assecuturus; & cum in Italiæ nosocomiis dictorum il-
lius periculum faceret, non sine admiratione doctrinæ ejus veri-
tatem, tanquam ex Tripode prodeuntem deprehendit. Cognito
nimis, Hippocratem in morborum curationibus nihil magis
præcipere quam balnea, fricationes, exercitationes, unctiones,
ustiones, incisiones partium ad ossa, ablutiones, capitis purga-
tiones per sternutatoria, ejusdem lotiones, vellicationes, suc-
cussiones, ac hujus generis remedia in solidas corporis humani
partes agentia; unde eum ad solida magis, quam recentiores
solent, respexisse hariolatus, semper solidum præcipue spectare,
ejusque vim, & elaterem, & potestatem in fluida observare ad ejus
imitationem coepit; & postquam hac de re cum Viris magni no-
minis, multæque eruditionis (inter quos supra laudatum D. Pa-
chionum commemorat) sermones sæpe numero fecerat, in hoc
argumentum penitus inquirere sustinuit. Hujus autem Specimi-
nis nunc suppeditare specimen, supervacaneum judicamus, cum
mens ipsius ex jam dictis sat pateat. Ad Dissertationes potius huic
Specimini annexas progrediemur, postquam commemoraverimus,
Baglivum de Febris Mesentericis opus novum, non e lectione
librorum, sed ab observatione naturæ petitum, magno suo operi
interspersurum esse, in quo has febres non testaceorum, antia cido-
rum, diluentium, & oleosorum usu vulgari, sed fomentis, bal-
nea-

neationibus, repetitis purgationibus, & demum educta cacochylia omni, sero lactis cichoreato vel destillato aliquo ex succis aperientibus, curari magis debere demonstrabit.

Dissertationes annexæ observationes continent & experimenta ad doctrinam de morbis solidorum maxime pertinentia. In *prima de anatomicis fibrarum, motu musculorum & morbis solidorum* agitur. Facta fibræ carneæ in debitis liquoribus maceratione, observavit ope microscopii, quamlibet earum ex plurimis ac pene infinitis aliis fibrillis, in fasciculum contractis ac parallelis, componi, quas aliæ sibi quoque mutuo parallelæ, & pares angulos cum utroque tendine constituentes, transversim interfecant, ad id potissimum factæ, ut carnearum rectarum nimiam in motu musculorum dilatationem impediunt. A qua structura fibræ membranacea in eo discrepat, quod etiam si hæc itidem plura continet filula, ista tamen magis sint subtilia, neque parallelo & recto ordine, sed irregulari, inæquali & frequenter veluti rescisso progrediantur, ut in arborum foliis, vel madida papyro microscopio conspicimus. Præcipua, si non tota vis motus, seu potentia movens musculos, in ipsis residet musculis, i. e. in peculiari fibrarum artificio, earumque cum sanguineo tomento proportionata mixtione & impulsu; spiritus vero influentes per nervos nil aliud, quam determinationem ad motum, mutationem globulorum sanguineorum inducendo præstant. Supponitur autem, quod, dato cordis sanguinisque continuo & nunquam cessante motu, fibræ carneæ majores earumque fibrillæ minimæ totidem sint veltes vel funiculi, quorum singula puncta super circulantis sanguinis guttulas, tanquam globulos solidos, veluti super totidem trochleas tracta & semicirculariter mota, superveniente spirituum determinatione, ad motum magnam vim in tendineis extremitatibus producant. At in mechanicis videmus, trochleas in absolvendis motibus fixo hæere principio, nec perenni impulsu hinc inde excurrere, ut sanguinis guttulæ per fibrarum spatia; igitur ut hoc vitetur absurdum, scytalarum ad instar moveri circa fibras, iisdemque suum impulsum continuo communicare creditur sanguis. Et quoniam globuli illi sanguinis velociter currunt, a cordis motu vehementissime impulsu, necesse est, ut fibrarum fila ad contactum

atque globulorum currentium premantur, & undulando veluti crispentur: quæ crispatura cum maxime sensibilis sit in medio muscoli, ubi sanguis velocius currit, sequitur inde, ut extremitates fibrarum singularum versus medium contrahantur, breviora fiant, & apposita sublevent ossa. Quemadmodum igitur, ad motum musculorum recte peragendum, necessaria videtur esse 1.) determinata sanguinis quantitas in ejus fibris, ejusdemque determinata velocitas, 2.) proportio debita motus & resistentiæ singulorum liquidorum, per canales suos currentium: ita horum alterum si turbetur, musculorum quoque motus inæqualis & turbatus orietur. Inter affectiones denique fibrarum maxime sensibiles tensio est & laxitas; & existimat Noster, multorum morborum causas veras, sed obscuras, difficiles & a Medicis minus diligenter quæsitas, in hoc solidorum vitiato tono, elatere, structura, mutatoque solidorum ad liquida, & liquidorum ad solida æquilibrium residere potius, quam in mille somniatis acidis, & mille fictis humorum moleculis, quas innovandi cacoëthes nostris temporibus adinvenit. Præ reliquis tamen pueri & senes cæteris ætatibus magis ad morbos observantur proclives, illi ob fibrarum laxitatem nimiam molliemque, hi ob extremam siccitatem, & ariditatem. Ex quibus deducit Noster, remedia ad vitam longam & revera dari, & talia dici debere, quæ in humano corpore elatere cum rotis & rotas cum elatere mollia, laxa & facile flexilia, conservare valent. Experimenta demum adducta eo redeunt, ut ratio pateat, qua salinæ particule in sanguine redundantes solidas partes varie labefactent, ex quarum varia constitutione chronicorum acutorumque morborum idea certior atque clarior poterit desumi.

Dissertatio II Observationes circa salivam, ejusque naturam, usum & morbos continet. Hæc ob insignes suas ac pene innumerabiles virtutes, quas in nobis fundendo, solvendo, abstergendo ac celeriter penetrando producit, primarium chylicationis menstruum pronuntiat, morbosque epidemicos & contagiosos, ea mediante ab infecto aëre conspurcata, communicari creditur. Morbosam salivam, cum talis naturæ pancreatico vel aliarum glandularum succo junctam, febres lymphaticas lentas cum

acri calore, circa vespertinas horas se exacerbante producere, docet Noster, quæ si male tractentur, facile in hæcticas, in mesentericas occultas, difficiles & lethales, facile transeant. Hinc nunquam ab ægro discedant Medici, jubet, nisi prius linguam inspiciant, utpote quæ lymphæ sanguinisque statum certius, quam alia signa, nobis ostendat. Obiter hic notamus, quod Clarissimus Author ad corrigendam lymphæ acrimoniam, ejusdemque scorbuticam dissolutionem, nec non ad stomachum confortandum, & digestionem juvandam, magno uti se fateatur cum successu potione calida ex decoctione *Ligni Carabaccii*, quod ex Indiis delatum, caryophyllis similem saporem, sed valde temperatum ac plane gratissimum, colorem vero illi caphe vel cinamomi valde affinem habet. Cæteroquin saliva a sale nomen sumfisse dicitur, hocque sal non vulgaris esse naturæ, sed de universali participare, atque intensam rubedinem lucemque vitalem, in sanguinem, mutandam & digerendam, in se continere.

Bilis, cujus observationes *Dissertatio III* exhibet, ex sale fixo & volatili, sulphure & phlegmate constat. Hinc in duodeno, ex Authoris mente, cum chylo subacido ac fere caseoso, acidoque pancreatis succo effervesceat, cum eoque intime conjuncta in alcali volatile naturæ amicum abit, viscidiores partes scindit ac divellit, massam a putrefactione præservat, & fæces præcipitat. Hinc quando eadem quacunque ex causa ad intestina non descendit, rhabarbarum ante prandium masticare jubet Noster non sine euphoria. Morbos ejus dum commemorat, lentam febriculam puerorum, cum macie, siti, anorexia, pallore, tensione, doloreque hypochondriorum &c. oriri dicit ab amurciosa bile, acri, viscida, circa jecur vicinasque partes coacta & in motu impedita: hinc loco stomachicorum, aromaticorum & deobstruentium, remedia bilem diluenda temperantia, & per alvum subducentia, habita in simul solidorum crispatorum ratione, præscribit; quam medendi methodum similiter in ictero, ab inerti & viscida bile oriundo, observat. Et cum calculi ex sale acri muratico sanguinis, & acido viscida mucagine primæ digestionis vitio facta concrevant, in vesica fellis facilius & levi de causa coguntur iidem, siquidem dicto sale summopere abundat bilis. Ex quibus

bus reddi posse rationem sibi persuadet Author, cur existentibus calculis in vesica fellea, germinent quoque tales in urinaria, & contra? item cur icterici calculosi sint, & calculo obnoxii ictero facile afficiantur? Vesicæ calculo laborantes cur pallidi, languidi, lassif, ac veluti ad motum impotentes sint, cum capitis affectibus quasi vertiginosis, ejusdemque debilitate, duas recenset causas. Primo, quia ob vehementissimum dolorem, centrum gravitatis fluidorum pene omnium inclinatur ad inferas partes circa vesicam, in quibus stimulus potens, vis & crispatura solidorum summopere viget; qua ratione superiores partes corporis, humorum debito & æquilibrato cursu destitutæ, pallent, & ob id etiam universalis languor artus corripit, caputque vertigine ac debilitate vexatur. Secundo, dum bilis heterogeneis impurisque particulis abundat, inepta evadit, quæ chylum solvat, diluat, & sanguificationis rudimentis imprægnat; quamobrem crudus indigestusque fit sanguis, pallorem inducens. Ex experimentis circa bilem factis, quorum magnam farraginem allegat, concludit 1) exiguam adesse aquæ portionem in bile; 2) bilis virtutem nil magis acueri vel augeri, quam salia lixivialia plantarum, amarasque plantas; 3) bili nihil magis inimicum esse, quam acidum.

*In ultima Dissertatione varia tractat argumenta, demonstrans, causam, quæ nos ad dormiendum cogit, non tantum in cerebro, sed maxime in solidis ac fluidis quærendam ac investigandam esse, quorum laxato tono torpor, membrorum concidentia, necessitas decumbendi in horizontali situ, & id genus alia, contingunt, quæ somnum antecedunt, vel consequuntur: aëris molem, gravitatem ac circumpulsionem, causam universalem unicam esse, quæ viventia & vegetabilia ad illum fugendum, hauriendumque per proprias fistulas cogit: falsum esse, moveri primum in respiratione thoracem animalis, & vicinum aërem pelle-re, ut pulmones ingrediatur: aërem autem inspiratum ad nihil aliud intersere, quam ut sanguinem, per pulmones circumferentem, elastica vi sua ibidem magis aucta & gravitate sua urgeat, propellat, dimoveat, & torpidum jam ac motui ineptum ad cordis fontem vivida circumpulsione perducatur; imo ut hujus magni follis motibus tota fluidorum moles, solidorumque compages in vivida
velut*

velut vibratione permanscat. Quod vero nonnulla animalia, licet aëre indigeant, sine ejus tamen usu commode vivant, a peculiari pulmonum mechanismo, & fluidorum ad eos proportione particulari, i. e. peculiari æquilibrio & resistentia pendere existimat, & curiosa testudinis anatome, quam subjungit, probat. Sic ubi de aëris gravitate locutus erat, problema solvit, cur flante borea & cælo sereno, aër gravior sit, quam austro flante, & calida constitutione; dicens, id contingere, vel quia flante austro pars quædam crassi aëris in pluvias, aut nubes concrefcit, quas halitus e terra sublati sustinent, & ita pondus minuunt; vel potius, quia boreali tempore aër sit densior, magisque compactus, propter vapores halitusque terræ cum eo mixtos, & in unum fere corpus concretos. Ideo flante borea asperior ac velut undulosus optico tubo, ob majorem gravitatem atmosphæræ, observatur aër, quam austro; montesque nivibus pleni emjnis non ita distincte sereno cælo cernuntur, ut solent nubilo. His accedit, quod aquilo dum spirat, ruit deorsum, & materiam infra cogit; contra austro rarefaciendo eandem supra attollit. Singulare est, quod a quopiam se accepisse refert Noster, Lunam videlicet, veluti dies critici solent, statutis determinatisque periodis in hæc inferiora influere, mutationesque temporum producere. Qua in re sic procedendum est: Post duas vel tres horas a facto novilunio, vide quæ temporis constitutio, qui venti tum regnent; & qualem constitutionem, qualesque ventos dictis horis observaveris, tales durabunt ad tertium diem Lunæ, ad dictam horam, qua factum est novilunium. Si tertio non mutetur, durabit ad quintum, circa dictam horam; si neque quinto, ad septimum, a 7 ad 9, a 9 ad 11, ab 11 ad 13, ab hoc ad 15, inde ad 17, hinc ad 19, a 19 ad 21, ab hoc ad 23, ab hoc ad 25, ab hoc ad 27 finem Lunaris periodi. Si quid circa mutationem ventorum, aut temporis, aut eorum durationem evenire debet, dictis diebus & ordine recensito eveniet, mutationesque majores ac magis sensibiles in quadraturis Lunæ futuræ sunt. *Quæ si certa sunt*, pergit Noster, *rationem periodorum regularium & ordinarum in diebus criticis, pro imperscrutabili hætenus habitam, exploratam nunc habebimus, & fere patefactam.* Mittimus experimenta, quæ Clarissimus Author cir-

circa sanguinem fecit: sufficit annotasse, cum ex illis probare & acida inimica esse sanguini, ipsiusque compagem immutare, contra vero alcalia non amica tantum, sed ejusdem naturæ fere affinia existere. Et cum duo sint in sanguine prima ac præcipua principia, acidum & urinosum, prout hoc vel illud in eo dominium obtinet, universam massam simili natura infici; sed acidum regnans authorem esse chronicorum, urinosum vero acutorum morborum.

J. HERMANNI DEMONSTRATIO GEMINE FORMULÆ a Celeberrimo Dn. JOH. BERNOULLI, in Actis Eruditis. Mens. Apr. A. 1701, pro multisectione anguli vel arcus circularis, sine demonstratione exhibita.

EGregiæ nimis, ac in universa Geometria perutiles Clarissimi Domini Bernoulli sunt æquationes binæ universales multisectionem anguli cujuslibet mirabili exhibentes facilitate, quam ut Geometræ ob circumseptas eis difficultates, ab earum demonstrationibus pervestigandis deterreri debeant. Si non aliunde, vel hoc saltem capite magni videntur faciendæ, quod justos *Oughbredi* & celeberrimi *Wallisii* de Sectionibus angularibus tractatus, quibus concinnandis non inutilem se locasse operam omnino eorum opinati sunt Auctores, compendiosa sua Universalitate quasi absorbeant. Haut ingratum igitur harum rerum intelligentibus existimavi futurum, si utriusque seriei infinitæ, quales laudatissimus Dn. Bernoulli citato in loco publicavit, demonstrationes ab aliquo jam tempore a me inventæ heic loci pariter comparerent. Quod ergo ut distincte fiat; centro G, radioque AG semicirculus describatur ACEF (Fig. I.), & detur arcus quilibet AB, cujus Chorda AB = a, Chorda complementi BF = b; Radius AG = q, Chorda arcus multipli AE = x, hujus Chordæ compl. = y. His ita positis, si BC = AB, rectæque BC, AC & BG ductæ intelligantur, sient $\triangle ABC$ & BGF similia, ergo BG

(q). BF (b) :: AB (a). $AC = \frac{ab}{y}$ = chordæ arcus dupli,
Chorda AD arcus tripli ABCD invenietur ex consideratione
Y y qua-

TAB. IV.
Fig. 1.

quadrilateri ABCD segmento ACD inscripti, notum enim est, BC in AD + AB in CD = AC in BD, hincque obtinebitur

analytice $AD = \frac{abb}{99} - a =$ Chordæ arcus tripli ipsius AB.

Chorda arcus quadrupli, quæ est AE, hoc pariter modo elicietur, quia in quadrilatero ACDE AC in DE + CD in AE =

AD in CE, inde colligitur esse $AE = \frac{ab^3}{9^3} - \frac{2ab}{9}$. & ita por-

ro in infinitum. In primis autem id in hoc negotio notandum, ut talia assumantur quadrilatera, quorum alterutra ex diagonalibus dupli arcus chordæ semper æquetur; super hoc enim principio sequens facile constructur Tabella,

a	Chorda arcus simplicis
$\frac{ab}{9}$	Chorda arc. dupli prioris
$\frac{ab^2}{99} - a$	Chord. arc. tripli
$\frac{ab^3}{9^3} - \frac{2ab}{9}$	Chorda arcus quadrupli
$\frac{ab^4}{9^4} - \frac{3ab^2}{99} + a$	Chord. arc. 5pli
$\frac{ab^5}{9^5} - \frac{4ab^3}{9^3} + \frac{3ab}{9}$	Ch. arc. 6pli
$\frac{ab^6}{9^6} - \frac{5ab^4}{9^4} + \frac{6ab^2}{99} - a$	Ch. arc. 7pli
$\frac{ab^7}{9^7} - \frac{6ab^5}{9^5} + \frac{10ab^3}{9^3} - \frac{4ab}{9}$	Ch. a. 8pli

$\frac{ab^8}{9^8}$

Tab. IV. ad A. 1703. M. Augustum. pag. 375. 382
Fig. 3.

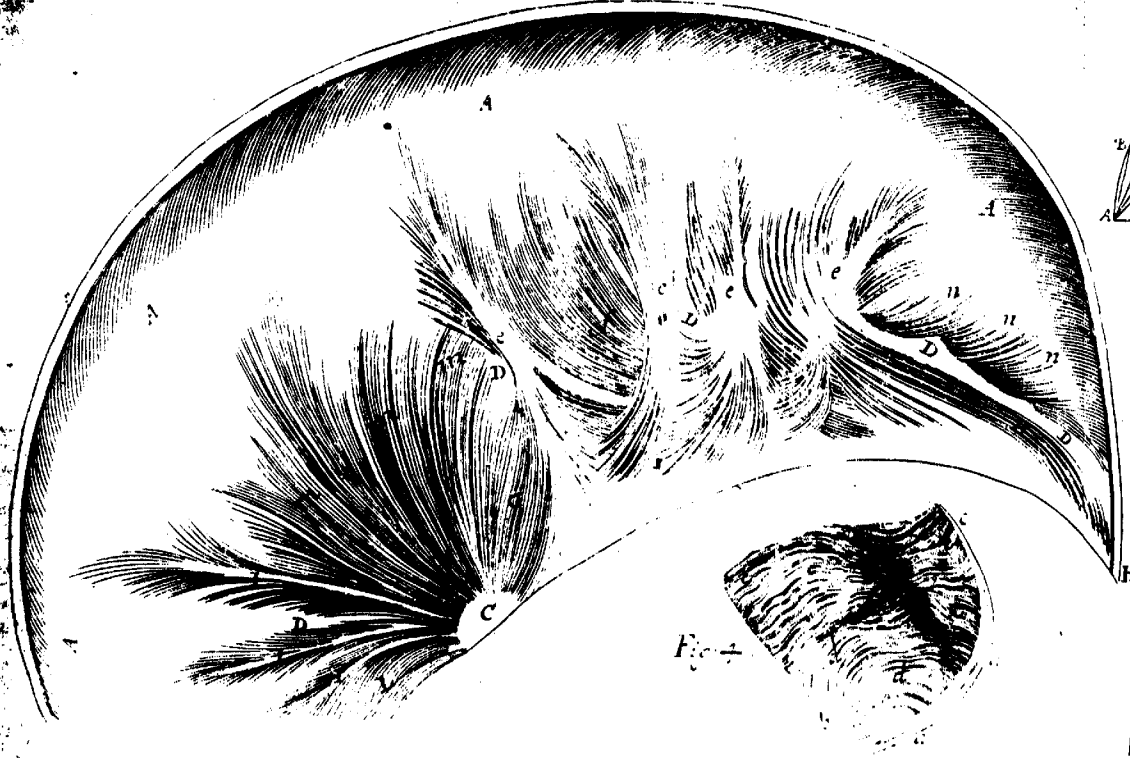

Fig. 4.

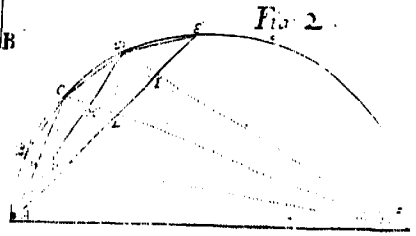
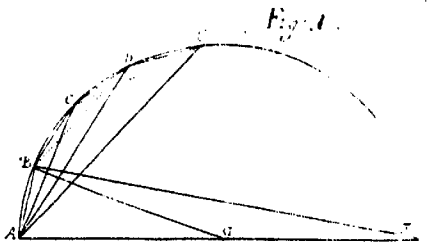

Fig. 1. Fig. 2. Fig. 3. Fig. 4. Fig. 5.

Vertical line of text on the left side of the page.

Vertical line of text on the right side of the page.

$$\frac{ab^2}{q^2} - \frac{2ab^3}{q^3} + \frac{3a^2b^4}{q^4} - \frac{4a^3b^5}{q^5} + a; c. a. 9pli$$

q^2	q^3	q^4	q^5	q^6
P	Q	R	S	T

in qua constantes hęc progressionis observantur Leges.

I. Signa + & - alternatim sese excipere.

II. Literam a , qua chorda arcus simplicis designatur, ad unicam tantum in singulis seriebus perpendicularibus P, Q, R, S, T, &c. assurgere dimensionem.

III. Coefficientes seriei P constituere seriem æqualium h. e. ex meris unitatibus constantem, literamque b ad eam ibi potestatem elevari, cujus exponents sit numerus multipli arcus unitate minutus, cui ad modum fractionis subscripta litera q ad totidem dimensiones est perducta, adeoque ponendo indefinite literam n pro numero multipli arcus, fiet huic respondens seriei

P, terminus $\frac{ab^{n-1}}{q^{n-1}}$.

IV. Quemlibet Coefficientem Seriei verticalis Q, excerpti ex serie numerorum naturalium & binario semper a numero multipli arcus deficere, potestatem vero literæ b , duabus dimensionibus esse imminutam, hocque in seriebus R, S, T verticalibus ubique obtinere, ut dimensiones ibi binario decrescant; & adjecta tabula ostendit, literam q in denominatore semper tot præcise dimensiones habere, quot litera b in Numeratore, unde pro n

multiplo arcus, seriei Q, membrum respondens erit $\frac{n-1ab^{n-1}}{q^{n-1}}$.

V. Seriei R coefficientes sunt trigonales Numeri, quorum radices quaternario a respondentis multipli numero ubique deficient, adeoque terminus hujus seriei in Casu indefinite Sectionis angularis, erit

$\frac{n-3. n-4 ab^n}{1. 2 q^{n-3}}$.

VI. Coefficientes seriei Verticalis S conficiunt numeros Pyramidales, quorum vero radices senario ipso arcus multipli respon-

dentis numero minores deprehenduntur, hujus ergo pro indefinita arcus multiplicatione debitus terminus erit $\frac{n-4, n-5, n-6, n-7}{1, 2, 3, 4, q^{n-7}}$

VII. Seriei perpendicularis T coefficientis omnis est numerus triangulo - triangularis, cujus radix octonario a multipli arcus numero superatur, unde $\frac{n-5, n-6, n-7, n-8, ab^{n-9}}{1, 2, 3, 4, q^{n-9}}$ responde-

bit indefinitæ Sectioni in Serie T, & ita deinceps. In genere ergo observandum erit, coefficientes serierum P, Q, R, S, T &c; esse series numerorum figuratorum haud interrupto ordine se invicem excipientes, ita tamen comparatos, ut radix cujusvis coefficientis binario magis a numero multipli arcus deficiat, quam respondens termini radix vel latus seriei proxime eam antecedentis. Hoc igitur pacto pro indefinita multiplicatione arcus cujusvis hanc invenimus universalem Chordæ expressionem:

$$x = \frac{ab^{n-1}}{q^{n-1}} + \frac{n-2, 1, b^{n-3}}{1q^{n-3}} + \frac{n-3, n-4, ab^{n-5}}{1, 2q^{n-5}} + \frac{n-4, n-5, n-6, ab^{n-7}}{1, 2, 3q^{n-7}} + \dots$$

$$\frac{n-5, n-6, n-7, n-8, ab^{n-9}}{1, 2, 3, 4, q^{n-9}} \text{ \&c; vel ponendo } q = 1$$

$$x = \frac{n-1}{ab} + \frac{n-2, ab^{n-3}}{1} + \frac{n-3, n-4, ab^{n-5}}{1, 2} + \frac{n-4, n-5, n-6, ab^{n-7}}{1, 2, 3} + \dots$$

$$\frac{n-5, n-6, n-7, n-8, ab^{n-9}}{1, 2, 3, 4} \text{ \&c. Hæcque ipsissima prima Cla-}$$

rissimi Inventoris formula primo nobis erat demonstranda.

TAB. IV.
Fig. 2.

(Fig. 2.) lisdem, quæ supra retentis symbolis excepta q, quæ ipsa diameter Circuli designabitur, ductaque perpendiculari BG ad Chordam arcus dupli AC, sient $\triangle \triangle$ ABG & FAB simi-

a, unde AF (q), BF (b) :: AB (a), AG $= \frac{ab}{q}$ unde 2 AG $= AC$

$= AC = \frac{2ab}{q} =$ chordæ arcus dupli. Sit porro AD chorda ar-

cus tripli, ductaque CK $= CD$, fiet AK $= AB$, nam quia CKD $= CDK$ (propter arcus AC & BD quibus insistantur æquales) $= BAD$, & CK ipsi AB parallela, hancque ob causam ACK $= BAC = BCA$, atque adeo AB $= AK$. Et quia AD $= AH + (HD = HK)$, HK vero $= AH - (AB = AK)$ erit AD $= 2AH - AB$; propterque allatam modo rationem si DL $= DE$, erit DL parallela ipsi AB, AL $= AC$ & AE $= 2AI - AC$ & ita deinceps. Quia ergo $\Delta \Delta$. ACH, ADI &c; & FAB similia sunt, erit

FA(q). FB(b) :: AC $(\frac{2ab}{q})$. AH $= \frac{2ab}{q}$ adeoque $2AH = AB = AD = \frac{3ab - a^3}{q}$.

It. FA(q). FB(b) :: AD $(\frac{3ab - a^3}{q})$. AI $= \frac{3ab^2 - a^3 b}{q^2}$, adeoque

$2AI - AC = AE = \frac{4ab^2 - 4a^3 b}{q^2}$. Hocque modo non dif-

ficulter inveniuntur chordæ arcuum quintupli, sextupli &c. sequenti laterculo exhibendæ.

Chordæ	Chordæ complementi	A	B	C	D	E
1 b	arcus simplici	1 0	0	0	0	0
$\frac{2ab}{q}$ $\frac{bb - aa}{4}$	arcus dupli	2 1	0	0	0	0
$\frac{3ab - a^3}{q}$ $\frac{b^3 - 3aab}{q^2}$	arcus tripli	3 3	1	0	0	0
$\frac{4ab^2 - 4a^3 b}{q^2}$ $\frac{b^4 - 6aab^2 + a^4}{q^3}$	arc. 4pli	4 6	4	1	0	0
$\frac{5ab^3 - 10a^2 bb + a^5}{q^3}$ $\frac{b^5 - 10aab^3 + 5a^4}{q^4}$	arc. 5pli	5 10	10	5	1	0
$\frac{6ab^4 - 20a^2 b^3 + 6a^5}{q^4}$ $\frac{b^6 - 15aab^4 + 15a^4 b - a^6}{q^5}$	arc. 6pli	6 15	20	15	6	0

&c; &c; &c; &c; Chordæ complementorum hoc etiam in laterculo expressa ita elici debent. Triangula CDH & AFC similia sunt
 Y y 3

Sunt, quia anguli $CD\dot{A}$ & CFA eidem arcui ABC insunt, angulique CHD (per construct.) & ACF recti sunt. Adeoque

$$CD(a). HD(-HA - AB = \frac{abb - a^3}{99}) :: AF(q). CF = \frac{bb \cdot aa}{9}$$

Ob eandem rationem $\triangle\triangle DIE$ & DAF similia sunt, eritque ideo $DE(a). JE(=AI - AC = \frac{ab^3 - 3a^3b}{93}) :: AF(q).$

$DF = \frac{b^3 - 3aab}{99}$. Atque hujusmodi chordæ complementi simili analysi, quousque placuerit, continuare licebit. Observatur iterum in adjecto laterculo constans progressionis Lex: Signa + & - ut supra alternatim etiam ponuntur. In formulis Chordarum illius verticalis seriei, ubi a unius dimensionis, coefficientes conficiunt seriem A numerorum naturalium, exponensque potestatis b est numerus multipli arcus unitate minutus. Sequens vero series verticalis, ubi a ad tres assurgit dimensiones, coefficientes habet numeros pyramidales seriem C constituentes, potestas vero ipsius b binario decrevit. In tertia serie perpendiculari, ubi a ad quintam elata est dimensionem, coefficientes formant seriem E numerorum triangulo-Pyramidales dictorum, dimensio vero ipsius b binario itidem minor est, quam in serie immediate antecedente. Patet igitur, singulorum terminorum coefficientes excerpi ex seriebus numerorum figuratorum A, C, E, &c; non immediate, ut in præcedentibus, sed per saltum intermediarum B, D &c se insequentibus. Cætera ex inspectione formularum attendenti manifesta reddentur. In formulis pro chordis compl. id observare licet, literam b ad eam præcise evectam esse potestatem, cujus index est numerus multipli arcus, in sequentibus vero membris dimensiones perinde ac in formulis chordarum, binario semper decrescere, coefficientesque ex seriebus B, D &c; excerpi in chordarum formulis præteritis. Indefinite igitur pro numero arcus multipli ponendo n ut supra, ei respondebit in se-

rie figurata B quantitas $\frac{n \cdot n - 1}{1, 2}$. In serie C, $\frac{n \cdot n - 1 \cdot n - 2}{1, 2, 3}$. In serie

D,

D, $\frac{n \cdot n-1 \cdot n-2 \cdot n-3}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4}$ In serie E, $\frac{n \cdot n-1 \cdot n-2 \cdot n-3 \cdot n-4}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5}$ & ita in infinitum;

ubi statim patet, hujusmodi terminos coefficientes esse binomii ad indefinitam potestatem n sublatis. Ex demonstratis hactenus superque iis factis observationibus colligere datum est, fore tum

$$x = \frac{n a b^{n-1}}{q^{n-1}} - \frac{n \cdot n-1 \cdot n-2 a^2 b^{n-2}}{1 \cdot 2 \cdot 3 q^{n-1}} + \frac{n \cdot n-1 \cdot n-2 \cdot n-3 \cdot n-4 a^3 b^{n-3}}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 q^{n-1}} - \frac{n \cdot n-1 \cdot n-2 \cdot n-3 \cdot n-4 \cdot n-5 \cdot n-6 a b^{n-6}}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6 q^{n-1}} \&c ; \text{ tum } y = \frac{b^n}{q^{n-1}}$$

$$- \frac{n \cdot n-1 a a b^{n-2}}{1 \cdot 2 q^{n-1}} + \frac{n \cdot n-1 \cdot n-2 \cdot n-3 a^2 b^{n-4}}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 q^{n-1}} - \frac{n \cdot n-1 \cdot n-2 \cdot n-3 \cdot n-4 \cdot n-5 \cdot 16 b^{n-6}}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6 q^{n-1}} \&c ;$$

Quod si $q = 1$, q^{n-1} unitati æquivalere, alteraque emerget Clarissimi Dn. Bernoulli formula, quam demonstrandam itidem suscepimus.

Cæterum sciendum, etiam hanc posteriorem formulam alterius ejusdem nobilissimi Problematis in se quoque complecti solutionem, nempe *ex dato arcu inveniendi ejus chordam*; quod ita ex nostra formula deducitur. Arcus AB (in Fig. II) tantæ concipiendus est exilitatis, ut cum sua chorda AB vel a plane confundatur; n vero adeo magnus, ut in arcum infinite parvum. AB ductus producat arcum AE finitæ & determinatæ magnitudinis, qui vocetur f : $b \cdot c \cdot e \cdot f = na$; & quia AB ad totum Semicirculum rationem habet infinite parvam, æquabitur b chorda complementi ad semicirculum ipsi diametro q , adeoque ponendo in utraque formula loco b , q & loco $n-1$, vel $n-2$, aut $n-3$ sive $n-4$ &c; n quia numeri finiti infinito additi evanescent. Erit

$$x = na - \frac{n^3 a^3}{1 \cdot 2 \cdot 3 q q} + \frac{n^5 a^5}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 q^4} - \frac{n^7 a^7}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 7 q^6} \&c ;$$

$$\text{vel } y = q - \frac{n n a a}{1 \cdot 2 \cdot q} + \frac{n^4 a^4}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 q^3} - \frac{n^6 a^6}{1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6 q^5} \&c ;$$

Vel utrobique substituendo loco na suum valorem f ;

$x =$

$$x = f - \frac{f^3}{1.2.3q^3} + \frac{f^5}{1.2.3.4.5q^5} - \frac{f^7}{1.2.3.4.5.6.7q^7} \text{ \&c.}$$

$$\text{vel } y = g - \frac{ff}{1.2q} + \frac{f^3}{1.2.3.4q^3} - \frac{f^5}{1.2.3.4.5.6q^5} \text{ \&c.}$$

Quæ mirifice mutatis mutandis cum iis conveniunt, quæ illustrissimus in Republica literaria atque Amplissimus Dn. *Leibnitius* ante decennium de Problemate ex dato arcu ejus sinum inveniendi, edidit. Vid. Act. Erudit. A. 1693. pag. 179.

Ingeniosissimi Dn. Jacobi Bernoulli apud nos Professoris Solutio duplex subtilissima *Problematis angularis* Societati Parisiensi transmissa, brevi inter Commentarios illius Academiz propediem publicandos lucem videbit.

In aliam adhuc eamque elegantem jamdudum incidimus formulam pro hoc, quod impræsentiarum tractavimus, Problemate angulari, methodo longe diversa ab ea, quam hic impertiti sumus; eandemque profus formulam via tamen diversissima a mea pariter elicit Celeberrimus Jacobus Bernoulli, quod patebit, quam primum uterque modus lucem aspexerit publicam. Formulam, de qua loquor, hic non appono, quod ea in aliqua ex Epistolis Illustris *Newtoni* ad *Oldenburgium* A. 1676 data, sed neque methodo ad eam perveniendi neque demonstratione stipata extet, quæque videri potest in Tomo II Operum *Math. Rever. Wallisii* pag. 348. & Tom. III. pag. 625.

CORPUS JURIS VENATORIO-FORESTALIS ROMANO-GERMANICI Tripartitum, olim opera ac studio **AHASVERI FRITSCHII** J. U. D. Com. Palat. Caf. Cancellarii *Schwartzb. &c.* compilatum, nunc altero tanto adauctum, cum Prefatione **SAMUELIS STRYKII** J. C. Reg. Maj. Pruss. Consiliarii intimi & Antecessoris in alma *Fri-dericiana*.

Lipsiæ, impensis Joh. Ludovici Gleditschii, 1702, fol.
Constat 18. alph.

A Hasverus Fritschius, rerum patriarum, dum viveret, eximie peritus, ac variis libris, quos vel ipse composuit, vel edidit curavit, etiam post fata notissimus scriptor, anno 1675 publici juris fecit Corpus Juris Venatorio-Forstalis Romano-Germanici tripartitum, quod nunc Johannes Ludovicus Gleditschius, Bibliopola apud Lipsienses integerrimus ac de re libraria meritisissimus, altero tanto auctius exhibet, Illustri Strykio præfationem addente, in qua id demonstrandum sibi sumit Vir summus, quod restricta venandi libertas in Germania, ex prohibito armorum usu refutetur, ex quo ille amplius infert, militibus seu vasallis olim jus venandi, tam in Germania quam alibi, semper liberum fuisse, cum iis armorum usus non tantum non denegatus, sed & injunctus fuesit. Isto igitur rerum statu, ut amplius ille censet, neque ab Imperatore Vasallis illustribus, neque ab his Nobilibus, jus venandi ipsum, sed solum jus banni ferini seu forestæ, der Wildbann/i, e. jus alios a venatione in certo districtu excludendi, per investituram concessum est. Hinc eorum sententiam, qui per vocem forestæ seu foresti sylvam tantum, vel arbores ibi contentas denotare arbitrantur, & infrequens non esse in Germania, ut uni debeat jus forestæ, die *Forstgerechtigkeit* / alii autem venatio, inde amplius eliciunt, falsam esse, ultro consequitur: nam jus forestæ venationem præsupponit, ac ex nativa sua significatione jus banniendi, seu alios ab usu certi alicujus loci excludendi, denotat, adeo ut olim etiam *foresta piscium*, ac *flumina forestata*, occurrerint. Interim verum manet, quod jus forestæ & venationis semper distincta fuerint; nam qui illo, intuitu ferarum, gaudet, jus venandi quoque cum exclusione aliorum possidet, ac insuper omni sylvarum utilitate fruitur; sed qui hoc solum habet, nec alios a venatione arcere, nec cætera nemorum compendia sibi asserere potest: jurisdictionem tamen forestalem jus forestæ simul non includit, ut hæcenus illud nonnullorum assertum, daß die forstliche Gerichtsbarkeit mit der Jagdgerechtigkeit keine Gemeinschaft habe / procedat. Olim igitur investitura cum banno ferino, plenum jus venandi præsupposuit ac inclusit, sed Principes successu temporis a Nobilibus emtione, permutatione similive contractu, majorum ferarum persecutionem sibi quaesiverunt,

runt, inde invaluit distinctio *der Ober- und Unter-Jagten* / & tandem etiam, quod penitus ab usu Germaniæ prisce alienum est, ac ante duo circiter secula auditum non fuit, *der Ober- und Unter Wildbann*. Ad quam recentiore præxin etiam pertinet assertum illud hodie admodum solenne, *concessa venatione tantum concessam esse venationem inferiorem*: quæ omnia Vir Illustris eo sine disseruit, ut quanta opus sit circumspectione, in literis investiturarum antiquioribus interpretandis, inde intelligatur. Opus ipsum quod attinet, ut olim, ita nunc etiam tripartitum idem comparet. In prima parte variorum Autorum, nempe Sebastiani Medices, Georgii Mohr, Friderici Pruckmanni, Francisci Zonetti, Sebastiani Khraiffieri, Ahasveri Fritschii, Helfrici Ulrici Hunnii, Jacobi Ottonis, Noe Meurers, Ferdinandi Christophori Harprechti, Christophori Feschii, Ernesti Friderici Schröteri, Johannis Thomæ Cludii, Anonymi cujusdam, & Ottonis Menckenii, de re venatoria tractatus & dissertationes exhibentur. Pars secunda varia variorum Jctorum, nimirum Schurffii, Cohtmanni, Merckelbachii, Gøedenii, Befoldi, Pistoris, Richteri, Everhardi, Pruckmanni, Wehneri, Cravettæ, Coleri, Jctorum Argentoratensium, Klockii, Finckelthufii, Carpzovvii, Berlichii, Heigii, Speckhansii, Frankii, Biedenbachii, Lynckeri, Strykii, Harprechti, Maurittii, Rivini, ac imprimis Heroldi, consilia, responsa, decisiones vel observationes adducit. Tertia pars ordinationibus variorum Imperii Statuum repleta est: hoc loco igitur comparent sanctiones & mandata rem venatoriam in ditionibus Saxonis, Lusatia, Altenburgensibus, Hennebergicis, Magdeburgensibus, Bavaricis, Brunsvico-Luneburgicis, Württembergensibus, Hassiacis, Mecklenburgiacis, Anhaltinis, Schwarzburgicis, Stolbergensibus, Mompelgardensibus, Hohenloicis, Ruthenoplavicis, Prussicis, Marchicis, Angria & Westphalia, concernentis. Huic parti tertiæ accesserunt tres Appendices, quarum prima Cyriaci Spangenbergii Theologi de venationum usu & abusu disquisitionem, secunda Ahasveri Fritschii venatorem peccantem, seu tractatum de peccatis venatorum, tertia varias ordinationes serius transmissas Electorum Saxoniorum & Brandenburgensium, ut & nonnullorum Saxonie Ducum sistit. Hæc brevis

vis totius operis delineatio est, ejus habitum usumque tam ex indice materiarum generali, quam rerum speciali, quem copiosissimum adjici curavit solertissimus Bibliopola, amplius intelligere licet. De cætero uti, judicio Illustris Strykii, in præfatione antea laudata, inter cæteros antiquiores Scriptores, qui rem venatoriam Germanicam tradiderunt, eminet opus Noë Meureri, utpote cum ex eo plerique hauserint, qui quicquam secundum Germaniæ mores de hac materia scripserunt: ita in universum Scriptores modo indicati non easdem præsupponunt hypotheses. Nam plerique jus venandi in civitatibus cuique vi libertatis naturalis competere, ac successive variis mediis Imperantibus assertum esse censent: alii vero imperio civili illud inesse, ac adeo neminem subditorum, sine Imperantis concessione, sibi id asserere posse, doctrina tamen non satis constanti arbitrantur. Ut nonnulla, præmissis generalibus, specialius tangamus, ex Observationibus Forestalibus Consultativo-Decisivis Dn. Joh. Christophori Heroldi, Juri, judice Strykio, rerum usu & experientia exercitatissimi, ac Sacræ Regiæ Majestatis Borussiae, duorumque Electorum Brandenburgensium, ut & Reverendissimi ultimi Domini Administratoris olim Archiepiscopatus, nunc Ducatus Magdeburgensis, per semiseculum fere, Regiminis, Aulæ, Justitiæ, Consistorii, Limitum, Foresti & Venationum Consiliiarii, quædam, cum hæcenus illæ nondum impressæ sint, delibare libet. In observatione prima hic proponitur casus: Dux quidam Comitibus quibusdam in feudum concesserat sylvam, cum omnibus pertinentiis, commoditatibus, gratiis, juribus & privilegiis, nullo excepto. Comites Nobilibus sylvam memoratam, cum juribus illis non solum, sed & nominatim, cum jure venandi superiore & inferiore, in subfeudum dederunt, quod jus etiam subvasalli, Domino feudi supremo sciente & patiente, exercuerunt; sed Comitum & Vassallorum familia extincta, dominioque directo sylvæ subinfeudatæ ad Ducem, velut supremum feudi Dominum, in solidum reverso, Nobilibus subvasallis jus venandi laudatus feudi Dominus amplius relinquere haud vult, causatus, in sui præjudicium, illud a Comitibus in subfeudum vasallis non potuisse concedi, cum in literis investituræ id expresse non sit concessum. Hinc o-

ritur quæstio : an jus venandi hodie ita ad Regalia minora pertineat, ut nemini illud in proprio fundo, superiori licet jurisdictione instructo, exercere; ac cum sylva expresse in subfeudum alii concedere liceat, nisi a domino territoriali de eo sit discrete & literaliter investitus? Contra necessitatem diserte expressio- nis, adeoque pro vasallo & subvasallo, urgetur investituræ primæ generalitas, singulorumque verborum in ea contentorum em- phasis; deinde quod ex jure communi, venationes pro fructibus sylvæ habeantur; tertio quod jus venandi in literis investituræ ex- ceptum, probari nequeat; inprimis cum quarto non ex tempore præsentis, sed antiquissimo illo, quo concessio facta est, investi- turæ interpretatio peti debeat. His accedit, quod quinto, quæ ge- neraliter, implicite & tacite fiunt, perinde vera sint suoque gaude- ant effectu, ac ea, quæ specialiter & discrete peraguntur; præter- ea jus venandi nec olim ad Regalia pertinuerit, nec hodie ratio- nibus satis validis illis annumeretur, adeoque a multis. eximis Jctis ad servitutes reales, vel personales, aut jurisdictionales, imo ad pacta personalia, aut ad ejusmodi reservata, quæ facile communica- ri soleant, referatur. Hinc nisi dissentientes, & jus venandi ad Re- galia certo pertinere, ac dominum feudi illud nec potuisse nec voluisse concedere, probaverint, omnis eorum labor irritus se- ptimo existimatur; maxime cum octavo Jcti Lipsienses, Witte- bergenses & Helmstadienses, suo suffragio vasalli & subvasalli cau- sam tueantur. E contrario pro domino feudi his rationibus cer- tatur. Primo quod sub locutione generali ea, quæ ob singula- rem affectionem quis excepturus præsumatur, quale utique sit jus venandi, non contineantur; deinde, quod jus illud ad Regalia pertineat, hæc autem nemini privato competant, nisi titulum & specialem concessionem, aut immemoriam præscriptionem do- euerit, adeo ut non pauci Jcti existiment, venatione licet no- minatim concessa, attamen inferiorem solum esse intelligendam. Quibus præsuppositis, ad rationes prioris sententiæ respondetur, venationes ne quidem jure communi ad fructus fundi referri, cum eodem ferè non jure soli, sed simpliciter jure capionis, acquiran- tur; deinde solidis rationibus ostendi non posse, quod jus ve- nandi ad servitutes reales, personales, jurisdictionales, aut pacta per-

personalia spectet. Postro laudata investitura generalitas, ob peculiarem juris venandi indolem, sine effectu esse existimatur, ut non opus sit, ejus a generali concessione exceptionem speciatim probare, maxime cum jam ab antiquissimo tempore jus venandi Regalibus fuerit annumeratum, nec adeo sub fundi accessionibus contineatur, ac implicite taciteque concedi solet; non refragantibus Doctoribus in contrariam partem allegatis, cum illi non de jure consuetudinario Germanico, sed civili loquantur, ac secundum hoc, jus venandi ad Regalia non pertinere, pronunciant. Juxta hæc adeo cum Principes, in concedendo jure venandi, non admodum liberales esse soleant, id extra specialem concessionem privatis asseri non posse contenditur, quem in finem non tantum plurium Jctorum testimonia singularia, sed & diversorum Collegiorum responsa allegantur. His ita in utramque partem disputatis, Camera Imperialis A. 1669 pronunciauit, sub-Vasallum, quantum ad venationem superiorem, melius probare debere, quod ipse ejusque majores eam usu & præscriptione acquisiverint. Sed post illam sententiam, lis tota per cessionem & refutationem, sive potius venditionem totius sylvæ composita est. In observatione secunda quaeritur: an subditi, juxta regulas rectæ rationis, ut & jura communia, contra dominum territorialem, quoad jus venandi aliaque Regalia, præscriptione se tueri queant? id quod hisce fere rationibus affirmatur. Primo quod Principes ex jure naturali obligentur ad ea, quæ ob utilitatem publicam jure positivo introducta sunt, servanda, adqueque his minimum præscriptio immemorialis obsit, conspirantibus in hoc pluribus Collegiis Judicis & Jctis longa serie relatis. Deinde quod ista sententia non tantum jure Canonico, sed & Recessibus Imperii obtineat, adeo ut per tempus immemorabile immunitatem a contributionibus Imperii acquirent, ac bona domanialia præscribere, ex vultuorum sententia, subditi possint, imò & in ecclesiasticis præscriptione se se tueri queant, negligentia ministrorum etiam dominis ipsis nocente. His accedunt tertio suffragia Jctorum Gallorum, Hispanorum, Itatorum, Anglorum, Belgarum, ut & legum exterarum, in eo consentientium, quod subditi omnia jura, quæ non tangunt superioritatem ipsam, nec competunt Principi

cipi in signum universalis subjectionis & supremæ potestatis, contra superiorem præscribere queant. Quæ in genere dicta, speciatim ad jus venandi scriptoribus applicantur, adeo, ut Dominus prohibens subditos venari in loco, in quo ex diuturna consuetudine venari poterant, violentiam iis inferre dicatur. Atque hanc sententiam Serenissimi Electores Brandenburgici, in Ducatu Magdeburgico, eatenus admiserunt, ut eos, qui, deficiente concessione expressa, immemoriam continuamque, ac ante Instrumentum Pacis Onabrugensis completam præscriptionem docuerint, in quieto juris venandi exercitio sese esse relictuos, clementissime edixerint. In observatione tertis Alexander quidam produxerat rotulum testium super asserto jure venandi, partim in iudicio, sed extra processum, partim coram Notario & testibus examinatorum, petieratque decretam manutenentiæ, contra Dominum territorii, in iudicio summarissimi possessorii concedendam. Quærebatur, an tale decretum roganti impertiendum sit? Ita visum est Dominis Scabinis Lipsiensibus, Jctis Jenensibus, ac in simili casu Francofurtensibus, hæc ratione præcipue motis, quod Rei titulum emti venditi documentis habilibus, ac immemoriam præscriptionem testibus omni exceptione majoribus, docuerint. Ast in alio casu Domini Jcti Lipsenses pronunciarunt, in causis venationem concernentibus, momentaneum possessorium locum non habere; quam sententiam, in causa simili, Regimen Ducatus Magdeburgensis, ut & Facultas Juridica Hallensis probarunt, censente Nostro, quanquam ratio decidendi addita alio spectet; nempe in possessorio pronunciarum ideo non potuisse, quod actor non illud, sed potius actionem negativam utilem instituerit. His tria in laudata observatione adjiciuntur, primo, rotulum testium, coram Notario & testibus confectum, demonstrando juri venandi non sufficere, sed id legaliter probandum esse; secundo, in Ducatu Magdeburgico, deficiente concessione expressa, nullam aliam præscriptionem jus venandi tueri, quam immemoriam ac sine interruptione, ante Instrumentum Pacis Westphalicæ completam; tertio, in probatione juris venandi, juramentum suppletorium non videri locum habere, cum sit causa magna & ardua, quæ requirat plenissimam probationem contra territorii Dominum, qui

qui intentionem, ex præſumptione & aſſiſtentia juris plene fundatam, ac contra ſemiplenam probationem militanſtem, pro ſe habet; quanquam Facultas Juridica Erfurdenſis in contrariam ierit ſententiam, ac juſjurandum ſuppletorium admiſerit.

JO. GEORG. DORSCHÆI, DOCT. THEOLOGI

& Prof. Argent. ac Roſtoch. Primarij, ad embeas S. Jeſaia

Prophetias, earumque ſingula capita, Analyſis.

Hamburgi, apud Godofr. Libermiekel, 1703, 4.

Alphab. 1. pag. 9.

QUam in præſatione ad opus iſthoc poſthumum, primo loco celebrat Maxime Rev. Fechtius interpretandi ſacras literas rationem, juxta quam id agant Interpretes, ut omnes quaſi ſacri textus divitias & recessus exhauriant, & quicquid uſpam vel in vocum philologia, vel in contextus ſcrutinio, vel in reliquæ ſcripturæ collatione, vel in conſideratione hiſtoricæ argumento quorumlibet locorum cœvæ, vel denique in materiæ ipſius enucleatione, cogitari dicive poteſt, ſumma diligentia, labore, copia, judicio conferant in medium; ea Beatus noſter Carpzovius in Jeſaia Prophetiis exponendis dexterrime uſus eſt, dum ſingulas acque univerſas pro lectionibus publicis iſta methodo excuſſit. Et dolendum ſane, quod in publicos uſus laborem illum morte præventus Vir ſummus edere non potuerit. Equidem ſermonum ad populum e ſacra cathedra habitorum, in quibus dicta Jeſiana Evangelicis pericopis Dominicalibus & Festivalibus parallelæ enucleavit, bonam partem ipſe, dum viveret, prælo ſubmiſit; verum & hæc opera cito nimis abrupta eſt, & aliena, ut ad ſinem perduceretur, eguit induſtria. Interea dum Sebaſtiani Schmidii noviffimo in hunc Prophetam Commentario ſe delectarunt hæcenus, qui genuinum ejus ſenſum noſſe deſiderant, veterem equidem, ſed nondum hæcenus publice viſam explicationem e tenebris producit celeberrimus Fechtius, eam nempe, quæ Jo. Georgium Dorchæum, conſummatiſſimum ſui ævi Theologum, autorem agnoſcit. In hujus enim literariis reliquiis ab inſerito vindicandis, ut ſollicitum ſe jam ante geſſit inſigne hodie Academiæ Gryphiswaldenſis decus, Jo. Frid. Mayerus, quando & Dorchæanum in Marcum Commentarium, & Aphoriſmos

ejus-

ejusdem Theologiae e manuscripto edidit; ita non minus de beati Viri Manibus benemereri cupiens, laudatus Fechtius, has ejus in Jesaiam praedicationes Academicas nunc sistit, imposteriorum Exegetes Dorschei integras in quatuor Evangelistas & Apostolorum Acta superadditurus, sua instructas praefatione, in qua, qualis quantusque Theologus fuerit Dorscheus, recensita vis scriptisque ipsius, palam reddens constituit. Quam admodum vero Dorscheus in Academia Argentoratensi, auditoribus publicis aeque ac privatis, complures in libros Biblicos dictavit expositiones, breviores illas quidem, sed ad studiosorum tamen Theologiae usum apprime comparatas: ita in hunc censum & isthaec Jesaiæ explicatio merito connumeratur, in qua post praemissam singulorum capitum interpretationi apodixis, praenitentiam valide urgentem, mox accuratam subnectit analysin, qua & brevitate se commendat, & de iis, quae difficilis dubiaque videri possunt, judicium interponit, scrupulosque vero sensui obstantes removet.

ANTONII PACCHIONI REGIENSIS, PHILOSOPHI & Medici, de Dura Meningis Fabrica & Usu Disquisitio Anatomicæ.

Romæ, typis D. A. Hærculis, 1701, in 8.

Constat plæg. 9, cum figurarum generarum tabulis 5,

Etiam si Clarissimus Pacchionus ultra decennium in id incuiverit sedulo; ut opus suum novum de æquilibrio fluidorum ac solidorum, eorumque viribus & morbis, nec non duræ meningis fabrica absolveret, prout in Epistola, Actis nostris A, 1701 Mens. Septembri inserta, D. Ludovico Testi, Venetorum Medico, significaverat; variis nihilominus graviter egrotantium morbis, aliisque externis ac domesticis curis distractus atque impeditus fuit, quo minus illud publicè facere juris sibi licuerit. Amicorum interim quotidianis fatigatus precibus, id cepit consilii, ut partem salutem istius operis cum orbe literato communicaret. Presentiigitur opusculo, quod Illustrissimo Clarissimoque Viro, D. Joh. Mariae Lancisio, Pontificis Maximi Clementis XI Intimo Cubiculario & Medico a Secretis, Archiatro Collegiali, nec non in Romano Archilyceo Publico Practicæ Professore sacrum esse voluit, duræ

duræ meningis fabricam & usum exhibet; quam propter ventriculos, septa, lacertas, (quorum nomen non tam parti musculosæ, quam conspicuis quibusdam fibrarum manipulis tribuit,) & vim propulsandi spiritus, cor cerebri & fluidi nervi vocitare non dubitat. Breve ejus conspectum cognoscere qui desiderat, avolvat annum Actorum nostrorum supra commemoratum, pag. 418. & 419, atque voti sui facti superque compos fiet, ita ut plura his addere, superfluum judicemus. Ut autem mens Autoris eo melius percipiat, præcipua schemata Lectorum oculis usurpanda hic exhibere volumus. Cælo hujus opusculi experimenta & observationes practico-anatomicas, ad duræ meningis usum roborandum spectantes subjungit Noster; ex quibus paucas indicabimus. Molossus in sinistro sincipite cerebra perforat, & duram matrem delicato absque ulla læsione detectam gossypio, spiritu nitri parum imbuto, & soli ossis foramini adaptato, irritavit Noster. Canis vehementer ejulabat, sese undiquaque distortuens, quo usque renovato sæpius gossypio, nunc spiritu sulphuris, nunc vitrioli madefacto, in somnolentiam, seu potius stupiditatem, & postmodum in tremorem plane incredibilem incideret. Dempto gossypio, ablateque vulnere, animal ad se rediens omni expertus malo videbatur. Demum immixtum gossypium per duas noctes reliquit. Tum frigidos sinistros pedes, motuque prorsus expertes, dexteros calidiores, & convulsivis motibus per vices obnoxios observavit. Spuma ex ore proledebatur; oculi in gyrum aliquoties acti non integra claudabantur; canis omnino absque sensu, cum respiratione parva ac lenta apparebat, donec post 57 horas, imminuto pedetentim, anhelitu moreretur. Aperto cranio duram matrem circa terebrationem animadvertit. Nil profusus vel sensibiliter saltem, per matrem communicatum, naturalis ejusdem color ac crassities indicare videbantur. Alii sani postquam prope suturam sagittalem, decoctum anodynum per dies 15 assidue injecterat, post 8 dies ipsam surdum, & sensibus pene orbatur observavit, quousque stupidus prorsum factus, cibis haud amplius se reficiens, & levibus membrorum contorsionibus correptus, a vita decellit. Secto cranio, suturæ filamenta elongata, ac duram meningem plus quam par sit a cranio distitam, flaccidissimam, subalbam, & circa terebrationem ex decoctionis tinctura flavescen-

tem conspexit. De dolentula illa cutulorum specie, que a Bononis nomen, & fossilem ad os frontis habet, observavit, quod, si caput vel leviter aqua, vel molli aliquo liquore abluatur, facile iis visus hebetetur, & suffusio inducatur, ex pulvere autem ossis sepius oculis ad plures dies sufflato malum cessat. Quam & similia observata & phenomena ex hypothesi sua eleganter Noster explicat.

FIGURARUM EXPLICATIO.

FIGURA TERTIA.

TAB. IV. Durae Meningis mulieris, ob vulnus capitis interentis, portio superior incrassata; unicum tantum latus cum falce, & lacertis, posterioris fibrarum glomii vestigia, & intersopel postionculam adnexam, exhibens.

Fig. 3.

AAAA Meningis dimidia concavitas cerebrum completans.

B Falcis pars anterior tendinea, & reticularis, in os ethmoidaleum inserta.

C Tendo subrotundus, parum extensus, in parte infima, ad basin falcis locatus, & in medio interseptorum insidens.

DDDD Situs, ubi meninx in falcem curvatur, & hujus dorsum respondet.

eeee Lacerti pyramidales, eorumque pars veluti tendinea; & utraque, inferior & superior, fibrarum in falcem, & meningem insertio.

F Lacerti pyramidalis morbose relaxati effigies.

G Fibrae posterioris lacerti ex pyramidalibus ad subrotundum tendinem inclinantes.

H Lacerti pyramidalis anterioris productio, falcis dorso adstans, & ad os ethmoidaleum propendens.

iii Posteriores falcis lacerti a meningis orti, cum propriis fibrarum expansionibus, in subrotundum tendinem insertis.

L Lacertorum segmenta, ad intersopel, & subrotundum posterior tendinem spectantia.

mnm Fibrarum glomum posteriorem constituentium, e tergo posteriori lacerti (in meningem admodum incrassata) erumpentium vestigia, in subrotundum tendinem implantata.

nmr Vestigia fibrarum, internum meningis planum contextentium, ad falcis dorsum anterius, in valde incrassata membrana, conspicua.

FIGURARUM QUARTA

Fig. 4.

Exhibet segmentum laterale cavitatis cerebelli, cum lacertulis cau-

cau-

MENSIS AUGUSTI A. MDCCIII. 363

caudici adstantibus, & reliquis fibrarum crassiorum, in continuo latere, expansione.

- aa Pars inferior magno occipitis foramini affixa.
- b Pars superior, & interior ad foramen ovale tendens.
- c Membranae elixate crassities, qua caudicis lateri adnectitur.
- d Sinus transversalis foramen, sanguinem in jugulares vehentis.
- eee Lacertuli.
- ff Fibrarum stratum sub lacertulis excurrentium.
- g Lacerti, seu potius, fibræ crassiores continuati lateris simul coeuntes, ad foramen ovale inclinantes, cum substratarum fibrillarum vestigiis.

FIGURA QUINTA

Exhibet segmentum posticum, & superius elixate meningis, cujus planum fibrarum intimum crispatum, intestinulorum convolutioni simile apparet.

- aa Sinus tertius, sive longitudinalis, per medium sectus.
- b Superior posteriori pyramidalis lacerti per medium secti expansio.
- c Sinus tertii extremitas in laterales inclinata.
- dd Fibrarum glomus posterior, per longiorem cocturam fortius contractus.
- eee Interioris strati fibræ similiter in formam intestinulorum contractæ, & convolutæ.

CHRISTIANI HUGENII, ZELEMII, DUM Viveret, Toparcha, Opuscula Posthuma, qua continent Dioptricam, Commentarios de Viris figurandis, Dissertationem de Corona & Parbeliis, Tractatum de Motu & de Vi Centrifuga, Descriptionem Automati Planetarii.

Lugdunij Batavorum, apud Cornelium Boutesteyn, 1703, 4.

Constat 2. Alph. 19. plag. cum 24. tab. æneis.

Vtrum & meritum magnitudine, & fama vere illustrem, Christianum Hugenum, orbis eruditus ut admiratus est viventem, ita doluit mortuum. In abitu perpetui solatium edita sunt, tum Autoris ipsius voluntate, tum Virorum in Acad. Leidensi Clarissimorum, Burchardi de Volder, & Bernhardi Fullenii labore, scripta hæc posthuma, quorum & conditionem, & epitomen Editores ipsi suæ ad Lectores præfationi inseruerunt. Hinc paucis tan-

tum indicium contentorum facientes, ad ipsius libri inspectionem ablegamus harum rerum gnaros. Dioptrica ut ut dudum conscripta, novissimis tamen circa refractionem inventis instituit. Postquam enim generaliter mensuram refractionis, punctisque concursus dispersisque radiorum determinasset, cum cura id, quod in vulgaribus dioptriciis libellis forsitan frustra quaeris, agit. Perquirat nempe *aberrationem radiorum*, quae ex duplici causa oritur; vel *ex figura*, qua varie incidentes radii non ad idem punctum concursus diriguntur; vel *ex dispersione lucis*, qua idem radius in plures diffringitur, & ex una linea in triangulum quoddam quasi distenditur, unde colores generantur, uti ex accuratissimis Newtoni experimentis patet. Utraque radiorum aberratio, maxime autem posterior, in visione confusionem parit, si nimis fit; hinc in telescopiis & microscopiis certi limites sunt ponendi, ne nimis fiat angulus aberrationis huius in oculo; quod utique his sufficienter praestitit Autor, & ex hac cautela, aperturarum in vitris tuborum objectivis, & in ocularibus fovearum mensuram computat, quae longitudinum datarum est subduplicata. Microscopia pariter huius finis adaptare docet. Notari autem meretur modus conficiendarum pro microscopiis Leuvenhokianis sphaerularum, pag. 225. communicatus.

Sphaerulae quoque minores, eo facilius conficiantur, hoc modo: Fragmina vitri minima ad imam lucernae flammam, quae parte caerulea color conspicitur, admoventur, ut candescant, atque ita filo ferreo, quantum tenuissimum duci potest, excepta, ac porro dextre versata, in globulos abeunt, qui satis magni, si granum fistulae aequaverint. Ex pluribus ita paratis aliquos probos reperies, idque experieris, postquam lamellae aerea eos includeris. Quod ita fit: lamellam ex aere tenuissimo digiti latitudine, longitudine dupla complicabis, tum medium hoc rectangulum aeus cuspede perforabis; foramina opposita cotacula lavabis, ne quid seabri circa margines adhaereat, & flammam fuligine inficies, ne quid fulgidum intus retineat. Inde sphaerulam adhuc filo ferreo haerentem intra lamellam atque ad ipsa foramina inferes, pressamque confinebis adactis circum aeneis tribus clavicularibus ex filo defectis malleoque firmatis. Sic levi opera plura microscopia efficies, ex quibus quae optima seliges.

Sub-

MENSIS AUGUSTI A. M DCCIII. 365

Subjunguntur, ut theoriarum sequatur praxis; *Commentarii de formandis politioribus vitris ad telescopia*; ubi in eo ab aliorum methodis differt Autor, quod ab initio ad finem usque, non solum in patinis sphaerice excavandis, sed & vitris primum in figuram debitam rotandis, deinde ad polituram disponendis, deinde perpoliendis, omnia machinis sibi peculiaribus peraget, nihil autem motui manus libero permittit, sed lentium perfectioni motus potius regularis, quam arbitrarios & facile degenerantes convenire ratus. Modum ipsi Autori usitatum ex figuris æneis perspicere licebit.

Quæ de Coronis & Parheliis sequuntur, continent varias tantum meteororum observationes; ideam autem hypotheseos, unde causa apparitionum redduntur, brevibus indicamus. Statuit nempe Autor, ærem tum temporis confertim repletum esse effluvis humidis, pro Coronarum quidem phenomenon globulis, pro Parheliarum autem ortu cylindris, semilibratis extrinsecus, in medio sui autem rivalem operantique minorem globulum seu cylindrum retinentibus, quo nucleo opaco radii lucis transire prohibentur, donec in semilibrata vel æquosa vel glaciali parte extrinsecus, ad certum angulum refracti, tandem oculo spectantis illabuntur; quod & tabulis computatis determinatum est.

De Motu Corporum in Percussione, inquit celestatis mutue quantitatem; ubi notabile est circa questionem antehac ventilatam, quod Propos. VI de quantitate motus demonstrat, eam non semper post impulsam eandem conservari, sed vel augeri posse, vel minui.

Quæ jam ultimæ Operi ætimate summo de Horologia Oscillatorio addidit in suis propositionibus *de Vi Centrifuga*, hic aliquot novis inferis demonstratas cernere licet, ubi imprimis pendula filo annexa res discubenda adhibet, viresque eorum centrifugas ex tensione filorum sensuibus æstimat.

Tandem egregiæ artificis mechanici descriptio operi finem facit. Est illud *Automaton Planetarium*, quo anomalie planetarum omnium, ad hypothesein Copernici, sed juxta proportionem Kepleri, visui exhibentur, tanta subtilitate, ut intra viginti annos vix observabilis a celo dissensus oriri queat. Constructionem ipsam grandibus figuris æneis ita coram oculis sistit, ut illi, qui ta-

libus delectantur machinis, non solum rationem compagis hujus percipere, sed & si prudens felixque mechanici manus accesserit, facile possint hoc exemplar imitari.

JACOBI GRONOVII NOTITIA ET ILLUSTRATIO
Dissertationis nupera de morte Judæ & verbo ἀπ' ἀρχῆς
καθ' αὐτὴν.

Lugduni Batavorum apud Jordanum Luchtmann,
A. 1703, plag. 8. in 4.

JACOBI PERIZONII RESPONSIO AD NOTITIAM
nuperam.

Lugduni Batavorum, apud Jo. du Vivie & Isaacum Severinum,
A. 1703, plag. 8. in 8.

Indicavimus supra, mense Januario hujus anni, quæ de morte Judæ & verbo ἀπ' ἀρχῆς disputaverint celeberrimi Viri, Jacobus Gronovius & Jacobus Perizonius, & quam quisque inierit sententiam; jam quid præsidii ad fulciendam eam denuo attulerint, strictim persequemur. Id imprimis agre fert Gronovius, pronunciasse Perizonium, verba Act. I, 18 præter omnium veterum Patrum, Græcorum ac Latinorum, mentem a se explicata esse. Ita vero explanarat Gronovius, ut non de morte Judæ, sed de eo, quod illi jam mortuo, seu cadaveri ejus acciderit, ibi agi adseruerit. Ut ergo conficiat, perperam se hujus rei argui, Chrysoctomi, Athanasii, Aratoris, Anonymi cujusdam, & Origenis verba allegat, & quod idem prorsus sentiant statuantque (de moriente nempe egisse Matthæum) de mortuo seu cadavere agere verba Lucæ) evincere conatur. Enimvero miratur Perizonius, cur in dedicatione Exercitationum jactarit, a Pallade animum, & efficaciam inspiratam, ut magnos Viros irriso labore liberaret, ad quod venerit & junior & tardus post XV sæculorum tenebras, & militem aliquot ingenia, sed & se egregio probasse documento, res Christianas ex verbis Gentilium elucidari melius posse, quam ex omnibus horum Christianorum evanidis conjecturis, si, ut Matthæi, ita & Lucæ in Actis locum eodem modo, quo ipse, interpretati fuerint Athanasius, Chrysoctomus, & seniores ætate, qui vix XIV. aut XIII sæculis a nobis abſint. Quo vero res omnis quam ac-
cura-

curatissimo Jofuitator, fingula loca penitus perquirat, & qui fen-
 fus illorum, quævis, minutim diligenterque indagat. Locus Chry-
 fofotomi hic est: *εις βεθζον Ιουδαν θγαγε, και μεσον λαλησαι*
σπεριτες, και μετ' Ιουδαν πάντα εις γάβραν παραπεμψι. Ni-
 hil caule esse ait Perizonius, cur concludi debeat, verba *εις βεθ-*
ζον Ιουδαν θγαγε de Joda in laqueo mortuo, reliqua vero de ca-
 daverè intellexisse Chryfofotomum. Certe fi tanta vis vocula
και fit, ut illa, quæ ea connectantur, de eadem morte dici neque-
 ant, futurum, ut 1. Sam. XVII, 23 in verbis: *και ανεβηλατο τω*
δικο αυτω, και απηγατο, και απιθαν, & mandata dedit fa-
milia sua, & απηγατο, & mortuus est, vox *απιθαν* aliquid fi-
 gnificet, quod post mortem evenerit Achitopheli; imo futurum,
 ut in epiftola ad Philippenfes (cui Gronovius nihilo minorem tri-
 buat auctoritatem, quam genuinis Ignatii epiftolis) locus de Dia-
 bolo & Joda, *και βεζζον αυτω δεικνυσι, και αγχονη διδασκει,*
Et laqueum illi ostendit, & fufpensionem docet, per *βεζζον* & *αγ-*
χονη res plane diverfas denotet, adeo ut non unius mortis cir-
 cumftantiæ fub, fed diftinguantur in tempus mortis & post mor-
 tem. Non majorem vim inefle ait loco Athanaſii: *αγαγε τον*
Ιουδαν προς Πιλατον, απαγχαται Ιουδας, nec non Origenis:
απελθων απηγατο, και δι περιμεινας ιδεν τω προς τον Ιουδαν
παρα τω Πιλατω κρηματος το τελος; nam *απαγαδα* Judam,
 omnem negare, fed queri folum, qua ratione illius verbi figni-
 ficatus cum loco Actorum fit conciliandus. Neque facere cum
 Clariffimo Gronovio Aratorem, qui canat:

coeli terræque perofus

Inter utrumque perit, nullis condenda fepulchris

Viscera rupta fluunt.

Non enim inde neceffario effici, viscera effluxiffe post fufpendi-
 um in voraginem, & non ex pendente: imo Aratorem aperte
 adverfari Gronovio, dum lib. I Hift. Apoftol. v. 449 de Ario
 feribat:

Fusa ruit Arrius alvo

Infelix, plus mente cadens, lethumque peremptus

Cum Joda commune tulit, qui gutture pendens

Visceribus vacuatus obit.

De loco Anonymi ad Nestarium ita Clarissimus Gronovius censet: *manifeste eas voces Luca de cadente accipimus verba. Epistola Græca Anonymi ad Nestarium in Defens. p. 52. cum dicit: Εικός τὸ τελευθῆναι τὸ δι' ἀγχόνος αὐτὸν (ubi jam mortuus est) καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτῷ ἐκχυθῆναι . . . κἀντεῦθεν εἰς γῆν κατενεχθέντος ἐκείνου καὶ ἄνω μέσῃ λελασηκότος, ἄς. Θάμα προκίεσαι τοῖς πᾶσι ἁγίοισιν. At vero monet Clarissimus Perizonius, a Gronovio aliqua omitti; ita enim Anonymum dicit: εἰκὸς γὰρ καὶ ἀμφότερα ταῦτα γινώσκειν ἐν τῷ τότε, τὸ τελευθῆναι, καὶ δι' ἀγχόνος αὐτὸν, καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτῷ ἐκχυθῆναι. Probabile enim, utraque illa accidisse eunc simul, & consummatum eunc esse per suspendium, & viscerum ejus effusa. Ejus rei gratia puncta quoque nonnulla inserta, & hæc eiecta verba fuisse, ἄς τῷ καλωδίᾳ διαρρηγύμετος, ἢ ὡ ἀπύροστο, κἀντεῦθεν εἰς γῆν κατενεχθείας, καὶ ἄνω μέσῃ λελασηκότος, πρὸς πυγνικὸν disrupto, quo pendebat in ætro, & inde in terram delato Jude & sic medio rursus. Cæterum, ut ut Patres in suspendium & hunc verbi ἀπύροστο sensum apud Mattheum consentiant; nihil tamen consensus istum ad hæc rem facere, de sensu verborum Lucæ disputetur. Addit inde quædam de Jesuitis Dombensibus, imprimis quod agnoverint, optime se probasse, τὸ ἀπάγχαθαι latiore habere, quam solius suspendii, significationem. His perquisitis, ad ipsa verba Act. II 7, 12, accedunt, existimatque Gronovius, si simplex ibi processus actionum vivi enarraretur, frustra interponi, ergo, & ille ergo. Debuisse enim Lucam in enarratione actorum vivi progredi, & sustinuit hujus muneris partes, & comparavit &c. ut omnia de vivo intelligerentur. Sed cum magnus illic hiatus sit, par esse monstret, ut statuas, magnam Judæ istius mutationem contigisse, magnamque rerum ab illo jam mutato & misero actorum interventum declarari, a quibus referendis Lucas abhorverit, & proinde perrexit connectendo, vocula interposita, ἔτος μὲν ἐν ἐκτίσαστο &c. Responder Perizonius, particulas has intervire vel maxime scriptoribus, quando ab rei totius descriptione transitum faciant ad peculiare illud, quod potissimum de ea dicere velint, ideoque per ergo, vero & similes Latinas verti. Nexum proinde concinnum & pulchrum ver-*

verborum esse. Petrum enim, quum dixisset de Juda ductore illorum, qui ceperunt Jesum, fuisse eum etiam unum ex Apostolis, pergere jam per hasce particulas ad illud, quod potissimum exponere auditoribus suis voluerit, nempe, illum ergo Judam, qui fuerit inter Apostolos, pœnitentia sceleris ad desperationem adactum, primum pecuniam, mercedem sceleris sui, (qua deinde ager emptus fuerit facto ipsius insignis, dum vocetur ager *sanguinis*) ultro abjecisse, & dein, abjecta ita pecunia, in eadem illa desperatione præcipitem factum periisse, rupto ventre & effusis intestinis. Quæ de re dum commentatur Perizonius, notat, male a Gronovio voculas *Ἰσὸς μὲν Ἰν* verti *ille quidem igitur*, sequæ autoritate Fr. Vigerii & H. Stephani munit, & rectius per *Ἐ* vero, imo vero, *cæterum*, exponi contendit. Sed repetit Gronovius, quod Jadas dicatur agrum acquisivisse, idque præmittatur proxime ante controversa nobis verba, cumque ager ille emptus sit post mortem Judæ, verba quoque ista non de morte, sed de cadavere exponenda esse. Ad quæ, & alia, & hoc imprimis Perizonius reponit, nondum confectum esse, an post mortem Judæ ager emptus sit; certe ex verbis Lucæ id non patere, nec facile probari posse, eo quod ipse fateatur Gronovius, *orbem Christianum habuisse hucusque incertum & fluctuantem de tempore strangulati proditoris*. Plura adhuc restant commemoranda, de quibus eruditissimi Viri contendunt. Enimvero cum pleraque ita constituta sint, ut de scopo propositæ disputationis declinent, & paulo acerbius expediantur, tum ejusmodi esse intelligimus, ut scientes prudentesque a recensendis iis abstineamus.

**OBSERVATIONUM SELECTARUM, AD REM
litterariam spectantium, Tomus VII.**

Halæ Magdeburgicæ, apud Rengerum, 1703, in 8.

Plag. 30.

Quemadmodum Observationes has selectas ad rem spectare litterariam, ipse titulus indicat; ita *quartum* inter eas locum, post tres priores ad rem Medicam spectantes, quæ obtinet, conversationibus dicata est litterariis, quæ variis olim in locis, & in

Byzantinorum maxime Imperatorum bibliothecis instituta perhibentur, sed præ cæteris tamen Deipnosophistarum in museo Alexandrino conventus celebratur. Observatio V quaestionem examinat, cur mors in undis Gentilibus olim, præ aliis mortis generibus, maxime invisa fuerit? & sicut ad rationes genuinas ista refert, quod bello cadere gloriosius illi judicarent, magisque homini conventens existimarint efflare animam in aerem, ac sepulturæ insuper spem dulciorem conceperint: ita Servio imprimis contradicit & Synæsi, qui putarint, ista ratione non corpori tantum, sed ipsi quoque animo moriendum esse, cum, ex ratione sigillatim a Servio allegata, anima sit ignea. Et hæc quidem Observatio nova non est, sed jam A. 1667 Dissertatione publica a Jacobo Thomasio, Professore tum in Lipsiensi hac Academia celeberrimo, proposita: cui & ea debentur, quæ mox Obs. VI & VII de Latrocinio Gentis in Gentem referuntur, ab eodem, in Dissertatione itidem quadam Academica, quondam publico eruditorum examini subiecta. Nimirum cum binæ istæ Dissertationes summo studio elaboratæ essent, legique ab omnibus mererentur, nec ullo tamen pretio comparari a quoquam possent, laudando consilio Clarissimi Observationum Collectores eas denuo, distinctis accuratius paragraphis, eorumque summis cuique Observationi præmissis, prælo committendas censuerunt, de re litteraria hoc factio optime meriti. Obs. VIII Hieronymi Hirnhaimii tractatum de typho generis humani, sive de perverso scientiarum studio recenset. Notæ, itemque decima tertia, Paganini Gaudentii volumen de Philosophia apud Romanos illustrat, & Autorem, quod erudite, perspicue atque solide rem susceptam ubivis exposuerit, commendat; in eo autem, quod interdum se susque acriter defendat, & in alios acerbè ac contumeliose invehat, humani aliquid passum esse, non dissimulat. Obs. X loci alicujus Scripturæ sacræ Novi Testamenti illustrationem sibi sumit, dicti puta Hebr. X, 4. 5. quod hic subieimus: *Ἀδύνατον γὰρ αἷμα τῶν ἁγίων καὶ τῶν ἁγίων ἀφαιρῆν αἰμαρτίας· ΔΙΟ' ΕἰΣΕΡΧΟΜΕΝΟΣ Εἰς τὸν κόσμον ἁγεί· Θυσίαν καὶ προσφοράν ἐκ ἠθίλῃσας· σῶμα δὲ κατήτησω μου.* Huic ut sensum hæcenus inauditum inferat, ex mente nonneminis hæc præsupponit: Autorem Epistolæ ad Hebræos

bræos non tam pure, proprie ac luculenter ubivis loqui, ut e-
 ruditis lectoribus nihil cogitandum illustrandumque reliquerit;
 epistolam illam aut Hebraice primum scriptam fuisse, aut certe ab
 homine Hebræo, quisquis tandem sit; Hebræos, aut potius
 Hellenistas, sæpe vocabulis linguæ peregrinæ easdem significatio-
 nes subijcere, quascunque vocabula linguæ Hebrææ habeant;
 nomina & verba, ab Hebræis derivata, habere posse, & revera ex
 intentione scriptoris sæpe habere omnes eas significationes, quas-
 cunque verba habeant; istas significationes alias aliis obscuriores
 esse, & hanc ob causam ipsa illa nomina lectorem imprudentio-
 rem sæpe fallere, quia facile contingat, ut significatio notior &
 usitatio mentis aciem præfringat, ignotior vero & autoris pro-
 pria prorsus lateat, veluti tenebris quibusdam involuta; deni-
 que Hebræos & Hellenistas frequenter omittere nomen personæ,
 quæ aliquid egisse dicatur. Has hypotheses præsupponit Autor.
 Observationis, ut eo commodius ad sequentem præsentis loci ex-
 positionem easdem accommodare valeat. Dicit enim, *κόσμος*
 esse Hebraicum *עולם*, & significare rem abstrusam, incognitam;
 secretam personam, quæ *ἀόρατος* dicat, omissam esse cenlet con-
 sulto & ex more; unde hanc emergere orationem inquit: *quare*
ingrediens in secretum, ait David &c. Facile patere autumat, vo-
 cem *ingrediens* metaphoricam esse, atque per *secretum* intelligi
 sublimiorem sapientiam, ignotiorem præstantioremque philoso-
 phiam, unde sententia sit: *idcirco etiam David, cum occultio-*
ri illi sapientia studet, seu, cum in ignotioris philosophiæ adytis
penetrat, ait, &c. Obs. XII metallorum emendationem modico
 fructu profuturam esse innuit. Obs. XIV titulum *semper Au-*
gusti, quo hodiernum utuntur Imperatores Romani, perperam in
 lingua vernacula efferri autumat per *allezeit Mehrer des Reichs*,
 cum Augustus non tam ab auctu, quam ab augurio dicatur, & Au-
 gustus idem sit ac sanctus; unde, si rem accuratius pensitare ve-
 lis, Imperator semper Augustus eadem ratione dicatur ac sacrum
 Romanum Imperium, & sanctum potius, quam augmentem deno-
 tet, meliusque transferatur *allezeit geheiliger K. yser*. Obser-
 vatio XV vitam, mortem ac scripta Hugonis Grotii exhibet. Obs.
 XVI Imperatores, post renunciationem ab Henrico V fa-

Stam Calixto Papæ, jus in Episcopos Germaniæ haud perdidisse, probatum dat. Decima octava Jo. Launoi Dissertationem de vera causa secessus S. Beunonis in eremum approbat, & quicquid de Doctore illius aut Canonici Parisiensis horrendis in feretro vocibus: *justo Dei judicio accusatus sum, judicatus sum, damnatus sum!* tradatur, fabulis accenset. Vigesima prima atque ultima Alexandri Alefii vitam exponit.

NOVA LITTERARIA.

Quantos in Ecclesiâ Gallicana motus libellus quidam, Resolutionem Casus Conscientiæ complexus (*Cas de Conscience proposé par un Confesseur de Provence, touchant un Ecclesiastique qui est sous sa conduite, & résolu par plusieurs Docteurs de la Faculté de Theologie de Paris*) nuper concitarit, publice constat: ast originem controversiæ ac momenta non omnes forte exacte habent cognita. Tametsi enim totius negotii Historia in Novis Reipublicæ Literariæ (*Nouvelles de la République des Lettres*) Jacobi Bernardi, quæ per mensium intervalla Amstelodami eduntur, mense hujus anni Majo pag. 335-349, & plenius in Commentariis Historiæ Scientiarum & Bonarum Artium componendæ inservituris (*Memoires pour l'Histoire des Sciences & des Beaux Arts*) qui in Gallia a Jesuitis Trevoltiensibus vulgati, Amstelodami post cum luculentis accessionibus recuduntur, mense Martio p. 206-215, Aprili p. 297-314, Majo p. 372-377, exposita prostat; multos tamen esse non dubitamus, qui aut Gallice nesciunt, aut non mature satis libros hosce nanciscuntur; quorum proinde in gratiam, de ista quædam edisserere non gravabimur. Clericus quidam in Provincia, ab aliis apud Confessarium suum in suspicionem novarum & singularium circa sacra opinionum, adductus erat. Confessarius, quod absolutionem largiri homini hæreseos suspecto religioni duceret, nec inauditum tamen condemnare vellet, privatim cum eo colloquium instituit, utque mentem ejus accurate exploraret, quæstiones ipsi de novem capitibus, in quibus erroneæ doctrinæ insimulatus erat, nempe de quinque Propositionibus Jansenii, de Prædesti-

MENSIS AUGUSTI A. MDCCIII. 377

natione & Gratia, de Amore Dei, de sufficientia aut insufficientia Attritionis, de modo assistendi Missæ, de cultu Sanctorum & imprimis B. Mariæ Virginis, de conceptione immaculata B. Virginis, de libris quibusdam a Jansenistis editis, deque translatione Novi Testamenti in linguam vulgarem, & Montensi imprimis, proposuit. Cum ad singulas sincere Clericus respondisset, mentemque suam distincte aperuisset, Confessarius tamen suo iudicio diffusus, & num absolutionem deinceps delicta pro more confessuro largiri possit, nec ne, dubius, Casum conscientiæ formavit, decidendumque commisit Sorbonæ, transmissis clerici ad interrogata sua responsis, seque, quomodo gerere se deinceps debeat, instrui petiit. Re in Sorbona proposita, a quadraginta illius Doctoribus statutum fuit, opiniones istius clerici nee novas esse, nec singulares, nee ab Ecclesia damnatas, nec denique tales, ad quas deserendas adigi clericus debeat. Cum vero decretum istud quadraginta Doctorum, subscriptis cuiusque nominibus, publicatum esset, indignationem id haud levem concitavit apud alios, Jesuitas præcipue, ut apparet, quod in eo Romani Pontificis auctoritas labefactari, & sopita dudum de quinque propositionibus Jansenii controversia resuscitari videretur: ut jam complusculi libelli in quadraginta Doctores magna cum acerbitate invectivi prodirent, resque ad gravissimas contentiones spectaret. Tandem Resolutio illa Casus Conscientiæ Romæ a Pontifice *Clemente XI*, die hujus anni 13 Februarii, solenni ritu damnata fuit ac prohibita, literis insuper ad Galliæ Regem datis, quibus ut severo supplicio in auctores illius, homines novarum rerum cupidos, Janseniique hæreticis dogmatibus haud occulte faventes, constitutionesque Apostolicas per captiosas subtilitates eludentes, animadverteret, Regem Pontifex adhortabatur. Eiusdem mensis die vigesimo secundo, Archiepiscopus quoque Parisiensis, *Ludovicus Antonius* Cardinalis de Noailles, decretum promulgavit, quo & ipse Resolutionem quadraginta Doctorum condemnabat, sed ita, ut simul damnaret libellos famosos & injurios, qui oppositi illi fuerant, omnibusque pacis & concordiæ studium iusto zelo commendaret. Quadraginta vero Doctores retractare scripto priorem sententiam, decreto Archiepiscopi se sub-

mittere, ac poenitentiam de Casu Conscientiæ signato testari iussi sunt, qui & ne lautis, quibus fruebantur, beneficiis exciderent, parere, tribus tamen, Ludovico Ellies Du Pin Theologiæ in Collegio Regio Professore, cuius multoties in his Eruditorum Actis facta fuit mentio, Petrus Professore itidem Sorbonæ & librorum Censore, ac Gueffono Canonico Abbatæ S. Victoris, exceptis, qui cedere muneribus suis ac redditibus, & abire in exilium maluerunt, quam revocare sententiam, præmissa matura deliberatione semel dictam. Hæc rei gestæ qualiscunque est narratio. Ut pateat, quid admissum a clerico illo & Doctoribus fuerit tam severa censura dignum, necesse non arbitramur, ut integra Casus Conscientiæ Discussio hic legatur. Etsi enim Reverendissimus Archiepiscopus quosdam e reliquis etiam articulis contradictionum, expressionum reprehensibilium & in S. Sedem contumeliosarum insimulet, non docet tamen, quosnam eorum intellectos velit. Primum autem articulum cum inprimis atro carbone notaverit, cum Latine redditum non possumus non hoc loco exhibere. Interrogatus nempe de quinque propositionibus Jansenii famosis clericus profitetur, *semet condemnare eas, & condemnasse semper, prout etiam & sine restrictione, omni sensu, quo condemnaverit eas Ecclesia, etiam in sensu Jansenii, prout cum Innocentius XII in suo ad Episcopos Belgii diplomate explicavit. Subscripsisse se formulæ, cum id a se exigere, ejusque rei scriptum testimonium possidere. Quantum ad factum Jansenii, uti juxta decretum Domini de Perseigne (Archiepiscopi quondam Parisiensis) aut maliciosum esse oporteat, aut rudem, qui censeat, Ecclesiam parvam fidem de facto, quam de jure exigere: ita se non pari fide amplecti decisionem de facto, quam decisionem de jure, in condemnatione quinque propositionum, sed sufficere submissionem reverentiam (de respectu) & silentii erga id, quod de facto Ecclesia decidit, & quamdiu juridice convinci ipse nequeat, quod ullam propositionum condemnatarum defenderit, non debere se inquietari, aut religionem suam haberi suspectam, cum Innocentius XII, in diplomate ad Clerum Gallicanum, proxima Synodo comprobato, id prohibuerit. In hoc ergo articulo quid peccatum a clerico, & qui illum approbarunt, quadraginta Doctoribus fuerit, dijudicandum*

nos aliis harum rerum peritioribus relinquimus. Sepultam vero plane Jansenisticam controversiam omnem cupere Galliarum Regem, nemo ignorat, qui publicis edictis severe prohibuit, ne de ea in quamcunque partem aut modum disceptetur; ut adeo ab omni culpa Doctores isti, publicato intempestive suo de questione ad Jansenismum spectante iudicio, immunes forte videri queant non fuisse. Num vero Clarus Gallie infallibilitatem, etiam in questionibus facti, Romano Pontifici hodie vindicare tanto zelo velit, ut iis, qui agnoscere eam nolunt, dissensus exilio luendus sit, eum olim se in questionibus quidem fidei irreformabilem eam censuerit, nos non definimus. Unum superest, quod dissimulare nolumus, ex decreto Archiepiscopi haud obscure intelligi, Doctoribus Sorbonicis generatim quoque vitio verti, quod oblatum sibi a Confessario Casum Conscientie ausi sint decidere; cum id potius ad eiusque Diocesanos Episcopos pertinet, ad quos in casibus extraordinariis, tam in doctrina quam disciplina obvia, decidendis omnibus sit confugiendum.

Cum haec literis consignassemus, in manus forte nostras Novorum Reipublicae Literariae (*Nouvelles de La République des Lettres*) Mensis proximus Julius incidit, ex quo pag. 111 cognovimus, Pontificem Romanum, alio literis gratias egisse Regi Christianissimo, quod punire Approbatores illos Casum Conscientie sustinuerit, ac speciatim acerrimum in Ludovicum Elies Dupin ordinem prodidisse, utpote quem non dubitaveris *nequioris doctrinae humanam, temerariaque pluries Apostolica Sedis dignitatis suam appellare*; ut adeo palam sit, non nuper demum, sed dudum, scriptis aliis in lucem editis, Dupiniam Romae Curiae iam provocasse. Severissimo etiam supplicio pag. seq. typographus Morallus (*Morallus*) affectus memoratur, quod Casum Conscientie sine permissione Magistratus, cuius consensus requirendus est, typis impresserit; ad multam nempe mille librarum condemnatus, & iure artem typographicam exercendi, seu Magisterio suo (*maîtrise*) eum omni posteritate sua dejectus, typographia insuper ejus & re libraria fisco addicta. Cui relationi si adhibenda fides, patet, quanto rigore in Gallia hodie id agatur, ut Jansenismus omnino eradicator.

LIBRI NOVI.

Novum Testamentum una cum Scholiis Græcis, & Græcis Scripto-
ribus, tam Ecclesiasticis, quam æteris; maxima ex parte de-
sumptis, opera & studio Joannis Gregorii. Oxoniæ & Thea-
tro Sheldoniano, impensis Tho. Bower. Bibl. Lond. 1703. fol.

Le Nouveau Testament traduit sur l'original Grec, avec des
Remarques, où l'on explique le texte, & où on rend raison de
de la version. Par Jean Le Clerc. A Amsterdam, chez J. Lou-
is de Lorm, 1703. 2.

Ezechielis Spanhemii, Liberi Baroni & Legati Regis, Orbis Ro-
manus, seu ad Constitutionem Antonini Imperatoris, de qua
Ulpianus Leg. XVII Digestis de Statu Hominum, Exercitatio-
nes duæ. Londini, apud A. & J. Churchill, 1703. 4.

Etymologia Sacra Græco-Latina, seu e Græcis fontibus deprompta, &
lucubratione P. Nicolai de Mortier, Clericorum Regularium mini-
strantium infirmis Theologi & Generalis. Roma, ex typogra-
phia Jo. Jac. Komarek, 1703. fol.

D. Johannis Bobni, Professoris Lipsiensis, de Officio Medici du-
plici, Clinici nimirum ac Forensis: hoc est, qua ratione ille se
gerere debeat penes Infirmos pariter, ac in Foro, ut Medici eru-
diti, prudentis ac ingenii nomen utrinque tueatur. Lipsiæ, a-
pud Jo. Frid. Gleditsch, 1703. 4.

Joannis Razi, Societatis Regia Socii, Methodus Plantarum emen-
data & aucta. Accedit Methodus Graminum, Juncorum &
Cyperorum specialis. Londini, apud Sam. Smith & Benj.
Walford, 1703. 8.

Histoire de l'Académie Royale des Sciences. Pour l'Année 1700.
Avec les Mémoires de Mathématique & de Physique pour la
même année. Tirés des Registres de cette Académie. Par
Mr. de Fontenelle. A Paris, chez Jean Boudot, 1703. 4.

ERRATA.

P. 176. l. 31. post lege inferatur communcabit. P. 216. l. 6. post & 19.
inf. tabulis. P. 227. l. 6. post bina puncta, inf. hocarum a vertice duorum.
P. 228. l. 6. lege interfectionem. P. 229. l. 19. pro punctis lege puncta. P. 230.
l. 16. post semiorinata inf. in Parabola. P. 231. l. 16. post partis inf. alterius.
P. 232. l. 16. pro sicent lege sicars. P. 233. l. 19. post & inf. a, P. 368. l. 23. pro
ad. II. 18. lege ad. I. 18.

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Septembris, Anno M. DCC. III.

*CODEX APOCRYPHUS NOVI TESTAMENTI,
collectus, castigatus, testimoniisque, censuris & animadversio-
nibus illustratus a JO. ALBERTO FABRICIO, SS.
Theol. D. Prof. Publ. & h. t. Gymnasii Hambur-
gensis Rectore.*

Hamburgi, apud Benj. Schillerum, 1703. 8.

Alphab. 3, plag. 2.

NE innumeris aliis hominibus tempus terendum esset in fabulis apocryphis, aut per mille scriptores notandis, aut ad examen revocandis, uno hoc volumine collectas eas falsitatisque convictas, in Ecclesia Christi, tanquam anathema quoddam, suspendere, testimoniisque prius & censuris haud inficiendis confossas veluti dilacerare, atque ita ad usum Canonice autoritatis, quam invadere voluerunt, ineptas reddere (ad eum fere modum, quo Hesychius testatur, vestes, quæ ex spoliis vel aliunde Diis devotæ suspensæ olim fuerint, prius scilicet fuisse conseindi ac dilacerari, ne humanis usibus amplius paterent,) laudabiliter studuit Maxime Reverendus Fabricius, qui suum isthoc propositum in præfatione adversus nonnulla, quæ obijci fortassis possent, argumenta solide vindicat. In duas autem partes volumen præfens dispescuit, quarum prima exhibet Evangelia apocrypha, sive scripta subdititia de Christo, ejusque genere, parentibus, dictis, scriptis; secunda vero sistit, quæcunque de Apostolorum doctrina, miraculis, vita, epistolis, aliisque eorum nomini tributis scriptis, pari fide ac fronte variis temporibus conficta ac supposita fuerunt. Ubivis de cætero testimonia
Ccc variis,

varia, vetera æque ac recentiora, Vir solertissimus præmisit, censurasque in apocrypha hæc scripta exercitas nusquam reticuit, quin & animadversiones suas eruditissimas largo numero passim inseruit.

Tomum primum auspiciatur ab Evangelio de nativitate S. Mariæ, jactato olim sub falsis nominibus scriptoris S. Matthæi Evangelistæ, & interpretis S. Hieronymi, qui illud ex Hebraico verterit, donaveritque interpretatione liberiore Latina; cui mox ad latus jungitur Protevangelium, Jacobo, cognomento Justo, Fratri Domini adscriptum, idque non Græce solum, sed & Latine, retenta quidem versione Guil. Postelli, a Theodoro Bibliandro primum cum notulis quibusdam marginalibus edita, & in Orthodoxographis Jo. Heroldi iterum, vulgata, ita tamen, ut ubi plura in Græco sunt, ea Fabricius Noster ediderit Latine alio caractere; ubi versio Postelli quædam adjecit, ea inclusit cancellis; & ubi alius ab hoc sensus exhibetur, de eo in notis suis disseruerit. Sequitur tertio loco Evangelium Infantæ Christi, adscriptum Thomæ Apostolo, Græce, cum versione Jo. Baptistæ Cotelerii; itemque liber ejusdem argumenti, ex Arabico translatus ab Henrico Sikiò; sub cujus calcem specimen quoddam Noster adponit ex libro Infantæ, versibus Germanicis ante tria vel quatuor secula descripto, quem passim in bibliothecis manuscriptum occurrere testatur. Quartum Evangelium est istud, quod vulgo tribuitur S. Nicodemo, quodque pluribus in codicibus manuscriptis inscribitur: *Acta Pilati de passione & resurrectione Jesu Christi*; una cum epistolis eidem Pilato adscriptis ad Claudium (Tiberium puta) Imperatorem, & Lentulo, ad Senatam Romanum; prout & in addendis sub calcem universi operis *Ἀναφοράν Πιλάτου πρὸς Τιβέριον*, ex codice Colbertino secum communicatam, Græce & Latine legendam dat. Ad allatum vero Justinii Martyris de Pilati Actis testimonium observat Noster, haud dubium esse, quin Pilatus ad Tiberium Imperatorem referre debuerit, atque adeo retulerit, quæ circa Christum gesta fuerint; quippe cum hic mos Præsidi provinciarum ex Plinii ad Trajanum epistolis, multisque aliis monumentis constet. Utrum vero ista, quæ in Actis Pilati extitisse perhibeat Justinus, etiam vere fuerint in commentariis a
Pilato

Pilato ad Imperatorem missis, & unde commentarii illi in vulgus manaverint, altioris esse ait indignis. Credibile sane existimat, Christianos quosdam ejus ætatis, qui pessimo consilio, sub Apostolorum, sub Sibyllæ, Hermetis & similibus nominibus scripta supposuerint, etiam sub Actorum Pilati titulo fucum facere ausos fuisse, atque ita fecisse, ut Justinum, Tertullianum, aliosque deceperint. Neque tamen vel Epistolam Pilati, vel Acta extitisse primum evulgata sic, ut in manibus hominum versarentur, Casaubono adstipulatus judicat, cumque ipso notitiam hujus rei pervenisse putat ad Christianos per aliquem e Cæsarum ministris, qui ad Christum conversus, quæ ipse, scrinia tractans Augustorum, comperisset, fidelibus narraverit. Cui addit, rem amplificatam deinde dicendo scribendoque, donec Acta denique ejusmodi literæque Pilati, per Christianos confictæ, & jactatæ fuerint pro genuinis monumentis. Cæterum omnia, quæ in Actis Pilati lecta esse veteres referant, hodie legi observat in Evangelio, quod heic sistitur, Nicodemi, unde Acta Pilati commentitia hoc ipsum vel plane simile fuisse scriptum, non absurde colligas, ad mentem eorum, qui talia in commentariis Pilati putabant contineri, antiquissimis temporibus expressum.

Sequuntur duæ Editoris nostri dissertationes peculiare, altera de scriptis, quæ ad Jesum Christum, Servatorem nostrum, tanquam autorem relata sunt; altera de dictis ejusdem, quæ in quatuor Evangeliiis Canonicis non commemorantur. In priori, præter scripta alia a Patribus, tanquam quæ Christo supposita fuerint, allegata, literarum imprimis Christi meminit, quas cælo delapsas nugivenduli sinxerint. Nec Liturgiã Salvatori tributam præterit, epistolamque ejus ad Abgarum Edessæ Regem, post hujus literas ad Christum, similiter in medium producit. In posteriori dicta Christi, præter autoritatem librorum canonicorum circumferri solita, triplicis esse notat generis; aut enim in paucis quibusdam Evangeliorum Canonicorum codicibus adsuta fuisse dicit, ex apocryphis, ut par sit credere, Evangeliiis; aut allegari a Patribus, verba Evangelistarum non recte memoria tenentibus, aut de industria interpolantibus, aut interpolato codice usis; aut denique a vetustis scriptoribus, e traditione vel apocryphis scriptis,

tanquam Christi dicta proferri. E singulis classibus exempla non una citat, egregieque eadem illustrat.

Sed hactenus exigua tantum Evangeliorum apocryphorum syllogé comparuit, quandoquidem nunc notitia & fragmenta aliorum circiter quadraginta subnectuntur. Equidem tituli suppeditantur quinquaginta, quorum tamen plures interdum unum scriptum designant; unde singulis genuinis Evangeliiis dena propemodum respondere Maxime Reverendus Autor fecit apocrypha, eaque ordine alphabetico disposita. Sunt inter hæc Evangelium secundum Ægyptios, Evangelium æternum, Evangelium Andreæ, Appellis, duodecim Apostolorum, S. Barnabæ, S. Bartholomæi, Basilidis, Cerinthi, Desposynorum narratio de genere Christi, Ebionitarum Evangelium, Evangelium Encratitarum, Evæ, Gnosticorum, Evangelium secundum Hebræos, S. Jacobi Minoris Prot-Evangelium, S. Johannis liber de transitu S. Mariæ, Evangelium Juddæ Ischariothæ, Leucii, Marcionis, Mariæ interrogationes majores & minores a Gnosticis confictæ, e quibus Epiphanius nonnulla afferat, sed tam turpia, obscœna ac plena blasphemiæ, ut illa describere Noster abhorruerit; Evangelium Matthæi Hebraicum, quo usi Nazaræi, Narratio sub Justiniano Imp. reperta de genere Christi, Evangelium Pauli, Petri, Philippi, ut alia taceamus.

Tomo voluminis secundo quæ antefixa est præfatio, pauca esse observat, quæ de Apostolis, neque universis illis, sed duobus fere tantum, Petro ac Paulo, Ecclésiæ reliquerit certa atque indubitata divinus scriptor Lucas, indeque fabulis illum supplere defectum, & erroribus, majorine, dubium, audacia an impietate, multi voluerint, diverso licet consilio, aliis infelicius & majori libidine hæreses fabulis miscendi, aliis majori specie & frequentioribus veri vestigiis ex traditione utcumque petitis, omnibus temeritate æquæ ac detestanda agentibus. De Actibus vero Apostolicis Deo adspirante a Luca scriptis annotat, Lucam plerisque, quæ in illo libro exponantur, ipsum interfuisse, secus, ac autor synopsis Scripturæ (quæ, non indigna alioqui tanto scriptore, feratur sub nomine Athanasii,) existimet, quod Lucas quidem Acta conscripserit, sed Petrus Apostolus eadem dictaverit. Librum interioria

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCIII. 381

interim hunc, post Paschatos festum, in veteri Ecclesia quotannis, instituto laudatissimo & convenientissimo, prælectum fuisse innuit, atque his prælibatis denuo ad apocrypha sua pergit.

Maximam horum partem conficiunt Acta Apostolorum, sive Historia certaminis Apostolici, adscripta Abdiæ, primo, ut ferunt, Babylonæ Episcopo, & distributa in libros decem, quos integros Noster huic corpori inseruit. Dum autem inter testimonia & censuras, de historia hac a variis olim prolatis, Christianum quoque Daumium allegat, in editione novissima Bibliothecæ Patrum Lugdunensi Abdiam Babylonium desiderantem, etiam in aliis Bibliothecarum Patrum editionibus eundem desiderari notat, unde fallantur, qui eum ibi extare affirmant, Viri docti, Phil. Labbeus, Theoph. Spizelius, Lud. Ellies du Pin, Caveus, Petrus Baylius, aliique, sive conjecturæ suæ, sive aliorum non examinatis testimoniis hoc tribuentes.

Abdiam excipiunt Notitia & Fragmenta Actuum Apostolorum apocryphorum, alphabetico ordine digesta, ubi de Achajæ Presbyterorum & Diaconorum Epistola de Passione S. Andree, de S. Andree Actis, Clementis Romani Actis Petri, de Actis Apostolorum, quibus usi sunt Ebionitæ, Actis Johannis, Leonidæ & Xenocharidis sive Xenocharidis Actis sub nomine Andree Apostoli editis, de Lini Passione Petri & Pauli, anonymi Historia S. Marci Evangelistæ, Jo. Marci Passione S. Barnabæ, Melliti Passione Johannis Evangelistæ, de Actis Pauli, itemque Pauli & Theclæ, Actis Petri & Philippi, de Polycratis Vita Timothei, Prochori Historia de Johanne Evangelista, de Itinerario S. Apostoli Thomæ, similibusque haud proleteria cum erudito Lectore communicantur.

Post Acta isthæc spuria, in scenam prodeunt Epistolæ apocryphæ, utpote S. Mariæ virginis ad Ignatium, Messanenses & Florentinos, Latine; S. Pauli una ad Laodicenses, Latine, cum Græca Eliæ Hutteri versione, ejusdemque Pauli sex ad Senecam Philosophum, Latine; S. Petri ad Jacobum, Græce, cum versione Jo. Baptistæ Cotelerii; S. Johannis ad hydropticum quendam, Latine. Ut taceamus succinctam de aliis epistolis & scriptis apocryphis Apostolorum commemorationem, quæ obsignatur sen-

sententiis ex Clementis Recognitionibus, Abdia, & Vincentio Bellovacensi collectis, quas Latine & Germanicè, cum Epistola Pauli ad Laodicenses, Hamburgi A. 1595 Stephanus Prætorius edidit, splendidoque titulo *Fragmenta Apostolorum* insignire, haud dubitavit.

Agmen claudit Dodecas Apocalypseon apocrypharum, quas inter primum locum obtinet liber quartus Esdræ, in hanc classem ideo relatus, quod totus complectatur visiones factas, uti Autor, quisquis fuerit, præ se ferat, Esdræ vati, sed, ut res ipsa loquatur, scriptas a Christiano quodam ex Judæo, adeoque temporibus Christianismi; quanquam non diu post Christi resurrectionem exaratas eas fuisse indicio sit, quod in Barnabæ epistola verba quædam hinc produci videas. Hinc sequuntur Revelationes Patriarcharum & Prophetarum ab Hieronymo memoratæ; Apocalypsis S. Petri, Pauli Ἀναβατικόν, Apocalypsis & Visiones, S. Johannis Apocalypsis diversa a Canonica, Apocalypsis Cæcilli, & Apocalypsis miraculosis Cæcilli commentariis illustrata, S. Thomæ porro & Stephani Proto-Martyris Apocalypses, & Hermæ denique Pastor, qui hujus generis scriptis ea propter accensetur, quod non tantum libro primo quatuor comprehendit visiones, sed & duodecim mandata, quæ libro secundo, & decem similitudines, quæ libro tertio occurrunt, ex ore Angeli, qui habitu Pastoris ista æque ac has dictarit, promanasse perhibentur.

Cuicumque ergo campum hunc levi modo penicillo a nobis adumbratum ingredi allibuerit, non mediocri voluptate se perfundi sentiet, quam & scriptorum heic repetitorum commemoratorumve creabit varietas, & notarum augebit multitudo, qua legentes cumulat Maxime Reverendus Editor; cui omnes boni proinde vitam otiumque & vires apprecabuntur, ut volumen quoque Apocryphorum Veteris Testamenti, quod itidem promittit, & cujus illustre specimen jam A. 1691 edidit, (laudatum in Actis nostris A. 1697. p. 109) simili ratione perpolitum dare valeat.

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCIII. 383
VINCENTII GRAVINÆ DE ORTU ET PRO-
gressu Juris Civilis Liber, qui est Originum Primus, Ad
Clementem XI. Pont. Max.

Neapoli ex officina Bulifoniana, 1701, 12.

Plag. 22.

SI qui sunt ex Jctorum ordine, qui Acta hæc nostra legere sus-
tinent, eos meminisse eorum necesse est, quæ de consultissi-
mi hujus & elegantissimi Scriptoris opusculis, A. 1696 Romæ edi-
tis, mensè Februario anni 1697, p. 74 sqq. diximus. Primum nem-
pe eorum *Specimen erat pristini juris*, prægustum velut quendam
exhibens trium de Originibus Juris Civilis librorum, quos com-
ponere jam tum eruditissimus Autor constituerat. Eorum vero
dum primum, qui nunc demum ad nos pervenit, ante biennium
luci publicæ exposuit, & spem nostram de hoc operè conceptam
tantum non superavit, & cupiditatem incendit duos etiam reliquos
Originum libros propediem conspiciendi. Adeo enim, quæ a
cupida legum juventute prænosci par est, antequam ipsi Juris Ci-
vilis studio se mancipet, solide & graviter ornateque proponun-
tur, ut optemus librum, cujus exempla ægre hac tempestate com-
parari ex Italia possunt, nostratibus typis recudi, quo frui illo o-
mnes possint, atque ex diligenti ejus lectione, tum præcognita Ro-
mani juris & Jctorum omnis ævi notitiam hauriant, tum simul
tersæ puræque Latinitati, qua Gravinam pollere nemo negaverit,
assuefiant.

Præmittitur Operi, post dedicatorem ad hodiernum Pon-
tificem Epistolam, elegantissima Præfatio, quam legi integram a
juris studiosis cupimus. In opere ipso, primum Reipublicæ Ro-
manæ veteris faciem, tum qualis sub Regum imperio fuit, tum qua-
lis post ejectos Reges divisamque majestatem, cum regiam po-
testatem Consules, Senatus aristocratiam, Tribuni cum plebe,
populare regimen repræsentarent, accurate prolixèque describit.
Inde, quæ legum ferendarum ratio, a primis Imperii incunabulis
fuerit, exponit. Unde de Jure Papyriano, leges a Regibus con-
ditas complexo; de Legibus XII Tabularum, post extinctam
Monarchiam, a Decemviris, partim ex Jure Papyriano, partim ex
Græcorum & Atheniensium præcipue institutis, compositis; de
Ple-

Flebiscentis ; de Senatusconsultis ; de Jure Flaviano, ex formulis ritibusque solennibus judiciorum collecto ; de Edictis Magistratum, Responsis Jurisconsultorum, Principum Rescriptis similibusque eleganter differi videas ; etsi id argumentum secundo atque tertio Originum libris copiosius explicabitur.

p. 98.
103.

Inter hæc dum ex Græcorum Philosophia in Jus Romanum haud pauca dogmata derivata innuitur, Stoicam inprimis Jurisconsulti probatam Auctor Clarissimus memorat, quod Zeno minus, quam aliarum Philosophorum sectarum, a rebus gerendis alumnos suos revocaret. Non gravabimur exempla quædam ex Auctore adducere. Hominem in fructu esse, negarunt Jurisconsulti, quia Stoici docebant, omnes rerum fructus hominis causa a natura comparatos. Usuras Stoici vocarunt humanæ cupiditatis extra naturam quaesita nomina : Jurisconsulti dixerunt, usuras natura non provenire, sed percipi lege. Foetum in utero matris non animal, sed portionem ventris materni, cum Stoicis Jurisconsulti plerique statuerunt. Proculiani inprimis, ex Antistii Labeonis disciplina profecti, ex Stoicorum sententia sæpe pronunciarunt. Itaque in ea quaestione, num artifex sit speciei dominus, an qui materiae dominium habet, Proculiani steterunt pro artifice, quod juxta Stoicorum doctrinam res non tam materiae, quam formæ, ejusque conditori essent adjudicandæ. Licuit per Stoicos angorem animi voluntaria morte effugere : licuit idem per Proculianos, siquidem Neratius, qui erat ex illa familia, lugeri vetuit eum, qui sceleris conscientia mortem sibi conscivit, non qui tædio vitæ. Stoici omnia peccata censebant æqualia ; similiter Trebatius Labeonis doctor eum, qui aurem alicujus tangeret, totum attigisse corpus, & qui dolium aperiret, indeque parum vini auferret, non ejus tantum, quod abstulit, verum etiam totius furem esse, pronunciat. Castratos Proculiani æque ac Stoici pro imperfectis & morbosis habebant : itaque si emptor ignorasset, castratum hominem a se emptum, Labeo Proculianorum princeps redhibendum censuit, veluti morbo affectum.

p. 104. 109.

Cæterum Jurisprudentiæ apud Romanos quatuor periodos seu genera, a variis ducta temporibus, Gravina constituit, antiquum, medium, novum, & novissimum, singulaque dein, intermixta

MENSIS SEPTEMBRIS A. M DCCIII. 385

mixta Jctorum, qui sub quoque floruerunt, Historis, latius persequitur. *Antiqua* Jurisprudencia, aspera illa Auctori & tenebrosa ac tristis, ab origine Imperii usque ad Ciceronis fore aetatem porrigitur, a Coruncano, qui primus Juris civilis professionem dicitur ingressus, Sexto & Publio Aeliis, P. Mutio Scævola, Manlio Torquato aliisque excolta. *Media* superiori longe humanior, & quæ magis utilitate communi, quam potestate verborum negotia moderata est, legesque veteres ad lenitatem flexit, a Ciceronis pueritia ad Augusti usque Imperium vixit, quam P. Rutilius Rufus, Q. Aelius Tubero, Sextus Pompejus Cnei patrus, Q. Mutius Scævola uterque, C. Aquilius Gallus, L. Lucilius Balbus pluresque alii illustrarunt. *Nova* ab Augusti Imperio ad Justinianum usque extenditur. Sub Augusto enim magis magisque Jurisprudencia effloruit, sed & in duas mox scissa fuit sectas, Antilitio Labeone & Attejo Capitone auctoribus; quorum hæc, quæ a majoribus tradita fuerant, constantius tenebat, religionemque vetustatis tuebatur: ille plus indulgebat ingenio, propriæque sapientiæ nixus, libertatis novitatem asserebat. Et Labeonis quidem scholam Nervæ, pater & filius, Licinius Proculus, a quo Proculianorum nomen huic familiæ illatum, Pegasus, Celsi, pater & filius, ac Neratius Priscus: Capitonis vero Masurius Sabinus, C. Cassius Longinus, a quo schola tota Cassinianorum deinceps dicta, Cælius Sabinus, & Priscus Javolenus propagarunt, donec paulatim, post Antonini Pii Imperatoris tempora, sectarum studia quieverunt. Prolixum foret recensere Jctos singulos, qui exinde usque ad Justinianum famam consecuti sunt: etsi quæ de singulis jam breviter, jam uberius ab Auctore tradita sunt, perlegere jucundum æque ac utile Juris Romani & Historiæ cultoribus futurum sit. Itaque ad *novissimam* Jurisprudenciam a Justiniano Imperatore conditam, aut in meliorem & breviorum ordinem digestam, prætermittam Auctoris digressionem, qua de Imperatorum Romanorum summo jure variisque muneribus pulchre disserit, progredimur. Hic enim, cum jam veteres leges & Jctorum libri nimia mole laborarent, inque iis obsoleta multa continerentur, ut juvenis tanta librorum struæ ac lectionis varietate tantum non opprimeretur, isti malo mederi, jusque brevius & expeditius

p. 156. 199.

p. 183. 199.

us reddere constituit, Triboniani (cujus æque ac Justiniani ipsius laudes ita Noster prædicat, ut nec vitia dissimulet) imprimis opera usus. Itaque ex tribus, quorum tum usus erat, Codicibus, Imperatorum usque ad Theodosii Junioris tempora constitutiones continentibus, Gregoriano, Hermogeniano & Theodosiano, aliisque constitutionibus postea exortis, Codicem suum componi edique Justinianus curavit. Tum ex veterum Jctorum voluminibus, quorum jam duo millia numerabantur, decerpi ea tantum, quæ usum haberent, unoque opere comprehendi jussit, quod Pandectas ac Digesta vocamus, abscissis abjectisque reliquis. Quo ipso sublevata quidem juventutis studia fuisse, ita agnoscit Autor, ut jacturam tamen tot antiquorum voluminum ægre ferat, & expressis verbis fateatur, Justinianum *subductis primæ Jurisprudentiæ capitibus, extinctaque originum luce, eam juri civili nubem offudisse, ut vix veterum Historicorum, Poëtarum & Oratorum, lectione atque eruditorum interpretum industria & acumine diluatur.* De Libris Institutionum elementa Jurisprudentiæ complexis, Justiniani itidem auspicio compositis; de Codice quinquaginta decisionibus aucto & emendato, publicaque auctoritate, abrogato priori, confirmato, quem *repetita prælectionis* vocant; de Novellis Constitutionibus seu Authenticis, quæ & ipsæ Corpore Juris Justiniani continentur, dicere supersedemus, vitandæ prolixitatis studio. Tamen si vero Justiniani illius Juris auctoritas aliquamdiu duraverit, recedente etiam paulatim Latine linguæ usu in Aula Imperatorum Orientis, Pandectæ, Codex & Institutiones in Græcam linguam fuerint translatae, Basilius Macedo tamen Imperator, ut Justiniani nomine depresso, suum attolleret, exclusa prorsus Latina & Justiniana Juris editione, novum Corpus e Novellis, Digestorumque & Codicis versionibus Græcis concinnari jussit, a filio ejus Leone postea absolutum, quod a Basilio librorum βασιλικῶν nomen adeptum est, ac in Oriente ad finem usque Imperii Græci & expugnatam a Turcis Constantino-
polin, auctoritatem retinuit. Ita in Oriente Justiniani Juris dignitas mox evuluit, ut tantum non cum auctore suo Justiniano eodem funere elatum videri possit: nec mitius ejus in Italia factum fuit, quæ postquam majestate simul ac legibus exuta suis, bar-
ba-

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCIII. 387

bararum gentium jugum subiisset, non potuit non earundem quoque leges admittere: donec tandem, Lothario Saxone Occidentis Imperatore in Apulia adversus Rogerium bellum gerente, Amalphi A. 1130 inopinato reperti fuerunt Digestorum Justinianeorum libri; quod exemplar Pisanis quidem tum permissum, postea Florentiam pervenit, ubi hodieque in Museo Serenissimi Magni Ducis sancte asservatur. Ita, postquam Ravennæ Codex etiam Justinianeus inventus esset, ceterique libri in lucem protracti, resuscitatum, quod tenebris sepultum tamdiu fuerat, Juris Justiniani Corpus, summo cum applausu exceptum fuit, ab Italis cumprimis, quorum studia ad interpretationem atque usum illius continuo exarsere, ab Imperatore Lothario, sublatis Longobardorum legibus, approbata.

His digne enarratis, progressum studii ac culturæ Juris hujus Nobilissimus Auctor exponit, & quatuor iterum scholas, uti superius quatuor Jurisprudentiæ ætates, distinguit. *Prima* ipsi *Irneriana* est, Bononiæ in Italia Imperatoris Lotharii auspiciis ab Irnerio, seu Vernerio, cui, judice Gravina, integritatem & vitam velut suam acceptam refert Jurisprudentia, aperta; sed quæ renatis recenter legibus summa religione parebat, nihil sibi amplius in jure interpretando permittens, præter breves titulorum aut legum summas, & verborum expositiones, quibus obscuriorem legum sensum recludebat. Ex ea prodire Martinus Cremonensis, ejusque æmulus Bulgarus, Hugolinus, Pyleus, aliique, quos inter Azo facile eminuit. *Alteram* scholam ab Accursio ex Azonis disciplina profecto Auctor auspiciatur, ejus laborem ac industriam deprædicat, graviter indignatus illorum insolentiæ ac intemperantiæ, qui exagitatis Viri erroribus, quorum immunis pro ista temporum ratione esse non potuit, gloriolam aucupantur, meritorum ejus obliti. *Accursiana* ergo illi audit, quæ liberiori ac uberiori juris coepit explicationem, quam ausi Irneriani fuerant, modestam tamen, quam Dinus, Bartholomeus a Capua, Petrus de Bella Pertica, Cinius Pistoriensis, Albericus de Rosata, aliique plures, ad Bartolum usque Cini discipulum, novæque classis Juris principem propagarunt. *Tertia* ergo *Barcolina* fuit, quæ cum profusa commentandi libidine, & Dialecticarum

p. 207. sqq.

rum subtilitatum confectatione, ac Historiæ veterumque morum pro temporum illorum infelicitate, ignorantia, conjunctum tamen habuit studium indagandi æqui bonique naturam, solutisque tot quæstionibus in foro emergentibus, non contemnenda Jurisprudentiæ commoda attulit, & Baldum, Paulum Castrensem, Alexandrum Tartagnum, Jasonem Maynum, aliosque magistros celebrat. Verum enim vero, cum ab Irnerio usque ad hæc tempora, non nisi hyems Jurisprudentiæ fuisset, quarta denique schola Gravinae tranquilla & serena Jurisprudentiæ dies audit, cujus luce, diffatis barbariæ nubibus, sincerus Romani juris aspectus patuerit, quam a præcipuo conditore *Cujacianam* appellat. Tametsi enim non dissimulet, jam Alciati ingenio & industria Jurisprudentiam in primæva eruditione & elegantia collocatam, neque Ferreti, Budæi, Enguinarii Baronis, Duareni, Donelli, Hotmanni, Brilſonii aliorumque egregia in eam merita reticeat: unus tamen instar omnium ipsi Cujacius est, quem adeo aliorum industriam eruendo & illuminando veteri Juri superasse persuasum habet, ut quicquid est optimum, ei sit adscribendum, ipseque appellandus redivivæ Jurisprudentiæ pater. His quatuor scholis hunc in modum perlustratis, conclusionem de Interpretum usu denique subnectit, cujus partem ipsemet verbis hic exhibemus.

p. 282. *Sua, inquit, studia recte institurus, primordia & elementa Juris & Cujaciana Schola petat; ut nihil initio imbibat, nisi sincerum & incorruptum, ac vere Romanum: quæ cum in sanguinem verterit, tum poterit certis & obscurioribus in locis ad intelligendæ facilitatem Accursium adhibere. Quo in labore cum se probe exercuerit, expenderitque vires suas, Bartolini utatur interpretibus: ut ad patrocinia causarum scientia munitus accedat, & usu. Ex hoc enim studio ei facile ad subartas quæstiones, & quotidianæ negotia, rationes & auctoritates, exempla que abunde offerentur. Quibus ubi delitatur, commodam opem puset a tractatibus, consiliis, decisionibus, resolutionibus, & similibus forensium disquisitionum acervis: quibus legum studiosis maxime juvabitur, si eos, non pro magistris, sed pro nomenclatoribus, & indicibus memoriæ adminiculo adhibuerit, recentioribusque*

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCIII. 389

que utatur tantum, ut famulis veterum interpretum, eorumque promicondis.

Hæc operis qualiscunque summa est. Nunc ex tot JCo-
rum Historia, quæ in eo exponitur, decerpi quam plurima pos-
sent, quæ non ingrata fortasse Lectori benevolo forent. Sed no-
bis brevitatis ratio habenda est. Itaque speciminis loco ex iis so-
lum, quæ de Heroe suo Jacobo Cujacio Auctor prodidit, quæ-
dam delibabimus. Patriam hic Tolosæ in Gallia nactus est, a qua, p. 267. sqq.
cum literis jam excultus esset, contemptim tamen fuit habitus, ut in
honorum contentione Forcatulus ipsi, homini similia, ut Gravina
loquitur, præferretur. Quam repulsam ita ipse vindicavit, ut,
cum postea a civibus resipiscens repeteretur, nonnisi his ver-
bis responderit: *S. P. Q. Tolosano Jacobus Cujacius S. P. D.*
Frustra absentem requiritis, quem præsentem neglexistis. Primum
in Academia Bituricensi, jussu Michaelis Hospitalis, docuit, Du-
reno & Donello collega datus. Verum his velut antiquis ejus
scholæ possessoribus, ob novitatem & doctrinæ præstantiam in-
visus adeo fuit, ut collatis illi in unum viribus, & factionis suæ
discipulis novum in præceptorem concitatis, Cujacium retro ste-
tere cursum cogerint, mox tamen Hospitalis auctoritate, con-
presso tumultu, honorifice restitutum. Ex quo tempore eo ma-
jori gloria docuit, quo magis adversariorum æmulatione exacue-
batur, ut dicere solet, se quicquid in Jure civili profecisset, ac-
ceptum ferre obtrectatori suo Duareno. Docuit etiam Dujonæ
Cadurcorum (Caors) & Valentiz ad Rhodanum, & Augusta Tau-
rinorum: Bononiam vero ad antiquum bonarum artium domi-
ciliam a Gregorio XIII vocatus, venire recusavit. Ubiunque
autem commoratus est, turbam auditorum undique excitatorum
incredibilem habuit, majori tamen fama, quam rei familiaris in-
cremento, quod haud exiguum ausi summam in sublevandis di-
scipulis, dum a patria pecuniam expectarent, amisit. Si Josepho
Scaligero, quem & ipsum auditorem habuit, fides est, theoriam
Juris Romani veteris calluit optime: usus vero forensis non tan-
tum fuit ignarus, sed cupidus quoque dediscendi, si quid imbibis-
set; ne a Romano Jure distraheretur. Ad docendum non ar-
te accedebat, quam septenis aut octenis horis commentatus esset.

Cum animum laxaret, & intervalla studiorum convivii una cum discipulis occuparet, nullam interea juris mentionem fieri patiebatur. De rebus ad religionem pertinentibus, etsi ipse Romanæ tenacissimus esset, rogatus, non nisi his verbis respondere consueverat: *nihil hoc ad edictum Prætoris*. Bibliothecam suam post obitum sparsim vendere iussit, ut libris in plurium dissipatis manus, nemo esset, qui a se annotata colligeret atque vulgaret. A factionibus alienus sic fuit, ut adversariorum tamen cavillationes non pari semper patientia ferret. Discipulis scriptis potius profuit, quam ore, quod in dictando anceps esset & perturbatus, oratione modo citata, modo remissa, nec raro interrupta, ut pronunciantem auditores neque stylo neque auribus commode semper consequerentur, cogerenturque interdum convenire simul, ut scriptis collatis sententias integras colligerent. Diem supremum obiit anno a nato Christo MDXC, ætatis LXVIII. Neque mortui funus honore caruit, corpore nobilium discipulorum humeris elato, virtute vero funebri oratione a Claudio Marescallo Senatore ac Regio Consiliario, collaudata.

p. 168. 199.

Unum superest, quod silentio non prætereundum duximus, Gravinam, ubi de Lege Regia disserit, lapidem illum Capitolinum, qui Regiæ Legis nomine produci solet, sed a quibusdam falsi damnatus est, pro genuino illius monumenti, quo collecta ex pluribus magistratibus potestas Senatus populique decreto Imperatoribus collata fuerit, fragmento agnovisse, postquam duo, quæ vocat, nostrorum temporum clarissima Romanæ antiquitatis lumina, Raphaëlem Fabretum & Franciscum Blanchinum, sincerum idem pronuntiasse, ex Fabretti literis, ad calcem libri adjectis, intellexisset.

*THE STANDART OF THE QUAKERS
examined &c.*

i. e.

*VEXILLUM QUAKERORUM EXAMINATUM,
sive Responsio ad Roberti Barclaji Apologiam, Auctore GE-
ORGIO KEITH, A. M.*

Lon.

MENSIS SEPTEMBRIS A. M D C C I I I. 397

Londini apud B. Aylmer, C. Brome & Georgium

Strahan, 1702. in 8.

Constat Alph. 1. plag. 10.

INter fanaticos, qui Quakerorum nomine vulgo insigniuntur, magnam obtinere auctoritatem Roberti Barclaji, principis eorum, Apologiam, nemo rerum, quæ ad istos pertinent, notitia vel leviter tinctus potest ignorare. Et videtur sane, præter Latinam atque Anglicam illius editionem ab ipso Auctore primum in lucem emissam, Belgicam item, Germanicam, & Gallicam Londini nuper publicatam, Anglica imprimis lingua, post Barclaji obitum, a Quakeris non alia de causa toties fuisse impressa, quam ut ceteris persuaderent, librum istum opus esse exasciatum penitus, & munitissimum religionis suæ propugnaculum, contra quod omnes adversariorum conatus inanes sint ac plane irriti. Quod cum animo reputaret suo Georgius Keithus, & ipse olim Quakerorum sectam secutus, jam vero Anglicanæ Ecclesiæ addictus, ad quam ante annos aliquot per Dei gratiam rediit, operæ pretium se facturum existimavit, si publico scripto ostenderet, quantis erroribus quantisque contradictionibus scateat Apologia ista, quamque adeo fallantur illi, qui eam Palladium religionis suæ dicere non dubitant. Cum præterea secum perpenderet, Barclajum, cum quo, dum in vivis esset, arctam amicitiam coluit, in isto scripto plurimis terminis, distinctionibus ac argumentis fuisse usum, quibus ipse olim Quakerorum sententiam confirmare operam dederit, nec amici defuncti memoriam recoli melius, nec pristinos suos errores refutari aptius posse ratus est, quam si istud refelleret, ac scandalum, quod oriri exinde queat, studiosè amoveret. Edidit hac de causa præsentem libellum, in quo tamen illud haud sibi agendum esse putavit, ut sententias, quas Barclajus defendit, Quakerorum esse multis probaret, id quod alibi a se factum esse innuit; potius causæ se satisfacturum esse credidit, si systema hoc doctrinæ Quakerorum accurate examinaret, singulasque theses eo, quo ab Auctore propositæ sunt, ordine veritati contrarias esse demonstraret. Quamvis vero singula hujus responsionis capita prolixius enarrare, instituti nostri ratio haud patiat, nimisque longum foret explicare, quomodo dogmata de vero salutaris cogni-

gnitionis Dei fundamento, de immediata revelatione, de sacra Scriptura, de hominis post lapsum statu ac peccato originali, de lumine interno, de justificatione, perfectione ac perseverantia, de ministerio ecclesiastico cultuque divino, de baptismo & cœnâ Domini, de magistratus potestate in religionis negotio, de saltationibus ac recreationibus, de juramentis denique ac defensivo bello partim refellat Auctor, partim contra Barclajum vindicet; speciminis tamen loco ostendendum nobis esse putamus, quid circa tertiam Apologiæ thesî, in qua errores Quakerorum circa Scripturam sacram defenduntur Keithus imprimis moneat. Cum scilicet in illa Barclajus, cum reliquis Quakeris, Scripturæ sacræ auctoritatem, non ab interna quadam illius vi, sed potius a Spiritu sancto, tanquam illius auctore, omnino dependere adserat, concedit equidem Noster, auctoritatem Scripturæ Spiritui eadem ratione adscribendam, qua legum humanarum auctoritas ipsis legislatoribus adscribi solet; quemadmodum tamen leges humanæ semel solenniter publicatæ ita vim obligandi habeant, ut nova ipsarum promulgatione ac repetitione opus non sit, ita quoque cum divinis legibus, quæ in Scriptura continentur, comparatum esse arguit, nisi quis his minorem vim, quam humanis legibus tribuere inepte velit. Neque vero obstare, quod Barclajus dicat, eam esse Scripturæ excellentiam & sublimitatem, ut tantum a spiritali, non vero a naturali homine queat intelligi, adeoque, ut Spiritus Dei fidem de ea in pectore generet, necessarium videri. Ut enim taceat Auctor, illud ex hac sententia consequi, quod homo naturalis a legibus divinis haud obligetur, quoniam non æque ac spiritalis illas possit discernere, eam præterea cum doctrina Quakerorum de lumine interno plane non convenire, probat. Si enim, juxta eorum placita, lumen internum sit omnibus innatum, tanquam primaria fidei vitæque norma, non videt, quem usum habeat in naturali homine, nisi eum de Scripturæ præstantia dijudicare doceat. Imo cum Scriptura, quam Quakeri secundariam normam dicere solent, & styli majestate & aliis partibus ex ipsorum propria confessione excellat, consequens esse ait, ut lumen internum, quod primariam regulam & adæquatam nominant, tantum majestate & excellentia Scripturam præstet, quantum viva facies omnibus

pictu-

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCC III. 393

pieturis antecellit. Jam vero dum Barclajus hominem naturalem, quamvis lumine interno præditus sit, Scripturæ majestatem agnoscere posse neget, multo minus probabile videri ait, quod idem homo naturalis luminis interni præstantiam, quæ juxta Quakeros illa Scripturæ longe major sit, possit discernere. Quod si objicere Apologiæ scriptor velit, ipsum Keithum cum Protestantium reliquis non diffiteri, quod Spiritus S. operationes fidem in homine veluti obfigant, indeque concludere contendat, obligandi vim non in Scriptura, sed in Spiritu potius querendam esse; Auctor consequentiam negat, partim quod similia illestrent quidem, nequam vero probent, partim quod (uti de legibus Principis promulgatis nemo certus esse possit, nisi aut videat illas, aut de iis audiat, nec tamen aut visui aut auditui ipsarum auctoritas adscribenda sit) interna Spiritus persuasio neque legi divinæ auctoritatem tribuat, neque certitudinem, uti loquitur, objectivam generet; id quod ut ulterius declaret, omnem veritatem, tum in naturalibus, tum spiritualibus, aut entis aut mentis certitudine niti ostendit. Ad testimonia Protestantium a Barclajo adducta, quæ per internam Spiritus persuasionem fideles de veritate verbi certos fieri adfirmant, id imprimis regerit Noster, quod illud non sensu Quakerorum, de immediata nimirum revelatione quadam, sed orthodoxo sensu adstruant; indeque novum adversarii argumentum examinat, quo Scripturam fundamentum principale omnis veritatis atque cognitionis, primariamque regulam fidei & morum propterea dici posse negat, quoniam ea non ipse fons, sed saltem sit fontis declaratio. Confundi nimirum hic demonstrat Auctor fontem, seu principale fundamentum, cum primaria veritatis atque cognitionis norma, quæ tamen distinguenda sunt; adeoque concedit quidem, Spiritum Dei primarium fidelium ducem dicendum esse, normam vero primariam ac principalem eum nominari posse negat. Et licet Barclajus ad canonem istum in scholis tritissimum provocet: propter quod unumquodque est tale, illud magis est tale, Keithus tamen eum tum sæpe alias, tum hic præsertim non valere ait, dum res, quæ comparantur inter se, non in eodem genere causarum sint, & Spiritus atque Scriptura tanquam causa principalis ac instrumentalis inter se differant. Post-

MANUSCRIPTA ERUDITORUM 12431

quam deinde aliter explicasset, quid per normam fidei morumque Christianorum intelligendum sit, & quanam differentia inter normam primariam & secundariam obtineat, probassetque adeo, Spiritum Dei in proprio atque univoco sensu fidei ac vitæ normam dici non posse, alia Barclaji argumenta quædam diluit, quibus suam sententiam confirmare nititur. Ita enim, ut cetera taceamus, iste in Apologia sua ex eo fundamento Scripturam primariam regulam dici non posse existimat, quoniam ea homines in omnibus casibus, qui evenire solent, hæc plene instruat, & vel centum circumstantiæ fingi queant, in quibus, quomodo se gerere quis debeat, Scriptura nihil terti determinet. Verum ex hac conclusione, lumen illud Quakerorum internum, eunctis hominibus commune, multo minus, quam Scripturam, vitæ morumque regulam dici posse, Keithus elicit, quippe quod, ut ipse Barclajus cum sociis suis fateatur, in essentialibus & integralibus religionis partibus hominem non instruat, ita ut nemo absque verbo fidem historicam habere possit. Ceterum plane non necessarium esse dicit, ut Scriptura circa quævis specialia certas nobis regulas præscribat, cum in genere bonum sectandum, malum vero fugiendum esse doceat. Quod si vero dubius circa indifferentes actiones quis hæreat, tum rectæ rationis & Christianæ prudentiæ dictamen sequendum, ac divinæ providentiæ, quæ nos paternè gubernet, confidendum esse monet. Quod attinet Barclaji quæstionem, ubinam Scriptura aliquem informet, quo in loco evangelium ipsi prædicandum sit, num nimirum in Gallia, aut in Anglia, aut in Belgio, aut in Germania evangelii doctrinam spargere debeat? non negat equidem Auctor, Apostolos olim speciali quodam Spiritus instinctu ad has vel illas orbis partes fuisse ablegatos, hodie vero eo verbi ministro eundem esse ait, quò amor erga Deum ac socii ipsam trahant, ubi doctrinæ suæ lætissimos fructus sperare possit, & quo a superioribus vocetur. Eadem ratione ad illam Barclaji exceptionem respondet, quæ Scripturam non quemvis hominem de fidei suæ veritate certum facere instat. Quamvis enim ea exempli causa non adferat expresse, quod Robertus credat, suppeditare tamen eam ejusmodi fidei signa, quæ si Robertus apud se inveniat, de fide sua possit esse certissimus. Et cum por-

ro adversarius arguat, Scripturam propterea norma nomen hauri mereri, quod non ad quevis individua, quæ et opus habent; spectare videatur, atque surdi, infantes & fatui ab usu illius excohi si sint; regeat tamen Keithus, non queri, num illi, qui ita comparati sunt, ea non uti queant, sed de eo potius disquiri, an homo, cetera idoneus, summam sibi utilitatem exinde promittere non possit. Imo licet multi in Ecclesia sint literarum rudes, qui non in vernacula, nedum in originalibus linguis Scripturam legere sciunt, licet in Hebræo ac Græco textu tot variaz occurrant lectiones, illeque a septuaginta-virali translatione multis in locis admodum differat, hæc tamen omnia non efficere pronunciat, ut Barclaji & Quakerorum sententia firmior reddatur, dudumque a Protestantibus ad ista argumenta, quibus & Pontificii Scripturæ auctoritatem oppugnare soleant, fuisse responsum. Quemadmodum vero Barclajus ea omnia, quæ de Scriptura sacra in Apologia sua propterea dixisse videri cupit, ut ostenderet, quod Spiritui primæ partes, Scripturæ vero secundæ tribuendæ sint, non vero quod illam inutilem penitus atque incertam reddere voluerit: ita Auctor noster hac in re nequaquam ab eo se dissentire fatetur, quatenus nempe Spiritui, tanquam causæ principali atque efficienti, præ Scriptura, tanquam subordinata atque instrumentali causa, omnes Theologi principatum concedant, modo norma & causa bene a se invicem distinguantur. Novum, quod adversarius urget, argumentum Scripturæ canonem respicit, quæ tot libris constare ait, ut absque speciali revelatione de numero eorum non possimus esse certi. Ast vero cum ipse Barclajus ita sentiat, ut historicas Scripturæ veritates ab ipsa Scriptura potius, quam Spiritu doceri putet, idem de numero librorum sacrorum dicendum esse Keithus statuit, & si unusquisque eorum sigillatim spectatus divina auctoritate niti comperitur, quod omnes eadem gaudeant, necessario concludit. Instat equidem præterea Apologiæ Auctor, Paulum, cum gentiles ad Christum convertere laboraret, non tam ad legem atque Prophetas ablegasse, sed potius, ut aliquid divini sentirent, quod ipsis inesset, admonuisse Act. XVII; sed excipit merito Keithus, quod non modo alibi Corinthiis 1. Cor. XV, 1. 2. Scripturam tanquam regulam proposuerit, verum etiam in illa ipsa concione ad

Athenienses mortuorum resurrectionis atque iudicii extremi mentionem fecerit, de quibus tamen lumen internum absque Scriptura, ipso Barclajo fatente, neminem erudit; ut omittamus, Barclajum hic rursus sibi contradicere, qui jam in gentilibus fidem, absque Scripturis, solo interno lumine accensam fuisse adserat, alibi vero expresse adfirmet, se, aliosque Quakeros, fidem in Christum carne manifestatum per lumen internum non habuisse. Quantum ad illas exceptiones Barclaji contra quaedam argumenta attinet, quibus alii Scripturam fidei normam esse adfirmant, refutare eas supervacaneum Auctor esse putat, cum partim in antecedentibus ad illas satis responderit, partim quilibet lectorum retundere facile eas possit.

TRAITÉ DES ALIMENTS &c.

Id est,

TRACTATUS DE ALIMENTIS. AUCTORE LUDOVICO LEMERY, Doctore Regente Facultatis Medicæ Parisiensis & Academiæ Scientiarum Regiæ Membro.

Parisius apud J. B. Casson & Witte, 1702, in 12. plagul. 24 $\frac{1}{2}$.

Cum ii, qui alimentis adhuc edocendis suam addixerunt operam, vel tædioſâ prolixitate, vel nimia brevitate, tanto minorem lectori utilitatem soleant offerre, quanto infirmiori simul fundamento, qualitatum videlicet quaternioni, maximam partem insistant; Auctori potius nostro in præſenti de alimentis ſcripto, cujus tres partes conſtituit, media placet incedere via, & analyſin cumprimis chymicam atque mechanicam ubivis attendere. Prius tamen, quam uſitatiores ſpecies alimentorum, vel eſculentorum ex regno vegetabili pariter atque animali petitorum in duabus partibus prioribus, vel potulentorum in ultima parte ſiſtat pertractatas, in præſaminibus, quæ aut univerſis, aut ſingulis partibus præmittit, alimenta non minus, ac vegetabilia, animalia & potulenta in genere diſpicit. In præſatione namque generali alimentorum differentiam, famem, principia chymica, effectus,

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCIII. 397

tus, assumendorum quantitatem, preparationes, tempus & ordinem, ipsasque in nobis alterationes, dum masticationem, chylicationem & sanguificationem subeunt, perspicue explicat; in specialibus autem præfationibus, nunc plantarum structuram, e seminibus, in quibus delitescunt, progerminationem, summamque ad corpora nostra nutrienda dispositionem; nunc animatum ex ovulis generationem, discrepantiam, partes nutrimentum præbentes, atque usum alimentarium, pro nationum differentia differentem; nunc potulentorum denique sitim atque classes, curiose scrutatur. Hinc in singulis capitibus, ordine *Pisanello* quondam *de alimentorum facultatibus* solenni, singulorum alimentorum, non solummodo selectum, effectus laudabiles ac pravorum, principia chymica, tandemque tempus, ætatem & temperamenta, quibus conveniant, breviter describit, sed & in annotationibus adjectis pleraque fusius deducit, nihil eorum omittens, quæ specialius naturam & usum alimentorum propositorum queant demonstrare, etymologias solum, ex Autoribus in fine adscriptas, nequaquam defendere suscipiens. Quæ methodus ut exemplo *Lectoris* in gratiam declaretur, partis tertiæ caput unice quartum, de *Sicera* agens, liceat percurrere, atque tum singulorum esculentorum, quæ in prioribus partibus ex utroque regno, vegetabili & animali, tradit, principia imprimis chymica attexere, quod hisce omnes ubique effectus Autor ferat acceptos. In memorato videlicet capite *Sicera* non tam dulcium pomorum, quoniam promte corrumpatur, quam austerorum, egregia in Normannia potissimum inferiori prope Bajocas fieri solita, seligitur, & quidem, ubi existat perspicua, & elegantem colorem aureum, odorem gratum, saporemque dulcem ac vellicantem obtineat. Qualis in morbis pectoris, corde ac ventriculo roborandis, humectando & siti sedanda, nec non in affectibus scorbuticis & melancholicis, multisque aliis, salutare edere effectus adstruitur, cum e diverso nimium hausta majorem quoque, diuturniorem & periculosiorem vino ipso concitet temulentiam. In analysi exacta spiritus primum sulphureus sive ardens, hinc phlegma colligitur, relicta crassiori parte, quæ vehementiori igne parum olei crassioris & spiritus seu salis essentialis in phlegmate soluti suppeditet,

una cum capite mortuo pro paucioris salis fixi separatione calcinando. Sicera demum omni tempore, omnibusque subjectis cujuscunque ætatis & temperamenti, congrua pronunciat, modo usus ejus observetur moderatus. In annotatione vero varia æque de sicera, ac de liquoribus vegetabilium aliis adduntur. Sicceram, cum musto convenientem, dum e succo pomorum expresso per fermentationem parant, sal imprimis essentialia consideratur, quod in phlegmate solutum particulas oleosas resistentes attenuet ac spirituosiores reddat, quodque copiosius in pomis austeris, quam dulcibus, ipsam pariter sicceram pomorum acerbiorum diutius a corruptione præservet, qualem nihilominus omnia sicera minus depurata ob confusas feces promte soleat contrahere. Unde pro sicera exactius defæcanda mentio nonnullorum injicitur, qui Ichthyocollam in vino solutam eidem infundant, quemadmodum aliorum, qui deficientem acrimoniam seminis sinapi additione satagant resarcire. Cum vino sicera comparata vel ipsi in sanitate conservanda præfertur, quod *Franciscus Baco* in plerisque eorum, qui sola sicera vice potus fuerunt usi, majus robur ac grandior ætatem deprehenderit, quam qui vinum biberunt, in quantum spiritus sicerae minus impetuose, atque vini, agitentur, sed a multo potius phlegmate viscoso coerceantur, ratione cujus potus sicerae magis humectet & refrigeret, licet post ab usum itidem viscosæ ejusmodi particulae, cerebri & nervorum poros obstruendo, varias inferant noxas. Occasione autem sicerae, in Normannia ex pyrorum quoque austerorum succo confectæ, alii pariter vegetabilium liquores, tum vinosi, v. g. cydoniorum, fructus in India orientali, Ananas, fructuum Sebesten & Jujubarum, Palmæ in India majori, cui Coquo nomen, tum minus vinosi, v. g. betulae, aceris, radicum nucis juglandis &c. recensentur. Ast quo singulorum porro esculentorum principia ordine proferamus, sicuti pro talibus oleum, sal, terra & aqua reputantur, & in nonnullis esculentis duo eorum, in aliis tria vel quatuor, proportionem tamen plerumque diversa, præpollere indignantur, ita minus errare videbimur, si cuncta esculenta ratione principiorum eminentium, prout hæc ab Autore illis attribuuntur, ad tres revocemus classes, atque ea, quæ duobus principis pollent, in prima, quibus autem tria vel quatuor prin-

MENSIS SEPTEMBRIS A. M^o DCCIII. 399

cipia sunt, in altera & tertia classe collocemus, subdivisionesque ab eorundem diversitate ac proportione mutuemur. In esculentis siquidem, quæ prima classis comprehendet, vel cum oleo sal essentialis, vel sal volatile, idque aut urinosum, aut acidum, vel phlegma & acidum, varia proportione observantur combinari. Multo & oleo, & sale essentiali perhibentur constare *Pyra, Faba, Scolymus, Asparagus, Lupulus, Mentha, Pimpinella, Dracontium, Porrum, Fungi, Rapa, Rapunculi, Carotta, Sinapi, Nux Moschata, Zingiber, Caryophylli aromatici, & Cinamomum*; cum multum olei & parum salis essentialis de *Milio*, multum itidem olei & mediocris salis essentialis quantitas de *Oryza, Grano, Semine Coriandri*, econtra de *Capparibus* multum salis essentialis & parum olei, salis acris copia & olei mediocris portio de *Petroselino, Scorzonera, Cepa Ascalonia & Saccharo*, prædicentur. Multa olei & salis volatilil quantitas *Corricibus Aurantiorum, amarorum, Citri & Limonum, Aniso, Thymo, Satureja, Apro, Verveci, Hado, Capreolo, Dame, Cuniculo, Gallina, Pullo gallinaceo, Caponi, Gallo Indico, Perdrici, Phasiano, Coturnici, Turdo, Merule, Ficedula, Alauda, Hortulano avi, Sturno, Pluviali, Vinello, Chloropodibus aliisque Pullis aquaticis, Gallinagini, Ovis, Lucio, Percæ, Gobio, Eperlane, Salmoni, Asello minori, Sturioni, Haleci recenti, Sardina, Apue, Solea, Rhombo, Draconi, Rubellioni, Alofe, Raje, Marua, Thunno ac Testudini; Butyro* multum olei & parum salis volatilil adscribuntur: quemadmodum salis volatilil acidi copia & olei mediocris quantitas *Cepis*, multum itidem salis volatilil acidi, parum tamen olei *Allio*, phlegmatis denique & acidi multum *Acerosa* assignantur. Esculenta vero, quæ sub altera stant classe, principia tria proportione vel æquali, vel inæquali habent unita. Æquali proportione modo oleum cum duplici sale, aut cum sale & terra; modo phlegma, sal & oleum concurrunt; in quibus autem tria principia inæquali proportione coherent, nunc unum reliquis, nunc duo prædominantur. In *Croco*, ex Autoris mente, oleum cum sale volatilil, tam acido, quam urinoso, in *Pipere* autem oleum cum sale volatilil & fixo abundat; in *Nucibus juglandibus & Tuberibus terre* oleum cum sale & terra, in *Bove, Cervo & Lepore* oleum cum sale volatilil &

terra

terra luxuriat. De multo phlegmate, oleo & sale *Poma*, *Pasfala*, *Mora*, *Sorbi*, *Olivæ*, *Dactyli*, *Pisa*, *Phaseoli*, *Charesfolium*, *Nasturtium aquaticum*, *Boleti*, *Napi*, *Pastinaca* & *Lac*; de sale acido, oleo & phlegmate *Cydonia*, *Mala Punica vinosa*, & *Mespili*; de oleo, sale volatili & phlegmate *Flores Aurantium*, *Panis*, *Virulus*, *Porcus*, *Agnus*, *Anser*, *Anas*, *Carpio*, *Barbus*, *Anguilla*, *Tinca*, *Trutta*, piscis a Gallis *Barbotte* salutatus, *Lampræta*, *Scomber*, *Trigla*, *Musculus* & *Cancer* participant. Quod principium reliquis duobus præstat, vel sal est vel oleum, vel phlegma. In *Sale communi* (quod solum e regno minerali vegetabilibus adjungitur) acidum terram & sulphur superat; in *Amygdalis dulcibus* plus olei, quam salis & phlegmatis; in *Pistaceis* & *Pineis* olei pariter quantitas sale volatilem & essentialem excedit; in *Cerasis*, *Malis Armeniis*, *Ficubus*, *Aurantiorum dulcium succo*, *Cucumeribus*, *Cucurbitis*, *Citrullis*, *Siferibus* & *Cichoreo* phlegma præ oleo & sale essentiali eminet. Duo autem inter, quæ antecellunt, vel sal & phlegma, vel sal & oleum, vel phlegma & oleum, vel oleum & terra deprehenduntur. In *Malis Punicis austeris*, *Succo Citri* & *Limonum* acidum & phlegma præpollent oleo; in *Fragis*, *Rubo Lixto*, *Uva crispa*, *Ribibus*, *Malis Perficis*, *Prunis*, *Succo Aurantium amarorum*, *Beta*, *Borragine*, *Buglossis*, *Brassicis* & *Raphano rusticano* cedit oleum phlegmati & sali essentiali; in *Amygdalis* vero amaris phlegma oleo & sale inferius. *Majorana* & *Columba* plus salis volatilis & olei, quam terræ continent; in *Malis Punicis dulcibus* major phlegmatis & olei quantitas, quam salis acidi; in *Porrulaca*, *Spinachia*, *Tuberosis*, *Passeribus levibus* & *squammosis*, item *Ranis*, plus phlegmatis & olei, quam salis, annoratur; sicut in *Castaneis* & *Lentibus* oleum & terra sale antecunt. Tandem in quibus esculentis, ad classem tertiam referendis, quatuor principia conveniunt, proportionem itidem, vel æqualem, vel inæqualem observant. Æqualis proportio advertitur in *Melonibus* & *Ostreis*, quorum illi multo phlegmate, oleo, sale essentiali & volatili; hæ autem multo oleo, phlegmate, sale volatili & fixo gaudeant. Inæqualis vero prostat in *Casæo*, *Nucibus avellanis*, *Lactuca* & *Melle*, dum casæo multum olei, mediocri portio salis essentialis & parum phlegma-

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCLIII. 401

gnatis ac terræ; nucibus avellanis multum olei & terræ, mediocri quantitas salis volatilis & essentialis; lactucæ denique & mellis phlegmatis & salis essentialis multum, mediocri portio olei, & parum terræ tribuuntur.

**VINDICIÆ AREOPAGITICÆ P. LAURENTII
COZZA.**

Romæ, typis Laurentii Plachi, A. 1702, in 4.

Alph. 3. pl. 8.

NOVUS iterum Dionysii Areopagitæ ejusque operum in Italia surrexit Apologeta, isque est Vir doctissimus, P. LAURENTIUS COZZA a S. Laurentio, Ordinis Minorum de Observantia, Romanæ Provinciæ Lector Jubilatus, Diocesanos Viterb. Examinator Synodalis, & S. Congregationis Indicis Consultor, qui elapso proxime anno, multæ eruditionis referto opere, VINDICIAS AREOPAGITICAS, moderno Pontifici Maximo CLEMENTI XI inscriptas, Superiorum suorum auctoritate & approbatione, Romæ divulgavit. Distributum est hoc Opus in duas partes, atque in earum prima quidem, (præmissa S. Dionysii Areopagitæ Vita, a Michaele Syngelio adornata, una cum Annotationibus quibusdam de Parisiensi S. Dionysii Areopagitæ Episcopatu, & Passionis ejusdem tempore, ex Areopagiticis & Anti-Areopagiticis undique scriptoribus succincte collectis) Areopagiticorum, seu eorum in universum præcæ & nostræ ætatis Doctorum Ecclesiasticorum judicia & argumenta, juxta annorum, quibus vixerunt, seriem enarrantur, qui opera S. Dionysii Areopagitæ hagiographa & genuinos ejusdem fœtus esse contendunt. Leguntur proinde initio hæc judicia & argumenta S. Maximi, Michaelis Syngeli, Jo. Erigenæ Scoti, Theodori Presbyteri, Anastasii Abbatis, Suidæ, Jo. Sarracæni, Thomæ Abbatis Vercellensis, Alberti Magni, S. Thomæ Aquinatis, Georgii Pachymæ, Dionysii Carthusiani, Marsilii Ficini, Jo. Trithemii, Facultatis Parisiensis de A. 1520 adversus Lutherum, Jacobi Fabri Stapulensis, Facultatis Parisiensis de A. 1527 adversus Erasmum, Jo. Novii, Sixti Senenſis, Nicolai Sanderi, Cardinalis Bellarmini, Cardinalis Baronii, Antonii Possævini, Andræ Schotti, Natalis Alexandri,

dri, Emanuelis a Schelstrate, Petri Annati, & ipsius Vindiciarum harum auctoris, P. COZZÆ. Id quod ultimum Cozzæ judicium eo summam redit: Se post tantorum Patrum, tam vetustiorum, quam recentiorum judicia, qui scripta Areopagitica pro genuinis S. Dionysii fœtibus agnoscere non abnuunt, tota antiquitate conclamante, & cunctis fere ab ineunte seculo VII, per XI secula, usque ad initia nostri XVIII seculi, Catholicis Scriptoribus conspirantibus, omnino dementem fore, si Hæreticorum judiciis acquiescere; si multitudine relicta, paucorum & deceptorum forte adverbæ partis Catholicorum sententiam sequi; si denique recentioribus Criticis, novitatum amatoribus, vellet assentiri. Suam igitur esse utique sententiam, quin potius non suam, sed totius vetustatis: scripta & opera, S. Dionysio Areopagitæ attributa, non pseudepigrapha, non spuria aut supposititia esse, sed hagiographa, genuina, vera, & a tanto Doctore edita. Atque hæc quidem esse libros de *Cœlesti Hierarchia*, de *Divinis Nominibus*, de *Ecclesiastica Hierarchia*, de *Mystica Theologia*; epistolas ad *Cajum IV*, ad *Dorotheum*, ad *Sosipatrum*, ad *Polycarpum*, ad *Demophilum*, ad *Titum*, ad *Joannem Evangelistam*, & ad *Apollonem*. Ne tamen vero antiquitatis nimium tenax, aut singularis admodum prorsus cuiquam videatur, assentiri se fateatur Cozza Anti-Areopagiticis, epistolam Dionysii *de obitu Pauli ad Timotheum* non esse genuinam; & libros ejusdem de *Theologia Symbolica*, de *Anima*, de *Hymnis Divinis*, de *Iusto & Divino Judicio*, de *iis, quæ intelligentia & sensu percipiuntur*, nec non *Hypotyposes sive Theologicas Informationes*, se non posse, utut libentius, quod ab ipso Dionysio in cæteris libris suis citentur, vellet, jam amplecti, cum hodie amplius non extant. Quam sententiam suam XII dehinc per plures paginas argumentis, Halloixii præ cæteris vestigia legens, corroborare allaborat.

In altera Vindiciarum harum parte, Anti-Areopagiticorum, seu Novatorum, stylo Cozzæ, & recentiorum Criticorum judicia recensentur & rationes, quibus ii opera S. Dionysio Areopagitæ attributa, non genuina, sed pseudepigrapha esse & supposititia, luculentis indicis demonstrare conantur. Occurrunt inde hæc judicia Laurentii Vallæ, Cardinalis Cajetani, Martini Lutheri, Erasmi

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCIII. 403

rafmi Roterodami, Matthiæ Flacii Illyrici, Andr. Riveti, Il. Casauboni, Jac. Usserii, Edm. Albertini, Jo. Morini, Jo. Pearioni, L. Ellies du Pin, Guil. Cave, & Dan. Papebrochii. Quæ Pontificiorum vero æque ac Protestantium Dæctorum judicia adversa, una cum omnibus, quibus innixa sunt, argumentis, diffusa posthac longe disceptatione refellere ac confutare Cozza annititur, ita quidem, ut simul magno studio, quæ fuerit antiquissima Ecclesiæ in ritibus & ceremoniis Ecclesiasticis disciplina, adversus recentiores, maxime Anti-Areopagiticos, tum heic memoratos, tum eos quoque, quorum judicia se omisisse Cozza non diffitetur, ut Sculetum, Blondellum, Dallæum, Launoyum, de Nourry aliosque, ostendat.

Accum quidem in omnibus fere S. Dionysii libris præmittatur titulus: *Sympresbytero Timotheo Dionysius Presbyter*; ex eo ipso autem jam statim Anti-Areopagitici, opera Dionysii pseudigrapha esse suspicentur, quod S. Timotheus, ante editas Ignatii epistolas, in Dionysii operibus jam allegatas, martyrio e vivis fuerit sublatus, & nec *filius* a Dionysio, ceu quidem factum, nominari potuerit: primo quoque loco Cozza disquirat, cui Timotheo opera S. Dionysii sint dicata? Quæ res cum haud levem semper operum Areopagiticorum patronis & apologetis crucem fixerit, fusius paulo hic Fr. Bivarii & Cardinalis Baronii Cozza refert sententiam, quorum ille in commentario ad Chronicon Flavii Lucii Dextri, ad A. Domini 100 & Urbis conditæ 851, Dextrum *ἡ πόδα* sequutus, Eugenio Marcello, Episcopo Toletano, propter ingenii excellentiam dicto Timotheo; hic vero aut Pudentis, Senatoris Romani, filio Timotheo, aut alii tamen prorsus ejus nominis, quod Ephesiorum fuit Episcopo, opera S. Dionysii dicata fuisse, variis argumentis inductus, existimat. At cum utraque, & Bivarii, & Baronii sententia, a P. Halloixio in Vita S. Dionysii fuerit impugnata, isque simul communem Ecclesiæ Pontificiæ de S. Timotheo, Pauli Apostoli discipulo & Ephesiorum Episcopo sententiam multis argumentis sat firmiter, Cozzæ judicio, propugnaverit; totam quoque propemodum Halloixii pro S. Timotheo apologiam hic subjungere, suæ Cozzæ operæ futurum duxit pretium. Qua enarrata, unum alterumve quidem argumen-

tum adhuc memorat, quo Bivarii de Eugenio Marcello sententia novum aliquod, adversus Halloixium, robur addi posse commonet: nihilominus, libera cuique optione relicta, an Bivarii, an vero Baronii opinionem velit amplecti, sibi tamen religioni esse Cozza innuit, communem Ecclesie de Timotheo, S. Pauli discipulo & Ephesiorum Episcopo, sententiam deserere, utpote quam & S. Maximus, Jo. Erigena, alique vetustiores, qui in S. Dionysium commentarios scripserunt, constanter tenuerint. Primo enim nullum eruditorum ignorare, Chronicon Flavii Lucii Dextri esse valde corruptum ac interpolatum; adeoque forte etiam ista verba a Bivario ex eo producta: *Dicat Eugenio Marcello, dicto propter excellentiam ingenii Timotheo, libros de divinis Nominibus, ab interpolatore fuisse adjecta.* Quae si non essent supposititia, adnotassent forte alias S. Maximus & caeteri, qui in S. Dionysium scripserunt. Praeterea quoque in fragmento Chronici Flavii Dextri, quod Cardinalis de Aguirre attulerit, non ea, sed haec duntaxat sub A. 95 verba legi: *M. Marcellus, M. Marcelli, Urbis Praefecti filius, qui & Eugenius, quondam S. Petri Apostoli, postea vero S. Clementis Papa discipulus, ab eodem & Dionysio Arcopagita missus in Hispaniam praedicat, & Toletanos docet XCV.* Secundo argumenta, quibus Bivarius & Baronius se a communi sententia dimoveri passi sint, neutiquam esse tanta, ut solvi non possint; prout in sequentibus capitibus liquido se demonstraturum Cozza profitetur. Ea de re difficillimum illico, ex S. Ignatii ad Romanos epistola in Dionysii operibus relatum locum, subsequenti capite examinat, quem vel ab interpolatore quodam insertum, vel ab ipso Dionysio non prius statim quidem, sed postea, cum extremam operibus suis manum imponeret, ex ista Ignatii epistola, sive etiam ex alio quopiam ejusdem Patris scripto, additum esse suspicatur. Priorem enim sententiam de interpolatione, a S. Maximo, Halloixio & Natali Alexandro dudum defensam, neque ipsum Ellies Dupinium prorsus reprobare, cum in omnes propemodum Auctores, tum ecclesiasticos, tum profanos, additamenta quaedam irrepsissent, & demtis Ignatii verbis, Dionysii oratio longe omnino melius cohareat. Siquidem Ignatius in isto effato suo, *Amor meus crucifixus est, de amore concupi-*

MENSIS SEPTEMBRIS A. M DCCIII. 405

piscentia & terrestri, in se jam extincto; Dionysius contra de amore ecclesiæ & in bonam partem usurpato loquatur. Posterio- rem vero sententiam, quæ ipsi Baronio non insulsa fuerit visa, ex eo posse stabiliri, quod recentiores Critici, Dionysium ante Ignatium vita functum esse, perperam comminiscantur, quoni- am Dionysium non sub Domitiano, sed longe post, aut sub Trajano aut potius sub Hadriano passum esse, ex Michaelæ Syncello, Sui- da, Aristide aliisque Auctoribus, ut & Græcorum & Latinorum martyrologiis vetustissimis, satis constat. Posthæc cur S. Dionysius Timotheum non ~~patrum~~ ~~patrum~~ sed Presbyterum & Filium duntaxat appellaverit, adversus Bivarium, Baronium, Scultetum, Rivetum & Dupinium præ cæteris disceptat. Ubi S. Dionysium ideo recte in omnibus libris suis: *Sympresbytero Ti- motheo Dionysius Presbyter*, scripsisse vult evincere, quod in pri- mitiva Ecclesia, ut ex ipsis S. Pauli epistolis palam fiat, Presbyte- ri & Episcopi nomen fuerit promiscuum. Quod autem eun- dem *Filium* in operibus hinc inde suis nominare Dionysius non erubuerit, tres eundem causas justas habuisse, Cozza cum S. Ma- ximo existimat. Nam sub Neronis Imperio, sub quo Paulus su- am Timotheo scripserit Epistolam, adeo adhuc visum fuisse Ti- motheum juvenem, ut ipsemet Paulus eum in Epistola sua ado- lescentem vocaverit, & ne quis adolescentiam ejus contemptui ha- beret ac ludibrio, fideles admonuerit. Jam autem tunc temporis Dionysium quinquagesimum circiter egisse annum, quia tempore passionis Christi viginti quinque annorum fuerit, & Paulus ex Macedonia, sive ut aliis placet, ex Laodicea, anno vigesimo quin- to a passione Domini, primum Timotheo scripserit. Unde ma- jor ætate Dionysius, jure meritoque Timotheum ætate junio- rem Filium potuerit appellare. Secundo Timotheum S. Diony- sii tum in externa Philosophia, tum in sublimiori Theologia fu- isse discipulum; id quod ex ipsis Dionysii scriptis non obscurum sit, in quibus Timotheum se non semel de variis difficultatibus interrogasse, Dionysius testetur, utut in aliis locis sua Timothei ju- dicio scripta committeret. Jam autem non solum ipsum Chri- stum *Jean. XXI & Matth. XVIII.* Apostolos suos pueros, sed & D. Paulum eos, quos per fidem Christi genuerat, filios appel- lasse.

pellasse. Quare nec Dionysio magistro sit exprobrandum, quod Timotheum discipulum suum filium appellaverit, & id quidem eo minus, quod eum *sacrorum filiarum sacratissimum* dixerit, primitivæ videlicet Ecclesiæ morem secutus, in qua Episcopi *παῖδες ἱεροί*, pueri, sive filii sacri fuerint dicti. Tertio Timotheum timidiorem paulo fuisse & pusillanimum, prout ipse Paulus II. Tim. I. ac II, & I. Cor. XVI. indigitavit. Jam autem præter hoc, in primitiva Ecclesia Christianos omnes, ob morum simplicitatem & innocentiam, ab ipso Christo commendatam, vocatos fuisse pueros. Unde vel hoc nomen proprium fuerit Dionysio, Timotheum filium salutare. Hac in excussa, diversa in Dionysii operibus ex Joannis Evangelio & Apocalypsi depromta loca, ex quibus Dupinius, opera Areopagitica pseudepigrapha esse, novo cum cæteris Anti-Areopagiticis argumento arguit, a Cozza evolvuntur. At errare omnino contendit Cozza Anti-Areopagiteos, quod Joannis Evangelium & Apocalypsin vel S. Dionysii & discipuli ejus S. Timothei ætate, nondum scripta fuisse, vel tamen a Dionysio ut Canonica neutiquam scripta allegari potuisse, existiment. Nam S. Timotheum æque, ac S. Dionysium, sub Domitiano martyrium subiisse, tantum abesse ut jam satis undique sit evictum, ut potius ex Græcorum menæis & Latinorum martyrologiis, S. Timotheum sub Nerva, & S. Dionysium sub Hadriano demum passum esse, manifestis indiciis evinci possit. Quæ si ita se habeant, utrumque etiam Joannis librum, post Domitiani mortem omnium quippe consensu scriptum, tum ante Timothei, tum ante Dionysii martyrium jam extitisse, simul esse evictum. Deinde vero, omni de martyrii temporibus lite seposita, dici posse commonet, S. Dionysium sua opera primum quidem, ante Joannis Evangelium & Apocalypsin, rudius paulo & imperfectius scripsisse, ac S. Timotheo dicasse; at post Joannis Evangelium scriptum, & Apocalypsin editam, sub perfectiori & correctiori forma ultimam iisdem manum imposuisse. Id enim persæpe admodum auctoribus tum profanis, tum ecclesiasticis accidisse; ceu quidem ex Quintiliani, Ciceronis, Justini Martyris, Apollinaris Laodicensi, Hieronymi & Tertulliani præ cæteris, exemplis constet. Ast quod Apocalypsis Joannis, ut Canonica a Dionysio scriptura citetur, quæ tamen

tamen, non nisi longe post Dionysium, Canonicis Scripturæ S. libris fuerit adnumerata, eo minus scripta Areopagitica supposititia esse arguere, quo magis quoque de Jacobi, Judæ & Petri Epistolarum auctoritate Canonica, etiam olim aliquando a plerisque fuerit dubitatum. Sufficere proinde, Dionysium in eorum semper fuisse sententia, qui Apocalypsin Canonicis scripturis adscribendam esse, non dubitaverint, ac idcirco etiam ipsam Apocalypsin, ut Canonicam scripturam, optimo jure potuisse allegare. Post hæc, stylo operum Areopagiticorum ex Græcana & Platonis inprimis, cui Dionysius addictus erat, Philosophia vindicato, pervertitum Criticorum argumentum, ab Eusebii & Hieronymi silentio depromptum, ac noviter ab Elies Dupinio & Nicolao de Nourry reiteratum, Cozza discutit. Ubi quidem, inter cætera, Baronio & Possævino Eusebii silentium idcirco valde suspectum esse memorat, quod is, Arianzæ quippe juxta eos sectæ patronus & vexillarius, fraude omnino & industria scripta Areopagitica omisisse videatur. At cum prave admodum hoc Eusebio illatum convicium, esse, Halloixius cum Riveto dudum edocuerit, & nihilominus tamen ipse Hieronymus in epistola ad Pamachium & Oceanum scribat: *Ecclesiasticam pulchre Eusebius historiam contexuit, sed impietatis Arii apertissimus est propugnator*: non audet Cozza hæc de re ferre judicium, sed aliorum judicio Baronii & Possævini sententia commissa, S. Maximi responsionem potius amplectitur. Hæc autem eo redit, quod opera Areopagitica Eusebio fortean prorsus fuerint incognita, cum ipse Eusebius in Historia sua non diffiteatur, se quam plurima scripta omisisse, quæ aut ad manum suam non pervenerint, aut quorum auctores sibi non satis fuerint cogniti. Sic quoque Eusebium Athenagoræ nec minimam fecisse mentionem, cujus tamen præclaram admodum pro Christiana religione Apologiam, a Methodio ante Eusebium, & Epiphano post Eusebium memoratam, nemo hodie eruditorum, ob istud Eusebii silentium, supposititiam esse suspicetur. Eandem quoque silentii in Hieronymo Cozza addit esse rationem. Omisisse Hieronymum non Athenagoram solum, sed & Narcissum, Hymenæum, Pantænum, Theognostum & alios, ab Eusebio itidem non memoratos. Unde manifestum sit, Dionysium Areopagitam ideo quoque

que ab Hieronymo omiffum, quod tunc temporis opera ifta neque ipfi, neque Eufebio fuerint cognita, ut forte ea poft fcriptum Catalogum Hieronymo non prorfus incognita manferint. Quod autem prætantiffima tam antiqui & tam eruditi Patris, qualis Dionyfius fuerit, fcripta in primitiva Ecclefia non eodem cum cæteris Patrum fcriptis fato felici, fcriptoribus & doctoribus primorum feculorum ecclefiafticis innotuerint, caufam adfuiſſe Cozza putat triplicem. Primo non plane eſſe improbabilem Poſſevini & Anaſtaſii conjecturam, opera Dionyſii ab Arianis aliisque hæreticis fuiſſe ſuppreſſa. Secundo vero Suidam & Pachymeram non temere ſuſpicari, libros Dionyſii a Philoſophis Græcis fuiſſe maximam partem furto ſurreptos, tum ut Chriſtianos armis adverſus gentiles exuerent, tum ut eo felicius, familiari ſuo crimine, ſibi ipſis eruditiffima Dionyſii ſcripta, ſuppreſſo ejus nomine, poſſent vendicare. Tertio pauca & rara admodum inter primos Eccleſiæ Patres extiſſe operum Areopagiticorum exemplaria, cum ipſe Dionyfius Timotheum in libris ſuis admonuiſſet, ne omnibus promiſcue myſteria librorum ſuorum revelaret; adeoque quam facillime opera Areopagitica potuerint tum ſupprimi, tum furto auferri. Cæterum produiſſe his ultimis temporibus opus aliquod de Mortibus Perſecutorum, Lactantio adſcriptum, quod utut per quamplurima ſecula, ipſorum modernorum Criticorum conſenſu, ob Patrum de eo ſilentium, ſepultum jacuerit, nihilominus pro legitimo Lactantii foetu ab ipſis agnoſcatur. Quodſi proinde Eufebii, Hieronymi, cæterorumque Patrum antiquiorum ſilentium non obſtet, quo minus hoc Lactantii opus, ut & illud Athenagoræ, antea memoratum, hagiographis adnumerari poſſit: multo minus eorundem Patrum ſilentium S. Dionyſii operibus quicquam officere, Cozza noſter concludit, cum poſt Eufebium & Hieronymum, communi ea a Patribus tum Græcis tum Latinis conſenſu fuerint recepta. Ab his vindiciis jam ad cætera, & in primis ea Cozza argumenta progreditur, quibus tum ex funere B. Virginis Mariæ, cui Dionyfius ſe interfuiſſe gloriatur, tum ex voce *ὑποδάριος* a Dionyſio toties uſitata, opera Areopagitica genuinos neutiquam Dionyſii Areopagitæ foetus eſſe, Anti-Areopagitici arguunt. Atque quidem B. Mariæ funeri Dionyſium intereſſe omnino potuiſſe,

ex

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCIII. 409

ex eo demonstratu haud impossibile esse Cozza regerit, quod Mariam anno ætatis suæ non LXIII, sed LXXII mortuam esse, ex Epiphani, Cedreni, Anselmi, Glycæ, Andréæ Cretensis, Canisii, aliorumque calculo satis & abunde possit demonstrari. Quo calculo posito, planum esse atque evictum, Mariam plures adhuc longe quam XV annos post Christi ascensum vixisse, adeoque Dionysium ejusdem exequias cum cæteris omnino Apostolis potuisse celebrare, cum Paulus XVII post Christi passionem anno Athenas profectus fuerit, ibique non diu adeo commoratus S. Dionysium concionibus & apologiis suis Heroicis ad fidem Christianam converterit. Deinde Angelorum ordinibus Dionysianis ex ipsa Scriptura S. & Patribus V priorum seculorum prius adhuc vindicatis, altero quodam capite vocem *ἱεροσολίμω* quarto demum seculo, post Concilium Nicænum ab Hosio, Episcopo Cordubensi, adinventam, aut eo ad minimum, quem hodie obtinet, sensu personali in libros Ecclesiæ symbolicos esse introductam, assertum Cozza esse ait Anti-Areopagiticorum falsissimum, cum ea jam I seculo ipsum Paulum Apostolum in Epistola ad Hebræos, & post eum Tertullianum seculo II, Origenem vero, Gregorium Thaumaturgum & Dionysium Alexandrinum III seculo, eodem quidem, quem hodie habet, sensu, usos fuisse, ex Græcis Philosophis & Patribus, neque Socrate, neque Sozomeno, neque etiam Nicephoro reclamante, abunde probari possit & confirmari. Quod denique memoratam in operibus Areopagiticis disciplinam Ecclesiasticam attinet, quam omni itidem conatu Anti-Areopagitici Dionysii S. ætate nondum ita viguisse contendunt, magnam admodum Vindiciarum suarum partem in ea primitivæ Ecclesiæ seculo I vindicanda absolvit, ita ut & templa, altaria & loca sacra Dionysii ætate fuisse extracta: ac baptismi ceremonias circa exorcismum, unctionem, consecrationem aquæ baptismalis, baptisteria aliasque res baptismales, Dionysii ævo in usu fuisse: antiquissimam fuisse, ac ab ipsis Apostolis dimanasse, circa sacrificium Missæ, circa Catechumenos, & circa Pœnitentes Ecclesiæ disciplinam: Monachorum ordines & tonsuras, ut & Episcopos distinctos a Presbyteris, Dionysii ætate extitisse: Millenariorum hæresin ejusdem ætate certo modo jam fuisse exortam: celebratas fuisse, ut a Dionysio describuntur, mortuorum exequias

quias: usitatas preces & oblationes pro defunctis ejusdem ætate fuisse, & quæ sunt cetera, fufius probare nititur. Cui disquisitioni demum recensionem de operum Arcopagiticorum utilitate & variis editionibus, cum tota Joannis Novii pro operibus S. Dionysii adversus Laurentium Vallam. Apologia, & indice rerum in his Vindiciis memorabilium subjungit.

Cum hæcce typis committeremus, ejusdem plane argumenti opus aliud, superiore quoque anno Lutetiæ Parisiorum Gallico sermone editum, in manus nostras incidit, cujus Auctor anonymus non minori, quam Cozza, studio Dionysio Arcopagitæ Operi, quæ sub nomine ejus venditantur, vindicare allaborat. De quo alibi.

ANTONIUS SIDOBRE MONSPELIENSIS DOCTOR de Variolis & Morbillis. Accedit CAROLI DRELINCURTII &c. de eodem argumento Dissertatio. Cum Indice Capitum & Rerum.

Lugd. Batavorum, apud Andream Dyckhuisen, 1702. 12.
pl. 15.

Lugduni in Gallia A. 1699 typis excusus est, quem Batavorum Opera nobiscum jam communicatum videmus, tractatus. Auctor illius est *Dn. Antonius Sidobre, in Monspelienfium Academia Artis Medica Clarissimus Doctor. Qui Celeberrimi Drelincurtii* (cujus opuscula antehac edita, in Actis nostris anno 1686 pag. 472 recensita invenimus) aliorumque exemplo excitatus, observationes illas, quas de Variolis, partim ex propria, partim ex Avunculi sui, felicissimi Practici, experientia diuturna collegit hætenus, Orbi Literato invidere diutius noluit, sed concinnata atque in lucem edita præfente de Variolis ac Morbillis Dissertatione, suæ pariter famæ atque aliorum commodo consulere decrevit.

C. I.

De origine Variolarum non immerito dissertationis facit auspiciam, quam ratione temporis in seculum rejicit post C. N. duodecimum, utpote sub cujus medium Variolas ac Morbillos, penitus ignotos hætenus affectus, primum innotuisse apud Arabes, *Avicenna, Avenzoare, Rhafi & Mesue* testibus, probare nititur.

Se-

MENSIS SEPTEMBRIS A. M DCCIII. 411

Sequitur accuratior Variolarum descriptio, atque in hac nulum fere fuisse omissum periculossimi hujus morbi phenomenon, ex lectione constabit plenius. Facta descriptione, transitum ad examen constitutionis sanguinis facit, & quæ sit in hocce affectu M. S. crasis, operose disquirat. Ubi tandem ex narium, alvi & uteri hæmorrhagiis, mictu cruento, hæmoptysi, aliisque similibus Variolarum consuetis symptomatibus concludit, Variolas sanguinis præcalidi ac dissoluti sobolem esse. Interim nec dissimulat, reperiri in nonnullis subjectis, quamvis rarius, crassum adeo ac pinguescens sanguinis sulphur, ut, terebinthinæ instar igni expositæ, per fermentationem in serosum liquamen haud resolvi patiatur sanguinem, sed inspissari potius faciat; unde loco hæmorrhagiæ, faucium asperitas ac sitis inexplebilis, angina, parotides ac bubones se prodere soleant.

Cum autem per experientiam constet quotidianam, ex hominum millibus vix unum reperiri, qui semel in vita Variolis non corripitur, sequi inde existimat Clarissimus Auctor, dari quid in nostro sanguine, quod, data occasione, memoratam jam fermentationem ac dissolutionem inducere queat. Et hoc salia vult esse acria, falsa, ex acidis atque alcalinis fixis coalescentia, quæ soluta & cum sero sanguinis circulata liberius, mole sua fixa, multisque aculeis hirta, partes sanguinis sulphureas, menstruorum falsorum instar, carminare, dirumpere, totique massæ sanguineæ æstum imperitare vehementissimum valeant. Quod autem hoc ipsum Variolarum fermentum diu in corpore lateat, & nulla symptomata accersat, sulphureis sanguinis partibus in acceptis ferendum esse putat. In his enim facilius, quam in aliis humorum partibus, salia ejusmodi acria atque fermenta implicari, difficiliusque iterum exsolvi, fuisse docet, adducto in medium de Hydrophobia simili, cujus fermentum morfu canis rabidi cum corpore communicatum, longo temporis intervallo sopitum mansisse, observatum fuit, donec post menses, imo & annos integros, egressum e contextu staminum sulphureorum sanguinis miasma rabidum, ex improvise hominem in tantum conjecerit vitæ periculum; qualia exempla apud *Forstium*, *Schenckium*, *Musam Brassavolum*, *Gnainerium* &c. leguntur plura. Causam igitur occasionalem, salia illa acria in motum

C. II.

C. III.

C. IV.

C. V.

C. VI.

cientem, nullam fatetur esse aliam, quam nimiam sanguinis fermentationem, ab aere impuro vel infecto oriundam. Quodsi enim atmosphaera nostra salibus volatilibus alcalinis, a fermentatione subterranea, uliginosis locis, vel etiam contagio contractis, sit referta, ac pulmonum vesiculas pervadat, aut corporis habitum ambiat, sanguini necessario infundet hæc ipsa miasmata, quæ humores permeantia, partes sanguinis sulphureas dissolvendo, in iis involutum feminium expedient, ac morbum suscitabunt.

C. VII.

Revertitur, his suppositis, ad causam Variolarum intrinsicam, scilicet nimiam acrimiam, atque altius hic repetere instituit Cl. Auctor ipsam feminium Variolarum in corpore humano scaturiginem & propagationem. Ubi Variolas inter morbos hæreditarios omnino referendas esse pronunciat. Variolarum enim scaturigo acrimia, in foeminarum corpus cum semine virili emissum, atque ad ovarium traductum, a sanguine arterioso per placenta rudimentum incerni, atque in foetum per venam umbilicalem viam sibi parare, probabile ipsi videtur; quo facto, fieri aliter non posse, quam, ut cum humoribus foetus permixtum, eandem viam conciliet, quam sanguis paternus obtinuit, labem, existimat. Notatu digna etiam, quam occasione hujus theoriz proponit, de nutritione foetus in utero, observatio: scilicet non per sanguinem, sed per lacteum succum certis lactiferis ductibus contentum, nutrirî embryonem, firmiter persuasus est. Et hos ipsos lactiferos ductus, gestationis tempore internum uteri involucrium irrigantes, extra illud autem agglomeratas vesiculares glandulas repræsentantes, primum sibi a D. Chyrac, Regio in Academ. Mospeliensi Professore, demonstratos fuisse, cum laude meminit.

C. VIII.

Transit hinc ad primum Variolarum ortum, quem talem sibi concipit, ut existimet, febrem malignam cum exanthematibus invasisse, non multo ante Avicennam tempore, ex Arabibus quendam, ubi volatiliori fermenti parte per sudorem ac transpirationem dissipata, fixior nihilominus in parte sanguinis sulphurea tamdiu delituerit, donec diuturno humorum æstu partisque sulphureæ divisione, evoluta fuerit. Et hoc modo a parentibus in filios, ab Arabibus denique ad alias gentes, traductum fuisse virus hocce

C. IX.

malignum, persuasus est. Cum autem feminium illud in cute non possit

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCIII. 413

possit erumpere, nisi prius e sulphureo involucro expediatur, necessario in hac sanguinis turba, multa salia fixa cum acribus illis salis simul evolvi, atque ingentem inire fermentationem existimat Clar. Auctor. Unde tot tantaque circa Variolarum eruptionem symptomata, quæ sigillatim recensita, & fusius explicata, in hoc capite invenimus. Inter cætera meminit etiam palpitationis cordis, consueti circa Variolarum insultum symptomatis, qua de peculiarem etiam fovêt speculationem: dissolutis nimirum sulphureis sanguinis partibus, nitrum acreum promptius cordis fibris cum parte sanguinis explosiva salino-sulphurea suppeditari; hinc motum cordis vegetiorem celerioremq; arteriæ dilatationem dependere, asserit. Cordis enim motum non per spiritus animales, sed per nitrosam aeris partem, fibris cordis in spiram convolutis, mediante sanguine per arteriam coronariam advecto, inspiratam perfici existimat. Neque vulgaris est observationis, quod occasione anginæ, de affectu *Patris cujusdam ex Congreg. Oratorii Du Brueil* refert exemplum. Liquida Rev. hic Vir non nisi guttatim & maximo cum labore sorbillabat; quod si ea avidius atque inopinanter forte hauriret, frequenti tussi & suffocatione statim angebatur; scilicet vero sine ullo labore devorabat, de cætero integra usus valetudine. Supponit, ad explicandam rarissimi hujus affectus causam, ex avtopsia Anatomica Cl. Auctor in glottidis margine duos utrinque excurrere alveolos, qui haustum omne liquidum, citra ejus depressionem, in œsophagum alias deducant; hos ipsos alveolos, in hoc subjecto, ab acre explicatos, ac fere penitus deletos fuisse credit, præsertim cum Vir iste a longo tempore orationibus, precibus & colloquiis vacaverit frequentius. Hactenus de Variolarum prodromis; ipsam eruptionem ac suppurationem sequentem in modum describit. Salia acria salia, ingenti sanguinis motu expedita, & cum obviis fermentis congregiando fracta atque divisa, materiam perspirationis sibi adsciscunt, & una in cutis glandulas secreta, earum poros meatusque insensiles, ob crassam suam molem infarciunt, contextumque earum vellicant: paulo post circa cutis glandulas difficulter circulans sanguis, rubentes excitat maculas, & post tres aut quatuor dies effervescente in pus, partium suarum attritione, abit. Facta jam eruptione, evanesce-

C. X.

re sæpius iterum Variolas; notissimum, id quod duplici ratione accedere existimat: vel enim Variolarum fermentum, superveniente febre, in sanguine nimis commovetur, consequenter per cutis glandulas non percolatur, nec in pustulas debito modo efflorescit: vel etiam sanguis nimium ab ambiente frigore tactus, vel impulsu spirituum a timore, terrore &c. destitutus, ad interiora statim cogitur, unde pustulæ pabuli defectu exarescere, ac intus resorberi observantur.

C. XI.

Nec vacabit res periculo, si tardius erumpant Variolæ: præter symptomata alia enim satis periculosa, solent tunc ægrotantes vomitu etiam excruciiari enormiter. Curiosa est, quam de vomitionis actu proponit hic Cl. Auctor, theoria: fibras enim stomachi nihil prorsus ad vomitionem conferre autumat; sed diaphragmatis & musculorum abdominis validæ pressioni potius totum deberi negotium, experientia in cane vivente facta, probare satagit.

C. XII.

De symptomatis Variolantes Gravidas corripientibus notissimum, frequentius ab iisdem abortum provocari, quod a febrili sanguinis commotione evenire, persuasit Auctor noster: commoto enim extraordinarie, per Variolarum fermentum, in gravidis sanguine, uterinum vel menstruum fermentum simul, ante tempus a natura præscriptum, evolvi, eoque intempestive succum, quo foetus nutritur, lacteum infici existimat, ita ut maturius calcitrare foetus, atque uterum ad contractionem concitare, necesse habeat.

C. XIII.

Notatu dignum etiam, quod circa prognosin occupatus, de Variolis in morbos chronicos aliquando degenerantibus, profert exemplum. Vidit enim Narbonæ in Galliis Marchionissam, neglecta V. Sne, Variolis confluentibus ac crustosis tam atrociter laborantem, ut ulcera in clunibus cava, in tibiis ac femore intumescencia gangrænosa, ac de cætero febris lenta cum sputo copioso purulento, lethalem morbi exitum minarentur. Et quamvis administrata adhuc V. Sne, atque adhibito cathartico blando servata fuerit, nihilominus tabem ex hoc morbo & sanguinis depravationem contraxit tantam, ut in cute ejus per sesquiannum pullulaverint semper exanthemata, pustulis variolarum similia, quæ exsiccata squamarum instar decidebant, atque alia illorum
loco

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCIII. 415

loco germinabant; donec sanguis diuturno lactis asinini usu, frequentibus catharticeis, atque accurata victus lege, pristinam recuperaverit consistentiam, totumque seminium morbosum propulerit.

Curacionem denique ipsam in Variolis quod attinet, cardinem ejus in eo potissimum versari vult Cl. Auctor, ut sanguis in vasis astuans temperetur, ejus acrimonia demulceatur, citatior motus reprimatur, vasa turgida depleantur, ac fermenta innata a vinculis expellantur, quo facilius per cutem fecernantur postmodum. Hisce indicationibus omnibus per V. Snem, catharsin, enemata atque emulsiones, vel ptisanas refrigerantes ac lenientes, satisfieri posse, suffragante experientia, omnino persuasus est. Et V. Snis usum, sub principium morbi, adeo quidem facit necessarium, ut iterandam eandem, pro symptomatum urgentium ratione, septies vel octies etiam existimet: enemata & purgantia a deliriis vel convulsionibus indicari; refrigerantia autem, diluentia atque humectantia, tunc potissimum in usum vocanda esse perhibet, ubi ob tenaciores sulphureas partes, ac deficiens serum, exsiccatum nimirum sanguis deprehendatur: procul de cætero sic dicta alexipharmaca, cardiaca & bezoardica esse jubet. Et mirandum profecto, Gallorum medendi in Variolis methodum in tantum distare a Germanorum methodo, ut illa, quæ apud nos miseros ægrotantes pessundarent, Gallis in remedium cedere observentur. Certe, si neglectis lenioribus alexipharmacis & bezoardicis methodo nostræ consuetis, V. Sne, purgatione ac vomitoriis, Variolantium succos & sanguinem exhaurire tentaremus, cœmeteria vix sufficerent tegendis crassis istiusmodi Medicorum erroribus.

De Morbillorum theoria & curacione brevissimis agit Auctor. C. XVI.
Sicut enim horum seminium a Variolis non aliter differre, quam quod hoc crassius sit ac tardioris motus, illud vero tenuius atque acutius, docet: ita & Morbillorum fermentum sanguinem minus commovere, & per cutis glandulas secretum, eas minus obstruere, faciliusque in auras diffusi, per experientiam constare existimat. Meminit sub finem etiam certæ alicujus exanthematum infantibus familiarium speciei, quæ ab Italis *Ravaglione*, a Gallis autem *Verole volante* appellatur communiter. Atque hæc ipsa exanthemata

mata sub forma vesicularum albicantium, aqua limpida turgidarum, apparere, intra triduum autem facta ruptione exsiccati iterum solent. Quapropter parvi momenti affectum hunc esse reputat, a materia transpirationis viscidiori & sale fixo infecta oriundum, atque infantes solum, citra febrem tamen, prehendere solitum.

Supereff, ut ex annexa Celeberrimi *Drelincurtii* dissertatione notatu digniora adjiciamus. Unum idemque cum precedenti argumentum est, quod a Celeberrimo Viro hic pertractatum videmus. De jucundissima autem brevitate, accuratoque & summo judicio, quibus utitur, plura haud attinet dicere: per orbem enim notissima consummata Viri hujus doctrina & scribendi genus est, quo *Medicorum* appellari *Seneca* omnino meretur. Sed ad rem. Variolas & Morbillos ab omnium hominum memoria viguisse, ex veterimis Auctoribus Medicis probare satagit. In specie autem *Variolas* describit *fermentantis sanguinis universalis rejectanea*, vulgo *sepe prodentia tuberculis rubris, saniosis, purulentis, pruviginosis, sublimibus atque disjunctis*: *Morbillos, sanguinea massa febriliter effervescentis eruptiones erysipelatosas, maculis generalibus conspicuas rubentibus, planis, expansis atque contiguis*. Causam quod attinet, putat illam in fermentatione, qualis in multo alias obtingere solet, consistere: atque hoc ipso præternaturali humorum turbamento, sanguinem emittere existimat Celeberr. Auctor portiunculas suas, tum crassiores, quæ epidermidis densitate cohibentur, atque in Variolas abeunt, tum subtiliores, quæ poris & halitu diffantur, & contagione sua aerem inquinant, quo virus illud serpere in adstantes, eorumque massam æque commovere, ac florentis vitis expirationes vinum vel in cryptis exagitare solent, observatur. Interim ferviditas sanguinis, ad mentem Celeberr. Auctoris, major in Morbillis erit, quam in ipsis Variolis, unde febres Morbillis quidem, non æque Variolis tribuit: Morbillorum enim fermentum fervidius ac tenuius, ideo turbis majoribus febrem succendens; Variolarum virus crassius ac lentius, nec jure febris suscitabulum, ex observatione sedula statuere nondubitat. Saniorem in suppurantibus Variolis naturæ acido-salsæ esse existimat, tantis quidem præditam aculeis,

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCLIII. 417

leis, ut non solum pruritus, foveas ac cicatrices, sed & ulcera sinuosa inferre valeat: sicut ex Praxi sua exemplum de annosa virgine, cujus glutinosos musculos, mammarumque colles, imo & oculorum globos, purulentis cuniculis ex hoc affectu suffossos vidit cum dolore ac stupuit. Notari etiam meretur, quod curationem horum affectuum pertractans, tyronibus Medicis proponit monitum: *cavendum scilicet, ne securitati nimium indulgentes, deficiant in generositate*: & hoc de venæsectionis usu potissimum vult intellectum, utpote quam, ubi vehemens febris ascensa sæviat, & symptomata varia invalescant, circa Variolarum & Morbillorum principium negligere Medicos, citra errorem manifestum, haud posse existimat: ope venæsectionis enim naturam ex parte onere levatam, reliquum audentius aggredi, ac majori robore vitiosam congeriem ad ignobiliores partes protrudere, observavit non semel. Si febris fuerit mitior, & materia semel incitata foras excerni nequeat, præ nimia humorum mole, qua viscera premuntur, tunc humores illos pravos purgantibus, aut mitissimis, utiliter imminui docet, quo facto natura postmodum alacrius expulsionem promovere observabitur. Tegmina, quibus cooperiendi Variolis ac Morbillis conficiantur, ex pannis rubris aut puniceis concinnata, non improbat Celeberrimus Auctor, utpote quorum, atque in universum omnium rubore tinctarum rerum, crebro aspectu ad exteriora summamque cutem ferri humores, persuasus est. De cætero Lentium cum Lacca & Tragacantho toti Arabum familiæ tanquam selecti remedii frequentem usum, hodie ob minus conspicuam virtutem, lenti medicamenti titulum jure meritoque obtinere: quin & usum eorum, propter crassi succi generationem, & pavorem in somno augmentum, exosum esse debere existimat.

DE ARGENTO RUNIS SEU LITERIS GOTHICIS insignito Sententia NICOLAI KEDERI, Regii Antiquitatum Collegii, quod Holmiæ est, Affectoris.

Lipſiæ apud Jo. Frid. Gleditsch, 1703. 4.

Plag. 2 $\frac{1}{2}$, cum fig. æn.

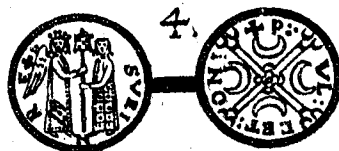
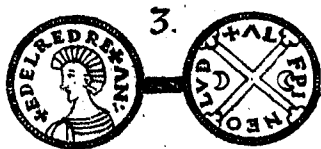
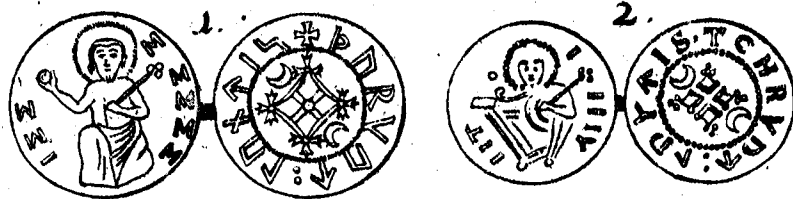
TAB. V.
Fig. I.

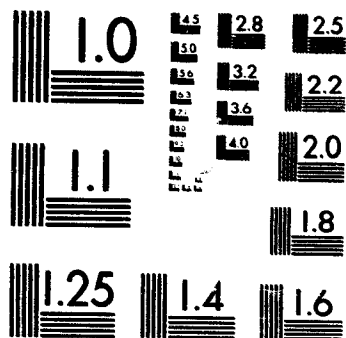
Elegantissimo huic schediasmati occasionem nummus præbuit argenteus, vetustis gentium Septentrionalium literis, quas *Rannas* vocant, notatus, primumque a Clarissimo Viro, *Edmundo Gibsono*, in Guilielmi Camdeni Britannia in Anglica sermone verba, ac luculentis accessionibus aucta (quam in Actis hinc anno 1696, mensè Aprili, pag. 188 sqq. recensuimus) publicatus, dignusque ob summam raritatem Celeberrimo Antiquitatum Suecicarum Collegii Regii Assessori, *Nicolao Kederovi* vitus, quem accuratius sub examen revocaret. Nos eum in tabula V, fig. I exhibemus, paucisque tum Gibsoni, tum Kederi de eo sententiam enarrabimus, iudicio Lectoribus harum rerum peritis relicto.

Et Gibsonus quidem persuasum habet, argentum hoc non monetæ usum habuisse, quippe qualis in regnis Septentrionalibus ante abrogationem Runarum cûsa non fuerit, sed amuletorum quoddam genus fuisse magici usus, quæ iam imaginibus Deorum facie humana expressorum signata veteres in Paganismo habuisse, *Thomas Bartholinus* *Tb. F.* in Antiquitatibus Danicis de causis contemptæ a Danis adhuc gentilibus mortis, testetur. Numen vero non aliud in eo repræsentatum, quam veterum illud Saxonum quod *Thor* appellabant, Anglis etiam non ignotum, quibus ab eo dies Jovis *Thursday* denominetur. Certe Stephanium, in notis ad Saxonem Grammaticum, *Thorem* ita describere, quod habuerit caput flamma circumdatum instar Solis, manu vero sceptrum vel aureum malleum gesserit: quæ ad effigiem in argento nostro expressam exacte quadrent. Extra omnem vero controversiam rem poni, per literas Gothicas in parte postica expressas *† Thur Gut Lætis*, i. e. interprete Gibsono, *Thoris Dei facies*. Et huc spectare quoque Lunæ dimidiæ stellarumque figuras, cum, quod Phœnices de Sole suo, unico cœli Deo, cuius nutum reliqua sidera observent, idem prisca Gothi de suo *Thore* crediderint.

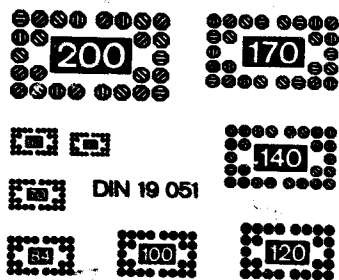
Ex adverso, *Kederus* primum non credit, argentum istud amuleti usum præbuisse, etsi sua Bartholino fides constet. Quod si enim cum orbibus illis aureis, de quibus potissimum Bartholinus disserat, argenteus hic diligenter conferatur, inque illis forma, figura, fabrica, alterum duntaxat latus signatum, annulus superius

TAB. V. ad A. 1703. M. Sept. pag. 418 sqq.

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

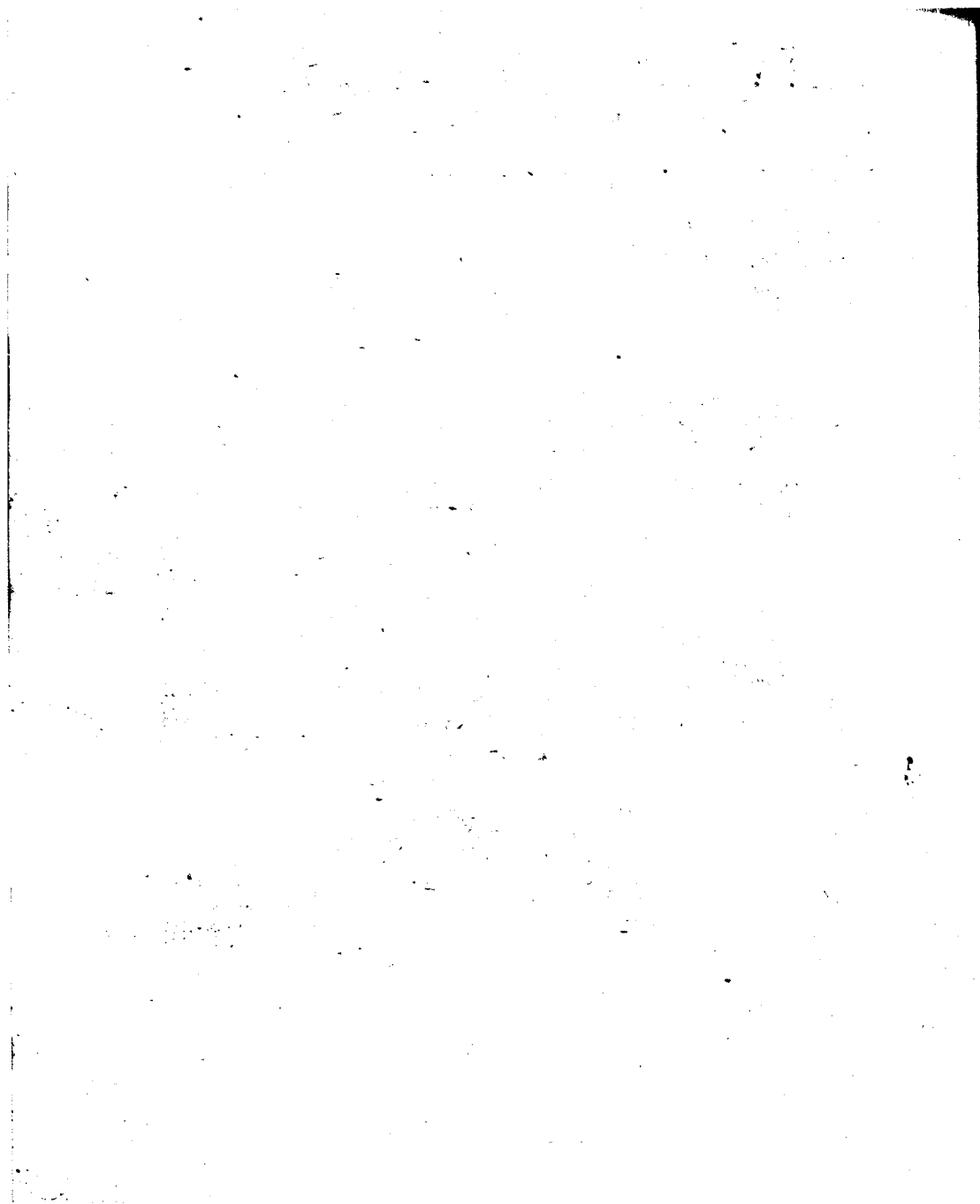
1:24

ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1703

(DIE FEHLERHAFTE PAGINIERUNG DER
ORIGINALVORLAGE WURDE BEIBEHALTEN)

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 612 L 4⁰

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCIII. 419

perius additus, aliaque spectentur, longe hunc alium deprehensum iri. Deinde non persuadet sibi, simulachro illo *Thorem* idolum gentilium referri. Obstare enim ait in secundo latere Crucem initio literarum præfixam, ut & illam in media area, quam Rhomboides septi munitque: qualis crucis usus Christianorum fuerit proprius. Verborum vero Runis expressorum minime hunc sensum esse: *Thoris Dei facies*. Primum enim *Thur* & *Gut* perperam separari, cum nulla hic compareat interpunctio, singulis alias in Runographia vocibus perquam familiaris, quali & in hoc nummo *Thurgut* a sequenti voce dirimatur. Secundo, si *Gut* significaret Deum, loco Runæ ↑, cui T simplex par sit, collocandam fuisse Runam Þ, cujus vim T cum aspiratione (H) conjunctum imitetur. Tertio *Thur* & *Gut* non esse casus secundi. Postremo pro genuina voce *Lunis* (sic enim eam legi debere, cum tertiæ ejus Runæ litera N æquivalet) vocem *Luesis* male subditam, quæ nec ipsa tamen forte *faciem* denotet, quam veteres Gothi potius *Andlit*, *Yfirlit*, *Mynd*, *Likneski* vocarint. De cætero Lunam & stellas quidem haud incongrue ad *Thorem* applicari posse: ast res illas ad quadrati externos angulos, quæ pro stellis sint acceptæ, aliud quiddam potius, idque non nisi ut parergon, sistere posse censerî. Certe in tribus rarissimis nummis argenteis Runicis nostro consimilibus, quadrati hujusmodi angulos, non stellis, sed globulis exornari: quorum unum hic figura II exhibet. Lunulas vero in Anglorum veterum nummis, ubi ne minimum quidem *Thoris* vestigium reperiat, frequentes, & haud dubie solius etiam ornatus causa, occurrere. Ita enim. e. g. in uno, inter suos, *Sterlingo* cum Æthelredi nomine duas, in altero cum Suenonis nomine quatuor, evidenter comparere, quorum ille figura 3, hic 4 repræsentantur.

Ita destructa Giblioni sententia, suamet Kederus exponit, censetque nummum, de quo disceptatur, nonnisi monetæ publicæ usum olim præstitisse. Quam ut confirmet, cum altero figura 2 expresso, & ab ipso Giblono inter Britannicos nummos Tab. II no. 34 relato, illum confert, eandemque plane in utroque partis posticæ epigraphen esse monet, nisi quod in nostro ex meris ea Runis, in altero isto ex Runis partim, partim ex elementis Latinis

H h h 2

TAB. V.
Fig. 2.

Fig. 3, 4.

tinis composita sit. Ita enim legendam putat: **TOHRNT:**
MMIS quæ verba, si elementis pure Latinis exprimantur, &
 si τῶν Η genuina sedes, unde in nummo deturbatum fuerit, resti-
 tuatur, non aliud innuant, quam THORGVT. LVNTIS. Dein
 ex genio aliorum nummorum, præcipue veterum Anglicorum,
 comprobare nititur, quod noster hic a fronte sive Salvatorem ge-
 neris humani, sive Regem quendam; a tergo cum cruce, tum
 appellationem & loci, ubi fuerit signatus, & gubernatoris ejus-
 dem loci, aut alius viri, qui officinam ibidem habuerit monetari-
 am, exhibeat. Nimirum imaginem Servatoris nostri priscorum
 Anglorum denariis adversis non infrequenter imprimi solitam,
 animadvertit, & ex sua Collectione unum producit figura 5, quo
 Servator noster toto expressus corpore, sedens, cum nimbo seu
 circulari isto lumine, dextera sublata benedictionem impertiens,
 & læva Evangeliorum codicem tenens conspiciatur, adscriptis
 elementis Græcis ΙΗ. ΧC. i. e. IESV CHRISTI. Nec impro-
 babile esse, quod Anglorum Reges Imperatorum Orientis inferioris
 ævi morem æmulari voluerint, quos Salvatoris effigie nummos
 crebro insignivisse constat. Forte & simulachro nostro datæ e-
 pigraphes duas primas literas ΙΣ, compendiaria quadam ratione,
 IESV nomen comprehendere. Porro nec Regis cum globo &
 sceptro typum veteribus nummis Anglicis esse insolitum, ex-
 emplo *Sterlingi*, quem Sancti Edwardi Confessoris putant, figu-
 ra 6 ostendit, ad nuntios similes alios provocans. Etsi vero in
 his nimbus non cernatur, insolens tamen non fuisse, talem etiam
 adhuc inter vivos degentium Principum effigiebus addi, non Ro-
 manorum tantum Imperatorum Gratiani & Constantini M. sed
 & e recentiore ævo, Johannis Suecorum, Danorum Nowego-
 rumque Regis exemplo probat, qui in quibusdam regni Danici
 nummis argenteis uncialibus, effigiem suam illo quoque cultu
 adornari passus fuerit. Quantum ad crucem, eam addit vetustos
 Angliæ nummos velut pro sua sibi vindicare, & quidem in latere
 averso, adeo ut olim latus nummorum aversum *Crosse-Side*, i. e.
 Crucis latus, quemadmodum adversum a Regis effigie *Kings-Side*,
 i. e. Regis latus, fuerit nuncupatum. Denique quod in averfa num-
 mi parte indicetur locus, ubi percussus fuerit, nec non ejusdem loci
 seu

TAB. V.
 Fig. 5.

Fig. 6.

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCIII. 421

seu gubernator, seu monetarius, ex more itidem veteris monetae Anglo-Saxonicae declarat. Et hunc quidem, sive gubernator fuerit, sive monetarius, familiarissimum Septentrionalibus nomen *Thurgut* indicare putat, ex idoli *Thor* nuncupatione, & ex *Gute*, sive *Gaute*, quod Gothum significet, coalitum; quemadmodum per has plagas, pagani veteres summæ gloriæ duxerint, a *Thor* pariter, ac *As* (quod & ipsum nomen singulis Diis, præcipue tamen *Orbino* competierit) sua utriusque sexus nomina propria deducere: quam in rem nominum talium catalogus ex *Olai Verelii* Auctario Notarum in *Hervarar-Saga* p. 22 adducitur. Locum vero ostendere arbitratur nomen *Luntis* seu *Lundis*, pro vulgari illo *on Lunden* (Londini Anglorum) Latina terminatione, auferendi casu, numeroque plurali, ut Hierosolymis, Parisiis, positum: sicut & loco *Londini Scānorum* in *Arnoldi Abbatis Lubecensis Chron. Slav. l. 4 c. 18*, & apud *Ericum Olai l. 4*. Historiæ Sueo-Gothicæ, *Lundis* legatur. Neque isti tã *Luntis* ex Latino fonte haustæ explicationi *Runas* refragari, cum gentes ohm Boreales integras inscriptiones Latinas Gothicis quandoque literis exprimere amaverint.

Sub finem non dissimulat Nobilissimus Auctor, in nummo nostro septies geminatum Σ' dubitandi ansam præbere posse, sitne ex moneta, an amuletorum censu. Sed opponit ex *Sterlingis* suis unum figuræ 7, in quo litera E sedecies conduplicatur; confessus tamen, in iis enucleandis Davum se, non Oedipum. Denique si quis malit, monetam nostram non Londini in Anglia, sed Londini in Scania, ad exemplum Anglicarum monetarum, auctoritate viri cujusdam illustris, cui *Thurgorbi* fuerit nomen, olim fuisse percussam, ei se non magnopere adversaturum profitetur.

TAB. V.
Fig. 7

HISTOIRE DES VARIATIONS DE L' EGLISE Gallicane.

i. e.

HISTORIA VARIATIONIS ECCLESIAE GALLICÆ, auctore J. A. RENOULT.

H h h 3

Amste-

Amstelodami apud Nicol. Chevalier, A. 1703. 8.

plag. 23 $\frac{1}{2}$.

Neglecta responsum tritarum via, novo oppugnandi genere notissimum Celeberrimi Bossueti, de Variationibus Ecclesie Protestantium, librum aggressus est *J. B. Renultius*, ex Romanarum partium homine religionis Reformatæ propugnator, aliis consimilis materiae descriptionibus notus, quippe qui Ecclesiam Gallicam, Romano Pontifici addictam, longe pluribus majorisque momenti variationibus subjectam fuisse, hoc velut specimine probatum ivit. Tria vero potissimum selegit argumenta, in quibus operam suam collocaret, videlicet doctrinas de cultu Sanctorum, de Eucharistia, & Pontificis potestate. Has XIII epistolis, ad Bossuetum scriptis, multoque sale conspersis proponit. Prima enim epistola, quæ præfationis vice est, præmissa, in sequenti, quis impræfens in Gallia B. Mariæ cultus exhibeatur, quo pacto illa Deo fere ipsi præferatur, redemptrix humani generis salutetur, ex Cheminasii Jesuitæ, aliorumque recentiorum scriptis, ac praxi ecclesiastica ostendit, monetque in tertia, longe alios veteri Gallorum Ecclesie mores fuisse, quæ nec narrationi de nativitate Mariæ fidem adhibuerit, nec a peccato illam habuerit immunem, nec miracula illi adscripserit, longe minus templa arasque extruxerit, preces ac vota fecerit. Epistola quarta, de præfenti Sanctorum demortuorum in Gallia cultu tractat, eosque ad latus Divinum poni, vel saltem inferiorum loco Deorum haberi, collata paganorum apotheci probat, monens & mente captos nonnunquam coli, qualis Franciscus ab Assisio fuerit, & vitiis graviter contaminatos, qualis Gregorius VII dici mereatur. Aliam stetit mentem pristinae Gallorum Ecclesie, epistola quinta edocet, Irenæo præsertim solum Dei cultum admittente, *p. 75 80 seq.* in testimonium adducto; qua data occasione, Auctor Irenæum & plerosque veterum de beatis demortuis, ipsis etiam Apostolis vel Martyribus, docuisse, quod, cælo usque ad extremum judicium exclusi, in loco quodam subterraneo asserventur, & quod pro iisdem preces fundendæ sint, observat, indeque argumentatur, eos ab istorum adoratione alienissimos fuisse, quæ quarto seculo concepta, sexto nata fuerit, septimo

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCIII. 423

ptimo adoleverit. Post hæc sexta epistola de imaginibus disceptans, Marollium & Crassetum inducit, testes futuros, quantum Gallia in earum cultu nunc excedat; quo loco in Janfenii assecclas multis modis invehitur, eosque reliquis Pontificiis meliores non esse, confidenter pronunciat. Septima vero & octava epistola, quantum Gallia Christiana vetus ab idololatria ista abhorruerit, adductis Irenæi, Sereni Massiliensis, Conciliorum Francofurtensis & Parisiensis, Agobardi & Jonæ Aurelianensis, exemplis evincit, ipsaque Caroli M. Capitularia contra Maimburgium aliosque vindicat.

Ad aliud caput progreditur epistola nona, decima & undecima, de Eucharistia nimirum moniturus, quam insigniter circa eandem Ecclesia Gallicana variaverit, quæ ad seculum usque undecimum transsubstantiationis dogma repudiaverit, S. cenam sacrificium quidem, sed precum & symbolorum, non corporis & sanguinis Christi vocaverit, adorationem vero & circumgestationem ejus tardissime receperit. Quo loco ipsius Paschalis confessione probatur, inventam ab illo transsubstantiationem novum dogma & priscis inauditum fuisse; neque ante seculum decimum quintum communionem, quam sub una vocant, ab universa Gallia approbatam.

Deinceps de potestate Papæ differit, quam ad seculum usque quintum Gallis omnino ignotam fuisse, ostendit, adeo ut Leoni rudia quædam dominatus sui fundamenta posituro, & Valentini Imp. lege adjuto, Hilarius Arelatensis masculæ se opposuerit. Octavo autem seculo, Pipino adblandiente, nonnihil potestatis in Gallos Pontifici concessum, sed sequentibus seculis ferme abolitum, usque dum undecimo seculo Galliam sibi Romanus Præful subjeceret, adductis ex omni Historia testimoniis demonstrat. Sed decimo tertio ac quarto seculis, adspirasse Gallos ad libertatem, sæpeque omnem Papæ obedientiam denegasse, observat: tandemque, quæ nostra memoria contra eundem in Galliis acta, & quam brevi post tempore immutata sint, adductis undique idoneis domesticisque testimoniis, commemorat. Et hæc quidem epistolis duodecima & decima tertia agit.

Non

Non defunt opusculo alio scitu digna, inter quæ referre possis, quæ de feriis, in B. Mariæ honorem institutis, p. 42. sequi. narrantur. Inter quæ feria Conceptionis seculo duodecimo Gallis innotuisse; feria Nativitatis Mariæ, quam Mabillonius septimo seculo ortam judicat, duodecimo pariter in Gallis demum recepta; feria Præsentationis ejusdem A. 1372 instituta; feria denique Assumptionis seculo nono Gallorum moribus recepta legitur.

AMOR DIVINUS ADUMBRATUS IN D. N. JESU CHRISTO. Elegiarum Libri IV. Auctore R. P. GUILIELMO Vander HAGEN, Societatis Jesu.

Antverpiæ, apud Viduam H. Thieullier, 1703. 8.

plag. 10 $\frac{1}{2}$.

Elegantissimi libelli Auctor Clarissimus indignatus, Elegiam, natum amoribus carmen, traduci passim ad libidines & spurcitas decantandas, cum & ipse musinari quid in isto poëseos genere constituisset, Amores quidem retinuit, sed a fordibus perpurgatos, sed castos & innocuos, imo sacros & divinos. Nimirum ipse humani generis assertor Christus, cujus vita, quot fluxit momentis, tot arsit luxitque igniculis vehementissimæ in nos caritatis, *Amor* illi est, sub quo schemate Servatoris universam Historiam nitidissimis, & tum ingenii acumen, tum pietatem nusquam non spirantibus elegis, ita composuit, ut libro I Amorem hominem factum, II Amorem chaumaturgum, III Amorem patientem, IV Amorem triumphantem repræsentet. Non diffitetur vero in præfatione, facem sibi quoad hanc inventionem prætulisse gravissimos Ascetas, atque imprimis S. Ignatium Martyrem, cujus scitum illud, *Amor meus crucifixus est*, de Christo patiente celebretur. Quo ipso Auctor noster palam dissentit a P. *Laurentio Cozza*. Hic enim in Vindiciis Areopagiticis, ut supra in recensione hujus operis, pag. 464 sub finem innuimus, contendit, Ignatium isto dicto non de Christo loqui, sed de suamet concupiscentia & amore terrestri, quem in se crucifixum, i. e. mortuum & extinctum esse, ita ut nunc non aliud quam Deum amet, verbis illis indicare voluerit; cum contra Noster Ignatium per *Amorem crucifixum*, Christum Servatorem ipsum intellexisse, tanquam rem indubitam præsupponat.

Pag. 51 lin. 28 post *terebractionem* inseratur *sublididam, crasiorum & gangrana afflictam.*

* * * * *

ACTA
ERUDITORUM,
publicata Lipsiæ

Calendis Octobris, Anno M DCC III.

DE VITA ET REBUS GESTIS CHRISTOPHORI
BERNHARDI, Episcopi & Principis Monasteriensis, Deca-
dis a JOHANNE AB ALPEN, Ecclesiarum Metropolitana
Coloniensis Archidiacono Majore, Archidiaconali Santensis Prae-
posito, insignis Collegiata D. Martini Monasteriensis Decano,
Christophori Bernhardsi Consiliario intimiore, Vi-
cario Generali & Sigillifero, conscriptæ, Pars I.

Coesfeldiæ, typis Andr. Herm. Wemmcieri,
Anno 1694. 8.

Pars secunda.

Monasterii Westphaliæ, typis Raesfeldicis,
Anno 1703. 8.

Constant Alph. 4. pl. 9.

Christophorus Bernardus de Galen, Episcopus Mona-
steriensis, si quisquam alius Episcoporum Germaniæ,
dignus erat, cujus res gestas probi scriptores ad po-
steros propagarent. Quamobrem magnæ debentur
gratiæ Illustrissimo Alpenio, quo nemo forsitan alius ad componen-
dam tanti Principis Vitam aptior futurus erat, quippe qui gravissi-
mis quæ describenda obveniunt, negotiis ipse ut plurimum, & ma-
gna cum auctoritate interfuit, quod laborem huic aggressus fuerit,
tandemque post annos non paucos illi impensus, exantlarit.
Quanquam enim mox ab obitu Episcopi, libellus lingua Belgica
prodiit in Belgio; vitam ejus complexus, & in varias postea lin-
guas

guas translatus, eum tamen plurimis & erroribus & calumniis esse refertissimum, in præfatione luculenter ostendit Noster, eoque non male literas, quibus celari Auctor nomen suum voluit, *S. d. V.* interpretatum non neminem censet, *Sycophantia de Ultrajecto*. Quantum autem passim ex hoc opere intelligitur, Vicariatu generali aliisque muneribus, sub hoc ipso Episcopo, supra viginti annos functus est Auctor, præsertim vero, Episcopo A. 1664 in Hungariam profecto, diocesim Vicaria potestate rexit, & ejusdem nomine Neomagam pacis conciliandæ gratia legatus fuit A. 1678. Nos ut Operis hujus rationem paucissimis exponamus, prætermittam exterarum rerum, quæ fructuose passim interseritur, historia, ea tantum, quæ ipsum Christophorum Bernardum propius concernunt, obiter delibabimus.

Lib. I.

Mortuo A. 1650 Electore Colonensi eodemque Monasteriensi Episcopo Ferdinando, nemo Episcopatum Monasteriensem prensabat sollicitius, quam ejus Capituli Decanus, Bernardus Mallingerotius, rarissimæ vir doctrinæ, & memoriæ tam felicitis, ut libros integros, si periissent, restituere posse crederetur; maximam quippe noctis partem, post quotidiana convivia, in seram plerumque vesperam protracta, litteris impendens. At quod Mantiana ejus imperia formidarent, plerique Canonorum, in Christophorum Bernardum de Galen magis proclives, eum Episcopum designabant, frustra primum moras neccente & postea provocante ad Pontificem Decano, qui vitio electum inde arguebat, quod pridie electionis Capitulares, se uno excluso congregati, in ejus jam tum electionem conspirassent. Hunc ne quis, cum auctore libelli supra memorati, pauperem scholarem fuisse existimet, præclaram Galeniorum stirpem Noster describit, patremque Christophori Bernardi Theodoricum, Curlandiæ ac Semigalliæ Archi-Marescallum, Dynastam in Lutzen, Curtzen, Bisping & Roemberg, virum doctum juxta ac prudentem, nec bello inglorium fuisse docet. Re ad Pontificem & Cæsarem delata, uterque probavit electionem Christophori Bernardi A. 1651, cumque Mallingerotius nondum inquietum animum deponeret, exclusus primum a comitiis est, jussique excubitores manibus pedibusque fores palatii pulsantem, & introitum postulanti respondere, nulli nunc eas patere publicæ quietis

MENSIS OCTOBRIS A. MDCCIII. 427

quietis inimico: post A. 1652, a Commissariis Apostolicis pariter & Episcopo, Decanatus officio, donec resipisceret, motus est. Quo eodem anno Episcopi prudentia imprimis enituit, Bevergernæ quippe Monasteriensis dioceseos arce, quam a Suecis transcriptam Belgæ hactenus infederant, & nequicquam a Monasteriensibus repetitam Guilielmo III, Arausionensium Principi vix bimulo, in speciem tradiderant, pulcro stratagemate in potestatem accepta, & quiete postea retenta. Anno sequenti Ratisbonam ad Imperii comitia profectus Episcopus, facile Casarem sibi devinxit, & Mallingerotio ter ab Aula rejecto, in neglecta hactenus jura resuscitavit, atque Burggraviatus Strombergensis nomine, suffragii & sessionis facultatem denuo obtinuit in Imperii comitiis. At Mallingerotius A. 1654 diligenter Monasterii captabat populi studia, adeoque multorum paulatim favorem sibi conciliabat, ut promulgata ejus ab Episcopo excommunicatione, diplomata passim lacera & fœdes conspurcata cernerentur, connivente ipso, uti visum est, Magistratu. Interim Decano sacram ædem nihilo secius ingresso, fugere, ut Noster ait, Capitulares, cessare cantus, omitti horariz psallentium preces, abrumpi sacrificia, extinguere candelæ &c. Tandemque, ne toties turbare sacra posset, Prætoriani ad templi fores collocantur, qui ingressurum per vim arceant. Quin etiam postea domi suæ detinetur Mallingerotius; quod postquam cognitum est, tumultuatur plebs, & dilapsum forte Desanum, & a Nuntio Pontificio per idem tempus improvida facilitate ab excommunicatione solutum, læta excipit, atque in Jesuitas, quos credit Episcopo faventiores, libere debacchatur. Unde Princeps res novas non immerito metuens, cum Coloniensi & Trevirensi Electoribus, Principisque Neoburgico, fœdus inquit, eodem anno in tabulas relatum. Imo quo citius plebis ferociam compefceret, Monasterium urbem per prodicionem subjugare statuit A. 1655, militemque clam primo quodam mane adduxit, quo vix tamen comperito, adeo ad arma provolatum est, ut ne ipsæ quidem fœminæ apulsandis tympanis abstinerent, donec tandem cives Principi (qui detecto dolo explicatis signis urbem cinxerat) per Magistratum utcuque conciliarentur. Neque enim cessabant exinde odia; quandoquidem Monasterienses, cum frustra urbem inter im-

Lib. II.

Lib. III.

Lib. IV.

diatas recipi a Cæsare A. 1656 postulassent, palam Hanseaticarum civitatum opem implorabant anno sequenti, a quibus ad Batavos dimissi, Leonem ab Aizema patronum invenerunt. Quamquam vero Mallingerotio ipso forte intercepto, & in Otterkeiniam arcem (ubi laute ab Episcopo habitus, A. 1664 vivere desiit,) deducto, rursus urbem, hortantibus Sociis obsidione cinctam, acriter oppugnaret Princeps A. 1657, adeo tamen animos obfirmaverant Monasterienses, ut illico glande trajiciendum, quisquis primus deditioem hisceret, conjuratione facta statuerent, fœminis iterum tympana haud raro pulstantibus, & ad valla, ad valla, conclamantibus. Itaque cum & opem haud obscure civitati pararent Belgæ, denuo, interventu quidem Nobilium, pax haud magis duraturis legibus coalescit. Certe parum firmam futuram, exinde facile constabat, quod & editus mox in favorem Principis libellus jussu Senatus concrematus, & vulgatus contra alius est titulo haud satis honorifico : *Vera descriptio Monasterii, antiquissimæ urbis Hanseaticæ, nec non metropolis Westphalorum, a vigesima Augusti ad vigesimam primam Octobris anni 1677, a Reverendissimo & Illustrissimo Monasteriensis Ecclesiæ Episcopo, aliquorum S. Rom. Imperii Electorum ac Principum auxilio, obsessæ atque oppugnatæ. Arciorem quoque cum Belgis societatem expetebant Monasterienses, quod cum in fraudem Imperii fieri, Status Francofurti A. 1658 congregati cognovissent, factum inde, ut Capitulationis Leopoldinæ articulo nono, mediata civitates fœdera inire invitis dominis prohiberentur. Quod tamen paulo post & sigillatim Monasteriensibus interdixerat Leopoldus Imperator, jure etiam præsidii Episcopo A. 1659 adjudicato, & submissis postea executoriis, attamen illi nequicquam moniti, Belgarum auxilia identidem sollicitabant. Ad eos enim tum temporis, præter Clutium, ablegaverant Eitzenum, hominem, ut Noster loquitur, publico malo facundum, quique cum a Cæsaris apud Rempubicam ministro Friquetio ægre laturum Imperium cognovisset, si Belgarum opem circumspicerent Monasterienses, respondisse inter alia fertur: *Si in Hollandia audiri nequeant, tractaturos cum Suecis, & si nec illi velint, malle se Turcæ, imo Dæmonis, quam Episcopi subesse imperio: religionem nil morari.* Cum vero & mandatum sine clausu-*

MENSIS OCTOBRIS A. MDCCIII. 439

clausula de revocandis e Belgio Legatis, & duplex, quam vocant, paritoria a Cesare prodidisset, crescentibus indies simultatibus, Princeps tertio urbem obsidet A. 1660, quam nec liberare ausi sunt Belgæ, imprimis Amstelodamenses, quod sibi a Sociis Galenii, Cæsare, Galliæ item Angliæque Regibus, & Principibus Rhenanis timerent. Itaque cives, incunte anno 1661, saniora consilia secuti, & vano rumore de Legato Gallico cum magna pecuniæ vi adventante perterriti, deditionem die 26 Martii faciunt, hac potissimum conditione, ut traditis Principi clavibus, præsidium ad ejus arbitrium recipiant alantque. Mirum autem visum est, in tota obsidione, quæ menses octo totidemque dies duravit, tormentis quidem oppidanorum bis millies dispolis, non nisi quinque milites fuisse prostratos, inter velitandum e primoribus tres, e gregariis equites peditesque viginti cecidisse, & per molestissimam licet hyemem, non ultra triginta viros morbis confectos periisse. Expugnatae itaque urbi arcem per summam celeritatem Episcopus imposuit, eamque non quidem *perspicillum Monasteriense*, ut quidam ab Anonymo forte illo, cujus supra meminimus, seducti tradunt, sed *Pauli-Burgum* a D. Paulo, urbis illius & dioceseos tutelari, vocari voluit; qua demum perfecta, intravit urbem, erectis passim arcubus triumphalibus, hac imprimis inscriptione conspicuis: *Christophoro Bernardo Anstetii sole Mniter oVant*; inde novum creat Magistratum, & Tribuum potestatem adeo Principibus exosam tollit, unde nonnemo adscripserat ædibus tribunitiis: *Ne sVror VLra Crepid.M.* Postulatus postea A. 1662 Abbas Corbejenfis multa non sine laude ordinat, & confirmata anno sequenti cum Galliæ Rege & Principibus Rhenanis societate, quam & Palatinus Rheni, Hassiæ item Landgravius, Ducesque Brunsvicensis, & Dux Würtembergensis amplectebantur, Borculoam, tot retro annis a Monasteriensibus quiete possessam, sed a Gelris A. 1616 præreptam, edito publice scripto reddi postulat. Tum eodem anno 1663 sententiam Cæsaris, pro Frisio-Lichtensteinio contra Frisio-Ritbergios latam executurus, castellum Dylarianum subita oppugnatione, non parum indignantibus Batavis, capit, & contenta postea summa Lichtensteinio præbita, dum eam recipiat, retinet. Consultabatur eo tempore Ratisbonæ de rejiciendis ex

Lib. V.

Hungaria Turcis, neque dignior repertus est, qui Imperii nomine armorum director esset, Galenio, qui de belli illius ratione tanta cum prudentia in iis Comitibus perorabat, ut orto postea novo bello Caesar, iustratis studiose actis Ratisbonensibus, eam orationem investigari, & militiæ ducibus ceu exemplar aliquod proponi iusserit. Et suscepit quidem ille Hungaricam expeditionem A. 1664, mox tamen, facta cum Turcis pace, finitam. At Belgæ interea castellum Dylarianum obsident, & facile deditioe capiunt, magnam præterea pecuniæ vim prætexto veteri jure exigentes, executionemque minati. Proinde ut adversus Belgas se muniret, primum de redintegrando Circulo Westphalico laborabat, cujus condirectorium cum ad Juliæ Principem spectaret, essentque eo tempore de his ditionibus inter Brandenburgicum & Neoburgicum lites, tandem instituto A. 1665 conventu, utrumque æertis legibus adscivit condirectorem, eoque modo futuræ inter eos concordiæ fundamenta posuit. Etsi vero neque Principes illos, neque Gallum cæterosve fœderatos, belli, ut optabat, adversus Belgas socios posset nancisci, attamen illud, consulto Capitulo, & pactus a Rege Angliæ in singulos menses nummos, denunciavit publice, causasque allegavit, quod Frisios adversus Lichtensteinium tueri præsumpsissent, & retenta Borculoa, occupatoque castello Dylariano, vim non semel intulissent Monasteriensibus. Inde copias, quæ magno numero confluerant, in Transilvaniam & Zutphaniam ducens, Borculoam aliasque civitates nullo negotio capit, partemque exercitus in Drenthiam quoque & agrum Groninganum immittit: neque minori felicitate ineunte anno 1666 utitur, quam plurimis Belgarum cohortibus interceptis vel fugatis. Verum cum pacem inter hæc plerique suaderent, & Sociis pariter atque ære Anglico indices destitueretur Episcopus, instituuntur Cliviæ de pace tractatus, dumque Templius, Legatus Anglicus, Principem conatur ab eo consilio avocare, affertur de conclusa pace nuntius, fremente hoc magis Episcopo, quod & paulo post Sueci opem suam liberaliter offerrent, & indignæ nimis conditiones fuissent obtrusæ, nimirum, ut & Borculoa cum cæteris locis, abdicato profus jure superioritatis, ad Belgas rediret, & exercitus Principis, exceptis tribus millibus, dimitteretur. Exagitatus quoque passim fuit Episcopus.

MENSIS OCTOBRIS A. M DCCIII. 431

piscopus, nec defuere, qui cum ideo, quod numerus *sexcenti sexa-
ginta sex* ejus nomine, tam Latino *Christophorus Bernardus Ga-
lenus*, quam Germanico *Christophorus Bernardus Von Ga-
len* contineretur, Antichristum esse calumniarentur. A. 1667
foedus cum Rege Galliae & Principibus Rhenanis renovat, eod-
demque anno, inter varias Capitularium altercationes, Coadjuto-
rem nanciscitur Ferdinandum, Episcopum Paderbornensem, a
Pontifice postea Clemente IX, frustra repugnante Electore Co-
loniensi, confirmatum. Exinde quo magis augetur suae dioeceseos
commoda, Embslandiae jurisdictionem, quam hactenus Ecclesia
Osnabrugensis exercuerat, decem millibus Imperialium comparat
A. 1668. Natæ quoque eodem anno Benthemenses turbæ. Nam
Ernesto Guiljelmo Comite, Pontificia sacra, præfente Monasteri-
ensi, professo, uxor ejus ignobili familia oriunda, filios quatuor in
Transsylvaniam dimiserat, & marito minaciter nuntiaverat, redeun-
ti ne quidem ostium Benthemii patens fore. At facile quidem
urbem aræmque ingrediebatur Comes, Galenio imprimis cum
parva manu comitante; mox imposito præsidio, quod Cæsari
pariter & Comiti obnoxium foret, Monasterium conjugem evo-
cabat, & comparentem sub libera custodia detinebat, eoque adige-
bat, ut Belgii Ordines ad liberorum restitutionem palam per litte-
ras hortaretur. Clam tamen & alia epistola dehortatur, & ancillam
mentita, Benthemium primo, mox Hagam Comitum cum lactante
filiolo, qui solus hactenus remanserat, se furtipit. Neque de-
fuere ejus patrocinio Ordines, datisque A. 1669 ad Comitem litteris
postularunt, ut filios sibi ereptos minus ægre ferret, eosque ad
annum usque ætatis decimum octavum, Protestantium sacris im-
bui pateretur, & uxori redeunti adfiscendi Concionatoris arbitri-
um permetteret; quæ is postulata facile refutavit, admixtis O-
vidianis versiculis :

Exigis ut nulli gemitus tormenta sequantur,
Acceptoque gravi vulnere flere vetas?
Ipse Perilleo Phalaris permisit in ære
Edere mugitus, & bovis ore queri.

Tom. II.
Lib. VI.

Cum

Cum Priami lacrymis offensus non sit Achilles,
Tun' fletus inhibes durior hoste meos?

Quæ dum cuncta recenset Noster, plura de Benthemensium Comitum familia interserit, nec omittit ea, quæ ante aliquot annos de successione mota sunt, ea fere ratione A. 1691 composita, ut Comitatus Benthemensis integer Arnaldo Mauritio, cæteris Comitibus Steinfurtensis Comitatus cum Dynastiis Alpen & Havi-ckesvvehrt cederet, & his insuper quotannis ex Comitatu Benthemensi numerarentur Imperiales mille. A. 1670 prope fuerat, ut bellum inter Episcopum Monasteriensem & Brunsvicensis Duces, qui Huxaria urbe per intestinas turbas potiti fuerant, bellum inrudesceret, quod mox tamen plurimum interventu sopitum est, urbe iterum a Brunsvicensibus relicta. Sed & ipse enatas anno sequenti inter Urbem & Electorem Colonensem lites diligenter composuit, extraneo milite a civibus dimisso, & imposito Circuli Westphalici præsidio. Tum inter Galliarum Regem & Colonensem fit foedus, cui accedit & mox Monasteriensis, bellumque in Belgas decernitur, quod sesquianno ante singulari quodam vaticinio sibi & Episcopo revelatum fuisse, suo loco Auctor noster refert. Hinc Anglis pariter ad societatem admissis, bellumque una cum Gallis A. 1672 denunciatis, Belgæ ab Episcopo, ut neutrarum maneret partium, magnopere desiderabant per Legatos. Verum quod eodem tempore atroces adversus Episcopum insidiæ detegerentur, quarum artifices iidem Legati credebantur, Episcopus his aliisque causis irritatus, bellum & ipse palam Belgis denuntiat, tantoque plures colligit copias, quanto majorem (convenerat enim inter Socios, ut quæ quisque occupasset, ea retineret,) sperabat belli hujus fructum. Mox adscitis Gallicis & Colonensibus copiis Grollam obsidet, & intra triduum deditione capit, frustra renitente eodemque capto præsidiariorum præfecto Tongelio. Hinc diviso exercitu, pars Bredfordiam, alia Elburgum, Hardervicum item & Hattemum, tertia Daventriam opinione citius occupat. Quin & Daventriæ exemplo mox Zvvolta, Campi aliarque urbes, nondum vim expertæ, propere se dedunt. Quæ cum tanta celeritate fierent, Rex Galliarum adeo de-
prædi-

MENSIS OCTOBRIS A. MDCCIII. 433

dicaſſe fertur Epifcopi ingenium & potentiam, ut ſibi ipſi cum formidini aliquando eſſe poſſe, non negaret. Quin & Rex amice cum Epifcopo congreſſus, ita partitiſſe loca haſtenus occupata, ut Rhenoberca & Daventria ad Colonienſem, & quicquid poſt Grollam, Bredevordiam, Borculoam, in Tranſſalania, Friſia, Groninga, aut captum jam eſſet, aut deinceps capiendum, ad Monafterienſem perveniret, Hardervico tantum, Elburgo, Hattemo & Campis ſibi reſervatis. Poſtquam deinde Gallos & Colonienſes milites paulo inſolentius graſſantes ab ſe dimiſiſſet, caſtellum Ormianum foede deſertum occupat, & Covordiam, urbem multorum opinione inexpugnabilem, injecto e mortariis, quæ *Diabolorum capita* Hollandis nuncupata ſunt, perpetuo igne, ſeptimo poſt cœptam obſidionem die, ad deditionem adigit. Id autem nec Noſter ſatis excuſat, quod nec præſidarii omnes, quemadmodum quidem convenerat, libere fuerint dimiſſi, nec integræ omnibus relictæ ſarcinæ, quodque præſidiariorum reliquiæ, quæ Harlingam deduci, quanquam non expreſſa via, debebant, per varias ambages circumducerentur. Interea alibi quoque Monafterienſes copiæ, arce Dyleſiana capta & diruta, Caſtellum Vetus & Novum in poteſtatem redigunt. Quare tot urbibus captis perculſi Friſiæ Nobiles, Provinciarum Unioni renunciant, & ſe ac fortunas ſuas certis legibus tradunt Epifcopo; qui tantis elatus ſucceſſibus, Groningam ipſam, quanquam plerique diſſuaderent, exercitum ducit, magnamque vim ignitorum globulorum immittit. Aſt cum oſtava tantum parte obſideri urbs poſſet, & Brandenburgici Cæſareorumque nunciaretur adventus, civesque intrepidi ædium ſuarum conflagrationem ſpectarent, ſolvitur tandem obſidio, nonnulla Monafterienſium clade, quam multum tamen ſupra fidem extollunt ſcriptores alii, qui præterea Epifcopi juffu ægros milites omnes, extra ſpem propinquæ curationes poſitos, glande trajectos, & laminam magicis characteribus ſignatam in urbem cum pyrobolo tranſlatam fuiſſe, impudenter aſſerunt. Fa-

Lib. VIII.

Lib. IX.

obscura nocte transmissio, recuperat. Hinc alia apparebat rerum facies A. 1673. Namque Galli occupata a Cæsareis Bonna, quanquam Brandenburgicum sibi ad tempus conciliassent, plurima tamen oppida deserbant, pariterque significabant Monasteriensi, ut cum Batavis utcumque in gratiam rediret; se quidem suis rebus consulere oportere. Is itaque, quo religioni saltem prospiceret, loca hactenus occupata Hispanis se traditurum pollicetur, cumque illi conditionem ceu foederi suo probrosam rejecissent, cum Batavis tandem A. 1674 Coloniam paciscitur, & urbes ad unam omnes restituit, exercitu tamen viginti quinque millium, quot sub signis habebat, retento, & pactis seorsim cum Cæsare conditionibus paulo lautioribus. Jam bellum Brandenburgico intulerant Sueci, & arma vicissim adversus Suecos Batavi, Hispani Danique induerant, cum & Monasteriensis tum frequentibus Cæsaris monitis sollicitatus, tum sponte obsignaturus Imperio fidem, exercitum contra Suecos duxit vicinos. Postquam enim Hannoverano Principi persuasisset, ut exitis e tractu Bremensi copiis, neutrarum esset partium, ipse cum copiis Visurgim, falsis sub noctem Suecis, transit A. 1675, eodemque impetu Languelam, Burgum, Verdum, Rotenburgum, Ottersbergam capit, & dum Buxtelndæ imminet, foedus cum Brunsvicensibus Ducibus pangit, unitisque viribus urbem opinione citius capit, cujus exemplum mox sequitur Bremæfurdæ. Arctiori deinde foedere Hispanis Belgisque junctus Episcopus, quod ei perquam fuit honorificum, A. 1676 castellum Zvingerianum, capto præfecto & præfidiariis sine armis diuissis, neque multo post Stadenam ipsam deditione capit, tormentis inter Foederatos divisis, unde ad Monasteriensem sexaginta quinque pervenere. Quin & pulsus hoc modo e Bremensi & Verdensi ditione Suecis, quicquid occupatum erat, dividitur inter Socios, ita quidem, ut Episcopus post Wildeshusam, totum Verdensem Ducatum, & in Ducatu Bremensi Burgum, Bremæfurdam, Ottersbergam, Tedinghusam & alia quædam obtineret; pars reliqua tripartito Zellensi, Hannoverano & Wolfenbutano Ducibus, renovato inter hos foedere, cederet. Ex eo tempore auxiliares Hispanis Danisque copias submitit Monasteriensis, quarum hæc cum primis tum in Scania fortitudinis egregia documenta in rebus etiam creperis dedere, tum in Rugia insula occupanda

da utilissimam Daniæ Regi operam præstiterunt. Verum Batavi tandem bellorum pertasi, Gandavo imprimis & Ipris a Gallis captis, unam optabant pacem, eoq; Legatos miserant Neomagum, quorum exemplum secutus etiam Monasteriensis, ne ab iis desertis duriores cogereur conditiones amplecti, ut postea evenit, Legatum pariter eo misit libri hujus auctorem Alpenium. Itaque, postquam libro Lib. X. ultimo de dissidio inter Petrum Philippum Episcopum Bambergensem & Herbipolitanum atque ejusdem Capitula Cathedralia enato, tum & de novo matrimonio Comitis Benthemensis, quantum e re, præfatus esset, de pacificatione Neomagensi pluribus agit. Quanquam enim, cum inter hæc in morbum incidisset Episcopus, Neomago confestim revocatus esset, quæ tamen huc spectant, pertexit, imprimisque ostendit, quanto opere laboratum a Sociis fuerit, ne seorsim Belgæ cum Gallis paciscerentur. Quod impediri tamen nequaquam potuit, quandoquidem Belgæ paci, graviter succensentibus Fœderatis, soli subscribunt A. 1678 die 10 Aug. Inde cum & Galli anno sequenti Nonis Februarii seorsim cum Cæsare, & post Hannoveræ cum Ducibus Luneburgicis, ac Lutetiæ cum Rege Daniæ & Electore Brandenburgico, certis legibus convenissent, tandem & Neomagi inter Episcopum Monasteriensem Ferdinandum (nam Christophorus Bernardus jam decesserat.) & Galliæ Sueciæque Reges, die 29 Martii, pax coalescit, iis conditionibus, ut redditis, quæ Antecessor occupaverat, locis cæteris, & Wildeshusæ præfecturam ceu pignus, centum mille Imperialibus a Suecis luendum, & quicquid belli tempore e tributis Verdensium & Bremensium collectum esset, cum apparatu bellico vere Regio, & militia instructissima retineret. Inter hæc A. 1678 die 19 Septembris e vivis excesserat Christophorus Bernardus de Galen, cujus itaque morbum ejusque incrementa, tum præparationem ad mortem, & placidam analysin, funeris item deductionem, luctum, testamentum salutaribus monitis conditum, ejusque executionem, operose describit Noster. Imprimis vero universum Principis characterem exprimit, & virtutes longo ordine recenset, pietatem scilicet religionisque zelum, prudentiam, facundiam, justitiam, clementiam, vigilantiam, temperantiam & castitatem imprimis singularem, fortitudinem, tolerantiam, munificentiam, comitatem, affectum

Orga nobiles, milites, sacerdotes, eruditos; subjunctis aliorum elogiis, epitaphiis, additaque in fine oratione funebri Germanica a Nagelio Jesuita recitata.

Restat ad operis hujus commendationem, ut pacis & fœderum formulas ipsas suis locis insertas esse memoremus, nec omittas etiam epistolas lectu digniores, quas inter merito primum locum occupant, quas Gallia Rex ad Reginam de successibus Belgicis perscripserat. Neque est tacendum, Alpenium subinde familias illustriores, si occasio detur, recensere, atque adeo non minus jucunda, quam erudita multa passim inspergere. Sic L. VI p. 121 Baronum de Velen mentionem injiciens, ex insigni gentilitio tres aves rubreas representante arguit, familiam iis ab Heroibus procedere, qui & in auguria propenderint, & bonis avibus militarint: cumque scutum galea tegat coronata, quod certum nobilitatis a Carolo M. vel ex Italia vel e Francia in Westphaliam traductæ signum sit, eam gentem a Velnio potius duce, qui Carolo M. militavit, quam Veleda Brucleræ nationis principe formina derivat. Dumque nec omittit Auctor ea, quæ aliis in locis, præsertim in Germania, per idem tempus, quo vixit Christophorus Bernardus, gesta sunt, passim refert singularia, nec ubivis obvia. Quorsum spectant, quæ de Electrice Brandenburgica, Friderici Wilhelmi conjugæ, L. VIII. pag. 330, deque Leopoldo Cæsare p. 365, nec non de Guilielmo Egone Fürstenbergio L. IX p. 501 habentur.

JO. MICH. LANGII, THEOLOG. DOCT. ET PROF.
in Academia Altdorsina Ordinarii, ibidemque Verbi Divini Ministri, de Genealogia Christi ex Patribus secundum carnem, Dissertationes Theologicae.

Norimbergæ, apud Andream Ottonem, A. 1703. in 4.
Constat Alphab. 1.

Edidit ante annos aliquot Maxime Reverendus Langius Commentarium de *Genealogiis nunquam sciendis & Fabulis Judaicis*, cui mox subjunxit *Dissertationem de Fabulis Muhammedicis circa Sacrosanctæ Trinitatis mysterium & generationem in divinis*; unde tanquam argumentum admodum vicinum; nunc addendas censuit *Vindicias veræ Genealogiæ Christi ex Patribus secundum*

dum carnem ; præsertim cum ad hanc materiam expediendam & cum cura tractandam, occasione scrupulorum nonnullorum, a quodam Judæo docto, Novum Testamentum Syriacum literis Hebraicis impressum tractante, amico cuidam Christiano motorum, invitatus fuisset. Et omne quidem negotium quatuor absolvit dissertationibus, quas inter *prima* præliminaris est, ac singulare articuli hujus momentum vel ex eo probatum dat, quod Christus Jesus non possit haberi pro vero Messia, a Deo per Prophetas in Scripturis Veteris Testamenti promisso, nisi fuerit semen mulieris, semen Abrahamæ, Judææ propago, Davidis filius ; unde etiam vaticinium de semine mulieris, thema Bibliorum univerforum nuncupat, ad quod sub denominato a Davide Psal. XL, 8, & Paulo Ebr. X, 7 *Libri capite* respectus habeatur. Ut igitur de Genealogia Christi cuius tanto constat accuratius, sollicitè in *secunda* dissertatione removeat scrupulos, qui circa dissensum inter Matthæum & Lucam, tabulam Christi Genealogicam texentes, moveri assolent, dum nempe intricatam videatur plurimis, quod Matthæus a Davide, per Salomonem Regem, usque ad Josephum, Virum Mariæ, matris Christi, pergat ; Lucas autem e contrario a Davide per Nathanem, qui Salomonis frater germanus fuerit, usque ad Heli, remoto quasi Josepho, tanquam putativo patre, lineam Christi Genealogicam construxerit. Non existimamus tamen fore necessarium, ut speciales ad singula dubia responsiones Autoris nostri afferamus ; quin potius id, quod rei caput esse nobis videtur, paucis indigitabimus. Diversum nempe Evangelistæ utriusque, uti in toto Evangelio, sic etiam in tabula imprimis Christi Genealogica, scopum specialem fuisse innuit. Matthæum namque suum Evangelium composuisse speciatim in gratiam Judæorum, qui ex circumcissione crediderant ; unde cum Judæi in Abrahamo, gentis suæ conditore, gloriari quam maxime consueverint, Matthæum noluisse dicit tabulam Christi Genealogicam altius, quam ab Abrahamo, repetere ; præsertim cum insuper Judæi omnes Christum habuerint pro filio Josephi, si non naturali, saltè legali & ex Josephi consensu, qui nunquam hunc Jesum aliter, quam pro filio suo legitimo omniumque jurium filialium particeps habuerit. Alium vero scopum specialem sibi præfixisse Lucam asserit, quippe qui, tan-

quam Pauli in itinere comes, magis cum gentium hoc Apostolo ad genium gentium, quam ad mores & captum Judæorum respexerit. Hinc eundem non tam Judæis more receptam & legitimam, etiam per patrem nutritium deductam tabulam Genealogicam, quam Matthæus attulerat, repetiisse, quam potius eam modeste removisse ait, utpote in jure & consuetudinibus Judaicis magis, quam in vero & naturali ordine fundatam. Ideo voluisse ipsum transire a patre Christi putatio, ad Seminis mulieris lineam maternam, atque per Nathanem, Salomonis fratrem & Davidis filium, surgere ad Abrahamum, & ab hoc per Noachum & Sethum usque ad Adamum, cui ut filius mulieris, sine vero patre corporali, nascendus primitus promissus fuerit; imo tandem, missa tota Genealogia Christi humana, placuisse eidem acquiescere in vero Christi patre, Deo optimo maximo. Atque isthoc certe pacto plurimis occurrere se autumat objectionibus, quæ alias in hoc negotio moventur, cum tantam utriusque tabulæ Genealogicæ statuat differentiam, ut ne duo quidem nomina, Salathielis & Zorobabelis, apud utrumque Evangelistam eosdem notare viros admittat. Fundamento autem hoc stabilito, ad specialiores pergit discrepantias, quas beatum Michaelem Waltherum maxime secutus, recenset & conciliat. Mox in dissertatione *tertia* tabulas Christi apud Matthæum & Lucam Genealogicas, cum reliquis Scripturarum, maxime Veteris Testamenti, documentis Messicæ Genealogicis, studiosè componit, ac denique in *quarta* Virorum doctorum, veterum & recentiorum, potiores circa hanc materiam sententias producit, & modeste discutit. Mantissæ vero loco porismata quædam præctica, quæ ex theoria Genealogiæ Christi fluunt, superaddit.

APOLOGIE DE LA MISSION DE S. MAUR.

i. e.

APOLOGIA ABLEGATIONIS S. MAURI, APOSTOLI BENEDICTINORUM, in Galliam, auctore THEODORICO RUINARTO, Presbytero Benedictino Congreg. S. Mauri.

Parisii,

MENSIS OCTOBRIS A. MDCCIII. 439

Parisis, apud Petrum de Bats, A. 1702, 8. plag. 12.

Multum hodie negotii Præsulibus Gallis facessunt Breviaria, quæ vocant, barbaris conscripta sæculis, usuque confirmata, iis tamen scæntia erroribus, quos nostra ætas in tanta Historiarum luce patienter ferre non potest. Quare corrigendis iisdem multum laboris industriæque impendi solet, idque maximam partem inter contradicentium reciprocas concertationes, quibus efficitur, ut quæ hodie emendata sunt, cras in pristinum locum redeant. Dedit operam emendando Parisiensi Breviario Franc. Harlæus Archiepiscopus, corrigente plura ejus successore De Noailles. Sub utriusque auspiciis actum est de S. Mauro, quem vulgo Benedicti discipulum primicerium, atque ab eodem in Gallias missum, exstructo cœnobio Glannafoliensi, Regulam Benedicti inter Gallos disseminasse ferunt. Hujus res gestæ doctioribus nonnullis suspectæ videbantur, aliis tamen contradicentibus, qui id tandem obtinuerunt, ut in citato Breviario, Mauri memoria retineretur, adjecta tamen clausula, traditionem de illo satis vetustam esse. Non tulere hanc noxam Benedictini Monachi, Mauro suo defendendo omnem moventes lapidem, inter quos doctissimus nobisque sæpenumero collaudatus Vir, Theodoricus Ruinartus, scripto officium suum egit. Is principio extitisse Maurum, gente Italum, disciplina Benedictinum, miraculis celebrem, Gregorii M. potissimum testimonio probat. Posthæc allatis Adrevaldi, Amalarii aliorumque attestacionibus propugnat, sæculo IX inter Gallos extitisse traditionem, de Mauro Abbate Glannafoliensi, cujus ea ætate corpus in monasterium Fossatense ad Lutetiam translatum sit, creditumque fuisse, quod Benedictus eundem in Galliam miserit: id vero sequentibus sæculis etiam pro vero habitum, imo Pontificum Regumque diplomatibus confirmatum esse. His positis concludit Ruinartus, a morte Mauri ad sæculum usque IX, idem fuisse creditum, cum Mauri istius, quem inter Sanctos antiquissimæ Litanie commemorant, nullibi, quam apud Gallos, memoria ac reliquiæ supersint: speciatim vero, Maurum a Benedicto in Gallias missum evincit, adducto hymno Breviarii cujusdam Cassinensis, & Glannafoliensis cœnobii cum Cassinensi, unde omnes Benedictini prodierint, vetusta unione, nec

non regulæ Benedictinæ inter Gallos propagatione, in illud ipsum tempus, quo Maurus vixisse dicitur, incidente, denique antiquo codice regulæ Benedictinæ, & inscriptione Castrensi. Atque hæc quatuor prioribus capitibus edisserit. Posthæc de Vita S. Mauri, quæ Fausto ejus sodali adscribitur, ac nono seculo ab Odone, Abbate Fossatenfi edita creditur, multis capite quinto & sexto disceptat. Hujus auctoritatem vindicat his rationibus: quod genium seculi sexti accurate exprimat; quod epistola Odonis eidem præfixa, cum Historiæ Translationis S. Mauri, quæ omnium consensu ab Odone scripta sit, ipsa scribendi ratione pulchre conveniat; quod Adrevaldus in libro de Miraculis S. Benedicti ex Vita ista quadam petierit. Tribus postremis capitibus tres adversarios Ruinartus aggreditur, & primo quidem auctorem Commentarioli ante annos quosdam contra Benedictinos editi (*du Mémoire.*) Hic Vitam Mauri ante A. C. 869 non scriptam docuerat: Odonem ejus editorem Glannafoliensem se Abbatem nominare, cum auctor Historiæ Translationis Fossatenfis fuerit; Maurumque ipsum passim Levitam, nullibi, nec ab Usuardo quidem, Beda, aut Gregorio Turonensi, Benedicti discipulum ante seculum IX appellari, objecerat. Respondet Noster, Glannafoliense cœnobium Fossatenfi tum fuisse subjectum, Odonemque adeo utriusque appellatione usum: Maurum etiam post seculum IX raro Benedicti discipulum appellari, quippe cum, re satis nota, nec alio Mauro Monacho inter Sanctos occurrente, discretionis hæc nota necessaria non fuerit. Fatetur tamen, Vitam Mauri, a Mabillonio nuper denuo editam, vitiiis scatere plurimis: Indictioni X A. C. 863 tribuere, quod ad XII pertinet; in enarrando tempore obitus Benedicti cespitare; pro Innocentio Episcopo Cenomanensi Bertrichamnum nominare, qui recentior omnino sit. Inde Basnagium aggreditur, qui in Historia Ecclesiastica, Maurum unquam vixisse, negaverat, ac præter argumenta auctoris superioris, istud etiam lectori inculcaverat, adventum Mauri ex Italia in Galliam, quocunque nos vertamus, contradictionem aliquam Chronologicam inferre. Ad quod Noster Syrtis istas non dissimulans, respondet, eas ab intricata Episcoporum Cenomanensium, cum quibus Mauro primum in Gallis negotium erat, Chronologia oriri.

Oppugnaverat quoque Bafnagius Vitam Mauri, commemorato uno aut altero, quod in eadem absurde dictum existimat, quale inter alia est, quod Benedictus Mauro *reliquias S. Michaëlis Archangeli ex pallio rubro sancta ejus memoria miserit*. Ruinar-
to non deest, quod respondeat; memoriam nempe stylo istorum temporū denotare ædiculam vel aram memoriæ causa exstructam, pallium vero pannos, quibus parietes ædiculæ aut ara obtegebatur; tales enim reliquias, imo pulverem ab aris verrendo ablatum, oleum e lucernis sacris ereptum, maghi eo seculo habita fuisset. Ultimus labor Bailleum manet, qui in Vitis Sanctorum duos extitisse Mauros, alterum Italum, in patria mortuum, alterum Glan-
nafoliensis in Andegavis monasterii auctorem, quos noni seculi scriptores commiscuerint, confidenter pronuntiavit. Hunc eo præsertim argumento Ruinar-
tus stringit, quod nullæ penes Italos Mauri reliquæ, nulla mortis ejus vestigia supersint.

Appendicis loco de S. Placido disseritur, quem Mauri socium fuisse, atque apud Messanenses martyrem factum ferunt. Hujus res, cum in suspicionem suppositionis a quibusdam, præsertim a Bafnagio, hodie adducantur, Ruinar-
tus stabilire voluit, fatendo quidem, Acta ejus, quæ circumferuntur, esse adulterina & fabulis referta, ablegationem vero ejus in Siciliam ac martyrium ex Gregorii M. testimonio ac aliunde satis constare. Quo pacto Placidi fratrumque & sodalium ejus corpora subter templum S. Johannis Messanense A. 1591 inventa sint, prolixius quoque describit, omnemque rem istam contra obtrectatores vindicat; qua de historia singularis Philippi Gothi Equitis liber existat.

Non desunt opusculo huic flores, quos colligamus. Phrasin *Sancta Regula* penes mediævi scriptores Regulam Benedicti indicare, p. 33 docetur. Adrevaldi scriptoris sec. IX ætas ad Ludovicum Pium idoneis argumentis refertur, ac contra eos, quibus recentior visus est, p. 52 seqq. vindicatur. Austrasiæ Reges κατ' ἔξοχὴν Reges Franciæ dictos esse, contra quosdam p. 80 probatur. Regulas, quibus scripta veterum genuina, et si turpissime interpolata, dignosci possint, Auctor p. 97 sequentes, pro ea, qua in talibus pollet, solertia suppeditat: 1. Monumento tali non desit genius antiquitatis; 2. adsint testimonia
LII facte

factæ interpolationis; 3. interpolationes cum secundo falsarii conveniant; 4. eadem nervum totius scripti non ingrediantur. De partitionibus regni Francorum multa differuntur p. 107 seqq. tandemque res eo redit, ipso Valeſio fatente, terminos earundem inexplicabiles esse.

ERRATA DE L' HISTOIRE DES CONGREGATIONS de Auxiliis &c.

i. e.

ERRATA HISTORIÆ CONGREGATIONUM DE AUXILIIS.

Leodii, apud G. H. Streeck, 1702. 8. Alph. 1. pl. 3.

ORiginem atque progressum certaminum, occasione Historiæ Congregationum de Auxiliis, ab Augustino Le Blanc, h. e. P. Sery editæ, inter auctorem & Societatis Jesu Theologum P. Germant exortarum, jam enarravimus, cum Historiam Congregationum de Auxiliis, assertam contra auctorem Quæſtionum momentum trahentium, mense Martio hujus anni pag. 118 recenseremus. Auctor vero libri, *Quæſtions importants &c.* quem P. Germant esse diximus, quique Jesuitarum causam agit, nondum conquiescit, imo aunc demum caput causæ aggredi videtur. Etenim, cum adversarius ejus fidenter asseruisset, in Responsione ad Quæſtiones momentum trahentes (*Response aux Quæſtions importants*) ne minima quidem in re erroris aut falsi se convinci potuisse, suarum partium esse duxit, exemplis, ut putat, evidentissimis, quod res aliter se habeat, demonstrare. Errata autem dum adversario suo, vel in ipsa libri fronte exprobrat, non alia se intelligere profitetur, quam quibus contra fidem historicam, contra religionem & reverentiam, quam primi in Ecclesia ordinis viris debebat, peccaverit. Levia lubentem se prætermittere, notare solum, quæ momentum trahant, & quidem vel solum primum librum uberrimam horum segetem sibi suppeditasse, quibus & quæ in reliquis libris deprehenderit, addere paratus sit. Ut vero destinata ordine exequatur, initio quidem facta, in quibus adversarius redarguendus, ex libro primo Historiæ Congregationum in compendium mittit, eorumque summam certis propositionibus comprehensam oculis subjicit, tum vero ordine singulas propositiones denuo exhibet, simulque, quam ~~et~~ vero in iis aborrevit adversarius, demonstrare annuitur.

Pau-

Paucorum forte interest, omnia, super quibus concertatur, capita accurate nosse: ast quædam forte cognoscere nonnulli gestient, ut speciminis instar sint, ex quibus de reliquis statuant. Horum ergo ut faciamus satis desiderio, pauca delibabimus. Prima, quam Auctor adversario suo tribuit, assertio hæc est: Jam ipsa Ignatii Lojolæ ætate, Lainium, Salmeronem, ac Jayum, primos Ignatii socios, ad nova dogmata proclives valde fuisse, atque obliquas ad oppugnandos hæreticos iniisse vias, ut Ignatii quoque auctoritate ac admonitione coerceri eos atque retrahi, necesse fuerit. Hoc ipsum vero, quod isti Societatis Jesu Patres, Lainius, Salmero ac Jayus, ad nova dogmata proclives fuerint, est, quod Noster negat, qui & de istorum in Ecclesiam meritis quædam præmittit. Cuncta autem redeunt ad testimonium Orlandini, qui in suæ Societatis historia refert, Ignatium hosce suos Socios Tridenti, ut Concilio interessent, commorantes, adhortatum fuisse, ne illorum Præfulum exemplum imitarentur, qui nova quandoque proponebant dogmata, & hæreticis, ut vocat, aliquid concedebant, ut eo facilius ad Ecclesiam eos reducerent. Ex eo vero, quod Ignatius suos admonuerit, ne nova dogmata sequerentur, colligi, istos novorum dogmatum fuisse suspectos, id vero quovis modo inficiatur Noster.

Altera, quam ex mente adversarii sui ponit, assertio hæc est: Societatis Jesu Ordine initiatos, statim post mortem Ignatii, proprias sequi coepisse sententias, imo communi velut consilio deliberataque sententia, repagulum & obicem novæ doctrinæ removisse, abrogando legem, quæ Thomisticæ doctrinæ eos adstringebat, & *accommodatiorem Theologiam* in Ecclesiam introducendo. Hoc nimirum ut probaret Augustinus Le Blanc, provocaverat ad decretum Ordinis A. 1558 factum, cum Didacus Lainius ad supremam Societatis præfecturam eveheretur: *in Theologia legetur vetus & novum Testamentum, & doctrina scholastica D. Thomæ. Prælegitur etiam Magister sententiarum. Sed si videretur temporis decursu alius autor studentibus utilior futurus, ut si aliqua summa vel liber Theologia scholastica conficeretur, qui his nostris temporibus accommodatior videretur, gr. vii cum consilio & rebus diligenter expensis, per viros, qui in uni-*

*versa Societate aptissimi existimentur, cumque Præpositi generalis approbatione, prælegi poterit. Quæ ad hæc Autor respondet, huc redeunt: vel ipso eventu refelli accusatorem, cum novum Theologiæ systema non confecerint Societatis Jesu Patres, sed Thomam adhuc & Magistrum sententiarum duces sequantur. Sen- sum vero istius decreti non hunc esse, quem velit Le Blanc, ac si Theologiæ systema a doctrina Thomæ diversum confici velint, sed quod doctrina Thomæ semper fundamenti loco posita, sy- stema tantum ad seculi nostri controversias accommodatius con- fici queat. Ostendit præterea, quam aperte Augustinus Le Blanc secum pugnet. Alibi namque eum docere, antiquos Societatis Jesu Theologos doctrinæ Augustino-Thomisticæ fuisse addictis- simos; cum tamen hic contendat, eos velut inita conspiratione, novis dogmatibus viam munivisse. Sed pergit Le Blanc, auctor- que est, fundamenta quidem novi Theologiæ systematis, per sci- entiam mediam jacta, eadem tamen occultata esse, donec Pru- dentius de Monte-major illa in Academia Salmanticensi primus proderet, atque in lucem proferret. Hinc & eundem Prudenti- um de Monte-major, *primum Molinismi velitem* adpellat. Ast cum Molinismi nomine nihil aliud intelligere possit, quam sen- tentiam illorum, qui prædeterminationem physicam, & gratiam per se efficacem rejiciunt, & scientiam mediam admittunt, jam ante Prudentium, in eadem Societate Jesuitarum, idem docuisse Fonseca, Molinam, Henricum Henriquez aliosque, imo an- tiquos Scholasticos, ipsumque Augustinum, contendit. Ut ad- eo magnopere erret, Prudentium de Monte-major pro primo hujus sententiæ auctore venditando, nec cum suarum partium hominibus satis conveniat, quorum alius ad Simonem Magum, alius omnino ad Luciferum ipsum, naturæ suæ viribus cuncta tri- buentem, istius opinionis natales retulerit. Ast neutiquam (ita pergit Le Blanc) ex voto Jesuitis primus iste conatus successit, cum Academia Salmanticensis hanc Prudentii de Monte-major doctrinam, ceu temerariam & erroneam, rejecerit. Provocatque, ut hoc probet, ad libellum manuscriptum: *Apologie des Freres Precheurs, &c.* Negat factum Auctor, & provocat ad ali- um librum manuscriptum: *Histoire des Colleges de la Pro- vin-**

vince de Castille de la Compagnie de Jesus. Equidem fatetur, Historiæ hujus auctorem esse Jesuitam, sed contra & testes, ad quos Le Blanc provocaverat, esse Dominicanos. Auctores Apologiæ istius esse viros probos & honestos, contendit Le Blanc: sed nec hac in re se inferiorem esse autumat Auctor, cum P. Valdivia Historiam istam scripserit, qui non tantum ea ætate vixerit, sed & teste Nierembergio, qui vitam ejus litteris consignaverit, vir probitatis haud vulgaris fuerit. Hactenus paria utrinque militant argumenta. Sed cum novis rationibus suam defendere causam Auctor possit, quibus Le Blanc destituatur, eam omnino evadere superiorem, sibi persuadet. Nimirum, si ab Academia Salmanticensi hæc doctrina, ceu nova, temeraria & erronea rejecta fuisset, haud dubie ab Officio Inquisitionis prohibitum fuisse Jesuitis, ne in posterum simile quid docerent. Hoc autem cum factum non sit, damnatam hanc doctrinam ab Academia, negat. Reliquas rationes, quæ ejusdem commatis sunt, brevitatis studio prætermittimus. Hinc ad Claudium Aquavivam devolvitur disputatio, cui nihil prius, nihil antiquius fuisse, quam infirmare, imo abrogare penitus legem, qua Jesuitæ ad sequendam Thomæ doctrinam obstringebantur, asserit Le Blanc. Hoc vero est, quod Auctor negat, qui Claudium potius Aquavivam id operam dedisse autumat, ut ista lex quam accuratissime observaretur. Namque inter regulas, ab eodem Theologiæ Professoribus præscriptas, hanc quoque fuisse: *Sequantur nostri omnino in Scholastica Theologia doctrinam S. Thomæ, eumque ut doctorem proprium habeant, ponantque in eo omnem operam, ut auditores erga illum quam optime afficiantur.* Sed & alia, quibus idem evincat, assert, simulque affirmare non dubitat, Thomam Jesuitis maxime suam, quam apud omnes Romanæ Ecclesiæ addictos obtinet, debere auctoritatem. Antequam Jesuitæ docendi munus susciperent, vix tres aut quatuor extitisse ex Dominicanorum ordine, qui in Summam Doctores Angelici commentarios scripserint: ast Jesuitis exemplum præeuntibus, & velut signum tollentibus, certatim in Germaniæ, Galliæ, Hispaniæ & Italiæ Academiis, commentariis & interpretationibus illustrari coepisse Thomam. Interim non deesse fatetur, quæsi-

bi objici possint, quæ ad duo revocat capita : quorum alterum est, quod Claudius Aquaviva sanxerit, non sine delectu & examine quodam, Thomæ opiniones esse sequendas; alterum, quod connivente & permittente Claudio Aquaviva, aliter Thomam interpretati sint Jesuitæ, quam eo tempore interpretabantur Dominicani. Ast ad prius respondet, nec Dominicanos Thomæ vestigiis tam accurate insistere, ut putarint, nunquam sibi fas esse ab iis dessectendi : ad posterius, hoc inde provenisse, quod ejus actus Dominicani a sententia & decretis antecessorum suorum discesserint. Utrumque prolatis in medium testimoniis comprobatur.

Sed ne tædium Lectori creemus, prolixè nimis cuncta enarrando, reliqua, de quibus disceptatur, summatim indicabimus. In controversiam nempe venit, an illi ex Jesuitarum ordine, qui A. 1586 scriptum concinnarunt, cui titulus, *Ratio atque institutio studiorum*, nomine totius Societatis, pro doctrina, Thomæ agnoverint, quam deinceps aliis rationibus inducti, Thomæ esse negarint? An Jesuitarum libertas in judicando de doctrina, displicuerit Philippo II Hispaniæ Regi, ut librum de Ratione studiorum regni sui Inquisitoribus tradiderit, qui & eundem condemnaverint? Numve idem Rex Sixtum V Pontificem induxerit, ut Jesuitas libri istius usu interdiceret? An Lessius & Hamelius, cognita Jesuitarum Generalis sententia, in Academia Lovaniensi A. 1585 palam docere inceperint, quæ hætenus pro arcanis habita fuerant? An doctrina Lessii & Hamelii ab Academia Lovaniensi & Duacensi fuerit condemnata, accedente etiam tribunalis Inquisitionis comprobatione, & an istud tam evidens sit, ut vir honestus ea de re dubitare nequeat? An Cardinalis Quiroga, Archi-Episcopus Toletanus & Magnus Hispaniæ Inquisitor, propositiones plerasque Molinæ libro insertas damnaverit? idque an ipse fateatur Molina? An hac censura permotus Molina, Castiliæ regno excesserit, ut alibi errores suos disseminaret? An sub protectione Alberti Archi-Ducis Austriaci, Magni in Portugallia Inquisitoris, qui Societati Jesu prorsus addictus fuerit, Molina in Portugallia facultatem librum suum de Concordia edendi nactus sit? An idem Albertus, insuper habitis Do-

mi-

MENSIS OCTOBRIS A. MDCCIII. 447

minicanorum querelis, librum istum, quem ut ederetur & sibi inscriberetur concesserat, edi permiserit? An Molina Magnum Hispaniæ Inquisitorem, ob censuram ejus spre tam, jure sibi iratum metuens, a supremis Castiliæ & Arragoniæ Senatibus, facultatem vendendi librum suum petierit? An eam obtinuerit, & quidem tantum sub approbatione Bartholomæi Ferreiræ in Portugallia illi data, qui forte librum sibi non lectum approbaverit? An citra controversiam finis Molinæ fuerit, novam introducere de gratia Dei Theologiam, conculcatis Augustino cæterisque Pelagianæ impietatis oppugnatoribus? An Vasquez, Fonseca, Granada, Herice, Tiphanius agnoverint, Molinianam doctrinam de scientia media plane novam esse, quæ antea nemini Theologorum, ne per somnium quidem, in mentem venerit? An Baroni, per Molinianam doctrinam Semipelagianismum resuscitari, judicaverit? idque præeunte Caspare Contareno Cardinali? An velut conspiratione inita, eodem tempore, quo Molinæ Concordia prodiit, Jesuitæ ad resuscitandos Semipelagianorum errores, Romæ recudi fecerint Cassiani opera, & quidem cum notis Stephani Tucii, qui unus ex illis fuit, qui librum de *Ratione studiorum* concinnarunt? An Tucius in notis defendere Cassianum aggrediatur, ejusque verba in alienum detorqueat sensum, hausto ex Molinæ Concordia interpretandi modo, ex quo sua deprompserint, qui apologias pro Cassiano, Fausto, Gennadio, scripserunt? An Molinæ discipuli Augustinum plaustrum conviciorum oneraverint? An Bellarminus omnes ingenii vires, ad impugnamdam Molinæ doctrinam, de gratiæ efficacia ex liberi arbitrii cooperatione &c. intenderit? Quo jure dicatur, Bellarminum a Jesuitis pro tali haberi, qui in numerum Sanctorum debeat referri, quanquam omnes, quibus ἀποθεώσεως dijudicatio demandata erat, unico Dominicano excepto, pronunciaverint, de ejus virtutibus rem nondum exploratam esse? An libri Bellarmini per Jesuitas Germanos castrati sint atque corrupti? Benedi Pererius, Henricus Henriquez, Jo. Mariana, an Molinæ se opposuerint? An recte Franciscus Macedo Molinæ adversariis Gabrielem Vasquezium annumeret? & an hujus interpolatæ sint disputationes? An Jesuitæ Romani eo tempore, quo Molina librum suum edidit, & postea et-

iam adhuc A. 1674, Thomæ & Augustini doctrinam contra Molinam defenderint? An A. 1594 Societas Jesu causam Molinæ defendendam susceperit? An Jesuitæ Vallisoletani Molinæ causam defendere instituerint in disputatione d. 4 Martii 1594, præside P. Antonio de Padilla, & respondente Hieronymo Nugnesio, habita? An tum Jesuitæ Didaci Nunni, Didaci Alvarezii, & Hieronymi Vallesii opponentium argumentis non satisfecerint? An Jesuitæ disputationem Nugni, post duos menses illis oppositam, frustra impedire conati sint, Inquisitoribus Dominicanorum studium, in refellenda Jesuitarum doctrina, comprobantibus? An Antonius de Padilla contra Dominicanos disputans, rationibus adversarii sui permotus, falsus sit doctrinam Molinæ esse erroneam? An eodem die ipsimet Jesuitæ Molinæ librum, ut hæreseos suspectum, Inquisitionis Officio obtulerint, hoc saltem perentes, ne Dominicanorum censuræ submitteretur? Re a duobus Dominicanis edito scripto divulgata, an Jesuitæ aliam relationem, in qua veritatem mirifice suppresserint, in lucem emiserint? An doctrina Molinæ ad Inquisitionem delata, Pontificeque hac de re certiore facto, per Episcopos, quorum magna in aula auctoritas, causam suam Pontifici commendari curaverint? Et quæ reliqua sunt ejusdem com-matis. Namque nullum fere Historiæ hujus, a Le Blanc in primo libro contextæ, caput est, aliquod momentum trahens, quod non ab Auctore in dubium vocetur. Nimirum & quæ de Pontificis decretis statim ab initio in hac causa factis, & de Inquisitorum Hispaniæ ad Molinæ librum damnandum promptitudine, & de Clemente VIII Pontifice rogatu Jesuitarum, Romam hanc causam trahente, & de iis, quæ tum porro acta sunt, Augustinus Le Blanc memorat, ea omnia Auctor sollicitat, magnamque ubique errorum sibi suppeditari copiam, putat. Et hæc quidem summa illorum est, super quibus tantis concertatur animorum motibus. Nos id solum addimus, in præfatione Auctorem referre, Historiam Congregationis, quæ istos motus denuo excitavit in Hispania, a judicio Inquisitionis damnatam esse, quod contineat propositiones scandalosas, seditiosas, injurias in summos Pontifices & Officium Inquisitionis & Societatem Jesu, & in multos Viros doctos ac illustres &c. Quam quidem censuram Auctor noster si cum

MENSIS OCTOBRIS A. MDCCIII. 449

cum ipsa Historia contendatur, æquissimam longe & admodum moderatam vocat.

*PETRI MARCELLINI CORRADINI J. C. SETINI,
in Romana Curia Advocati, de Civitate & Ecclesia Setina.*

Romæ, apud Cajetanum Zenobium, 1702, in 4.
plag. 26.

SEtia, urbs Volscorum in Latio olim appellata Livio, Straboni, & aliis, hodie Sezze nuncupatur, oppidumque est, Baudrando teste, Campaniæ Romanæ, in ditione Ecclesiæ, in monte prope Pontinas paludes sedens, septendecim milliaribus distans a Velitris in Ortum. Patria fuit C. Valerii Flacci, inter eos, qui Heroica decantarunt, omnium judicio celeberrimi, quique de Argonauticis octo scripsit volumina; imo & ante eum C. Titinii, Poëtæ itidem sat clari, qui opus reliquit in honorem patriæ, cujus sola quædam fragmenta passim annotata reperiuntur. Hanc urbem initio nascentis Ecclesiæ, Episcopalem fuisse, omni studio probare conatur civis illius clarissimus, Corradinus, motus imprimis hoc argumento, quod temporibus illis Colonia ista non procul a Roma sita abundavit nobiles familias, insignibus templis, Sacerdotibus, Præfulibus, quibus præfuerit Flamen Coloniae; unde sibi persuadere vix possit, D. Petrum & successores, quos vocat, Pontifices, qui per totum orbem miserint Episcopos, reliquisse hanc urbem haud parvi nominis intactam & derelictam, nec illi dedisse Episcopum, cum constet, eos in eadem regione longe inferioribus oppidis & minoris nominis coloniis Episcopos concessisse. Sed ne sola hæc niti conjectura videatur, ad antiquorum insuper Chronicorum testimonia provocat, e quibus, quod urbs ista dudum Episcopalis fuerit, colligere liceat. Cumque objici possit, in Bulla quadam Honorii III unionem institui Ecclesiæ Setinæ cum Terracineni, rege rit, ea non obstante, Setinum mansisse cathedralem, cum unio ista haud accessorie facta sit, sed æque principaliter, ita ut unus tantum fuerit plurium Ecclesiarum Episcopus, & unum caput. Certe post istam quoque unionem, Setinam Ecclesiam Episcopalem mansisse, e literis summorum Pontificum constare.

at. tumat, Setiamque ab ipsis Regibus Neapolis & Siciliae, qui eam occuparint, tractatam reperiri ait tanquam civitatem nobilem, e-
jusque Magistratum nobilitatis privilegio & titulo ab iisdem de-
coratum. Quid? quod Concilium Basileense, tempore Eugenii
IV anno 1439 celebratum, commendet Setinis familiam Colu-
mnensium, eosque Fidelissimos S. R. E. nuncupet, & nobilibus titu-
lis decoret. Tacemus documenta alia, quibus favorem Sedis Ro-
manæ erga Setiam, & ex isto unionem non accessoriam, sed cumu-
lativam, & æque principaliter factam, confirmare laborat. Equi-
dem nonnulla in contrarium afferre monet Terracinenfes, verum
ista elevare modis omnibus annitur. Imprimis, quando in E-
nunciativis & Bullis Pontificum Setiam appellari terram conten-
dant, respondet, stylum Sedis Apostolicæ ita formari sueviffe, ut
ejusmodi etiam civitates, in quibus cathedrales Ecclesiæ, terræ ti-
tulum obtinuerint.

*FLUXIONUM METHODUS INVERSA, SIVE
Quantitatum fluentium leges generaliores, ad Celeberrimum Vi-
rum Archibaldum Pitcairnum Medicum Edinburgensem,
& GEORGIO CHEYNÆO M. D. & R. S. S.*

Londini typis Joh. Matthevvs; prostant apud R. Smith, 1703. 4.
Plag. 17.

Autor Medicus Scotus in his studiis docte versatus id agit, ut
Methodum Quadraturarum provehat, quod facit Mercatoris
Hollati, Nevvtoni Angli & Jac. Gregorii Scoti, aliorumque in-
signium Virorum exempla secutus, exprimendo earum valorem,
per series infinitas, quæ quidem interdum feliciter abrumpuntur,
& in formulas finitas degenerant, ut constat; sed quia id plerum-
que non contingit, & aliæ expressiones transcendentales qui-
dem, finitæ tamen, hætenus nondum satis in potestate habentur,
ideo contentos nos esse oportet hoc Catone, donec generalior
reddatur hæc scientia; nempe utendum est subsidio serierum in-
finitarum, quæ, si non aliorum, certe ad appropinquationes pra-
cticas prodesse possent, si quis eam aliquando traderet Methodo ad
captum communem accommodata. Interea nolter Autor co-
natur

natur series condere generales, exempli causa pag. 7 area quaerenda est per seriem infinitam Figuræ, cujus abscissa existente z , & v existente Z^m , fiat ordinata $Z^{m-1} (a + bv + cvv + dv^3 \text{ \&c.})$ $(a + fv + gv^2 + hv^3 \text{ \&c.})^{m-1}$ vel per compendium $Z^{m-1} \odot \text{) } \frac{m-1}{m}$. Quia autem, si $m-1$ sit numerus fractus vel irrationalis, hæc quantitates per Geometriam ordinariam non est tractabilis, ideo, nota jam ratione, quaerit D^{m-1} per seriem infinitam, compositam si placet ex potentiis ipsius v , multiplicatis per coefficientes constantes. Hanc seriem multiplicat per \odot & postremo (v , rursus explicata, cum sit Z^m) per Z^{m-1} : ita singulis terminis separatim summatis, habetur summa ordinarum quasi-tarum. Utitur & subinde, uti p. 9 Methodo comparationum, quam in Actis nostris Aprilis 1693 ad series infinitas applicare docuit Illustris Leibnitius, ut scilicet seriem infinitam quaeritam assumamus tanquam datam, instructam coefficientibus incognitis, sed quarum deinde valor invenitur, dum ex ea ducimus, quod cum dato comparemus. Cum etiam Leibnitiana & Bernoulliana Schediasmata in Actis novos usus calculi exponentialis vel Logarithmici ostendant, & inter alia posito esse $\int dx : x = lx$ & $X^x = a^x$ (seu cum $la = 1$) $x \int x = y$ unde $dx \int dx = dy$ seu dy ad dx ut $1+lx$ ad 1, & plura hujusmodi, in quibus Clarissimus Nieuventiit hærebat, & ampliorrem explicationem merito desiderabat; ideo Cl. Cheynæus non nihil his insistit, eaque ad series applicat. Pag. etiam 50 & aliquot sequentibus utitur serie Cl. Joh. Bernoullii in Actis nostris A. 1694 prodita, quam ingrediuntur, $dy, ddy, d^3y, d^4y. \text{ \&c.}$ seu quotcunque differentia differentiarum. Deinde quoniam Leibnitius noster olim aliquoties monuit, maximi usus fore calculos secundum expressionem generalem omnium curvarum dati, vel etiam cujuscunque gradus; Autor ait p. 54, se aliquid in eo genere præstitisse, nullamque nosse methodum, quæ culturam magis mereatur.

Serierum Methodo exposita, applicat eam ad inventionem arearum curvilinearum aliaque problemata, ut constat, ac Cl. Joh. Cragii etiam Scoti ea in re operam passim commendat, quæque in eam rem assert p. 63, p. 123, ei se ex integro debere ait. Neque vero opus est, ut de curvarum longitudine, superficiebusque aut solidis rotatione genitis, centris gravitatis & similibus, quæ Autor ipse tantum generalissime attingit, agamus, cum talium mensuram ex mensuratione arearum seu quadraturis haberi constet.

*ASTRONOMIÆ PHYSICÆ ET GEOMETRICÆ
Elementa Auctore DAVIDE GREGORIO M. D. Astro-
nomiæ Professore Saviliano Oxoniæ & Regali So-
cietatis Sodali.*

Oxoniz e Theatro Sheldoniano, 1702, fol.

5 $\frac{1}{2}$. Alph.

EXcellentissimum hoc opus, quod eo tempore, quo in Regio Javene Duce Glocestriæ formando, spes omnium essent positæ, elaboratum, nunc post ejus præmatura fata Serenissimo Principi, *GEORGIO*, Parenti dedicatum est, eo consilio publicavit Autor Clarissimus, ut illa (propria Autoris verba repetimus) quam subodoratus est sagacissimus *KEPLERUS*, quamque Geometrarum princeps *ISAACUS NEWTONUS* ad eum, quem omnes suspiciunt, apicem perduxit, *Physica Cælestis*, meis etiam curis illustrata, *Philosophia & Astronomia Studiosis paulo facilius innotesceret*. Calculatoriam proin, alibi forte proferendam, hic omisit; Physicam autem Astronomiam, utpote primam inter disquisitiones naturales, facillimamque, cum solam vim gravitatis universalem consideret, diligentius tractat.

Hæc *KEPLERO* debet fundamenta (quamvis & antiquissimis Philosophis harmoniam Cælestem, qua gravitates Planetarum in Solem reciproce sunt ut quadrata distantiarum eorum a Sole, cognitam fuisse in præfatione doceat Autor) *NEWTONO* fastigium (ad quod eam in incomparabili Opere *Principiorum Mathematicorum Philosophiæ Naturalis* evertit, vid. A. E. 1688 Junio, pag. 304.) Autori Clarissimo ordinem & claritatem;

MENSIS OCTOBRIS A. MDCCIII. 493

tem; non enim cuiusvis erat, ex Kepleri nutantibus conjecturis, & Nevvtoni abstrusis, hic dilucidatis demonstrationibus, tantæ certitudinis, perspicuitatis & perfectionis systema compaginare, quale præfens egregium opus a rerum gnaris æstimabitur.

Libro I de Mundi Systemate agens, Sect. I exponit Planetarum primariorum circa Solem gyrationum Ordinem, Periodos, Distantias in numeris rotundis proxime veris

☉	o o	--
♃	3 mens.	4
♄	7½	7
♅	1 ann.	10
♆	2	15
♇	12	52
♈	30	95

hinc Phenomena Planetarum variantia, tam respectu motus in longum & latum, quam illuminationis apparentis, ut & Cometarum admodum dilucide deducit.

Sect. II Directionem Virium, quibus Planetæ primarii in orbibus suis retinentur, explanat. Hæc consideratio totius operis primaria & fundamentalis, meretur & hæc breviter transferri. Propositio XI, (quæ Nevvtonianæ primæ libri I correspondet,) ita rem proponit: Concipiatur Tempus divisum in partes æquales, in cujus prima corpus sola vi insita, qua secundum directionem AZ (vid. fig. 1. Tab. VI.) progredi nititur, describat ejus partem AB, descripturum temporis parte secunda BC ipsi AB æqualem, verum ubi corpus ad B pervenit, intelligatur Vis Centripeta ad G tendens agere impulsu unico quovis, ita ut temporis parte secunda corpus per solum hunc impulsu impelleretur per rectam BC. Patet, (si per c ducatur cC ad BG, & per G, GC ad Bc parallela,) corpus ex utroque impulsu, quo simul impellitur, perventurum ad C, describens rectam BC, diagonalem nempe parallelogrammi, quam conjunctis viribus eodem tempore describi, quo latera separatis, notissimum est. Sed areæ descriptæ, seu triangula BSA & BSc sunt =, ejusdem nempe altitudinis & æqualium basium. Pariter triangula BSc & BSc =, quia in iisdem

TAB. VI.
fig. 1.

M m m 3 paralle-

parallelis & super eadem basi constituta ; Ergo & areæ BSA & BSC =, id est, areæ erunt sicut tempora, quibus describuntur. Quod & porro de areis CSd, CSD, DSE &c. valet. Si augeri intelligatur triangulorum SAB, SBC, SCD &c. numerus, & latitudo minui in infinitum, horum bases AB, BC, CD, DE, constituent lineam curvam versus eosdem pontes cavam, & in eodem plano jacentem, quam corpus de tangente istius curvæ perpetuo retractum, describit. Hæc igitur tempori proportionalis seu æquabilis arearum descriptio, verum est symptoma Planetarii motus, quo omnes excogitatæ hypothesæ, veræne an falsæ sint, multum an parum abluant a cœlo, probari possunt debentque. Hinc patet, corpora tali modo mota, urgeri a Vi Centripeta tendente ad punctum S. Planetæ itaque Primarii omnes a motibus retilineis retracti, inque orbitis suis retenti, versus Solem tendunt, uti & Cometæ, non autem versus Terram.

Sect. III easdem considerationes repetit circa Planetas secundarios, qui circa aliquem primariorum revolvuntur.

Primarii	Secundarii	Period.	Distant	
♃	1 Satel. D.	27 $\frac{1}{3}$ dies	60 Semid. terræ.	
♃	4 Satel. {	1 & intimus	1 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$ Semid. ♃
		2	3 $\frac{1}{2}$	9
		3	7 $\frac{1}{2}$	14 $\frac{1}{2}$
		4 & extimus	16 $\frac{1}{2}$	25 $\frac{1}{2}$
♃	5 Satel. {	1 & intimus	1 $\frac{1}{8}$	4 $\frac{1}{8}$ Semid. ♃
		2	2 $\frac{1}{8}$	5 $\frac{1}{8}$
		3	4 $\frac{1}{8}$	8
		4	16	18
		5	79 $\frac{1}{8}$	54

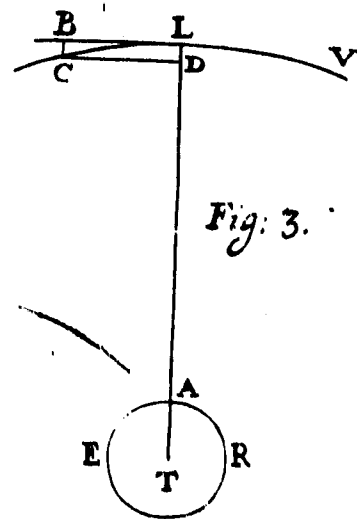
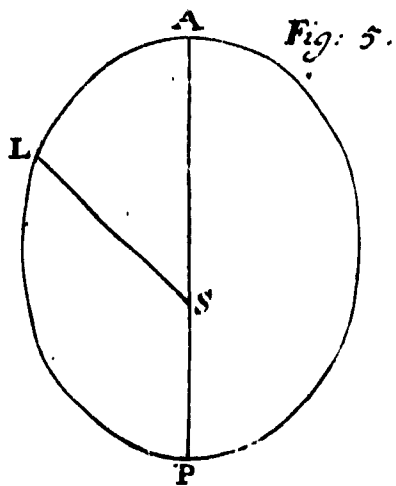
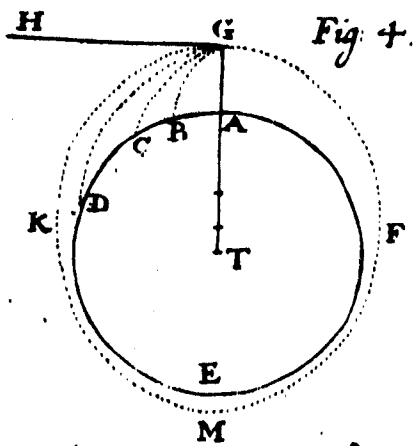
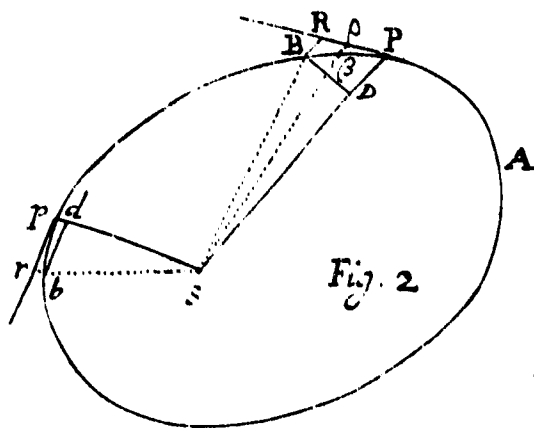
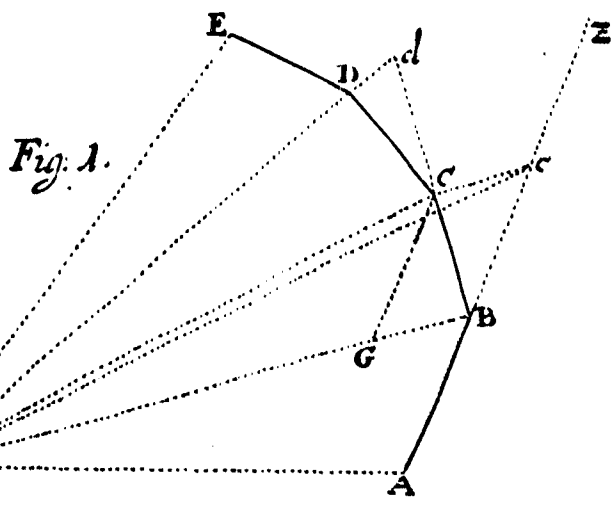
Hinc phænomena Lunæ ex illuminatione & opacitate, qua eclipses & a tellure patitur, & rursus facit, perspicue exponit.

Dum Sect. IV Planetarum Secundariorum circa suum Primarium, & horum circa Solem motus distantiasque confert, invenit utrinque Quadrata temporum periodicorum esse in eadem ratione cum Cubis distantiarum eorundem a Centro vel Primarii, vel Solis.

Hinc

TAB. VI. ad A. 1703. M. octobr. pag. 455. 169.

MENSIS OCTOBRIS A. M DCCIII. 455

Hinc Nevvtonianas libri I propositiones, quibus rationes Virium Centripetarum comprehendit, egregie & facili calculo illustratas subjungit. Quæ ex motu circa proprios axes oriuntur phænomena, Sect. V. inquiri, ascribitque revolutionem

☉	♃	♄	♅	♆
25 dieb.	1 d.	10 hor.	24 $\frac{2}{3}$ hor.	23 hor.

& ex hac circumvolutione figuram non perfecte Sphæricam sed Sphæroidem, ex rotatione Ellipsis circa minorem axem genitam, ad Polos depressam, ad Æquatorem elevatam, magis aut minus pro quantitate Vis Centrifugæ a motu Circulari oriundæ. Jam ipsas Planetarum Cometarumq; orbitas, sectiones nempe conicas, ellipses præfertim, in quibus primarii planetae circa Solem, umbilicorum alterum, & secundarii circa suum primarium revolvuntur, Sect. VI. proponit, indagatque legem Vis Centripetæ, qua in illis orbitis deferuntur. Hanc ob summam utilitatem ex prop. XXXVII (Nevvton. Prop. 6 lib. I) brevi calculo, subijcimus. (vid. fig. 2.)

TAB. VI.
fig. 2.

Si Corpus secundum directionem rectæ cujusvis projiciatur, & simul urgeatur a Vi Centripeta tendente ad Centrum S, ita ut motu ex hisce duobus composito describat Curvam APp; hanc vero tangat in puncto quovis P recta PR, & a puncto B, ipsi P proximo, ducatur BD rectæ SP normalis, & BR eidem SP parallela; similisque fiat constructio ad aliud quodvis Curvæ punctum p. Dico Vim Centripetam in P, esse ad vim Centripetam in p, sicut

$\frac{br}{SPq + BDq}$ ad $\frac{DR}{BR}$; Sive Vim Centripetam in P esse reciproce ut Solidum $\frac{DR}{BR}$, ubi figura P R B D est indefinite parva.

Vis in P ad centrum S tendens, vocetur V: Tempus, quo percurritur arcus minimus PB, vel quo corpus, sola vi infita, percurreret tangentem minimam PR, vocetur T: Vis Centripeta in p agens vocetur v: & tempus, quo pb percurritur, vel quoque pr percurreretur, vocetur t. Sumatur arcus Pβ, quem corpus percurrit æquali tempore, quo pb arcum; & ducatur βε parallela ad PS. PS vocetur D, Sp vero d, BD = X, & bd = x, βε = Z. Jam Lineolæ erunt ut quadrata temporum vel arearum.

Y Z

r Z :: T^2 , X^2 :: $D^2 X^2$, $d^2 x^2$.
 Et lineolæ ut vires Centripetæ
 Z y :: V , v
 Ergo ratio componitur, Ecl. lib. 5 def. 20.

$$\frac{r}{y} = \frac{r}{z} + \frac{z}{y} = \frac{D^2 X^2}{d^2 x^2} + \frac{V}{v} = \frac{D^2 V^2 YV}{d^2 x^2 x v}$$

jam ut habeatur $\frac{r}{y}$ sola, multiplic. utrinque per rat. inverf.

$$\frac{d^2 x^2}{D^2 X^2} \text{ fiet } \frac{r d^2 x^2}{y D^2 X^2} = \frac{V}{v}. \text{ Et } = \text{ in } :: \text{ resol. erit.}$$

$$\begin{aligned}
 V, v &:: r d^2 x^2, y D^2 X^2, \text{ quibus divis. per } r y \\
 V, v &:: \frac{r d^2 x^2}{r y}, \frac{y D^2 X^2}{r y} \frac{d^2 x^2}{D^2 X^2}, \text{ id est } :: \frac{d^2 x^2}{y}, \frac{r}{r}
 \end{aligned}$$

Seu Vires Centripetæ erunt in reciproca :: solidorum illis locis correspondentium. Hæc solida autem ex data figuræ natura erunt computanda, quod Autor in sequ. pluribus exemplis sect. Conic. monstrat. Concipiendi igitur sunt Planetæ primarii & Cometæ quasi totidem Projecta, quæ nempe a duabus Viribus urgentur: nam hoc modo, eoque solo, Orbitas describunt, quales observata produunt. Vis secundum rectam tangentem est æquabilis; Vis autem, qua Projectilia hæc a motibus rectilineis retrahuntur, hæc est lex, ut augeatur, prout minuitur quadratum distantie projecti Planetæ vel Cometæ a Centro Solis. Secundarii Planetæ vero circa suos Primarios eadem lege moventur, ut præter Vim omnem acceleratricem, qua Primarius urgetur, moveantur motu composito, uno nempe in tangente æquabili, & altero versus Primarii Centrum aucto in ratione, qua quadratum distantie Satellitis ab illo diminuitur.

TAB. VI. Causam autem, qua Planetæ in Orbitis suis retinentur, esse
 fig. 3. non varie diversam, sed unam eandemque, Gravitationem nempe,
 eadem lege per universum Systema Solare propagatam, Sect. VII
 docet demonstratque exemplo Lunæ, quæ (vid. fig. 3.) per 60
 Semid.

MENSIS OCTOBRIS A. M DCCIII. 457

Semid. Terræ RAE a Terræ Centro T distans in orbita sua VL percurrat unius scrupuli horarii spatio partem LC; hæc, ob periodum Lunarem 27 d. 7 h. 43. hoc est, 39343 scrupulo-

rum horariorum, erit $\frac{1}{39343}$ totius peripheriæ, seu 33 scrup. secund. gradus. Terræ vero ambitus (sec. nuperam D. Picart mensuram) est ped. Paris. 123249600, hinc Semidiameter TA ped. 19615800: quare TL semidiameter Orbisæ Lunaris erit ped. 1176948000, sexagecupla nempe ipsius TA; arcus LC ³³ sinus versus est LD, & hinc æqualis BC ped. Paris. 15 $\frac{1}{2}$ quam

proxime; tanta est linea, qua per 1 hor. Luna a motu rectilineo retracta versus Terræ Centrum impellitur. Sed in superficie Ter-

ræ nostræ, per 1 hor. gravia versus Centrum longitudine ped. Paris. 15 $\frac{1}{2}$ impelluntur, uti Celeb. *Hugenius* definit; ergo nostra vis gravitatis juxta distantiam sexagecuplo majorem di-

minuetur, ut illi 15 $\frac{1}{2}$ pedes, per 1 hor. percurrantur. Paria ergo præstant vis nostra gravitatis, & vis Lunam in orbita retinens, adeoque & ob simplicitatem naturæ eadem erunt. Hinc & omnia gravia ex puncto extra Telluris superficiem, secundum horizontalem rectam vi satis valida projecta, orbitam describerent, & terra intacta gyrum completerent. Sumatur

punctum aliquod G. (vid. fig. 4.) extra Terræ superficiem ABCD, ex quo secundum directionem GH ad TG normalis projiciatur grave quodvis. Patet, si corpus hocce minima aut nulla vi projiciatur, (hoc est, si libere demittatur,) casurum illud ad A, directe infra G; si aliqua vero, grave attinget Terram ad punctum B ab A versus H distans; si adhuc majore, corpus projectum ultra B ad C Terræ occurret. Si augeatur vis projiciens eo usque, ut Terram non attingat, donec ultra E punctum ipsi A oppositum perveniat, tum rursus versus G ascendens Ellipsis GKMF complebit, atque eundem rursus perpetuo non impeditum describet, & Planeta fiet. Si punctum M minus distet a Terra, quam punctum G, Centrum Terræ T est umbilicus Ellipsis a vertice remotior. Si augeatur vis projiciens, donec puncta M & G

TAB. VI.
fig. 4.

N n n

æqua-

æqualiter a T distent, semita fiet Circulus; auctaque adhuc vi projiciente fiet Ellipsis, in qua T est focus vertici G vicinior, alter vero focus longius a T removebitur, pro Vis projicientis augmento, donec tandem in Parabolam, posteaque in Hyperbolam mutetur. Hinc rationem motus Planetarii, seu fundamentalem hujus operis, cuique totum superstructum est, hypothesein facile percipere licet. Ut vero hactenus motus corporum ad centrum immobile attractorum proposuit Autor, ita Sect. VIII. motus corporum se mutuo attrahentium, & circum commune centrum gravitatis similes figuras describentium, Systemati Solis Planetarumque applicat; Sectione vero IX motus ipsius centri gravitatis, quod systemati corporum circa aliud corpus revolventium commune est, Planetarum tam primariorum quam secundariorum motibus dilucidandis adhibet; omnia ex Nevvtonianis principiis. Aliorum Philosophorum vero rationes motus Planetarum Sect. X exponit & examinat, primo quidem *Keplerianam* Physicam Cœlestem ex ejusd. lib. IV *Astron. Copern.* explicat, plagas tamen Planetarum Soli vel amicas vel inimicas motibus ellipticis non convenire, breviter indicat. Dein *Cartesii* sententiam ex ejusdem *part. 3. Princip. Philos.* describens, vortices ab eo confictos motibus cœlestibus omnino contrariari, cum Nevvtono demonstrat. Viri Illustris *Leibnitii Tentamen de Motuum Cœlestium Causis* (vid. A. E. 1689 Febr.) dum recenset, monet quidem aliqua contra vortices corporeos, Planetas deferentes, approbat tamen ab eodem inventam Gravitatis legem, eandem cum Nevvtoniana. Et hæc quidem de veteri mundi systemate Philolaico hactenus; jam Sect. XI. de aliis mundi Systematibus & viribus ad illa conservanda necessariis agit, ubi *Semitychonicum, Tychonicum, Ptolemaicum*, & ex his composita diligenter exponit, ut & Astronomi quod phænomenis, & Physici quod rationibus naturalibus optime respondeat, Systema eligere possint.

Quæcunque Doctrinam Astronomis *Sphericam* dictam cernere possunt, Libro II proponuntur. De Genesi Circulorum Sphæræ Sect. I. De temporis divisione, Sect. II. De Globis cœlestibus terrestribusque, eorumque usu, Sect. III. De Circulorum situ per observationes determinando, Sect. IV. De fixarum locis, Sect. V. De calculo Sphæric. triang. huc pertinente, Sect. VI. De

De Parallaxi siderum, Sect. VII. De Refractione, (cujus certam determinationem tam per observationes cum calculo collatas, quam per dioptricam quandam, de variis atmosphææ ad 40 aut 50 miliaria in altum protensæ densitatibus, hypothesein monstrat) Sect. VIII; & tandem de Tabulis Primi motus Fixarumque Sect. IX, summa cum perspicuitate, nihil necessarii omittens, agit.

Theorie Planetarum Primariorum Librum III dicavit, quibus Orbitas Ellipticas convenire Keplerus, exactissimis Tychonis observationibus nixus, ostendit. Inhujusmodi igitur vera Planetæ Orbita Elliptica (vid. fig. 5.) ALP, ubi S focus alter est Solis locus, ASP linea Apfidum, A Aphelium, P Perihelium, L locus Planetæ ad libitum assumtus, ALS area sub rectis SA, SL & curva Elliptica AL comprehensa (computata ab SA in consequentia signorum) vocatur *Anomalia media*, id est *aquabilis*; hæc enim area crescit æqualiter, nempe in eadem ratione cum tempore. Ex ASL angulus a linea apfidum SA & radio vectore SL comprehensus, dicitur *Anomalia Coaquata*, sive *Vera*. Hæc generaliter omnibus Planetis Sect. I applicat, exque data Planetæ orbita, Anomalias medias & veras calculo determinare docet. Sed data Anomalia media veram invenire, vicissimque indirecta (directam enim methodum dari negat Keplerus, & Geometrica Wallisii per Cycloidem protractam calculo minus apta est) primum methodo, mox per series, tandem per approximationem monstrat, quam (nempe: æquales esse Anomaliis mediis angulos circa focum alterum a Sole diversum) primo Bullialdus ipse, licet nescius, supposuit; dein Sethus Wardus usurpavit (quem in Gallia Paganus, in Germania nostra Zimmermannus in Prodomo Cono-Ellipt. bicipiti secuti sunt) mox Bullialdus correxit, tandem Clar. Casini mutavit in orbitam ellipticam circa medias longitudes graciliorem, cœloque non convenientem.

Jam Telluris theoriam subjungit Sect. II. Orbitam, tempus Æquinoctii & Solstitii, anni vertentis & syderei quantitatem. Aphelium, a Sole distantiam, dierum naturalium inæqualitates, temporisque æquationem determinare docet. Reliquos Planetas primarios Sect. III eidem examini subdit, eorumque Elongationem a Sole maximam, Directionem, Stationem & Retrogradationem

TAB. VI.
fig. 5.

Seçt. IV inquit, tabulasque huc pertinentes **Seçt. V** enumerat; hinc orbium planetariorum magnitudinem comparat **Seçt. VI**, & inde magnitudines densitatesque Planetarum **Seçt. VIII** investigat, figuramque eorum, hoc est, rationem, quam axis eorum habet ad diametros eidem normales, **Seçt. VIII** determinat. De distantia Fixarum **Seçt. IX** egregia monet, quomodo, si sensibilis sit diameter orbitæ annuæ telluris, per observationes commode distantia fixarum determinetur, (insensibilem autem & puncti loco totum orbem magnum habet;) Hinc per rationes opticas rem investigat.

Secundariorum Planetarum Theoriam **Lib. IV** comprehendit, & cum eorum motus maxime compositi reddantur ex diversa ad bina corpora, Solem nempe suumque Primarium tendentia, inæqualitates illas Astronomi potius hypothesibus salvare, quam physicis rationibus explicare sperabant. Autor vero felicissimi Newtoni cogitata hic dilucidata applicat, & **Seçt. I** errores in Satellitis motu a Sole productos demonstrat, cum Satellitis orbita Primario suo est concentrica; & **Seçt. II**, cum est excentrica; & **Seçt. III**, cum Satellitis orbita est inclinata ad Planum orbis a Primario circa Solem descripti; **Seçt. IV**, cum Primarii orbita circa Solem est excentrica. Hæc omnia rationibus physicis, sed calculo intimioris geometriæ tractatis, dilucidantur; **Seçt. vero V**, hæc motui Lunæ e Terra spectatæ applicantur, cujus Tabulæ **Seçt. VI** ordinantur, ubi simul *Lunæ Theoriam Newtonianam* in praxi usurpatam adjungit Autor, qua Lunæ locus, etiam extra Syzygias, & in ipsis cum Sole quadraturis cœlo consentiens, (Astronomis hactenus desperatus) ex calculo definitur. Eclipses Lunæ **Seçt. VII** proponit; Solis vero Eclipses **Seçt. VIII**.

Aliorum Satellitum circa suos Primarios motus **Seçt. IX** pandit; circa propria vero centra **Seçt. X**; magnitudines & densitates eorum **Seçt. XI** definit. Figuram Satellitum & Primariorum ex mutua gravitate oriundam **Seçt. XII**, in primis in Luna figuram sphaeroidem ad explicandum phænomenon æstus marini determinat. Saturni annulo ejusque phasibus Sectionem ultimam **XIII** attribuit, quia hic fornix Satellitii pars est, suumque locum sibi vendicat. Restant corpora alterius generis in Cœlo, Cometæ nempe, quorum motus **lib. V** plene persequitur, Physicas

cas primum opiniones & placita Philosophorum varia de iis recensens, mox Geometrica seu orbitarum determinationem subiungit. Generalia quædam Sect. I de Cometis tractat, de duratione locoque Cometarum, quos antiquissimi Philosophi æterna mundi corpora esse statuerunt, quæ altiora mundi secant, & tum demum apparent, cum inimum sui cursus veniunt. Peripatetica vero Schola, ut cælorum ingenerabilitatem tueretur, eos ex terrestribus exhalationibus compactos in regiones sublunares detrusit, quos ob defectum parallaxeos diurnæ, *Tycho & Keplerus* in sedes supralunares reposuere. Eos excrementum quoddam ætheris, *Keplerus*; Planetarum, *Hevelius*; ex Fixa aliqua maculis obducta, & a vicino vortice abrepta, *Cartesius*, inque linea recta moveri statuerunt. Qui perenne corpus Cometam asserunt, ejus orbitam summe excentricam, telluremque vel intra eam contineri, vel extra poni, ita ut orbitæ convexitas terram respiciat, volunt. *Clar. Jac. Bernoulli* Cometas habet pro invisibilis cujusdam Planetæ ad distantiam a Sole 2583 Semid. orbis magni, circa Solem rotati Satellitibus. Phænomenon caudæ, cui maximam materiæ copiam atmosphæra Cometæ suppeditat, vaporem statuit Autor a nucleo calore Solis elevatum, cujus expansionem in æthere, expansione aëris nostri declarat, qui ea cum raritate, quam haberet in altitudine semidiametri terrestis impletet omnes Planetarum regiones ad usque sphæram Saturni, & longe ultra, quod prolixâ demonstratione de globo aëris nostri unciam unam lato evincit. Notat quoque, plures Cometas in Hemisphærio versus Solem, quam in opposito videri; distantiam autem Cometæ a Sole ex comparatione lucis Cometæ cum luce Planetæ æstimat. Viam & locum Cometæ apparentem prope verum Sect. II determinat, cujus veram Trajectoriam Sect. III accurata diligentia vel Parabolicam vel Ellipticam esse demonstrat; hincque Sect. IV de Cometæ Loco tam Heliocentrico quam Geocentrico in illa Trajectoria ad tempus datum invenire, deque Tabulis ad Cometarum motus expedite definiendos necessariis docet, quæ quia omnia ex sublimiori sectionum Conicarum Geometria deducuntur, adeoque in breve compendium redigi nequeunt, apud ipsum Autorem sunt inquirenda. Libro ultimo VI Astronomiam Comparati-

rativam, hoc est eam, ubi oculus observatoris in variis Planetis si proponitur, tractat, imitatus *Kepleri* Somnium astronomicum seu Astronomiam Lunarem post ejus mortem editam, & *Hagenii* Comethoetoriam, quamvis duo hi insignes viri serio de incolis Planetarum egerint: (*Sethi Wardi* in Anglia, *Kircheri* in Itinere Extatico, celeberrimi nostri *Weigelli* in Geoscopia Selenitarum, pares labores Astrophilis quoque innotuerunt.) Phænomena igitur, oculo in Sole posito, primum enarrat; dein quamnam ex Mercurio spectentur; mox ex Venere; porro ex Marte; Jove; & tandem Saturno. Phænomena quoque, oculo in Cometa aliquo posito, visâ describit. Circa phænomena ex Luna spectata ceu Satellite Terræ, & demum, ex Satellitibus vel Jovis vel Saturni, ultimus occupatur labor, unde judicium de Astronomia tale oritur: Oculo in Sole constituto, Astronomiam fore simplicissimam; in aliquo sex Primariorum, magis compositam difficiliusque condendam, quamvis Tellus optima præ reliquis subsidia possideat; in aliquo autem Secundariorum Planetarum oculo constitutus Astronomiam intricatiorem difficilioremque experietur.

Atque hæc est umbratilis tantum delineatio Operis pulcherrimi, principio unico naturali, gravitatis nempe legi, superstructi. Cellabunt proin opprobia in Mathesin hætenus largiter effusa: eam in Cælo nil nisi figmenta condere, quibus intellectus humanus inutiliter fatigetur: applicatio enim principiorum *Newtoni*, Viri profundissimæ indaginis, ad Astronomiam, ab Autore nostro in tam perspicuum firmumque ordinem feliciter redacta, peperit Astronomiam vere physicam. Calculatoriam vero, seu ad ipsos usus astronomicos adaptationem, si juxta promissum Autor publico donaverit, adhuc magis merebitur; cum ex profundissimis Geometriæ considerationibus, Physicæ applicatis, difficulter constans Calculi tenor eruatur; cum autem in regulas & exempla computi ista sunt redacta, faciliorem viam etiam minus exercitatis pandent mysteria hæc tractandi. Vires igitur Celeberrimo Autori tam animi quam corporis serio exoptamus, quo Virium, quibus universa mundi corpora agitantur, doctrinam porro perficere queat.

MENSIS OCTOBRIS A. MDCCLIII. 463

ACTA SANCTORUM ORDINIS BENEDICTI.
*Seculum sextum, quod est a Christo nato undecimum, divisum
in duas partes.*

Lutetiae Parisiorum, apud Carolum Robusset, 1701. in fol.
Alphab. 20.

Quæ sit ratio instituti de condendis Actis Sanctorum Ordinis S. Benedicti, cepti a Luca Acherio, & a Jo. Mabillonio continuati, dudum in Actis nostris A. 1686, mense Februario, p. 57. s. indicavimus. Jam (ubi interea Mabillonio socias præbere manus haud dedignatus fuit Theodericus Ruinartus,) post Seculum Ordinis Benedictini quintum, quod est a nato Christo decimum, cujus faciem tunc adumbravimus, sextum sequitur, aut Christi undecimum, quod duos tomos complet, cum materiæ amplissimæ Autores indulgere voluerint, ut penuriam illius temporis monumentorum, quæ ecclesiasticam & civilem historiam spectant, utcumque supplerent. Quam enim jejuna sit & sterilis utriusque historiæ illius seculi materia, probare censet Præfationis Autor Mabillonius, Annales Baronii non minus ac res Francicas, quibus adeo quoddam e rebus suis supplementum adjicere, per jucundum cum Socio ipsemet existimavit. In sequentibus vero seculis Sanctorum Benedictinorum Acta paulo magis coarctanda fore inuit, ita ut decem omnino (novem autem jam tum prostant,) tomis tota compages absolvatur.

More autem solito Præfationem Seculo integro præmisit Mabillonius, eamque paulo prolixiorē, in qua post divulgatæ per id tempus doctrinæ historiæ, Ordinis quoque Benedictini in Oriente aliisque regionibus factam propagationem latius insinuat. Mox ortam sub finem seculi decimi, occasione professionis, quam Episcopi ab ordinandis Abbatibus exegerint, controversiam declarat. Hinc ad Pontificalia ornamenta Abbatibus tunc concessa pergit. Porro observationes ecclesiasticas monasticasque varias ex isto ævo depromptas suppeditat, utpote de antiquo illo more, quo seculares homines, quinimo & Episcopi cæterique Clerici majores, in extremis habitum monasticum in signum poenitentiae susceperint; de Principibus & Optimatibus, honoribus
seculi

seculi abdicatis, ad monasticum se ordinem conferentibus; de tribus institutis in monasteriis Italicis tempore Petri Damiani introductis, ut nimirum Abbas tres semper pauperes haberet commensales, ut in monasteriis & eremis decimæ quorundam proventuum in egenorum usus assignarentur, ut anniversariæ octavæ pro carioribus quibuscunque defunctis fierent; de disciplina tunc usitatæ ratione, ubi ab anonymo Historiæ Flagellantium Autore ea in parte dissentire se haut negat, quod flagellationem propriam improbare minus audeat; de generibus probationum, ad dicimendas res dubias undecimo seculo frequentatarum, ignito nempe ferro pro ecclesiasticis, & duello pro secularibus viris, quin & de dubiis Sanctorum reliquiis per ignem probatis. Ut taceamus, quæ de anno obitus Hugonis Capeti, deque anno, quo filius ejus, Rotbertus, monarchiam Francorum adeptus est, & de tempore, quo Rotbertus ille Bertam repudiavit, duxitque Constantiam, ab eruditissimo Autore disputantur.

Ipsos autem, qui vocantur, Sanctos paulo curatius lustraturis, primo loco p. 3 occurrit Ramuoldus, Abbas S. Emmerammi apud Ratisponam, cujus Vitam ab Arnolfo, ejusdem monasterii monacho & coequali, conscriptam ex Tomo secundo Antiquæ Læctionis Camisii suppeditant Clarissimi Editores, in observationibus præviis monentes, quod ortus Ramuoldi annum nemo hætenus assignaverit; sed ipsi illum A. 901 natum fuisse, nulli dubitant. Sequitur p. 25 Fingenius, cœnobiolorum S. Vitoni apud Viridunum, & apud Martas S. Felicis seu S. Clementis, tum S. Symphoriani Abbas; cujus occasione de monasterio S. Vitoni Episcopi Viridunensis, qui ineunte seculo sexto decessit, plura disseruntur. Tertius est S. Abbo, Abbas Floriacensis, cujus Vita auctore Aimoino monacho, ejus discipulo, descripta & valde commendata, p. 39 sistitur. S. Froilani, Episcopi Legionensis in Hispania, vitam a nemine antiquorum scriptam perhibent, quanquam ejus gesta plerique recentiores Hispani memoriæ mandarint: unde quæ de eo sive in Officiis Ecclesiasticis, sive in variis passim auctoribus invenire licuit, p. 58 in unum collegerunt. Mortis ejus tempus non ad annum 855, ut quibusdam visum, sed cum aliis ad A. 1006 referunt. Hinc post Vitam S. Alfrici seu Ælfrici, Archi-Episcopi Cantuariensis, & post

MENSIS OCTOBRIS A. M DCCIII. 465

post commemoratam translationem Sanctorum Livini Episcopi, & Briccii pueruli, Martyrum, in monasterium Gandavense S. Bavonis, Petri quoque Abbatis primi S. Petri in monte Caprario prope Perusium, Vitam recensitam, de Anastasio, Archi-Episcopo Strigoniensi in Hungaria, p. 72 agunt. Post alios interjectos, p. 85 de S. Aufrido seu Ansfrido, Episcopo Trajectensi ad Rhenum, verba faciunt. Vitam S. Martiani, Abbatis Aptensis, ex Benedicto Gonono p. 93 repetunt. De Johanne II & III, aliisque Abbatibus Casinensibus & Viris piis, qui ab A. 1000 ad annos quinquaginta sequentes in Monte sacro floruerunt, commentationem a p. 96 ad 112 inserunt. Vita S. Elphegi, Archi-Episcopi Cantuariensis & Martyris, autore Osberno, ejusdem Ecclesie Cantuariensis monacho, concinnata, & S. Libentii, Archi-Episcopi Bremensis, ex Adamo Bremensi repetita, p. 113 & p. 128 exhibetur. Nec feminae desunt, quosum Adelheidem virginem referas, primam Abbatissam Wilicensem in Germania inferiori, cujus Vita stylo Berthae, ejusdem loci sanctimonialis, ex Surio & Februario Bollandiano p. 137 repetitur. S. Symeonem, monachum & eremitam in monasterio S. Benedicti de Padolirona, Benedictinam quidem regulam haud unquam professum fuisse innuunt, multis tamen de causis locum inter Benedicti alumnos eum obtinere posse perhibent, ac proinde ejus Vitam p. 149 s. describunt. S. Wolbodonem, Leodiensem Episcopum, p. 174 & Theodoricum, Episcopum Aurelianensem, p. 192 in scenam producunt. Circa S. Bernwardum, Episcopum Hildesheimensem, diu occupantur, postulante id proluxa vitae ejus descriptione, autore Tangmaro presbytero adornata, quae suum p. 202 capit exordium. Ut illustre admodum est nomen S. Romualdi, Abbatis, Ordinis Camaldulensis institutoris, sic Vita ejus a Petro Damiani enarrata spatium a p. 280 usque ad 312 occupat. Vitam S. Guilielmi, Abbatis Divionensis, autore Gilbro Rodulfo, ex manuscripto codice S. Benigni Divionensis, cum alio & editis collato, p. 320 recensent, eique p. 335 aliam ex Chronico S. Benigni Divionensis excerptam allociant; quin & post excerpta ex Chronico Besuensi, de eodem S. Guilielmo duas subnectunt appendices, quarum prior p. 346 de monasterio Fructuariensi a Guilielmo condito, posteri-

terior p. 351 de monasterio Fiscamnenſi, in quo ſuum ille ſepulcrum habet, diſſerit. Meinverci, Epilcopi Paderbornenſis, memoriam dum p. 382 refricant, de monaſterio ſimul Abdingoffenſi, atque aliis ab eo conditis aut dotatis diſſerunt. S. Godehardi, Epilcopi Hildeſheimenſis, Vita a Wolſero, ejus æquali & diſcipulo ſcripta, p. 569, illiusque Canonizatio & translatio p. 430 prolixè enarratur. Vitam S. Chunigundæ dum p. 451 exhibent, Henrici una Imperatoris, ejus Conjugis, mentionem cum ſumma laude faciunt. S. Popponis, Abbatis Stabulienſis, p. 569 ita meminerunt, ut & de ejus matre Adelwiva diſſerant. S. Odiloni, Abbati Cluniaenſi, a p. 631 ad 679 præclarum ſuſpendunt elogiũ, quod Vita ejus a Joſſaldo monacho ſcripta excipit.

Præfatio, quæ frontem Partis ſecundæ hujus ejusdem ſæculi exornat, multo amplior illuſtriorque eſt priori, inque caſiſſeritur de Schiſmate Græcorum per Michaelem Cerularium excitato; de Berengario ejusdemque dogmatibus, adverſariis, prænitentia; de geſtis Gregorii VII contra Inveſtituras & Simoniam, & pro cœlibatu Clericorum; de variis Congregationibus & Ordinibus monaſticis ſæculo undecimo inſtitutis, veluti de Congregatione Camaldulenſi & Vallumbroſana, de Ordine Grandimontenſi, & Ordinis Cartuſienſis inſtitutione per Brunonem, ubi vulgatam illam fabulam de Doctore Pariſienſi anſam eidem præbente, exploſam videas; de origine & inſtituto Fratrum Converſorum, & eorum quos Donatos & Oblatos nuncupant; ut alia taceamus.

Tomus ipſe a Vita S. Bardonis, Archi-Epilcopi Moguntini, fortitur auſpicium. Hinc poſt duos alios interjeſtos, S. Leo IX Papa p. 49 comparer. Pag. 127 de Theoderico, Abbate Utiſenſi, agitur; de S. Dominico Loricato p. 141; de S. Theobaldo, Eremita, p. 156. Vita S. Roberti, conditoris & primi Abbatis Caſæ Dei in Arvernia, autore Marbodo, Archi-Diacono Andegavenſi, ex variis codicibus manuſcriptis cum Aprili Bollandiano p. 183 ſ. conferitur. Nec reticendus eſt Petrus Damiani, Cardinalis & Epilcopus Oſtienſis, qui p. 245 introducitur; itemque S. Joannes Gualbertus, Abbas & Vallumbroſanæ Congregationis primus inſtitutor, de quo p. 266 agitur. Herluinus, Abbas primus &

MENSIS OCTOBRIS A. MDCCLIII. 467

& fundator Beccensis cœnobii, duplici penicillo, semel p. 340; iterumque p. 355 delineatur. De S. Gregorio VII Papa a p. 403 ad 469 sermo est. S. Anastasii, monachi & eremitæ, Vita a Galterio confarcinata, ex manuscripto codice Ecclesiæ S. Martini Doydensis, p. 487 primum nunc in lucem protrahitur. S. Arnulphum, Episcopum Sueffionensem, a p. 502 ad 557 decantari legas. Victoris III. Papæ obiit p. 583 mentio fit, simul de Abbatibus & Viris piis, qui in monasterio Casinensi inde ab A. 1050 ad exitum usque sæculi undecimi florere, disseritur. Adest quoque p. 630 I. Lanfrancus, Archi-Episcopus Cantuariensis, & p. 661 S. Adalbero, Episcopus Herbipolensis, ut reliquos silentio prætereamus.

ANATOMIE NOUVELLE DE LA TÊTE DE L'Homme &c.

i. e.

ANATOMIA NOVA CAPITIS HUMANI &c. Auctore JOSEPHO de la CHARRIÈRE, Medico-Chirurgo.

Parisiis apud Viduam Danielis Hortemels, 1703, in 12.
Constat plagulis 19.

Integram meditatatur Anatomiam Vir Clarissimus, qui ante duo Illustræ *Novas Operationes Chirurgicas*, a nobis anno 1693, mense Junio pag. 267 recensitas edidit, cujus partem primam, primum corporis ventrem continentem, jam exhibet. Quoniam autem hic, præter partes sibi proprias, etiam ex talibus conflatur, quibus nec reliqua vel membra vel viscera destituuntur, in his explanandis ita se gerit Noster, ut generalem de istis ideam Lectoribus communicet. Orditur vero suum tractatum statim a motibus capitis, pro cujus semicirculari potissimum motu perficiendo, singulare Naturæ artificium celebrat. Facta tum partium caput constituentium divisione, cuticulæ, cutis, pinguedinis, salivæ, & muscutorum naturam & usum explicat. Quemadmodum autem musculos pro fasciculo fibrarum membrana quadam, ex qua omnes exiliores fibra membranose reliquis

fibris motum præstantibus intertextæ originem ducunt, involuto habet: ita existimat, quamprimum muscoli venter intumescit, membranam hanc plus minus tendi, hinc fibras membranosas versus principium suum moveri, sicque fibras carneas a centro ad circumferentiam pro contractione præstanda cogi, omnemque motus muscularis vim in eo consistere, ut hæ duplicis generis fibræ sibi invicem cohæreant, viresque jungant. Respirationem vero motum mixtum, i. e. partim voluntarium, partim involuntarium vocare dubitat, utpote quæ absque vitæ jactura sufflaminari diu neutiquam possit, & potius ab aere, quem inspiramus, quam a musculis pneumaticis perficiatur; quapropter mere involuntariam eam pronunciat. In specie tum capitis musculos recenset, & pericranium examinat. Accuratam dein ossium formandorum rationem init, eorumque prima stamina in ovo latere putat. Cum enim omnes partes solidæ sint fascies exilissimorum filorum perforatorum, & contextum infinitorum vasculorum, exinde sequi dicit, canales illos, qui ossa constituunt, esse continuationes fibrarum, reliquorumque vasorum, quæ tendinam formabant, eodem modo quo tendines ex musculis, hi ex nervis propullulant. Duritiem denique ossium a dilatatione canalium, subtilitate succi salini, pondere partium prementium, & teneritudine fibrarum derivat. Nec in illorum concedit sententiam, qui ossa medulla aut succo nerveo nutrirî adstruunt, sed quoniam natura univoca sit in omnibus suis operationibus, ossa eodem succo, quo muscoli & tendines, nutrirî probat. Postquam igitur ossium medullam, partes, cavitates & articulationes consideraverat, ad capitis ossa revertitur. Quibus quoad singulas partes examinatis, cerebrum evolvit, cujus fibras medullares concavas esse, prolixius probat. Eodem modo & cerebellum & medullam oblongatam examini subjicit. Quemadmodum autem cerebrum, omnium consensu, pro spiritibus animalibus elaborandis formatum est: ita Noster, ejus usum dum commemorat, mechanismum naturæ pro secernendo subtilissimo ex sanguine liquore, tam animæ & corporis functionibus, quam generationi impendendo, maximopere deprædicat. Hinc in pneumatosi ad varias triturationes attendendum esse monet, quas sanguis

MENSIS OCTOBRIS A. MDCCIII. 469

guis patitur, antequam depuratos ex suo dimittat sinu spiritus. Primam triturationem subit in dextro cordis ventriculo, dum hic se constringit, & contentum fluidum in arteriam pulmonalem propellit; alteram in arteria pulmonali, quæ cessante cordis motu, sanguinem pulmonibus insinuat; tertiam in pulmonibus, dum in inspiratione aer ei admiscetur; quartam in iisdem pulmonibus, dum in expiratione iterum conquassatur, & per venam pulmonalem cordi redditur; quintam in corde, dum hujus contractione majori impetu in arteriam magnam injicitur; sextam in arteria aorta, carotidibus & vertebralibus; & ultimam in vasis capillaribus. In cerebrum hac ratione delati spiritus cum sanguine triplici modo præparantur; in corticali enim substantiæ formantur, in medullari subtilifantur, in protuberantiis medullæ oblongatæ poliuntur. De sede, facultatibus & passionibus animæ dum agit, multus in refutando Cartesio est; ad nervos tum pergit, quorum originem & usum tradit, sensuum organa describit, & modum, quo perficitur sensatio, explicat; ubi insimul, quæ ad doctrinam opticam spectant, in compendio enucleata inveniet Lector benevolus.

LETTERA DEL DOTTORE BARTOLOMEO
CORTE, Milanese &c.

EPISTOLA, IN QUA DE TEMPORE ILLO, QUO
Anima Rationalis fœtui infundi solet in utero, disquiritur, scripta ad Maxime Reverendum Patrem D. ALPHONSUM LODI, Canonicum Reg. Somascensem, a BARTHOLOMEO CORTE, Philos. & Medic. Doctore, Mediolanensi.

1702, in 8. plag. 4.

IN Ecclesia Romana & Jure Canonico solenniter receptum & commune dogma est, non prius quam post quadragesimum a conceptu diem, infundi animam rationalem, atque uniri cum mortali hominis corpore, in utero matris. Cum enim Medici, Aristotelici cum primis, pristinis temporibus, organa in fœtu, non nisi elapso quadraginta dierum spatio, completa atque vitalia cre-

diderint, illis etiam animæ communicationem ante dictum tempus competere, nullo modo sibi persuadere potuerunt. Et ab his, tanquam communibus in Philosophicis eo tempore Præceptoribus, ad Romanæ Ecclesiæ Theologos Jureque Consultos error transit, ad hunc usque diem suos inveniens propugnatores. Hujus rei non nescius *Clarissimus presentis schediasmatis Auctor, D. Barthol. Corte*, quamvis dictæ Ecclesiæ venerari se fateatur decreta, de veritate ac fide allegati dogmatis dubia concepit non levia, quibus sanæ rationis æqua lance rite trutinatis, non potuit non deprehenso errori aperte contradicere, & conscripta præsertim dissertatione epistolica, aliam in moderna Philosophia magis fundatam de infusionis tempore sententiam publicare. Id quod etiam citra omnem hæreseos culpam fieri posse existimat, præsertim, cum neque per S. Codicis auctoritatem, neque per viam revelationis, sed potius per Aristotelicorum oscitantiam, erroneam hanc de Animæ infusione traditionem, Ecclesiæ olim obrusam fuisse, certum sit. Adeo autem eximia est thematis hujus ab Auctore nostro facta pertractatio, ut dubium sit, an in ea iudicium, an vero nervosam brevitatem magis laudes. Brevissimis igitur *Clarissimi Auctoris* mentem hic, facto compendio explicabimus, siquidem & omnia, quæ profert, ad probandam suam de tempore infusionis sententiam, argumenta, sequentibus tituntur, brevibus quidem, ast sat ingeniosis *postulatis*:

1. Animam sensitivam, quæ & spiritus vel vita appellari consuevit, esse unicum illud medium, quo intercedente, anima rationalis cum corpore uniri possit:

2. Dato hoc medio, necessario uniri debere duo illa extrema; animam immaterialem puta, & materiale corpus:

3. Exemplar hujus unionis perfectum proflare in Genesi, ubi, formato jam, i. e. anima sensitiva instructo primo homini, infusum fuerit ab Omnipotente spiraculum vitæ, i. e. immortalis atque immaterialis anima; quod autem vivum habuerit, ante animæ rationalis infusionem, primus homo corpus, ex præcedentibus in eodem sacro textu verbis: *producat terra animam viventem &c.* constare posse:

4. Ad normam primæ hujus creationis, continuari secundam;

MENSIS OCTOBRIS A. MDCCIII. 471

dam ; & hoc quidem virtute benedictionis Divinæ universalis :
crescite & multiplicamini &c.

5. Non dari ratione organorum, generationis a creatione
diversitatem. Licet enim organa foetus in utero, vel ovulo et-
iam, propter summam subtilitatem suam, sensus fere fugiant,
perfecta tamen ac numeris omnibus absoluta ex saniori Philoso-
phia credenda esse ; quod si quis in dubium vocare vellet, illo
Platonis rubori dandum : *profani sunt, qui nihil esse putant, ni-
si id, quod manibus palpate ac prehendere possunt :*

6. Dictam organorum in embryone subtilitatem, animæ
rationalis unioni cum corpore non contradicere ; *mens enim
& corpus, inquit, non junguntur per fines duarum ad se invicem ad-
motarum extensionum, quia mens extensione caret.*

Stantibus firmo talo hisce postulatis, sequi necessario exi-
stimat Cl. Autor, quod eo ipso momento, quo vivere incipit fe-
tus in ovulo, (i. e. protinus post conceptionem,) fiat etiam
anime rationalis cum corpore intima connexio, ne quicquam sci-
licet statim ab ortu deficiat, quod natura homini convenit. Tan-
tam enim inter essentielles hominis partes intercedere necessitu-
dinem existimat, ut corpus sine anima, anima sine mente (i. e.
anima rationali) in statu naturali nunquam persistere queat.

ETYMOLOGIÆ SACRÆ GRÆCO-LATINÆ P.
NICOLAI du MORTIER.

Romæ ex Typogr. Jo. Jac. Komarek, 1703, fol.
Alph. 8. pl. 6.

Cum Latium curta suæ supellectilis probe memor, magham o-
mnino ævo vocum & terminorum artificialium farraginem ex
Helladis fontibus locupletissimis emendicaverit, easque civitate do-
natas in Theologorum & Philosophorum maximam partem scho-
las introduxerit : non omnibus solum, qui Literati videri volunt, ast
tamen Græcarum literarum imperiti sunt, sed & Theologis atque
Philosophis omnibus perutile & proficuum opus in his Sacris suis
Etymologiis, moderno Pontifici Maximo Clementi XI inscriptis,
se adornasse confisus est P. Nicolaus Mortierius, Religionis Cleri-
corum Regularium infirmis ministrantium Generalis. Evolvit quip-
pe

pe primo ubique in hoc opere loco, ordine Alphabetico, omnia pene vocabula Latina ex Græcia oriunda, eorumque tum originem & ex duabus aut tribus pluribusve vocibus Græcis compositionem, tum significatum proprium, tum quoque usum quandoque diversum, ex Græcis Scriptoribus & Patribus Ecclesiasticis, brevem simul hinc inde hujus vel illius rei factive historiam pertexendo, eruit. Deinceps vero in eo multum terit otii, ut ex Græcæ linguæ indole, Latinarum vocum ex Hellade oriundarum prononciationem omnes Græcæ linguæ imperitos rite edoceat. Nam cum v. g. Philosophia, Theologia, Academia, in Græcis fontibus *Φιλοσοφία*, *Θεολογία*, *ἀκαδημία*, accentum in penultima syllaba habeant, rectius esse censet, si quoque in Latina lingua hæ voces paroxytonæ permaneant; utut juxta idioma Latinum, alioquin penultima syllaba in his similibusve vocibus brevis sit, eademque a multis ut proparoxytonæ, accentu in antepenultima syllaba locato, prononciantur. Et cum pariter quoque hydrops in Genitivo Græco *ὕδρωπος* per *ω* habeat, contra vero dæmon in Genitivo Græco *δαίμωνος* per *ο* seu omicron: hinc quoque apud Latinos Genitivum hydropis, penultima syllaba longa facta, paroxytonum, aut Genitivum dæmonis, penultima correpta, proparoxytonum esse admonet. Tandem quoque subinde lites adjungit, quæ Romanæ Ecclesiæ cum Evangelicis aut Reformatis, circa voces v. g. idioma, eucharistia, Iatria, intercedunt, easque, quantum per operis angustias fieri potest, brevissimis quibusdam eadem opera disceptationibus dirimere al-
laborat.

LIBRI NOVI.

Apparatus ad Bibliothecam Maximam veterum Patrum & antiquorum Scriptorum Ecclesiasticorum. Opera Domini Nicolai Le Nourry. Parisiis, apud Jo. Anisson, 1703. fol.

Theologia Dogmatica & Moralis, Appendicæ duplici aucta, auctore Natali Alexandro. Parisiis, apud Ant. Dezallier, 1703. fol.

Novæ Plantarum Americanarum gener. 2. Auctore P. Carolo Plumier. Parisiis apud Jo. Boudot, 1703. 4.

Jo. Christiani L. Baronis de Boineburg Epistola ad Jo. Conradum Dietericum. Norimbergæ, apud W. Michabellis & J. A. Schwobachium, 1703. 12.

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Novembris, Anno M DCC III.

A GENERAL ECCLESIASTICAL HISTORY &c.

i. e.

HISTORIA ECCLESIASTICA GENERALIS, A Nativitate Servatoris nostri optima usque ad Christianismi, sub Constantino M. legibus humanis primum stabiliti, tempora deductæ, spatiumque CCCXIII circiter annorum continens. Accedit rerum Romanarum & Ecclesiasticarum, quæ sub eadem temporis periodo evenerunt, tabula Chronologica prolixior. Auctore LAURENTIO ECHARDO, A. M. Præbendario Lin-

colniensi, & Summe Reverendo ejusdem Dioceseos Episcopo a sacris domesticis.

Londini apud Jacob. Tonson, 1702, in fol.

Constat Alph. 5. pl. 8½.

Quæ cura hætenus eruditorum non paucos tenuit, ut Ecclesiæ historiam magis ac magis expolirent, iisque, qui in addiscenda illa occupantur, quoad facultas tulit, operam levarent, eadem Clarissimum Auctorem impulit, ut civium suorum commodo præcipue inserviret, Anglico idiomate res tribus prioribus sæculis in Ecclesia gestas, generatim & univèrse persequeretur. Neque vero dum recensendo hoc opore eleganti versamur, illud per omnes libros ac singula capita pressius sectari est animus, cum in eo Echar- dus ipse solum, quæ ab aliis scriptoribus in hoc genere præstantissimis fuerunt consignata, se repetiisse, ac non sine studio collegisse, lubentissime fateatur. Potius itaque partibus nostris

P p p

sic

sic satis defuncti videbimur, si de methodo, qua usus idem fuit, deque scriptoribus, quorum vestigia pressit, pauca disseramus.

In tres ergo libros divisum opus est, quibus præfationis loco Introductionem quandam cum in finem præmissam videas, ut Lectoris animus ad meliorem ipsius Historiæ cognitionem quasi præparetur. Describitur enim in illa Terra, quam Sanctam communiter adpellant; depingitur Judæorum Republica, eorumque Sectæ enarrantur: de variis, quibus Messias V. T. tempore se revelavit, modis disseritur; memorabilia Christi nativitatem antegressa exponuntur, quæ singula quin rebus, quæ in ipso opere traduntur, magnam lucem accendant, nemo est, qui inficias iverit. In primo autem libro Auctor Servatoris nostri optimi vitam exhibuit, inque ea describenda, non modo ex Novi Testamenti scriptis atque Josephi monumentis multa collegit, sed etiam recentiorum tum eos, qui sacras Pandectas commentariis illustrarunt, tum qui Chronologiæ studium excoluerunt, sedulo secutus est: quales sunt ex istorum numero Medius, Hammondus, Lightfootus, Grotius, & illi, qui Criticorum sacrorum nomine comprehenduntur; ex horum vero ordine Chemnitius, & qui cœptum ejus laborem perfecerunt, Garthwaitus item, Richardsonus, Lightfootus, Cradokius, Tillemontius, Taylorius, Walkerus, Du Pin, ac forsitan alii. Quod autem ex Whistoni Harmonia, quam nuper Actis hisce interuimus, in usum suum nihil convertere potuerit, quamvis eam scriptam adhuc manu pervolverit, id temporis, qua tum laboraverit, penuriæ Noster adscribit. Secundo atque tertio libro omnem Apostolorum ac primorum Christianorum historiam complectitur, quæ non tantum Josephi, Philonis, Eusebii, Lactantii, Orosii, Sulpitii Severi aliorumque auctorum, qui primis quatuor Ecclesiæ seculis vixerunt, sed etiam eorum, qui res Romanas consignarunt, testimoniis ubique confirmatur.

Cæterum scribendi ratione Auctor utitur perspicua ac ejusmodi, quæ narrationibus exponendis apta omnino est, nihilque quod a primis Ecclesiæ incunabulis, ad Constantini M. ætatem usque, memoria dignum accidit, prætermisit, additis non raro

MENSIS NOVEMBRIS A. M. DCCIII 475

iis, quæ ex Romana historia desumpta, ab argumento suo non aliena penitus esse existimavit. Hinc jam Christianæ religionis statum adumbrare, jam gravissimas Ecclesiæ persecutiones recensere, mox horrenda Martyrum supplicia enarrare, mox Præfulum meritis & doctrina præstantium memoriam renovare, modo scripta ipsorum commemorare, modo Tyrannorum vitam, quorum sub jugo Ecclesia sæpe anhelavit, breviter exponere non infelici conatu nititur, ubivis non nisi ad sincerissima testimonia provocans. Abstinet hac de causa a Nicephori, Metaphrastæ aliorumque illius ætatis scriptorum incertiorum autoritate, potiusque præter antiquos autores, recentiorum quoque præstantissimos in consilium adhibuit, ex quibus nominare nobis liceat Centuriatores Magdeburgenses, Baronium, Brietium, Capellum, Valesium, Spanhemium, Norisium, Pagium, Ruinartum, Godelium, Suerium, Fleryum, Du Pin, Tillemontium, Foxium, Usherium, Simpsonium, Montagum, Pearsonium, Hovvelium, Stillingfleetum, Dodwellum, Wakium, Wottonum, & his singulis non minorem, Guilelmum Caveum, qui pro eo, quo in nos omnemque rem litterariam amore fertur, præfens Echardi opus benevole nobiscum communicavit. Addita quoque cernitur operi tabula Chronologica pariter & Geographica, quarum illa & Romanas & Ecclesiasticas res, a Christi nativitate ad Constantini M. tempora, secundum doctissimorum Chronologorum placita computat, hæc vero Cananzam terram eo in statu, quo Christi ætate fuit, accurate exhibet; ut indicem rerum & verborum, qui in fine annectitur, taceamus.

LETTERS OF FRANCIS BACON &c.

i. e.

LITÆ FRANCISCI BACONI BARONIS DE
Verulamio, Vice-Comitis S. Albani & Cancellarii Angliæ, scripta
regnante Jacobo I &c. Introductione Historica atque Obser-
vationibus illustrata, juxtaque temporum seri-
em disposita.

Londini, sumptibus Benj. Tooke, 1702, in 4.

Constant 2, Alphab. 2. plag.

Ppp 2

Fafci-

Fasciculi hujus literarum maximam partem ineditarum ea est præstantia, ut non arcana vitæ tantum ab incomparabili Bacono in negotiis publicis exactæ, quibusve artibus viam is sibi ad summæ dignitatis fastigium muniverit, palam faciat, sed plurima etiam status politici Anglicani singularia, haud absque legentis voluptate accumulata, offerat. Quæ omnia ne per difficiles demum ambages investigare oporteret, præliminarem discursum satis copiosum, rebusque notatu dignis refertum, præmisit anonymus Editor, ejus tanquam digiti indicis ope, veram eventuum potiorum seriem cernere datur; adeoque nec nobis, opinamur, fraudi cedit, si ejus ductum in delibanda tanti Herois historia presso pede insequamur. Illi autem Londini A. 1561. d. 22 Jan. nato pater obtigit Nicolaus Baconus, Magni Sigilli Angliæ Custos, vir spectatæ fidei ac probitatis, quoque Elisabetha Regina, præter Burgleium & Walsinghamum, in Republica administranda imprimis fuit usâ; mater vero una e sex filiabus Antonii Cookii, Præceptoris quondam Edoardi VI Regis, quas omnes edecumata Latinæ Græcæque linguæ cognitio perquam celebres reddidit. Germanum quidem habuit natu majorem Antonium, sed multa post lustra sine prole demortuum. Ipse vero Cantabrigiæ studiorum circulum mature absolvit, mox comes datus Amicis Pauleto, Legato Regiæ in Galliam, a quo ad eandem certi nuncii perferendi causa remissus, egregiam dexteritatis laudem sibi peperit. Verum parentis mors intempestiva, cum vix decimum nonum ætatis annum Noster ageret, & Magnatis cujusdam, gratia apud Elisabetham valentis, injusta æmulatio obstiteret, ne virtutis suæ præmia capesseret, aut muneribus publicis admoveretur, donec Jacobus Scotiæ Rex rerum in Anglia summam teneret, cui etiam ut Soli orienti singularem venerationis cultum deferre properavit. Diversam enim ab Elisabetha viam vel in hoc ingredi visus est Jacobus, dum honores titulosque liberaliore manu in subditos profudit, protinus sub auspiciis regiminis sui aliquot centum, inter quos Baconus, Auratis Equitibus creatis. Cum deinde arduum unionis Anglici Scoticique regni negotium ex voto Regis tractaretur, Commissarii que ab utraque parte delecti essent, qui communis salutis fundamenta sollicitè perquirent, magni præcipue æstimabatur

Baco-

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCIII. 477

Baconi opera, quippe qui bis ea de re ad Parlamentum verba fecit, & duos insuper ad Regem conscripsit libellos, in opere, cui *Resuscitatio* titulus, jam exstantes, ut licet tum temporis optato exitu careret, quodocunque tamen illa melius successerit, plurimum adhuc ista ætas Baconi consiliis sit debitura. Eadem fere tempestate, qua Regi servitia sua approbare studebat, non minorem quoque a literis Angliæ gratiam iniit, libro vernacula lingua de Augmentis Scientiarum A. 1605 edito, quem Regi consecravit, multisque e Nobilium ordine obtulit. Ast exterorum etiam favorem commeriturus, Latinitateque eum donare cupiens, operam Doct. Playferi, Professoris Cantabrigiæ, dictionis elegantia summo opere clari efflagitavit, qui tamen nimis politam versionem moliendo, Bacono res verbis antiquiores habenti haud fecit satis, ita ut hic post primum acceptum specimen, illi continuandæ ejus causa aurem vellicare, opus non censeret. Ipse vero adjutus postea a Georgio Herberto aliisque eruditissimis, in Latinum sermonem ingenii sui factum transtulit, adjectisque nonnullis ac immutatis A. 1623 in fol. prelo submitit, quem D. Wattesius infelici versione rursus adulteravit. Pauca quædam hic inserit Autor de Thoma Egertonio, Angliæ Cancellario ac Barone Ellesmerii, mox Vice-Comite Brackley, nec non de Edoardo Coke Magno Justitiario Angliæ & Præside Tribunalis Regii, quorum ille senex emeritus munitis suis se abdicavit, & Bacono Sigillum tradidit, talem sibi in tanto honore successorem unice expetens; alter vero, cum summus ævi sui haberetur Jure-Consultus, ægre tulit, Bacono eruditionis palmam ab omnibus tribui, unde simultates atque obrectationes, hujusque ad eum querelæ acerbissimæ. Sane in opprobrium ipsi cessasse solidæ doctrinæ amorem & culturam, vel exinde patescit, quod cum Sollicitatoris Generalis officium aliquoties prentaret, tanquam rudior Juris municipalis repulsiam semper ferret, nec ante A. 1607 illud obtineret. Interea Historiam Magnæ Britanniæ contexendam esse, serio suaserat, specimenque ejus Regi exhibens, in quo primordia regni uniti delineata erant, abunde declaraverat, neminem tantæ provinciæ subeundæ se aptiorem fore. Anno 1608 intestino tumultu contremuerat Ultonia, Hiberniæ borealis regio, quo sedato agrisque rebellium confiscatis,

Epist. 12.
seqq.
Ep. 17.

Ep. 20.

Ep. 18.
Ep. 19.

- Ep. 29. nova colonia a civitate Londinensi prope urbem Derry fundata ac London-Derry vocata fuit; qua occasione Baconus in libello quodam peropportuna consilia Regi detexit, transducendis ac stabilendis ejusmodi coloniis accommodata. Panegyricum quoque in felicem memoriam Elisabethæ, schediasmati *Misera Famina* inscripto, (quod illi nomen Papa in bulla quadam sua dederat) oppositum elaboravit, ac Georgio Carev Legato Parisiis degenti transmisit, quo Thuano veritatis amantissimo Historico, ac gesta ævi Elisabethani consignaturo, communicaretur. Quod licet factum, atque a Thuano mentio ejus injecta fuerit, Noster tamen integrum Panegyricum separatim typis exeudi ultima voluntate jussit; sed non prius cives morem gesserunt, quam A. 1658, quo Ravvlejus illum una cum Anglica versione inter *Opuscula* evulgavit.
- Ep. 30. *seq.* Porro A. 1609 luci publicæ exposuit Baconus *Cogitata & Visa*, in quibus pellimum literarum statum atque errores quotidie obvios depinxit: quæ excepit A. 1610 de *Sapientia veterum* liber, Comiti Sarisberienfi atque Academix Cantabrigienfi sacer, totusque scatens parabolis & fabulis Antiquorum insignioribus, quibus mentis suæ sensa juxta priscam methodum involvere voluit. Enim
- Ep. 36. 37. 38. vero ut ad provincias revertamur, quas diligentissime obivit, primarii Procuratoris Regii gradum A. 1613 M. Octobri occupavit, successorem in superiore sparta nactus Heinricum Yelvertonum, virum rerum usu exercitatissimum, de quo varia memorat Editor, a nobis brevitate studio prætereunda. Innotuere eo circiter tempore Peachami atque Ovveni crimina, quorum ille sermoni nunquam quidem habito aut habendo, attamen in schedas in museo ejus repertas conjecto, plurimas locutiones seditiosas admiscuisse:
- a. 1614. hic vero ex Hispaniis redux, doctrinam e Suaresii lacunis haustam, Reges nimirum Papæ sententia excommunicatos regnoque privatos jure a quocunque occidi posse, aliis instillare voluissis deferebatur. In utraque accusatione tum strenue Noster egit partes sibi commissas, ut Regis gratiam magis magisque acquireret. Nec leviolem sedulitatis gloriam indeptus est in causa Oliverii St. Johannis, cujus eadem epistola, ut & quinquagesima, mentionem faciunt. Cum enim in consessu Parlamenti, A. 1614 congregati, subsidia pecuniaria impetrare Rex non valeret, illudque propterea dissol.

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCLIII. 479

dissolveret, complures e Nobilitate & Clero agri Londinensis amorem suum spontaneo donativo ei declaraverant. Istud exemplum aliis quoque ad imitationem commendandum ratus Senatus sanctior, literis per reliquas Angliæ provincias dispersis significabat aperte, quam accepta Regi futura foret similis subditorum suorum benevolentia, ita tamen, ut nemo ad aliquid dandum cogereur, aut requireretur nomen ejus, qui desideris regis annuere nollet. Hoc factum vituperare cepit modo dictus Oliverius, & legibus, rationi ac religioni adversari, scripto ostendit. Quocirca in jus vocatus, ad multam 5000 lib. Sterling. & carceres quoad Regi placeret, nec non ad veniam admissi erroris nomine rogandam, condemnari meruit. Eidem indigentia ut Rex mederetur, privilegium de pannis non tinctis extra Angliam exportandis, Societati mercatorum quondam indultum, revocavit, novamque Societatem condidit, quæ omnes pannos exteris vendendos tingi curaret, sperans hoc ipso reditus suos haud mediocriter auctum iri; re autem accuratius perpensa, plurimisque incommodis manifestatis, restauravit pristinum Consortium, ita tamen, ut summam quinquaginta millium librarum Sterling. fisco ejus inferret. Quo in negotio maxime eminuit Baconi industria, sicut & in prohibitione duellorum, ad quæ Angli Gallorum in morem nimis faciles, jam magno cum regni exitio descendebant. Hæc aliaque merita ejus, in quibus enumerandis Auctor Introductionis copiosus est, effecerunt, ut non modo in sanctius Consilium Regis cooptaretur, verum etiam ad munus Custodis Magni Sigilli Angliæ m. Mart. 1617 eveheretur; quod cum Buckinghami amicitia aliquo modo se debere putaret, exquisitissimas ipsi desuper gratias persolvit. Ast parum absuit, quin haud ita multo post Hephæstionis hujus favore, occasione nuptiarum inter Johannem Villierium fratrem ætate priorem Buckinghami & filiam Edoardi Cokii conciliandarum, quas disturbatum ibat, penitus excideret; sed tandem ei reconciliatus, animi sui lætitiæ eleganti epistola aperuit. Itaque Cancellarii Angliæ munus Nostro A. 1619 M. Januar. fuit delatum, quod excepit M. Jul. honor Baronia-tus Verulamii. Attamen inter medias curas tam arduas, inter tot propitios fortunæ amplexus, adamatæ a se Philosophiæ subinde operam

Ep. 11. 53. 60.

Ep. 92.

Ep. 99. 119. 120.

104.

Ep. 30.

operam navare non cessavit, sed M. Octobr. A. 1620 *Novum Organum* publici juris fecit, quod opus, novæ quippe Logicæ fundamenta suppeditans, maximum & benignissimum approbatorem invenit Jacobum Regam, cui illud dedicaverat. Cum deinde ad annum 1621 Parliamentum esset convocandum, summe grata ei quoque reddidit servitia sua, aptissimum schema Proclamationis Regiæ adumbrando, aliaque præparatoria expediendo, sic ut dignus judicari posset axiomate Vice-Comitis S. Albani recens impetrato. Verum in eodem Parlamento locum ac sessionem vix obtinuerat Baconus, cum magno casu, ut sunt rerum humanarum vicissitudines, rueret, & avaritiæ sordiumque publicæ accusaretur.

Ep. 128. Primo quidem multis se defendere, atque amicorum ope actioni remoram injicere cœpit, at nihil profecit, novis utpote indiciiis

Ep. 127. 131. 132. aggravatus. Igitur ingenue confessus culpam, ad Regis Curiaque superioris misericordiam totus confugit, seriam admitti facti penitentiam agens. Nihilominus Judices, excusso negotio, sententiam dixere, quæ Bacono multam 4000 libr. Sterl. pendendam, carcerem in Turri Londinensi, donec Regi liberet, exclusionem perpetuam ex Parlamento, atque inhabilitatem ad suscipiendum ullum munus publicum rogavit. Executioni autem sic illa fuit mandata, ut Rex, remissa poena pecuniaria, brevissimæ custodiæ ipsum traderet, qua liberatus integrum deinde quinquennium studiis suis insumpsit. A. 1624 tamen Regi supplicavit, ut ignominia maculam ex sententiâ contractam prorsus abolere dignaretur; quod etiam factum esse inde arguit Autor, quoniam initio regiminis Caroli I. Regis ad Parlamenti conventum fuerit vocatus. Cæterum eatenus ab avaritiæ labe immunem prædicat Baconum, quod a corradendis divitiis alienus semper apparuerit, adeoque taxandam solum ait nimiam ejus erga famulos suos indulgentiam, quibus omnia permisit; unde hi abusi conniventis hæsi benignitate, ac simul prodigi, largitiones a partibus promissæ flagitarunt. Dona autem ab ipso accepta, vel interlocutoria decreta, quorum nullum tamen dein tanquam injustum subverti potuerit, respexisse, vel ante aut post controversiam finitam data fuisse. Fertur aliquando, dum conclave transibat, ubi plures e familia pristina prætereuntem assurgendo salutabant, dixisse eis:

Sedete

MENSIS NOVEMBRIS A. M DCCIII. 481

Sedete Domini mei; vestrum enim assurgere casum mihi acceleravit. Quamdiu remotus a publicis officiis vitam privatam duxit, tam libere contemplationibus suis incubuit, ac Reipublicæ commoda promovere satagit, ac si nihil plane adversi sibi contigisset; quam in rem Regi persuadere conatus est, ut e numerosa legum Anglicarum farragine, Digestum aliquod conficeretur, suamque opem atque otium eum in finem obtulit. Vivendi finem fecit Londini d. 9. April. festo Paschatis A. 1626, febricula antea correptus, demumque catarrho suffocatus, cum sexagesimum sextum ætatis annum ageret. Sepeliri voluit in Ecclesia D. Michaelis, quæ Verulamii seu Albani est, ubi monumentum e marmore candido in ejus honorem extrui deinde curavit Thomas Meauty, quondam amanuensis ipsius, postea scriba in sanctiore Regis Consilio. Conspicitur ibi sedens, meditabundi iamorem, subiecto epitaphio, cujus Henricus Wottonus autor;

Franciscus Bacon, Baro de Verulam,

S. Albani Vice-Comes :

seu,

Notioribus Titulis,

Scientiarum Lumen, Facundiæ Lex

sic sedebat.

Qui postquam omnia Naturalis Sapientiæ
& Civilis Arcana evolvisset,

Naturæ Decretum explevit :

Composita solvebantur,

Anno Dom. MDCXXVI.

Ætatis LXVI.

Tanti Viri Memoriam Thomas Meautus, Superstitis Cultor,
Defuncti Admirator

H. P.

Plura quidem tam ex Introductione, quam e Literis, iisdemque superadditis notis, petere licuisset, nisi quemlibet paulo curiosum, vel absque ulteriore incitamento, ad pernoscenda tam illustri Viri fata, adeoque ad librum ipsum perlegendum, propensum fore consideremus.

VITA S. PETRI DAMIANI, TRIBUS TOMIS
comprehensa, auctore JACOBO LADERCHIO, Con-
gregationis Oratorii Urbis Presbytero.

Romæ, apud Petrum Oliverium, 1702, in 4.
Constat Alph. 9. plag. 22.

Celebre adeo ac clarum nomen est Petri Damiani, ut eo se adductum fateatur Auctor Reverendus, quo vitam ejus copiose traderet, tribusque voluminibus inclusam orbi erudito exhiberet. Cujus instituti rationes ita moderatus est, ut ductis ab ortu initiis, ad exitum ejus perrexerit, remque omnem operariorum librorum, quantum fieri potuit, studiose enarraverit. Natum esse dicit Ravennæ; quo anno, non definit, cum in diversas sententias scriptores abeant, & mox ad annum 1006, mox ad 980 ortum ejus referant. Fratres duos habuit, *Damianum* alterum, Ravennatis Ecclesiæ Archi-Presbyterum, inde Monachum; alterum *Marinum*, nec non sorores duas. Cautè ab his separandi sunt, docente Laderchio, *Damianus*, Petri Damiani, de quo hic sermo, ex sorore nepos, & *Marinus*, fratruelis. Petrus Damiani natu minimus fuit, quem proinde mater numerosè prolis pertaxa abjecit, at sustulit foemina quædam, & a moriendi periculo liberavit. Duro usus est difficilique initio, imprimis cum mater & pater mature obiissent, adeo ut porcos pascere necesse habuerit. Nihilominus in puero jam tum eluxisse dicitur insignis sanctimonia, & mira erga defunctos parentes pietas, quam eo maxime tempore declarasse existimatur, quo numum a se inventum Sacerdoti, quo Patris causa Deo offerret sacrificium, tradidit. Cum ergo frater *Damianus* erectam in eo indolem animadvertisset, exemit ipsum servituti, & Ravennam, Faventiam ac Parmam, quo studiis vacaret, misit. Id quod Noster tanti duxit, ut grati erga fratrem animi ergo, Petrus Damiani appellari voluerit. Hæc dum refert Laderchius, monet insimul, perperam aliquos Petrum Damiani cum Petro de Honestis, Ravennæ itidem nato, ac Portuensis cœnobii fundatore, confundere. Excultus literis Petrus Damiani, ordini S. Benedicti se addixit, ac deinde Eremum seu Congregationem Fontis

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCIII .48;

Fontis Avellani ingressus est. Late commemorat Laderchius de fundatione hujus Eremiti, tum vero & exponit de vitæ genere Petri Damiani, deque singulari Scripturarum studio, & nominis fama. His enim rebus effectum dicit, ut non ab aliis solum observatus, sed Congregationis quoque Prior constitutus fuerit. Interea maximis turbis ac dissidiis affligi cœpit Romana Ecclesia, mortuo A. 1033 Joanne XX Pontifice. His ut mederetur, omne suum studium in eo collocavit, ut pacem ac concordiam instauraret ac reduceret. Non minus elaboravit, ut vitæ purioris ac disciplinæ ratio haberetur, ac proinde contra Simoniacos, quorum gratia quoque Leo IX Synodum coegit, maxime disputavit, & adversus Sodomitas librum *Gomorrhianum* exaravit. Quem utut Leo IX scripta epistola approbaverit laudaveritque, ab Alexandro II tamen callide surreptum, & scrinio inclusum Laderchius dicit, propterea quod obscenæ res non ita describi ab eo potuerint, quin castos legentium oculos offenderent. Inde disputatum est, an ordinati a Simoniacis, denuo ordinari seu reordinari debeant. Quam rem definivit Noster scripto libro, cui titulus: *Gratisimus*; in quo evicit, minime reordinandos esse. Tantam hujus libri auctoritatem fuisse refert Baronius, ut nullus amplius repertus fuerit, qui adversam sententiam propugnaverit. Laderchius noster summam hujus libri hic repetit: inde progreditur, ac probare satagit, Petrum Damiani primum omnium voluntariam flagellandi disciplinam instituisse. Laudat hoc institutum Laderchius ac defendit, & quomodo a Petro Cerebroso, & nonnullis Florentinis Monachis impugnatum, & quibus porro modis propagatum fuerit, explanat. His aliisque explicatis, allata Damiani epistola narrat, quomodo Leonem IX adhortatus fuerit, ne se rebus bellicis a persona sua plane alienis immisceret, idque recte ipsum fecisse, contra Baronium & Belarminum non solum probat, sed Cajetani quoque verba, quibus Petrum Damiani defendit, adducit. At nec hic substitit Damiani diligentia, sed processit ulterius, impulitque eum, ut contra Clericos concubinos, & eos, qui vitam monasticam deserere audebant, scriberet, atque vehementer eos coargueret. Varios huc usque, quos pertulit, labores commemo-

ravimus; nunc præmia, quæ consequutus est, attingemus. Anno nempe 1057, vel ut alii censent, 1058, Rom. Eccl. Cardinalem Episcopum Ostiensem constituit Stephanus Papa X, dictus IX, ut dignam laboribus ac bene merendi ardore (qui tantus in eo fuisse perhibetur, ut. cum acribus febribus noctu conflictatus, mox orto Sole templum ingressus fuisset, missarum solemniam inchoaverit, & reliqua sibi facienda peregerit) mercedem perfolveret. Hac dignitate auctus, scripsit ad S. R. E. Cardinales, & hortatus eos est, ut sanctimoniam curam haberent, atque ita viverent, quo vita ipsorum aliis in exemplum proponi posset. At vero frustraneas Nostri monitiones fuisse, ac proinde de abdicanda, quam adeptus erat, dignitate eum cogitasse, Laderchius scribit, qui hac occasione de Romanæ Ecclesiæ facie, qualis illis temporibus fuit, ex antiquo codice MSto Vaticanæ Bibliothecæ nonnulla adfert. Hæc dum aguntur, magna rerum facta est conversio, mortuo 4 Cal. Aprilis A. 1058 Stephano X Pontifice. Gregorius enim Lateranensis, & Tusculanensis Comes, sociato sibi Gerardo Galerense & Romanis potentibus aliquot, noctu cum armatorum turbis Ecclesiam una pervadunt, & Joannem Velitrensem Episcopum, Mincium postea cognominatum, Papam constituunt, Benedicti illi nomine imposito. Ægre hoc tulit cum aliis Petrus Damiani, restititque fortiter, tandemque non id assequutus solum est, ut a Cardinalibus Senis congregatis Gerardus, Episcopus Florentinus, postea Nicolaus II, Pontifex eligeretur, sed effecit quoque, ut Joannes, Velitrensis Episcopus, muneribus suis excideret. His gestis, scripsit Petrus Damiani ad Nicolaum II, & aperuit, se de Episcopali provincia decedere constituisse. At vero renuit Pontifex, & solummodo concessit, ut ad tempus ad Eremum regrederetur. Brevi post, hoc est anno 1059, mense Aprili, Romæ Concilium in Laterano est institutum, eoque evocatus est Petrus Damiani. Præter alia, de Episcopis Simoniacis & concubinariis ibi actum est, urstique mirum quantum Pontificem Petrus Damiani, quo in id genus homines graviter animadverteret. *Nam si quis ad quemlibet ecclesiasticum erat ordinem promovendus, nullatenus absque venalitate commercio ad consecrantis, immo contaminantis, manus valebat*

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCIII. 48

valebat accedere. Alterius vero factas eatenus se impudenter effuderat, ut nuptia Presbyterorum nihil discrepare viderentur ab ambitione secularium, ut ex vita Damiani, a Joanne discipulo scripta, Laderchius refert. Huic proinde rei quo obex poneretur, missus est Petrus Damiani Mediolanum, maxime cum ideo inter clerum & populum Mediolanensem ingentes lites intercessissent. Descripsit res in hac legatione gestas ipse Petrus, in quodam ad Hildebrandum S. R. E. Cardinalem Archidiaconum libro, qui inscribitur: *Actus Mediolani*; ex quo varia hic adferuntur. Confecta prudenter & cum cura legatione, ad Eremum reversus, & Nicolao II, qui armis Procerum Romanorum superbiam fregerat, gratulatus est. Inter hæc anno 1061 mense Julio Nicolaus II moritur, eligiturque Alexander secundus. Cui instituto cum Aula Regia Germanica repugnaret, & Cadaloum, Parmensem Episcopum, Anti-Papam constitueret, Petrus Damiani magnopere Romanæ sedis auctoritatem defendere annis, scriptisque literis Cadaloum a proposito dehortatus est. Enimvero flectere Cadaloi animum non potuit. Coactum ergo est Concilium Osboriense, in quo approbata est electio Alexandri, annitente inprimis Petro Damiani. Non quidem coram adfuit, at vero eo misit opusculum, cui titulus: *Disceptatio Synodalis*; ubi disceptantes introducit *Advocatum Regium & Defensorem Ecclesia Romana*. Inde cum Legati munere missus est in Galliam, tum alias ob causas, tum vel maxime, ut Cluniacensi monasterio contra Droconem, Matisconensem Episcopum, adesset, qui jus in monasterium sibi vindicare & vi adserere ausus fuerat. Quæ destinata quo ex voto a Petro Damiani expedirentur, ad Præsules Galliarum literas perscripsit Alexander Papa, in quibus significavit, se Nostro arbitrium statuendi agendique prorsus & omnino permisisse, & copiosis præterea laudibus eum extulit. Inter alia his verbis usus est: *Talem vobis Virum destinare curavimus, quo nimirum post nos major in Romana Ecclesia auctoritas non habetur: Petrum videlicet Damianum, Ostiensem Episcopum, qui nimirum & noster est oculus, & Apostolicæ sedis immobile firmamentum*. Et peregit sane rite demandata sibi munia, & insidias auspicato effugit, quas

Cadalous ipsi struxerat. Quo igitur suscepti laboris fructum consequeretur, petiit a Pontifice, ut muneris, quod gerebat, Ecclesiastici vacatio concederetur. Ægre annuit Pontifex, & ea quidem lege, ut centum annorum poenitentiam ageret. Ergo ad Eremum reversus est, ac non sibi solum vacavit, sed protius Ecclesiæ salute curavit, atque scriptis literis Pontificem ac Præsules, tum vero & alios, ut disciplinæ & recti moris rationem haberent, diligenter admonuit. Quanta cæteroquin auctoritate floruerit, inde Laderchius probat, quod hortatu ipsius Romam venerit Agnes Imperatrix, Henrici IV mater, egeritque poenitentiam propterea, quod Cadaloi partes sectata fuerat. Non minus valuit ejus sententia in Florentina, quam A. 1062 barbarum sopiendarum ergo suscepit, legatione, & synodis Romanis, nec pauca ex sententia ejus egit Alexander Pontifex. Imprimis vero scriptis epistolis diligenter cavit, ne turbæ hinc inde excitatæ crescerent, sed tempestive opprimerentur. Cujus institui gratia exaravit ad Gottfridum, Hetruriæ Ducem, literas, atque effecit, ut Cadaloi partes desereret. Imo Regem Henricum IV scripta epistola serio cohortatus est, ne Pontificiam sedem labefactaret ac incesseret. Maxime vero his verbis usus est: *Cavendum est, o Rex, ne dum tu pateris dividi Sacerdotium, tuum quoque, quod absit, dividatur Imperium.* Quod vaticinium tum impletum esse ait Laderchius, cum Conradus filius contra patrem arma cepit. Quæ Damiani adhortatio tantum valuit, ut anno 1065, vel 1066, Anno, Archi-Episcopus Coloniensis cum Legati munere Romam mitteretur, eo potissimum consilio, ut inuito, quod Noster Regi suaserat, Concilio, pax & concordia restitueretur. Utut vero monitionibus Damiani obtemperavit Rex Henricus, interjecto tamen tempore iterum ab instituto eum declinasse ait. Interea Mantuæ institutum Concilium, sublatumque dissidium est. Cui etsi interesse recusaret Noster, attamen omne tempus a quiete & otio sejunxit, & Pontifici ex Concilio revertenti librum de *brevitate vite Romanorum Pontificum* obtulit. Inde iterum Synodos Romanas inivit, everfaque incestuosorum, ceu Laderchius loquitur, hæresis, ad Eremum reversus, & cum de *contemptu seculi*, tum aliis rebus com-

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCIII. 487

commentatus est. Aliquantum post Legatus ad Henricum Regem, ac interjecto tempore, Ravennam missus est. Inde rediens moritur Faventia. Hæc de vita & rebus gestis excerpere nobis libuit. Reliquæ hujus operis partes virtutes Damiani persequuntur, & ita constitutæ sunt, ut non tam historię faciẽ, quam orationis, laudes Damiani quam copiosissime decantantis, referant, cujus proinde flosculos decerpere & huc transferre nolumus.

DE LOCIS SOLIDIS SECUNDA DIVINATIO
Geometrica in quinque libros injuria temporum amissos Aristæi Senioris Geometræ, Autore VINCENTIO VIVIANI, Magni Galilæi novissimo Discipulo, Regiæ Celsitudinis Cosmi III M. D. Etruriæ Mathematico primario, a Ludovico Magno inter octo externos Regiæ Academ. Scientiar. Socios adscripto, & Regalis Societatis Londini Sodali. Opus Conicum continens Elementa tractatum ejusdem Viviani, quibus tunc ipse multa, maxima & abditæ in Mathesi Theoremata demonstrare cogitaverat.

Elaboratum anno 1646. Impressum Florentiæ ab Hippolyto Navesi A. 1673. Addendis auctum & in lucem prolatum A. 1701. Florentiæ typis Regiæ Celsitudinis, apud Petrum Antonium Brigonci, in fol.

Constat 3. Alph. plag. 15. & fig. æn. plagulis 2½.

Quantum apud Mathematicos nomen consecutus sit Autor Illustrissimus, prima Divinatione de Maximis & Minimis anno 1659 edita, nemo in his studiis versatus ignorat. Nunc ex longissimo intervallo sequitur altera de Locus Solidis, exemplo Aristæi senioris elaborata, quem Pappus Alexandrinus libro 3 de hoc argumento scripsisse refert, his verbis: *Hæ (Heronem & Philonem intelligit) afferentes problema (duplicandi cubi seu aræ Deliacæ) solidum esse, ipsius constructionem instrumentis tantum perfecerunt, congruenter Apollonio Pergæo, qui & resolutionem ejus fecit per Coni-sectiones; alii per Locos Solidos Aristæi; nullus autem per eam, quæ proprie Plana appellatur.* Idem Pappus in præmio libri 7: *Scripserunt autem hæc de*

re (de Locis scilicet) tum Euclides (de Locis ad Superficiem) qui Elementa tradidit; tum Apollonius Pergæus (de Locis Planis); tum Aristæus senior (de Locis Solidis.) Et paulo infra: *Aristæi Locorum Solidorum libri quinque.* Et inferius: *Erant igitur Conicorum Elementorum primum Aristæi senioris libri quinque.* Et mox: *Euclidis libros quatuor Conicorum cum Apollonius explevisset, ac quatuor alios adjunxisset, octo Conicorum libros confecit.* Aristæus autem, qui scribit ea, quæ ad hoc usque tempus tradita sunt, Solidorum Locorum libros quinque Conicis coherentes vocavit. Fuit autem hic Aristæus prior Euclide; nam ut idem Pappus: *Euclides autem secutus Aristæum scriptorem luculentum in iis, quæ de Conicis tradiderat &c.* Ex his suspicatur Vivianus, Aristæum quinque libros Conicorum Elementorum, & quinque alios Locorum Solidorum scripsisse. Sed & ex Campano Novariensi, qui floruit anno salutis 1030, & in sua ex Arabico versione, Commentarioque Theonis in Elem. Eucl. ad 1 prop. libri 14, ita loquitur: *Nunc ergo explicandum est, quod ait Aristæus in libro intitulo: Expositio Scientiæ quinque corporum, nec non & Apollonius in Dono secundo: & in exordio propositionis 10 ejusdem libri: Hoc est, quod superius post demonstrationem primam hujus auctoritate Aristæi & Apollonii commemoravimus;* colligit Vivianus, Aristæum scripsisse de quinque Corporibus Regularibus, & quidem seniore, quia a Campano semper ante Apollonium nominatur.

Hujus gravissimi auctoris Loca Solida resuscitare celeberrimus Auctor noster constituit, sed negotiis-publicis, assiduis itineribus, fluminumque & agrorum lustrationibus, tum adversa subinde valetudine, fuit retardatus. Nunquam tamen per intervalla tractare Geometrica desuit, tamque multa excogitavit in Mathematicis disciplinis, ut obruat copia jam senio confectum. Ne fere edendi quicquam otium fuit, quam Formationem & Quadraturam Geometricam superficierum curvarum, tum antiqui Romani *Fornicis scaphiformis*, tum novæ suæ *Testudinis Florentinae*. Nunc ad octogesimum annum proVectum, & amplissimis honoribus rursus a Ludovico Magno cumulatam, hoc tandem opus proferre se voluisse ait, ex tribus libris constans:
nam

MENSIS NOVEMBRIS A. M DCCIII. 489

nam duos ut adhuc adjiceret, & quinarium numerum Aristæi expleret, nec ætatem, nec occupationes, nec valetudinem permisisse. Hæc in præfatione exponit ipse, & præter defunctos, amicos laudat *Wallisium*, *Leibnitium* & *Baconem Gregorium*, quorum primus de Italorum meritis candide judicavit, postremus etiam operam ad edenda Autoris scripta obtulerit. Leibnitio autem nostro quas tribuit invidendas laudes, recensere superfedemus.

Liber primus agit de Ordinationum Conicarum limitibus, quibus præmittit Autor definitiones novas; ubi meminit *Ramorum*, id est rectorum ex uno puncto, tanquam origine, ad diversa puncta Coni-Sectionis ductarum, ad imitationem Apollonii ex Arabico editi. Et prop. 10. demonstrat, si Coni-Sectionem ABC ex eodem puncto E, duæ rectæ lineæ EA, EC contingant ad A, C, & ex ipso tangentium occursum E, sit alia recta Coni-Sectionem secans in B, F, rectam vero AC, tractuum puncta jungentem, secet in L; constare jam ex 37 tertii Conicorum, secantem EF divisam esse in B, L, in ratione *harmonica*, ita ut FE ad EB, sit ut FL ad LB; nunc vero accedere, quod, si segmentum hujusmodi secantis inter tangentium occursum E, & tactus jungentem AC interceptum, nempe EL, media harmonica, bisecetur in M, tres MF, ML, MB, esse inter se in eadem continua ratione Geometrica, & in ea, in qua est FE ad EB, vel FL ad LB. Item FL ad LB esse, ut EM ad MB. Et prop. 13. si sit Coni-Sectionis quæcunque AB, cujus axis BC, vertex B, latus rectum BD normaliter ad B cum BC constitutum, sed ab altera parte Coni-Sectionis, transversum vero latus in axe sit BE, binos vertices oppositos jungens, rectam DE, quæ duo extrema D, E laterum recti & transversi jungit, vocat *regulatricem*. Sit recta BA, angulus ad BC semirectus, hæc recta alicubi occurret regulatrici ut in G, & ex A & G in axem agantur normales AL & GH; quoniam ergo rectæ BH magnitudinem ad limites indagandos utilem reperit, vocat eam *Modulum ex semirecto*; & bisecando eam in P, vocat *P centrum Moduli ex semirecto*, & prop. 14 ostendit in Coni-Sectione quadrata ramorum ab origine in vertice esse inter se, ut rectangula segmentorum axis, inter ordinatas ex ramorum terminis, & terminos moduli ex semirecto interceptorum. Nempe ex origine B præter BA sit alius *ramus* BI ex vertice I ad aliud

curvæ punctum I ductus, & ex I ad axem normalis agatur ordinata IK, erit quadratum BI ad quadratum BA, ut rectang. HKB ad rectang. HLB. Eodem modo definit postea Modulum ex Verticali, Modulum ex Laterali, Modulum ex Asymptoto, quos infra explicabimus. Si rectæ ordinatim sumtæ, v. g. normales ad parabolam ab ejus puncto usque ad axem ductæ, sumantur in ordinata ex axe, ait Autor, *Limitem ordinationis* harum normalium esse ad locum concavum alterius parabolæ priori congruentis, & communem axem habentis, cujus focus sit in vertice parabolæ datæ: eodem modo in Ellipsi & Hyperbola, aliam Ellipsin vel Hyperbolam prodire, ostendit prop. 38. 39, 40; simili ratione & multi alii limites ordinationum definiuntur. In libro autem secundo exponuntur Loca ipsarum ordinarum parallelarum, quæ per rectas earumque quadrata & rectangula definiuntur, & in loca plana aut solida terminantur. Et in libro tertio exhibentur non pauca loca plana & solida, præsertim in quæ terminantur rectæ ex eodem puncto eductæ, & quantitatem habentes certa quadam communi lege definitam. Sic prop. 1 Locus, quem attingunt ad eandem partem positi vertices triangulorum similium, quorum bases ab eodem puncto dato ad eandem rectam lineam extra ipsum datam pertingant, est locus planus, videlicet ea recta, quæ vertices duorum tantum quorumlibet horum rectangulorum conjungit. Et prop. 24 locus, quem attingunt vertices triangulorum super eadem basi descriptorum, & quorum anguli ad alterum basis terminum dupli sint angulorum ad reliquum, est linea Hyperbolæ, cujus focus sit ad terminum basis, in quo sunt anguli reliquorum dupli, vertex vero sit in basi per hujus trientem a foco distans, & axis transversus sit segmentum, quod superest ex eadem basi. Hic etiam passim illustrat Autor loca solida, quæ habet Pappus, qualis est lib. 4. prop. 42. Sit recta AB positione data, atque a dato extra puncto C, ipsi occurrat recta quædam linea CD, & ipsi AB ad angulos rectos ducatur DE, sit autem proportio CD ad DE data; punctum E est ad Hyperbolam. Ubi notat Autor, insigne quendam Mathematicum, & maximi Geometricorum librorum autorem, (forte Gregorium a S. Vincentio) in prop. 96 & 197 sui de Hyperbola tractatus quædam attulisse,

tulisse, sed in prop. 197 nonnihil fuisse lapsum. Notat etiam prop. 37, si in Circuli ADFCE diametro AC sumatur punctum B, unde normaliter educatur BF & ipsi radio circuli æqualis BD, ipsaque DB producat in E, fore inter AB, CB, mediam Arithmeticam BD, Geometricam BF, Harmonicam BE, hasque tres medias esse inter se in continua ratione Geometrica. Multæ habentur egregiæ propositiones in hoc opere, sed cum eas exscribere nimis prolixum futurum sit, & ipsum opus potius harum literarum studiosis quærendum & legendum judicemus, ea fere tantum adduximus, unde novæ Autoris definitiones cognoscerentur, cum ad compendium enuntiandi vocabula quædam novo sensu adhibere, perutile judicavit. Diximus jam, quid appellet Modulum ex semirecto. Nunc & aliorum Modulorum definitiones addere, operæ pretium videtur. Sit Coni-Sectionis ABC vertex B, axis BD, ordinata BC ad axem normalis in D. Ipsam Coni-Sectionem tangant AG, CP, quibus occurrat tangens verticalis GBP, sumatur in BG punctum I, sic ut sit DI æqualis ipsi BG: producat in DI, donec tangentibus AG, CP, productis occurrat in H & M, ex quibus punctis agantur in axem normales HL, MN, appellabitur LN *Modulus ex verticali*, & si bis secetur LN in Q, erit Q *centrum Moduli ex verticali*, quæ definitio præmittitur propositioni 18 libri 1, quæ ita habet: in quacunque Coni-Sectione quadrata ramorum ab origine inter focum & verticem, in Ellipsi autem *prolata* (seu relata ad axem minorem, ejus respectu lata est, ut respectu axis majoris oblonga) ab origine interna ubicunque data sunt inter se ut rectangula segmentorum axis inter ordinatas ex terminis ramorum & terminos Moduli ex verticali interceptorum. Nempe retenta figura præcedente, *origo ramorum* sit D, sitque alius quicumque *ramus* DR seu recta ex D occurrens Coni-Sectioni in R, unde ad axem agatur ordinata RO, erit quadratum DR ad quadratum DA, ut rectangulum NOL ad rectangulum NDL. Eadem figura quantum opus manente, in AC producta sumantur DS, DT, æquales ipsis AE, CE, posito punctum E esse concursum tangentium AG, CP, in axe. Jungantur ES, ET. Jam ipsi ES occurrat producta DG in P. ipsique DG occurrat IE producta in V (excep-

pto circulo, ubi DG, TE sunt parallelæ.) Ex punctis P & V ad axem ducantur normales PW, VX, appellabitur WX *Modulus ex Lateralis*, & punctum bifecans WX *centrum Moduli ex Lateralis*, & SET dicetur *Triangulum Circumauclum*. Quibus definitionibus subjicitur propositio 22, libri 1. In quacunque Coni-Sectione quadrata ramorum ab origine externa ubicunque data, quæ tamen in Hyperbola sit intra centrum & verticem, sunt inter se ut rectangula segmentorum axis inter ordinatas ex ramorum terminis & terminos moduli ex laterali interceptorum. Nempe in figura præcedente sit E origo ramorum, unde rami EA, ER, ad puncta Coni-sectionis A & R, unde ordinatæ AD, RO, erit quadratum ab ER, ad quadratum ab EA, ut rectangulum WOX ad rectangulum WDX. Addemus & *Definitiones*, quæ Libro Secundo præfiguntur, tanquam utiles ad compendia enuntiandi. Data recta terminata AB sit utcumque secta in C, & ei addita in directum BD. Dicitur AB *data*; AC vel BC erit *pars*; utraque, *partes integrantes*; BD *addita*; AD *superaddita*; AD, BD, *coaddita*; C *occurfus partium integrantium*; A *occurfus datae cum superaddita*; D *occurfus coadditarum*; B *occurfus datae cum altera integrantium*; A *occurfus datae cum reliqua integrantium*.

Cæterum non spernenda sunt, sed magnificianda potius, scripta Geometrica ad morem veterum elaborata, si præclaras contineant propositiones. Etsi enim calculus analyticus Vietæ & Cartesii effecerit, ut multa compendiosius obtineamus calculando, sunt tamen &, quæ more veterum ex figurarum contemplatione facilius eruuntur. Et constat, multa problemata compendiose & eleganter solvi more veterum per constructiones, ad quas solo calculo non facile pervenissemus; idque præsertim per doctrinam *Datorum & Locorum* obtinetur, quam ideo veteres studiosè excoluerunt, quorum Locis non pauca Autor noster adjecit. Cui utinam ætas viresque sufficerent, accederentque apti adjutores, ad multa, quæ adhuc præclara in scriniis habet, preferenda. Postremo laudanda est Viri egregii gratitudo erga Galilæum, ex cujus discipulis unus est superstes. Cui monumentum erexit in ædibus suis, quas Adeodatas vocat, quod Ludovici Re-

MENSIS NOVEMBRIS A. M DCCIII. 493

gis, a suis initio Adeodati dicti beneficiis Deo dante, comparatæ atque perfectæ essent, quarum & adjecta est facies, una cum typo *simulacri aenei Galilæi*, quod ex protoplasmate a celebri sculptore Joh. Caccinio, coram Serenissimo Cosmo II anno 1610 ad vivum efformato, primus publice posuit. Adjectæ quoque sunt inscriptiones, quibus & Regi munifico gratias agit, & *Galilæum* celebrat, quem in iis, ne vulgo nota repetamus, ait Microscopia ex una & duplici lente primum excogitasse, & jam anno 1612 Casimiro Polonorum Regi (sed tunc regnabat Sigismundus) dono misisse; fuisse perpetuum inanis artis Genethliacæ insectatorem; natum Pisis, eodem ipso anno, mense, die ac prope modum hora, quibus obiit celebris Michael Angelus Bonarota, patre legitimo Vincentio de Galilæis, Patritio Florentino (cujus de veteri & recentiore Musica dialogi extant & laudantur) ex uxore Julia Cosmi Venturæ de nobili Pistoriensi familia Ammanatorum filia (quod notasse videtur Noster contra eos, qui falso sparsere, Galilæum illegitimum natum fuisse;) anno ab incarnatione Christi 1563 styio Florentino, mensis Februarii die 18, hora ab occasu 21½. Eadem autem die, hora 2½. Romæ obiisse Bonarotam, (non 17 Febr. ut scripsit Valærius) didicit Autor ex commentariis domesticis Leonardi Bonarotæ, qui ex Michaelis Angeli fratre fuit natus. Galilæus autem postremo vitæ quinquennio visu fuit orbarus, & lenta tandem correptus febri optimus Philosophus, invocato sæpius nomine Jesu, immortalem spiritum Creatori reddidit anno a Christo nato 1642, die Mercurii, 8 Januarii, hora quarta, annos agens 77, menses 10, dies 10; altantibus postremæ in valetudini Doctore Vincentio filio, ac duobus hospitibus & mensæ sociis, Evangelista Torricellio, celeberrimo viro, per postremum trimestre, ac per ultimum triennium ipso Autore admodum juvene, qui Galilæo a Serenissimo Ferdinando II, Magno Duce, fuerat commendatus. Atque utinam is plura, qua adhuc servat, ad vitam doctrinamque Galilæi pertinentia, & sua propria non pauca præclara cogitata, quæ familiarius saltem ac sine Geometrico apparatu exponi possent, perire non patiatur.

C. PEDONIS ALBINOVANI ELEGIÆ III ET
 Fragmenta, cum interpretatione & notis JOS. SCALIGERI,
 FRID. LINDENBRUCHII, NIC. HEINSII,
 THEOD. GORALLI & aliorum.

Amstelædami apud Henr. Schelte, 1703, in 8.

Plag. 16.

POetam exhibemus Ovidii æqualem, aureique seculi, *Cajum Pedonem Albinovanum*. Ex ejus operibus duo nobis fragmenta supersunt. Alterum ex deperdito Autoris de navigatione Germanici poemate desumptum, quo Oceanus describitur, quod *Seneca Rhetor* Suasoria prima nobis conservavit: alterum facetam de homine lucifuga narratiunculam continens, quod *Seneca Philosophi* Epistola 122 suppeditat. Præterea tres ejus Elegiæ ad nos pervenerunt. Has suis commentariis illustratas (post antiquas editiones,) cum Catalectis Virgilii, in lucem conjunctim misit *Josephus Scaliger*. Post eum priori, ad Liviam Augustam de Drusi Neronis morte consolatoriæ, *Nic. Heinsius* medicas manus attulit, eamque a se castigatam una cum *Ovidio*, cui eam multi tribuerant, circa finem Tomi I edidit. Alteram in Mæcenatis obitum, postremaque suprema ejus verba referentem, *Mæcenati* suo *Jo. Henr. Meibomius* inseruit. Primam Augusti ævo dignam, nemo dubitat: reliquas Scholastico cuidam sequioris ævi tribuere malunt *Ger. Jo. Vossius* & *Nic. Heinsius*, quos oppido falli, recentis hujus editionis Autor Clarissimus existimat, qui eas Pedoni post Scaligerum tribuit, multisque rationibus sententiam suam corroborare nititur. Non negat tamen, loca aliqua languidiora ibi occurrere, quibus nec prima Elegia omnino destituitur. Quippe spiritus Pedoni haud per omnia æqualis fuit, sed remissus aliquando, alibi vicens ac vegetus. Nos, quid circa hanc editionem doctissimus Gorallus præstiterit, paucis indicabimus. Dedit is ante omnia operam, ut certam & accuratam statueret contextus lectionem. Itaque editionem Scaligerianam cum antiquioribus Venetis annorum 1484 & 1577 diligenter contulit, ac ubi dissentiebant, eam lectionem expressit, quæ ad sæculi Scriptorisque ingenium, & rem ipsam propius visa ipsi fuit accedere; in Elegia

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCIII. 495

legia tamen prima, Nicolai potissimum Heinsii lectiones amplexus. Textui sic castigato, Gallos Auctorum in usum Delphini interpretes imitatus, languidiorem, ut ipse fatetur, sed accuratam paraphrasin, prosa oratione, e regione adjunxit; qua & eos juvit, quibus sine tali Poetae sensum assequi ubique non datur: & sententiarum connexionem, quae in Poetis saepe obscura est, etsi in singulis dubium restet nullum, explicuit. Utrique vero paginae, tum quae textum, tum quae paraphrasin exhibet, annotationes Scaligeri, Lindenbruchii & Heinsii integras subiecit; Lipsii quoque, Meibomii, Schotti, Jani Rutgerfii, Jo. Fr. Gronovii, & si quae sunt aliorum, observationes in Poetam nostrum sparsim allegavit, adjectis suis notis perpetuis. Haec genuino Poetae sensu indagando potissimum occupatae, ritualia & historicas allusiones breviter explicant, allegatis veterum verbis, indicatisque, qui de talibus plura tradidere, scriptoribus. Sic *Eleg. I. v. 388* per *Appulum* Daciae populum intelligi evincit, locumque intempestiva Scaligeri, qui *Angulum* legendum putaverat, emendatione corruptum, quemque Heinsius valde depravatum agnosceus restituere tamen non ausus est, absque ulla textus correctione, optime sibi constare ostendit. Sic *Eleg. II v. 57*, per *Bacchum* describi M. Antonium, erudite docetur. Porro in interpretandis Poetae locutionibus, talem se gerit laudatissimus Gorallus, ut praterniis, quae in quovis Lexico occurrunt, dictiones Poetae proprias e linguae Latinae analogia declaret, rariores vero, ac praeter ceteris notabiles, adductis aliorum Auctorum locis, explicet. Sic *Eleg. I, v. 403*, *gravem noctem* pro *procellosa* sumi docet, ac per id ipsum disticho, quod pro desperato habuerat Heinsius, plenum sensum asserit. Ad *ejusdem Elegi. v. 172* observat, particulam *quod* pro *quoad* accipiendam; quo sensu etiam intelligit *v. 354*

Infragilemque animam, quod potes, usque tene.

Quamquam posteriorem locum non incommode quis per *ut quod*, interpretetur, consueta Poetis insinuatione; quo sensu saepe Ovidius: *nam potes*. Nec Poetae phrasibus ex sacris, aut his contra e profanis scriptoribus licem affundere negligit, cum *v. g. ad avos conditum ire* idem esse ac *mori*, ad *Eleg. I. v. 162 & 350,*

&

& qui orant, *manus sustollere* dici, ad v. 192 ostendit, quidque *in sinu Dei* vel Abrahami *collocatum* esse denotet, ad El. III, v. ult. declarat. Quod si alii ante ipsum quædam Poetæ loca luculenter explicarunt, iis acquiescit; nec incastigatos dimittit, si qui minus commoda interpretatione textum obscurarunt. Itaque Lindenbruchii, Germanicum Drusi filium cum patre confundentis, oscitantia ad El. I v. 183 perstringitur, & Scaliger, (cujus tanta circa istas Elegias negligentia conspicitur, ut, cum animadversiones in eas scriberet, ipsas præ oculis non habuisse, per notam ad El. II v. 28 convincatur) parum accurate Pedonem aliquoties explicasse, mentemque ipsi alienam affinxisse arguitur. Vid. El. II. v. 1. 75. Eleg. III v. 32. Præ cæteris, qui depexi darentur, meruere Petrejus & Schottus ad *Fragm.* I, v. 8, ubi Peto naves in limum & loca vadosa merfas narraturus,

- - - *Sim fidere limo*

Navigia, & rapido desertam flumine classem,

refert; at illi *fidere iimo* Solem obliquum indicari, ridicule statuerunt. Sed nec Poetæ ipsi, ubi castigatione opus, parcat, sive is orationi ac decoro vim faciat, sive prudentiam lædat, sive virtuti adversa comminiscatur, sive denique naturam rerum haud rite attendat. Singulorum exempla in medium afferemus. Sic de Octavia sepulta *ἀνυγῶς* dici ait Eleg. I v. 70:

Perficit officium funeris, ecce, soror.

neque enim mortuum, sed qui mortuo iusta facit, perficere officium funeris. Eiusdem farinae esse, quando Eleg. II v. 54 de Cleopatra, cui Romam propter nuptias donaturum fuisse Antonium ferunt, dicitur:

- - - *ne possit femina Romam*

dotalem stupri turpis habere sui;

cum dos marito ab uxore detur, non huic ab illo. Imprudentiæ maculam ipsi Gorallus adspergit, quando in re seria Philomelæ, Alcyonum, Meleagridum fabulas & similes nugas Eleg. I. v. 105 sqq. crepat: aut Deum Tiberinum instar cancri ac pueri v. 22 sqq. parum *θεοπρεπῶς* depingit: aut prælagiis vanissimis nimis credulus fidem adhibet v. 401. Pudendam porro Pedonis nostri adulationem notat Gorallus, in Liviam El. I. v. 41, in Domum

Au-

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCC III 497

Augustam v. 59, in Drusum v. 236, in Julium & Augustum v. 245, denique in Mæcenatem. Eleg. II. v. 47. Turpissimum vero contra innocentes Germanos Poetæ votum esse Eleg. I. v. 271 sqq. ad v. 281 ostendit. Sed ista quidem nimium laudandi studium, & perversus patriæ amor, utcunque excusant. In eo vero merito vanas argutias abominatur, & Poetæ suo veniæ jus nullum relinquit Gorallus, quod impie in Providentiam invehatur El. I. v. 130 sqq. eamque in adversis stolide neget v. 190 sqq. quod mox in Fortunam stomachetur, modo ut iniquam v. 51 sqq. modo ut cœcæm v. 373, mox eam non irritare, sibi ipsi contradicens, jubeat v. 375, mox iterum ejus merita laudet v. 378 sqq. Quæ omnia, amoto verborum ingeniosorum fæco, solidissime confutat, & quam parum cum Fato, cui iterum sibi contradicens Deos adstringit Poeta v. 234 sqq. combinari possint, eleganter ostendit.

*P. CORNELII SEVERI ÆTNA ET QUÆ SUPER-
sunt Fragmenta, cum notis & interpretatione JOS. SCALIGE-
RI, FRID. LINDENBRUCHII & THEODORI
GORALLI. Accessit PETRI BEMBI*

Ætna.

Amstelæd. apud H. Schelte, 1703, 8. Plag. 16.

Hujus etiam Poetæ ornamenta, quibus jam indutus in publicum prodit, doctissimo Pedonis Albinovani editori Theodoro Gorallo debemus. Nec indignus omnino Clarissimi Viri opera erat P. Cornelius Severus, Poeta Ovidii itidem æqualis, proximeque ad Virgilio dictionem & elegantiam accedens; ex quo etiam factum putamus, ut poema hoc de Ætna a plurimis olim Virgilio tributum fuerit. Illud dolendum est, quod belli Siculi descriptionem, quam orsus fuerat Severus, fato impeditus absolvere nequiverit. Dolenda etiam temporum ac vetustatis iniquitas, quæ nobis non solum ex elegantissimi Poetæ scriptis, præter Ætnam & tenuia quædam fragmenta, nihil reliquit; sed & Josepho Scaligero, qui cum Catalectis Virgilio illum quoque edidit, censeate, nulli fere veterum tantum, adpersis plurimis maculis, quantum nostro nocuit. Quæ cum festinante Scaligeri opera adeo non deterfæ sint omnes, ut novæ etiam subinde adjectæ sint; optime de Republica Litteraria meritus est

est Gorallus, cujus studio ita tandem ex politus & exornatus Severus est, ut, qui intelligi antea nullo modo poterat, legi nunc cum voluptate queat. Nam & textum pro virili emendavit, & tum paraphrasi, tum subjectis notis, Poetæ sui sensum perspicuum reddidit. Sic, ut speciminis loco pauca delibemus, vers. 642,

Nec sanctos juvenes attingunt sordida fata,

Sed vere cessere domus & jura piorum,

explicaturus, *pior* dici camporum Elysiorum incolas, omnes nosse ait; Severum autem præterea respicere monet ad cognomen fratrum Catanensium, qui καὶ ἱεραὶ dicti sunt *pii fratres*, quod suos parentes, ipso Severo narrante v. 620 sqq. per medias incendiolorum Ætneorum flammâs incolumes tulerant. Ad v. 20, cur *dentes* *sevisse* Cadmus dicatur, declaratum legimus. Ex lingua nimirum Phœnicia, *serere dentes serpentis* explicandum esse per *distribuere cuspides aneas*, quibus se armarent Græci. Id autem Cadmo propterea tribui, quia iste Tyrius mercator eam mercem primus in Græciam ex patria attulerit, quæ Phœnicio sermone vocibus *Schinne Nabbasch* exprimat, quæ æque per *cuspides aneas* ac per *dentes serpentis* verti possint. Ex eadem amphibolia vocabuli *Nabbasch* consistam esse Gorallus ad v. 47 absurdam fabulam dicit, qua hominum corpora cum serpentibus conjunguntur, item qua Hesperides, vellèris aurei custodes, aliique in serpentes mutati finguntur, quod scilicet lingua Phœnicia *Nabbasch* æque significare potest serpentem, ac eum, qui diligenter aliquid observat, i. e. custodem. Ad v. 516 generale illud Philosophiæ recentioris deprehendisse sibi visus est præceptum, quod dubiis non sit assentiendum, nec verum quicquam vocandum, nisi quod certis argumentis constet. Multa præterea alia, quibus & natura Ætne, igniumque & effluviolorum Ætneorum declaratur, passim deprehendas; sed his, cum ubivis obvia sint, non immorabimur. Unum, quod moneamus, superest. Gorallium nempe, uti & in notis ad Pedonem fecerat, tum scriptorum aliorum, tum Scaligeri in primis errores subinde notare. Sic enim sæpe ipsum depravare Autorem suum ad v. 150, acumen & attentionem non adhibere v. 441, frequentissimeque eruditionem suam ostentare, & multa erudita, quæ ad rem non pertineant, afferre, ad v. 19, 471, 522, 560, atque aliis locis asserit. Sæpe inanes ejus conjecturas p.

36 ad v. 112, commenta ad v. 6, ineptas ratiocinationes v. 308, monstruosas emendationes v. 505, pessime tortas correctiones v. 460 & 487 arguit. In quibus ut multa rectissime a Gorallo monita concedimus, ita versum 319, ex Aldina editione, *pugnantes suffocant & intus* &c. legi nos quidem malle, quam e Clarissimi Editoris emendatione, *pugnantes & suffocant intus*, cum vocis *suffocant* media syllaba probis autoribus non nisi producat. E quidem novimus, quæ ex Propertio L. IV. El. 8. v. 84 pro corripienda illa syllaba afferri soleant. Sed rectissime ad ea Clarissimum Brockhusium in nupera nitidissima Propertii editione respondisse existimamus.

Hæc de Ætna Severi. Fragmentorum primum paulo prolixius de Ciceronis morte, a Seneca Suafor VII. conservatum, & a Gorallo e Plutarcho, Dione, Seneca, Livio, & aliis huic æqualibus scriptoribus satis illustratum est. Reliqua minora e Seneca Suafor. II, Persii Scholiasta, Sospitro Charisto, Diomede & Prisciano desumpta sunt. Subjectus ad calcem Petri Bembi de Ætna Dialogus, Physicam non omnino accuratam, elegantiam autem Latinæ linguæ tantum non affectatam redolet.

OBSERVATIONUM RATIOCINANTIUM IN COMPENDIUM JURIS LAUTERBACHIANUM CENTURIA QUINDECIMA, AUCTORE GOTTLIEB GERHARD TITIO,
H. J. D.

Lipsiæ sumptibus Hæredum Friderici Lanckisii, 1703, 8.

Constant. 2. alph. 16. plag.

Quare consilium scribendarum in libros Juris Systematicos observationum, annotationum similiumve meditationum, non plane inconsultum ac improbandum censeatur, ejus rei rationem, a morbo Jurisprudentiæ Germanicæ statu, quem in præfatione pluribus representasse sibi videtur, Noster repetit: nam alioquin istud scribendi genus, & quodammodo exosum esse, nec eodem tironum studiis satis prospici, in dicta præfatione agnoscit & fatetur. De cætero duplex hujus descriptionis peihibetur esse scopus, primo ut *verus Juris Romani habitus & usus, ex genuinis principiis, per singulos titulos ostendatur*, deinde ut *locâ obscuriora ac dubia explanentur*. Prius ita exequitur Autor

Nobilissimus, ut naturalibus & positivis per singulas materias discretis, multorum quidem capitum, in Jure Romano occurrentium, usum in Germania admittat, sed ea Romana esse neget, ac potius ex communi omnium Gentium jure dependere, contendat; quæ vero positiva ac mere Romana sunt, illa in subsidium recepta esse censeat. Hinc ex ejus sententia, legibus Romanis uti in Germania possumus, quatenus Germanicis non repugnant, aut his expressa sanctione vel constanti fori usu prælatæ sunt, porro quatenus a statu Germaniæ, vel hypothesebus Germanorum, non abluunt, aut etiam ipso non-usu rejectæ censi non possunt; ex quibus præsuppositis, legum mere Romanarum exiguum omnino usum esse, consequitur. Quo illa magis evadant perspicua, exemplis nonnullis, prout succurrent, eadem illustrabimus. Quæ de jurisdictione aliisque capitibus, ad processum forensem pertinentibus, in Jure Romano traduntur, ea, maximam partem, nullius usus esse, censeat Consultissimus Auctor *Obs. 39 seqq.* cum ex propriis Romanorum institutis eadem fere resultent. Neque etiam utilem applicationem, quam vocant, seu extensionem eorum ad similia, idem admittit. Cum enim hæc in Germania, vel communi Gentium jure, vel legibus propriis dirigantur, adeoque nihil eo nomine Romanis debeatur, hinc nimis superstitiosum ei videtur, utilis cujusdam applicationis fucum, sine ulla necessitate, iis allinere. Doctrina pactorum dubio procul juris Gentium, adeoque omnibus hominibus communis est: varietatem vero pactorum, quam leges Romanæ, ex propriis hypothesebus, introduxerunt, nullius in Germania esse usus, Nostro iterum est persuasum. Hinc quasi contractuum nullam esse necessitatem, veros autem cum pactis coincidere, ac tantum consensuales esse, adeoque pacta nuda & non-nuda, legitima item, adjecta, contractus innominatos & nominatos, eosque reales, verbales ac literales, denique contractuum bonæ fidei & stricti juris discrimen, in Germania cessare arbitratur *Obs. 56, 57*: id quod speciatim quoad contractus reales *Observ. 305, 390, 402, 465*, literales *Observ. 313 seqq.* contractus innominatos *Observ. 621 seqq.* bonæ fidei & stricti juris *Observ. 1148 seqq.* ac verbales *Observ. 1152* amplius confirmare nititur. Quæ de foro competente leges Romanæ tradunt, illa vel ex communi Rerumpublicarum habitu, vel in-

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCLIII. 501

stitutis Romanorum propriis dependere, Nostro videntur, priora in Germania valere, sed Romanis non deberi; posteriora vero sine usu esse censenti *Observ. 149 seqq.* Actionem Publicianam nomen hodie otiosum putat Noster, cum eodem non nova & peculiaris actio, sed potius actio realis, ac in specie rei vindictio & confessoria, quatenus ex jure reali probabiliter præsumpto movetur, innuatur, adeoque facile liqueat, illud omne ex captiosa antiqui processus formularii sollicitudine resultare; hodie vero consueta actionum realium nomina in omnem eventum, id est, quando jus reale vel vere, vel saltem præsumtive probari potest, sufficere *Observ. 205 seqq.* Celebre in Jurisprudencia Romana est argumentum legis Rhodiæ de jactu, sed in illo nihil esse, quod Romanis debeatur; verum conclusionem, ex generali juris naturalis, necessitatem dirigentis, dictamine deductam, eodem solum exhiberi. Autor noster credi vult *Observ. 413 seqq.* adjiciens, parum recte ab interpretibus laudatam illam legem Rhodiam ad alios casus extendi, aut talem extensionem, velut utilem & necessariam jactari; cum non ex rivulo, seu subsumptione ac conclusione Romanorum speciali, sed ex fonte potius, seu generali æquitatis decreto, aliæ conclusiones derivari debeant, adeoque nimia illa, ac in opprobrium velut legis naturalis facta Juris Romani æstimatio, censuram omnino mereatur. De actionibus adjectitiæ qualitatis, quas vocant, puta exercitoria, infortoria, de peculio, tributoria, quod jussu ac de in rem verso, hæc Nostri *Observ. 410 seqq.* est sententia: maxime naturale esse, ut ex contractu alterius, actio contra alium detur, quatenus hic in illum consensit, aut in hujus utilitatem ille cessit Romanos autem ambagibus suis, dum actionem stricto jure contra alium negarunt, sed ex æquitate, Prætori probata, asseruerunt, excogitato novo actionis nomine, nihil aliud effecisse, quam ut planissimæ materiæ nebulas velut effuderint, ac variis falsisque assertionibus, de actionum illarum indole, fundamento ac concursu, occasionem præbuerint: non rectius igitur solidam doctrinam hic restitui, quam si illa omnia, quæ Romani adsperserunt, iterum abstergantur. Divisio actionum forensium, qua in rei persecutorias, pœnales & mixtas, nec non in eas, quæ simplicium, dup-

plum, triplum ac quadruplum persequuntur, distingui illæ solent, nullius usus Nostro *Observ. 457* videtur; non quod Jus Romanum sit abrogatum, sed quod nunquam receptum; hoc enim ex constanti fori non-usu, qui positivam rejectionem utique involvat, merito colligi: nec eum turbare exempla contraria, nonnunquam forsitan intercurrentia, cum affectus Germaniæ, circa jura extranea admittenda aut rejicienda, ex eo, quod ut plurimum accidit, non sententia unius aut alterius, præjudicii Romanis in transversum fortassis acti, æstimandus sit. Alterum hujus descriptionis scopum perhiberi, ut loca dubia & obscuriora explanentur, antea indicavimus; ei autem illustrando aliquod exemplum nunc quoque adjiciemus. In *Obs. 105* contendit Autor Consultissimus, restitutionem in integrum fori Romani, esse inventum; nam sub illo nomine constari dispensationem & interpretationem doctrinalem, ac utramque sic conflata opponi interpretationi legali, seu ei, quod sit ipso jure, ita quidem, ut inter restitutionem & ipsius juris auxilium, multum intersit, si effectum & durationem spectes; id vero speciale esse, nec facile, extra forum Romanum, apud alias Gentes reperiri. Ex illo præsupposito, uti deinceps usum restitutionis in integrum Romanæ, in singulis casibus amplius demonstrare nititur: ita in genere, eam fori Romani corruptionem arguere censet, ac quomodo hæc emendari possit, indicat. In titulo de *Conditione indebiti* docuit *Schüzium*, quod is, qui injusta judicis sententia absolutus est, nequeat repetere, si ex errore facti postea solvat. Verum hac doctrina everti auctoritatem rerum judicatarum, Autor Clarissimus *Observ. 363* ostendit, ac ad *l. 60 pr. de Condit. indeb. l. 8 §. 1 rem. 2 at. habet.* per quas vulgo dissentiant, respondet, loqui eas de debitore absoluto, qui suo consensu & confessione, vim rei judicatæ a se repulerat, a quo adeo ad simpliciter absolutum male inferatur, ac exinde regula generalis constituatur. In titulo de *Rescind. vendit.* obscure nimis Compendium Lauterbachianum duplicem computandi enormem læsionem, emtoris intuitu, rationem innuit: hinc Noster *Observ. 542* clarius utramque proponit, ac alteram, quam neoterici nonnulli accuratissimam credi volunt, quaque emtor tum demum enormiter læsus censetur,

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCLIII. 503

si ne quidem dimidium ejus pretii, quod dedit, acceperit, aliquot rationibus falsitatis convincere nititur, adjiciens; quod, si quis vulgatum illud, *nihil tam absurdum esse, quod non aliquando defenderit Philosophus*, ad interpretes Juris Civilis applicare velit, tum jactatam illam computationem, in exempli vicem non male allegari posse. In eodem argumento, sententia *Lauterbachii*, qua emtor ad emendam lationem obligatus esse dicitur, sive res vendita apud eum ejus voluntate, sive casu perierit, *Observ. 565, 566* confirmatur; hinc non tantum ad textus oppositos sigillatim respondetur, sed & in primis obligationis, emtorem constringentis, ordo, in cujus vera aestimatione totius rei cardo, ex sententia Nostri, vertitur, cujusque neglectus nonnullos egit transversos, explanatur. Legem falcidiam etiam in mortis causa capionibus locum habere, secus ac *Lauterbachius* docuerat, adstruit Noster *Observ. 944*, ac ad *l. 1 §. 8; l. 93 ad L. falcid.* quæ contrariam sententiam sustinere creduntur, respondet, in priori cessare deductionem falcidiæ, quia indebitum a sciente fuerit solutum; in posteriori vero rationem negatæ deductionis itidem non a qualitate objecti, sed subjecti dependere, seu falcidiæ ideo locum non esse, quod hæres centum, quæ mortis causa, adeoque titulo singulari (cujus generis successoribus in universum falcidiæ detrahendæ jus non competit) ceperat, alii velut fidei commissum singulare restituere rogatus esset. Celebris est *l. 68 ad L. falcid.* ob perplexam falcidiæ, de alimentis deducendæ, computationem, adeo ut, judice Gomezio, textus ille sit admirabilis, in suo casu singularis & unicus, ac in omnibus actibus hominum locum habeat: verum Nostro, computationis ibi propositæ sensum, habitum & usum, prolixius paululum scrutanti, nihil sani continere videtur *Observ. 945*. In titulo *de Captiv. & postlim.* contendit *Lauterbachius*, rem postliminio censei reversam, si ad amici præsidia pervenerit, ac Grotium velut dissentientem allegat: nullum vero hic subesse disensum, sed casibus rite distinctis, diversas, quæ hic occurrunt, sententias posse & debere conciliari, in *Obs. 1451* ostenditur. Nimirum si res capta potestatem hostium evasit, ac in locum tertii pervenit, tum postliminio rediit, & nihil interest, sive tertius ille sit commu-

nis amicus, sive noster socius; si vero hostis prædam in portum communis amici detulerit, ejus nondum est postliminium; quod si autem tempestate compulsus, portum socii nostri appellere cogatur, eo ipso rem amisit, eademque postliminio ad nos reversa est, in quibus assertionibus omnes, qui dissentire sibi videbantur, consentiunt.

*INTRODUCTIO AD VERAM PHYSICAM, SEU
Lectiones Physicæ &c. quibus accedunt CHRISTIANI HUGENII
Theoremata de Vi Centrifuga, & Motu Circulari, demon-
strata per JO. KEILL, e Colleg. Ball. A.M.
& Reg. Soc. Socium.*

Oxon. e Theatro Sheldon. 1702, 8.

Constat Alph. I. plag. 8.

Quemadmodum, ut vidimus, titulus hujus opusculi *veræ Physicæ* nomen præ se fert: ita in præfatione statim Clarissimum Autorem, de perversa quorundam Physicorum Philosophia, graviter conquerentem observamus. Quamvis enim nunc dierum celebretur Philosophiæ Mechanicæ nomen, & insignes in hoc ævo sui obtineat cultores; in plerisque tamen Physicorum scriptis, vix quicquam Mechanicæ, præter nomen, inveniri ait, in cujus dein locum substituant corpusculorum, quæ nunquam viderunt, figuras, poros, & interstitia, motum, pugnas & conflictus Alkali & Acidi &c. Porro ipsos postulata adhibere ad naturam rerum explicandam, quæ nec fieri possint, nec intelligi, & Cartesianorum hypothesin de gravitate v. gr. ab actione materiæ cœlestis dependente, quæ in vortice agitata circa terram deferatur &c. omnibus fere naturæ legibus adversari. Horum autem errorum fontem exinde promanasse, quod homines Geometriæ ignari philosophari ausi sint, & rerum naturalium causas reddere; quos inter Cartesius agmen ducat, qui etiamsi Geometra fuerit insignis, ignavo tamen & desidi ut placeret philosophantium populo, nullum Geometriæ usum in Philosophia adhibuerit: & quamvis iste professus sit, se omnia mechanice per materiam & motum explicaturum, Philosophiam tamen excogitarit, quæ a veris Mechanicæ legibus abhorret quam longissime. Veros contra

tra fuisse Mechanicos philosophos, divinum Archimedes, & post longum ab eo intervallum, Rogerum Baconum Oxoniensem, & Hier. Cardanum, Galilæum tandem, Torricellium, Pascalium, Hugenium, Boyleum, Wallisium, Hallejum, & denique celeberrimum Newtonum. Quam vero facile principia mechanica ad explicandos motus cœlestes ipsorum que inæqualitates, res longe a nobis distitas, adhibeantur, brevi literato orbi patefactura esse *Astronomiæ, Physicæ & Geometriæ Elementa D. Gregorii*: quæ luci jam exposita mense Oct. p. 452. sqq. recensuimus. Noster vero quid hoc in rerum genere præstiterit, ipse mox declarat. Nimirum ut præpararet animos suorum auditorum, *Lectioe I. agit de methodo philosophandi*; ubi ante omnia de quatuor præcipuis physicorum sectis tractationem instituit, nempe geometrica, peripatetica, experimentalis & mechanica: neque non de principiis & modo tractandi physicam. Ex his selectum se habere debuisse asserit, ea eligendo, quæ usui maxime futura sint, & rationem ex his compositam sequendo; quemadmodum id uno alterove exemplo pluribus illustrat, qualitatis præcipue, cum scilicet ex primæ & secundæ sectæ rationibus sequens deducit theoremata: quod qualitas seu virtus omnis, quæ undique a centro per rectas lineas propagatur, remittatur in ratione duplicata. Putat autem tutius in hoc negotio progredi neminem posse, quam si sequentes observentur regulæ: 1. secundum geometrarum methodum, definitiones ad rerum necessariorum intelligentiam necessariæ ponantur. 2. conditiones in veritate physica investiganda solum primo positæ considerentur, & ab omnibus aliis interea temporis abstrahatur. 3. a simplicissimis casibus initium sumatur, atque illis semel stabilitis, exinde ad magis compositos progressus fiat. Has jam fusius exponens regulas Autor imprimis ostendit, quomodo contra illas peccent theoristæ plerique omnes. In *Lectioe II. agit de corporis soliditate & extensione*, quas proprietates conjunctas cum *mobilitate* essentiam corporis constituere, primamque illam omnibus corporibus ita essentialem esse asserit, ut nihil aliud in rerum natura esse cernamus, cui competere possit. Porro per hanc distingui dicit corpus ab alio extensionis ge-

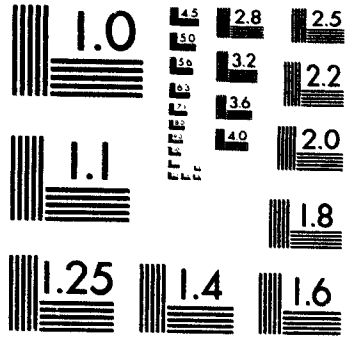
nere, quod penetrabile concipimus, & spatium vocamus, in quo omnia corpora locari & moveri cernimus. Atque sic Cartesianos nulla, quæ non sint corporea, spatia admittentes pluribus impugnat, eosdemque contra bonæ methodi leges agere ostendit, eo quod corporis naturam seu essentiam intimam in aliquo ejus attributo ponant, quod an illi soli competat, non certe constet. Quod quidem ut felicius agat, multis demonstrationibus geometricis spatii corporis vacui possibilem saltem existentiam ostendit, tandemque concludit, revera esse spatium ab omni corpore distinctum, quod sit vas universale, intra quod omnia corpora contineantur & moveantur. *Lectione III* agitur de magnitudinum divisibilitate, tanquam generali extensionis affectione. Hanc autem rationibus ex geometria petitis demonstrare volens Autor, conqueritur ab initio, esse quendam philosophorum hodie gentem, geometriam ex physica exulare cupientem; deinde harum rationum vim stabilire, & quibusdam objectionibus respondere conatur. Stringit autem præcipue calamum in clarissimum Du Hamel, quem hypotheses geometricas nec veras esse, nec possibles, cum nimirum nec puncta, nec lineæ, nec superficies, prout a geometricis concipiuntur, vere in rerum natura existant, docuisse dicit. Contra quod quidem argumentum, si existit, dicit, corpus, necessario etiam existent vera puncta, veræ lineæ, veræ superficies &c. His vero prælibatis, geometricè demonstrat illam corporum divisibilitatem, & quidem in infinitum; atque tandem ex quantitatis ex indivisibilibus compositione, si quæ esset, sequi scribit, nullas dari magnitudines incommensurabiles. Rejicit quoque distinctionem in corpus mathematicum & physicum, eo quod divisibilitas illa ab ipsius extensionis natura & essentia dependeat, indeque ortum suum trahat, adeoque omnibus extensis tam physicis quam mathematicis convenire necessum sit, quia quicquid prædicatur de genere &c. Postremo in gratiam eorum, qui demonstrationibus geometricis non satis assueti sunt, unicum pro illa infinita continui divisibilitate argumentum physicum adjungit, & quidem ex motu petitur: nempe si continuum ex indivisibilibus constaret, sequeretur, omnes motus æquivalentes fore, nec minus in eodem tempore confecturam spatium segnissi-

segnissimam testudinem, quam *πρόδας ἀκρόν* Achillem &c. *Lectio-
ne IV.* respondet objectionibus contra materię divisibilitatem af-
ferri solitis. Fatetur autem clarissimus Autor, esse aliquid in
natura infiniti, quod humano intellectu haud comprehensibile
esse videatur; unde nec mirum sit, si ex ea quędam sequantur, quę
hominum mentes concipere non possint. Est autem prima, quam
producit, objectio Epicuri, qui, si continuum divisibile esset, in-
quit, in infinitum, contineret infinitas numero partes, adeoque
finitum contineret infinitum. Ad quam plura cum regressisset, e-
xemplis tum arithmetiis tum geometricis eandem infringit: il-
lis v. gr. quando seriem infinitam numerorum in ratione quavis
decreſcentium ſumit, quę tamen finito adæquentur numero: his,
cum notum esse dicit, spatium posse dari infinite longum, quod
tamen spatio finito perfecte adæquetur; id quod a celeberrimis
geometris Torricellio, Wallisio, Barrovia &c. satis demonstra-
tum sit. Similes nec adeo ignotas atomistarum objectiones re-
futatur hoc loco Autor, negans v. gr. contra illos, Deum posse ita
ſecare materiam, ut daretur pars ultima indivisibilis; esse partes
in continuo adeo minutas seu parvas, quin adhuc sint & ſem-
per ulterius divisibiles &c. quę & ſimilia cum ingenio humano
non ſtatim pateant, exempla comparat plurima, quę inter & il-
lud Newtoni est in Schol. Sect. I. Phil. Nat. de curva parabola
Apolloniana. *Lectio V.* de materię ſubtilitate inſtituit, quam
phænomenis jam vulgaribus, ex ſumma auri ductilitate, diſſo-
lutione unius cupri grani in S. S. armon. ex odoribus item & ef-
fluviis, & tandem omnium & lectu & admiratione jucundissimo
animalculorum, quę in aliorum ſemine & in aliis liquoribus con-
ſpiciuntur, experimento, cum clarissimo Lewenhookio deducit.
Ultimo denique de lucis particulis agit, & per harum ſubtilita-
tem fieri dicit, ut Sol, etiamſi continuo lucem emittat, non tamen
ſenſibile quicquam de ſua amittat magnitudine, etſi quotidie per
aliquam inæſtimabilem quantitatem decreſcat: unde etiamſi poſt
6000 annos ejus diminutio nondum notabilis evaſerit, poſt fini-
tam tamen annorum ſeriem, quamvis valde protractam, totum
diſſipatum iri. Ex quo etiam ſequatur, mundum hunc nec in æ-
ternum exiſtere poſſe, nec potuiſſe etiam ab æterno exiſtere.

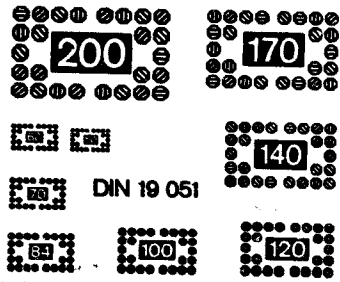
Lectio VI. occupatur in doctrina de motu, loco, & tempore; refutans primo eos, qui cum Didoro Chrono, Zenone atque aliis, motum a corporibus omnem sustulerunt: dein ipsi tractationi de locali motu nonnulla præmittit, distinguens v. gr. locum, spatium & tempus in absolutum & relativum; illud nominans, quod in se, hoc quod apparenter tale est, & respectu corporum, quæ in eo sunt, consideratur. His præmissis, *Lectio VII.* motus & quietis, tam absolute quam relative spectatæ, definitiones subiungit, remque exemplo declarat ejus, qui in nave sedet, atque ita relative quiescit, absolute autem vere & eadem celeritate, qua navis, movetur. Item si navis versus orientem feratur, & aliquis in prora sedens lapidem versus occidentem cum eadem velocitate projiciat, qua ipsa navis ad orientem progreditur, tunc lapidem ait in hoc casu spectatori intra navem moveri videri versus occidentem, & ejus velocitatem relativam æqualem futuram ipsius navis celeritati absolutæ; revera tamen lapidem quiescere in spatio absoluto, abstrahendo a terræ motu & eo omni, qui ex gravitate oriri potest: at si ponamus, pergit, aliquem extra navem in aere pendulum, ille lapidem quiescentem spectabit; cum vero gravis sit lapis, videbit illum perpendiculariter deorsum moventem, nec magis versus ortum quam occasum tendentem. His explicatis, quid spatium, motus æquabilis, acceleratus, retardatus, æquabiliter acceleratus & retardatus, vis motrix, gravitas, vis centripeta, centrifuga &c. sit, declarat. Atque sic definitionibus etiam finitis, ad axiomata physica *Lectioe IIX.* accedit; deinde de materia & forma agit, atque quomodo a philosophis ostendatur, varias particularum ejusdem materiæ magnitudines, figuras & texturas, varias producere corporum formas, & ex variis etiam ipsorum motu & positione varias oriri qualitates, pluribus exemplis erudite monstrat. In *Lectioe IX.* theoremata de motus quantitate & spatiis a mobilibus percursis, h. e. de corporum momentis, item de proportionibus spatiorum a mobilibus emensorum tradit, eademque demonstrationibus maximam partem geometricis evincit, ostenditque corporum motus esse ut rektangula sub ipsorum celeritate & materia: unde ex datis cujusvis corporis materia & celeritate, dari ejusdem asserit momentum,

&

& vice versa ex momento & materia, ejusdem celeritatem &c. Inde in *Lect. X.* scientiam hanc de motu per numeros illustrat, & arithmeticam præsertim speciosam adhibet. Juvat quoque meminisse theorematis, quo omnium corporum pondera quantitibus materiæ in corporibus existentibus proportionalia dicit; neque non problematis: dato corpore quovis, & ejus celeritate, & alio quovis corpore etiam dato, invenire velocitatem eam, cum qua si moveatur aliud illud corpus, habebit momentum æquale momento prioris corporis dati; atque tandem sequentis theorematis: quod si vectis sit AB circa punctum seu fulcrum C tantum rotabilis, erit cujusque puncti velocitas, ut ipsius distantia a fulcro. Ex quibus illustratis illud etiam deducit, cur in canalibus communicantibus diversæ amplitudinis conservetur liquorum æquilibrium. In *Lectioe XI.* ad leges naturæ progreditur, h. e. illas, quas omnia corpora naturalia constanter observasse necesse est. Quæ vero cum eodem ordine & iisdem verbis, atque abs Newtono prolata sunt, proponantur, eas impresentiarum mittimus. Harum autem legum naturalium occasione, plurima subnectit nova theoremata, & hac quidem lectione, seu capite, de motu corporum accelerato duo. *Lectioe XII.* illam naturæ legem (numero apud Newtonum tertiam) explicat, qua actioni semper contraria & æqualis esse dicitur reactio; quamque licet non uno exemplo illustratam dederit, dignissimum tamen notatu nobis visum est illud, quo non solum magnetem trahere (ut loquimur) ferrum, sed & æqualiter a ferro trahi magnetem, monstrat &c. *Lectioe XIII.* definitiones, quas vocat secundas, subnectit, quibus quid centrum gravitatis cujusque corporis, & vicissim duorum corporum commune centrum, quid directe, quid indirecte impingere, quid corpus perfecte durum, molle, elasticum &c. sit, exponit: adjungens dein theoremata nonnulla de percussione corporum durorum, quam quatuor potissimum casibus fieri ostendit; cui tandem problema subnectit, corporum nempe durorum aut mollium post directum impactum determinare motus, id quod quinque exemplis illustravit. *Lectioe XIV.* eaque ultima de vi corporum elastica & causa hujus resilitiois agit, monstrans Cartesianos, qui e-

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1703

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 612 L 4⁰

elasticitatis vim ad corpora , ut loquitur , reflectendum nesciebant , aliam plane tradidisse reflexionis causam , quæ vero nec rationibus , nec experientiæ congrua sit. Quod vero objiciant , quo pacto innotescat , globos eburneos , marmoreos &c. & alia reflectentia corpora elasticitate pollere , hoc inde posse concludi ait , quod cum percutiuntur , tinnitum edant , item quod si unius globi superficies atramento (aut quovis alio colore , qui facile abstergi potest) inficiatur , & alter in ipsum quiescentem impingat , experimento constat , non punctum tantum physicum globi incurrentis post impulsum alterius colore tingi , sed partem ejus superficiæ fatis magnam &c. His addidit denuo theoremata , quibus v. gr. corporum perfecte elasticorum & directe impingentium regulas congressuum geometricè determinat , inque sine Wallisium , Wrenium atque Hugenum citat , tanquam quos corporum durorum leges omnium optime explicasse constat. Ut taceam reliqua non adeo ignota theoremata , quibus v. gr. corpus oblique impingens ita reflectere dicit , ut angulo incidentiæ æqualis sit angulus reflexionis , & quæ sunt alia hujus generis plura.

Sequuntur duabus plagulis in calce operis *Clarissimi Hugeni Theoremata de vi centrifuga & motu circulari* , jam incunte A. 1672 edita , & subjuncta erudito operi de Horologio oscillatorio ; ubi quidem illa nuda solummodo , demonstrationes alio tempore traditurus , proposuerat Autor. Hinc igitur jam eo mortuo , cum nulla amplius restaret spes , illius demonstrationes in lucem prodituras esse , opus reipublicæ philosophicæ non ingratum fore sperabat Noster , si alias demonstrationes Hugeniæ parum ab similes traderet , quibus præclara hæc inventa , ultra dubium posita , in naturalis scientiæ incrementum feliciter cederent. Ipsa theoremata cum jam innotuerint orbi literato , & loco modo memorato facile evolvi possint , hac vice præterimus. Neque addimus aliquid de Autoris nostri laudatis demonstrationibus , utpote quæ concatenatæ sunt , & nisi integræ exscribantur , multum claritatis suæ amittunt. Potius optamus , ut similes ingenii sui sublimioris fructus eruditorum oculis etiam in posterum sistat , & qua cepit industria , rerum naturalium causas indagare , maximo cum suo , tum aliorum emolumento pergat.

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCIII. 511
CRITIQUE DE L'HISTOIRE DES FLAGELLANS.

i. c.

JO. BAPTISTÆ THIERS' CENSURA HI-
storiae Flagellantium.

Parisiis, apud Jo. de Nully, 1703, 12. plag. 19.

Qui nuper fati concessisse dicitur, Jo. Baptista Thiers Carnutenſis, Vir Clariffimus, Theol. Doctor & apud Burgundos Parochus primus Champodiensis, tum Vibrasjenſis, inter polygraphos ſuo quodam jure locum obtinet. Extant enim ejuſdem *de dierum immixtione, de ſtola Parochorum, de altari- bus, de ludis & delectationum variis generibus, de coma adſcita, de eſſedis, de voce paracliti* libelli, tum *Advocatus pauperum*, aliaque ſcripta, ad ritus præſertim Eccleſiaſticos & rem Canonicam, cui ſe totum velut conſecraverat, facientia, quorum quædam in Actis his A. 1692. p. 397, & Supplementorum Tomo I. p. 51. recenſimus. Finem impoſuiſſe ſcribendi ſtudio fertur Censura hac Hiſtoriæ Flagellantium, ab Abbate Boilavio Latina lingua Pariſiis anno 1700 editæ, & a nobis ejuſdem anni menſe Septembri pag. 414 ſqq. memoratæ, quæ multis ſudes in oculo fuit. Auctor poſtquam in præſatione indignationem ſuam aliorumque expoſuiſſet, vitioque vertiſſet Abbati, quod librum de tactibus impudicis, & alium quendam conſcripſerit, quo probaverit, licere uni clerico plura ſimul poſſidere munera eccleſiaſtica (qui tamen nondum ſit editus,) ipſum ſtatim Hiſtoriæ Flagellantium titulum cap. I. ſub cenſuram vocat. Quem quidem libro iſti proſus non convenire exiſtimat, quippe cum non de Flagellantium ſecta, quam deſcribit atque repudiat, ſed de incommodis ac turpitudine flagellationum eccleſiaſticarum tractet, vel potius iſta confundat. Longe gravius cap. II. in ſtylum Viri invehitur, quem alienum a Latio, obſcurum, calamitriſtris muliebriter ornatum, æquivocationibus, ſolæciſmis ac barbariſmis plenum eſſe pronunciat, enotatis inter alia Boilavianis phraſibus, *rotula Theologica tornare, ex caudice gentilitatis, inſulſitas ſeipſum flagellantium*. Conſimili rigore cap. III. citata ab illo ſub cenſum vocat, quæ ſtudio augendi molem libri, addita etiam, ubi neceſſa-

ri-

rium non erat, editionum nomenclatura, atque, ubi opus erat, omiffa, corrafa fuiffe ait. Multa ab eodem epifodia aliena a fcopto libello affuta effe; multa etiam eidem contraria adducta effe obfervat. Quædam vero ridicula; imo ab obfcœnitate parum remota Boilavio flagulariter *cap. IV.* vitio vertit, ac *cap. V.* peculiariter in eo reprehendit, quod Jo. Gersonem omne flagellationis ftudium repudiffet tradat, cum tamen feftam Flagellantium Doctor ille, ut audit, Chriftianiffimus tantum impugnaverit & fui ipfius flagellationes, eas tamen, quæ alio infligente fiant, retinendas fuafferit. Neque a Senatu Regio Parifienfi, quod Abbas docuerat, ipfum flagellandi inftitutum, fed focietatem quandam Flagellantium Bituricenfem, A. 1601. condemnatam fuiffe, obfervat.

Hac velut velitatione præmiſſa, ad rem ipfam *cap. VI.* fe confert, fummam Hiftoriæ flagellationis hanc effe tradens: *Flagellationem voluntariam contrariam effe pudori ac pietati, ex idololatrarum fuperftitionibus oriundam, erroneam, rectæque rationi contrariam, ftultam denique ac turpiffimam.* Quas Nofter propofitiones Eccleſiaſtica condemnatione dignas cenſet. Parum vero abeft, ut hærefin in ea Abbatis ſententia reconditam dicat, qua Chriftum invitum flagella pertuliſſe, *Hiftor. Flag. p. 29. 30.* docuit. Poſthæc Auctor noſter *cap. VII.* adverſarii fui diligentiam in dubium vocat, quem Petrum Damiani cum Petro de Honeſtis, Dominicum Loricatum cum Anſone confuſiſſe, imo fidem fuam feciſſe ſubleſtam, multa falſo citando, adducta exemplorum nube contendit. Cujus generis alia quoque *cap. VIII.* enumerat, videlicet contra omnem veritatem negari, quod Petrus Damiani in Vita Romualdi, & Guigo in Statutis Carthuſianis flagellationis mentionem fecerit, quodque Archiepifcopi appellatio ſeculo VI uſitata fuerit; falſo pronunciari, quod hærefis Flagellantium nulla, præter flagellationem, reprehentione digna fuerit; Alberto Cranzio, mirabili parachroniſmo, Albertum Argentinenſem junio rem fingi, atque hujus generis alia.

Ad probandum flagellorum uſum Auctor noſter *cap. IX.* fe accingit, adductis præcipue Petri Damiani rationibus, quod nempe ſeipſum flagellans, perpeſſionem Chrifti & Martyrum dolores imitetur, carnem caſtiget, peccata expiet, jejunium Deo gra-

gratius faciat, odium mali adaugeat, pro miseris in purgatorio igne satisfaciat, & quæ sunt hujus farinae alia. Veteres vero flagellationum hostes, Eremitas Urbicos, Petrum Cerebrosam & Stephanum Cardinalem refutat, quos Boilavio mitiores hoc in negotio fuisse, existimat. Posthæc ex regulis Monachorum antiquissimis *cap. X.* disciplinæ genera flagellis peracta colligit, atque ex illis antiquitatem flagellationis a tertio usque seculo constare, affirmat. In eandem sententiam *cap. XII.* ritum poenitentes flagellandi affert, adductis inter alia exemplis Guilelmi Ducis Aquitaniæ, Raimondi Comitis Tolosani, & Henrici IV Regis Galliæ Procuratorum. Addit insuper *cap. XII.* Fraternitates ab Antonio de Padua flagellandi causa institutas, Conciliorumque decretis comprobatas. Tandem *cap. XIII.* flagellationes ad alterum genus operum, quæ Romanenses satisfactoria vocant, nempe ad jejunia refert, iisque in monumentis ecclesiasticis contineri, cum Moralis Theologiæ scriptoribus affirmat. Sed relicto hoc probandi munere, etsi undecimo demum seculo flagellationes exortas concesserit, causa tamen se non cecidisse *cap. XIV.* opinatur, cum Ecclesia Romana complures ritus novos recens adoptaverit. Nihilominus tamen ad pristina redit, atque ante seculum XI. flagellationem usitatam fuisse, exemplo Gregorii Nazianzeni, Ecclesiæ Nitriensis, Pardulphi Carolo Martello ætate æqualis, & Guilelmi Ducis Aquitaniæ, probatum it. Restauratorem vero hujus collapsæ paulatim disciplinæ, non Petrum Damiani fuisse, quod multis placuit, sed Romualdum, Joannem de Monte Feretro, & Dominicum Loricatum, Petro antiquiores, *cap. XV.* prodit. Etsi vero *cap. XVI.* fateatur, flagellandi morem apud Græcos Christianos fuisse rariorem, in Latina tamen Ecclesia ab omnibus ferme Monasticis Ordinibus eundem receptum, singulorum facta recensione, probat, idque speciatim de Benedictino Ordine, ejusque surculis, *cap. XVII.* ostensum dat, deque recentioribus Monachorum Familiis *cap. XVIII.* Adducit quoque *sequenti capite* in testimonium Sanctos, quos vocant, flagellando celebritatem adeptos, videlicet Guidonem Pomposianum, Popponem, Anthelmum, Thomam Cantuariensem, Hugonem Lincolniensem, Dominicum, Hedvigem, Elisabetham, Ludovicum, Hyacinthum,

Raimundum de Penna forti, Andr. Corſinum, Catharinam Senenſem, Petrum Luxemburgenſem, Vincent. Ferrerium, Franciſcam, Bernardinum Senenſem, Jo. de Capiftrano, Jo. de Cruce, Franc. Xaverium, Ignat. Lojolan, Petrum de Alcantara, Carolum Borromæum, Phil. Nerium, Cardinalem Berullium, & Abbatem Trappenſem. Denique *cap. XX.* collectis Petri Damiani, Petri Bleſenſis, Gregorii XIII, Card. Borromæi & Cæſ. Baronii elogiis flagellantium: inſtituto datis, concludit.

Sunt plura notatu digna, quæ libellum hunc commendent. Chronologia Petri Damiani p. 108. ſeq. ſtudioſe traditur. Quæ de Archi-epiſcopis ante ſeculum VI. in veterum monumentis exſtant, p. 130 ſeq. colliguntur. Refertur taciteque probatur p. 154. P. Damiani ridicula exegeſis, qui Davidis verba, *Laudate Deum in ſymp.ano*, de flagellatione aridæ cutis noſtræ Deo placente, interpretatus eſt. Ritus denique Eccleſiæ Romanæ poſt ſeculum IV exorti, bona fide p. 252. ſeqq. enarrantur.

L' ART DE FAIRE LES RAPPORTS EN

Chirurgie.

i. e.

ARS FORMANDI RELATIONES CHIRURGICAS

*Auctore D. *** Proſpecto Collegii Chirurgorum Pariſienſis.*

Parifiis, apud Laurentium D'Houry, 1703, in 12.

Conſtat Alphab. i. cum 4. plag.

Quamquam Clariffimus Nicolaus Blegny, ante hos 20 fere annos, doctrinam Relationum Chirurgicarum, a nobis anno 1685, menſe Octobri, pag. 454, recenſitam explanaverit; non dubitavit tamen Noſter, idem argumentum denuo ſibi tractandum ſumere, & quæ a probatiſſimis Authoribus diverſis tractatibus fuerunt tradita, in unum volumen colligere, ſuiſque annotationibus illuſtrare, ut in Arte Chirurgica nondum exercitati habeant, unde ſibi conſulere queant. Quemadmodum igitur tres Relationum iſtarum habentur ſpecies, Relationum ſcilicet proprie ſic dictarum, de læſionibus corporum, aliisve morbis testi-

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCIII. 575

testimonium exhibentium, Excusationum in infirmorum gratiam, & Æstimationum; ita de singulis aliquot suppeditat specimina, postquam signa diagnostica æque ac prognostica, ubi opus fuerat, exposuerat. Plura de hoc tractatu jam addere superse-
demus, utpote qui cuivis lecturo seipsum commendabit: sufficiet ea annotasse monita, quæ cum Chirurgo ejusmodi Relationes facturo communicat Noster. Jubet igitur, ut 1) sit æquus, & integer, nec donis, precibus &c. moveri se patiat; 2) ipse omnia inquirat, nec vel collegarum, vel famulorum relationibus fidat; 3) de causis absentibus, doloribus, & quæ in sensus non incur-
runt, non affirmativam ferat sententiam; 4) a morbis fictis imponi sibi non patiat; 5) circa prognostica sit dubius, imprimis si mortem vel convalescentiam ægri hæc spectent; 6) obser-
vet longitudinem, latitudinem & profunditatem vulnerum, & signa lætæ partis internæ annotet; 7) essentiam vulnerum declaret, ut symptomata concomitantia bene exprimere, quid sperandum, quidve metuendum sit, prædicere, methodum medendi, curationis durationem, ægrorum regimen determinare, & an tempore morbi suis vacare negotiis possit æger, effari valeat; 8) probe examinet, an vulnus sit vera causa mortis, impotentia &c.
9) addat, an ægrum in propria, an ipsius domo exploraverit, num-
que vel intra vel extra lectum, suisque negotiis vacantem vel minus, offenderit; 10) nihil omittat, quod Judici de causa facinoris judicanti lumen affundere valeat, & omnia breviter ac claris verbis pronunciet; 11) non præsumat, se quicquam scire, nisi hoc sciat infallibiliter; 12) nihil dissimulet, & omnia secreta tractet. Supponit interim, ut Chirurgus Anatomia sit gnarus, & morbos Chirurgicos cognoverit, quo eorum naturam, signa, symptomata, & prognosin, relationibus suis inferre valeat, idque ex praxi potius quam theoria didicerit. Cognitam etiam habeat methodum iis medendi, ut de ordine & duratione curationis, ut & de aliorum Chirurgorum curationibus ferre judicium queat, remedia eorumque taxam & efficaciam in numero habeat, ut rite æstimare valeat. Circa quas Æstimationes respicere jubet 1) ad operationis plus minus operosæ vel difficilis conditionem; 2) ad morbi gravitatem magis, quam curationis durationem;

nem; 3) ad personæ conditionem & opes; 4) ad vix distantiam, quam Chirurgus ægrum visitaturus emetiri debuit.

De cætero, quoniam Rex Christianissimus, ante aliquot annos, certos in singulis civitatibus constituit Chirurcos, quibus Relationes adornandi munus incumbat, calci hujus operis Declarationes & Præscripta, has Constitutiones respicientia, sunt adjecta.

HISTOIRE DE L' EGLISE &c.

h. e.

HISTORIA ECCLESIASTICA, AUCTORE ABBATE de CHOISY. Tomus I. tria priora secula continens.

Parisii, apud Jo. Bapt. Coignard, 1703, in 4.
Constat alph. 2. pl. 18.

Non ignotum in Actis nostris nomen est Abbatis de Choisy, utpote cujus & Diarium, quo iter suum Siamense descripsit, A. 1688, mense Januario p. 12, & Historiam, quam de Philippo Valesii atque Joannis, Galliarum Regum, rebus gestis composuit, A. 1689, mense Aprili p. 221, nos recensuisse meminimus. Jam idem Clarissimus Autor, indignum Christiani hominis persona esse ratus, in profanæ Historiæ studio omnem ætatem terere, & eam, quæ Ecclesiæ fata spectat, penitus negligere, Historiam Ecclesiasticam, diversis voluminibus constantem, patrio idiomate edere constituit, quorum primum hic exhibemus, in quo ea, quæ prioribus tribus post C. N. seculis in Ecclesia gesta sunt, per quatuor distinctos libros, brevi quidem, sed facili & eleganti stylo persecutus est. Perlectis nimirum plerisque, ac tantum non omnibus Ecclesiasticis Scriptoribus, parem tandem, ut in præfatione monet, ejusmodi operi conficiendo se existimavit Choisyus, quod ideam quandam Historiæ sacræ complecteretur, & non tam eruditus inque hac palæstra exercitatus, quam iis, qui literarum aut plane expertes sunt, aut ad civilia studia animum adpulerunt, usui esse posset. Abstinet itaque in hac Historia a nimis eruditionis vana ostentatione, qua multi scripta sua onerare potius,

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCLIII. 17

tius, quam ornare solent, hæresibus vela magis obtendit, quam detraxit, controversiis non inhæsit, subtiles quæstiones neglectis, communi tempora computandi rationi instat, atque eo maxime elaboravit, ut prætermisissis minutis, nobiliora ac memoratu digniora referret, ita quidem, ne Lector opus habeat, ob rerum difficultatem, lectionem interrompere, aut de eorum, quæ dicuntur, veritate facile dubitare. Quamvis enim nomina Autorum reticuerit, eorum tamen fide dignissimos ubique secutus est, ac præter ea, quæ ex sacris literis desumpsit, ex Baronio, Bollandio, Godello, Huetio, Mabillonio, Ruinartio, Abbate Fleurio, Natali Alexandro, Pinio, atque imprimis Tillemontii Historia Imperatorum & Commentariis Historiæ Ecclesiasticæ conscribendæ inservituris, se plurima hausisse, imò nonnulla ad verbum repetisse, non dissimulat. Neque tamen, ubi opus visum fuit, præterea Patres evolvere prætermisit, ipsorumque adeo Protestantium scripta aliquando consuluit, quos, nisi contra Ecclesiam Romanam pugnare constituerint, veritatem absque furo proponere, non dissimulat. Licet autem primario circa Ecclesiæ res versetur, digreditur tamen quandoque, quamvis breviter, ad alias non penitus ab argumento alienas, inque Imperatorum imaginibus depingendis, quorum mentio subinde injicienda est, elegantiam imprimis studet, mores ipsorum ingeniumque scite adumbrans, & quid laude, quidve vituperio dignum in ipsis fuerit, nervose exponens. Cæterum nihil amplius de hoc opere dicendum restat, nisi ut addamus, celeberrimum Pinium in approbatione, quæ in fine subjuncta est, illud non modo ob Historiæ veritatem, sed etiam ob rerum maxime necessariorum, elegantissimarum atque utilissimarum selectum, commendare.

NOVA PLANTARUM AMERICANARUM GENERA, Auctore P. CAROLO PLUMIER, Ordinis Minorum in Provincia Francia, & apud Insulas Americanas Botanico Regio.

Parisiis, apud Joan. Boudot, Regis & Regiæ Scientiarum
Academiæ Typographum, 1703, in 4.

Constant plagul. II. figur. zn. 40.

Uu u 3

De-

Decennium est elapsum, a quo tempore Autor Eruditis suam in Botanicis peritiam publice comprobavit, edita scilicet A. 1693. descriptione Plantarum Americanarum, eleganti sane rarissimisque iconibus referta. Sed longe plura supererant haecenus a nemine descripta vegetabilia, etiam talia, quae ad genus aliud jam notum referri nullatenus possent. Haec igitur in Americanis insulis observata, institutis hanc in gratiam tribus peregrinationibus, nunc quoque publici juris fecit, non sine insigni applausu omnium, qui pulcherrimam illam Historiae Naturalis partem aestimant, ut par est. Plus quam centum etenim plane nova describit depingitque Plantarum genera, eorum characterem ex florum fructuumque conformatione, quae optima recentiorum methodus est, unice desumens. Imitatur autem praeter ceteris Tournefortium, & in stirpium definitionibus, & in tabulis aeneis, non integram plantam, sed florem fructumque diligentissime observando. Imo & in eo conveniunt, quod in defectu aliorum vocabulorum novis generibus novas formant appellationes a Botanicorum nominibus. Dixerat Tournefort in Appendice Instit. R. Herb. in honorem inventoris plantam quandam Plumeriam, aliam Hermaniam, Nissoliam, Garidellam &c. at Noster non recentiorum modo, sed & veterum mentionem fieri voluit, Pittoniam vicissim a Josepho Pittono Tournefort denominando, in memoriam aliorum, Commelinam, Breyniam, Triumfettam, Muntingiam, Menzeliam, Magnoliam, Malpighiam, Morisonam, Rivinam, Fuchsiam, Dodonzam, Lobeliam, Clusiam, Dioscoream quoque ac Eresiam, quae longa serie recensere nimis prolixum foret. Hoc unicum adhuc monendum est, sub finem libri annecti Catalogum Plantarum Americanarum, quarum genera ex Tournefortii Institutionibus R. Herb. jam nota sunt, ab Autore tamen Nostro in insulis Americanis descripta ac delineata.

*HISTOIRE DE L'ORIGINE DU ROYAUME DE
Sicile & de Naples &c.*

i. e.

HISTORIA ORIGINIS REGNI SICILIAE

& Neapolitani.

Pari-

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCIII. 519

Parisius, apud Anissonium, 1701, 12. Plag. 21.

Postquam Siciliae & Neapolis regna, post excessum Caroli II Hispaniarum Regis, a Gallici sanguinis Principe occupata fuerunt, atque de iisdem non minus, quam aliis provinciis, Hispanico illi vasto imperio annexis, gravis est orta concertatio; praesentis hujus libri Autor, cujus nomen literae initiales duae B. J. signant, operae pretium se arbitratus est facturum, si, quod olim ratione ex Normannia Principes descenderint in istas regiones, easdemque sibi subiecturi quae bella gesserint, accurato studio explicaret. Inde operi huic semet accingens, scriptores eorum temporum praecipuos, quibus maxima fides adhiberi possit, pervolvit lectitavitque, Gulielmum puta Apulum, qui ligato sermone Normannorum res in Calabria gestas executus est; Godofredum deinde Malaterram, cujus Historia A. demum 1578 Caesaraugustae, inter Arragoniae literaria monumenta, reperta atque statim edita est, & a Baronio tanquam insignis thesaurus praedicatur; Annam insuper Comnenam, quae bella a Roberto Guiscardo Normannorum Duce, cum patre suo Alexio Comneno Orientis Imperatore gesta describit; Leonisque tandem Ostiensis Chronicon Monasterii Cassinensis, cujus membrum aliquando fuit. Ex his & recentioribus aliquibus facta Normannorum repetit, commemoratque, qua ratione, seculo post N. C. XI, ex Gallia profecti, Italiam religionis ergo inviserint, & cum aliquando Principis Salernitani hospitio usi, Saracenos istam regionem invadentes profligassent, magnum sint consecuti nomen. Inter illos eminebat quidam Turstin eximii roboris, quippe qui lupum etiam, ex cujus ore capram extraxerat, cum furibundus in ipsum incurrisset, correptum muro allisit, occiditque. Cum primis celebrat Tancredum de Hauteville cum suis posteris, cujus tres filii Michaeli Duce, Orientis Imperatori, adversus Saracenos Siciliae invasores multum auxilii tulerunt, inter quos Gulielmus natu major, ob superatos hos, cognomen sortitus, ut ferreum brachium diceretur, moriensque isto elogio ornatus est, quod fuerit in bello Leo, in civili societate Agnus, in consilio Angelus. Alii insuper fortitudinis insigni gloria effloruerunt tum, Gulielmum puta de Montreul, Arnaldum de Grand Menil & de Bayeul, quorum

520 ACTA ERUD. MENS. NOV. A. M DCCIII.

tum posteros hodiernum Parisiis & Rhotomagi inclytos esse scribitur. Super omnes vero eximia felicitate usi sunt fratres duo & Tancredi iidem filii, Robertus & Rogerius, qui Neapolitanum regnum, quam latum illud est, expugnato Rhegio, tenuerunt, ac in Siciliam trajicientes, Saracenos inde expulerunt, imò & facto cum Gregorio Pontifice foedere, adversus Heinricum Imperatorem, & in Oriente etiam bella gesserunt celebratissima, quæ Autor noster prolixè describit, & in Rogerii morte, quæ circa A. 1100 contigit, Historiam hanc suam finit.

LIBRI NOVI

- Dionysi Petavii Opus de Doctrina Temporum, cum præfatione & Dissertatione de LXX Hebdomadibus Joannis Harduini. Anverpiæ apud G. Gallet, 1703. fol. Tomi III.*
- Georgii Bulli Opera omnia, cum annotatis & præfatione Jæ. Ernesti Græbii. Londini, apud Rich. Smith, 1703. fol.*
- Ἡ Καινὴ Διαθήκη. Novum Testamentum, una cum scholiis & Græcis scriptoribus, tam Ecclesiasticis quam exteris, maxima ex parte desumptis. Studio Joannis Gregorii. Oxoniæ ex Th. Sheld. Londini apud Thomam Bennet, 1703. fol.*
- Disciplina Ordinis Carthusiensis. Parisiis, apud Ant. Dezallier, 1703. fol.*
- Josephi Pittoni Tourneforti Corollarium Institutionum Rei Herbariæ. Parisiis, 1703. 4.*
- Antiquité de la Nation & de la Langue des Celtes, autrement appellez Gaulois. Par Dom P. Pezron. A Paris, chez Jean Boudot, 1703. 8.*
- Ephemeridas des Mouvements Celestes depuis l'A. 1702. jusqu'à 1715. pour le Meridien de Paris. Par le Sr. de Beaulieu. A Paris, chez Guillaume Valleyre, 1703. 4.*
- Traité de l'Indult du Parlement de Paris. A Paris, chez J. & M. Guignard, 1703, 12.*
- Traité des Langues. Par Mr. Frain du Tremblay. A Paris, chez Jean Baptiste Delespine, 1703, 12.*
- Nouveau Systeme sur la Construction & les Mouvements du Monde. Par M. Gobers. A Paris, chez J. B. Delespine, 1703, 8.*

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Decembris, Anno M DCC III.

ECCLĒSIATICÆ JURISDICTIONIS VINDI-
cia adversus CAROLI FEVRETI & aliorum Tractatus de
Abusu, suscepta ab ANTONIO DADINO ALTESERRA, utrimque
Juris Professore & Decano Universitatis To-
losana.

Aureliis, & veneunt Parisiis apud Raymundum Mazieres,
cum privilegio Regis & approbatione, A. 1703, in 4.
Constant 3. alph. chartæ majoris.

Posthumum hoc opus est, quod Clarissimus Autor, ex hy-
pothesibus *incertis* quidem Pontificiis, sed non satis ad
mentem Curia Gallicanae, dum viveret, composuit. Hinc
accessit Prefatio, autore forte Vaillantio, veterano Par-
lamenti Advocato, in qua nonnulla eam in rem monita exhi-
bentur. Male scilicet habuit Clerum Gallicanum, quod Caro-
lus Fevretus, in tractatu suo de Abusu, Jurisdictionem Eccle-
siasticam impugnaverit: hinc Virum, antiquitatum Ecclesiasti-
carum peritissimum, qui partes suas tueri posset, adhibendum
esse putavit. Eminuit in Clero Illustrissimus Franciscus Harlae-
us, tunc Rothomagensis, postea Parisiensis Archiepiscopus, qui
Alteserram, scientiarum & benevolentia vinculo dudum sibi de-
vincum, saepius hortatus est, ut Fevreto responderet. Acces-
sit deinde Eminentissimus Cardinalis, d. Etrées, Episcopus tunc
Laudunensis, qui datis ad Alteserram literis, suo Clerique Gal-
licani nomine, idem munus eidem imposuit. Tantis igitur suf-
fragiis auctoratus Noster, haec Jurisdictionis Ecclesiasticae Via-
dicias adornavit. Sed Viro doctissimo id accidit, judice Prefatio-

nis modo laudatæ Autôre, quod plerumque iis, qui contrarias partes suscipiunt, evenire solet; ut scilicet, dum alium impugnare aggrediuntur, aliquando in alterum extremum prolabantur, & durioribus terminis animi sensa exponant. Hinc amplius ille Lectorem monendum esse censet; ne omnia, quæ in hoc opere reperiuntur, juri, quod inconcussa in Gallia servetur, & Curia placitis stabilium sit, consona esse existimet: aberrasse aliquando a praxi fori Gallicani Alteserram, antiquitatis potius, quam praxis forensis studiosum; id quod vel ideo mirum videri alicui non debeat, quod Vir doctissimus omnem fere scientiam suam, tum ex Decretalibus, tum ex Canonistis, nimium Jurisdictioni Ecclesiasticæ indulgentibus, hauserit: Negari quidem non posse, temporibus nascentis Ecclesiæ, quibus enatæ lites compromisso plerumque definitæ fuerint, plerasque controversias, ad Judices Ecclesiasticos delatas, ab iisque directas fuisse; sed mutatis judiciorum formis, ac Jurisdictione Ecclesiastica cum strepitu forensi exerceri coepta, Judices Laicos liberam Jurisdictionis suæ in Laicos exercitium reassumisse, multaque in foro, suadente utilitate, mutata esse. Ne igitur quem, Juris Gallici tenacem, generalius ab Alteserra scripta offendant, memoratæ præfationis Autor indiculum nonnullorum, quæ a praxi Gallicana abhorreant, subjungi curavit, adjiciens, potuisse, imo propemodum debuisse hæc in manuscripto deleri, sed aliud placuisse, ne opus hoc, cujus scripta exemplaria & in Regia, & in plerisque Virorum doctissimorum bibliothecis reperiantur, mutilum mancumque videri possent. Denique ille credi vult, Alteserram, si pauca excipias, non dogmaticæ, sed historice scripsisse, & reconditoris antiquitatis secreta referasse, & hinc, ne quis offensionis causam habeat, librum illum non ut dogmaticum, sed potius historicum, ac quoad praxin cum delectu legendum, proponi; quamvis hoc ultimum; ut id adjiciamus, mibi Alteserræ non satis conveniat, in operis fine diserte scribentis: *unum in calce hujusce operis testor, me sincere & ex animi sententia hæc scripsisse, absque livore ac adulatione, non vernula, sed docentis ingenio, non fraudis, sed veritatis studio. Verum ne mihi credam, quâ religione hæc scripsi, eadem hæc iudicio Sedis Apostolicae & Ecclesie universæ*

sa submitto. Ipsum opus undecim libros, capitibus variis distinctos, complectitur. In *primo libro* contendit Clarissimus Auctor, Episcopos habere propriam Jurisdictionem, eamque esse Juris Divini, a Civili distinctam, Regibus minime suspectam ac metuendam, sed ab iis potius defendendam: qualis vero ab Apostolis, usque ad Constantinum, ac ab hoc, sub aliis Imperatoribus Romanis, Regibus Gothorum, Francorum, Capetingorum & Anglorum, Jurisdictionis Ecclesiasticæ fuerit status, deinde ostendere nititur. Postea ipsam Jurisdictionem per partes explicaturus Noster, in *libro secundo* Voluntariam, quæ in collatione ordinum & beneficiorum potissimum consistat, & *tertio*, Correctivam, quæ disciplinæ & correctionis causa, de plano extra tribunal exerceatur, persequitur. Inde pergit ad Contentiosam Jurisdictionem, eamque in civilem & criminalem dispescit, subjuncta in eodem *libro tertio* huius prolixiori explicatione; huic vero *quartus & quintus* destinati sunt *libri*, in quibus adeo, de criminibus ecclesiasticis & mixtis, latius disquiritur. Respicit autem Jurisdictio Ecclesiastica præcipue Clericos: sunt tamen etiam nonnullæ Laicorum causæ illi subjectæ, de quibus in *libro sexto* disserere, Nostro visum est. Exposita Sacræ Jurisdictionis vi ac potestate, ad processum fori Ecclesiastici Clarissimus Auctor progreditur, eumque in *libro septimo* quoad primam, & *libro octavo* quoad secundam instantiam explanat. Cum vero omnis Jurisdictio sit inefficax, si contumaces ad iussa facienda malo representato adigi nequeant, hinc Ecclesiasticam quoque poenis canonicis velut muniri oportuit, quas in *libro nono* Noster percenset. Atque ita se absolvisse putat ea, quæ ad Episcoporum, Metropolitanorum & Primatum Jurisdictionem pertinent, quibus expositis, consentaneum ei fuit visum, præcipua Jurisdictionis Pontificiæ, quæ fons & matrix Jurisdictionis Ecclesiasticæ sit, addere: hinc causæ majores, Sedi Apostolicæ reservatæ, ut congregatio Conciliorum generalium, definitio quæstionum fidei, depositio, restitutio & translatio Episcoporum, similesque *libro decimo* pertractantur. His absolutis, non alienum a proposito existimavit doctissimus Auctor, si *libro ultimo* numerum personarum, in quibus Jurisdictio Episcopalis versetur, puta Presbyterorum, Dia-

conorum & inferiorum Clericorum, præmissis nonnullis de distinctione Ordinum Ecclesiasticorum ejusque causis; percensere: nam exinde, ut Noster loquitur, imprimis elucebit hierarchicus Ordo Jurisdictionis Ecclesiasticæ; faceret invidia Clericorum, dum Minores intelligent, se eadem fere potestate uti in subditos, qua Episcopus in ipsos, subordinatis inter singulos Ordines sacre Jurisdictionis apicibus; obstruetur maledicum os secularium, dum scient, eam per singulos Ordines ita divisam, ut ejus vinculo constet pulcherrimus ordo Ecclesiæ. Brevi huic totius operis delineationi, speciminis loco, nonnulla hinc inde deprompta adjiciemus. *L. 1. c. 2.* Jurisdictionem Ecclesiasticam juris Divini dixit Alteserra: sed is, qui præfationem supra laudatam præmisit, de Jurisdictione Ordinis, non Contentiosa, in indiculo subjecto id intelligi jubet. *C. 9. d. 1. 1.* Jurisdictio Ecclesiastica, constitutione Valentiniæ III lethaliter vulnerata ac fere extincta, a Justiniano resuscitata perhibetur, adeo ut velut sacra olea a Barbaris incurfa (verba Nostri referimus) reviruerit, sibi-que & dignitati restituta sit. *L. 2. c. 2.* docet Noster, Episcopum Clericos alienæ diocesis ordinare non posse, sed ordinatum ipso jure suspendi ab executione Ordinum, & ordinatum per annum ab eorundem collatione: cumque Fevretus, minus idoneam hac in re providentiam sanctorum Canonum ducens, existimaverit, hujusmodi ordinationem esse abusivam, & ab ea, tanquam ab abusu, appellare licere, Noster se non sine stupore scriptum Viri, ætate & eruditione gravioris, lectitare dicit; nullo enim jure fieri posse, ut judices Laici, de Sacramento Ordinis, quod sit apex & culmen Sacramentorum, cœleste charisma, spiritualis unctio, Sacerdotii præcipuum Apostolis & Episcopis eorum successoribus reservatum, cognoscant; appellationem quoque tanquam ab abusu, esse subsidiarium & ultimum remedium, quod alio deficiente detur, at in hoc casu non deesse remedium Canonum; frustra igitur, ad compescendas hujusmodi ordinationes, tribunal Prætoris adiri. Verum Fevreto succurrit Autor præfationis antea relatæ, censens, actiorem illam Alteserræ invektivam, cum temperamento esse accipiendam, adeo ut Clerici vix quidem ad forum seculare recurrere debeant, re-

MENSIS DECEMBRIS A. M DCCIII. 525

curfus tamen ad Parlamenti Curias, 'propter Jurisdictionis Ecclesiasticæ abufum, remedium ordinarium existimari debeat. *L. 2. cap. 11.* afferit Clariffimus Autor, ab initiis surgentis Ecclesiæ, Canonifationem Sanctorum fuiſſe penes Epifcopos, eamque olim non aliam deſideraſſe ſolemnitatem, quam ut Epifcopus, cognita vitæ ſanctitate & miraculis defuncti, votis & concurſu populi ad ejus tumultum, nomen ipſius in diptycha ſeu ſacras tabulas referret, quo ejus memoria quotannis ſolemni die cole- retur; ſed tempore Alexandri III Canonifationem Sedi Apoſto- licæ adſcriptam, magisque ſolemnem redditam eſſe; id quod *L. 10. c. 10.* ex profeſſo iterum docetur. Jure communi tam poſſeſſo- rium, quam petitorium beneficii Eccleſiaſtici, ad Judicem Eccle- ſiaſticum ſpectare, Noſter *L. 3. c. 8.* contendit; in Gallia tamen, Se- cularẽ de poſſeſſorio cognoscere, ſimul fatetur: quo vero jure hoc invaluerit, id diſputare nimis arbitratur invidioſum, hoc ta- men contra Fevretum defendens, Judicem Eccleſiaſticum in pe- titorio liberam habere judicandi poteſtatem, nec teneri ſequi ſen- tentiam, a Judice Seculari ſuper poſſeſſorio latam. Verum Au- tor præfationis aliquoties nominatæ, Alteſerram ad praxin fo- renſem parum attendere, iterum admonet, cum poſſeſſorio ple- ne judicato, Judicem Eccleſiaſticum ſuper petitorio adire, amplius non liceat. *L. 5. c. 5.* antiquam illam Gallicanam & Germani- cam conſuetudinem, qua ob turbatam pacem, nobiles canem, plebeji & ruſtici fellam vel aratri rotam, de Comitatu in proxi- mum Comitatum portare coacti fuerunt, antequam ultimum ſupplicium de iis ſumeretur, Noſter illuſtrat. In *L. 8. c. 5.* ap- pellationes ab Epifcopis, ad Judicem Secularem, late improbat doctiſſimus Autor, nec Pauli Apoſtoli, ad Cæſarem appellan- tis, exemplum obefſe cenſet, cum id factum ſit, vel ob defectum alius Judicis, vel a Paulo, non ut Epifcopo & Apoſtolo, ſed ut Cive Romano, ve! potius, afflante Numine, quo duceretur Ro- mam, propagandæ & martyrio conteltandæ fidei cauſa. *L. 9. c. 4.* inter alia docet Noſter, quid veteribus *atrium ſauciolum* ſigni- ficet, nempe locum, ubi delinquentes capite vel membriſ plecte- bantur.

*DIARIUM ITALICUM, SIVE MONUMENTO-
rum Veterum, Bibliothecarum, Musaeorum &c. Notitia singula-
res in Itinerario Italico collecta, Autore R. P. D. BER-
NARDO de MONTFAUCON, Monacho
Benedictino, Congregationis S. Mauri.*

Parisius, apud Joannem Anisson, 1702, in 4. cum fig. æn.
Alphab. 3.

Cum in Actis nostris anno 1699. novissimam operum Athana-
sii editionem, a Patribus Benedictinis Parisiensibus curatam
recenseremus, optavimus p. 204, ut Eruditissimus Montfauco-
nius, cujus industriæ multa in eadem debentur, plura istius ge-
neris opera impostero usui publico exponeret. Nec dubita-
vimus, ita futurum, modo is ex Italia, quam tunc peragrabat,
felici sidere in Gallias rediret. Et adimpleta jam sentimus hæc
esse vota nostra, quandoquidem is itineris sui uberrimum fru-
ctum cum Orbe erudito communicare nunc incipit, dum in Dia-
rio hoc Italico notatu quædam digniora recenset, quæ sibi apud
exteros commoranti obvenisse meminit. Licet enim principem
migrationis suæ causam fuisse perhibeat, anecdota sanctorum Pa-
trum ope manuscriptorum codicum eruenda, quippe qui post
curatam S. Athanasii editionem, probe intellexerit, nonnisi lu-
stratis Italiæ Bibliothecis, postremam Græcis Patribus manum com-
mode admoveri posse; religioni tamen sibi duxit, ab aliis notatu
dignioribus prorsus abstinere. Plurima proinde antiquitatis mo-
numenta cum ex bibliothecis atque musæis, tum ex marmoribus
eruit, chronica etiam, historias, diplomata, manuscripta, in-
scriptiones, Abraxæas figuras, & alia id genus in schedis suis
consignavit, unde jam haud pauca in usus publicos exprimit.

Cap. I.

p. 3.

p. 4.

Anno 1698, decimo octavo Maji, cum D. Paulo Brioy, Con-
gregationis S. Mauri Monacho, Lugdunum & inde Viennam se-
petisse refert, qua posteriori in urbe deprehendit inscriptionem,
in qua templum tegulis auratis ex liberalitate Flaminicæ, id est,
Flaminis uxoris, ornatum fuisse observavit. Prope Arelatem,
ostensas sibi refert cryptas S. Trophimi, Apostolorum discipuli,
ejusque altare, in quo sacrum fecisse, itemque locum, ubi acce-
denti populo quasi e suggestu verbum Dei prædicasse dicatur.

Ex

MENSIS DECEMBRIS A. M DCCIII. 527

Ex Nemaufensium antiquitatibus celebrat imprimis magnæ molis codicem, seculo decimo tertio scriptum, qui collectionem contineat locorum S. Augustini, ex variis ejus operibus, pro expositione epistolarum D. Pauli facientium; quod opus Bedæ primo adscriptum, sed exinde Flori cujusdam esse, compertum fuerit. Librum tegere innuit antiquius diploma Bernardi, Comitum Ceritanensis, quod, hactenus quippe ineditum, locum heic habere jubet. Aquas-sextias hinc petiit, ibique Clarissimo Pagio supremum vale dixit, quem Historiæ Baronii Criticæ ultimam manum paulo ante mortem imposuisse memorat, totumque opus constare testatur quatuor in folio tomis, quorum unus tantummodo publici tum juris fuerit. Massiliæ invisit cœnobium S. Victoris, cujus Ecclesiæ remotissimæ antiquitatis speciem præferentem, & spississimis columnis fultam describit, sed diutius circa Lerinensium insulam occupatur.

Mediolanum posteaquam concessit, primam in id curam impendit, ut Bibliothecam adiret Ambrosianam, in qua Antonium Muratorium, ex præcipuis custodibus alterum, commoda sua multum promovisse, gratus agnoscit. Vocat vero eandem ædificium grande, cujus conclave ab ingressu primum, amplum & præaltum, cufos complectatur libros, intermixtis paucissimis manuscriptis. Etsi autem ad quadraginta ferme millia librorum ibi compareant, multos tamen pernecessarios deesse, & editiones Patrum accuratiores desiderari, monet. Sub extremam Bibliothecæ, intromissum se scribit in peristylum, ubi icones depictæ cernantur illustrium Virorum, quot vix usquam simul occurrant, & in conclavi sequenti similem apparere addit supellectilem, unde ingressus pateat in aliud, plenum codicum Arabicorum, Copticorum, Syriacorum, ac maxime omnium Græcorum & Latinorum, qui comportati istuc fuerint ex Thesalia, Chio, Corcyra, Japygia, & Magna Græcia, curantibus maxime Olgiato, Pinello atque aliis. Ipse vero, speciminis in locum, nonnullorum codicum titulos apponit. Illustrissimi Comitum Mezzabarbae musæum ter quaterve se invisisse ait, & singulare hinc numisma æneum profert, habens in antica Augusti vultum, cum inscriptione, *AUGUSTVS DIVI F.* in postica

p. 7.

p. 8.

p. 9.
Cap. II.
p. 10. l.

p. II. ad 20.
p. 20.

coronam lauream, in cujus medio scribatur *REX PTOL.* in circuitu autem diadematis *C. LÆTILIVS APALVSIVIR*;

cujus loco Begerus in Thesauro Brandenburgico sic legat: - - -

TILIVS APALVSIVIR, Patinus vero mutilam & mendosam

P. 25.

lectionem ita adferat: - - - *SAPILVSIV. Q.* Ticinum ubi venit, Equitem, cui commendatus fuerat, Belcreddium adiit, apud quem Bibliothecam singularem deprehendit, numerosam sane, sed non nisi libris, pro immaculata conceptione B. Mariae Virginis propugnanda, adornatis refertam, in quorum uno a P. Alva exarato depictam conspexit Virginem sublimem, inferius septum murorum turribus munitum, in singulis vero turribus singulos prominentes Franciscanos, adversus Draconem *ωολυκός Φαλον*, conceptionis immaculatæ adversarium, strenue dimicantes.

p. 26. ad 30.

Mox Ecclesiam Canonicorum Regularium ibidem adiit, percontaturus de reliquiis S. Augustini, quas fama tulerat ibidem non diu ante repertas fuisse. Et heic quidem multa sibi narrata de integro negotio refert, rationes etiam in utramque partem allatas enumerat, tandem vero litem adhuc pendere sub iudice innuit, & rogantibus, ut liceret ea, quæ reperta fuerant, videre, id negatum, a monasterii vero Priori dono sibi oblata rescripta pro veritate reliquiarum nuper cusa, & non nisi locum subterraneum inspicere concessum fuisse, addit.

Cap. III.

P. 31. f.

Mutinam delatus Benedictum Bacchinium, Virum eruditissimum, insudantem invenit editioni Agnelli Ravenatis, auctoris inediti noni seculi, de vita Præfulum Ravennatensium ad suam usque ætatem, cujus cura introductum se profitetur in Bibliothecam Serenissimi Ducis Mutinensis, quam præter opinionem multis codicibus manuscriptis, ab editis cura Bacchinii separatis, refertam viderit, quorum aliquot allegat. Inde fontes Mutinenses celebrat. E Bibliotheca Padolironensi codices quosdam manuscriptos Latinos profert. E Musæis Venetis Grimmanum primo loco nominat, & ad Bibliothecam S. Marci, &

P. 34.

P. 36.

P. 37.

P. 41. 46.

P. 47.

Bibliothecam Archi-Episcopi Græcorum, & SS. Joannis & Pauli Dominicanorum provocat, & e singulis memorabilia nonnulla in medium producit.

Cap. IV.

Inter reliqua Venetorum memorabilia, prolixè admodum de

MENSIS DECEMBRIS A. MDCCIII. 529

de Evangelio S. Marci differit, & quonam pacto codex illius celebratissimus illuc delatus fuerit, e monumentis non ubique obviis declarat. Apud Procuratorem Julium Justinianum, doctum senem, tot codices manuscriptos Græcos, quot nusquam in urbe, excepta una S. Marci Bibliotheca, se obvios habuisse docet, quos inter in codicem incidit, in quo epochæ more anni notentur a fundatione templi S. Sophiæ; novo calculi genere; in alio extare ait Timothei cujusdam de hæresibus opus; adesse quoque commentarium Athanasii in Psalms, sed cujus scriptor vel Athanasium mentiatur, vel pro alio *ἑμῶν* habendus sit. Quæ posteaquam enarravit, in laudes & memorabilia Musæi Tarvisiani excurrit.

p. 55.

Cap. V.

p. 69.

Patavii in monasterio S. Justinae divertit, sed Bibliothecam paucissimis manuscriptis ornata, reperit. In typographia Cardinalis Barbadici, characteres omnis generis, Græcos, Latinos, Hebraicos, Arabicos, Armeniacos aliosque, peculio Cardinalis fusos conspexit. Sepulchrum hinc Antenoris, in vico S. Laurentii, ad ostium PP. Servorum contemplatus est. In itinere ad Ravennates exscensu facto, Bibliothecam lustravit Pomposianam, de qua epistolam affert *ἀνέκδοτον* Henrici Clerici ad Stephanum quendam, ut compertum Lectori sit, quantæ molis tunc fuerit, numerosas parare bibliothecas; sed & catalogum ejusdem nunquam antea vulgatum subnectit. Ecclesiam S. Vitalis Ravennensem dum describit, monogramma quoddam Titi Cornelii Nepotis evolvit, & epitaphium Isaaci Exarchi exhibet, alia ut taccamus.

Cap. VI.

p. 78.

p. 79.

p. 80.

Cap. VII.

p. 97.

Duobus cum dimidio annis Romæ versatus Noster est, & otium evolvendis maxime Bibliothecarum codicibus, lustrandis etiam urbis monumentis, contrivit. Ibi mortem Claudii Stephanotii, Congregationis S. Mauri Procuratoris Generalis, A. 1699. d. 20. Junii e vita emigrantis luxit, sed & paucis post istius decessum mensibus in ætatis flore sublatum doluit itineris sui socium, Paulum Brioy, acri juvenem ingenio, Græce doctum. Non destitit tamen superstes Noster a sua curiositate, & fructus ejus Lectori istarum rerum itidem curioso nunc propinat. Multum vero se adjutum fatetur schedis Flaminii Vaccæ, scul-

p. 103.

Yyy

ptoris

ptoris Romani, seculo decimo sexto florentis, qui de monumentis Romanis, cum suo tum amicorum experimento, multas observationes hactenus in publico nondum visas collegerit, atque Anastasio Simonetta, Perusino, qui Romanarum antiquitatum librum accuratione multa paravit, dono obtulerit, quas Latino verfas Noster passim inspergit:

p. 166. f.

Incipit ergo a visa abs se Basilica S. Mariæ Majoris, & spectabili in ea arcu opere musivo exornato, autore Sixto III Pontifice. Hinc rudera antiqui Dianæ templi in horreum verâ memorat. Porro hortos Mæcenatianos laudat. Post alia therinas Helenæ siltit, & anaglyphum Neptuni, qui undis insidet capillatus ornatusque diademate, barba promiscua; a dextris erigitur tridens hastæ oblongæ impositus, ad imum hastæ draco alatus converso ad simulacrum capite. Alia Romæ visa memoratu dignissima, Auctor per viginti dies dispefcit, capitibus tredecim, circa quæ spicilegium modo quoddam nobis instituere concessum

Cap. VIII.
ad XX.

p. 169. f.

est. Capitolium prolixè describit. Hinc Lupercal considerat, spelæum scilicet ad radices Palatini, ita dictum a lupa, Romuli & Remi nutrice. Qua occasione annularem affert lapidem, ubi in specu Lupercalis lupa Romulum & Remum pueros lactans incisa, dum Faustulus Palatino monti insidens ritu captantis auguria, lituum sive baculum recurvum manu tenet, habet quo carnem a tergo sursum inspectantem. Mithræ templum siltens, schema illius non unum statuasque veteres leonina facie conspiciendas dat, deque ejus symbolis & initiationibus differt. Ædibus Barberinis nullas in Urbe admittit magis magnificas. Bibliothecam quoque librorum copia omnibus præstare testatur, codicum item manuscriptorum magnam esse vim, Latinorum maxime; Orientales enim atque Græcos perpaucos ibi comparere. Ac etsi haud libero exterorum aditu Bibliotheca frequenter, Græcos tamen codices rapim semel inspectare sibi licitum fuisse perhibet, & quia, contra quam rumore nuncio audiverat, exiguum prorsus numerum animadverterit, percontanti, quorsum abiisset illa Græcorum codicum copia, quæ in Barberinis ædibus extare omnium ore olim ferebatur, responsum

p. 210.

datum inuuit, jam a multis annis, cum exportarentur codices,

a ba.

MENSIS DECEMBRIS A. M DCCIII. 33

a bajulis multos venum oblatos, & ad quingentos ejusmodi casu abstractos, dissipatosque fuisse. Juxta hanc Bibliothecam, monasterium Patrum S. Basilii collocat, quod quidem perparvum, nulliusque antehac nominis fuisse, haud negat; studio tamen & cura R. P. Petri Mennitii, codicum Græcorum festiva copia exornatum modo introducit. Itum namque, quia in variis monasteriis Calabriae sibi subjectis codices istos, obsoleto pene Græcæ linguæ usu, jacere intactos neglectosque acceperit, imminenti eos exitio subduxisset, inque Urbem advehi, in usum Eruditorum, curasse perhibet, & codicum istorum numerum per amplum hec accumulatur. De villa Burghesia in scriptis, quæ eandem retulerint, plurima omissa reperiri monumenta observat, quem defectum resarcire aliquo modo studet. In templo Conventus Minorum S. Trinitatis, in monte Pincio, oculis usurpavit tumulum Antonii Mureti, cujus hoc affert epitaphium: *D. O. M. S. M. Antonius Muretus Lemovix ad Dei misericordiam obtinendam piorum precibus adjuvari cupiens, corpus suum post mortem hoc loco sepeliri jussit, a tribus mille scutatis hujus Monast. soldatis, impositoque onere perpetui anniversarii. Nicolaus de Rellève Card. Senonen. Testam. Executor poni mand. Vixit Ann. LIX. Mens. II. Obiit prid. Non. Jun. cl. 15 LXXXV. Alterius item Mureti, qui magni illius fratris filius fuerit, epitaphium proxime legi his verbis significat: *M. Ant. Mureto, magni hujus Mureti fratris filio, ætate quidem & nominis celebritate minori, spe autem & expectatione prope pari, immatura morte præcepto Ludovicus Rivaldis Lemovix, & M. Ant. L. Misfrancus Veronensis, ejus Testamento ad pias causas factis scripti Executoras pass. Vixit Ann. XVI. mens. V. Obiit Prid. Non. Oct. cl. 15 LXXXVI. In ædibus Chiggiis nihil insignius haberi putat Bibliotheca, quæ numero & præstantia librorum, eulorum paucis concedat, adhuc vero manuscriptis cum Græcis tum Latinis instructa probe sit. Latinorum conditionem ac vetustatem se parum explorasse, haud dissimulat; esse autem eos refert, ut quidam narrent, maximam partem recentos, de gestis Alexandri VII e Chiggiorum familia, & nonnullos ejusdem manu conscriptos. Græcorum aliquot Noster suppeditat, interque eos codicem in-**

p. 225.

p. 227.

p. 237.

p. 238.

- primis membranaceum decimi seculi, in quo Dionysii Halicarnassæ Historiæ, cum figura ejusdem Dionysii ab initio, ex antiquiori forte codice accurate delineata minioque picta. Musæi D. Livii Odeschalchi dum meminit, numismata & gemmas ibi conspicuas generatim fere tantum cum laude indigitat. De Bibliotheca Vaticana strictim disserit, alii loco ejus uberiores delineationem reservaturus. Sub finem considerationis Romæ varios, qui de Urbe hac scripserunt, Autores enumerat, ac rationem conficiendi ejus adumbrationem paulo accuratiorē suppeditat, Anonymi etiam de Mirabilibus Romæ opusculum hactenus ineditum, & seculo XIII concinnatum, ab interitu vindicat, suisque notis aliquibus illustrat.
- Cap. XXI. Roma perrexit Noster Neapolin, & salutato Cardinali Cantelmo (cujus insignem humanitatem extollit,) visoque ejus Musæo, in Bibliothecam D. Valletæ intrmissus fuit, eamque manuscriptorum codicibus haud paucis instructam cognovit. In monte Vesuvio, secunda Novembris die, onustos adhuc uvis palmites conspexit, id quod in æstuoso adeo solo maximopere miratus est. Cum in Bibliothecam S. Johannis de Carbonaria Patrum Augustinianorum concessisset, in qua codices Græci habentur ad centenos, totidemque Latini, & ipse hos evolveret, ac Socio quædam exscribenda tradidisset, occurrit custos, & interpellavit scribentem, se, quod talem Mabillonio scribendi copiam fecisset, pulsum olim e monasterio dictitans, ipsosque ulteriori perquisitione prohibuit; horis tamen aliquot interjectis, ad amicorum intercessionem, ad rem redire ipsi permissum fuit, unde titulos præcipuorum allegat. Est inter eos codex Homiliarum in Evangelium, in charta membranacea, purpureo colore, aureis characteribus quadris, cum accentibus spiritibusque, septimo aut octavo seculo exaratus, & codex Dioscoridis vetustissimus.
- Cap. XXII. Monasterium Casini montis nominans, præter Bibliothecæ ibidem erectæ elogia, vestiumque Monachalium veterum schemata illic depicta, aliaque, prærogativam recenset Abbatis Casinensis creandi Nobiles, cogendi exercitus, & quæ istius generis plura sunt. De Albano castro & de veteris Albæ situ, monasterioque Cryptæ ferratæ, ejusque Bibliotheca ubi disseruit, paucis

MENSIS DECEMBRIS A. MDCCIII. 533

paucis interjectis, se A. 1700, mense Febuario, ut patriam re-
 teret, Roma rursus profectum Senas venisse narrat, ubi urbis Ec-
 clesiam Cathedralem cum ejus ornamentis inspexit, neo antiquam
 Bibliothecam Senensem præterit, in qua solos animadvertit su-
 peresse codices, qui ad cantum pertinent, a Benedictino quo-
 dam Congregationis Casinensis exaratos. In nosocomio Senen-
 si asservari traditum recordatus fuit codicem Jo. Chrysoctomi,
 ipsiusmet manu scriptum, & commentaria in Novum Testamen-
 tum complexum. Ast inspicere sibi illum, ejusdemque explora-
 re vetustatem, licitum haud fuisse dolet.

Cap. XXIV.

P. 345.

P. 349.

Magis ipsum delectavit Florentiæ, modo Bibliotheca in pa-
 latio Magni Hetruriæ Ducis, modo inscriptiones in domo Bona-
 rotæ, modo Monasterium & Bibliotheca Camaldulensium, & Bi-
 bliotheca insignis S. Laurentii, modo Gaza Medicæ, modo a-
 lia; quin & Florentiam secundo rediit, & inscriptiones ibi va-
 rias expendit, quarum non unas hic apponit.

Cap. XXV.

XXVI.

Bononiæ cum cura inspexit librum, pro Estræ *αἰῶνες*
 φρ vulgo venditatum, quem Dominicani servant, duplici ob-
 feratum clave, quarum altera penes Magistratum, altera penes
 Monachos est. Constat volumen pelle vituli subacta & tracta-
 bili, in qua vero non Estræ liber, ut multorum sermone fertur,
 sed Pentateuchus habetur, more Bibliorum, quæ etiamnum a-
 pud Hebræos in Synagogis asservantur, & pauculas recentiore
 manu margini allitas notas ostentat. Eum Judæi monasterio
 Dominicanorum obtulerunt, quo tempore Aymericus Præfectus
 & Magister Ordinis fuit, initio scilicet sæculi decimi quarti. Ve-
 netias reversus, beneficio Apostoli Zeni inscriptiones Coreyreas
 nactus est, quarum unam integram, utut prolixiorẽ, cum ver-
 sione Latina sistit, & hanc non minus atque reliquas, itidem heic
 repetitas, in notulis quibusdam subjectis breviter dilucidat.

Cap. XXVII.

Cap. XXIX.

P. 412.

Atque hoc Diarium prodromi in vicem ab Auctore præ-
 mittitur Tomis pluribus & amplioribus, in quibus heic minus re-
 periunda afferre, strictim modo jam observata uberius declarare,
 & Florentinæ inter alia, Romanasque & Venetas Bibliothecas
 insigniores latius delineare instituit; cui proposito laudatissimo

perficiendo vires Auctori corporis animique, & justum prætorum otium, lubentes meritoque aprecamur.

DISCIPLINA ORDINIS CARTUSIENSIS, IN tres libros distributa.

Parisiis apud Antonium Dezallier, 1703, in fol.

Constat Alph. 4. plag. 14.

Congestum opus hoc ac evulgatum est ab Illustrissimo *Innocentio Massonio*, Cartusie Priore & Ordinis Cartusienfis Generali, eo potissimum consilio, ut Ordinis sui ratio ac finis plenius cognoscere retur. Libris tribus totum opus expeditum est. Primo agitur de Ordinis origine & primævo ejus instituto, doceturque, quomodo id servatum fuerit, a tempore editarum a R. P. Guigone Consuetudinum seu Statutorum, usque ad condita Statuta, quæ antiqua appellantur: altero de Ordinis statu a tempore, quo vetera Statuta prodierunt, usque ad evulgationem novæ Statutorum collectionis differitur: tertio denique status a tempore novæ collectionis ad hunc usque diem traditur. Originem ac ortum Ordinis adscribit Brunoni, Colonie nato, Remensis Ecclesie Canonico, & S. Theol. Doctore, qui cum aliis nonnullis, concessu Gratianopolitani Præsulis, eremum Cartusie A. 1086 fuerit ingressus, isto potissimum, ceu Ordinis sui viri traderint, casu permotus. Mortuus nempe Parisiis circa annum 1082 fuerat Doctor quidam, vitæ integritate & doctrinæ copia clarissimus. Is, cum efferretur, multique prodissent in funus, caput ex feretro ter separatis temporibus extulit, ac terribili voce, præsentibus Brunone ac aliis huic Ordini postea adscriptis, pronunciavit, se justo Dei judicio accusatum, judicatum ac damnatum esse. Ut vero non dissiteatur Massonius, hanc historiam a multis indubium vocari; multas tamen sibi causas esse ait, cur credat, non ipsam historiam, sed circumstantias tantum quasdam confictas esse. Sita autem Cartusia est in Episcopi Gratianopolitani ditione, loco peramœno & figuram oblongi amphitheatri, excelsis rupibus undique cincti, referente. Hunc locum elegisse ait Brunonem, & illic cum Sociis sedem fixisse, atque hoc facto omnium in se convertisse oculos, Pontificis inprunis Urbani II. Is enim, cum jam ante virtutem ejus perspexisset, propterea quod in

MENSIS DECEMBRIS A. M DCCIII. 535

in cathedra docentem olim audiverat, Romam Brunonem vocavit, ut consiliis ejus uteretur. Egredere adeo id tulerunt Socii Brunonis, ut cum eo fuerint Romam profecti; unde tamen non multo post ad pristinam stationem redierunt. Quamquam vero Bruno reliquis ingrediendae vitae hujus auctor fuerit, non tamen ipsum regulas ac vivendi rationes praescripsisse memorat, sed has demum conditas a R. P. Guigone, in iisque Brunonis mentem, documenta, & agendi modum scite adeo expressum esse, ac si sua manu Bruno scripserit. His expositis, de ipso instituto Cartusienſi late agit; & quam fructuosum illud putet, copiose exponit. Tum vero & sollicitè probat, a pristino instituto neutiquam hodie discedi, sed illud stabile & sibi simile hoc tempore consistere. Inde Statuta ordine exhibentur, notis illustrata, in quibus genuinus eorum sensus explanatur. Tandem appendix apparet, ubi de confirmatione novae Statutorum collectionis a Sede Romana facta commemoratur, & quid immutatum fuerit, edocetur. Stylo se usum dicit rudi ac simplici, eo quod non Latinae linguae elegantibus, sed dictionem Scripturae sacrae, Statutorum, R. P. Guigonis, & libri de Imitatione Christi, consecrari studuerit. Quo ipse utique simplicitatem Cartusianam expressit, quae ab elegantibus his abhorret, & Graecis, Hebraicasque litteras plane a finibus suis ardet. Audiamus verba Statutorum fol. 240: *Jam vero nonnulli sunt, qui apud semet ipsos non tantum sciendi videtur votum, verum etiam affirmant hi, neminem ad veram scientiam & intellectum Scripturae posse pervenire, nisi in lingua Graeca sit eruditus. Igitur quidam ob hoc sanctae rusticitatis nostrae propositi, ut apud vulgares sciendi videantur, tempus pro sacris lectionibus ipsis concessam expendunt quadum animi curiositate in literis Graecis, nonnulli simul & Hebraicis. Quapropter hortamur in Domino omnes nostros subditos, ut sint memores arrepti propositi & Cartusiana simplicitatis, ut desistant ab hujuscemodi curiositate, tempus instructivum expendendo in hisce literis praescripitis. Sed potius studeant semet ipsas exercere in piis exercitiis vitae Jesu Christi, qui nos docuit & verbo & exemplo mititatem & humilitatem, ut sic talibus exercitiis valeant pervenire ad secretiora interioris hominis, quod quidem vocatio*

vocatio nostra requirit. Alioquin ejusmodi lecturam Græcarum literarum non omittentes, per Visitatores provincia arceantur ab usdem; & si necesse fuerit, non desistentes semel moniti ab eisdem Visitoribus corrigantur, ut ceteri timorem habeant. Plura inde afferre non libet.

MARTINI HANKII DE SILESIORUM NOMINIBUS Antiquitates.

Lipsiæ, sumptibus Christ. Bauchii, Bibliopolæ
Vratislaviensis, 1702, 4.

Item

EJUSDEM DE SILESIORUM MAJORIBUS Antiquitates.

Lipsiæ apud eundem, 1702, 4.

EX quo Silesiorum & universæ patriæ suæ amor, meritum optime de Re Literaria apud Vratislavienses Senem, *Martinum Hankium*, impulit, ut quæcumvis ad Silesiam, natale solum suum, spectantium Antiquitatum non scrutatorem tantum, sed & quantum per otium modo concatenatos inter labores licuit, scriptorem ageret perquam industriam & candidam: præter *Vratislavienses Exuditionis Propagatores*, Chronologicis tabulis, ab anno Christi M. D. XXII, ad annum M. DCC comprehensos, & haud ita pridem in publicum emissos, duos superiore anno seorsim libros, unum *Antiquitates de Silesiorum Nominibus*, alterum *de Silesiorum Majoribus Antiquitates*, ab orbe condito ad annum Christi DL tradentem, typis passus est publice exscribi; quibus tertium se propediem, si Deus annuerit, *de Rebus Silesiorum* librum additurum esse, Vir Clarissimus est pollicitus.

Quod itaque priorem illum, a nobis hinc exhibitum, Hankii librum attinet, collecta in eo diuturno labore, ex universa Antiquitate, quamplurima *de Silesiorum Nominibus* memorabilium genera, sub peculiaris codicis formam redegit. Recenset enim ibi primam generatim nomina Silesiorum, per dissimiles litera-

literarum vel additiones, vel omissiones, vel transpositiones, ad indolem linguæ, partim Germanicæ, partim Slavicæ nata. Si quidem Silesii, apud auctores Latinos, mox Quadorum aut Lygiorum, mox Elyfiorum, Lyfiorum, Lyfitarum, alibi Schlesiorum, Schlesitarum, Siuslorum, Slesacorum, Slesiciorum, Susorum, Sylesiorum, alibi aliis nominibus denotantur. Postea speciatim, unde Silesiorum varium adeo nomen originem suam, cum Latinam, tum Germanicam, tum etiam Slavicam, id est, aut Polonicam, aut Bohemicam, seu consecutum sit, seu consequi potuerit, quamque suis ea & rationibus & asseclis sit corroborata, exponit. Tandem ostendit, quando Silesiorum nomen fuerit ortum: id quod seculo post Christum X, Quadis & Lygiis, veris Silesiorum majoribus, in unam gentem compositis, factum fuisse existimat, & adversus *Nicolaum Henelium* ac *Bobuslaum Balbinum* præ cæteris adstruit. Atque hunc pertractatum ita librum, non extra communis utilitatis spem esse concinnatum, eo minus Hankius dubitat; quo magis Silesiorum rebus, citra erroris periculum cognoscendis, evidentiorum diversorum nominum e principis suis declarationem inferre, certum est. Cum enim una natio, ipsorum Silesiorum exemplo manifesto, pluribus per sæpe, ab Annalium auctoribus, verbis ac nominibus indicari & possit & soleat: prudentis Historici officium se expleturum esse confisus est, si, ne in Silesiorum suorum Annalibus, vocabulorum seu convenientia, seu discrepantia decepti, vel ex una plures producant, vel in unam plures componant genes, sedulo curaret. Cæterum sicut hæc Hankiana de Silesiorum nominibus Antiquitates multa complectuntur, de quibus in rerum Silesiacarum scriptoribus clarissimis, *Joachimo Curæo*, *Nicolao Henelio*, *Jacobo Schickfusæ*, *Friderico Luca*, nihil aut parum reperitur: ita Silesiorum suorum cognominibus, quæ ipsos, quanquam revera Germanos, ideo Slavos, eoque jam Polonos, jam Bohemos faciunt, quia Silesii Slavis, & Polonis & Bohemis, vicini societatem, sub uno regimine supremo, cum Polonis quondam coluerunt, & cum Bohemis adhuc colunt, explicandis se alium locum reservasse, Clarissimus Hankius in præfatione harum Antiquitatum præmonet.

In altero Hankii libro, quem jam eadem opera recensere vel ideo suscepimus, quod unus alteri lucem debeat & suggerat, memorabiles satis *de Silesiorum Majoribus Antiquitates*, ab orbe condito ad annum Christi DL, quo Silesios imperio suo Slavi partim annexos, partim etiam subiectos reddiderunt, Vir eruditione aequae senio venerabilis consignavit. Enarrantur videlicet in his de Silesiorum Majoribus Antiquitatibus, non unius anni, sed multiplices inter curas etiam labore, primæ ab orbe condito ad annum Christi DL Silesiorum origines, ita, ut eos ex Majoribus inter *Adamitas Noachicis*: inter Noachicos *Japheticis*: inter Japheticos *Celtis*: inter Celtas, neque Gallis Gothinis, neque Pannonibus *Ofis*, sed *Germanis*: inter Germanos *Suevis*, non *Semnonibus*, *Marfignis*, *Sidonibus*, *Cognis*, *Visburgiis*, sed partim *QUADIS*, partim *LYGIIS*, quorum natio *ELYSII* fuerunt, oriundos esse, eruditis disceptationibus & enarrationibus demonstratur. Nam sub his nominibus, inter priscos Asiae prius, postea Europæ, tandem Germaniæ populos, Silesiorum gentem in Majoribus sibi famam quandam promeruisse, constat est Hankii nostri opinio: ut ut eam nonnulli moderatiores in dubium vocant, inverecundiores alii negant, alii etiam oppugnant. Ex quibus antagonists contrarium sibi primum maxime fuisse, non dissimulat Hankius, *Philippum Cluverium*, Virum, ejusdem iudicio, clarissimum, diligentem, ingeniosum, eruditum, at interdum meris conjecturis, a quibus momenta potiora dependent, nimium quantum additum, in-dissentientes durum, in asserendis audacem; ceu quoque jam olim pari de eodem iudicium, in Prolegomenis ad Gothorum, Vandalorum & Longobardorum Historiam, tulit *Hugo Grotius*. Nam ille quidem in Antiqua Germania priscam Silesiæ formam, cujus pars inferior Lygiam, superior Quadiam comprehendebat, mirabilem in modum, sententia Hankii, corruptit: dum nullo satis idoneo nec testimonio, nec argumento adductus, *Marcomanos* ex Moravia profligavit: *Quados* in Moraviam, *Lygios* in Poloniam; in Silesiam, & quidem superiorem, *Quadorum* patriam, *Gothinos*, *Ofos*, *Marfignos*; inferiorem autem, *Lygiorum* sedem, *Marfignos*, *Büros*, *Semnones* transtulit: hocque modo justam Moravorum Silesiorum-

MENSIS DECEMBRIS A. M DCCIII. 339

rumque Chorographiam subvertit. Sicut proinde Gluverium, circa populos ad Rhenum male collocatos, in Disceptationibus suis Chorographicis quondam *Joannes Isacius Pontanus* animadversione dignum censuit: ita Hankius illum circa populos ad Vistulam & Viadrum peperam dispositos, non tantum in his Antiquitatibus suis accusare, verum etiam erroris convincere, eo magis officii & amoris sui erga patriam esse existimavit, quo facilius ex aliis viris doctissimis, etiam *Melchiorem Goldastum* in sententiam suam erroneam pertraxit. Deinde sunt quoque rerum, maxime Polonicarum & Bohemicarum Auctores, qui vel nullo, vel lubrico satis fundamento innixi, asserere non verentur, sub Slavorum in Germaniam ingressum, circiter annum Christi DL, intra Silesiam nullos Quados & Lygios nullos extitisse. Quo pacto cum vulgariis istis narrationum seu auctoribus, seu asseclis foret credendum, Silesiam ab omnibus prorsus habitatoribus nudam, sub annum Christi DL, advenientibus Slavis Lechitis, id est, Polonis, seu primis, seu novis suis cultoribus, paruisse: adeoque Silesis hodiernis contigisse majores primum meros Slavos, postea associatos Slavis Germanos advenas, ex eaque demum associatione Silesios seculo XII, anno vel 1109, vel 1158, Polonis *Slezacos*, id est, Confluentes, & seculo XIV, post annum 1330, Bohemis *Slesitas*, id est, Irrepentes vocatos, mixtam, obscuram, incertam originem esse consecutos. At cum vulgaribus his narrationibus, Slavorum fama ultra fidem & veritatem æque extendatur, ac Germanorum, & maxime Silesiorum, nomen proferatur; quoniam omnino Silesii Quadorum & Lygiorum, quorum pars quoque Elysi fuerunt, gens sunt æ tribulis: Clarissimus jam dudum in orbe literario, per suam *de Romanarum rerum Scriptoribus* Historiam, Hankius antiquas Silesiorum Historias ab inventis additamentisque vanis, partim in memoratis antea de Silesiorum nominibus Antiquitatibus, partim in earum, quas jam adhuc recensemus, de Silesiorum Majoribus Antiquitatum codice, partim vero in edendo propediem *de Silesiorum Rebus* libro, vindicare cordate est aggressus. Atque hujus grandævi inter Eruditos Senis fides eo major omnino, in tradendis Silesiorum antiquitatibus, est habenda, quo certiora is in Antiquitatibus suis testimonia & documen-

cumenta adferre est annisus, & quo minus quoque suspecti sunt scriptores, antiqui æque ac recentiores, ex quibus Hankius Antiquitates suas contexuit.

*NOUVELLE HISTOIRE DU CHEVALIER BAYARD,
Lieutenant General pour le Roy au Gouvernement du
Dauphiné, &c. par le Prieur de LONVAL.*

Id est:

*NOVA HISTORIA EQUITIS BAJARDI, PRÆ-
fecti Generalis Delphinatus, & plurium rerum memoratu
dignarum, quæ in Gallia, Italia, Hispania & Belgio, regnantibus
CAROLO VIII, LUDOVICO XII & FRANCISCO I,
ab A. 1489, usque ad A. 1524, gesta sunt. Auctore Priore
de LONVAL.*

Parisiis apud Carolum Robustel, 1702. 8.

Constat pl. 16.

TOt sunt tamque præclara Bajardi gesta, ut digna reputaverit Auctor anonymus, fidus ejus minister, (*son loyal Serviteur*) quæ tertio statim post ejus excessum anno, æræ Christianæ millesimo quingentesimo vigesimo septimo, typis consignata vulgaret. Aliam paucis post annis Bajardi Historiam edidit Symphorianus Champier, Antonii Ducis Lotharingæ Archiater. Rursus quoque illum Anonymi libellum A. 1619 prelo subjecit Theodorus Godofredus, quem notis suis illustrarunt Expilly & Boissieu. Quanquam vero ipsa rerum varietate commendabilis esset hic libellus. neque parum conferret ad cognoscenda ea tempora, quibus vixit Bajardus, attamen stylus minus Autori nostro visus est ad ætatem nostram accommodatus. Proinde nova prorsus oratione vestitum edidit Lonvallius, hac insuper licentia usus, ut, quæ parum ad rem faciebant, consulto detraxerit, alia ex Historicis passim addiderit, a fabulis vero fingendis diligenter sibi temperaverit. Has enim largius immistas esse novæ cuidam Historiæ Bajardi, haud ita pridem Lugduni auctore Aymaro publici juris factæ, non parum indignatur Noster, idque in causa esse asserit, cur suam ipse Historiam, quam prelo, cum illam produisse demum constaret, subjecerat, eruditus invidere nihilominus noluerit. Sed hæc par-
tim

tim sub finem operis, partim in præfatione monentur, quæ multa præterea continet, ad laudem Bajardi spectantia, e quibus hoc unum memoramus, quod Bajardus plurium annorum militia id consecutus fuerit, ut Eques egregius extra metum & opprobrium positus (*le bon Chevalier sans peur & sans reproches*) vulgo audiret. Cum vero pluribus & obsidionibus & præliis atque velitationibus interfuerit Bajardus, non possumus, quin per transcursum pauca ex Historia ejus delibemus. Tamen si jam tum sub Carolo VII castra secutus fuerit Bajardus, clariora tamen sunt, quæ sub Ludovico XII ges-
 sit, primumque ejus fervor patuit A. 1500, cum in velitari pugna victor fugitivis Mediolanum contendentibus ardentius insisteret, & incautus in mediam urbem proveheretur. Unde captus quidem, & ad Ludovicum Sfortiam adductus, at singulari ejus benignitate gratis dimissus est. Paulo post idem Sfortia in manus Gallorum incidit, perfidia quidem Helvetiorum pugnam detrectantium. Secutum A. 1501 bellum Neapolitanum, ab Hispanis pariter Gallisque excitatum, quorum illi auxilii ferendi specie accessisse, eoque faciliori negotio, quam sibi partem pacti erant, occupasse traduntur; ex quo factum, ut Fridericus Rex Neapolitanus, Hispanorum detestatus perfidiam, spontè se Gallis dederet, a quibus annum stipendium, etiam cum ejecti postea Neapolitano Regno essent ab Hispanis, constanter obtinuit. Prætermittimus Gallorum adversus Genuenses expeditionem, & alia, in quibus multa de Bajardo fit mentio. Celebre imprimis Gallorum aliorumque adversus Venetos bellum, quos vel ideo Ludovicus XII habebat odio, quod cum auxiliis suis satis instructi eoque pares essent Cæsari Maximiliano, nihilominus inducias in annum, se incio, nec incluso Duce Geldria Gallorum amico, mercati a Cæsare fuerant. Quantos deinde progressus Galli fecerint, utque sero Cæsar, at cum ingenti apparatu accesserit, & quanti Bajardum, sibi subsidio a Gallis missum, fecerit, recenset Noster. Felicem autem Cæsar prædicabat eum Regem, qui ejus uteretur ministerio, addebatque se lubentem centum mille florenos annuos expensurum, si duodecim Bajardos posset nancisci. Quæ dein inter Pontificem Julium II & Ferrariæ Ducem Gallis foederatum gesta sint, vel ideo non omittuntur, quod Bajardus Duci esset auxilio missus, qui intercipiendi Pontificis non imprudens consi-

p. 50.

p. 53.

p. 54.

p. 106.

p. 123.

- p. 161. lium ceperat, aut infructuosum. Sed ad cognoscendam Julii II indolem, ea imprimis faciunt, quæ de Mirandulana obsidione referuntur, in qua præfens ipse militum studia excitavit, exuta pro-
sus Episcopi periona; & postremo civibus ad deditionem compul-
p. 165. sibus ægre veniam dedit, per diruta moenia tanquam triumphator
invectus. In ea obsidione Pontifex, ut Ferrariam non tam impu-
gnaret, quam arctius occluderet, castellum quoddam (*la Bastide*)
unde comineatus suppeditari poterat, cum aliquot millibus ob-
p. 169. sidet, quos nihil metuentes subito Bajardus invadit, & longe plu-
rimis caesis, castellum liberat, adeo indignante Julio, ut vindi-
caturum se eam injuriam, juratus affirmaverit. Ut itaque Gallos
omnes opprimeret, Ducis amicitiam, propositis clam conditioni-
p. 174. bus, ambibat; verum idem, quem internuncium miserat, pa-
rum Pontifici fidus, de ejus vita cum Duce pacifcebatur: neque
evasisset forsan eas insidias Pontifex, nisi Bajardus Ducem a per-
p. 179. ditio confilio abstraxisset. Inde prælio haud procul Bononia facto
interfuit Bajardus, quo caesi & fugati Pontificii, capta quoque
Bononia, & a Cæsare & Rege Galliarum nonnullisque Cardinalibus
indictum Concilium Pisanurum. Ex eo tempore Pontifex, deluso
paulisper Rege Galliarum, novum adversus Gallos foedus in-
p. 196. it, quod Ligam sanctam vocat, & publicis præterea precibus eos impugnat;
unde vicissim ad arma redeuntes A. 1512 Brixiam urbem vi occupant,
& ingentem in urbe prædam faciunt, qua ditati milites Galli, passim
p. 205. a signis discessere ad vitam beatiorum. Bajardus vero, accepto in
ea oppugnatione vulnere, civis cujusdam lautiori hospitio ali-
quamdiu usus, adeo se hospiti gratum præbuit, ut & ejus familiam
ab aliorum militum licentia tueretur, & dona sponte oblata gene-
p. 230. roso animo recusaret. Ventum postea ad pugnam prope Raven-
nam, e qua Galli & Germani superiores discessere, tametsi
tanta cum pertinacia pugnasse Hispani dicantur, ut cum brachiis
p. 235. non possent, dentibus hostes incesserent. Ausis nihilominus
Pontificis copiis, haud ita multo post Gallis universa migrandum
erat Italia, quandoquidem, ob intempestivam Thesaurarii Gallici
parsimoniam, Itali omnes, qui erant in exercitu Gallorum, a si-
p. 250. gnis dimissi fuerant, eoque ad Pontificis castra transiverant. In-
terjectis nonnullis, quæ ad Bajardum spectant, de foedere agit Au-
ctor,

MENSIS DECEMBRIS A. MDCCIII. 543

stor, quod Casarem inter & Henricum VIII, Angliæ Regem, cœtulit, ridetque Casarem, quod instar gregarij militis stipendia Henrici merere non erubuerit: fatetur tamen Casarem, sui magis commodi studiosum, Henrico belli inexperto obsidendæ Terovanæ auctorem fuisse. Urbis erat rebus omnibus, præter com-
 meatum, instructissima, quem ut suppeditarent Galli, equitatum eo cum com-
 meatu miserunt, quem ex composito, in loco haud molitum ab urbe remoto deponerent, datis insuper mandatis, ne cum hostibus prælio congregi auderent. Quod cum rescivissent hostes, eoque ex omni latere ingruerent, factum Noster ait, ut Galli acceptorum mandatorum memores, mox in apertam fugam se dederint, nomenque ei pugnae a calcaribus fuerit inditum. Captus tum quoque Bajardus, & ad Casarem, Regemque Angliæ adductus fuit, cum quibus quæ fuerit collocutus, malumus ex ipso libro cognosci. Ut postea Helvetii a Divionensi obsidione fuerint fraude Trimollii avocati, pluribus refertur. Cumque in annum 1513 mors Reginae Aitnae Britannicæ incidere, ejus omne ingenium depingit Lonvallius. Publica imprimis negotia paulo, quam foeminam deceret, curabat nimis, quod æquo tamen animo tulit Ludovicus XII, hanc frequenter vocem usurpans: multa in uxore ferenda sunt, si & mariti, & honoris sui amans sit. At cum Pontifici prorsus obnoxia, Concilium Pisannum iterum iterumque coram Rege detestaretur, tandem Rex, anne, inquit, supra tot Universitates sapias, quæ Concilium hoc probant, neque tibi dictum unquam fuit a tuis Confessionariis, foeminam silere debere in Ecclesia? Ipso deinde Rege Calendis Januarii A. 1514. defuncto, ejus quoque characterem & jucundum imprimis ingenium describit, eumque primum e Regibus Gallorum Justo cognomen meruisse, Noster refert, & sæpius præterea in ore habuisse hanc vocem: *vohi pastoris est condere pecus, non deglubere.* Non minori Bajardus apud Franciscum Regem gratia floruit, idque imprimis singulari ejus honori cessit, quod A. 1515, post victoriam ad Marignanum feliciter deportatam, non alia, quam Bajardi manu, Franciscus ipse Eques inaugurari voluerit. Quæ deinde bella inter Carolum V Casarem, & Franciscum, in Belgio atque Italia gesta sint, aliunde quoque constat.

p. 253.
p. 257.

p. 263.

p. 267.

p. 268.

p. 291.

Istud

- p. 333. Itud ultimo notamus, Bajardum A. 1524 in Italia, prope Romanianum, in pugna lethali vulnere affectum, cum a Carolo Borbonio, Regii in Gallia sanguinis Principe, sed tum Cælareorum partibus addicto, in ipso campo solatii causa inviseretur, eidem perfidiam erga Regem suum exprobrasse graviter, pauloque post, non minori victoris exercitus, quam Gallorum ipsorum cum luctu, expirasse.

p. 336.

*MONUMENTA PIETATIS ET LITERARIA VI-
rorum in re publica & literaria illustrium selecta, quorum
pars prior exhibet Collectanea Palatina, posterior Eruditorum
superioribus duobus seculis celeberrimorum Epistolas
nondum editas comprehendit.*

Francofurti ad Mœnum, apud Maximilianum a Sande, 1701, 4.
Constat Alph. 4. pl. 12.

Quamquam sero nobis visa, non tamen silenda prorsus sunt hæc Monumenta, quæ optimo consilio collecta quisquis edidit, rem fecit Historiæ Literariæ cupidis utilem perquam & jucundam. Primo loco exhibetur Catalogus codicum Græcorum MSS. qui quondam in Bibliotheca Palatina asservabantur, a Friderico Sylburgio collectus, & Georgii Michaelis Lingelshemii manu descriptus (cujus exemplo usus est horum Monumentorum Editor) adjectis passim ad marginem notis, e quibus, num qui ex his manuscriptis codicibus editi hodie prostant, intelligitur. Qua occasione de eadem Bibliotheca pauca quædam in Præfatione, nec ubivis obvia traduntur, tum mentio fit in primis Indicis librorum e Fuggeriana Bibliotheca in Palatinam translatorum, unde de Latinis quoque codicibus, quorum catalogus non existet, aliquid innotescere possit. Sequitur Henrici Altingii Historia Ecclesiæ Palatinæ, quam tanti fecit Illustris Seckendorffius, ut magnam ejus partem Historiæ Lutheranismi inseruerit. Subjiciuntur mox Antiquitates Palatinæ, a Joachimo Camerario, Ludovici filio, ex schedis disjectis Joannis Agricolæ, qui Ruperto Imperatori a manu fuit in concilio rationum, descriptæ; tum Chronicon Lutrense; Friderici III Palatini epistolæ nonnullæ, pietatis ejus testes certissimi; ejusdemque & Henrici III Poloniarum, post Galliarum Regis, Colloquium ab ipso Frideri-

MENSIS DECEMBRIS A. MDCCIII. 545

eo consignatum & lectu inprimis dignum; Acta item ad Joannem Sylvanum & Adamum Neuserum apostatas spectantia, & pauca alia. Parte altera variarum epistolarum farrago continetur, quibus immiscetur Pauli Strasburgii, Regis Sueciæ ad Amurathem IV legati, relatio de Byzantino itinere & negotiis in Ottomanica aula peractis, nec non de statu ac facie Orientalis Imperii, qualis erat circa A. 1633, additis Joannis Daykæ Keservini, Principis Transylvaniae Concionatoris sulici, de Bethleniorum familia ad Davidem Pareum, & Cyrilli Patriarchæ Constantinopolitani ad Gultavum Adolphum Sueciæ Regem epistolis. Cæterum exhibentur hic nonnullæ Rubiani, Hutteni, Ursini, Hessi, Viti Theodori, Joachimi Camerarii, Hochfelder, Lingelsheimii, Hippolyti de Collibus, Prætorii, Grynæi, Giphani, Salmassii, Scioppii, Philippi Parei, Gruteri, aliorumque, tum & inprimis plurimæ Rusdorffii ad Ludovicum Camerarium epistolæ, quæ non possunt non ad cognoscendam historiam reformationis remque literariam ornandam multum conferre. Insertus est quoque Rudigeri Parallelicæ Annæ Burgii & Christophori Herdesiani, & Catalogus operum Scioppii, & adjectus in fine Anonymi tractatus Gallicus: *Discours considerable de l' Estat de La Religion en Angleterre & de la Reconciliation avec Rome*; quæ cuncta merentur commendationem, nisi quod dolendum est, sphalmata non pauca irrepulisse, e quibus potiora tamen Editor in fine correxit.

INDEX AUCTORUM,
quorum Libri aut Inventa hoc volumine recensentur.

I. Libri Theologici & ad Historiam
Ecclesiasticam spectantes.

A D Augustini opera Appendix.	289
Bragge (Francisci) <i>Observationes Practica in Miracula Servatoris nostri optimi.</i>	142
Buddei (Jo. Francisci) <i>Parerga Historico-Theologica.</i>	318
A a a	Garp-

Carpzovii (Jo. Benedicti) Collegium Rabbini- Biblicum in li- bellum Ruth.	94
De Choisy Historia Ecclesiastica.	516
Corradini (Petri Marcellini) de Civitate & Ecclesia Setina.	449
Cozza (Laurentii) Vindicia Areopagitica.	401
Crenii (Thoma) Prefatio & Nota ad Cbr. Helvici Elenchos Ju- daicos, Ant. Probi de Monarchia Regni Israelis, & Raph. Eglini Historiam Captivitatis Babylonica.	350
Dorschæi (Jo. Georgii) ad entheas S. Jesaie Prophetias Analy- sis.	359
Echardi (Laurentii) Historia Ecclesiastica generalis.	473
Fabricii (Jo. Alberti) Codex Apocryphus Novi Testamenti illu- stratus.	377
Facs (Joannis) Anatome Bullæ Jubileæ universalis anni 1700 Pa- pe Innocentii XII.	7
Feustkingii (Jo. Henrici) Historia Clero - Gamia Evangelica, seu de primo Sacerdote mariso Lutherano Barb. Ber- nardi.	334
Germant Errata Historie Congregationum de Auxiliis.	442
Grevv (Nebemie) Cosmologia Sacra, sive Dissertatio de Universo, ut Creatura est & Regnum Dei, spectato.	193. 241
Gronovii (Jacobi) Exercitationes de Neco Juda τὸ πρῶτον, & cadaveris ignominia. Accedit legitima & perspicua earum Defensio.	12
- - - Notitia & Illustratio Dissertationis de Morte Juda & verbo ἀπάγγελται.	366
Gurtleri (Nicolai) Systema Theologia Prophetica.	97
Van der Hagen (Gualielmi) Amor Divinus adumbratus in D. N. Jesu Christo.	424
Keith (Georgii) Vexillum Quakerorum examinatum, seu Re- sponso ad Roberti Barclaji Apologiam.	309
Laderchii (Jacobi) Vita S. Petri Damiani.	482
Langii (Jo. Michaelis) de Genealogia Christi ex Patribus se- cundum carnem Dissertationes.	436
Mabillonii (Joannis) & Theodorici Ruinartii Acta Sanctorum Or-	

INDEX AUCTORUM. 147

	<i>Ordinis Benedicti. Seculum sextum.</i>	463
Massonii (Innocentii)	<i>Disciplina Ordinis Carthusiensis.</i>	534
Nectarii Patriarchæ Hierosolymitani	<i>Confutatio Imperii Pape in Ecclesiam.</i>	292
Niemeieri (Jo. Bartholdi)	<i>Theologia Dogmatum Fidei.</i>	259
Perizonii (Jacobi)	<i>Dissertatio de Morte Judæ & verbo ἀπαύχασαι.</i>	16
- - -	<i>Responsio ad Notitiam nuperam.</i>	366
Du Pin (Ludovici Ellies)	<i>Bibliotheca nova Auctorum Ecclesiasticorum Tomus XIII.</i>	202
- - -	<i>Tomus XIV.</i>	253
Pippingii (Henrici)	<i>Concordia Augustanam Confessionem amplectentiam, cum Introductione Historico-Theologica.</i>	238
Pritii (Jo. Georgii)	<i>Novum Testamentum.</i>	172
Renoult (J. A.)	<i>Historia Variationis Ecclesie Gallicane.</i>	421
Rhenferdii (Jacobi)	<i>Momentum Controversie de Morte corporali ponderatum & examinatum.</i>	129
Ruinarti (Theodorici)	<i>Apologia Ablegationis S. Mauri, Apostoli Benedictinorum, in Galliam.</i>	438
P. Sery	<i>Historia Congregationum de Auxiliis asserta contra Auctorem Questionum momentosarum.</i>	118
Surenhusii (Guilielmi)	<i>Legum Mischnicarum Liber, qui inscribitur Ordo Sacrorum, seu Mischna pars V.</i>	109
Thiers (Jo. Baptista)	<i>Censura Historie Flagellantium.</i>	511
Triglandii (Jacobi)	<i>Syntagma trium Scriptorum de tribus Judæorum Sectis, cum Diatribe de Secta Karaorum.</i>	62
Whistoni (Guilielmi)	<i>Brevis conspectus Chronologia Veteris Testamenti, & Harmonia IV Evangelistarum.</i>	51

II. Libri Juridici.

A ltferræ (Antonii Dadini)	<i>Ecclesiastica Jurisdictionis Vindicia.</i>	521
Van Bynckershoek (Cornelii)	<i>ad L. Aἰλωσις de Lege Rhodiæ.</i>	de
A A A A 2		

<i>de jactu Liber singularis, & de Dominio Maris Dis-</i> <i>sertatio.</i>	312
Fritschii (Abasperi) <i>Corpus Juris Venatorio - Forestalis Romano-</i> <i>Germanici.</i>	352
Granzii (Tobia) <i>Defensio Inquisitorum.</i>	9
Gravinae (Vincenzii) <i>de Ortu & Progressu Juris Civiliis Liber,</i> <i>qui est Originum primus.</i>	383
Struvii (Barcardi Gostbelst) <i>Bibliotheca Juris selecta.</i>	333
Sucendendorferi (Barthol. Leonbardi) <i>Tractatio de Actionibus</i> <i>Successoribus Fendalibus.</i>	71
Titii (Gostlieb Gerhard) <i>Observationes Ratiocinantes in Com-</i> <i>pendium Juris Lauterbachianum.</i>	499

III. Libri Medici & Physici.

A Nonymi <i>Ars formandi Relationes Chirurgicas.</i>	514
Baglivi (Georgii) <i>Specimen quatuor librorum de Fibra Mo-</i> <i>trice & Morbosa &c.</i>	338
Bayle (Francisci) <i>Opuscula.</i>	76
Birbeck. (Christophori) <i>Relatio de Pamina maximam Fatus par-</i> <i>tem per umbilicum excludente.</i>	143
De la Charriere (Josephi) <i>Anatomia nova Capitis humani.</i>	467
Corte (Bar. bolonai) <i>Epistola de tempore, quo Anima rationalis</i> <i>Etui infundi solet in Utero.</i>	469
Dickinsoni (Edmundi) <i>Physica vetus & vera. Sive tractatus</i> <i>de naturali veritate Hexaemeri Mosaici.</i>	31
Drelineurtii (Caroli) <i>Dissertatio de Variolis & Morbillis.</i>	410
Ettmülleri (Mich. Ernesti) <i>Epistola ad D. Sebraeckium de nova</i> <i>paternorum operum editione.</i>	284
Grevv (Nehemia) <i>Cosmologia Sacra, seu de Universo, ut Creatu-</i> <i>ra est & Regnum Dei, spectato.</i>	173. 241
Guidotii (Thoma) <i>nota in Theophilum de Urinis.</i>	124
Du Hamel (Jo. Baptista) <i>Regia Scientiarum Academia Histo-</i> <i>ria.</i>	208. 257
Hovii (Jacobi) <i>Circularis Humorum Ocularium Motus detectus.</i>	221
Keil	

INDEX AUCTORUM: 549

Keil (Joannis) <i>Introductio ad veram Physicam, & Christiani Hugonii Theoremata de vi centrifuga demonstrata.</i>	404
Lemery (Ludovici) <i>Tractatus de Alimentis.</i>	396
Musgravii <i>Epistola de Experimentis circa liquorem caeruleum ad vasa laeica transmissum.</i>	132
Racchioni (Antonii) <i>Disquisitio Anatomica de Dura Meningis fabrica & usum</i>	360
Päullini (Christiani Francisci) <i>Disquisitio, an Mors Naturalis plerumque sit substantia verminosa?</i>	170
..... <i>de Lumbrico Terrestri Schediasma.</i>	387
Piumier (Carolus) <i>Nova Plantarum Americanarum genera.</i>	517
Sangineti (Dominici) <i>Dissertationes Jatrophysicae.</i>	267
Schelhammeri (Güntheri Christophori) <i>Natura vindicata Vindicatio</i>	134
Sidobre (Antonii) <i>de Variolis & Morbillis.</i>	410
Theophili <i>Libellus de Urinis.</i>	124
Wedelin (Georgii Wolfgangi) <i>Theoria Saporum Medica.</i>	236
Wilson (Georgii) <i>Integer Chymiae Cursus.</i>	183

IV. Libri Mathematici.

A Nonymi <i>Problema Geometricum de Generali Via invenien-</i> <i>di omnes Regulas Centrales Bakeri.</i>	166
<i>Anonymi Dissertatio ad Astronomos.</i>	282
Bernoulli (Joannis) <i>Problema exhibitum.</i>	26
Cheynei (Georgii) <i>Fluxionum Methodus inversa, seu Quan-</i> <i>titatum fluentium leges generaliores.</i>	450
Gregorii (Davidis) <i>Astronomia Physica & Geometria Ele-</i> <i>mentis.</i>	452
De Hamel (Jo. Baptista) <i>Historia Regiae Scientiarum Academiae.</i>	208, 257
Hermanni (Jo.) <i>Demonstratio genuina Formulæ a Jo. Bernoulli</i> <i>in Actis Eruditorum exhibitæ.</i>	345
Hugonii (Christiani) <i>Opuscula posthuma, quæ continent Dioptri-</i> <i>cam &c.</i>	363

- Leibnitii (Gorbofredi Wilhelmi) *Continuatio Analyseos Quadraturarum Rationalium.* 19
 Milnes (Jacobi) *Sectionum Conicarum Elementa nova methodo demonstrata.* 226
 Viviani (Vincentii) *de Locis Solidis Secunda Divinatio Geometrica in quinque libros Aristai Senioris.* 487

V. Libri Historici, Geographici &c.

- A** Nonymi *Commentarii de postrema rerum in Anglia Conversione.* 305
 Anonymi *Historia originis Regni Sicilia & Neapolitani.* 518
 Ab Alpen (Johannis) *de Vita & Rebus gestis Christophori Bernardi, Episcopi & Principis Monasteriensis, Decas.* 425
 Baconi (Francisci) *de Verulamio Epistola Introductione Historica illustrata.* 475
 Beringii (Viti) *Florus Danicus.* 148
 A Beller (Joannis) *Acta Coronationis Borussiae.* 337
 Fridenfels (Amandi) *Gloriosus S. Romedius, nec non Gloriosus Domus Comitum de Thun.* 68
 Hankii (Martini) *de Silesiorum Nominibus Antiquitates.* 536
 - - - *de Silesiorum Majoribus Antiquitates.* 538
 Im-Hof (Jacobi Wilhelmi) *Corpus Historia Genealogica Italiae & Hispaniae.* 1
 Laderchii (Jacobi) *Vita S. Petri Damiani.* 482
 Leubscheri (Joannis Theodori) *de Clavis Gryphus Schediasma.* 139
 De Lonval *Nova Historia Equitis Bajardi.* 540
 Molleri (Joannis) *Diatriba Historico-Critica de Helmoldo ejusque Chronico Slavorum.* 137
 De Montfaucon (Bernardi) *Diarium Italicum, sive Monumentorum veterum Notitia in Itinerario Italico collecta.* 526
 Nani (Baptista) *Historia Reipublica Veneta.* 45
 Neovillii *Historia Belgii Federati ab induciis A. 1609 usque ad nostram aetatem.* 174

INDEX AUCTORUM. 551

Pufendorffii (<i>Samuelis</i>) <i>Introductio ad Historiam Europæam.</i>	96
Rudbeckii (<i>Olavi</i>) <i>Laponia illustrata.</i>	285
Sprat (<i>Thomæ</i>) <i>Historia Regia Societatis Londinensis.</i>	104
Tyrrel (<i>Jacobi</i>) <i>Historia Anglia generalis, tam Ecclesiastica, quam Civilis. Volumen II.</i>	311

VI. Philosophici & Philologici
Miscellanei.

A <i>Nonymi Monumenta Pietatis & Literaria Virorum illustrium.</i>	544
Baconi (<i>Francisci</i>) <i>de Verulamio Epistola.</i>	475
Batorii (<i>Stephani</i>) <i>Pol. Regis Epistolarum Decas.</i>	176
Begeri (<i>Laurentii</i>) <i>de Numis Gretensium serpentiferis Disquisitio Antiquaria.</i>	158
- - - <i>Colloquii quorundam de tribus primis Thesauri Antiquitatum Græcarum voluminibus ad eorum-Authorem Relatio.</i>	161
Cellarii (<i>Christophori</i>) <i>Aurelii Prudentii Clementis qua extant.</i>	154
- - <i>Duodecim Panegyrici veteres.</i>	155
- - <i>Orthographia Latina.</i>	157
Crenii (<i>Thoma</i>) <i>Animadversionum Philologicarum & Historicarum Pars XI.</i>	57
Brancaccii (<i>Joannis</i>) <i>Ars Memoria vindicata.</i>	65
Van Dale (<i>Antonii</i>) <i>Dissertationes IX, Antiquitatibus, quin & Marmoribus cum Romanis, tum potissimum Græcis illustrandis inservientes.</i>	81
Dionysii <i>Halicarnassei de Structura Orationis Liber, ex recensione Jac. Upton.</i>	43
Goralli (<i>Thcod.</i>) <i>Nota in C. Pedonis Albinovani Elegias & Fragmenta.</i>	494
- - - <i>in Cornelii Severi Ætiam.</i>	497
Halenfis Societatis <i>Observationum ad Rem Literariam spectantium Tomus VI.</i>	279
- - <i>Tomus VII.</i>	369
	Juven-

INDEX AUCTORUM.

Juvenicii (<i>Josephi</i>) <i>Orationes.</i>	321
Kederi (<i>Nicolai</i>) <i>de Argento Rumi seu literis Gorbicio insignito sententia.</i>	417
Kirchmaieri (<i>Georgii Guil.</i>) <i>Epistolæ Clarissimorum Virorum ad Georg. Casp. Kirchmaierum.</i>	331
Le Mortier (<i>Nicolai</i>) <i>Etymologia Sacra Græco-Latina.</i>	471
C. Pedonis <i>Albinovani Elegia & Fragmenta.</i>	494
Penavarrei (<i>Petri</i>) <i>de Chimæra Dissertatio Critica in Notas D. Clerici in Hesiodi Theogoniam.</i>	273
Pippingii (<i>Henrici</i>) <i>Arcana Bibliothecæ Thomana Lipsiensis Sa- cræ relecta.</i>	82
Aurelii Prudentii Clementis <i>Quæ exstant, cum notis Christophori Cellarii.</i>	154
Reinhart (<i>Jo. FridERICI</i>) <i>Theatrum Prudentiæ elegantioris ex Justi Lipsii Libris Politicorum erectum.</i>	51
Relandi (<i>Adriani</i>) <i>Dissertatio de Inscriptione Nummorum quo- rundam.</i>	164
Severi (<i>Cornelii</i>) <i>Ætæ cum notis variorum.</i>	497
Sigismundi Augusti <i>Poloniarum Regis Epistola, ex recensione Jo. Burc. Menckeni.</i>	176
Struvii (<i>Burcardi Gottbelff</i>) <i>Acta Literaria ex manuscriptis e- ruta & collecta.</i>	59
Vagedes (<i>Henrici</i>) <i>Opera Academica.</i>	335
Vossii (<i>Gerhardi Joannis</i>) <i>Opera in sex tomos divisa.</i>	145
Upton (<i>Jacobi</i>) <i>Dionysius Halicarnassæus de Structura Orationis.</i>	43

INDEX RERUM

NOTABILIORUM

in hoc Volumine obviarum.

Albar.

NOTABILIORUM.

513

A Barbanelis nugæ. no. 114	- - - quomodo lac coagulet?	270
Abbat̃is Casinensis jura exim̃ia. 532	- - - sanguini inimicum. 268	
Abdiæ Babylonii Acta Apostolorum Bibliothecis Patrum non illata. 381	- - - morborum chronicorum causa. 345	
Abortus variolis laborantium unde? 414	- - - & ignis unum idemque elementum. 268	
Academix Regiæ Scientiarum Historia. 208	Acidus sapor unde? 257	
- - forma nova. 257	Acontii (Jacobi) vita. 282	
Accentus adverbis Latinis ineptie imponuntur. 158	Acris sapor unde? 237	
Accursiana jurisprudentia scholæ. 387	Actiones successoria feudales illustrata. 71	
Acerbus sapor unde? 237	Actionis Publicianæ otiosum hodie nomen. 501	
Acetosa pratensis habet innumera semina. 265	De Actis Pilati judicium. 378	
Acetum destillatum quantum contineat salis acidi? 218	Actorum Congregationis de Auxiliis sub Paulo V qua auctoritas? 122	
Acidi spiritus quantum salis contineant? 258	Adam rubinum notat. 39	
Acidi notio antiqua. 268	Ex Adamah, terra rubra, corpus hominis formatum est. 39	
- - - in inspidum reductio. 210	Adrevaldi Scriptoris ætas. 441	
Acidorum omnium non idem effectus. 218	Adriatici maris dominium num competat Venetis? 329	
Acidum num corpori animali insit? 269	Adverbis Latinis inepte accentus imponuntur. 158	
- - - & Alkali num pro principis habuerit Aristoteles? 268	Ægyptiorum Cneph. 38	
- - - & Alkali, commentum. 268. 270	Ælianus illustratus. 13	
- - - solvendo, non coagulando agit. 269	Æmulationis fructus. 389	
- - - bili inimicum. 343	Æquationum solutio ministerio Ellipsis. 167	
	Ær fermentationis causa unica. 272	
	- - cur flante Borea & cælo sereno gravior? 344	
	Ab Ære nitroso cordis motus. 113	
	Bbb b	Acris

- Aeris pondus diversum. 216
 - - - usu cur quedam anima-
 lia carere queant? 344
 Ex Aeris gravitate fluxum aque
 continuum provenire, confir-
 matur. 216
 Estimationes hominum lege
 Moisaica eadem. 115
 Æstus marini phenomenon a fi-
 gura Luna spheroidæ. 460
 Affricus machinarum rationes
 & intentio unde? 262
 Agonothetæ Græcorum qui? 90
 Agrippa (Henricus Cornelius)
 a Magia crimine absolutus.
 255
 Ahasverus non proprium, sed
 appellativum Persarum Regi-
 bus commune. 100
 Albinovani (C. Pedonis) Pœ-
 mata a quibus illustrata?
 494
 - - - - lapsus
 notati. 496
 De Alkali & Acido commen-
 tum. 268, 270
 Alkali notio antiqua. 268, 269
 quid? 269
 Alcalia omnia non eundem præ-
 stant effectum. 218
 - - sanguinis nature affinia.
 345
 Alcalicorum vires ut examinan-
 de? 264
 Alcmari latitudo. 220
 Alexander (Natalis) notatus.
 320
 Algebraicæ methodi mendosa.
 261
 Alimentorum facultates. 396
 - - - principia. 398
 - - - classes pro princi-
 piorum varietate. 399
 Alphabeta manuscripta Nicolai
 Schmidii. 61
 Alteserra (Anthonis Dadinus)
 notatus. 522
 Altingii (Jacobi) de morte cor-
 porali sententia defensa. 129
 Alytarchi olim Græci qui? 91
 Amara & lixiviosa salia bilem
 acciunt. 343
 Ambrosiana Bibliotheca Medio-
 lani. 527
 Americanarum plantarum no-
 va genera. 517
 Amor crucifixus, apud Ignati-
 um, quo sensu dicatur? 404.
 424
 Amphictyonum concilium qua-
 le apud Græcos? 89
 Analyfis quadraturarum ratio-
 nalium. 19, 199.
 Anatomie capitis humani. 467
 Anatomica injectio. 259
 Anaxagoras corpuscularem do-
 ctinam puritati restituit pri-
 stinæ. 32
 Anginæ medetur hirundinum ni-
 dus oleo aut butyro imbutus. 212
 Angliæ & Scotiæ unio quomo-
 do ex consilio Baconi perfici-
 enda? 476.
 An-

NOTABILIORUM.

555

- - - Historiographi veteres.	Animalium semina ab Elementis produci non possunt.	312. 317	38
- - - notati.	- - - que genera destinata olim sacrificiis?	316	110
- - - sub Wilhelmo Conquestore status.	Annæ Britannicæ, Regine Gallicæ, ingenium.	314	543
- - - Regum Historia a Wilhelmo Conquestore usque ad exitum Henrici III. 311. sqq.	Anni Judaici olim qua ratio?		3
Anglicanæ gutta.	Annæ telluris orbita diameter ad distantiam Fixarum insensibilis.	264	460
Anglicanæ Societatis Regiæ Historia.	Antipodagrica remedia.	104	212
- - - rerum conversionis Historia.	Antiquitatem manuscriptorum codicum dijudicandi ratio.	305	59. sqq.
- - - variationis facultas in promovenda Scientia Naturali.	Antiquitatum Italicarum indiculus.	106	526. sqq.
Anglis num dominium maris Britannici competat?	Antonii (Ælii) Nebrissenfis vita.	328	256
Anglorum veterum Nummi Christi effigie insigniti.	Απ' αρχαδου verbi que genitina significatio?	420	13. sqq. 18. 366
Anguli multisectiones binis seriebus infinitis demonstrata.	Apocalypseos septem periodi.	345	101
Anima rationalis quando factui infundatur?	Apocalypses Apocrypha.	39	382
Animæ brutorum corporea, at intelligentis rament natura.	Apocalypsis Johannis scriptane sit S. Dionysio Areopagita adhuc superstita?	38	406
- - - ut formata fuerint?	Apocrypha Novi Testamenti junctim & cum notis edita.	38	377
Animales Spiritus. Vide Spiritus animales.	De Apostolorum gestis scripta suppositicia.		381
Animalia impura unde Mosi?	Appellationes ab Episcopis ad judicem secularem nuptu licita?	249. 250	525
- - - quedam cur aëre careere queant?		344	Apulia

- Apum examen Barberino Pontificatum portendens. 4
 Aquæ currentis celeritatis determinatio. 221
 - - - fluxus continuus ex aëris gravitate provenit. 216
 Aquarum supræcelestium origo 34. 41
 - - - per ductus subterraneos communicatio. 35
 - - - congregatio in Creatione quomodo facta fuerit? 35
 Aqueus sapor unde? 237
 Sub Aquis respirati nem integram servandi ars Drebellii. 43
 In Arboribus quibusdam ramorum parallelismus cum solo. 260
 Ἀρχιεπίσκοπος Græcorum qui? 86
 Archontes Græcorum. 86
 Arcuum Curvarum similitudo omnis generis ratio investigata. 215
 Argenti purgatio nova. 209
 Ariltæ Senioris atas & scripta. 488
 Aristoteles explicatus. 14. 18
 Arnaldi (Antonii) Analysis Libri S. Augustini de Correctione & Gratia. 292
 Aromaticus sapor unde? 237
 - - - suffusus a Mose secreta arte paratus fuit. 4
 Artista olim cur Philosophi? 281
 Asiæ nomen, Trojana regioni proprium, ut fuerit in cæteris regionibus diffusum? 160
 Asiarchæ qui Græcis fuerint? 87
 Asiaticorum a serpentibus origo. 159
 Astronomia physica Philosophis antiquis cognita. 452
 comparativa, oculo in variis Planetis constituto. 462
 Astronomiæ provehenda specimen novum. 282
 - - - Physicæ & Geometricæ elementa. 452. sq.
 - - - fundamenta debentur Keplero. 452
 - - - fastigium debetur Newtono. 452
 - - - ordo & claritas debetur Davidi Gregorio. 452
 Atheos qui refutaverint? 33
 Atomica Philosophia Cosmogoniæ explicanda aptissima. 32
 Atramenti sympathetici præparatio. 217
 Avaritiæ dissimulanda simulque jactandarum opum artificiorum. 3
 S. Augustini reliquie Ticini nuper reperte. 528
 In Augustini libros Præfationes. 290
 Animadversiones. 291
 Auricula cordis dextra dilatata. 29
 Auri

NOTABILIORUM.

557

Aurum in liquor. solubile.	42	logium.	188
- - - potabile.	184	Belgii Fœderati Historia ab A.	
- - - - consociendi mo-			1609. 174
- - - - - - - - - - - -	42	- - - Ordinum bellum cum	
Autochiria quatenus ex Scio-		Gallis, Anglis &c. 432. seqq.	
corum principiis licita ?	384	Bellacer Danielis idem cum L.	
Automaton Planetarum Hu-		borofactarcho.	100
genianum.	365	Benedictina Regula a S. Mau-	
De Auxiliis Gratiæ contentio-		ro in Galliam introducta.	
nes inter Dominicanos & Je-			439. 597.
suitas.	118. 599. 442. 597.	Benedictinorum Sanctorum	
		Acta.	463
B aconi (Francisci) de V.		Benthemensis Comitis cum con-	
rulamio Vita.	476. 599.	juge lites.	431
- - - - fata adver-		- - - Domus discipuli	
sa.	480	composita.	432
- - - - scripta.	477.	Bernardi (Bartholomæi) a Feld-	
	478. 480	kirchen primi e Lutheranis	
Bajardi Equitis Historia a plu-		Sacerdotibus mariti Vita.	
ribus condita.	540		355
- - - gesta & obitus.	541. 597.	Bibliotheca Lipsensis Thom. an.	
Bakeri Regularum Centralium			92
inveniendarum via generalis.		.. - - Juris selecta.	33
	166. 599.	- - - integra ex solis li-	
Barberiniana Bibliotheca.	530	bris de immaculata Conceptione	
Barclaji (Roberti) Apologia re-		B. Mariæ constans.	528
futata.	390	- - - Barberiniana.	530
In Barometris Mercurii varia-		- - - Pomposiana.	529
tiones non satis sibi constant.	258	Bibliothecarum Italiae descri-	
Baronius notatus.	85. 403	ptio.	526. 599.
Bartolina jurisprudentia Scho-		Biliacida inimica sunt.	343
la.	387	Bilis exiguam continet aquæ	
Βασιλικῶν Libri unde orti ?	386	portionem.	343
Beatitudo æterna asserta.	243	Bilis elementa.	342
Bechinanni (Friedemanni) E-		usus.	342
		Auri purgatio nova.	209
		P. 66 b 3	viti-

- vitium in pueris lenta fe-
 bricula causa. 342
 Bilem Rhabbarum, amara
 item & lixiviosa salia acu-
 unt. 343
 Bivarius (Franciscus) refuta-
 tus. 403
 Blancardus refutatus. 338
 Bocharti (Samuelis) sententia
 de Chimeria vindicata. 274
 Bohu & Fobu principia Mate-
 rix. 41
 Boilavii Historia flagellantium
 refutata. 511
 Bonaroxe (Michaelis Angeli)
 mortis tempus. 493
 Bonifacii VIII factum infice-
 rum. 5
 Bonum summum in morum san-
 ctitate positum. 80
 Borussiae Coronationis Regia
 Historia. 320
 Bradei Historia Anglica emen-
 data. 313. 399.
 Breviariorum corrigendarum
 studium. 439
 Britannici maris dominium num
 competat Anglis? 328
 Brutorum anima corpora, an
 intelligentis tamen nature? 38
 - - - phantasia qualis? 198
 - - - anima ut fuerint for-
 mata? 38
 Bullae Jubilee Innocentii XII
 Pontificis Anatomie. 7
 Burneti (Gilberti) partes in
 scena Anglicana. 309
 C Adalous Anti - Papa ab
 Henrico IV Cesare pro-
 pugnatus. 485. 486
 Cadmus unde si agatur dentes
 sevisse? 498
 Calcis solutio. 263
 Calculorum genesis. 342
 Calculosi cur ad iſterum pro-
 clives? 343
 - - - qua symptomata ex-
 periantur? 343
 Calculus indefinite parvorum
 caute tractandus. 215
 Calendarii a Weigelio tentata
 reformatio. 213
 Ad Calendarii examen applica-
 ta Eclipses Lune. 213
 Canibus Bononiensibus ex lotio-
 ne capitis visus hebetatur.
 362
 Canonisatio Sanctorum olim pe-
 nes Episcopos singulos fuit. 525
 Capitis humani Anatomie. 467
 - - - motus semicir-
 cularis admirandus. 467
 Carabaccium lignum quid? 342
 Carnis certorum animalium usu
 cur lege Mosaica prohibiti
 Judaei? 249
 Carolostadius num primus e
 Lutheranis Sacerdotibus ma-
 trimonium inierit? 338
 Castellani vocati. 504. 506. 59.
 469
 Car-

NOTABILIORUM.

39

Cartesianorum <i>hypothesis de gravitate adverse legibus natura.</i>	504	correctus.	162
Cartusienſis Ordinis origo.	534	Chaos quid?	34. 41
- - - ſtatura & in iis ſervandis conſtantia.	535	Charontis fabula ab Aquilonaribus primum oris projecta.	286
- - - neglectus	535	Chauvinus (Petrus) refutatus.	319. 321
Græcarum & Ebraicarum litterarum.	535	Chemica Noe & Moſis ſcientia aſſerta.	42. 43
Calliniana Periodus Lunarum.	213. 267	Sub Chimææ fabula que hiſtoris lateat?	274. ſqq.
Caſtrati morboſis æquiparati.	384	Chirurgicæ Relationes quotu- plices & quomodo formantur?	514. 515
Caſus Conſcientiæ, Romæ & Pariſiſ damnati, qui?	372. ſqq.	Chordæ inventio ex dato arcu.	357
Centralium Regularum Bakeri invenendarum via generalis.	166. ſq.	Chriſti effigie inſigniti nummi.	420
De Centrifuga vi Theoremata Hugeni.	510	- - genealogia ex patribus ſecundum carnem illuſtrata.	436
Centrifugæ vi dilucidanda pendula adhibita.	365	Chriſtianorum perſecutio Nero- niana num adeo late graſſata?	102
Centripeta vis Planetarum ſuperiorum, ejuſque ratio.	455	Chriſto ſuppoſita ſcripta.	379
Centuriatores Magdeburgenſes notati.	134	Chriſtus quomodo miracula edidit?	252
Cephalicus ſpiritus Wilſoni.	186	Chronologia Veteris Testam- ti.	51. 98
In Cerebro vermis deprehenſus.	266	- - Novi Testamenti.	55. 101
Ceremoniæ in coronatione Eri- derici III Regis Boruſſiæ ce- lebrata.	329. ſqq.	- - Regni Judaici.	54
De Cevaletis (Jo. Baptiſta)		Chylificatio quomodo fit?	272. 273
		De Chylificatione hypothæſis conciliata.	269
			Ci.

Ciborum certis generibus vesci cur lege Mosuic. prohibuitur?	249	Cometæ an Planetis adscri- bendi?	220
Cisternæ pro aquis pluvialibus colligendis.	218	- - in Hemisphærio versus Solem frequentiores.	461
Clerici (Joannis) de Chimara sententia discussa.	274. 277	- - distantia ex compara- tione lucis ejus cum Planeta luce æstimata.	461
Cluverius (Philippus) notatus.	538. 539	- - via & locus apparen- s determinati.	461
Cneph Aegyptiorum.	38	Cometicæ eandem materiæ.	461
Cochenilla unde?	219	Concilia œcumenica omnia num Imperatores præfides ac ju- dices habuerint?	296
Codicum manuscriptorum anti- quitatis unde dijudicanda?	60	- - - - - num pa- rem cum Apostolis in Ecclesia auctoritatem habeant?	304
- - - - - in Bi- bliothecis Italiae obviatorum in- dices.	256. 297.	Congregationum de Auxiliis Historia.	118. 442
Cœlum quomodo formatum fu- erit in creatione?	34	Conicarum Sectionum Elemen- ta nova methodo demon- strata.	226
Cogitatio num essentialis actio mentis?	136	Connor notatus.	136
Coke (Eduardi) invidia erga Fr. Baconum de Verulamio.	44	Conscientiæ Casus Roma & Pa- risiis damnati, qui?	372. 399.
Colorum explicatio.	257	Conservatio est continuata crea- tio.	136
Colvii (Petri) factum.	58	Contingens nihil respectu Dei.	242. 248
Cometa A. 1698 in Cassiopea vi- sus idem cum Cometa anni 1652.	220	Convivii luxuriosi exemplum.	7
- - A. 1688 idem cum Com. 1571.	220	Cor tribus ventriculis instru- ctum.	259
Cometæ Trajectoria vel Para- bolica, vel Elliptica.	461	Cordis palpitatio in Variolis unde?	413
- - locorum Heliocentri- corum & Geocentricorum in- ventio.	461	- - motus ab aëre nitroso dependet.	413
			A Cor-

NOTABILIORUM.

561

<i>A</i> Cordis motu motus humorum omnium.	270	Corrosivus sapor unde?	237
Cornua aurata in pileo loco plumarum gestata.	4	De Cosmicis Systematibus quid judicandum?	36. 37
Coronarum & Partholorum hyposthefis.	365	Covordia ab Episcopo Monasteriensi capta & amissa.	433
Coronationis Regia Borussia Historia.	329	Creaturæ num proprii virtute agant?	154
Corporis humani resurrectio explicata.	102. 243	- - existentie Dei testes.	196
- - - ex terra rubra creatio.	39	Creationis Historia Mosaiica asserata.	31
- - - essentia in quibus consistat?	505	- - - idea.	34
- - - soliditas & extensio.	505	Cretæ oleum.	184
- - - in Mathematicum & Physicum divisio nulla.	506	Cretensium numi serpentiferi illustrati.	158
Corporum vis elastica restitutionis causa.	509. sq.	Criobolia gentilium que?	82. 199.
- - gravium in liquidis levioribus suspensio.	79	in Criticis diebus periodorum regularium causa.	344
- - durorum motus ad se invicem explicatus.	510	Cruz in Anglorum veterum numis.	420
Corpus in infinitum divisibile.	500	Cujaciana Jurisprudentie Schola.	388
Corpusculares notati.	507	Cujacii (Jacobi) vita & mors.	389. 390
Corpuscularis Philosophia Deum mundi creatorem agnoscit.	32	In Curationibus morborum solidæ partes a Medicis positivum respiciende.	339
- - - a Nova usque ad Aristotelem claruit.	33	Curva navis cursibus apertissima.	261
- - - ab Anaxagora puritati restituta.	3.	Curvarum similium omnis generis arcuum & spatiorum ratio.	215
		Per Curvam quamcunque descensus gravium tempora determinentur.	

- terminata.* 221
 Cyclorum Solarium & Lunarium discrimen. 213
 Cyclyus Lunaris Cassinianus. 213
 207
Dæmoniaca symptomata a dispositione Hypochondriaco-Epileptica orca. 78
 S. Damiani (Petri) Vita. 482
 - - - auctoritas
 in Ecclesia. 485. 486
 vide S. Petrus Damiani.
 Daniz Historia. 148. 153
 - - Regnum semper fuit hereditarium & Monarchicum. 151. 152
 Deglutitio liquidorum unde aliquando difficilior, quam solidorum? 413
 Dei existentia & attributa demonstrata. 193
 providentia demonstrata. 241
 Dentes sevisse Cadmum, fabula unde nata? 498
 - - adulterum quomodo crucians? 219
 Descensus gravium per quamcunque Curvam tempora determinata. 221
 Desingius (Hermannus) notatus. 320
 Ad Differentiales quantitates reductio simplicium seu Logarithmicarum 29. sq.
 Differentialis quantitas summa, vel reductio ad quadraturam Circuli aut Hyperbolæ quomodo inveniendæ? 26. sqq.
 - - - - - reductio ad simplices seu Logarithmicas. 30. sq.
 S. Dionysii Areopagite operum genuina? 205. 401. sq.
 - - - - - visus. 401
 - - - - - passio- nis tempus. 405. 406
 - - - - - scripta cur primorum seculorum Doctoribus parum cognita? 407. 408
 Dionysius Halicarnassensis notatus. 44
 Dolos non consistit in continui solutione facta vel fræce. 80
 - - consistit in summa partium sensivium censione. 84
 Dominiani ut se doctrina Molina opposuerint? 446. sqq.
 Dominium num ultra possessionem duret? 327. 328
 Dominium maris num & quomodo acquiratur? 327. 330
 Doris v. reora novem in unum coacta. 219
 Drebellii ars respirationem sub aquis integram servandi. 43
 Dulcis sapor unde? 237
Ecclésiæ vera quo sensu unæ dici queat? 294
 qua-

NOTABILIORUM.

569

- - quatenus sit infallibilis?	297	- causa.	509. seq.
Ecclesiae disciplina qualis seculo XI?	463. sq.	- - - - - unde?	509
- - Romana schismata tempore S. Petri Damiani.	484. 485	- - - - - a Cartesiano male explicata.	510
- - tres aetates, & singularum septem periodi.	98. 103	Elateriorum in horologiis inaequalitas quomodo emendanda?	221
- - Novi Testamenti septem periodi ex Apocalypsi.	101	Elementa quomodo ex Chaos generata?	34
- - infallibilitas nam ad solam Romanam spectet?	298. sqq.	Elisabethae Anglia Regina memoriam ut opprimere Jacobus II. fuerit conatus?	307
- - Latina ritus non pauci ex Synagoga Judaica assumpti.	320	Ellipsis ad salvendas Aequationes utilis.	167
- - Gallicana variationes in cultu & doctrina.	422	Ad Epactas Gregorianas applicatae Luna conjunctiones cum quatuor Planetis.	219
Ecclesiam Graecam inter & Latinam perpetua contentiones.	395	Ephesiorum lex Democratica: nemo de nobis unus excellat.	280
Ecclesiastica Historia nova.	475. 516	Epicurus refutatus.	507
Ecclesiasticae Jurisdictionis Vindicta.	521	Epiglottidis alicui.	413
Eclipses Lune ad Calendarium exactamen applicatae.	213	Epileptica dispositio Daemoniacorum symptomatum saepe causa.	78
- - Satellitum Jovialium intervallis temporum quomodo variant?	220	Episcoporum Jurisdictio asserta.	523
Eclipsium Satellitis Jovialis primi numerus intra unam Jovis revolutionem.	220	- - olim potestas canonisandi Sanctos.	525
In Eclipsi sua splendens stella.	261	Epistolae clarorum virorum.	331. 545
Elasticitas corporum, resiliitionis		Epitaphia quadam notabiliora.	4. 5. 6
		Equitum Ordo novus a Fridrico III Borussia Rege institutus.	331
		C c c c a	Equo-

Equorum & hominum vires comparata. 262	Fermentationis causa unica Aer. 272
De Erasmo Rotterodamo notabilia. 254	Ferri a rubigine preservatio. 258
Erici Ducis Brunsvicensis inimicitia cum Sigismundo Augusto Polonia Rege. 182	In Feudum si cui concessa sylva est, num & jus venandi concessum censeatur? 355. sqq.
Errhinaum Wilsonis. 186	Fevretus (Carolus) refutatus. 521. seqq.
Eruca vivipara. 212	Fibra motrix & morbosa. 338
Esculentorum principia & classes diversa. 398	Fibræ carnea & membranacea Anatome. 349
Estra αὐτόγεια Φov, quod Bononia servatur, quale? 533	Flagellationum voluntariorum defensio. 512
Effexia Comitis sub Jacobo II Anglia Rege fatum. 309	- - - antiquitas. 513
Ettmullerianorum Operum editio nova. 284	Florantina Synodus a Græcis rejecta. 398. 302. 303
Etymologiarum sacrarum opus novum. 471	Fluentium Quantitatum leges generaliores. 450. sq.
Evangelia Apocrypha seu supposititia. 378. sqq.	Fluxionum methodus inversa. 450. sqq.
Evangelistarum Harmonia certis regulis superstructa. 55	Fœminarum olim apud Gentiles Sacerdotium. 84. 87. 88. 91
- - - diversa ratio computandi tempora, 55	Fœtus humanus viginti quinque annorum. 77
In Eucharistia num perpetuus panis azymi usus fuerit? 319	- - - extra uterum vivens. 77
Exceptiones inquisitionem criminalem avertentes. 10	- - - quando animam rationalem recipiat? 86. 470. sq.
Ἐξορία quid 1. Cor. XI? 281	- - - ex parte per umbilicum exclusus. 145
F ebres mesenterica. 339	- - - per lacteum succum nutritur. 412
Fermentatio in sanguine nulla. 271	- - - statim in conceptione animata.
- - - in mixtis ut procedat? 272	

NOTABILIORUM.

565

nimatur.	470. sq.	Galliz. <i>Fabula accurata cum de-</i>	
<i>A Foetu perforatus uterus.</i>	77	<i>viationibus communium.</i>	267
<i>In Foetu partes omnes simul for-</i>		<i>Gallicanz Ecclesia variationes</i>	
<i>mantur.</i>	80	<i>in cultu & doctrina.</i>	422
<i>Foresti jus quatenus a jure ve-</i>		<i>Garnerii (Joannis) Dissertatio-</i>	
<i>nandi distinctum?</i>	353	<i>nes ad Historiam Pelagi-</i>	
<i>Formz a varia materia magni-</i>		<i>msmi.</i>	290
<i>tudine, figura & textura</i>		<i>Gemma illustrata.</i>	162. sqq.
<i>producantur.</i>	508	<i>Genealogia Christi Servatoris.</i>	
<i>Fossilia Melicensia que?</i>	216. 217		56. 437. sq.
<i>Fossilium concharum, ossium, ar-</i>		<i>Genealogiz illustrium Italia &</i>	
<i>borum &c. origo.</i>	35	<i>& Hispania Familiarum. 1.</i>	
<i>Franciscus I Rex Gallia a Ba-</i>			sqq.
<i>jardo Eques inauguratus.</i>	543	<i>Genethliaca ars improbata a</i>	
<i>Friderici III Regis Borussia pri-</i>		<i>Galileo.</i>	493
<i>mi coronatio quibus cerimo-</i>		<i>Genuesibus num competat do-</i>	
<i>niis peracta?</i>	329. sqq.	<i>minium maris Ligustici?</i>	329
<i>S. Froilani vita.</i>	464	<i>Geometriz neglectus errores in</i>	
<i>Fulminis distantia quomodo de-</i>		<i>Physica peperit.</i>	504
<i>terminanda?</i>	221	<i>Geometricz hypotheses vera</i>	
<i>- - - natura.</i>	263	<i>sunt & possibiles.</i>	506
<i>De G^{na} (Christophori Ber-</i>		<i>Geometricorum Locorum Scri-</i>	
<i>nardi) Episcopi Mona-</i>		<i>ptores.</i>	488
<i>nasteriensis Vita.</i>	425.	<i>Germani num anno Christi DL</i>	
	sqq.	<i>Silesiam inhabitaverint?</i>	539
	obi-	<i>In Germania que auctoritas Ro-</i>	
	tus.	<i>mani Juris?</i>	500. 502
	435	<i>Gervasius Tilburienfis notatus.</i>	
			314
	<i>in urbem Mona-</i>	<i>Gibsoni (Edmundi) de Numo</i>	
	<i>steriensem ortum unde?</i>	<i>quodam Runis signato sen-</i>	
	427	<i>tentia sub examen vocata.</i>	418
	<i>- - - adversus Belgas</i>	<i>Glissonii vas venosum in foetu</i>	
	<i>Federatos gesta.</i>	<i>quem habeat usum?</i>	211
	430. 432. sqq.	<i>Glottis vocis humane organum</i>	
<i>Galilzai legitimi natales.</i>	493	<i>primarium.</i>	263
<i>inors ejusque tempus.</i>	493		Col-
<i>Galli Magna Deorum Marris</i>			
<i>qui olim Gentilibus?</i>	84		

- Goldastus (*Melchior*) notatus. 539
- A Gorallo (*Theodoro*) impensum C. Pedoni Albinoano & P. Cornelio Severo studium. 494. 497
- Gothofredus refutatus. 323. 327
- Græcæ linguae studio interdictum Cartusianis. 535
- Græcam inter & Latinam Ecclesiam perpetua dissensionis. 295
- Græcis handpance subnata fabula ex ignorantia lingua Phœnicæ. 274. sqq. 498
- Grævii (*Joh. Georgii*) elogium. 187
- De Gratia Divina Auxiliis conventiones inter Dominicanos & Jesuitas. 118. sqq. 442. sqq.
- Gravidæ per 15 annos Historia Anatomica. 77
- Gravitas absoluta quid? 266
- - - causa, quod Planeta in orbitis suis retineatur. 456
- De Gravitate hypobes Cartesiorum natura legibus adversa. 504
- Gravitationis circa superficiem terræ vis. 457
- Gravium descensus per quamcunque Curvam tempora determinata. 221
- - - corporum in liquidis levioribus suspensio. 79
- Gregorio (*Davidi*) quantum debeat Astronomia? 452
- Gregorius a S. Vincentio notatus. 490
- Groninga ab Episcopo Monasteriensi frustra obfessa. 433
- Grotius (*Hugo*) refutatus. 330
- Gryphiorum clarorum Vita. 139
- Gummi & resina differentia. 219
- Gutherius notatus. 87
- Gymnasiarchæ Græcorum qui? 91
- H**armonia quatuor Evangelistarum certis regulis illustrata. 55
- Harmonica Seditio ejusque proprietates. 232
- Harvæus notatus. 270
- Hebraicæ linguae studio interdictum Cartusianis. 535
- Helmoldi, auctoris, Chronici Slavorum, Vita. 137
- Hexæmeron Mosaicum illustratum. 31
- Hierichuntinorum murorum ruina miraculosa. 318. 320
- Hierophantæ Atheniensium. 90
- Hippocrates num Acidum & Alcali pro principiis habuerit? 268
- Hirundinum nidus oleo vel recenti butyro imbutus angina medetur. 212
- Hispaniæ Historia genealogica. 1
- Hi-

NOTABILIORUM.

967

Historia Anglia Regum a Wil-	-	Reformationis Luitbe-	
helmo Conquestore usque ad	-	rana.	204
exitum regni Henrici III.	-	Regia Societatis An-	
311. sgg.	-	glicana.	104
- - Bajardi Equitis. 540	-	Reipublica Veneta. 45	
- - Belgii Federati. 175	-	S. Petri Damiani. 482	
- - bellorum inter Ordines	-	Sigismundi Augusti Po-	
Federati Belgii & Episcop-	-	loniarum Regis. 177	
pum Monasteriensem. 430.	-	Hofmannus (Caspars) refuta-	
432	-	tus.	337
- - Congregationum de	-	Hornbergii instrumentum pro	
Auxiliis. 118. 442	-	liquoribus dimetiendis. 209	
- - coronationis Regia Bo-	-	Hominis natura metallica. 40	
ruffica. 329	-	Hominum & equorum vires	
- - creationis Mosaica af-	-	comparata. 262	
ferta. 37	-	In Horologiis quomodo emen-	
- - Dania. 148. 153	-	danda Elateriorum in aqua-	
- - Ecclesiastica nova. 473. 5. 6	-	litas? 227	
- - Franc. Baconi de Ve-	-	Hubmeieri (Balthasaris) fana-	
rulamio. 476	-	tici vita. 206	
- - Genealogica Italia &	-	Hugeniacum automaton Plane-	
Hispania. 1	-	tarium. 365	
- - Jurisconsultorum Ro-	-	Hugenii theoremata de vi cen-	
manorum. 385. sgg.	-	trifuga & motu circulari de-	
- - Neapolitani Regni. 518	-	monstrata. 510	
- - obsidionis Monasteri-	-	Ex Humano corpore producta	
ensis. 427. sgg.	-	tinctura fulgida Solis harmo-	
- - Ordinis Cartusiani. 537	-	nica. 40	
- - Pacificationis Neoma-	-	Humorum in corpore motus &	
gensis. 435	-	cordis motu. 270	
- - Palatina. 544	-	Contra Hydropem remedia. 264	
- - postrema conversionis	-	Ex Hydropica profluens lac. 265	
rerum in Anglia. 305	-	Hydropici sub arena aëri aëstivo	
	-	expositi curati. 212	
	-	Hy-	

- Hydropis *genus rarum*. 211. 212
- J**acobi II Anglia Regis *machinationes ad libertatem & religionem subditorum evertendam*. 307
- De Jansenii *quinque propositionibus nova in Gallia contextiones*. 374
- Jeterici *cur calculosi?* 343
- In Jesaiam *Commentarius Jo. Georgii Dorschei*. 359
- Jesuitæ *num D. Thoma doctrinam deseruerint?* 443. sqq.
- Jesuitarum *doctrina de Auxiliis gratia fueritne a Sede Romana condemnata?* 120. 442. sqq.
- S. Ignatii *illud, Amor meus crucifixus est, quo sensu capiendum?* 404. 424
- Ignis *quomodo in prima creatione productus?* 34
- - *& Acidum unum idemque elementum*. 268
- Ignium *mediterraneorum origo* 35
- Ignominia: *joco elusa exemplum* 4
- Imperator *num recte Mundi Dominus dicatur?* 325
- Imperatorum *in Synodis Oecumenicis auctoritas*. 296
- Indefinite *parvorum calculus rite tractandus*. 25
- Infallibilitas *Ecclesie num soli Romana competat?* 293
- Infinitarum *serierum Bernoullianarum pro multisectionibus anguli demonstratio*. 345
- Infiniti *natura humano intellectui incomprehensibilis*. 507
- In Intinitum *divisibile corpus*. 506. 507
- inquisitionem *criminales avertendi modus*. 10
- De Insignibus *Regum Suecorum Gothorumque conjectura nova*. 287
- Inscriptionum *antiquarum usus exemplis illustratus*. 81. sqq.
- Inscriptionum *antiquarum usus exemplis illustratus*. 81. sqq.
- Intellectus *humani natura*. 199
- Joannis, *Finlandia Ducis, postea Suecorum Regis, conjugium cum Catharina Polonica*. 177
- Jovialium *Satellitum phenomena explicata*. 214
- - - *primi meridius motus & Eclipsium periodus*. 219
- - - *Eclipsium numerus intra unam Jovis revolutionem*. 220
- - - *hypothesis figura lineari exhibita*. 220
- Jovis *reditus ad Aphelium quanti temporis?* 220
- - *idem naa*. 37
- Itineraria *Jurisprudentia Schola*. 387
- Istra

NOTABILIORUM.

569

Israëlitarum veterum, etiam in servitute Ægyptiaca, sapien- tia asserta. 42	- dua Se- eta, Antistio Labeone & Attejo Capitone auctoribus. 385
Italiae Historia Genealogica. 1.	- Justiniana fata. 386
- Itinerarium. 526. sqq.	
Jubileæ Innocentii XII Pontificis Bulla Anatome. 7	Jus Venatoria- Forestale Ger- manicum. 352.
Judæi quando numos cudere ca- perint? 165	Justini Martyris testimonium de Actis Pilati examinatum. 378
Judæorum secta. 62	Justinianæ Jurisprudentia fata. 386
Judaici Regni Chronologia. 54	- quatuor schola. 387. sqq.
- numi illustrati. 164. 166	Justiniani Imp. in Jurispruden- tiam merita. 385
Judas num laqueo sibi gulam fre- gerit? 12. 366	K Araorum apud Judæos qua- lis Secta? 63
Julianus Imperator sveriene Tau- roholiatus? 85	- antiquitas. 64
Julii II Pontificis indoles bellica. 541. sq.	- a Sadduceis dis- crimen. 64
Juris Bibliotheca selecta. 333	L Ac ex hydropica profluens. 265
- Romani studium quomodo tractandum? 388	- unde coaguletur ab aci- dis? 270
- in Germania qua auctoritas? 500. 502	Lactea vasa ab humore colorato in intestina injecto tineta. 132
Juris-Consulti Romani olim Stoica ut plurimum Philoso- phia additi. 384	Per Lactea vasa facile ad mas- sam sanguineam ovula inse- ctorum perferuntur. 133
Juris-Consultorum Historia. 385 sq.	Lasio enormis in emptione qua? 502
De Jurisdictione qua Romano jure constituta sunt, quem u- sum habeant in Germania? 500	Laponia illustrata. 285
Jurisdictionis Ecclesiastica Vin- dicia. 521	Per Laryngem num descendane potylenta? 125
Jurisprudentiæ Romana quatuor periodi. 384. sqq.	Latinam inter & Græcam Eccle- siam

<i>fiant perpetua contentiones.</i>	295	Linea Meridiana Observatorii	
Lauterbachius notatus.	503	Regii Parisiensis.	267
Lectiones variae unde in Novum		Lingua a Medicis inspicivnda.	342
Testamentum irreperint?	251		
Legis Regia Romanorum monu-		Lipsii Libri Poliorum illustra-	
mentum in lapide Capitolino		ti.	49
genuinum.	390	Cum Liquidis aequilibrium Soli-	
- - Rhodia de Jactu quis u-		dorum mutatum morborum	
sis?	501	causa.	341
Legum Natura ratio.	244	In Liquidis levioribus suspensio	
- - Divinarum positivarum		corporum gravium.	79
ratio.	245	Liquorum moles augetur in va-	
- - - exempla.	248	cuo.	208
- - - Afofaicarum rationes.		Pro Liquoribus demetiendis in-	
- - - -	249	strumentum Hombergii.	209
- - - - ad spiri-		Literarum in scribendo varia-	
tualia relatio.	250	tio.	60
- - ferendarum apud Ro-		Livoniae Historia.	178
manos olim qua ratio?	383	Lixivialium salium volatilisatio.	
- - Romatarum in Germa-			211
nia usus exiguus.	500	Locorum Geometricorum Scri-	
Lentium decoctum in variolis		prores.	487
& morbillis improbatum.	417	- - solidorum doctrina.	487. sqq.
Levitici leges de nuptiis intra		Logarithmicarum Quantitatum	
certos gradus prohibitis uni-		reductio ad differentiales.	
versales, dispensabiles tamen.	206		29. sq.
Lex Aegiae de lege Rhodia de		Longitudinum quarundam dif-	
jactu illustrata.	322	ferentia ex Mercurii in Sole	
- - Rhodia num superstes?	326	observatione constituta.	219
- - Falcidia num etiam in		Lucæ Evangelistæ in texenda	
mortis causa capionibus lo-		Christi Genealogia scopus.	
cum habeat?	503		437. sq.
Ligustici Maris dominium num		Lucis radiorum aberratio ex di-	
competat Genuensibus?	329	plici causa.	364
		- explicatio.	257
			par

NOTABILIORUM.

572

- particula subtilissima.	507	quis primus matrimonium	
Ludovici XIV Gallie Regis ad-		invenit?	335
versus Federatos Belgas bol-		Lux quomodo in prima creatio-	
lum A. 1672.	432. sq.	ne producta?	34
Lugduni Batavorum latitudo.	220	Luxuriae exemplum notabile.	7
Lumbrii terrestres descriptio?	337	M acedi (Francisci) vastia	
- - discrimina amularia		eruditio.	67
num loco cordis formata?	327-338	Machinarum affricus ratio.	266
- - preparata.	338	Magliabechi (Antonii) vastia	
Lumen internum Quakerorum		memoria.	67
sub examen vocatum.	397-399.	Malebranchius refutatus.	136
Luminis refractiones in regioni-		Mallingerotii (Bernardi) cona-	
bus Polo. vicinioribus majores.	267	tus pro afferendo sibi Episco-	
Luna determinatis periodis mu-		patu Monasteriensi.	426. sqq.
tationes temporum producit.	344	Manna quid?	260. 261
Lunæ humiditas qualis?	37	Manuscriptorum librorum ne-	
- - eclipses ad Calendarii ex-		cessio suscepta.	59
amen applicata.	213	- - - in Bibliotheca	
- - conjunctiones cum quatuor		Italia obnoxiorum indicet.	526. sqq.
Planetis ad Epactas Grego-		B. Mariae Virginis exequis num	
rianas applicata.	219	interesse potuerit S. Dionysius	
- - theoria.	460	Arcopagita?	409
- - figura spheroides.	460	- - - & San-	
Lunaris Periodus Cassiniana.	213	ctuarum cultus Ecclesia veteri	
Lunarium mensium diversitas &		Gallie. ma ignotus.	422
magnitudo.	213	- - - - - imma-	
In Lutheranarum Ecclesiarum.		culata conceptio magno libro-	
libros Symbolicos Introductio.	238	rum numero. S. S. S.	5-8
Lutheranorum Sacerdotium.		Marini, usus phanomena a figu-	
		ra Lunae spheroides.	460
		Maxi. dominia. n. num & qua-	
		modo acquiratur? - 327. 330	
		- possessio quomodo conser-	
		vetur?	328
		- - - Britannici dominium.	
		D. d. d. 2	nura

- num competat Anglis?* 328
*- - Adriatici dominium num
 competat Venetis?* 329
*- - Ligustici dominium num
 competat Genuensibus?* 329
 Marshamus (Joannes) notatus.
 90
 Martis Vitriolum Lemurii. 263
 Materix prima notio. 33. 41
- - subtilitatis phenomena.
 507
*- - magnitudo, figura & tex-
 tura Formam constituit.* 508
 In Materiam num agere possit
 spiritus? 136
 Matthæi Evangelista in texenda
 Christi genealogia scopus. 437
 Matthæus Paris notatus. 316
 S. Mauri in Galliam ablegatio
 asserta. 438
*- - - Vita a Fausto com-
 posita vindicata.* 440
*- - - Vita a Mabillonio e-
 dita, vitis scatens.* 430
 Mauros duos num recte Bailletus
 statuerit? 441
 Mechanica Philosophia alia no-
 mine, alia re talis. 504. sq.
 Medullæ usus. 266
 Meieri (Gerhardi) elogium. 190
 Memorix ars vindicata. 65
*- - - artis scriptores unde
 obscuri?* 66
- - - suspenda exempla. 67
- - - artis idea. 67. 68
 Meningis dura fabrica & usus.
 360
 Circa Meningem duram expe-
 rimenta. 361
 Mensium Lumarium diversitas
 & magnitudo. 213
 Mentis calchet supra humanam,
 finita tamen. 200
 Mentium celestium diversi gra-
 dus. 208
- - - purarum natura. 201
 Mercurii in Sole visi observatio
 & calculus. 214
- - - diameter apparet.
 214
 Mercurii sublimati cum sale de-
 crepitato per retortiam destil-
 latio. 210. 211
*- - - variationes in Baro-
 metris non satis sibi constant.*
 258
- - - menstrua. 264
- - - partes heterogenea. 264
 Mercurius, seu mundi spiritus,
 ut producat? 37
 Meridiana linea Observatorii Re-
 gii Parisini. 267
 Meridianus ad Meridionales Gab-
 lia fines perductus. 267
 Metalla humano corpori insita.
 40
 Methodi philosophandi leges.
 505
 Metropoles varii generis. 36
 Mi-

NOTABILIORUM.

173

Microscopicarum sphaularum consciendarum ratio. 364	Mors corporalis sine sequela tantum, an pena peccati? 130
Mineralia unde? 36	Mosaica creationis Historia vin- dicata. 31
Miracula non semper causas na- turales excludunt. 247. 252	Mosaicum oleum unktionis & suffitus aromaticus arte Chy- mica producta. 42
Mischne pars V. 300	Mosis miracula quomodo pa- trata? 247
Mnemonica ars. Vide Me- moriz. 300	- - legum rationes. 249
Molinæ nova de Gratia doctri- na quas turbas dederit? 446	Motu preparationis & separa- tionis formatum univrsum. 54
Mollerus (Joachimus) notatus. 139	- - gravitatis solum mouen- tur particula mixti. 272
Momenta corporum quid? 508	Motus absolutus & relativus ex- plicatus. 508
Monarchicum num in Ecclesia imperium Christus constitu- erit? 300	- - ex percussione post impul- sum non semper idem. 365
Monasteriensis urbs qua ratio- ne a Chr. Bernardo Episcopo subjugata? 427. 599.	- - a corporibus non auferen- dus. 508
Mons apici suo innixus. 262	- - duorum corporum ad se invicem a quibus explicatus? 510
Montes globo terraqueo coavi. 35	- - animalis ut peragatur? 340
Morbi puerorum unde? 341	Motus velocitas. 266
- - senum unde? 341	quantitas. 508
- - ex mutato aequilibrio so- lidorum cum liquidis. 341	Multiplicatio imaginum objecti in vitris unde? 262
- - chronici ex acido. 345	Multisectiones anguli binis so- riebus infinitis demonstrata. 345
- - acuti ex urinoso sangui- nis principio. 345	Mundus nec potuit esse ab aere- no, nec in aeternum existere poterit. 508
Morbillosum a Variolis diffi- rentia. 415	- - - - - D d d 3
- - - - - natura & causa. 410	Mureti
- - - - - cura. 417	
Ex Morbo imminuta hominis statura. 266	

- Mureti (M. Antonii) epitaphium. 531
- Musculorum vires in femoribus
& cruribus. 261
- - - vis motrix unde? 340
- - - actio. 468
- - - natura. 467. sq.
- Museus Indicus accensus poda-
gricos soluitur. 212
- N**ani (Baptista) elogium. 46
- Nasi dolor ex verme cerebri 266
- Natro Egypti simile est sal ex
terra diu inculta extractum 210
- Natrum Egypti salis marini
& salis alcalii mixturam
continet. 210
- Natura vindictio. 134
- - - leges. 509
- Navigatio quatenus dominium
maris testetur? 328
- Navis cursibus aptissima Curva. 261
- Neapolitani regni origo. 51
- Nectarii P. patriarche Hierosoly-
mitani paroramata. 304
- Neocoræ urbes quæ olim? 88
- Neocori Sacerdotes qui apud
Grecos? 87
- Neomagenis Pæth. actionis Hi-
storia. 43
- Neronis persecutio Christiano-
rum num extra Romam se ex-
tenderit? 101
- Nivis quantum quotannis deci-
dat? 208
- Noa quomodo difficultatem re-
spirandi & fetorem in arca
clausa prohibuerit? 43
- Noachicæ leges Divina posita. 248
- Nomen infanti prævia forti-
tione datum. 2
- Normanni quomodo occupa-
runt Siciliam? 519
- Numi Cretensium serpentiferi ibi-
Instrati. 158. 163. sqq.
- - Samaritani illustrati. 104
- - Runis natii explicatio. 418
- - veterum Anglorum effigie
Christi & cruce insigniti. 420
- O**cularium humorum motus
circularis. 222
- Oculi rete novum. 222. 223
- Oleolis separ unde? 237
- Oleum unctiois Ad. Isaacum ar-
te Chymica confectum. 42
- - creta. 184
- - - - - - - - - - - -
essentiale seminis fenicu-
li. 265
- - - - - - - - - - - -
rosarum. 266
- Omnipotentia Dei demonstrata. 194
- De Ordinatione clerici ab Epi-
sopo alienæ diocesis facta,
quatenus in foro seculari ju-
dicari

NOTABILIORUM.

575

<i>dicari possit?</i>	524	<i>Partus causa.</i>	77
<i>P. d' Orleans, Historia conversionum in Anglia auctor Gallicus, notatus.</i>	313	<i>D. Pauli ad Caesarem appellatio quatenus probanda?</i>	525
<i>Orphei ovum primigenium.</i>	38	<i>Paulus V. Pontifex num sententiam tulerit in controversia de auxiliis Gratia?</i>	118.
<i>Orthographia Latina illustrata.</i>	157		194.
<i>Ossium origo.</i>	468	<i>Peccatorum aequalitatem cum Stoicis & Jēti nonnulli stiterunt.</i>	384
<i>- - durities unde?</i>	468	<i>C. Pedonis Albinovani Poemata a quibus illustrata?</i>	494
<i>- - nutritio.</i>	468	<i>Pelagii commentarii in Epistolas Pauli.</i>	290
<i>Ottomannicæ Aula status A. 1633.</i>	545	<i>Penduli novum genus, quo Solis motus apparens determinatur.</i>	221
<i>Ovaria mulierum nulla.</i>	39	<i>Ex Percussione motus post impulsum non semper idem.</i>	365
<i>- - mulieris tumefacta.</i>	219	<i>Periodus Lunaris Cassiniana.</i>	213
<i>Ex Ovo generatio.</i>	38	<i>Petitus (Samuel) notatus.</i>	527
<i>Ovula insectorum facile ad massam sanguineam per vasa li- - dea feruntur.</i>	153	<i>Petrarcha suavitine primus Poeta Laureatus?</i>	230
<i>Ovum primigenium Orphei.</i>	38	<i>Petrus habueritne inter Apostolos primatum potestatis?</i>	300
		<i>S. Petrus Damiani cum Petro de Honestis non confundendus.</i>	482. 512
<i>De PACTIS qua Romano jure statuta sunt, in Germania quem habeant usum?</i>	500	<i>- - - porcorum.</i>	432
<i>Ad Palatinam Historiam spectantia monumenta.</i>	544	<i>primum pastor.</i>	432
<i>Panegyrici duodecim veteres illustrati.</i>	156	<i>- - - num primus flagellantium disciplinam instituerit?</i>	482. 512
<i>Pani non fermentato si aqua aut spiritus vini affundatur, quid contingit?</i>	221	<i>Phantasia brutorum inter & hominum discrimen.</i>	198.
<i>Panis quomodo in deserto multiplicatus?</i>	252		Phi.
<i>Paraliti in sacris Græcorum qui?</i>	85		
<i>Partheliorum hypobesid.</i>	365		

Philosophia Corpuscularis Co- smogonia explicanda aptissima.	32	- - - - - vis centri- petæ ejusque ratio.	455. sq.
Phœnicia lingua ignorantia fa- bulas apud Græcos peperit.	274. 298	- - - - - theoria.	460
Phosphoro consciendo urina cerevisia aptior quam vini.	216	- - - - - secundariorum peri- odi, distantia.	454
Physicæ experimentalis præstan- tia.	108	- - - - - rationes temporum periodicorum & distantiarum a Planeta pri- mario aut Sole.	454
Physicam tractandi methodus.	505	- - - - - motus ratio secun- dum diversos Auctores expli- cata aut impugnata.	458
Pilati Acta de Passione & Re- surrectione Christi suppositicia.	378	- - - - - figura ex mutua gra- vitate.	460
Du Pin (Ludovici Ellies) paro- ramata quadam notata.	204.	Planetis num Cometa annuncie- randi?	220
205. 254		Plantæ quomodo uno die creantur?	38
- - - - - exilium		- - - - - marina radicibus destitu- untur.	265
unde?	374. 375	Plantarum fecunditas.	265
S. Placidi martyrium assertum.	441	- - - - - Americanarum no- va genera.	517
Planetæ tendunt versus Solem, non Terram.	454	Pluvia ultra duos pedes terram non subit.	208
- - - - - quod in orbitis suis reti- neantur, causa est gravitas.	456	Pluviz quantum quotannis de- cidat?	208
Planetarium automatum Huga- nianum.	365	Adversus Podagram remedia.	212
Planetarum natura.	31	Poëtæ laureati quando creari coperint.	280
- - - - - virium directio.	453	Politica Lipsi illustrata.	49
- - - - - primariorum ordo, periodus, distantia.	453. 459	Poloniæ Historia.	177. sqq.
- - - - - revolutio		Pontificatus Maximus Impera- torum gentilium.	85
circa axem.	455	Pontificis Romani universale in Escl-	

NOTABILIORUM.

577

Ecclesiam imperium a Gracis constanter negatum. 292. sqq.	- - - - - circa Res- publicas. 243
- - - - - in Gallia que olim auctoritas? 423	Prudentius illustratus. 82. sqq.
Possessio maris quo medio con- servetur? 328	Prussiz status sub Alberto senio- re. 179
Possessione acquiritur & conser- vatur dominium. 327. 328	Prytanes Gracorum qui? 89
Posthumio quando res censu- tur reversa? 503	Ptolemaicum mundi systema. 458
Potentia num per laryngem descendant? 125	Publicianz actionis otiosum bo- die nomen. 501
- - - - - quomodo tam cito ad vasa deferantur? 133	Puerorum morbi unde? 341
Potentiorum pars qua via ad arterias emulgentes depona- tur? 126	Putredo quomodo in fetu 25 an- norum fuerit preservata? 78
Præscriptione num subditi jus venandi contra Dominum territorii acquirunt? 357	Pylagoræ qui olim Gracis? 89. 90
Pragmaticæ Sanctionis in Gal- lia origo & usus. 203	Q uadraturarum rationali- um analysis. 19. sqq.
Πρωτὸς γυναικός quid Act. 1. 18? 13. 17	Quakeri refutari. 390. sqq.
Primogenitum omne lege Mo- saica Deo sacrum. 114	Qualitates ex vario corporum motu & positione oriuntur. 508
Prophetarum oracula ipso even- tu completa. 100. 248	Quantitatis differentialis sum- ma vel reductio ad Quadra- turam Circuli aut Hyperbolæ, quomodo inveniendæ? 26. sqq.
Prophetiz num plane cessave- rint? 101	Quantitatum differentialium reductio compendiaris ad simplices seu logarithmicas. 30. sqq.
Prophetica Theologia Gurtleri. 97. 103	- - - - - simplicium seu logarithmicarum reductio ad differentialis. 29. sqq.
S. Prosperi Poëma de Ingra- tis. 289	- - - - - imaginariarum reductio ad compositas. 31
Providentia Divina demonstra- ta. 241	- - - - - fluentium leges generaliores. 450. sqq.
	R adiorum lucis aberratio ex duplici causa. 364
	Ecc e Ad

<i>Ad Regalia num spectet jus venandi?</i>	356	- - - scopus.	112
<i>Resinae & Gummi differentia.</i>	219	- - - specialium fines.	113
<i>Respiratio non est motus mixtus, sed involuntarius.</i>	468	Sacrorum Regis apud Romanos munus.	86
<i>Respirationis causa, finis, modus.</i>	343	Sagarum confessiones de certis personis in monte Bruccero visis in protocollum non referenda.	11
<i>Restitutio in integrum, inventum Fori Romani.</i>	502	Salamandra quomodo in igne dureret?	38
<i>Resurrectio corporum nostrorum explicata.</i>	102, 243	Sal essenziale ut ex plantis extrahendum?	260
<i>Revelationum Divinarum varii modi.</i>	97, 103	- - - lixivialium volatilifatio.	211
<i>Rhodia lex num superstes?</i>	326	Salium differentia.	219
<i>Romana Ecclesia. Vide Ecclesia.</i>		- - - vegetabilium ortus.	260
<i>S. Romedei vita.</i>	68	Saldenus (Guilbelmus) refutatus.	13, 59.
<i>Rookii, qui inter primos Societatis Regiae Anglicanae auctores fuit, fatum.</i>	107	Saliva morborum causa.	341
<i>Runicus numus explicatus.</i>	417, 599.	- - - nomen a sale.	342
<i>Ruth libellus commentario illustratus.</i>	94	De Salm Comitum origo.	70
S <i>accharum est sal essenziale.</i>	261	Salmasius notatus.	326
<i>Sacerdotes in Taurobolis Gentilium.</i>	84	Salfus sapor unde?	237
- - - Maxima apud Gentiles.	82	Samaritani numi illustrati.	164
<i>Sacerdotum apud Gentiles varia genera.</i>	84, 599	- - - nulla fermentatio.	272
<i>Sacrificia ex quibus animantium generibus oblata?</i>	110	- - - transmutatio unde?	272
<i>Sacrificiorum varia genera.</i>	110, 111	Sanctionis pragmatica in Gallia origo & abrogatio.	203
		Sanguinis motus ex corde.	270
		Sanguis duplici motu, fermentativo & circulari, moveri non potest.	276
		Sapo tartari.	185
			Sapo-

NOTABILIORUM.

579

Saporum <i>theoria</i> .	236	XLII. 3.	101
Satellitæ Saturnini quinti <i>phenomenon</i> .	23	Ezech. IV. 4. 5. 6.	100
Satellitum Jovialium <i>phenomena</i> .	214	XXIX. 11.	100
- - - <i>Vide Jovialium</i> .		Matth. XII. 20.	101
Saturni <i>elementa</i> .	37	XVI. 17.-19.	299
Savonarolæ (<i>Hieronymi</i>) <i>pietas in dubium vocata, & asserta</i> .	319. 320	XXVII. 5.	12. 16
Saxo Grammaticus, <i>Dania Historiographus, suppletus</i> .	154	Luc. XXII. 4. 52.	89
Scacchus (<i>Fortunatus</i>) <i>notatus</i> .	166	31. 32.	299
Scaliger (<i>Josephus</i>) <i>notatus</i> .	83.	Joh. XXI. 15. 16. 17.	300
	495. 496. 498	Act. I. 18. 13. 16. 366. 368	
Schismatis in Ecclesia <i>num Graeci an Latini auctores?</i>	296. 298	XIX. 31. 35.	87. 89
De Sientia <i>Media doctrina num nova?</i>	444. 447	Rom. I. 8.	300
Scribendi <i>olam modi varii</i> .	59	1. Cor. XI. 10.	281
Scriptura <i>S. sine primaria regula fidei?</i>	394	Hebr. X. 4. 5.	370
Scripturæ <i>S. Veteris Testamenti auctoritas vindicata</i> .	245.	Sectæ <i>Judaorum</i> .	62
- - - <i>Novi Testamenti auctoritas vindicata</i> .	250. sqq.	Sectionum <i>Conicarum elementa nova methodo demonstrata</i> .	220. sqq.
- - - <i>auctoritas unde pendeat?</i>	392	Seldenus <i>refutatus</i> .	328. sq.
Scripturæ <i>S. loca illustrata</i> .		Semina <i>animalium ab Elementis non sunt</i> .	38
Gen. I. 2.	41	Serierum <i>infinitarum Bernoullianarum pro multisectionibus anguli demonstratio</i> .	345
II. 17.	130	Serpens in <i>Orgiis mysticus unde?</i>	159
Exod. XIII. 2.	114	Serpentes <i>Asia symbolum</i> .	159
Levit. XXVII.	115. sq.	Serpentiferi <i>numi illustrati</i> .	158
Es. I. 11.	112	Servius <i>notatus</i> .	160. 370
VII. 8.	99	Setina <i>num fuerit sitque hodie num urbs Episcopalis?</i>	449. sq.
		Siderum <i>productio in creatione</i> .	36
		De Sigismundo <i>Augusto Polonia Rege notabilia</i> .	177. sqq.
		Eec & s	Sile-

Silefiorum nomina illustrata.	536	Spencerus notatus.	270
- - - majores qui?	538	Sphærica doctrina.	458
Snabelii (Hieronymi Gulielmi) elogium.	189	Spiritus num agere possint in materiam?	136
Societatis Regiæ Londinensis Historia.	104	Spirituum animalium elaboratio.	468. 469
Solidæ partes corporis a Medicis in curatione potissimum respicienda.	359	Stella, quæ Magis apparuit, qualis?	252
Solidorum Locorum doctrina.	487. sqq.	Stellæ in collo ceti revolutio.	213
- - - cum liquidis æquilibrium mutatum, causa murborum.	341	Stephanophori qui olim Græcis?	88
Sol ob continuam lucis emissionem insensibiliter decrescit, aliquando tamen dissipandus.	507	Stephanus Byzantinus notatus.	160
Solis creatio explicata.	36	Stifellii (Michaëlis) Commentarius in Apocalypsin ineditus.	93
- - - circuitus a Deo aut Angelis regitur.	37	Strategi Græcorum qui?	89
- - - cum humano corpore sympathia.	40	Succellio in Regnis electioni præferenda.	150
- - - motus apparentis determinatio per novum penduli genus.	221	Suilla carne cur Judæis interdictum?	249
Solstitiorum determinatio.	212	Sylburgius (Fridericus) notatus.	44
Somni causa.	343	Symbolicos Lutherænarum Ecclesiarum libros Introductio.	238
Soni cursus uno minuto secundo 180 hexapedarum.	221	Synodus Florentina a Græcis rejecta.	298. 302. 303
Sorbonæ cœnjura quædam.	205.	Tachenius notatus.	268
- - - Doctorum XL decretum condemnatum.	374	Tauri vires quæ in antiquis Inscriptionibus?	83
Spatii existentia possibilis.	506	Taurobolia Gentilium explicata & cum sacris Mithriacis comparata.	81. 82
		Telescopia perfectiora reddita.	215
		Te-	

NOTABILIORUM.

181

Telescopiorum vitrorum formandorum & poliendorum ratio.	365	417	<i>symptomata, in morbos chronicos degeneratio, curatio.</i>	410.
Telluris formatio in creatione.	35	- - -	<i>in principio necessaria vena-sectio.</i>	415
- - theoria.	459	- - -	<i>sanies acido-salsa.</i>	416
- - orbita annua diameter ad distantiam Fixarum insensibilis.	460	Vaticinandi facultas, naturalis	<i>explosa.</i>	99
Templei sub Wilhelmo III Anglia Rege fata.	310	Vegetabilium succorum differentia.		261
Terræ motuum causa.	263	- - - ortus.		36
Testamenti Veteris & Novi auctoritas asserta.	245. sqq.	De Velen Baronum insigne gentilitium.		436
Theodotionis qua patria?	320	Venandi libertas in Germania unde restricta?		353
Thiers (Jo. Baptista) scripta.	511	- - - jus a jure, Foresti distinctum.		353
Ad D. Thomæ Aquinatis doctrinam quatenus adstricti sint Jesuite?	443	- - - num prescriptione acquiratur?		357
Thor Numen veterum Saxonum.	418	- - - quomodo probeatur?		358
De Thun Comitum familia elogia.	70	Veneta Historia.		45
Timotheus quis, cui S. Dionysius Areopagita scripta sua dedicavit?	403	Venetis num competat dominium maris Adriatici?		329
S. Trinitas personarum in essentia Divina demonstrata.	195	Vermes in corporibus animalium copiosissimi.		134
Vacui existentia.	505	Vigili confirmatio Synodi V. supposititia.		304
In Vacuo augetur liquorum moles.	208	Virgilius (Polydorus) expilatarum Anglia bibliothecarum reus.		312
Vaporum in aëre suspensio.	79	Vita quid & quotuplex?		197.
Variolarum origo, fomes, eruptio,		Vitriolum Martis Lemerii.		263
		Per Umbilicum exclusus ex parte fetus.		145
		Vocis		

582 INDEX RERUM NOTABILIORUM.

Vocis <i>primarium organon.</i>	263	Anglia Regnum belli jure & absolute dominio tenuerit?	314
Vomitus <i>causa.</i>	414	Willisus <i>notatus.</i>	269
Urim & <i>Tbumim quid?</i>	250	X Ystarchi <i>Latinorum cum</i>	
Urinarie <i>via ignota.</i>	125	Y Gymnastarchis <i>Graco-</i>	
Uterus <i>a fœtu perforatus.</i>	77	rum <i>comparati.</i>	91
Vulnera <i>rarius curata cœiu.</i>		Y <i>πρωτόστωρ vox quando</i>	
<i>sanantur.</i>	212	senju <i>personali usurpari</i>	
VV Eigelius (<i>Erhardus</i>)		<i>cæperit?</i>	409
<i>vindicatus.</i>	136		
Wilhelmus <i>Conquastor num</i>			

E R R A T A.

Pag. 130. lin. 21. pro *Gen. III. 17.* lege *Gen. II. 17.* P. 176.
l. 32. post *imprimi curaret,* infere *commisit.* P. 433. l. 30. lege *cu-*
ratioms. P. 447. l. 7. pro *literis* lege *literatis.* P. 480. l. 17. pro
4000. lege 40000. P. 481. l. 25. pro *soluebantur* lege *solvantur.* P.
508. pro *motus* lege *momenta.*

ENDE